MELGIOR lakatosmester. Egerben 1716-ban Hávor István egri jezsuita rector szerződteti a rendház lakatos munkáira.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

Balogh Eleonóra

Tanulmányok

Budapest, Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola, üvegszak, 1976-1980. Magyar Iparművészeti Főiskola, üveg szak és mesterképző, 1983-1989.

Kiállítások, díjak

Egyéni bemutatkozás - Tatabánya, Népház, 1981
Évfolyambemutatkozás - Budapest, Lajos utcai Galéria, 1984.
Csoportos kiállítások - Szilikátipari Formatervezési Triennálé, Kecskemét,1988, TRIENNÁLÉ DÍJ. Debrecen, Elan Galéria, 1989. Üveg Triennálé, Tihany, 1990, Fiatal Iparművészek Stúdiója ösztöndíj, 1990. Az üveg, Budapest, Árkád Galéria, 1991. Fiatal Iparművészek Stúdiója kiállítása, Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, 1991.

Épületdíszítő munkák

Budapest, János kórház, Rendelőintézet, térelválasztó üvegfal,1988. Budapesti Elektromos Művek székháza, üvegajtók, 1990. Magyar Országos Levéltár, ólmozott üvegablak rekonstrukció, 1990. Magánvillák egyedi üvegmunkái, 1990-92.

Mitter Imre

Tanulmányok

Budapest, Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola, ötvös szak, 1976-1980. Magyar Iparművészeti Főiskola, ötvös szak, 1982- 1987.

Kiállitások, díjak

Fiatal ötvösök kiállítása, Csongrád, 1987. Ünnep, Budapest, Vigadó Galéria, 1987. IDEA DÍJ. Fiatal Iparművészek Stúdiója ösztöndíj,. Stúdió ösztöndíjasok kiállítása, Budapest, Ferencvárosi Pincegaléria, 1988. MNH kiállítása Nagykanizsa, Kaposvár, 1988, MNH DÍJ. Közlekedés a művészetben, művészet a közlekedésben, Budapest, Közlekedési Múzeum, 1989. Fiatal Iparművészek Stúdiója kiállítása, Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, 1991.

Épületdíszítő munkák

Világítótest, Budapest, Probaby Áruház, 1990. Címer, Budapesti Elektromos Művek székháza, 1990. Portál, Budapest, Diplomáciai Testületeket Ellátó Igazgatóság, 1991. Üzletportál, Sonator Delicatesse, Bécs, 1991. Magánvillák fémműves munkái, 1990-1992.

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM
MŰHELYSAROK 1993. DECEMBER

ÚJ ÜVEG : ASZTALOS ERZSÉBET, BORKOVICS PÉTER,
BUCZKÓ GYÖRGY, GAÁL ENDRE, MELCHER MIHÁLY,
POLYÁK JÁNOS, 'SIGMOND GÉZA

"Új üveg"

A bemutatott munkákat egyetlen dolog köti össze: az üvegnek, mint anyagnak új - bár nem gyökértelen - önálló értelmezése, egyéni stilusú, sajátos módon kialakitott technikájú alkalmazása.

Buczkó György "kőkorszakba visszaépülő", archaikus munkája ironikus térbeli jel, sorozat része, mellyel a művész az üveg és tér kapcsolatának fajtáit, minőségét igyekszik feltárni, elemezni.
Buczkó jeleihez - rusztikus megközelitése miatt - első pillantásra közel állónak tűnik **Polyák János** követ és üveget kombináló plasztikája, melynek indittatása egészen más, a kő az üveggel és a fénnyel való kapcsolatának, a külső burokkal az üvegbe zárt fény "viselkedésének", az általa teremtett mikrokozmosznak tárgyiasult vizsgálata.
Melcher Mihály pate-de-verre szobra időtlen, ősi épitményt idéz szuggesszív erővel, **Sigmond Géza** az egyes üvegrétegek között festett, különös teret, szinpadi világot életre keltő munkája játékos, ironikus.
Gaál Endre robbanó, a geometrikus formát széttörő munkája absztrakt időtlenséget sugall, az üveg meghatározatlan teret jelöl, időtlen, közvetítő, maga a megfagyott emlékezet.
Borkovics Péter az üveg anyag lehetőségeiből következő folyamat egy pillanatát dokumentálja, - barvúros technikai megoldással, hitelesen - s ez a pillanat szép.
Asztalos Erzsébet 'hala' a meleg üvegből fakadó plasztikai lehetőségek felhasználásával Bárdibükk-Bárdudvarnokon, a magyar üvegművészet egy újabb, kollektív, a volt Goszthony kúriában kialakított műhelyében készült.

Varga Vera

Melcher Mihály üveg

MELHA TIBOR építén

-1908-ban pályázott a főváros építészeti díjára

Erdei 1991 81.p.

us Ostanensis etc.ad Germaniam
t Bohemiam illisque adjacentes
um plena potestate Legati de Late-.

a füzetbeosztás összevetéséből a
jét következőként állapithatjuk meg:
XIII,XIV,XV,XVI, X, XXI,XXII.(1476-
480.); XVIII.(1486); V(1487);
XXV, III (1490 ?);- XXVI (?),
e.
közléseinek összevetéséből bizo-
kódexet visszaküldte a pécsi püs-
k által elrendelt katalogizálás so-
dje és módja szerint az uj betüren-
tték.Ekkor kapta az uj helyrajzi szá-
yvtár minden köteténél, kivül a kö-
stábla bal felső sarkába ragasztot-
es enyv fénylő maradványa a később
lapitható az is, hogy Dobai Székely

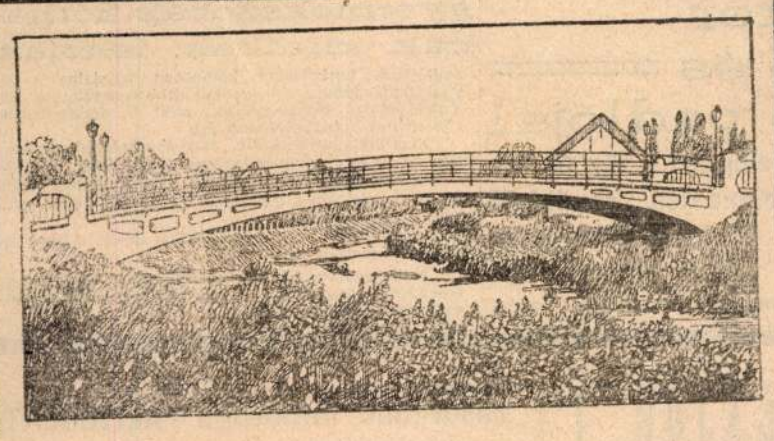

RELLA N. ÉS UNOKAÖCSCSE

Budapest, IX., Üllői-ut 25.
fld. 4. TELEFON 69—77.

Beton és vasbeton

Gyári, gazdasági és mindennemü magasépitési vasbeton födémek, viztartányok, vizierőművek, hidépités, csatornázás stb.

Első Magyar Hegesztő és Forrasztási Vállalat
MEDGYESSY FERENC és Társai
Budapest, VII. ker., Hungária-körut 69. szám.
Elvállaljuk mindennemü repedt kazánok, **öntött vas, kovácsolt vas, acél**, hegesztését és forrasztását. Bármily méretü **kazán, vezetékcső repedéseket** rövid időn belül hegesztünk, illetve beforrasztunk. Elkopott géprészeket a régi méretre kihegesztjük és két különböző méretü tárgyat összeforrasztunk. Minden egyes hegesztésért és forrasztásért **teljes szavatosságot** vállalunk a tartósságra. Bárminemü forrasztások a vidéken is eszközöltetnek
Telefon : 68—64. **Telefon 68-64.**

Munkácsy Gyula
lakatosmester
Budapest, VI. ker. Király-utca 102. szám.
A jelenkor legjobb, legolcsóbb és legerősebb szerkezetü kémény és szellőztető toldalék készitője. (E számunkban foglalt hirdetésére e helyen is felhivjuk olvasóink figyelmét.)

ELSTER S.
LÉGSZESZGYÁRI SZÜKSÉGLETEK GYÁRA
Budapest, V., Tisza-utca 9.
Gyártási ágak:
Nedves és száraz légszeszmérők, többféle typus szabadalmazva; a legjobb anyagból, több évi jótállás. Gázautomaták, nedves és száraz szerkezettel, bármilyen légszeszárra beállithatók. Gázszivógépek (Exhaustor) teljes felszereléssel. Állomási légszeszmérők, tetszés szerinti nagyságban. Tisztitó berendezések, Jäger-féle szabadalom szerint Városi nyomás szabályozók, suly és automatikus megterhelésre. Önműködő nyomásmérők, szivás és nyomásra, csinos kiállitásban, kézben vihetők. Különleges nyomásmérők (Manometer) állandó vizszinnel. Fényvizsgálati müszerek és kellékek. Gázfőző- és fütőkészülékek, vasalók, takaréktüzhelyek.

Alapittatott 1867. Alapittatott 1867.
SZLADEKY ALAJOS
Első magyar
tüzmentes vaspénztárgyáros és mülakatos
A nagymélt. igazság. és keresk.-ügyi ministerium rendes szállitója
Nyilvános tüzkisérlet tartatott 1868-ban.
Budapest,
VIII. ker., Kender-utca 30. szám. (Saját ház.)

Stenográfia
Budapest legnagyobb és legkedveltebb gyorsiró-iskolája a
„Stenográfia“
országos **Gabelsberger** magyar, német gyorsiró és gépiró iskola.
Kereskedelmi szaktantárgyak
VII., Rákóczi-ut 60. sz.

Molnár Andor
iparművészeti asztalos
Budapest, VI., Kis János-utca 6. szám.
Elvállal minden e szakmába vágó munkát. Teljes lakberendezéseket saját művészi tervei szerint a legmodernebb stylusban és legjobb kivitelben.
Művészi kivitelü képkeretezések.

GYÖRGY ANTAL
épület-üveges és tükör készitő
BUDAPEST, KINIZSI-UTCA 5. sz.
Elvállal mindennemü üveges munkát u. m. **képkeretezést** bármely kivitelben, **hibás tükrök átujitását**
Fa és nikelrámás nürnbergi tükrök szállitása pontosan eszközöltetik.

A TANULÁS BÁRMIKOR MEGKEZDHETŐ.
MOLNÁR SÁNDOR épitész
ÉPITŐMESTERI ISKOLÁJA
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-UT 78. II. 9.
A tananyag célszerü beosztása és az elismert előadási mód a legszebb eredményt biztositják.
Elméleti és rajzbeli gyakorlatok.
Cim beküldésére a legkimeritőbb utasitás dijtalanul.

BEKE LAJOS
gépész-, épület- és mülakatos
Budapest, Ferenc József-rakpart 19. (Lyka-féle ház).
Elfogadok mindennemü lakatos munkát a mai modern kor igényeinek megfelelő kivitelben. Csiga lépcsők készitését és épületek teljes felszerelését, ugymint kerités és fagon ablakokat bármely kivitelben. Több éven át elsőrendü vasgyárak részére és vasutépitésnél nagyobb szabásu munkákat elismeréssel végeztem. Elfogadom sodrony kerités és vaskapuk készitését.

MELOCCO L. BUDAPEST.
TELEFON 41—03. CEMENTGYÁR. TELEFON 41—03.
Gyár és iroda : III. ker., Ürömi-utca 24—32. sz
AJÁNL: KITŰNŐ MINŐSÉGÜ LASSAN ÉS GYORSAN KÖTŐ ROMÁNCEMENTET ÉS MŰPORTLANDCEMENTET BÁRMELY VASUT VAGY HAJÓÁLLOMÁSRA SZÁLLITVA, IGEN JUTÁNYOS ÁRON ÉS JÓTÁLLÁS MELLETT

SIROKY PÁL
épitési, beton és terrazzó-vállalkozó.
Elvállalom cement- és keramit-lap fektetését, kanális épitését és minden e szakmába vágó munkákat a legjutányosabb árak mellett.
Speciálista **cement-jászol** épitésben valamint **teljes-tehenészet** berendezésekben.
BUDAPEST,
IX, MESTER-UTCA 32. SZ.
Vidéki uradalmi megbizások gyorsan eszközöltetnek.

Izzólámpa raktár. Valódi Auerégők kaphatók.
Telefon: 69—91.
Schrettner Ede
elektrotechnikai vállalata
Baross-utca 5. (Calvin-tér közelében.)

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugymint: **házicsengő-, telefon-, villamosvilágitás-, ivlámpák-, motorok- és dinamók** szakszerü és lelkiismeretes szerelését és javitását.
Szerelési anyagok raktáron.
Szolid munka. — Házak jókarban tartása.

Hirmann Ferenc fémárugyára
Budapest, VII., Csányi-utca 7—9.
Felszerelések gőz-, viz és légszeszvezetékhez, rézcsapok, réz, érc- és horganyöntvények, felirattáblák minden célra és méretben.

LIFT
Haverland Antal, Budapesten, VIII., Nap-utca 2
Telefon 29—66. — Gyárt: személy-, teher-, ételfelvonókat és vasszerkezeteket minden kivitelben.

Üvegfestészeti müintézet
PALKA JÓZSEF
Budapest, VIII., BAROSS-U. 59.
TELEFON 62—23.
Alapitva 1894. évben.
Készit, stilszerü **templom ablakokat** és minden e szakmába vágó munkákat.
Költségvetés ingyen és bérmentve.

A budapesti légszeszgyárak
felszerelő irodái:
IV., Aranykéz-utca 6. VII., Erzsébet-körut 19.
Elvállalnak mindennemü gázvezetékek szerelését a világitás, fütés és ipar céljaira. Raktáron tartanak legjobb és legszolidabb mivü gázesillárokat, egyszerü és diszes alakban, mindennemü gázfőző és fütőkészülékeket és melegitőket.

Dipol Cesare
Mozaik, Terazzo és Beton burkolási vállalata.
Budapest, VI., Vörösmarty-utca 49.

SCHOLTZ és FREY
HAT. ENG. VILLANY BERENDEZÉS ÉS ERŐÁTVITELI VÁLLALAT
BUDAPEST I., KERÜLET, ALAGUT-UTCA 1. SZÁM.

ELVÁLLAL: villanyvilágitás, telefon, házi csengő, villámháritók, villamos zárak berendezését és javitását.

Védjegy ASBEST-K-PADLÓ Védjegy

Krumholz-féle Asbestpadlókészitő vállalat

Schönfeld és Balla

Budapest, VII., Hungária-körut 157.

Telefon 58—54.

A jelenkor legmodernebb és legjobb padlója!

Elegáns, teljesen hézagmentes, melegtartó, tüz és viz behatása ellen érzéketlen, gombamentes, rendkivül tartós, könnyen tisztitható, fényesithető és beereszthető mint a tölgyfapadló.

Hézagmentessége folytán teljesen baktériummentes és azért **gyermekszobák, kórhazak, klinikák, iskolak** padlójának burkolására különösen ajánlatos; a fapadlózatok hézagai a leghathatósabb terjesztői a különféle fertőző betegségeknek, mint a diphteritisnek, vörhenynek, tuberkulósisnak stb.

Régi kikopott papadlók asbestburkolattal átvonva teljesen uj és elegáns és hygienikus padlókká lesznek.

Ugyszintén az asbestpadló a legalkalmasabb padlóburkolat üzletekben, gyárakban és minden más nyilvános helyiségekben.

Olcsóság és kiváló tulajdonságai miatt máris nagy elterjedtségnek örvend.

Prospektusokkal, mintákkal, készitett munkák jegyzékével és árjegyzékkel kivánatra szolgálunk.

Ákos ministeriumi főmérnöknek dijmentesen a műszaki tanácsosi cimet és jelleget, továbbá Klein Adolf főmérnöknek dijmentesen a műszaki tanácsosi cimet, végül Cudic Milán és Adamovic Prokop mérnököknek a főmérnöki cimet adományozta.

Kinevezés. A kereskedelemügyi m. kir. minister Melha Tibor ujvidéki városi mérnököt a Máv. budapest-balparti ületvezetősége épitészeti osztályához mérnökké nevezte ki.

Haverland Antal m. kir. szab. emelőgép-, felvonó- és vasszerkezetek gyára budapesti cég ujabbi prospektusa most jelent meg, mely a jelenkor legmodernebb felvonógépeit és emelőgépeit a technika legujabb vivmányai szerint szerkesztve teszi szemlélhetővé. A technika legujabb vivmányai szerint szerkesztett személy-, teher- és ételfelvonók, valamint emelőgépek, a melyek tisztán hazai gyártmányok, a külföldiekkel minden tekintetben versenyképesek. A cég a prospektust érdeklődőknek dijtalanul bocsátja rendelkezésre.

Változás a keresk. ministerium ügybeosztásában. A kereskedelemügyi minister az iparfejlesztési, valamint a közszállitási, kiállitási és kamarai ügyek intézésére hivatott ügyosztályokat egyesitette. Az uj ügyosztály „iparfejlesztési és közszállitási ügyosztály" cim alatt a VI. b. szakosztály 1. ügyosztályát képezi.

Szén szállitás. A m. kir. honvédelmi ministerium hivatali helyiségeinek fütéséhez az 1909 | 9. évben szükséges 3500 mm. kőszén és 800 mm. pirszén szállitását Zviebel Herman kapta meg és pedig a kőszén szállitását 3·79 kor., a pirszén szállitását 4·56 kor. mm.-kénti egységár mellett.

Ajánlható cégek:

GUTTMANN BENEDEK
papir áruháza
Budapest, IV., Muzeum-körut 3.
— a „Királyi József Műegyetem" átellenében. —
Speciális üzlet épitészeti-, mérnöki-, műszaki- és vasutépitészeti nyomtatványokban.
Állandó nagy raktár rajz-, kender- és vászonra huzott rajzpapirokban, ugyszintén másoló-, fénymásoló-papir és másoló-vásznakban. Rajzeszközök gyári főraktára, valódi svájci, valamint eredeti Richter és Riefler leghiresebb gyártmányokban.
Árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmentve.

Hat. eng. villanyfelszerelési vállalat.

GOMBOS HUGÓ

BUDAPEST, EÖTVÖS-UTCA 46 SZ.
Telefon 101-52. Telefon 101—52.

Villamos mótorok, szellőztetők, csengők, telefon és ivlámpák készitése és jókarban tartása.

Nagybani raktár legjobb minőségü ivlámpaszenekben és 70% áramot megtakaritó Wolfram-izzólámpákban.

FUCHS BÈLA
OKL. MÉRNÖK, ÉPITÉSI VALLALKOZO
BUDAPEST, V. SZÉCHENYI-UTCA 1. — TELEFON 149
elvállal a fővárosban és vidéken **mindenfajta magasépitkezést:** munkástelepek, bérházak és középületek épitését.

PIQUET K. és LAJOS
ÉPÜLET BÁDOGOS, LÉGSZESZ, VIZVEZETÉK, CSATORNÁZÁS, CLOSET, FÜRDŐK ÉS HÁZISÜRGÖNY BERENDEZÉSI VÁLLALAT
BUDAPEST, VIII., FECSKE-U. 18.
TELEFON: 68—99.

SZOLNOKY ANTAL és TÁRSA
betonépitési vállalkozók
Budapest, VI., Nagymező-utca 41. szám.
Elvállalnak minden e szakmába vágó betonépitési munkálatokat. — Nevezetesen: Menyezeteket uj systhem szerint saját szabadalom; semmi vasgerenda nélkül, fesztávolság 66—7 méter. 35%-kal olcsóbb a vasgerenda menyezetnél, csatorna épitést, csömöszölést, legfinomabb terazzót, modern kivitelben. — Keramia burkolatokat, stb. beton munkálatokat a legolcsóbb kivitelben, tervek, statikai számitások és költségvetésekkel dijtalanul gyorsan szolgálok.

UJLAKI TÉGLA- és MÉSZÉGETŐ R. T. BUDAPEST.
Központi iroda: V., Akadémia-utca 9.
Telefon szám 74—30 és 74—31.

Tetőcserépgyára szállit: géppel gyártott, tehát egyenletes, vizhatlan, fagyellentálló **hódfarku-, hornyolt és francia-tetőcserepet** valamint az ezekhez szükséges szegélycserepet nagy választékban. — Bármely vasuti vagy hajóállomásra versenyképes!!
A m. kir. József-müegyetem 40/1901. számu hivatalos bizonyitványa szerint ezen gyártmány **fagyellenállónak** bizonyult.

Dunakotrási vállalata szállit: bárhová hajón vagy vasuton, ugyszintén helyben dunakavicsot utépitéshez és betonmunkákhoz. Apró kavicsot aszfaltgyárak részére és rostált dunahomokot.

Téglagyára szállit: Szárazon sajtolt falburkoló disztéglát (Verblender), falburkoló lapokat, szabadalmazott „Reform" válaszfaltéglát, vastartó-, burkoló és üreges téglát, valamint leghordképesebb falitéglát, továbbá kéménytéglát kerek kéményekhez.

Terméskőbányáiból szállit: Követ cyklopfal épitéshez és alapozásához; zuzott követ betonmunkákhoz és utépitéshez.

Mészégető-telepe termel: budai zsiros meszet.
Mühabaresgyára termel érdes dunahomokból készült mühabaresot.

HUSZÁR A. Budapest, V., Gresham-palota
(Mérleg-utcai oldal) Telefon szám 81—08.
a főváros legmegbizhatóbb irodája.
Lakások, butorozott szobák és bérhelyiségek azonnalra is.
Üzletek vétele és eladása
Állásközvetités ingyen, minden jutalék nélkül, a legbiztosabb, legmegbizhatóbb, reális hirdetési alapon. — Válaszbélyeg.

KONECSNY és MAGYAR
kárpitos és diszitők
Budapest, VI., ker. Gyár-utca 12. szám.
Ajánlják magukat minden e szakmába vágó munkák pontos és lelkiismeretes elvégzésére: ugymint függöny feltevés, szőnyeg megóvás, mindenféle párnázási munkák, ugyszintén angol bőrmunkák eredeti elkészitésére.

Elsőrendü minőségü **FALITÉGLAT,**
Francia hornyolt, Szabadalmazott hornyolt és Hódfarkú **tetőcserepet**
és különféle idomtéglát szállit bármely vasuti állomásra **Pallós Ignác**
tabi gőztégla-, cserép- és agyagárugyára **Tab (Somogy m.)**
Központi iroda: BUDAPEST, VI., Hajós-utca 9.

Rosenfeld és Vámos
IPARMŰVESZETI ASZTALOSOK ELVÁLLALNAK TELJES LAKBERENDEZÉSEKET PONTOS ÉS STYLSZERÜ KIVITELBEN.
BUDAPEST, VII., RÓZSA-UTCA 30.

KORNFELD ÁRMIN
épület, diszmü bádogos és ércnyomó mühely
IRODA: KISPEST, BOCSKAI UTCA 5. SZ.
Gyártelepekhez szükséges bádogosmunkákban specialista. Vidék megbizások árfelemelés nélkül elfogadtatnak.

SONNENSCHEIN TESTVÉREK
HATÓSÁGILAG ENGEDÉLYEZETT VILLAMFELSZERELÉSI VÁLLALKOZÓK MECHANIKAI MÜHELYE
BUDAPEST, VII., JÓSIKA-UTCA 11.
Elvállal épület-berendezést, villamos ivlámpák jókarban tartását, telefon- és csengő-lakásberendezéseket, villámháritó stb. stb. valamint minden e szakmába vágó munkákat.
Kerékpár és motormunkák, zománcozások, nikkelezések és villamos motorok javitása. — Mindezen munkák pontosan, o o o lelkiismeretesen és jutányosan eszközöltetnek. o o o
TELEFON. 102—07.

Szőke János
okl. kőmüves-mester és épitési vállalkozó.
VIII., BAROSS-UTCA 128. SZ.
ELVÁLLAL: kisebb nagyobb épületek átalakitását, földszintes házak tervezését és épitését és diszvakolatok és fehérmunkák készitését.

Telefon 54—98. Telefon 54—98
PASCHKA és TARSA
Budapest, X., Füzér-utca 35.
Acéllemez,- fa- és vászonredőnyök, napellenző-ernyők, lépcsőkovácsolt vasból, felülvilágitó ablakzáró készülékek, szinházi függönyök és kovácsoltvas tömegáruk gyára.

ALAPITTATOTT: 1885.
PETERKA LAJOS
BUDAPEST SZÉKES FŐVÁROS o SZERZŐDTETETT TORONY-ÓRÁSA.
BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 57. SZ.
TORONY-ÓRA BUDAPEST, o o o o o o o
o MŰHELY: IV., BÁSTYA-UTCA 22. SZ.
Elvállal minden e szakmába vágó torony-óra, laktanya-óra, kastély-óra készitését, valamint öreg órák javitását.
Vidéki megbizások pontosan és gyorsan teljesittetnek.

Szabadalmazott, hornyolt téglából álló, felfüggesztett válaszfalak.
Soronként portlandcementes habarcsba helyezett vashuzallal merevitve. A vasg. rendák méretezésénél a válaszfal sulya nem vétetik számitásba. — **Minden eddigi válaszfalnál ugy olcsóság, mint gyors előállitás és száradás tekintetében föltétlenül előnyösebb. Állami, városi és magánmunkáknál alkalmazva.**
Berényi Ignác épitőmester Budapest, VI., Csengeri-utca 66. TELEFON 95—64.

Melhouse (Melhause)

János építész

A nyíregyházi ref. templom tervpályázatán 1870-ben fenti tervét fogadták el. A templomot, ~~[illegible]~~ e terv alapján, Szabó Márton és Styevanyik András nyíregyházi építőmesterek kezdték építem 1873–1874-ben. Fenti fejezte be 1882-ben

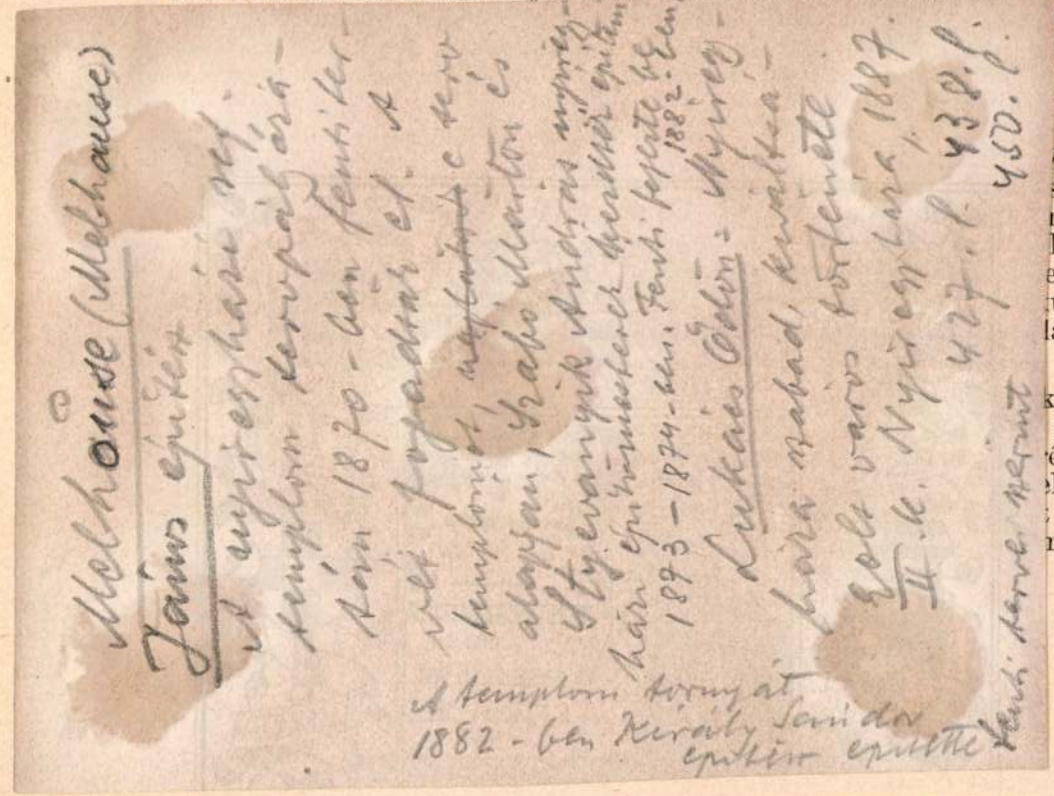

Lukács Ödön: Nyíregyháza szabad, kiváltságolt város története II. k. Nyíregyháza, 1887.

427. l. 438. l.

450. l.

A templom torny át 1882-ben Király Sándor építész építette fenti terve szerint

— pl. a mai magyar nép- és köznyelv — eufemisztikus célokra? 1939. májusától kezdve Berlinben folytatta külföldi ösztöndíjas éve alatt megkezdett tanulmányait. Westermann és Wethlo professzorok fonétikai előadásait hallgatta, szemináriumi gyakorlataikon dolgozott. „Az eufémizmus nyelvi eszközei, különös tekintettel a magyar, német és francia nyelvre" címen Westermann szemináriumában előadást tartott. Két évvel ezelőtt hanglemezre felvett magyar szövegei elemzésével és feldogozásával kapcsolatban Wethlo professzor vezetésével fonétikai kísérleteket végzett. A Langenscheidt-könyvkiadóvállalat számára (Langenscheidtsche Verlagsbuchhandlung, — Professor G. Langenscheidt) németnyelvű magyar nyelvkönyvet (nyelvtant és olvasókönyvet) ír. Nyelvészeti, stilisztikai és nyelvesztétikai művekről ismertetéseket írt.

Dr. Kálmán Béla (1913, Lakompak, Sopron m., róm. kat.), okleveles középiskolai tanár Budapestről (Zsirai professzor), 400 pengő belföldi kutató ösztöndíjban részesült. Rövid ideig finn nyelvet tanított az Eötvös-kollégiumban, majd az érsekújvári áll. gimnáziumba kapott óraadó helyettes tanári beosztást. A nyári hónapokban a Táj- és Népkutató Intézet kötelékében végzett népnyelvi és néprajzi kutatásokat. A következő tárgykörből gyűjtött anyagot: kiskun-

Melhouse János
épitett

tervezte a nyíregyházi ref. templomot, melyet Király Sándor épitett e tervek alapján 1873-ban

Hünek

130 l.

szamaban „Az arvai közbirtokosság levéltárat" ámult tanulmánnyát

politikájával foglalkozott. Felhasználta az államtanács aktáit az állami levéltárban, valamint az udvari kamarai levéltárban a Hungarn Maut és a Hungarn Commerz idevágó anyagát. A tárgy egy részét már fel is dolgozta „A Magyarország és Erdély közti vámhatár megszűnése 1784-ben" címen (tanulmány az Intézet Évkönyvének IV. kötete számára). A Magyar Szemle májusi számában egy cikket tett közzé „A keresztény rendi állam publicisztikája Ausztriában" címmel. Végül Lukinich Imre egyetemi professzor részére kikereste az udvari kamarai levéltár Hungarn-sorozatának 18 fasciculusából (1701—1703) a II. Rákóczi Ferencre vonatkozó okmányokat.

Dr. Csóka Lajos (1904, Bük, Sopron m., róm. kath.) bencés tanár, novembertől januárig mint változó belső tag, februártól júliusig mint vendég lakott az Intézetben. Mint az Österreichisches Institut für Geschichtsforschung tagja, rendszeresen résztvett az Intézet előadásain és gyakorlatain. Különben folytatta Kollár Ádám életének és működésének kutatását a különféle bécsi levéltárakban (Staatsarchiv, Archiv des Innern, des Unterrichtsministeriums, der Wiener Piaristen, Handschriftensammlung der Nationalbibliothek, azonkívül Sopronban a városi levéltárban és Thier László magángyüjteményében). Kutatása

Melhouse János

terverte a ugyiregyházi ref. templomot, melyet 1873-ban e tervek alapján Király Sándor épitett.

MOB irattár 458/1935.

Lásd Gerece: A műemlékek helyr. jegyzéke. Ugylátszik, hogy a fenti csak a XVII. századbeli templom átalakítás át terverte.

Melhorn Janos

Gottlieb

festő Holics

XVIII sz

l,

Diviparmtorh

232. l.

fordult. Jobb kezével palást-
tve tartja. Előre fésült haja
és álla leberetvált. Kabátja
se alól balra a talapzaton:
tch for Lansdowne Statue«.
ga 32 cm. — Lelt. sz. 1571. —
6328 sz. engedély szerint W. J.
ttetett 1898 február 28-án (36–

czius 10-én (91–898). — Az
rilis 22-iki 3426 szvsz. hatá-

westminsteri apátságban elhe-

-49

Melhorn János Gottlieb

festő

a kolíčsi fajánszgyárban

erőd

Báránynó

576. l.

Melhorn János Gotlieb

festő.

Holicson 1749-ben.

Előzetesen a meissen-i porcellángyárban dolgozott.

Egyébként okv. lásd

Heinzl György, János

céduláját

Török-Holics 135. l.

~~Antoninus Pius cirne VII. 137~~

MELHORN *János Gottlieb*, porcellánfestő. A meisseni porcellángyárban, 1749-től a holicsi fajansz-gyárban dolgozott.

Ko. Gy. II 105 l

Pecsét 1650-ből, Köszegi ötvöscréhé

VI. 290, 291.

Melhorne János
Gottlieb

Moliční Eramitens

d. Sikmagyeram

61. l.

MDK

Melhorn János fajánszfestő 1749.Holics

Csányi 1954. 26.o.

Melhorn János
fajánsz festő
K 1749. Holics

Csányi 1954
26. l

MDK

Melha Tibor, épitész

a harmadik díjat nyerte pályatervével.

A marosvásárhelyi vármegyei székház tervpályázata.
Vállalkozók Közlönye. Bp.1909.okt.6. 6.1.

Melha Tibor

Univerzet 1909 - 398

Béla

1927. szept. 1.	1.	Egyenlégért
nov.	5.	Trükért
dec.	20.	U.-arért

Melha Tibor

építész

szül. Budapest 1881.

oklevelet nyert 1904

Növjegyzmüegyetem 13 l.

T. 5928.

a Márvány tenger foglalja el,
épületei válnak ki. Felirata

LESPONTO
NTIDE

cm.

0-95

Melka Tibor

ep. Bzek

wód

Magyar Építőművészet

1910. 34. 26–30 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a mühelyfőnök v
aláí

Melha Tibor MDK

épitész, III. dij

A marosvásárhelyi vármegyei székház tervpályázat
dijat nyertek.
Épitő Ipar 1969. okt. 1o. 371.o.

MDK

Melha Tibor, építész

Az marosvásárhelyi vármegyei székház tervpályázatán a második díjat Vitegani és Kocs, a harmadik díjat Melha Tibor terveinek ítélték oda.

Művészet. 1909. 398.l.

M.D.K.

Melka Tibor, épitész

terve harmadik dijat nyert a marosvásárhelyi megyeháza pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.

21.6. sz. 13. old.

de. D. K.

MELHOUS János építész

Nyíregyháza. Ref. templom terve. 1873-74

magyar építészet. Bp. 1954. 104. l.

MELHOUSE, épitész János

K.GY.Benes László levele alapjan Kiraly Sándornak tulaj donitja Koroknay a ref.templom tervezését.Ez helytelen Melhouse a tervező,Király a kivitelező,ugyancsak Mel house munkaja a Kakoczi út 2.szép klasszicista épület nem "Povolny Debrecenből",ahogy a szerző feltételezte 57.old

DIENES Ö.ISTVÁN: Koroknay Gyula könyvéről 54.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

MELHOUSE János

1870-ben terv a nyíregyházi ref. tpl.
felépül 1873/74-ben. - végső bef. 1882

Komárik 1984 147.

Melich János, nyelvész, egyetemi tanár | 1872– |

Komidesz Mihály: A Fasori Gimnázium Fórum.

Az első évszázad alatt 16 akadémikus tanított a gimnáziumban, közülük a nyelvész Melich János.

Budapest folyóirat, 1988., 10., 17–old.

Melich Mátyás

váci kőfaragóm.

1754-ben vette fel
a váci kőműves és
kőfaragó céhbe.

Duray 162. l

TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

137 cm.

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

árnya a következő ábrázolásokkal.
,szent Imre és szent László király ,lá-
Apollónia,Margit és Dorottya.Jobb szárny
ól való két Lajos király cimerükkel,
rbála és Ursula.-A bal szárny külső fe-
ez alatt a kereszt vitele.Bal álló szár-
zás.Jobb álló szárnyonostorozás,alatta

Melichar Márton
[illegible] Esztergom
Kőmagyőtíj 111. C.

V * 1798 (ex Bohemia),
Bohemia
T 7
T Két
U nyolc
Π acht
L Zwei

678 Nr. 666 **Martinus Melichar**, V e. 182[illegible]—1831.
a) T gyertyatartó U szögű talpon. — L *Leuchter auf* Π *eckigem Fuß.*
Majtin József, Bp.

Nr. 666 *b)* Sótartók. — *Salzfässer.*
Auctio — Ernszt-Museum, Bp. (Csányi).

Nr. 666? *c)* Karos gyertyatartók felső része, (az alsó rész Bécs 1816, I. M.) — *Obere Teile von Girandolen, (der untere Teil Wien 1816, I. M.)*
Wertheimer Adolf, Bp. Expos. 1927: 729.

679 Melichar Ugyanaz. — *Derselbe.*

Nr. 667 *a)* Sótartók, félgömbös csészével. — *Salzfässer m. halbkugeliger Schale.*
Mus. Nat. Hung.

Nr. 667 *b)* Hajkefe foglalata. — *Fassung einer Haarbürste.*
Majtin József, Bp.

83	Ki
77	Ki
	Ki
52	Ki
20	Ki

Hofmann 611
Holstein, Joh. Christoph., jun. 1746
Holstein, Joh. Christoph., sen. ... 1744
Horák, Mathias 898
Horváth, Jos. Ignatiu 1094
Hossmann, Daniel I. 1438
Hossmann, Daniel II. 1457
Hossmann, Georgius 1422
Hossmann, Michael 1455
Huber, Franciscus Xaverius ... 342, 1766
Hudetzius, Josephus 1899
Hundertschaff, Martinus 20
Hunyadi, Andreas 99
Hussar, Mathias 1298
Huszár, Johannes 2122
Huszár, Josephus 1266
Huszár, Samuel 2125
Hügel, Johannes Nep. 59
Hüpfel, Georgius 76
..... 201

Igell, Bartholomaeus, jun. 20
Igell, Bartholomaeus, sen. 1
Igell, Johannes I. 1

Janowitz, Leopoldus 6

1830

111

Kőszegy

Szám

Ciborium, fedeles, aranyozott ezüst, biedermeier stílű. Talpán alul: Capellae Rakaczianae Strigonii 1830. Mellette beütve: MELICHAR ~~Magyar~~ Mag. 30·5 cm. Magyar munka 1830-ból.

Esztergomi Ernestár

Melichar

Melicher Teofil

Beisi restaurator

l.

Müvészet

1903. 256, 251. l.

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

Melis György

Hobby

neve szerepel "A magyar képzőművészet Csehszlovákiában" c. cikkben a 7-8.oldalon.

Kritika 1973 december

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Juraj Meliš csehszlovák grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1984 DEC 7

1021

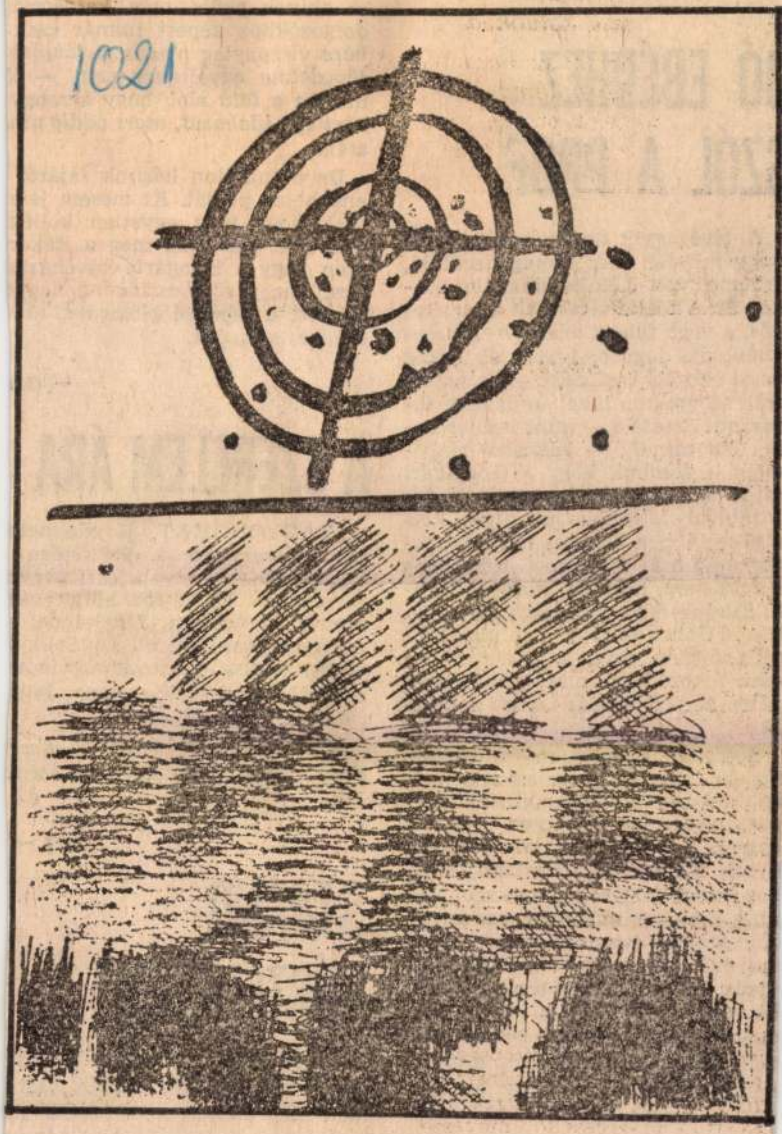

Juraj Melis (Csehszlovákia) rajza

JÓ EBÉDHEZ SZÓL A PROF.

A tévé egyik ördögi saj
hogy mindig csak utólag
érdemes volt-e előtte üldög
ton át. A főcím általában a bizako-
dás, a vége félirat többnyire a bosz-
szankodás jegyében telik el. Eddig
azzal okozott csalódást, amit sugár-
zott, szombaton azzal, amit nem su-
gárzott. Estefelé — mint immár he-
tek óta mindig — lelkesen benyo-
mom a gombot, hogy a Gólyavári
esték üdítő tudománytörténeti so-
rozatával foltozgassam egyre két-
ségbeejtőbben hézagos természettu-
dományi műveltségemet. Némiképp
furcsálltam, hogy dr. Makkai Lász-
ló Európa-hírű történész helyett dr.
Csapó Gábor Európa-hírű vízipólóst
pillantottam meg, s gyanakvásom
csak fokozódott, mert magyarázó
pálca helyett labdát tartott a kezé-
ben.

Szeretem a polót, mégse tudtam
igazán örülni a győzelemnek, mert
én most nem a magyar vízilabda re-
neszánszára lettem volna kíváncsi,
hanem a reneszánsz kor tudomá-
nyára. Kapom elő az újságot, s ak-
kor látom, hogy a műsort már dél-
után kettőkor abszolválta a televí-
zió. Amikor Rusorán Pétert a dia-
dal örömére ruhástul bedobták a
vízbe, eltűnődtem: mit ér a tudós,
ha magyar. Mit ér az utóbbi évek
egyik legigényesebb, legérdekesebb
vállalkozása, mely csak tanít és
nem szórakoztat — vagy ha igen,
nem a megszokott módon?

Már a kora esti időpontot és a
kettes csatornát is kedvezőtlennek

*tetszett a tegnapi glosszája, ez
ötvenes a magáé.*

— csá

A SZERELEM ÁRA

„VAGYONOMAT, jövedelmem
nem teszem közzé. Feltűnően
külsejű 40 éves elvált férfi vagyo
Szeretném, ha olyan hölgy vál
szolna — írásban, fényképpel -
aki önzetlenül szeret, s akinek
városi lakása, gépkocsija, vízpa
üdülője vagy telke van. Jelig
„Ámoré az elsőbbség."

A hirdetés olvastán meghat
dunk. Lám, ilyen az igazi szépl
lek.

— y —

STRAND-TÖRTÉNELEM

Olvasom a híradást, mely szeri
a Flórián téri közlekedési csom
pontnál, melyet szerencsére m
senki nem keresztelt el FLAH-na
szabadtéri múzeummal gazdagod

Melicher Teofil

restaurálta 1900-ban a pannonhalmi főapatság szentmártom ebedlőtermerek freskóit.

Ivod

Gyulai Rudolf: Építkezés és műrégiségek. A pannonhalmi főapatság története V. Bpest 1907.

602. l.

SANITAS

P. BARNA

Zentralheizungen
Sanitäre Anlagen
Bade-Einrichtungen

BRATISLAVA

Schneeweissgasse Nr. 4
Michaelergasse Nr. 8
Telefon Nr. 3138

Melicher Teofil

a pannonhalmi ebédlő
barokk falképeinek
restaurátora

lásd

Művészet 1903. 250. l.

Melicher Teofil

épitôt

Gentmüeml

239.1.

l.

...iöból kölcsönrögt
0,20 K.

19

Dr. Jannaer

Melicher Mihály [ ]

L.: Zoltán Éva

Sz. A.: Restaurátorok — 7,

Népszabadság, Bp. 1976. szept. 3.

Melichar

ötvös 1830.

Ciborium fentitől az esztergomi förszékes-egyházi kincstárban-

l.

Magytopograf

(3123-tól 3404-ig.)

Melichar Márton

ötvös

Kőmagyötvj. 678-n.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 1
I II III IV V VI

Magyar Leszámítoló és

1935.					
I.	1.	Saldo 1934. évről			
I.	21.	Richter F. János			
II.	1.	chekk			
VI.	5.	jutalék (vimárú)			
	5.	Heller Izsó			
	11.	chekk			

Melichar Márton

ötvös

1828 1831 jun 1 Esztergom

Prágából jött.

Kapmagyarországi ötvösök 41 l.

2187. J.Ch. Palmie:

Reggel a tó partján.

A [illegible] kora reggeli
rét tó foglalja el, melynek v
vissza; a középtérben balra
egyikében a földszinti ablakb
pedig dombos vidék képezi. A
alól jobbra: Charles J. Palm

Vászon, méretei 158.8:
Vétetett az 1902: IV. 18
(372-902-8).

Melichár
esztergomi ötvös

XIX.

l.

Közlemények a
Nemzeti Muzeum
Érem- és Régiség-
tárából. 1916. I.
erf. 1. sz. 65. l.

EGYETEMI NYOMDA

30 nap **SZEPTEMBER** 38. hét

11 Vasárnap	Protáz és J. *Teodóra*
12 Hétfő	Mária neve *Guidó*
13 Kedd	Notburga *Ludovika*
14 Szerda	Sz. † felmag. *Szerénke*
15 Csütörtök	Fájd. Szűz *Nikodém*
16 Péntek	Kornél *Edit*
17 Szombat	Sz. Fer. sebh. *Ludmilla*

Melichár János

1883/84 – 1884/85

Ferképzomfoisk' vk

113. l.

tői temploma, amely nem kevesebb, mint 22 lépcsősen elhelyezett hagymakupola zsúfolódik össze.

A legújabb orosz építészet általában a nyugateurópai modern építészethez kapcsolódik, sőt merészség tekintetében sokszor még túl is megy azon. A tervezők közt több erős tehetség van, amellett meghívásra számos neves külföldi mester is dolgozott Szovjet-Oroszországban, így a francia Le Corbusier, a német B. Taut, E. May és E. Mendelsohn. Az orosz mesterek nagyszabású elgondolásai sok esetben csak a tervezés állapotában maradtak. Így pl. az új Oroszország leghangadóbb mesterének, Tatlinnak nagy művei, a III. Internacionálé emléke Szentpétervár és a Munka palotája Moszkva számára. E dinamikus-mechanikus építészetnek a régi idők építési anyagaival tudatos ellentétben a fém, beton és üveg a jellemző anyagai. E forradalmi művészet a propaganda szolgálatában áll és az élet megváltozott képét kell tükröztetnie. „A modern emléknek a város társadalmi életét kell kifejeznie" — mondja Tatlin. — „Csak a főváros, a gyárak és gépek ritmusa, a tömeg organizációja adhat impulzust az új művészetnek és a forradalmi agitáció plasztikájának formái — az egyén ábrázolásán túl — szükségkép a kollekcionizmus szelleméből fakadnak." Tatlin szemében a kor legjellegzetesebb kifejezője a gépszerű alkotmány, a gép emlékműve, a maga dinamikus mozgalmasságával, technikai racionalizmusával és gyakorlati jelentőségével. A Tatlin által képviselt iránnyal szemben azonban újabban mindinkább túlsúlyra jut az ú. n. baloldali klasszicizmus, amely a különböző új gondolatok kiegyenlítésével és részben régi formák alkalmazásával mintegy a forradalmi állapoton túl az új életforma diadal-

Melichar János

szül. Budapesten 1863 okt. 9-

Rk. 6 reál-

1883/84. I. előmenő osztály

1883/84. II. " " "

1903. [illegible]. [illegible]. X. 2.

~~Pozsony~~

Pozsony

Városi Tanácsnak. Tudomásul vétetik A városi közkönyvtár 1902. évi állapotáról szóló jelentés, ~~de kérjük~~ a 2000 korona államsegélyből bevásárlott könyvek ~~jegyzékét~~ jegyzékének bekérése mellett. (89/903)

Melichar Karoly János

Szül. Bpest, 1863 okt. 9 - Rk

1884/85. I - I. nakonstály

1884/85 II I. " "

Hódmezővásárhely II. 279

MDK

Melkay Ödön, szobrász

Bory Jenö tanitványa.

(e.a.): A Képzömüv. Főisk. növ. kiáll. - Müvs. Ujság. 1928 máj.2o. 22.1.

Molins Juhász Péter

&

Novák 500

81, 82, 83. I.

~~Miletb~~ Melith Péter

1614-26 ban a szepesi kir. kamara őt küldi ki a felvidéki végvárak megvizsgálására.

27.o.

/Horváth-Koritsánszky-Lukács-Rosanyai szerk./: Szendrő. Miskolc 1959. /Szendrő kosség Tanácsának kiadása./

MDK

Melius Péter
prédikátor

1563-ban megjelent „Magyar prédikációk" c. művének címlapjain: Jászfelsőbárány. Debrecen városának címerképe, mely együttal a debreceni városi nyomdának jelvénye.

Faragó: Címerünkről és egyébről. (ábra)
Grafikai Szemle 1897 évf. 7. f. 106 l.

Melith Péter

hadimérnök

lásd okv.

Szendrei: A diósgyőri vár tört. Bp. 1927. 89-90. l.

CSÁNKY MIKLÓS

A SZEPESI ÉS SÁROSI TÁBLAKÉPFESTÉSZET 1460-IG

AZ EMLÉKANYAG LAJSTROMÁVAL
ÉS
KÉPES BEMUTATÁSÁVAL

MDK

Melis István

Női fej, gipsz

Leányfej, plak. gipsz

Gyermekfej, "

I. Orsz. Vasutas Képzőművv. kiáll. 1951. aug.

6. l.

Melith

hadmérkök. A 17. s. elején leírást kérnitett a diósgyőri várról.

Marjalaki Kiss Lajos - Ferenczy Károly - Leszih Andor: A diósgyőri vár. Miskolc, 1961. 67 l., ill. /Borsod -Abauj - Zemplén megye müemlékei/

52-l.

Molnár István
grafikus

Szabad Művészet

1957. 423. l.

A Müemlékek Országos Bizottsága

tek. Elnökségének

B u d a p e s t .

VI. Aréna ut, Szépmüvészeti

Muzeum.

Melis Ilona

festő

Szabad Művészet

l.

1957. 84. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
220-1969
cab. III/17. ér.

513/909.

Kám:

Müemle

országos bizo

135/909 kámu átir
a régi gymn
azonnal meg
bizottságnak

Melis György

Czuczor Gergely emlékművét
nemrég állítottak fel Érsekújvárott

Kritika 1973/12
8. old.

MELIS GYÖRGY szobrász

Érsekujvár, Czuczor szobor, 1966

ld. Pavilon, 1991.5.sz. 47.p. és ill.

Melis Gyula, szobrász

Czuczor Gergelynek szobra is van Érsekújvárott (régi — bronzból öntött — szobra a második világháború viharában eltűnt): a

Kedves Élet és Tudomány!

dr. Hole Lajos Czuczor Gergely.

962.

Élet és Tudomány, Bp., 1976. máj. 21.

XXXI/21.

Meljan Erzsi, szövő

Molnárné H

Élet és T

A HÁTLAPON

NAGYTARCSAI SZÖVŐASSZONYOK

A nagytarcsai asszonyoknak is nagyon fontos, télről télre visszatérő munkájuk volt a szövés. A férfiak és a nők fehérneműjének, a lepedőknek, a törülközőknek, az asztalneműnek meg a piacozáshoz, a termények batyúba kötéséhez szükséges „hamvas"-nak (abrosz nagyságú vászonnak) a megszövése mind a ház asszonyának volt a kötelessége. Ezek alapanyagát, a kendert szintén maguk termesztették, s a lányok fonták meg a fonóházakban.

A lepedőnek és a fehérneműnek szánt anyagot nem díszítették, az abrosz, a kenyeresruha, a törülköző szélébe azonban 2—4 ujjnyi, sőt arasznyi szélességű mintacsíkot is szőttek piros, kék, lila, zöld vagy piros-zöld, lila-zöld, kék-piros hímzőpamuttal. Kedvelték és gyakran alkalmazták a csillagminta különféle formáit. Ezeket csík keretbe foglalták, vagy pedig a csillagokat más mintával váltogatták.

Szövőszék nem volt minden háznál, mert egy-egy nemzedéket kiszolgáló darab a rokonság körében vándorolt kölcsönben. A széket felállítani és rá a hosszanti szálakat fölvetni hosszú és fáradságos munka. Nem is minden szövőszékhez tartozik a felvetéshez szükséges eszköz, a felvetőfa, hiszen fölvetni sem tud mindenki, aki szőni tud. Ezért az sem volt ritkaság, hogy az egész rokonság annál a háznál szőtte meg az arra az évre tervezett vásznat, ahol a szövőszéket felállították s a hosszanti szálat fölvetették.

Takácsmester sohasem élt a szlovákokkal betelepült Nagytarcsán. Gyönyörű szőtteseink kivétel nélkül a télen sem pihenő szorgos nagytarcsai asszonyok kezének alkotását, teremtő ötletességüknek az emlékét őrzik.

Falunkban ügyes felvető és szövő hírében áll Melján Erzsi néni, Kiss Kati néni, Gulyásik Jánosné és özvegy Sárosi Pálné Fényes Zsuzsanna (e két utóbbit láthatjuk a hátlapon). A szövőszéket, amelyen a két asszony dolgozik, a falu egyetlen asztalosa: néhai Sárosi Pál készítette családja számára, s e becses, ritka emléket a család több évvel ezelőtt a közösségnek, a Falumúzeumnak ajándékozta.

Egyébként az 1960-as évek elejétől kezdve kendertermelés híján már nem szőnek. Így sajnos a fiatalok e szép munkához nem is értenek.

A díszes vásznak készítésével együtt lassan a képen látható népviselet is a múlté lesz. Ma már csak a 35 évesnél idősebbek hordják az eredetileg színpompás, díszítőművészetüknek minden jellegzetességét magán viselő, csak *Cinkota* és *Csömör* lakosságához hasonló, de köztük is egyedi nagytarcsai ruhát.

Molnárné Hajdú Margit

Kép: **Bojtár Ottó**

ÉLET ÉS TUDOMÁNY
A TUDOMÁNYOS ISMERETTERJESZTŐ TÁRSULAT HETILAPJA

Főszerkesztő:
FENYŐ BÉLA

Főszerkesztő-helyettes:
LUDAS M. LÁSZLÓ

A szerkesztő bizottság elnöke:
CSÜRÖS ZOLTÁN

Szerkesztőség:
Budapest VII., Lenin körút 5

Postacím:
Élet és Tudomány
1428 Budapest, Pf.: 47
Telefon: 223-899,

Kiadja:
a Hírlapkiadó Vállalat

Felelős kiadó:
CSOLLÁNY FERENC
Budapest VIII.,
Blaha Lujza tér 3.
Postacím: 1959 Budapest
Telefon: 343-100, 142-220
Terjeszti a Magyar Posta

78.1130
Athenaeum Nyomda
Kozma utcai üzeme
Budapest
Rotációs mélynyomás

Felelős vezető:
SOPRONI BÉLA vezérigazgató

Index: 25 245

ISSN 0013—6077

A szerkesztő bizottság tagjai:

Ács Tamás, Andorka Rudolf, Antalóczy Zoltán, Barkóczi Ilona, Barta György, Berényi Dénes, Bontó László, Buda Béla, Castiglione László, Csányi Vilmos, Farkas Henrik, Furka Árpád

SZÖVOASSZON

Melkor Ágnes, gyermekrajzoló

Ötödikes tanuló, A vetélkedő

Kiállított rajza: „Ápold fogaidat"

Repr.

V. M.: Fog Ferkó a vetélkedőn M. 11.

Népszabadság, Bp. 1971. dec. 5.

MELKOVITS, tobakmester

A 18.sz-ban folytatódott a délszláv tobakok beköltözése Magyarországra, a század második felében Veszprémbe is. Ezt mutatják a korabeli cégiratok mind gyakoribb horvát családnevei is, mint a Melkovits. 225.old.

NAGY LÁSZLÓ: A veszprémi tobakok egy borkikészitő kimesterség és művelői a XVIII-XIX.században, 189.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10, 1971.
Veszprém, 1971

Melkó György

asztalos

l.

Schoenterezvárosi

8. l.

Kossuth Lajos:

Szobra.

Mellig, kisse
előre fésült hajat, b
csokorra kötön, kivag
dig hajtókás. Felir

„KOSS

Gypsz, mag
Az 1848-di

Melkus Dragan, horvát festő, és tanár a vukovári reálgymnásiumon. Zágrábban született 1864ben. A művész-iskolát végezte Münchenben. Ugyanott Gabl Alajos, Wagner Sándor és Lindenschmidt Vilmos tanítványa volt. —

Strossmayer koledar za god. 1909 - 197 ~~(...)~~ old.

MDK

Melky Ödön

Urnák c. szoboralkotásai

Élet és tudomány 1968 máj.24.

MDK

Melki...,szobrász

A Várba zár-beli műtermében dolgozott.

G.F.: Ahol Mátyás király szobra született.
PEST, 1944 máj.8.

MDK

Melle Agnes (Hamburg)

Szépia rajz. 1841.

Emlitve: Musik, 1911. X. S. 107.

Dr. André Csatkay:

Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. „Burgenländischen Heimatblättern" Jahrg. 1936. Hft. 2. S. 58.

Mgdk

Melkay Ödön.

Borg Jenő tanítványa

A Képzőművészeti Főiskola
növendékeinek kiállításán
zobrázati munkájával
szerepel

Ujság, 1928. Máj. 20

Melka Ferenc, festő

Pásztortűz, 1924. V. évf. II. fele
67-69. l.

Helmen Lajos: A Marosvécsi Vár

Melky Ödön / Mettky? /
szerzeca

Kinák. Repr.
Műrei a gekértheyi Parkban lát-
hatók.

T. Réha Margit: Szabadtéri tárlat a gekért-
hegyi Juhkaszi Parkban
Élet és Tud: XXIII. 1968. V. 24. 21. n. 984.

Banner Erdély

A MAGYARFENESI KASTÉLY KAPUÉPÜLETE AZ UDVAR FELŐL, HÁTTÉRBEN A CSICSAL HEGGYEL

bában is s a falon egy régi virágcsendéletkép, szunnyitó macskával, ismeretlen jó müvész emléke.

Az ujabb épületrészben a könyvtárszoba nyujt a legtöbb érdekességet, főleg képeivel. Egy leeresztett hajú, piros ruhás női nagyobb szentkép csak középszerüségi emelkedik. Egy öreg úrnő s egy diófalevelek közé festett kis leányka családi képek lehetnek. Két hatalmas, nagyméretü olajkép pedig, amint látszik Sámson és Jób életéből ábrázolnak jeleneteket. A többi kép s köztük Kleopatra a kigyóval már gyengébb darabok. Maga a nagy könyvtári üveges szekrény azonban talán még az a butordarab, melyből valaha a gyermek Jósika Miklós, a későbbi iró használt már könyveket.

* * *

A könyvtárszobából és a fekete sza'onból a parkba juthatunk, melyet másfél százév előtt br. Bornemisza Anna Mária alapitott.

Százados kőris, juhar, gyertyán és hársfák temploma ez, melyek előtt toronyként áll nehány hatalmas, százados fenyő. Előttük a kastély felől üde, zöld gyeptér virul, melyet egyetlen, kis virágdombocska szinez. Kétfelől patakok csörgedeznek át a parkon, melyek közül egyik mélyen bevágta medrét a Csicsal aljába. A másik ág ebből egy gát mögül kivezetve, egykor a park szép nagy tavát látta el vizzel. Két sziget is volt ebben a tóban, hiddal, remeteházzal s a vizen csolnakok járhattak. Idővel a tavat feltöltötte az iszap s ma már a mesterséges patakárok csak a kerti fürdőházhoz és a malomhoz szállit vizet. A közelében, a park sétaútjai mellett több csinosan faragott, csonka, fejetlen, női kőszobor az emléke az 1848-i őszi forradalom ostoba és barbár pusztitásainak.

A sürü, csendes, lombos faóriások közt mind hátrább jutva, egy palló vezet át a patakon a Csicsal oldalára. Festői kép nyilik a falura, midőn az oldalon fölkapaszkodunk s a tetőről tágas kilátás gyönyörködtet. Egy völgy végén Románrákos, egy másikból Tordaszentlászló faluvége látszik s az utóbbi fölött egy ültetett fenyves haragos szine képez éles ellentétet a fölmagasló havasok ködfátyolos zöldjével. A Lónapatak keskeny völgye tekintetünket a Szamos felé csalja, honnan újra kopár, agyagos hegyek és szürkészöld szénafüves oldalak látszanak. Majdnem a tetőn, nehány fenyő között, fehér márvány siremlék alatt br. Jósika Aladár pihen. Egyike a legdélcegebb erdélyi férfiaknak, ki életcélját nem találva, fiatalon, épen akkor költözött el a megunt világból, midőn 1914-ben, a nehány hét mulva kitört nagy világháboru érvényesülésének hatalmas pályatért nyitott volna meg.

A sir fölött a tető bomladozó gloriettje gyászol. Közelről látszanak meg teljesen finom, nemes arányai. Igazán méltó arra, hogy a kastély fiatal ura, br. Jósika István szép terve szerint helyreállittasa ezt a kedves épületet s megkoronázza vele a multnak ezt a festői és költői emlékművét, amelyet a magyarfenesi kastély és környezete képvisel.

* * *

A kastély részletes megismerésével ujra fölmerül az a kérdés, hogy ki és mikor épittette ezt a kivülről oly rejtélyesen érdekesnek látszó épületet?

Lengyel Dániel a kastély épitését kétségtelenül tévesen tulajdonitja id. br. Jósika Miklósnak. Ő legfennebb a főépületen javittatott és módosittatott. Ellenben az iró Jósika Miklós emlékirataiból bizonyos, hogy ő már nagyanyja kastélyát „inkább zárdához, mint kastélyhoz hasonlitó épületnek", tehát külső épületövével ismerte meg. Bornemisza Anna Mária férjével csak pár évig élt s ennek halála után 1777-től, 26 évet mint özvegy lakott itt. Helyzetéből következtethetjük tehát, hogy a kastélyt ő sem épittette. Viszont az is megállapitható, hogy a XVII. század első felében itt a Kamuthyaknak nem volt terjedelmesebb, kastélyszerü lakása, csak kisebb udvarháza s igy Mikola Zsigmond is 1679. előtt legfennebb ezt épittette ujra.

Ezekből aztán az következik, hogy a kastély mai formájában csak 1679 és 1775 között épülhetett. Ezt a föltevést épitési rendszere is támogatja.

Egészen ilyen, de még csak feltünően hasonló párját sem ismerjük Erdélyben. Magán az épületen sincsenek olyan jellegzetes épitészeti részletek, főleg diszitések, amelyek az épités korára megbizható adatul számithatnának. Egyetlen kéményaljon látható a régi főépületben egy olyan erősen bemeszelt kőajtókeret, melynek tagozása a XVIII. század elejére vall s ugyanott az egyetlen magmaradt régi barokk tölgyajtó szintén a XVIII. századra mutat. *De ennek a kornak felel meg a kastély főépületének egész alakja s tágas szobái is.*

A külső épületöv zárkozott, lövőréses épitkezése csak első tekintetre nyujtja a régi erősség hatását, de összbenyomása mégsem a fenyegető, mord várkastélyé, hanem zárkozott úri lakásé, hol az úr egy kastélyban, de külön épületben él a személyzetével. Ez a kor Erdélyben társadalomtörténetileg is a XVIII. század. És az épitészettörténet nehány analogiája is erre az időre mutat. A közeli Szászfenes kisebb méretü XVIII. századi gr. Haller kuriájának a kapuépület elhagyásával kicsinyben teljesen hasonló rendszere és beosztása volt s a

A MAGYARFENESI KASTÉLY BELSŐ FŐÉPÜLETE

mig a nagy palota és a hálószoba közt a *kammerdieneri szoba*, egy boltozatos szoba és *az előszoba* foglaltak helyet. Ezek régi alakjukban az 1848-i forradalom gyujtogatásának estek áldozatul. Fedelük és mennyezetük azután épült ujra.

Ma a kilenc méteres hosszu és széles nagy palota ebédlőül szolgál. Tőle nyugatra a tágás nagy szalon, délre az u. n. fekete szalon s a kettő közt a délnyugati sarkon a hálószoba van. Feltünő mindezekben, hogy az 1806-ban megvolt régi tölgyajtókból csupán egy maradt meg eredeti formájában. Egyszerü, de tipikus barokk-diszitménye a XVIII. századre mutat. Egy testvére még kisebb kiadásban, a kapuépület emeletén is épen áll. Ma már a régi szükebb és néhol rácsos ablakok helyett mindenütt tágas, nagy ablakok világitják meg a szobákat és termeket s ha széttekintünk, mindenik szobában találunk szép butorokat, képeket vagy más érdekes mütárgyakat.

* * *

A nagy ebédlőben nehány kép vonja magára a figyelmet. Ezek közül az ebédlő nyugati falán függ a legdiszesebb. Egy 100×140 cm. méretü nagy olajfestmény ez, a XVIII. század második felének erősen rokokó izü magyar viseletében. Nyestprémbe szegett meggyes-violaszin mentében és hasonló szinü nadrágba öltözött, hajporos, borotvált férfi, olaszos árkádháttér előtt, jobbjában levelet tart, melyre *Br. Henter Antal* neve van fölirva. Jó mester munkája. Kár, hogy jelzése nincs Ugyanott a keleti falon egymás mellett néz reánk szép régi rámáiból *br. Henter Antal* kamarás, a későbbi udvarhelyszéki királybiró és felesége *gr. Haller Borbála* egyszerübb képe, empire divatu magyar viseletben, 1799-ből. Közelükben ugyanakkorról hat éves *József* fiuk nyujt kedves látványt, kardosan, korának főnemesi öltözetében. Neki az északi falon is van egy csinos, barna arcán megrongált katonaképe, ezzel a hátfölirattal: „*Br. Henter József, ki e házat épittette. 1820. 27 éves korában.*" A felirat azonban nem a magyarfenesi, hanem a Kisküküllő melletti Kelementelkén épült udvarházra vonatkozik, ahonnan a Henter képeket hozták. A sepsiszentiványi br. Hentereknek ez volt egyik főfészke s a bárók fiuágon épen e br. Henter Józseffel haltak ki 1867-ben, mig a nemesi ág ma is él. Kőváry László a millenium századában kihalt főúri családok utolsó tagjairól irva, az Erdélyi Múzeum 1901. évfolyamában (551—52 l.) erről a br. Henter Józsefről ad érdekes jellem-képet. Az ajtó mellett feltünik még két régi gyümölcscsendéletkép, melyek egy XVIII. századi szomoru életü, br. Dujardin-leány csendéletképeire emlékeztetnek. A kastély egy igen jó, napfényes képe pedig *Epstein* nevü bécsi festő munkája.

Három fali ebédlő tálast 1829-beli egyszerübb, izléses bécsi porcellán tálak és tányérok diszitenek, melyeknek szép vázája a nagy kályha tetején áll.

A nagy tágas, világos szalonnak régi butorai a főékességei. Északnyugati sarkában finom, nagy intarziás barokk iróasztal áll, melynek berakásai olasz hatásuak. Kétségtelenül a szalon legszebb darabja volna, ha finom bájában még ezt is túl nem szárnyalná a délnyugati sarok ma is használható százados spinétje, melyen a gyári jelzés: *Franz Lautterer v. rer. in Wien*, mutatja jó eredetét: A kis kerek székek és egy tolófalu fiókos cseresznyefa iróasztal-szekrény ujra bidermayer emlékek s valószinüleg azok közé a kolozsvári készitmények közé tartoznak, amelyeknek ma is megvan a nyugtája a Kolozsvárt őrzött magyarfenesi levéltárban. A spinet közelében függő tigrisképek bécsi és londoni szinezett rézmetszetek a XVIII. század utolsó évtizedéből, mig a nyugati fal két szép vadászképe, egy *medvezsákmányán ülő*, derült arcu öreg *román paraszt* s a másik, egy fiatalabb *román fajdkakas-vadász Melka Vinczének*, Rudolf osztrák és magyar trónörökös és sok erdélyi magyar nagyuri ház kedvelt festőmüvészének értékes olajfestményei.

A hálószoba szép sárga butorai a XIX. század közepének izlését tükrözik. Egyik ruhaszekrény tetején két aranyozott faszobrocskával diszitve régi empire óra nyugszik. Mutatólapján az *Anton Deitel in Clausenburg* jelzés bizonysága kolozsvári származásának. Az ágyak fölött szép régi kép alvó nőt ábrázol, alvó gyermekével

Az egykori fegyveres házban, a mai *fekete szalonban* — amint a neve is mutatja — aranyos fekete butorok uralkodnak. Két garnitúrából az egyik a III. Napoleon korabeli izlés emléke, a másik régebbi empire és bidermayer darabokból áll. Az utóbbiaknak különösen kedvesek nyilvesszőmotivumos foteuljei és székei s két szép öreg állóórája. Egy nagy nehézkesebb fekete, tükrös vitrin az egyik sarokban izmos hengerded oszlopaival bizonyára szintén a kolozsvári készitmények közé tartozik. A képek közül egy rézre festett kis kép öreg szerzetesével talán még a kápolnából maradt. A közelében álló, hasonló nagyságu, fára festett alchymista képpel együtt legalább két százados darabok.

Nehány szép bidermayer butor van a szomszéd szo-

Művészeti Tanács
1927. I. 27. 12.

Művelődés

4
5

XLVIII. évfolyam 1995 április-május

Kié Orbán Balázs?
Mátyás király
az újabb kutatások
tükrében
Ökumenikus
kórustalálkozó
Két Bolyai
Liszt Ferenc erdélyi
tanítványai

KELEMEN LAJOS LEVELE LYKA KÁROLYHOZ

Méltóságos Uram!

Nyárády E. Gyula kolléga tegnap fölkeresett s értesítvén arról, hogy Méltóságod ***Melka Vincze*** *festőművészről keres adatokat, sietek — amit tudok — közölni.*

Mindenekelőtt külön küldöm az Erdélyi Múzeum Egyesület 1911. évi Évkönyvét, melynek 77—80. lapjain néhai Richter Aladár egyetemi tanár szép megemlékezése van róla, Melka arcképével és két szép képe hasonmásával. A 78. lap 1. sz. jegyzete felsorolja ott azt a keveset, ami Melkáról halála alkalmával megjelent. Ezek a lapok és az Erdélyi Lapok c. képes szépirodalmi lap Budapesten is meglesznek a M. N. Múzeum Könyvtárában, mert köteles példányként jártak oda. Amennyiben azonban nem lennének meg: itt az Erdélyi Múzeum Könyvtárában megvannak és az illető cikkek szükség esetén lemásoltathatók. A Richter cikkéhez és jegyzeteihez megértetésül és kiegészítésül ***egész bizalmasan*** *néhány megjegyzést kell tennem. A cikk 77. oldalán az utolsó kikezdésben emlegetett önzetlenség valótlan.*

Richter Aladár évek óta jól volt Melkával, ki a Petőfi utca 63. alatt lakott. Kedves kis beosztású földszintes háza volt itt Melkának, melynek baloldali keskeny, nyugatra néző udvari-ablakos részében és északra egy ablakos utcai szobájában, melyeket itt a rajzon pirossal jelöltem, Melka lakott. (A rajz nem maradt fenn — a szerző megj.) A másik szárny ki volt adva. Kissé emelkedő kertjében néhány fenyő és nyírfa, udvarán virágok voltak. Barátságos, napos, nyílt, tiszta udvara kellemes, derűs látványt nyújtott.

Melka halála után egy Gámentzi nevű örmény banktisztviselő vette meg s emeletet húzatott rá. Ma az épület a gör. keleti (orthodox) teológiai intézet tulajdona.

Richternek egyik fia keresztgyermeke volt Melkának, s a Richter gondos barátsága odáig fejlődött, hogy Melka a fiú javára végrendelkezett.

Nekem Péterfi Zsigmond nyug. szamosvölgyi vasútigazgató — kit mindig korrekt úri embernek ismertem — 1913-ban, midőn Richternek tömérdek turpis és inkorrekt dolga derült ki a Növénytani Intézetben, a Botanicus Múzeumban és az Erd. Múzeum Növénytárában, s amikért 1913 nyarán (kíméletből) rendelkezési állományba helyezték, mondotta el Richter ügyét Melkával. Én akkor az Erd. Múz. Egyesület titkára is voltam, Péterfi pedig, kit már kb. 15 év óta ismertem, az Erd. Múz. E. választmányi tagja volt.

Péterfinek szép ízléses sarokháza volt azon a soron, ahol Melka lakott, melyet maga építtetett, a Petőfi és Majális utcák szegletén. Melkától száz méter se volt a távolsága. Péterfi vagyonos, jóizlésű ember volt. Melkától többször vásárolt képeket, kiváló rajzokat.

Midőn már Melka nagyon elöregedett, többször vitt egy-egy képet eladni. Péterfit rég ismerve, egyszer keservesen panaszolta neki, hogy a lelkiismerete bántja, mert öreg nőrokonai (nővérei?) otthon Csehországban nehéz helyzetükben reá szorultak, s ő most nem segíthet rajtuk, mert Richter fiának végrendelkezett már évek óta.

Templomerőd

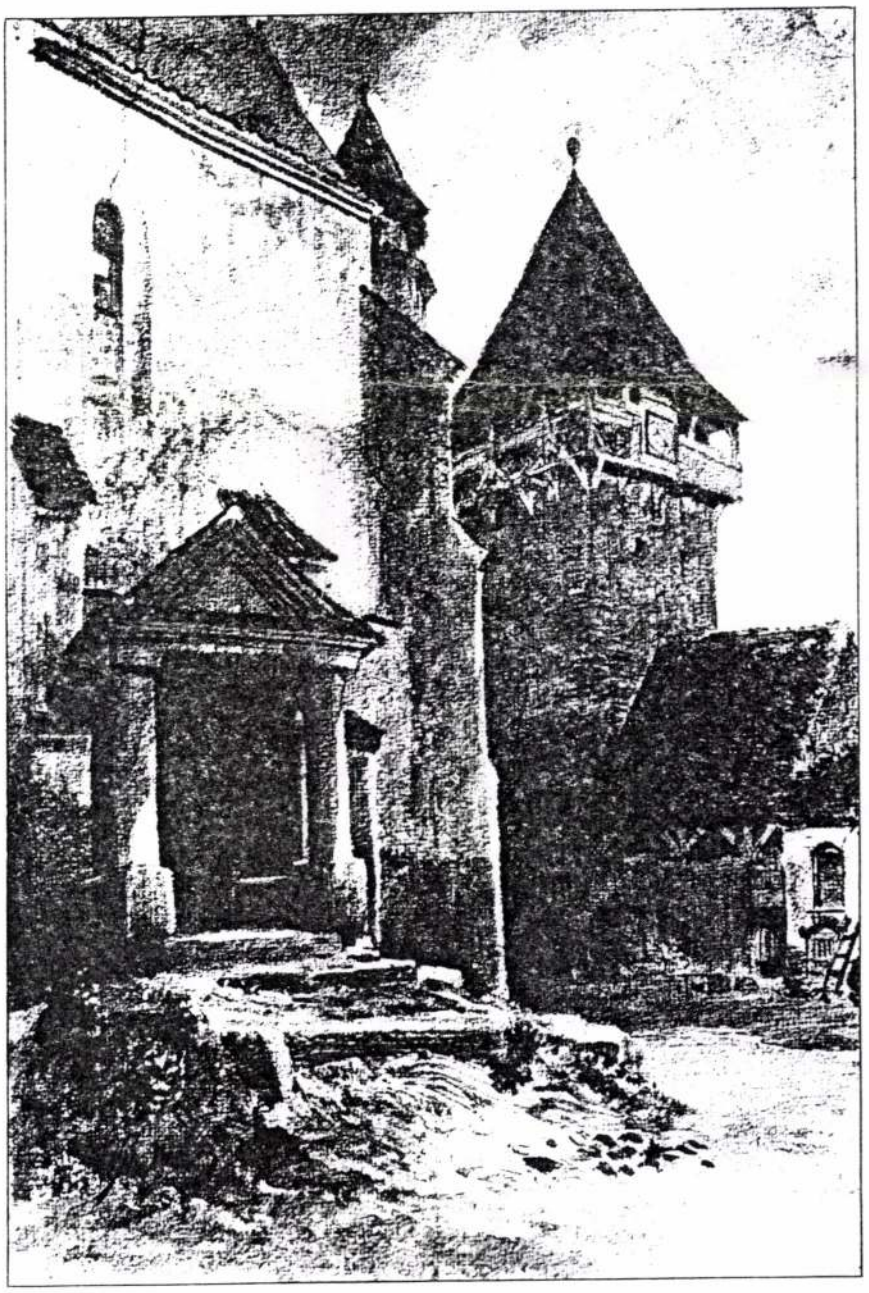

Péterfi felvilágosította, hogy ezen új végrendelkezéssel lehet változtatni.

Ekkor a naiv öreg művész könnyezve köszönte meg a felvilágosítást és elmondta, hogy azt ő is így szerette volna, de Richtertől, midőn ezt említette, úgy értesült, hogy ez a magyar törvények értelmében lehetetlen.

Péterfi megnyugtatta őt és segített neki lekiismerete szerint cselekedni. Richterrel ezért aztán feszült viszonyba került. Péterfi szerint Richter Melkának több képét, főleg rajzát eltulajdonította.

Én ismerem Richter rendelkezési állományba küldésének majdnem minden kínos és csúf előzményét. Ismertem őt is és őszintén megírom, hogy ezt nem tartottam a tapasztalataim után lehetetlennek, sőt... Ezt csak azért írom meg, mert Richter aztán a forradalom után tudom, hogy nagy nyomorba jutott, s akkor a képeket bizonyára értékesíteni próbálhatta; de lehet, hogy özvegye vagy gyermekei tulajdonában most is lehet vagy egy darab a képekből. Özvegye Bpesten élt. Címét ott meg lehet tudni s esetleg a képekből meg lehetne még valamit menteni s az özvegyen is segíteni lehetne vele valamit. Melka végrendelete változásával a ház aztán törvényes örököseire szállott s ezek eladták Gámentzi Istvánnak. A Richter fia apróbb öröklésben részesült, nem tudom miben, a 77. és 79. lap alján levő célzások ezekre az ügyekre vonatkoznak. Hinc illae lacrimae...

A Melka kevés hátramaradt művészi hagyatéka rokonai révén valószínűleg azokhoz, Csehországba került. Ezekről biztost nem tudok, s ma már 20 év után nagyon nehéz lenne megállapítani valamit. Örökösei (testvérei?) akkori hallomásom szerint nagyon öreg nők voltak, akik azóta bizonyára rég meghaltak.

Melka képeinek Richter által említett lemezei megvannak az Egyetemi Könyvtár fényképlemez gyűjteményében. Néhányról levonatot készíttettem volt én is s 1924—27 közt a Kolozsvárt megjelenő Pásztortűz című szépirodalmi és művészeti képes lapban kiadattam párat közölük. Egyik ily szép képe — a **Zenoga-tó** — címlapképül jött. A Richter cikke végén említett **Kolozsvár vidéke** is megjelent a lapban. Az évi tartalommutatók megmondják, hogy ott melyik képei jelentek meg.

Tavaly az itteni cseh konzulátus is élénken érdeklődött Melka-adatok iránt. Ezeknek is tudomásukra hoztam, hogy a lemezekről Melka minden értékesebb képét legalább fényképben megszerezhetik. Az egész 1500—2000 lejbe kerülhet. Tehát 55—70 pengőbe s legfennebb 200 cseh koronába kerülne. Nem tudok róla, hogy megrendelték volna a képeket. Ők egészen maguknak vindikálják Melkát. Igazuk is van abban, hogy Melka magyarul nem tanult meg. Itt németül érintkezett az emberekkel. Ez, és zárkózottságra hajló természete volt az oka annak, hogy öreg korára úgy magára maradt. Hiszen még szomszédai se tudtak mind beszélni vele.

Ami életrajzi adatait illeti, én azt hiszem, hogy midőn 1879-ben az itteni egyetem mellett a rajz- és festőművészet magántanítója lett, be kellett adnia ott rövid életrajzát. Ha szükséges: ennek utána nézethetek.

Öregebb kori életviszonyairól 1900 utántól tud Erdélyi Pál volt könyvtárigazgató. Közel lakott hozzája egy ideig s személyesen ismerte. Ő most a magyar Komáromban lakik. Szomszédja volt dr. Kolosváry Bálint egyetemi tanár (Budapest, Jogi és államtud. kar). Budapesten él és jól ismerte őt s a fiatal évek friss benyomásai alapján sokat tudhat róla dr. Péterfi István ügyvéd, Bazilidesz Mária operaénekesnő férje, Péterfi Zsigmond fia. E három ember megkérdezésével már egész halom életrajzi adathoz juthat Méltóságod.

Ha szükséges: itt pár még élő régi ismerősét én is megkérdezem. Képeiből 1916-ban két hatalmas nagyméretű tájképet a marosvécsi várkastélyban láttam. Egyiket az oda betört alsóausztriai német katonák megrongálták. Alól a rámával párhuzamosan belévágtak s feléig végig hasították. Szerencsére a szép kép szélét érvén ez a vad gazemberség, nem ártott lényegesen neki. Tudtommal a két kép Vécsen van most is. Pár képet láttam még Abafáján 1908-ban, néhai br. Huszár Károlynál, Szurdokon 1928-ban özv. br. Jósika Samunénál, itt Kolozsvárt 1925-ben özv. br. Bánffy Zoltánnénál, aki azonban innen elköltözött falura s elvitte a képeit is. Itt van két szép kisebb képe dr. Gyergyay Árpád orvos volt egy. m. tanárnál. Megvannak az Ásványtani Intézetben a Richter által fölsorolt képei is. A Vajda Gy. arcképe a Régiségtárban. Marosvécs vára, amelyet a Pásztortűzben közöltem, kisebb méretű kép s legrégibb erdélyi képei közé tartozik.

Erdélyi Pálnak is voltak Melka-rajzai. Péterfi Zsigmondnak volt itt legtöbb Melka rajza. Legalább 25—30 berámázott oldalra emlékszem. Ezek bizonyára két fia és Alice leánya kezében maradtak. Tibor fia úgy tudom Svájcban él, Pista Bpesten, Alice valahova a Dunántúlra ment férjhez másodszor.

Megnéztem az Egyetem Acta köteteit is Melkára [vonatkozóan]. Az 1912—13 évi beszédek kötetében Szádeczky Gyula rektor az elhunytak közt a 13. lapon pár sorban elpárentálta. Ott említi, hogy Cholnoky Jenő mondott a bölcsészeti kar nevében a sírjánál beszédet. Ez talán meglehet az egykorú lapokban; de ha szép is: kevés lényegest tartalmazhat, mert Cholnoky szellemes ember, de nem historikus lélek. Érdekes, hogy Richter cikkei őrizték meg legjobban emlékét. Itt ő már annyira a múlté, hogy az utolsó 20 év új nemzedéke még a nevét se ismeri, pár régebbi művelt úri család olyan tagjain kívül, aki otthon hallott még róla.

Én őt csak látásból ismertem, és így — sajnos — keveset tudok és keveset írhattam róla.

Képei fényképalbumát érdemes volna megcsináltatni. Mivel én jelenleg az Erd. Múzeumnak a román egyetem használatában álló levéltáránál vagyok szolgálatban, mint levéltáros és a II. emeleten, a levéltári folyosó végén van a fényképészlaboráns is, aki igen jó (magyar) szakember: ha szükséges szívesen beszélek vele. A Lemezek 9—12-től 24—30 nagyságig változnak. Árak e szerint 10, 20, 40 lei. Egy kép ennyibe kerül.

Méltóságodnak Nyárády levelében rólam tett kedves megemlékezését hálásan köszönve s elnézést kérve a késésért, a bőbeszédű és apróbetűs levélért, mély tisztelettel maradok régi tisztelője:

Kelemen Lajos

Kolozsvár, 1930. április 25. d. u.

Az egyetem bölcsészeti kara Melkáról külön gyászjelentést adott ki, mely az Erd. Múz. gyűjteményében megvan. E szerint † 1911. szept. 25-én kora hajnalban, 77 éves korában. Temették 27-én, a kolozsvári köztemetőben.

Jelzete: MTA MKI
MDK-C-I-17/1253:1—2

*Ez hát a könnyek oka (Terentius: Adria)

Melka Vince festőművészről

Melka Vince

Egy már-már elfeledett művészt, a 19. század második felének és a századforduló utáni első évtizednek kedvelt erdélyi festőjét, Melka Vincét próbáljuk egy levél segítségével megidézni. A levelet Kelemen Lajos történettudós, az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltárának „élő lexikona" írta Lyka Károly művészettörténész professzornak.

Mit tudunk Melka Vincéről? Sajnálatosan keveset.

Csehországban, Prága közelében, az Iser (mai nevén: Jizera) folyó jobbpartján fekvő kisvárosban, Neu-Benatekben (Nové Benátky) született 1834. január 10-én. Közép- és főiskolai tanulmányait a cseh fővárosban végezte, a prágai Szépművészeti Akadémián szerzett oklevelet. Utána Bécsben a kitűnő történeti képek festőjénél, Joseph Hellich mesternél tökéletesítette tudását. (Mellesleg: J. Hellich festette Melka szülővárosának nagytemplomába az oltárképet.) Később évekig működött a drezdai Zwingerben, ahol magyar műbarát-mágnásokkal (Teleki Sámuel, Jósika Sámuel) került kapcsolatba. Meghívásuk révén költözött Prágából Magyarországra, majd 1870-ben letelepedett Kolozsvárott.[1] 1833-ban nyílt először alkalma bemutatkozásra, a csoportos „műkitételen" Munkácsy Mihály, Hollósy Simon, Vastagh György, Telepy Károly, Spányi Béla, Than Mór, Sárdi István és Kővári Endre társaságában.[2] Művészeti tevékenysége mellett magántanárként is működött a Kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen. Mégis, szinte észrevétlenül halt meg Kolozsváron, 1911. szeptember 25-én. A Házsongárdban, a lutheránus sírkertben temették el, Kővári László, Erdély történettudósa mellé. Sírja azonban évtizedek múltával megváltatlan maradván, „üres telek" lett (ma szemétlerakó!). Még szép, hogy sírkövének

Retyezát

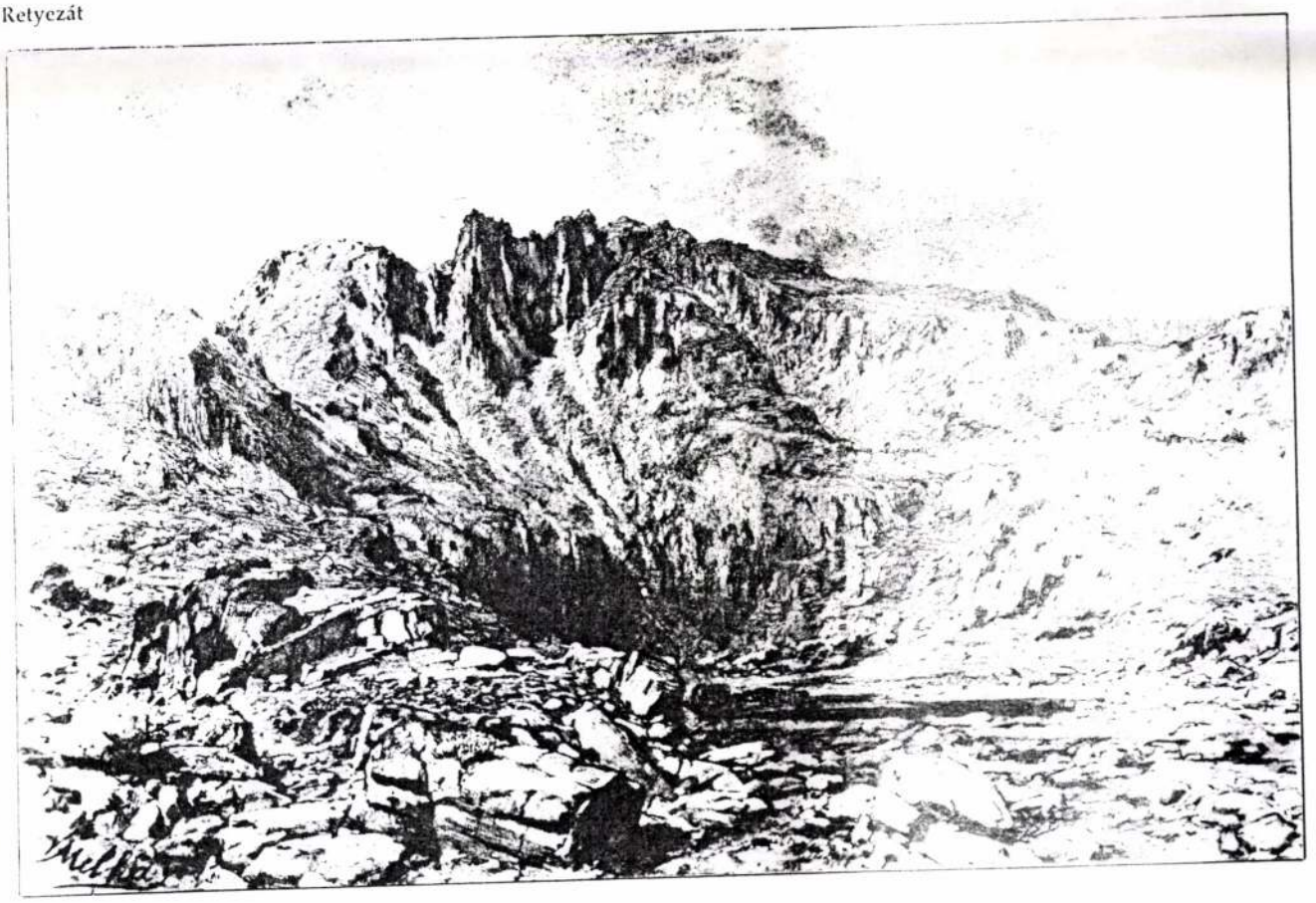

MELKA VINCE

névtábláját kegyeletes kezek leköltöztették a lutheránus temető bejárata előtti virágágyásos töltésre.

Munkásságának monografikus igényű feldolgozása még várat magára. Tudjuk, hogy az 1880-as évek elején a Rudolf trónörökös rendezte híres görgényi vadászatokról szén- és krétarajzokat készített, akvarelleket és olajképeket festett. Ezek a remek műalkotások a főherceg halála után Ferenc József utasítására osztrák földre, illetve Luxemburgba vándoroltak. Az Osztrák-Magyar Monarchia Írásban és Képben című, Rudolf trónörökös patronálta nagy vállalkozás Magyarországgal foglalkozó köteteibe számos illusztrációt az ő rajzai és festményei után metszett fába Morelli Gusztáv, a Mintarajziskola és az Iparművészeti Tanoda kitűnő tanára. Megfestette egyetemi kollégáinak portréit[3] is. Így Kanitz Ágoston flórakutató, Istvánffi Gyula mikológus professzorokét, Walz Lajost, a kolozsvári botanikus kert tekintélyes főfelügyelőjét, Simonkai Lajos flórakutató és Vajda Gyula történelemtudós tanárokét, valamint Gratz Mór evangelikus lelkész arcképét. Több festményen megörökítette az erdélyi tájakat, a jellegzetes, egyedi természeti értékeket. Ezek közül az alkotások közül Szádeczky-Kardoss Gyulának sikerült megszereznie az Erdélyi Nemzeti Múzeum számára a Retyezát, a Zenoga tó, a Bukura tó, az Alsójárai medence és a Bedelloi havasok a Géczy vár felől, a Verespatak, Vulkán a Nagytótól valamint a Kelemen havasok és Istenszéke Abafája felől című nagyméretű képeket. Egy alkalommal Kolozsvár városát is megfestette. Távlatból ábrázolta ugyan, de jól kivehetők, felismerhetők a legjellegzetesebb, közismert épületei. Teret engedett a várost körülölelő táj ábrázolásának is. (Megjelent a Pásztortűz 1926/25—26. sz.-ban, valamint a Művészeti Szalon 1929/11—12 számában.)

Hátrahagyott műveiből az EME bölcsészeti, nyelv- és történettudományi szakosztálya Melka Vince emlékkiállítást rendezett 1914-ben, a Bástya utcai képtárban. „A megnyitó ünnepségen M. Merész Gyula festőművész méltatta az elhunyt kiváló érdemeit s rajzolta meg zárkózottan élő művészegyéniségét" (Ellenzék, 1914. ápri-lis 27).

Halála után nyolc évvel, 1919 júniusá-ban, az erdélyi képző- és iparművészek pünkösdi kiállításán, a sétatéri korcsolyapavilonban, az első romániai nagy tárlaton Ács Ferenc, Szopos Sándor, Tóth István, Daday Gerő, Dóczyné Berde Amál mellett Melka Vince alkotásai is bemutatásra kerültek.[4]

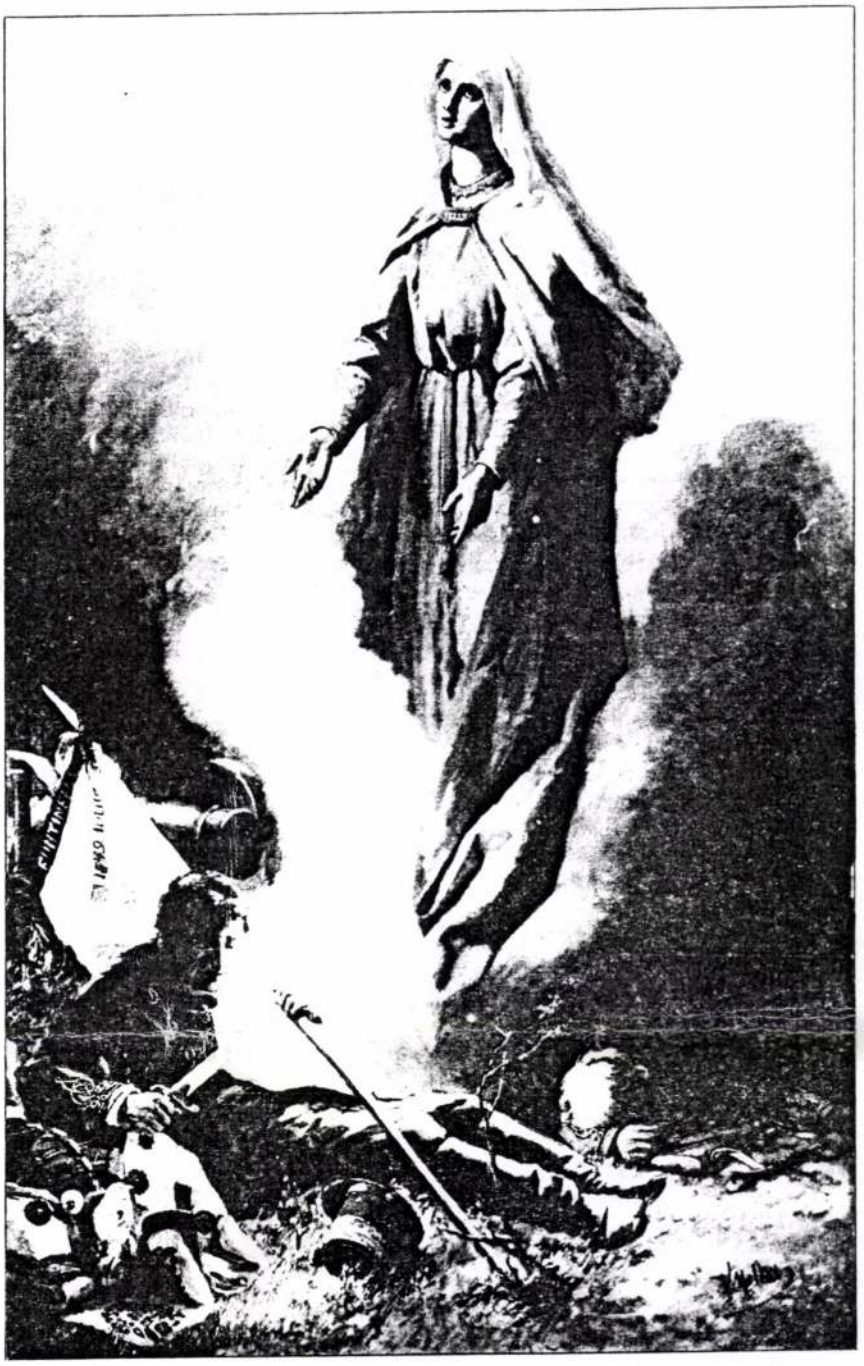

A jósikafalvi kápolna oltárképe. (A Madonna modellje — állítólag — Teleki Blanka grófnő; az előtérben a haldokló Vasvári Pál.)

Akvarelljeiből és rajzaiból a Magyar Nemzeti Galéria őriz néhány műalkotást. Össze kellene gyűjteni még meglevő és gyakorta lappangó alkotásait, jegyzékbe foglalni egy majdani gyűjteményes kiállítás és munkásságát bemutató album, monográfia számára.

Kelemen Lajos levele nyomán néhány kép sorsáról konkrét adatokat tudunk meg, többek között, hogy a századelőn, illetve a két világháború közötti időszakban kik és hol őriztek Melka-képeket.

SAS PÉTER

[1] *Kelemen Lajos: Művészettörténeti tanulmányok 2. Buk. 1982. 370.*

[2] *Banner Zoltán: Erdélyi magyar művészet a XX. században. Bp., 1990. 29.*

[3] *Richter Aladár: Melka Vincze emlékezete. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Évkönyve 1911 évre. Kv., 1912. 77.*

[4] *Banner, i.m. 38.*

MELKA, Venceslaw (Nové Benátky 1834 - Kolosvár 1917)

TATARU, Marius: Art et histoire: étapes de développement dans la culture visuelle de la Transylvanie du XIXe siecle. - Revue Roumaine d'Histoire de l'Art

1. XVII, 1980
2. XVIII, 1981 90. p. sch. + ill

MELKA Vince festő

Sas Péter: Melka Vince festőművészről.
+ Kelen Lajos levele Lyka Károlyhoz.
= Művelődés, 1995, 4/5. 17-20. old

CZIKK A HÉTRŐL.

Így szeptember elején, minden esztendőben megjelenik az ujságokban egy csomó jótanács, mely arra akarja ösztönözni az ifjuságot, hogy a hivatalnoki pálya helyett inkább *iparra*, s *kereskedelemre* adják magokat. S minden esztendőben fokozottabb mértékben hangzik fel a panasz, hogy az ifjuság ügyet sem vetve a jó tanácsokra, egyre nagyobbodó, számban lepi el az egyetem fakultásait, s a gimnáziumok nem tudják befogadni a sok jelentkezőt.

Az ifjak és az igen tisztelt papák nagyon jól tudják, — ez utóbbiak legnagyobb részt magokon is érzik — hogy a literátus pályák túl vannak tömve. A ki hivatalt keres, elkoptat néhány pár czipőt, míg egy szerény állásba bejut. S kell hozzá szerencse is, meg sok pártfogás. Ha egy hivatal valahol megürül, százával tolulnak a jelentkezők. A ki kiszorul, elvállalja a képzettségének meg nem felelő állást is, csakhogy megélhessen. Tanítók beállnak finánczcnak, ügyvédi vizsgát tett emberek falusi jegyzőséget vállalnak. Mérnökeink egy része külföldön talál alkalmazást, ott megbecsülik a munkájokat, mi annak jele, hogy megfelelő a képzettségök. Sok társuk egyszerű rajzoló, vagy épen szerelő marad idehaza. Sok az eszkimó, kevés a fóka.

És ennek daczára is kevés ifjú szánja rá magát, — kivált az intelligensebbek közül, — hogy valami ipari vállalkozásba fogjon bele. Pedig ott könnyebb a megélhetés, sőt egy kis szerencse meg iparkodás mellett vagyont is könnyű szerezni. Oka abban áll, hogy az emberek legnagyobb része nem annyira a vagyon, mint inkább a polgártársak elismerése és tisztelete után is áhítozik. Már pedig nálunk se az iparost, se a kereskedőt nem becsüli meg a közönség annyira, mint a hivatalnokot.

Smith Ádám, az újkori nemzetgazdaságtan megteremtője egyetlen elvből vezette le egész rendszerét. (Mert ő skót volt, s a skótok deduktiv módon gondolkodnak). Ezt az elvet úgy fejezte ki, hogy minden ember önző, s szereti a maga hasznát. De ugyancsak ő irt egy másik munkát is, mely kevésbbé ismeretes, s majdnem feledésbe ment. Ebben a világ jótékonysági intézményeit, a szeretet munkáit irja le. Itt is egy elvből vezeti le az egész rendszert. Abból az elvből, hogy az ember szereti nemcsak saját magát, de a felebarátját is. Mindkét munkáját egyetlen közös tételből is le lehetett volna vezetnie. Abból, hogy az ember mindenekfelett hiu. Tetszeni vágyik. Fiatal korában inkább a nőknek, — minden nőnek. Érettebb korában polgártársainak. S úgy rendezi be egész életét, hogy megnyerje a közbecsülést. A vagyonnál is, a kényelemnél is, a jólétnél is többre veszi, ha különb embernek tartják a többinél, sőt ha legkülömbnek nézik legalább is az ismerősei. Már pedig nálunk külömb embernek tartják azt, a ki valamelyes méltóságot visel, mint azt, a ki becsületes munkával vagyont gyűjt együvé.

A munka nemesít, szoktuk mondani. Igen gyakran mondjuk, de igen kevesen hiszik. A régi arisztokrata felfogás szerint a munkátlanság nemesít. Csak az az igazi úr, a kinek nem kell dolgoznia, a két keze munkájával semmi esetre sem, s ha valamit mégis csinál, hát azt legföljebb passzióból teszi. Ennek a felfogásnak ma is több hive van nálunk, mint az előbbinek. Nem hiába: arisztokrata nép vagyunk. S míg azok maradunk, addig hiába kinálgatjuk fiatalságunknak az iparos pályát.

*

Az iskolákról lévén szó, emlékezzünk meg a franczia gimnáziumi tanárok Lille-ben hozott határozatáról. Ott ugyanis azt mondották ki ezek a jó urak, hogy a történelem tanításából kiküszöbölik ezentúl teljesen a hazafias szempontot. Az eseményeket fogják tanítványaiknak elmondani, de nem a hősök cselekedeteit. Királyaiknak, államférfiaiknak, hadvezéreiknek működése nem fog méltatást találni a tanításaikban, sem a franczia nemzet annyira megbámult dicsősége.

Azt azonban elfelejtették megmondani a tudós tanár urak, hogy a történelemnek ily szellemben való tanítása mire lesz jó. Egy általános keletü hazugság azt tartja, hogy a történet az életnek legjobb tanítója. De bizonyos, hogy a történetből nem tanul senki életbölcseséget. A történet tanításának abban áll — majdnem kizárólag — a nagy haszna, hogy lelkesedni tanítja a fogékony ifjuságot, s hazafias érzést csepegtet a zsenge szivekbe.

Most egyszerüen megtagadják a hazafiságot épen a tanár urak. Olyas forma átalakulás ment végbe a felfogásban, mint a minő a nagy forradalmat megelőző korszak szabad gondolkodóit jellemezte. Báró Holbach házának vendégei, a kikhez a kor legképzettebb elméi tartoztak, nyiltan atheistáknak és világpolgároknak vallották magokat, ugy, hogy Hume az angol filozófus, egészen elszörnyülködött, midőn párisi időzése alatt egyszer e társaságba került. S ez a betegség átcsapott Németországba is, akár az influenza. Lessing világpolgárnak hirdette magát. Fichte 1805-ben «Grundzüge des gegenwärtigen Zeitalters» czimü munkájában e kérdést veti fel honfitársainak: «egy igazán képzett európainak melyik a hazája»? És e kérdésre így felel: «minden korszakban az az európai állam, mely a kultura legmagasabb fokán áll».

Ez a szellemi nyavalya száz esztendő előtt nem csapott át mihozzánk. Talán el fog bennünket kerülni most is. Némi előjelei tapasztalhatók ugyan, de attól legalább nem kell tartanunk, hogy nagyobb dimenziókat öltsön, s elfogja a nemzet jobbjait is. Meg fog bennünket oltalmazni a hazaszeretetünk, mely minden európai népénél mélyebb és tartalmasabb. Az a hazaszeretet, melyet már Szent László idejében törvénybe iktattak ékes szavakkal az őseink, holott a nyugati népek nyelve csak az utolsó századok alatt ismeri ezt a szót, hogy: *haza*.

A MAGYAR BÜNTETŐTÖRVÉNYKÖNYV NEGYEDSZÁZADOS JUBILEUMA.

A magyar büntetőtörvénykönyv, azaz a büntettek- és vétségekről szóló 1878: V. törvényczikk 1880 szeptember 1-én lépett életbe, tehát immár 25 éve, hogy fennáll. A törvénykönyv 25 éves fennállását 25 éves előmunkálat előzte meg, mert a kezdeményezés tulajdonképen 1848-ban történt s a Csemegi első javaslata 1873 ban készülvén el, épen 25 év telt el az előkészítéssel. Az 1848: V. t.-cz. ugyanis azzal bizott meg egy kiküldött országos választmányt, hogy tekintettel első sorban a külföld jelesebb és viszonyainkra is alkalmazható büntető- és börtönrendszereire, oly «büntető és javító rendszer» javaslatát dolgozza ki, mely a már 1827-ben elkészült javaslat felhasználásával a megalkotandó büntetőtörvénykönyv alapjául szolgálhatna. A választmány az 1827-iki javaslatot, mely az újabb kor szellemének nem felelt meg, teljesen elvetette és új, a modern eszmék szol gálatában álló javaslatot dolgozott ki, melyet az 1843—44-iki országgyűlés le is tárgyalt. E javaslatnak fenkölt szelleméről, liberális intézményeiről büntetőjogászaink ma is nagy dicsérettel emlékeznek meg. E javaslat azonban némely, a felső ház által el nem fogadott alapelve miatt törvénynyé nem válhatott.

A magyar alkotmány visszaállítása és a felelős magyar miniszterium kinevezése után *Horváth* Boldizsár igazságügyminiszter bizottságot hivott össze, melynek feladata volt, hogy a magyar büntetőtörvénykönyvet elkészítse. E bizottság el is készült munkájával, mely főleg az

KISASSZONYNAPI BÚCSÚSOK. — Melka Vincze rajza.

HAZAFELÉ BESNYŐRŐL.

1843-iki büntetőjavaslatot vette alapul. Ez a munkálat azonban még a törvényhozás elé sem került. Horváth Boldizsár e hiú kisérlet után *Csemegi* Károly igazságügyi miniszteri tanácsost bízta meg a javaslat elkészítésével. Csemegi a megbizatásnak aránylag rövid idő alatt meg is felelt és kész műve már 1873-ban mint első miniszteri javaslat került a képviselőház elé, de visszavonatván, némi átdolgozás után 1875 november 5-én mint második miniszteri javaslat újból beterjesztetett. A képviselőház 1877 november 22-ikén vette a javaslatot tárgyalás alá. Az igazságügyminiszter akkor *Perczel* Béla volt, kit azonban a képviselőházi tárgyalásokon Csemegi Károly igazságügyminiszteri államtitkár helyettesített. A tárgyalások eredménye az lett, hogy a javaslatot némi módosítások után a képviselőház elfogadta. A főrendiház csekély változtatásai után a javaslat csakhamar törvényerőre emelkedett.

Most, egy negyedszázad eltelte után, mialatt a törvénynek minden hiánya kiderült, tényleg mesterműnek kell azt neveznünk, ha a saját korának mértékével mérjük. Kitűnik velős rövidsége, világos, áttekinthető rendszere és bár tömör, de könnyen érthető nyelvezete által. Megkönnyíti megérthetését az is, hogy más törvényhelyekre való utalások alig fordulnak benne elő.

De a törvénykönyv e mellett nagy tárgyi előnyökkel is dicsekedhetik. Friss és szabad áram járja át: a XIX. század felvilágosodottságának és humanitásának levegője tölti be. Persze a XX. század reformirányainak egetostromló hiveit ez nem elégíti ki és beleakasztanák a bontó csákányt Csemegi nagy alkotásába. Azonban nagyon helyesen mondotta kiváló büntetőjogászunk, dr. *Várady* Zsigmond a Magyar Jogászegylet 1901. évi november 16-án tartott ülésén:

«Szemben a magyar jogászéletnek legtökéletesebb és — merem mondani — legnemesebb és leglángeszűbb alkotásával, a magyar büntető-törvénykönyvvel, kétségtelennek tartom, hogy felettébb óvatosan kell hozzányúlni e mű egyes kis merevségeinek eloszlatásához, mert a hibás hozzányúlás az egész társadalmi rendet tenné bénává és így annak a reformernek minden esetre birnia kell a Csemegi Károly lángeszével és tudásával».

Mielőtt e nagy reformereknek átengedjük a tért, vizsgáljuk közelebbről Csemegi nagy alkotását, mely a büntető jogtudomány klasszikus iskolájának legkiválóbb terméke. Az 1843-iki javaslatot neki is fel kellett használnia, az természetes volt előtte. A megoldandó nehéz probléma csak az volt, hogy a jogpolitikai szellemet, mely e munkálatban nyilvánult, miként kell átvinni az új magyar törvényhozásba. Csemegi lángeszének sikerült összekötő kapcsolatot létesíteni a kettő között.

Örökbecsű a büntetőtörvény nagyterjedelmű indokolása, a melyhez mai jogász-nemzedékünk minduntalan visszatér, hogy onnan, a büntető jogtudomány kiapadhatatlan tárházából merítsen. A törvény alkalmazásának első idejében biráink ép úgy hivatkoztak az Indokolásra, mint magára a törvényre. Megtaláljuk az Indokolásban Csemegi egész tudományos készültségét, mert ez az igazságügyminiszter által kinyomatott s az anyaggyűjteménybe felvett indokolás elejétől végig Csemegi Károly legsajátabb műve. Az a körülmény azonban, hogy e mű az igazságügyminiszterium műhelyéből került ki: okúl szolgált arra, hogy némelyek Csemegin kívül másnak is részt tulajdonítsanak benne, úgy hogy sokan azt hiszik, hogy a büntetőtörvénykönyv indokolása nem kizárólag Csemegi műve. A kik a büntető-törvénykönyv indokolásának készítésével meg voltak bizva, ismételten kijelentették, hogy az ő dolgozatukból egy betű sem került az indokolásba; így nyilatkozott a büntető-törvénykönyv legkitünőbb magyarázója, *Edvi Illés* Károly is, ki szintén megbizatást nyert az Indokolás egy részének elkészítésére. A leghitelesebb és minden kétséget kizáró czáfolatot azonban maga Csemegi szolgáltatja 1889-ben nyugdíjának teljes megállapítását kérő felség-folyamodványában, melyben határozottan kijelenti, hogy a magyar büntetőtörvénykönyvnek tervezetét és indokait egyedül ő készítette.

Nappalait és éjjeleit áldozta fel Csemegi, hogy a tudásnak azt a nagy mértékét elérje, mely ily nagyszabású mű elkészítésére képesítette. Tanulmányoznia kellett az összes külföldi büntető törvényhozási műveket, hogy feladatának megfelelhessen. Csemegi azonban már ekkor kitünően ismerte a franczia büntetőjogászokat és tőlük tanulta, mikép kell a törvény fogalmait a tudomány eredményeihez képest alkalmazni. Az olasz büntető-tudományt kiváló előszeretettel tanulmányozta és ő volt az, ki az újabb idők legnevezetesebb olasz büntetőjogásza, *Carrara* számára hazánkban hiveket szerzett. A németektől tanulta Csemegi a szabatosságot és azt a kiváló érzéket, miként kell a kérdés mélyére hatni és azt minden oldalról megvilágítani.

Azonban Csemegi, ha még oly alaposan tanulmányozta is, nem utánozta sem a francziákat, sem az olaszokat, sem a németeket, — ő egy pillanatra sem tévesztette szem elől a magyar nemzet különleges viszonyait. Természetesen azonban csak az akkori kor tudományának eredményeit használhatta fel, mert a nyugati új reformeszmék, melyek megvalósítását most a reformerek, bontó csákánynyal kezükben, követelik, akkor még ismeretlenek voltak.

Épen ez okból 25 éves fennállása után elmondhatjuk, hogy a büntetőtörvény nem szorúl gyökeres reformra; korszakalkotó remek technikáját meg nem bonthatjuk és ha — a mint ily hosszú idő alatt természetes — kitüntek is a büntető-törvénykönyv hiányai, azokat nagyon könnyen, egy pár szakaszba foglalt rövid kis novellával orvosolhatjuk.

Meg kell jegyeznünk, hogy a törvény nagy alkotója e hiányok legnagyobb részének nem is okozója. Ő csakis az akkori kor szellemének megfelelő törvényt alkothatott. És bárminő nézetei voltak Csemeginek, az elméleti jogtudósnak: Csemegi a törvényalkotó, csakis olyan javaslatot készíthetett, mely az akkori kor szellemének megfelelt.

Kétségtelen azonban, hogy vannak a büntető-törvénynek egyes szakaszai, melyek változást igényelnek. A legtöbb panaszra a minősített lopások túlságosan szigoru büntetési tétele adott okot; egy rózsának bekerített helyről való ellopása miatt, vagy néhány fillérnyi értékű élelmi szernek visszaesés esetén történt ellopásáért hat hónapi börtön minimális megállapítása kétségtelenül olyan büntetés, mely nem áll arányban az elkövetett cselekménynyel. Indokolt az a panasz is, hogy kelleténél nagyobb az indítványi büntettek és vétségek száma, a mi különösen a csalások elharapódzását idézte elő. Viszont túlságos enyheség, hogy a becsületsértés vétsége csak pénzbüntetéssel sujtható.

Ezek volnának főbb vonásaikban nézetünk szerint azok a lényegesebb hiányok, a melyeken segíteni kellene. Erre pedig egy rövid novella elegendő. Az igazságügyminiszter ezt néhány szakaszban a legrövidebb időn belül elkészítheti és bár e perczben törvényhozási reformról merész dolog beszélni, mégis reméljük, hogy e rövid javaslatot a parlament csakhamar törvénybe iktatná.

Csemegi Károly nagy alkotása pedig még sokáig hirdesse a magyar géniusz lángszellemű megnyilatkozását és ma, a büntetőtörvény 25 éves fennállásának évfordulójakor gondoljunk hálával a korszakalkotó mű nagynevű alkotójára. *Dr. Gyomai Zsigmond.*

CASTELAR EMIL SZOBRA.

A néhány év előtt meghalt hires spanyol államférfiunak, *Castelar* Emilnek szobrot állítanak honfitársai Cadizban, szülővárosában. Castelar nemcsak mint a spanyol republikánus párt romantikus szellemű, lendületes retorikájú szónoka, hanem mint igen jeles iró is megérdemli nemzete hálá t, sőt a nemzetétől távol állók tiszteletét is, rendületlen elvhűsége és feddhetetlen jelleme s minden mívelt nemzet nyelvén közkézen forgott történeti, irodalmi és bölcsészeti műveinek emelkedett tartalma révén.

Szobra nemcsak ebből a szempontból érdekes, hanem magában is, mint szobormű. Castelart mint tüzes szónokot ábrázolja, bal kezében iratcsomóval, széles gesztusban fölemelt jobb kézzel. A beszéd szenvedélyessége érzik az egész alakon, a hirtelen mozdulattal mintegy szélben libeg kigombolt hosszú kabátja, csokorba kötött nyakkendője, — még zsinórra kötött szemüvege is. Fejét félig fölemelve tartja, úgy hogy hosszú, marczona bajusza egészen beárnyalja arczának alsó részét. Termetét nem nagyon szépítette a művész, olyannak mintázta meg Castelart, a milyen volt: zömök, kissé hizásnak indult kopasz fejű embernek. Az egész munkán meglátszik a jellemzetességre való törekvés; első pillantásra kissé különösnek is tünik fel, de ha jobban megnézi az ember, sok eredetiséget és érdekességet talál benne. A szobor *Barron*, hazájában sokra becsült spanyol szobrász műve.

CASTELAR SZOBRA.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre --- 6 »
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre --- 4 »
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre --- 3 »
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

30-ik szám 1882. BUDAPEST, JULIUS 23. XXIX. évfolyam.

KIRÁNDULÁS A RETYEZÁTBA.

A MAGYAR koronaörökös folyó hó 30-án érkezik Hunyadmegyébe, hogy zergére és sasra vadászszon a Retyezátban. Gróf Teleki Samut érte a szerencse, hogy vendégeként fogadhassa az ország leendő királyát. A vadászterület a Kendeffy-család tulajdona; attól tartja haszonbérben gróf Teleki a vadászati jogot.

A koronaörökös Óralja-Boldogfalván, néhai Kendeffy Árpádnak izléssel és nagy költséggel épitett kastélyában fog szállásolni fenséges nejével együtt. Onnan az itt tartózkodás tiz napja alatt körülbelől két izben fog felmenni a vadászállomásra a Zenoga tóhoz. Az egész tiz nap vadászatra van szánva, s a tervezett megszakitás csakis a lent maradó főherczegasszony meglátogatása végett történik.

Itt nem lehet visszatérni, mint a görgényi havasokból, minden estére. Fölmenés és lejövés egy-egy napi utat, kilencz-tiz órát tartó folytonos lovaglást és gyaloglást vesz igénybe.

A Zenoga.

A Retyezát-csucs háta mögött délen, elválasztva egy mély völgy által, 2100 méternyi magasságban fekszik a *Zenoga-tó*. Gyönyörüséges alkotása a természetnek. Vize oly tiszta, hogy a fenekén levő vörhenyes kőlapocskák, mint valamely mesteri mozaik látszanak át rajta; és annyira üde, hogy nagy bőségben tenyészik benne a pisztráng, a havasi kristályvizek eme kényes állatkája.

Három oldalon 100—150 méternyi magas, csupán futófenyővel és kőtáblákkal boritott hegység kráterszerüleg környezi a havasok eme szép tündérét; azokból erednek jéghideg forrásai, a melyek bőven látják el vizzel az esztendő minden részében. A negyedik oldalon, dél felé, oly vastag érben van a lefolyása, hogy felülcsapó malmot hajthatna azonnal. Szikláról

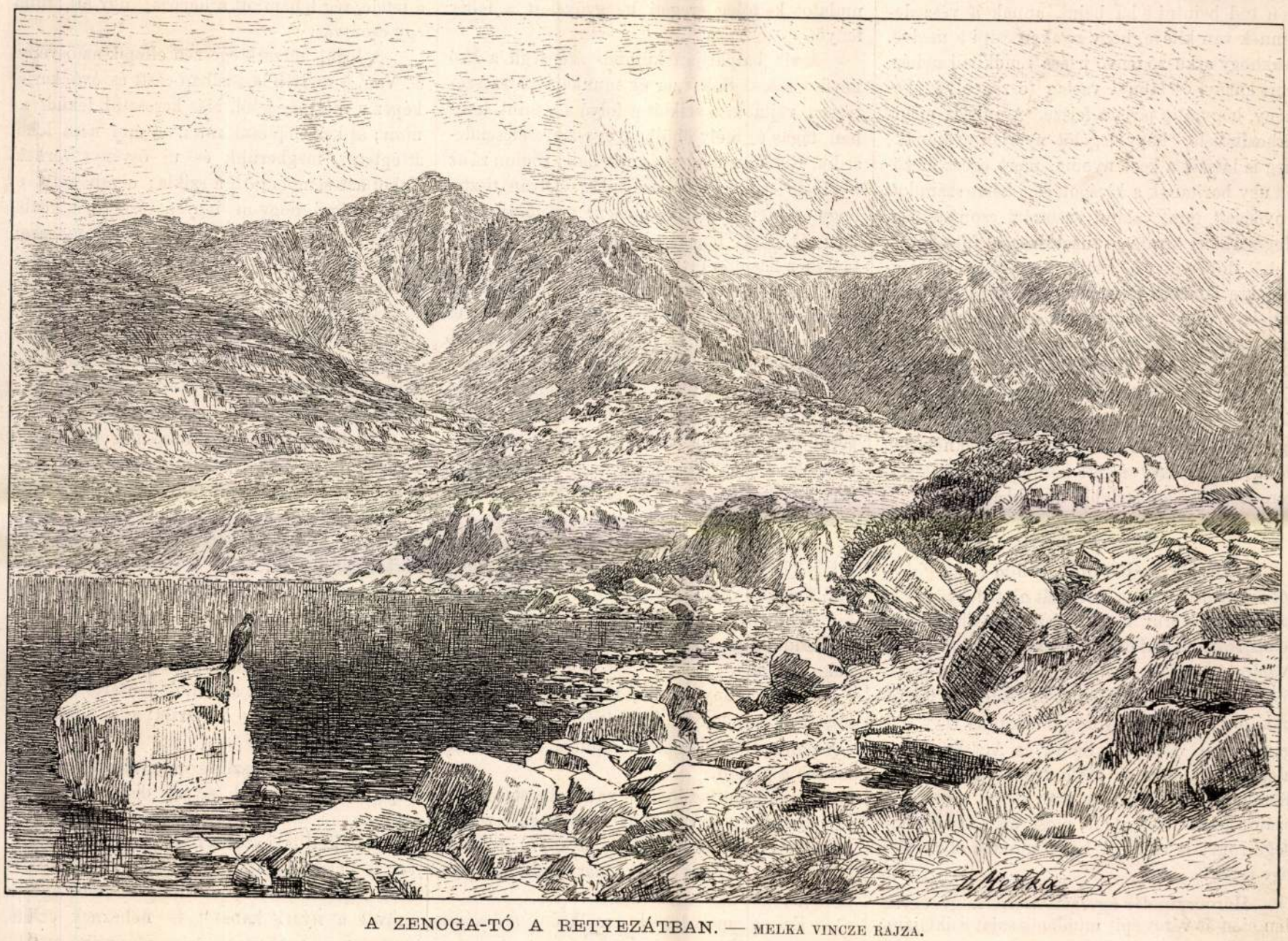

A ZENOGA-TÓ A RETYEZÁTBAN. — MELKA VINCZE RAJZA.

sziklára ugrik, folytonos vizeséseket képezve, már addig is hosszu utat téve meg, a mig a fenyvesnek tetejét elérheti.

A tó nagyságát körülbelől 10 holdra számitják. Mélysége a közepe táján 15 öl.

A Zenogán kivül még több tó is van a Retyezát-hegységben; a névvel biró nagyobbakat kilenczre teszik; 2000 méternyire fekszik mindenik a tenger szine fölött. Legnagyobb és legszebb valamennyi közt a Zenoga. Annak partjain tanyáznak a zergevadászok; ott lesz a koronaörökös fősátra is.

Ezt a vidéket különösen jellemzik a részint szétszórt, részint egymásra halmozott kőlapok, a melyek nagysága $^1/_2$ □ métertől 10—20 □ méterig változik. Meglepi az embert a természetnek amaz alkotó hatalma, a melylyel ezeket a a meglehetős szabályos alaku, egész hegyoldalakat és mezőket elboritó, számlálhatatlan mennyiségü kőlapokat előállitotta. Ugy állitotta elő, hogy a gneiszt-gránit sziklarétegei közé beszivárog a viz, és a mikor megfagy, repesztgeti, darabolja folyvást az óriás sziklákat.

Ezeken a sziklavidékeken nő a futó fenyő, veszedelme a juhnyájnak, biztos tanyája a medvének s jól rejtett legelője a félénk zergének.

Sajátságos növény, a melyről a vasuton utazó és ujságot olvasó közönség legfölebb egy-egy angol kertben szerezhet némi kis fogalmat.

Egyetlen tőről tiz-tizenöt törzs hajt ki. Nem fölfelé nőnek azonban, hanem a föld szinével párhuzamosan minden irányba egész kereken. Bizonyos távolságban ágakat bocsátanak le a törzsek; azok uj gyökeret vernek és kusznak az ágak tovább. Egyetlen tő elborit akkora helyeket, a mekkorákra Budapesten házat épitene az ember.

A juhászok folyvást irtják a fenyőt, mert a hol az uralkodik, ott nincs legelő. Nő ugyan gyér fű a kuszó ágak közt, de ahhoz a juh nem igen tud bejutni s ha bejut, annak a veszedelemnek van kitéve, hogy nyakon csipi a medve. Csakhogy a kuszó fenyő irtása rendkivül nehéz, mert karnyi és lábnyi vastag törzse olyan kemény, hogy alig járja a fejsze. A juhász mégis birkozik vele, hogy legelőt nyerjen nyájának; meg is látszik a keze nyoma, mert egész mezőket ugy boritanak a kivágott és fehérre száradott fenyőágak, mint valami szétszórt csont-tömeg. Megszáradva kiváló jó tüzelőszer a futó fenyő. Abból lobognak fel sötét éjszakákon a mérföldekre ellátszó pásztortüzek. Azzal melegiti üstjeit a juhászné, a kinek a kintartózkodás három hónapja alatt nincs szüksége gyufára, mert a szén nem hamvad el soha tűzhelyén. Ez a futó fenyő és a sürű kőhasábok boritják a Zenoga felett lévő hegyoldalakat, a melyeknek egy részét képünk feltünteti s a melyeknek élén férfias élvezeteket szerető koronaörökösünk zergére fog lesni a közelebbi napokban.

Ut a Zenogához.

A királyfi szállásától, *Őralja-Boldogfalvától* föl *Malomvizig*, a Retyezát alatt fekvő szélső faluig jó szekérut vezet, részint a Trajánutja felett, részint azzal párhuzamosan. Jobbra-balra: *Nalácz*, *Szacsal*, *Poklisa*, *Kernyesd*, *Uncsukfalva* községekből uri lakok és kastélyok látszanak, a gróf Teleki György, b. Nopcsa Elek, Pogány Ádám, Kendeffy Samu és Apáthy István alezredes tulajdonai. Malomviz főbirtokosa is a Kendeffy-család; azé a 150 méter magas kőszálon fekvő *Kolczvár* is, most már festői szépségü rom; a melyről hadd mondok el röviden egy regét!

Három tündér egyezett össze, hogy egyetlen éjen át várat épit mindenik saját sziklájára; az első a dévaira, második az aranyira, harmadik a Kolczra. A dévai és kolczi igy szólottak: Fölépitem, ha isten megsegit. Az aranyi önbizakodottan vágta vissza, hogy ő isten segitsége nélkül is fölépiti.

Reggelre a dévai és kolczi várak ragyogtak a napfényben; az aranyi romban hevert. Most már bőszültté lett az elbizakodott tündér s fölkapván vakoló kanalát, neki hajitott a tündöklő Kolczvárnak, hogy leüsse. A kanál azonban rendkivül nagy volt s félutig sem érve lecsapódott a Sztrigy partján egy sziklába; abba mély gödröt vágott, épen olyan alakut, mint egy kanál, a melynek közepén ma is bőven bugyog a *kaláni* fürdő meleg vize s vastag érben foly ki a nyele helyén. Fürdőnek használták már a rómaiak is. A tündérek országa, természetesen, még az övéknél is régibb.

Az aranyi tündér még bőszültebb lett, hogy nem érhette el czélját s minden tőle kitelhető erővel hajitott neki a második kanállal a Kolcz várának. Ennek azonban igen sok erőt adott s az óriás kanál magasan repült el a Kolcz fölött és leütötte a havas legmagasabb csúcsát. Azért hivják azt azóta Retyezátnak, mert le van csonkitva a teteje. Olyan, mint mikor a czukorsüveg tetejét leütik késsel.

Az aranyi vár sohasem épült föl; a dévai és kolczi azonban fennállottak évszázadokig és évezredekig. Ma is állanak romjaikban s régmult idők sejtelmével töltik el a lelket.

. . . . . .

Boldogfalvától Malomvizig fölérhetni két óra alatt. Ottan le keli szállani a kocsiról és hegymászáshoz szokott apró lovakra kerekedni.

Már messziről látszik az óriási hegység ketté nyilása, a melyen tündöklő tiszta havasi folyó rohan ki a térre. *Nagyviz*nek s néhol *Sebes*nek hivják; az hozza magával a Zenoga gyöngyeit is; Váralján alól, a hol egyesül, főtáplálója a hires Sztrigy folyónak.

Ennek a folyónak partján meredek sziklák közt vezet fölfelé az ösvény jó négy órányira. Illatos fű nő a partokon, a hegyoldalakat pedig mogyoró, hárs, nyár és tölgyfa boritja. Fentfent, a csúcsok felé, sziklatömbök és omladékok meredeznek, a melyeknek repedéseibe bámulatot keltőleg eregeti be gyökereit a fehér fenyő.

A viz balpartján különös szépségü a *Kró* nevü vizesés. Sok ezer év munkájával szeszélyesen vájta ki a sziklát a folyó s a mint lerohan, tágas és mély öbölben egyszerre elcsendesedik. Rohanás közben csupa hab; rögtön rá az öbölben csöndes, fényes tükör. Olyan tiszta, hogy egészen átlátszik rajta a pisztrángok játéka még öt ölnyi fenekén is. Ez lenne uszoda, a melyhez hasonló élvezetes nincsen sehol!

A vizen kétszer átgázolva és föntebb haladva, egyszerre csak megdöbben az utas és megáll, mert azt hiszi, hogy nem lehet tovább haladni. Meredek szikláél zárja be a völgyet, a mely mellett nem látszik semmi átjárás. A vezető mosolyog és tovább visz; a sziklaélet megkerüljük egy szük kanyarulaton, a melyet a folyó készitett. Visszanézve megint ugy átnyomul a *Gorganu* nevü sziklaél, hogy az utas nem értheti, hogyan lehetett átjutni mellette.

Megint szélesedik valamennyire a völgy; a folyó két ágra oszlik; erdőből tör elő; négy órai lovaglás után pihenni dől a társaság enyhitő árny alá a zöld fübe. Ezt a részt itten, a felrándulók rendes állomáshelyét, *Gura Zlatyi*nak nevezik.

Eddig könnyü az ut; lóháton jöhetni biztos. Csak két helyen kell átgázolni a vizen s egy pontnál a sziklafalhoz lapulva tapogatózni tovább a pallón.

Ezen felül kezdődik a valódi havas.

Indulás után mindjárt erdő közé vezet az ösvény, a melynek fái alatt, szikláról sziklára szökkenve, a Nagyviznek már csak egy ága cseveg.

Ezt a meredeken emelkedő erdőséget «*Cioca porumbelului*»-nak hivják, a mi annyit teszen, hogy a *galambocska csucsa*. Elején csak a sudar bükkök bámultatják magokat, csakhamar fenyvek is vegyülnek a bükkök közé, mig a tető körül egészen elmarad a bükk s az utas benne van a legszebb fenyvesben.

Ott, a hol még vegyesen vannak, a vegyülésnek gyönyörü játékai fordulnak elő. Ugyanazon tőről látszik kinőve lenni egy bükk és egy fenyő, mintha versenyeznének, hogy melyik birja magasabbra emelni koronáját az ég felé. Más ponton két bükk között derékon bujt át a fiatalabb fenyő. A két bükk odaszoritotta, mintha meg akarnák feny.teni, a miért az ő tartományukba tolakodott.

Kövek és fagyökerek által képzett meredek lépcsőzeteken, a mint kijut az ember a tetőre, egyike terül elébe a legfölségesebb láiványoknak. Kövér fűtől boritott tisztás hegyélen áll; alatta közvetlenül a mélyben fenyvesek sötétlenek. Hosszukás hegy, kerekded hegy egymás mellett, mintha kedvtelésből alakitotta volna valamely óriás gyermek. Azok felett a tulsó oldalon a klopotivai és bánáti havasok, alantabb fenyővel boritva, fentebb kopáron, közbe-közbe magasan fekvő zöld völgyekkel vonzva. Balkézre, a hegyél folytatásaként, meredeken felszökellő fenyves; annak tetején kopáron álló roppant sziklahalom, mintha emlékül volna egymásra hányva sok ezer kőhasáb. Azt a kőhalmot s arról az egész havasrészt «*mormentu fati*»-nek hivják, a mi annyit jelent, hogy a *leány sirja*.

Ennek a havasnak oldalán a fenyves mély csendjében csavargós emelkedésekben vezet át az ösvény. Roppant fenyőszálak hevernek, önsulyoktól s a kortól, vagy a szélvésztől ledöntve mindenfelé. Némelyik már elmállott és darabonként foszlik szét, hogy a föld közé vegyüljön. Némelyik azon ép még; ha levihetné az ember, jó pénzt adnának érette. Némelyik a lábán száradott el; rendre töredeztek le az ágai, a teteje, rég lehámlott a héja is; ugy áll, mint egy csontváz.

A ledőlt törzsek egészen ellepik az ösvényt is. Van, a melyik hosszában esett és óvó karfát képez a mélység felől. Más keresztül feküdt az uton; át kell léptetni rajta. A hol nem lehet átléptetni, megkerülik és uj ösvényt vernek. Néhol azt sem engedi a szikla; olyan helyt el kellett vágni, hogy ne legyen elzárva a közlekedés. Ugy is dült némely fa, hogy magasan fekszik az ösvény felett keresztül, mintegy diadalkaput képezve.

És a romok között ott emelkedik az élet s diadalmaskodik az enyészeten. Az erő teljében levő izmos szálak és most izmosodó fiatal fenyők alig hallható lágyan susognak, zöldelnek, tetejökön lengetik a piros fenyőalmát.

De ime megint pusztulás, még pedig nem szórványos és rendszeres, hanem tömeges, mint a csatatéren a halál! A tető felé egész terület letarolva hever; keresztül-kasul fekszenek egymáson a letördelt fenyőszálak. A vihar kitört egyet-kettőt; azok a mint ledőltek, magokkal rántottak tizet-huszat. Ott fekszik valamennyi megfehéredve.

Itt is egy gyöngéd kép! Fiatal fenyőszálat forditott ki a vihar tövestől. Két kortársára dőlt s azok meghajoltak alatta, de fentartották, mint két katona a hogy fentartja az elesett harmadikat.

Ezenfelül egyszerre megváltozik a tájék képe. Véghetetlenül sivár, de sivárságában nagyszerü. A fenyvesek elmaradnak s az egészen áttekinthető széles nagy mezőn csak szerteszét heverő kőlapok, borsika és futó fenyő. A szél csipősen sivit s az utas, ki előbb egypár órával a nyári kabátot is nehéznek érezte,

most ugyancsak magára gombolja a legvastagabb télit is. Ez az *Aragyes havas*, melynek sivárságát nem enyhiti egyéb, csak egy-egy szétszórt juhnyáj, melyet a távolban alig lehet megkülönböztetni a kövektől, és a hidegen szivárgó vizerek.

Egyik pontjára faoszlop van ásva, az a *halászok sirját* jelöli, »*Mormentu piscarilor*». Vezetőnk elbeszéli, hogy valamelyik esztendő októberében két bátor halász ment a Zenogához, mert ott akkor lehet pisztrángot fogni. A szegény állatok érzik a fagy közeledtét s mind a lefolyáshoz gyülnek, hogy menekedjenek. De nem menekedhetnek, mert a szikláról sziklára ugró patakon nem tudnak leuszni. Olyankor csak álljon oda a halász a kifolyáshoz és kezével merheti a drága sok halat, a mennyit csak elbir. A mi halászaink is megtöltötték átalvetőjöket és indultak haza. De az Aragyesen megfagylalta őket a szél; tavaszszal találták fel csontjaikat és a halak szálkáit az átalvetőben.

Ettől az elbeszéléstől még jobban megfázik az utas s ugyancsak nógatja lovát, a mely alig tud már kőről kőre lépni a fáradtság és hideg miatt.

Sivár gondolatok közt, dideregve ér tetőre a társaság s egyszerre kitör ajkairól a gyönyör és meglepetés kiáltása. Ott terül el lábainál mélyen, bűbájos szépségben a *Zenoga*. Vize reszket és átlátszó. Az utas leugrik lováról s felejtve törődöttségét, siet a sziklákon lefelé, hogy lássa közelebbről és érintse az elbűvölő tó vizét.

Kirándulás a Zenogához.

Hunyadmegye 67 esztendős főispánja, Pogány György föltette magában, hogy személyesen fogja megjárni mindazon helyeket, a hová királyának fia készül. Látni akarta és ismerni, ha szükség lesz rá, felvilágositással szolgálni. Mondották eleget, hogy nem öreg embernek való ut. Mind hiába!

Folyó hó 11-én utazott ki Malomvizre. Ott meghált és 12-én reggel indult a Zenogához. Kiséretében volt öcscse, Pogány Ádám, a járás szolgabirája Puy Zsigmond és Fekete Károly malomvizi jegyző. Szives meghivás folytán én is a társasághoz csatlakoztam.

12-én reggel 6 órakor indultunk apró falusi lovakon. Gyakorlott vezető Klopotiváról volt fogadva. Két ló az élelmiszert és a meleg ruhákat vitte; hét ember jött szolgálatot tenni.

A Krónál megállva kissé, 11 óra előtt érkeztünk déli állomásunkra a Gura Zlatyihoz. Kisérőink tüzet rögtönöztek s fanyárson sütötték meg az utközben vásárolt pisztrángot. A fanyársat fölszurtuk magunk elébe halastól, ugy ettük róla zsebkésünkkel az izletes falatokat. Pihenésünk csak 12 óráig tartott; akkor elindultunk s 4 órakor érkeztünk a Zenogához. Ottan másfél órát pihenve, oldalvást alább kerültünk, hogy valamely juhásztanya közelébe érjünk éjszakára.

A tanyát elérve szállást kértünk s fölajánlották két épületök közül az egyiket, a kamarát. Belé néztünk, de nem kaptunk kedvet elfoglalni. Fenyőfából van összeróva, ugy, hogy a szél szabadon jár át rajta mindenütt. Földszintjén három gerenda hidlásként van átvonva, de csak azért, hogy tartsa. Gerendái lent vannak, hogy guggolva kell járni benne. Oldalain kiforditott juhbőrök véresen csüngenek. Azok a tömlők, melyekbe a télire szánt turót teszik. A kakasülőről subák és gyapjucsomagok csüngenek alá.

Dehogy volt kedvünk ottan hálni!

Kimentünk és tüzet tettünk, a melyre egészben hozták embereink a kidült fenyőszálakat. Közben mind élesebben fujt a szél és tornyosultak a fellegek. Óvatosságból jónak láttuk mégis ágyat készitteni a kamarába. Abból állott, hogy zöld fenyőgalyat hordtak be embereink.

Meguntuk nap folytán a csupa száraz eledelt: bálmost rendeltünk a juhásznénál. Készitett is egy kormos rézüstben valamit, a minek alkatrészei: kukoriczaliszt, fris sajt és juh-vaj. Kitette a tűz mellé a gyepre elénkbe. Embereink meg deszkaszélből kanálformát faragtak számunkra s hozzá láttunk a szokatlan eledelhez; alig hogy megizleltük, mindjárt odaadtuk kisérőinknek; a főispán és a szolgabiró juhtejet ittak fazékból, ettek hozzá hideg puliszkát s azt mondták, hogy felette jó.

Mulatságot is rendezett a jegyző. Jól felpálinkázta a kisérőket s a juhásznét, meg a szolgálóját is; akkor felszólitotta, hogy tánczoljanak. Az öreg juhász furulyázott. Ugy kirakták a hórát meg a hatzegánt, mintha egész nap pihentek volna.

Közben beszélgettek a királyfi jöveteléről. A velünk jött falusi nép egészen érti annak jelentőségét s igyekezett a havasiakkal is megértetni, hogy milyen nagy dolog, mikor ide jön a «ficsoru imperatului». A havasiak közönyösen néztek; nem sokat vették számba az egészet. El kellett mondatnunk, hogy az a legnagyobb ur a világon, a ki arany tányérból eszik, kinek a szakácsa is főbb, mint egy gróf. Az volt a czélunk, hogy aztán viseljék tisztességesen magokat; a kutyákat ne ereszszék a kiséretre; a nyájjal ne zavarják meg a vadászatot.

Mert ez a havasi nép veszettül keveset törődik a polgári társadalommal. A hogy vonultunk fel, találtunk eleget, a ki kucsmáját sem billentette meg. Egyikünk-másikunk magyarázgatta nekik, hogy a ki ott közbül jő, az a «maria sa fispanu». Bánták is ők! Még a szolgabirót sem méltatták köszönésre.

A mig a nép dévajkodását néztük, leereszkedtek a fellegek s megfázott a hátunk. Akármilyennek látszott nappal a kamara, most megindult mindenikünk feléje.

Azonban hogyan jussunk be, hiszen koromsötét van és gyertya nincs?

A juhászné nagyot bámult, mikor gyertyát kértünk. Minek az neki, mikor három hónapon át éjjel-nappal ég a tűz!

Egyik emberünk mégis készitett összecsombolygatott faggyuból valami világitó eszközt; annak a fényénél bebukdácsoltunk s nyergeket téve fejeink alá, lefeküdtünk egymás mellé a fenyőgalyakra.

A szél fújt keresztül; az eső nemsokára hullani kezdett; a juhászok nagyokat kurjantottak, talán a medvének. Fejünk mellett kivül folytonos zörej és mindenféle ocsmány hang hallatszott. Reggel tudtuk meg, hogy négy fekete szamár volt odarekesztve.

Emlékezetes egy éjszaka volt!

Alig vártam, hogy kissé világosodjék, már három óra után kimentem embereink közé a tűzhöz. Ott azonban nyakamba hullott az eső. Fáztam kinn is, benn is, pedig velem és rajtam volt minden téli ruhám. Bezzeg behuzódtam most a juhászok tanyájára, a hol együtt van tej, vaj, sajt, köpülő edény, kormos üst, vizes suba és valamennyi bocskor kapczája! Bezzeg elfelejtettem most, hogy tegnap olyan kiállhatatlan büzösnek és piszkosnak tetszett.

Főispán ur is megfázott, nagy bundája daczára a hálószobában s elgyötörte oldalait a faágakon is átérző kőfekhely; ott volt csakhamar az egész társasággal együtt mellettem.

Minden helyzetnek van költészete A fiatal szolgáló szép fogait nem győztem bámulni és irigyelni; még köpültem is helyette s a vén juhász helyett: hadd lássam, milyen nehéz az ő kenyérkeresetök.

Türhetőleg éreztük volna magunkat, de a füst gyötört irtóztatólag. Majd kiette a szemünket. A társaság egy része kétségbeesett az eső miatt; megint a kamarába huzódott és lehevert a nyughelyre.

Addig s addig, hogy megembereltük magunkat s az eső daczára indulásra készültünk. Szives házigazdáinktól suhogó bankókkal elbucsuzva, meghagytuk a juhásznénak, hogy tiszta inget vegyen ám ő is, meg a fáta is, mikor itt lesz a legfőbb ur fia.

Hat órát gyalogoltam folyvást lefelé a sziklákon s két órai pihenés után lovagoltam négyet.

Nem tudom megmondani, hogy mi esett jobban Fekete Károlynénál: a pompás csirkebecsinált-e, vagy a puha vetett ágy.

Annyi igaz, hogy életem legnagyobb élvezetei közé tartozott mindkettő.

Saját kényelmünknél azonban még jobban örültünk mindnyájan azon, hogy az az öreg ember, a főispán, a kinek a meredélyeken is lóháton kellett lejönnie, mert nem birta a gyaloglást, leérkezett épen.

S itthon a városban még panorámás bódé ütött tanyát az ablakom alatt! Hát tud-e ő olyakat mutatni festve is, a milyeket én igaziban láttam!

Réthi Lajos.

A FEJEDELEMNÉ GALAMBJAI.

történeti rajz.

Irta **P. SZATHMÁRY KÁROLY.**

— Vége. —

VIII.

Nehéz annak vigasztalni, ki maga is vigasztalhatatlan. E szomoru szerep jutott szegény Apaffy Mihálynak, midőn menyasszonyának tudtára kellett adni, hogy a kegyetlen parancs gyors távozásra kényszeriti.

A meglepő tudósitásra Katalin, mint letört virág, eszméletlenül dőlt karjai közé és több percz mult el, mig vőlegényének sikerült őt eszméletre hozni, midőn görcsös zokogásban tört ki, melyet sehogy sem akartak a máskor könnyen jövő könyek enyhiteni.

Hiában mondta neki vőlegénye, hogy valószinüleg csak nehány napra kell távoznia s talán nem is Bécsbe, és hogy mihelyt a valószinüleg félreértésből származott parancs elintézve lesz, azonnal sietni fog vissza. A nőknek ilyesmiben különös előérzetet adott a természet; Katinka is ugy érezte, hogy az elválás ha nem is örök, legalább is hosszu lesz és vigasztalhatatlan volt. De a balsors hatalma előtt elvégre is meg kellett hajolni: válni kellett.

Az elválás szivszaggató volt s midőn Apaffy szeretett menyasszonyát utoljára megcsókolta s az elájultat édesanyja karjai közé helyezé: Katinka arcza fehérebb volt menyasszonyi köntösénél és oly halvány, mintha halott fejét fedné a menyasszonyi mirtus-koszoru.

Midőn kicsiny, de ez ünnepélyes alkalomra földiszitett hálószobájában és még menyasszonyi köntösében magához tért: a közeli sátorból behallszott a vidám czigányzene, mely a szive mélyén lévő fájdalmat most már könyekké szaggatta fel, mintegy gunyolva a sorsot, mely a szerencsétlen menyasszonynak jutott.

A könyek enyhitettek valamit fájdalmán; s még ezeket is letörölte, midőn szobaleánya Keszei Jánost, Apaffy komornokát jelenté.

Intett, hogy bejöhet.

— Csak azért bátorkodtam bekérezni kegyelmes asszonyom, mivelhogy Küküllővárra sietek, hogy a társzekereket elinditsam; s megakartam kérdezni, nem parancsol-e kegyelmes asszonyom valamit?

— Köszönöm kegyelmednek jó akaratját komornyik uram: nem kivánok egyebet, mint azt, hogy vigyen magával négyet galambjaim közül; kössön nyakokra *fekete pántlikát* és tudósitson róla, ha szegény urammal valami nevezetes történik. Szegény uram meglehet, nem érhet reá; de az is meglehet, hogy meg sem engednék neki.

— Meg lesz kegyelmes asszonyom; hűségesen parancsára állok, a mig csak élek.

Az ifju fél térdre hajolva ajkaihoz emelte asszonya kezét s szemeiben könyekkel távozott.

IX.

A koczka fordult: a török félhold aláhanyatlott Magyarország földje felől. Megtörtént a nagy zentai csata; a hires szavojai Eugen kiszoritotta a törököt Magyarország földéről s a karloviczi béke pontozatai szerint a szultán végkép lemondott Erdély birtokáról.

Többé nem volt szükség még árny-fejedelemre sem Erdélyben; — nem is igen beszélt arról senki.

**

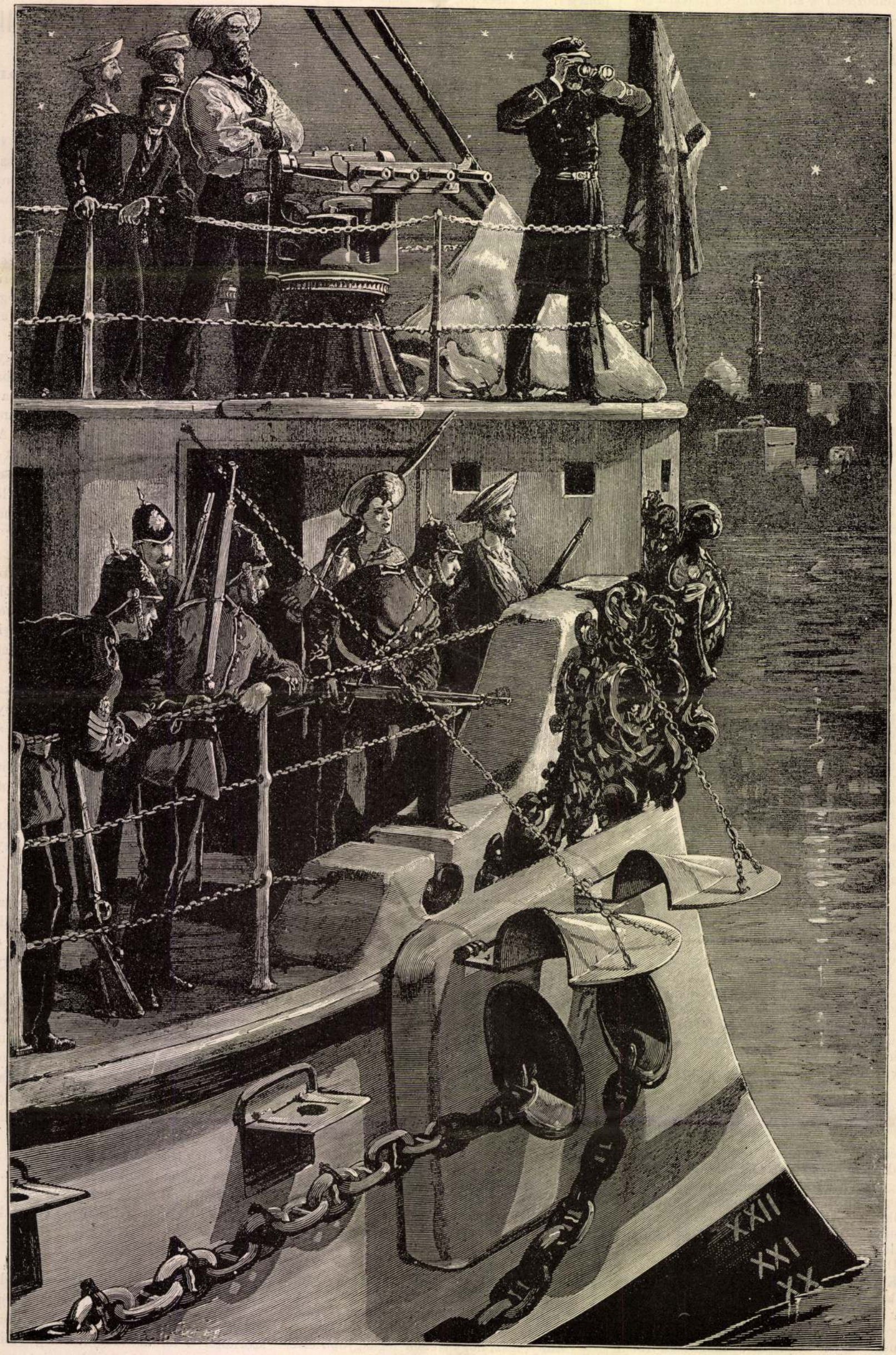

ALEXANDRIA BOMBÁZÁSÁNAK MEGKEZDÉSEKOR. — AZ ANGOL ADMIRAL-HAJÓ ORRÁN.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre ... 12 frt, félévre ... ... 6 «; Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre ... 8 frt, félévre ... ... 4 «; Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre ... 6 frt, félévre ... 3 «

27-dik szám. 1879. BUDAPEST, JULIUS 6. XXVI. évfolyam.

MIKES KELEMEN ARCZKÉPE.

A TÖRÖKORSZÁGI LEVELEK megjelenésétől (1794) hatvan egész év folyt el, mig a magyar irodalom férfiainak figyelme Mikes Kelemenre fordult, hogy fölismerjék az emberben és iróban s becsülni tudják azt a szép lelket, melynek e művéből kisugárzó szellemkincsei iróját irodalmunk kiválóan nemes alakjai sorába emelik.

Erdélyi Jánosé az érdem, hogy felköltötte közöttünk emlékezetét a *„rodostói bujdosók“* utolsójának, adván róla 1854-ben egy vonzó irodalmi arczképet, mintegy jeladást arra, hogy eljött az idő, mikor a többet érdemlőnek koporsójáról a feledékenység pora letöröltessék.

A szó adva volt, de a mozgalom megindulása még évekig váratott magára. Azért-e, mintha az akkori idők nem voltak volna kedvezők egy oly férfiu emlékezetének megujitására, a ki már csak nevének fölemlitése által is oly események reminisczencziáit támaszthatá fel, melyek fölött még mindig ott *„borongott titkon“*, fájdalommal a nemzeti *„geniusz“*? vagy talán azért, mert az ujabb kor, melynek kezében nem forogtak többé a Mikes „Levelei“, nem ismerte őt már s épen ezért nem is vágyódhatott utána? elhatározni nem tudom.

Nem kisebb fényü férfiunak kellett végre is felfogni a szót s a sort megnyitni, mint Toldy Ferencz, s egy oly emlékszerü művel, a milyet ő adott, hogy az olvasó s irói világ érdeklődése leköttessék ahhoz a *képhez*, a miképen ő Mikest a róla adott életrajzban lefestette. 1862-re t. i., mely év Mikes halálának százados évfordulója volt, Toldy uj kiadást rendezett a „Törökországi Levelek“-ből, s megpótolva az iró „Életrajzá“-val, fölvette azokat a „Magyar Nemzet Classicus Irói“-nak művei közé s kiadta 1861-ben.

Az életrajz, ritka szeretettel, a legkisebb vonásokra is kiterjedő gondossággal dolgozva, nagy figyelmet költött, mély hatást tett; s én nem kételkedem állitani, hogy ez a mű lett eszközlője annak, hogy az irodalomtörténettel foglalkozókon kivül mások által addig alig ismert név tulajdonosa azonnal meghóditotta magának a közönséget. Élénk bizonysága ennek az, hogy ettől fogva mind sürübben látjuk iróinkat Mikesnek majd művével, majd személyiségével foglalkozni. Szilágyi Sándor (1863), Bodnár Zsigmond (1871), Baráth Ferencz (1874), Thaly Kálmán (1874) egymásután közlöttek részint történelmi adatokat róla, részint elmélkedéseket irodalmi érdemei, sajátságai felett, melyek mind arra voltak irányozva, hogy még tisztultabb világitásba helyezzék a sorsánál fogva is immár rokonszenvessé vált férfiut. S e sürü velefoglalkozásnak köszönhetjük azt a szép eredményt, hogy ma már ugy az aesthetikus, mint a nyelvész és történetiró egész „Mikes-irodalom“-mal rendelkezhetik, hozván a fenn közlött sor folytatásaul minden következő év legalább egy-egy irót (mint Pulszky Ferencz (1874), P. Szathmáry Károly (1875), Szilágyi István (1876), Abafi Lajos (1877), kik mind ujabb s nevezetes fejtegetésekkel járultak Mikes irodalmi működésének ismertetéséhez.

Nagy oka volt a közérdeklődés e fokozódásának az a körülmény, hogy szerencsés véletlen 1874-ben egész sorozatát hozta napvilágra Mikes munkálatainak, melyek arról tanuskodnak, hogy az a negyvenöt év, melyet Mikes törökországi számkivetettségében eltöltött, nem gyümölcstelenül mult el rá nézve, de sőt nevezetes és számos műveknek vált megalkotó eszközévé, melyek még több s érdekesb oldalról mutatják fel ugy az embert, mint az irót, s egyiránt tiszteletünket érdemlően mind a kettőt. Mikes szellemi gazdagsága, ugy látszik, még csak ezután fog előttünk egész terjedelmében nyilatkozni, mikor majd művei, ha nem is mind, de legalább azok, a melyek még ma is érdekkel birhatnak, irodalmunk közkincseivé tétetnek.

E gond, ez érdeklődés következtében tizennyolcz kötetre megy ma már azon művek száma,

MIKES KELEMEN (1711.)

melyeket Mikestől irodalmunk, kettőt közöttük sajtó utján is közzé téve, ismer és bir. Tekintélyes szám, mely nagy szellemi tevékenységről tanuskodik.

Azon ismertetések után, melyeket Mikes műveiről birunk, ezeket korukhoz mérten saját nemökben mind jelentékenyeknek kell ugyan vallanunk: de kétségkivül közöttük a „Törökországi Levelek“ a legjelesebbek. Ezek adják t. i. Mikesnek oly *szellemi képét*, a miképen azt kevés irónkról mondhatjuk el, s a melyek őt egész szeretetreméltóságában mutatják fel, a ronkonszenv egész glóriájával; mert ritka is az az iró, ki műveiben magát annyira kinyilatkoztatta volna, s műveire egyéniségének jellegét annyira rányomta volna, mint azt Mikesnél a „Törökországi Levelek“-ben tapasztaljuk.

És épen ez a tulajdonság teszi alapját a Toldy Ferencz itéletének, mikor ezt mondja: „Nem csak korának csucsán áll Mikes munkája a tartalom becsével s az előadás soknemü szépségeivel egyaránt, hanem szól az minden koroknak; mert az elme és érzület e ritka szövetsége, vidor kedélyessége, gyakorlati bölcsesége és erkölcsi sulyával, gyönyörködtető és nemesitő erejét nem veszthetí el, mig a magyar kebel a valódi szép és jó iránti fogékonyságát hiven megőrzendi.“

A kinek ily nézetei vannak Mikesről, annak további magyarázat nélkül is értjük szándékát oly módon vezetni be ismétlen ez általa annyira szeretett irót az irodalomba, a miképen tett a legtöbbekkel azok közül, a kiket a „Magyar Nemzet Classicusai“ közé fölvett volt. *Arczképet* óhajtott t. i. csatolni a „Levelek“-hez, hogy fokozza az érdeklődést az iró iránt, közelebb hozván azt ekkép olvasójához, a ki különben csak a képzelődésre volna utalva, alkotni magának oly *eszményi* képet, mely mindig *csak ez* marad, de *nem a valóság* soha.

Mellőzöm ennek bizonyságaul azt, hogy Toldy velem is váltott néhányszor tudakozó szót ily képnek létezéséről; e helyett rámutatok arra, hogy a „Törökországi Levelek“ boritékján ott van egy *őszbe csavarodott embernek képe*, melynek Mikest kellene ábrázolnia élete utolsó éveiben, a mely azonban csak annyira mutatja Mikest, mint mutatják pl. Kármánt és Fannyt azok a képek, melyeket ugyanő az általa kiadott „Nemzeti Könyvtár“ azon füzetei elébe rajzoltatott, melyek Kármán és Fanny műveit foglalják magokban. Eszményiek ezek mind, készitve azon hatás alatt, melyet az iróknak műveikben nyilatkozó személyisége az olvasóra tenni szokott.

Toldynak nem volt az a szerencséje, hogy óhajtása teljesüljön. Nem sikerült tudomást szereznie arról, létezik-e valahol arczképe Mikesnek? ha igen, hol lehet az? s átalában merre kellene kutatásait irányoznia, hogy azok sikerre vezessenek?

Az a kép, melyet most általam az olvasó vesz, a *Mikes Kelemen igazi képe*, s kétségkivül elüt attól, a melyet a „Törökországi Levelek“ után eddig magunknak alkottunk. Szelid szomoruság ezekben a *számkivetett* Mikesnél az alaphang, bár himezve legtöbbször a jókedv és vidorság csillámaival; de e szomoruságon a léleknek nemes nyugalma terül el, mely csendesen tűr, vár és remél; az elszánt kedélyt vallásosság derüje világitja meg, mely nem sülyed az elcsüggedésig, hanem megadja magát. De a boru e ködein is átlátszik, mint áttörnek a fellegeken a nap sugarai, hogy e kebel hajdanában öröm és enyelgés tanyája volt; hogy a tréfa és szeszély nem voltak benne idegenek; hogy az ifjukor virágokkal volt dús, melyek himporait a szenvedések zápora nem volt képes lemosni azok szirmairól. Mikes életében teljes joggal lehet két időszakot megkülönböztetnünk; egyik a gondtatan öröm és enyelgés korszaka ifjuságában, a másik a szelid gyászé végső éveiben. Az utolsó az, melyet Toldy eszményi képe képvisel; az elsőt az általam közlött arczkép mutatja.

E képre vonatkozólag a következőket tartom szükségesnek elmondani.

Reményeim utolsóját is, melyet a Toldy buzditása folytán Erdélyben meginditott tudakozódásaimhoz kötöttem volt, elenyészettnek hittem már, mikor egy nem várt pillanat megadta azt, a mi az éveken át folytatott kutatásnak nem sikerült. 1876-ban t. i., az „Orvosok és természetvizsgálók gyülése“ előtt néhány nappal, gróf Teleki Sándorral Szigeten találkozván, a több más egyéb tárgyakról folytatott beszélgetés közben fölemlitettem előtte, mint a ki édes anyjáról Mikes-Ivadék, nem bir-e tudomással arról, hogy vagy a családtagok valamelyikénél, vagy valakinél másnál Mikes Kelemennek *arczképe* megvolna? Ő rögtön azt a határozott választ adta, hogy édes anyjánál igenis megvan, másolatban ugyan, de a mely épen az eredetiről készült néhány évvel azelőtt. Én, a mennyire megörültem a véletlen e szerencséjének, mely valahára birtokába juttat az oly régóta keresett tárgynak, annyira szivesen fogadtam a derék gróf ajánlatát, ki igéretet tett, hogy a képet másoltatni fogja számomra. Én t. i. már akkor azzal a gondolattal foglalkoztam, mily szép lenne, ha Mikesnek azelőtt nem rég feltalált „*Novellái*“, melyeknek kinyomatását a Kisfaludy-társaság elhatározta volt, e képpel diszesitve jelenhetnének meg.

Teleki Sándor gróf Kolozsvártól távol lakta s egyéb akadályok miatt gátolva levén, hogy igéretét beválthassa, a mult évben a széplelkü Lövey Klárát, ismert irónőnket, kértem fel, lenne közbejáró a kép másolatának megnyerésében. Általa a két évig függőben volt ügy szerencsés véget is ért, s én hálával emlitem meg ez alkalommal, hogy az ő szivességének köszönöm s neki köszönheti irodalmunk, hogy Mikes Kelemen arczképét elvégre közzé tehetem.

Az arczkép authentiája érdekéből érdemesnek tartom leveleiből, melyeket hozzám, az általam koronként abból a czélból föltett kérdésekre, hogy a képre nézve szóba jöhető minden körülmény földerittessék, intézett, az ide vonatkozó részleteket közölni.

Kolozsvár, decz. 16. 1878. Küldöm a Mikes Kelemen képét, melyet a gr. Teleki Jánosné szivességéből volt szerencsém lefényképeztetni, kinek birtokában van. Emlitett grófnő a Teleki Sándor ezredes kitünő anyja, ki példányképe lehet az eredeti, müvelt erdélyi mágnásnőknek. Még egy kép van készülőben, mely szinezve lesz.

Kolozsvár, decz. 29. 1878.... Most küldöm az igért, szinezett fényképet, mely még jobban feltünteti az eredeti alak szépségét. A kép hátán levő irás ez: „Festette b. Huszár Károlyné egy másolat után... Irta Mikes Erzsébet.“ Mikes Erzsébet a Teleki Sándor gróf anyja, ki kegyeletben tartja Mikes Kelemen képét. Csak az én felügyeleten alatt engedte ki szobájából e képet, előtte szent ereklyét. Jóknak találja a fényképeket, s a jó öreg (76 éves) grófné nagyon állitja, hogy ő a mi Kelemenünk.

Kolozsvár, jan. 12. 1879. Huszár Károlyné anyja Mikes leány volt s testvére Teleki Jánosnénak. Ő maga Bornemisza leány.... Teleki Sándorral is beszélvén a képről, ő azt mondta felvilágositásul, hogy *Mikes Kelemen eredeti képe az ecsedi várban találtatott*; majd a Kende Zsigmond birtokába került s innen gr. Bethlen Károlyhoz, a kinél jelenleg is van. Teleki Sándor látta magát az eredeti képet Kende Zsigmondnál, s azt mondja, épen olyan, mint a *másolás* (t. i. a Huszár Károlyné által készült). És igy ez sikerült kép... Karacsay Clémence grófné pedig azt állitja, hogy *ezen vonások most is feltalálhatók a Mikeseken.*

Kolozsvár, jan. 20. 1879.... Huszár Károlytól megtudám, hogy azon festő, ki lemásolta M. Kelement az (ecsedi várbeli) eredeti képről, *Melka*, ki most is Kolozsvártt van, s a mi Lászlónknak (gr. Teleki Miksa fia) rajztanára... Ő a következő felvilágositást nyujtá. Ő csakugyan gr. Bethlen Károlynál látta az eredeti M. Kelemen képet. Mikes Benedek bizta meg, hogy az ő számára fesse le. Hanem azt mondja, hogy az hibásan festett kép (t. i. a festés szabályai szerint), alkalmasint valamely vázlat-rajzról... Az arczon (t. i. az általa festett kép arczán) minden alapvonás megvan (ugy t. i., mint az eredetin), csak a festő gyarló ecsetének némely ferdeségeit merészlé kiigazitani... Irás a kép alatt közvetlenül, a hogy az több régi arczfestvényen látható, melyet ide melléklek, ez: *Gróf Mikes Kelemen Rákótzi Ferentz Fejedelemnek Kamarása*... Huszár Károlyné Melka után festette le a képet (arról t. i., mely M. Benedek számára készült). Melka 1865-ben festette M. Kelement.

Kolozsvár, május 2. 1879. Ugyanaz a pánczél (Harnisch) van az eredetin is, csakhogy ő (Melka t. i.) a formáját elől kissé megigazitotta, mivel egészen lapos volt, a mi a festő hibájának látszott. Ő a vonalakat hegyesebbre vonta be, s ez által a domboruság jobban kiemelkedett. Különben az az écharpe, az a nyakfodor van rajta, a mi a másolatban is látszik.

Kendi-Lóna, május 17. 1879. Tegnap kaptam Fogarasy-Kende Klementintól levelet, melyben testvérének Kanutnak azt a válaszát közli, hogy K. K. ugy hallotta atyjától (Zsigmondtól), hogy a Mikes-képet nem ő kapta közvetlenül az ecsedi várból, mert a vár már Zsigmond korában is teljes rom volt, hanem *egy ecsedi nemes embernél fedezte fel s attól vette meg. Ez ecsedi nemes embernek a családjától hallotta, hogy az a kép az ecsedi várból került ő hozzájok.*

Az e levelekben foglaltakhoz a következő észrevételeket tartom még szükségeseknek elmondani.

A kép, mint egy tekintetre látszik, nem a *bujdosó*, nem a *számkivetett* Mikes arczképe: egy 20—21 éves ifjut mutat ez, korának első virágában. Készültének idejét igy 1710—11-re tehetni, arra az időre, a mikor Mikes csakugyan *komornyik* (kamarás) lehetett már Rákóczinál (1707. *belső inas* (apród), 1709. *bejáró*).

Ki festhette a képet? nem levén erről semmi jegyzet, meg nem határozható. Azok után, a mik a közlött levelekben el vannak mondva, aligha Rákóczinak udvari festője (hogy Rákóczinak volt ilyen, arról említés van téve a Rákóczi Tár I. 260 lap), mert akkor nem fordulnának rajta elő oly rajzolati hibák, a milyenekről Melka emlékezik. Valószinü, hogy valamely vándor vagy vidéki festő dolgozta, a milyenek minden korban elegendő számmal találtattak az országban, a kik olcsó pénzért készséggel vállalkoztak ugy országos, mint vidéki notabilitások lefestésére. (Ily kéztől festve csak Rákóczi Ferencznek két mellképét ismerem Máramarosban.) E nézetet látszik igazolni az is, hogy az aláirásban Mikes *grófnak* mondatik, holott ő nem abból az ágból származott. Az idegen festő bizonynyal nem igen tudta elgondolni, hogy *gróf Mikes* Mihálynak, a Rákóczi tábornokának, *öcscse*, Kelemen, mikép lehessen nem gróf? ha ugyan azt nem kell föltennünk, hogy az aláirás későbbi keletü, mi szinte lehetséges. Ily tévesztésekre azonban elég példánk van, s figyelmetlenségből vagy nem-tudásból származott botlásokkal nem egygyel találkozhatunk, a nélkül, hogy azok a tárgyak authentiáját *egészben véve* megrontanák.

Az öltözet, melyben a kép Mikest mutatja, bizonynyal diszöltözet. Figyelmet érdemlő ezen különösen a kék „écharpe“, nem magáért, hanem a szinért. A *kék* kedvencz szin a Rákócziaknál. A „*Nemes Compániának*“ is *kék a kornetája* (Rákóczi Tár, I. 200 lap). A *nyakfodor* abban az időben átalánosan alkalmazott ékitmény az „udvaroknál“, s alkalmasint a francziáktól jött át Európa többi országaiba. Hogy Rákóczi Ferencz-

nek európai szinvonalon álló udvartartása volt: az közönségesen tudva van.

Még egy képecskét vesz záradékul az olvasó, egy szent tárgyu vignette-t. Mint a ráirás mutatja, Mikes Kelemennek *saját műve*, melyet névnapi üdvözletül gr. Petki Dávidnak küldött. Mikor? nem jegyzette fel, s igy készültének ideje meg nem határozható. Eredetije a gróf Teleki Jánosné birtokában van. Lövei Klára eszközölte ki lemásoltatását, s azt irja (május 11. 1879), hogy „Melka igazán hiven rajzolta le az eredetiről". Mint Mikes-ereklyét méltónak tartottam, hogy ez is közrebocsáttassék.

A kép alját hullámzó felhők foglalják el, három *angyal* fővel. A középen *oltár*, melynek jobb oldalához *horgony*, baljához *kereszt* van támasztva, ezek alatt szalag SPES . FIDES ráirással. Az oltáron emelvény, s ennek tetején az Agnus Dei glóriával és kereszttel, körülötte a CHARITAS szó. Az emelvény két felén nemtők, kik virágokkal tele két bőségszarvat ugy emelnek fejök fölé, hogy azok az Agnus Dei-t körülfogják.

Mint látszik, a *hit*, *remény* és *szeretet* képlete.

A kép hátlapján a következő irás olvasható:

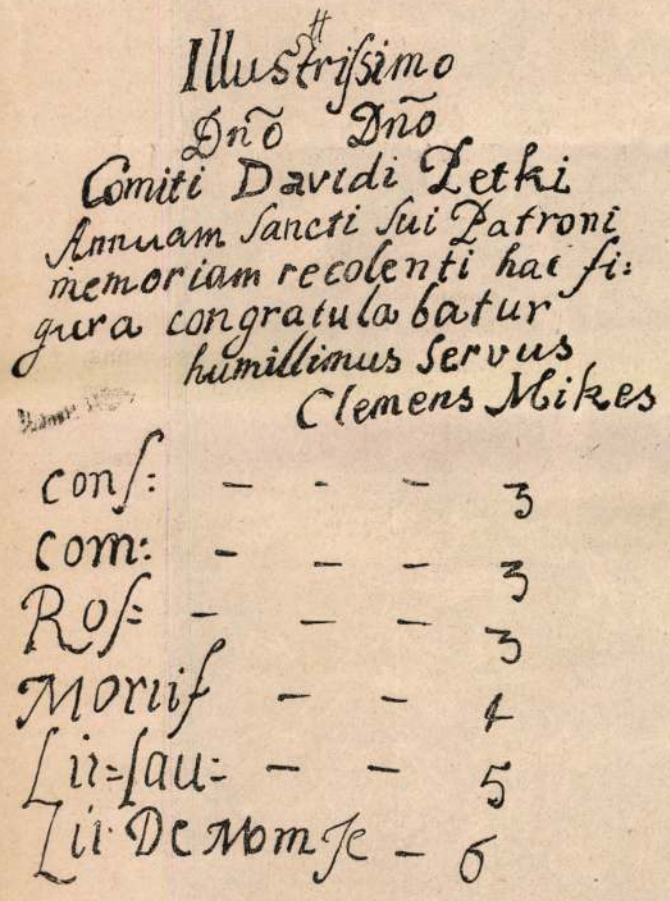
Illustrissimo
Dño Dño
Comiti Davidi Petki
Annuam Sancti sui Patroni
memoriam recolenti hac fi:
gura congratulabatur
humillimus servus
Clemens Mikes

conf: — — — 3
com: — — — 3
Ros= — — — 3
Morif — — 4
Lit=Lau: — — 5
Lit De Nom Je — 6

Ez irás tartalma szerint Mikes e képecskével gróf Petki Dávidnak névnapja ünnepén tiszteltetett. Mikor? azt alig lehet meghatározni, hiányozván róla az évszám. Egyik, s talán a legvalóbbszinü, vélemény az lehet, hogy Mikes mint *kolozsvári tanuló*, mikor a jezsuiták konviktusában lakott, tisztelkedett a grófnál, ezeknek levén kiválóan szokásuk, hogy növendékeiket ily „congratulatió"-k tételére buzditsák, figyelmeztessék, kivált ha volt akár patronus, akár rokon, a kit megtisztelni vagy illő, vagy épen kötelesség vala. Ha azonban Rodostóból származott emlék volna ez is, s ez lehet a másik felvétel: ugy mindenesetre 1740 előtt készült, mert Petki Dávid ez évben már meghalt.

A „dedicatio" alatt levő hat sor irás azt foglalja magában, hogy Mikes a Petki D. lelki boldogságáért e névnapi alkalomból teljesiteni fog három gyónást (*conf*[essio] 3), három áldozást (*com*[munio] 3), olvasót fog imádkozni háromszor (*Ros*[arium] 3); testsanyargatást, pl. bőjtöt, teljesit négyszer (*Mortif*[icatio] 4); a lauretomi litaniát elmondja ötször (*Lit*[ania] *Laur*[etana] 5); a Jézus nevéről való litániát elmondja hatszor (*Lit*[ania] *De Nom*[ine] *Je*[su] 6).

Szilágyi István.

Éroldalon.

Feketehegy, szept. 28. 1873.

Büsan mint az őszi tájék,
Mely körültem elterül,
Vagy mint omló rom, a melyen
Az enyészet képe ül:
Állok itt e kis pataknál,
Mely csevegve zúg tova.
A nap elszállt, rám borult az
Ősznek hüvös alkonya.

Merre, merre oly kaczagva
S mért oly vígan kis patak?
Hisz elhullva a virágok,
Kik tenéked nyiltanak?
Kik nevetve ébredének
A tavasz lágy hajnalán,
S édes álmot álmodoztak
Habjaid vidor dalán.

Értem! értem!... Ott maradt még
Hived, a kis nefelejts....
Van okod, hogy ifju kedvvel,
Víg kaczajjal tova lejts.
Ő adá az első csókot,
Hogy eljött a kikelet,
S partodon hiven bevárja
A halált, a zord telet.

Hüvös őszszel, — óva fagytól —
Kis virágtok felszedem,
S ablakodba hordom őket
Hűn ápolva — hitvesem!
Szél, vihar zajong gyakorta,
Bánat sír a vész ölén,
Összetörve hit keresztje,
Elfonyadva a remény.

De bár mindent elsodorjon
A vihar, mi kellemes:
Csak te légy hűn oldalamnál
S kék szemeddel rám nevess!
Mint patak nevetve játszik
Tarlott rétnek oldalán:
Felmosolygok dalra kelve
Szelid szemed sugarán.

Lukács Ödön.

Napoleon herczeg halála.

Durand Godefroy jeles franczia festő kompoziciója után közöljük azt a képet, mely a szerencsétlen fiatal Napoleon herczeg halálát ábrázolja. Szemtanu, ki a szomoru eseményről vázlatot készitett volna, a dolog természeténél fogva nem volt jelen és senki sem fogja megmondhatni valóban, hogyan történt a megrohanás és halál, de a franczia festő az eddig beérkezett adatok részletezései után alkotta meg művészi munkáját s nagyon valószinü, hogy e kép a valóságot megközeliti.

Ma már meglehetősen sok ismeretes a részletek közül, melyek közt a nagy Napoleon név örököse végezte életét. Tudjuk, hogy a herczeg alig nehány nappal azelőtt már nagy életveszélyben forgott. Egy kémszemle alkalmával ugyanis társaitól meggondolatlanul eltávozva, üldözőbe vett egy zulut s egyenesen a král felé ment. Hirtelen egyik kunyhóból egy egész csapat ellenség nyomult előre s Napoleonnak már ekkor rossz vége lett volna, ha Raw hadnagy hat lovassal hirtelen utána nem vágtat s váratlan megjelenése által a zulukat el nem riasztja. E veszedelem azonban a herczeget nem zavarta. Igen sokat kóborolt magánosan s a hol az ellenséggel összekerült, mintha önkényt keresné halálát, oly vakmerőn rontott közéjök.

Junius elsején a herczeg Newdigate tábornok törzskarával Itelezitől hat angol mérföldnyire a Blood folyó partján volt, a zuluk országa s Transvaal állam között. Kiséretében volt többek közt Carey Brenton hadnagy, ki igen ügyes térképeket s tereprajzokat tudott késziteni. A nevezett nap reggelén ugyanazon czélból a tábortól mintegy nyolcz angol mérföldnyi távolságra mentek rajzokat késziteni. Kiséretökben hat lovas katona s egy zulu vezető volt. Lord Chelmsford s a többi előkelő egyének e kirándulásról állitólag nem tudtak semmit. A kis csapat szerencsésen el is ért a kijelölt helyre. Napoleon is készitett vázlatos rajzokat. Utközben egy králhoz (zulu kunyhókból álló falu) jutottak, mely egészen elhagyatottnak látszott s két angol mérföldnyire lehetett az Inshallami hegységhez. E král neve Edutu volt. Közelében kis pihenést tartottak s megreggeliztek. A nyergeket levették a lovakról s legelni hagyták őket, nem is gyanitván, hogy közel a vetésben ellenség lehet. Mondják, hogy Carey hadnagy vett észre először a gabonában valami gyanus sötét alakot s midőn társainak jelt adott, a herczeg is felkiáltott: „Én is jól látom". Az egész csapat felugrott, gyorsan megnyergelték a lovakat s igyekeztek elmenekülni, mivel sokkal kevesebben voltak, semhogy ellenállásra lehetett volna gondolniok.

A zuluk lövöldözni kezdtek s két katonát meg is öltek. Ezután gyorsan támadtak. A herczeg is igyekezett lovát megnyergelni, mint a többiek, de lába kisikolván, leesett a földre s a ló megriadva elszaladt. A herczeg lova után futott s látván, hogy nem éri utól, gyalog igyekezett megmenekülni s mivel a fű e helyen igen nagy volt, társai nem vették észre a bajt, mig végre Carey meglátta a gazdátlan lovat. Visszatérnie — állitása szerint — lehetetlen volt, mert megmaradt emberei is szétszéledtek, azért Itelezibe ment s onnan másnap reggel hat lovascsapattal ment vissza fölkeresni a herczeget.

Már holtan lelték. A zuluk kirabolták s csak nyakláncza maradt meg rajta egy medaillonnal, melyben arczkép s haj volt, talán anyja emlékei. A zuluk, kiknek fogalmuk sem volt róla, hogy ezen vérengzésük az egész müvelt világban mily nagy feltünést fog okozni, babonaságukban valószinüleg bűbájos szernek tekintették ez emlékeket s nem mertek hozzá nyulni. 18 seb volt a herczeg testén, mind annyi asszegai, azaz rövid dárda által okozva. Két ily dárda eltörve ott feküdt mellette, kettő a bordákba hatolt s egy jobb szemét tette tönkre. A két katona, ki vele együtt, sőt nehány perczczel előbb pusztult el, szintén ott feküdt holtan nehány ölnyi távolságban.

Az ifju herczeg halála élénk részvétet keltett mindenütt. Holttestével, mely rövid idő alatt Angliába ér, egy hires nemzetség száll sirba, ha ugyan az oldalágakon föl nem támad.

Az arczkép, melyet lapunk mai száma közöl, kevéssel azelőtt készült, midőn a herczeg a zulu-háboruba ment s igy a legkésőbbi arczkép, mely a herczegről fönmaradt.

Szolovieff kivégeztetése.

Kivégezték, ki a czár szentelt személye ellen kezet emelt. A hatalmas orosz birodalom békéjére s fennállására veszélyes nihilizmust akarták megrémiteni kivégzésével. Mert Szolovieff, a hires merénylet elkövetője, nihilista volt. Nem magán érdek, boszu vagy hiuság vezette tettét. Vallomásairól s magaviseletéről csak hivatalos tudósitások juthattak a nagy közönség elé elfer-

NAPOLEON JENŐ HERCZEG.

NAPOLEON HERCZEG HALÁLA. — DURAND GODEFROY RAJZA.

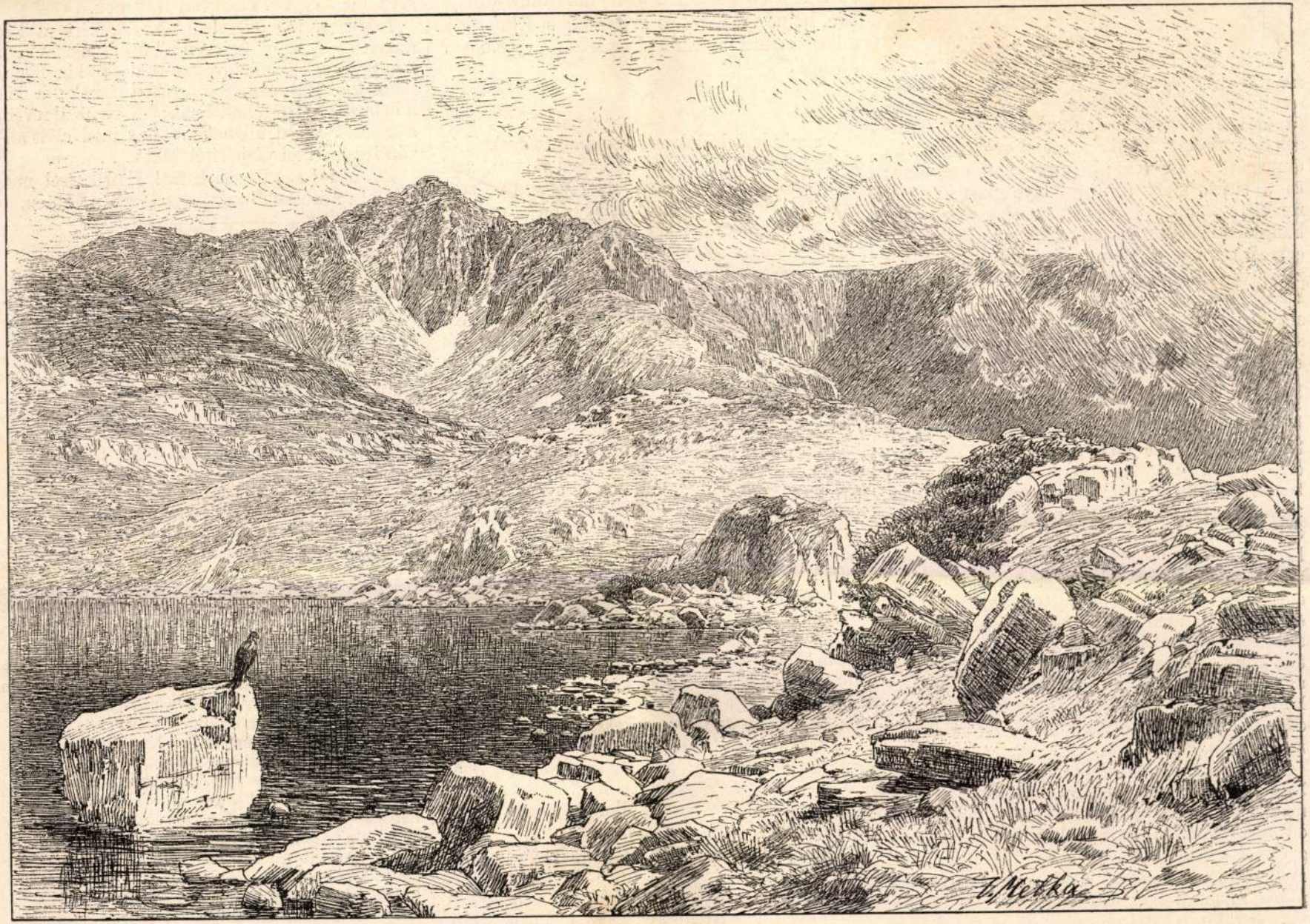

A ZENOGA-TÓ A RETYEZÁTBAN. — MELKA VINCZE RAJZA.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS LÁTOGATÁSÁRÓL EMLÉKEZETES HELYEK MAGYARORSZÁGON.

Vas. ref. 1889-96. l.

gaddal.

*

Félek, nagyítom a gyászt. A könny igen erős nagyító üveg, egy cseppjén keresztül százszorosan megnagyobbítva látszanak a gyász tárgyai és érzései. — Félek, ez a gyász önmagának hizeleg, s örömét találja benne, megsokszorozván önmagát . . . De nem ; hizelegni nem szoktunk ; és a sírás, mely a négy folyó partján megrendülve kél, — a jajok, melyeknek visszhangoztatásában a három bércz versenyre száll egymással, — a könny, melytől megáradtan most visszafelé foly Bécsnek a Duna . . . nem hazugságot szólanak. Óh, mikor ez a nemzet sírni nem akar, egy könnycseppet szeméből ki nem sajtol semmi érczvessző, semmi bűverő. Most önként patakoznak. Rudolf herczeg meghalt.

*

Csak harmincz éves volt. Még nem volt kezében királyi pálcza, de már uralkodott. Uralkodott bizony, a nélkül, hogy atyja jogaiba Absoloni kézzel avatkozott volna. Uralkodott. Hivatkozom mindazokra a szivekre, kik most sírnak. Uralkodott. Mit mondok ! Uralkodott már mint kisded. Első mosolyával felolvasztotta a jeget atyjának szivén ; az ő gyönge kezei a királyi homlok redőit kegyelem és szeretet sugáraivá változtatták ; az ő gyönge ujjai már a bölcsőből annyi vasbilincset összetörtek, annyi börtönajtót felnyitottak, annyi árvának atyát adtak és annyi özvegynek férjet ! És annyi fogolynak szabadságot ! Mintha a mennyei szó zendült volna meg bölcsője felett a királyi atyja ajkain : *Ez az én szerelmes fiam, kiben megengeszteltettem* . . . .

Azután nem hallottunk róla sokáig. Atyja lábainál nevekedett. Nevelve, képezve nem a magánélet könnyü örömeire, hanem az uralkodás nehéz gondjaira. Csak akkor látjuk, midőn a gyermek-szobából kilép, mint deli ifju, mint atyja koronái örököse. Csak akkor sovárgunk utána, midőn hosszu utazásából visszatérve karjain egy királylánynyal, visszatér fogadni atyja áldását, népei üdvriadalmai között. Érezzük közelgetését, mint a vetések a tavaszi napét.

De micsoda felhők futják meg ezt a hajnalt ? közt, tudós a tudósok között ; ma fürdik a fényben, holnap felkeresi a verítéket, s felmagasztalja azt a munkásember homlokán . . . *a magyar királyfi.*

*

De mindezt láttuk másutt is. Királyokról és királyfiakról, minőnek ő itt rajzolva van, szól nekünk a történet sokat. De olyat egyet sem mutat nekünk, a minő ő volt egy dologban.

Négyszáz esztendeje, hogy meghalt Mátyás király. *Oda az igazság !* mondja azóta a magyar. De sokkal inkább mondhatná : *Oda a magyar szó.* Igen ! Négyszáz esztendő óta nem szólt hozzánk magyarul Mátyás király trónja, és nem értette a mi nyelvünket. — És most, — álomnak is sok volna, — mintha ez ifju alakját vette volna fel a nagy király ! A kit meg nem bűvölt lelke tükörének, szelid két szemének tiszta sugárzása, megigézik, megszédítik azok a beszédes ajakak, melyeken lágy zengéssel harmatoz az édes magyar szó.

És minő szavak ! Hallottátok az országos tárlat bezáró ünnepélyén ? Emlékeztek még rá ? «Hazánknak szolgáltunk, azon hazának, melynek szent földéhez a hűség és szeretet kötelékei csatolnak bennünket. Éljen a király, éljen a mi imádott hazánk !»

Imádott hazánk !

Ah ! hogy nem lehetett ott az egész nemzet !

Ah ! hogy egy nemzet százezer karjának nincs annyi ereje, hogy felrázza halottaiból ; hogy oda lépvén hozzá, azt mondhatná neki : király fia, kélj fel ! Szép koronánk, ékességünk, nyisd meg ajkaid ! Mondjad még egyszer, csak egyetlen egyszer azt a szót : *hazánk szent földje, imádandó hazánk !* Csak egyszer még ! Látod ! Négyszáz esztendő óta most hallottuk először, — ki tudja, mikor halljuk megint ?

De te nem szólasz semmit ! Elhagytál minket, és a kik mindent vártak tőled, azoknak gyászt hagytál örökül, mely miatt a király s királyfiak szavukat felemelvén, sírnak ; és maga a király is és minden szolgái felette igen nagy sírást tőnek. És sirat az egész Izrael. Gyászt nekünk, meg, hogy egyező akarattal legyenek.

Könyörgünk e gyászban mindazokért, a kik szenvednek, vagy keresztet hordoznak. A kik özvegységnek és elhagyattatásnak, a kik fájdalomnak és siralomnak völgyében járnak ; a kik a betegség ágyán sóhajtoznak ; a kik a halál révén, a koporsó szélén állanak ; a kik szined előtt állván irgalmadtól várják itéletüket . . .

Úr Jézus ! Élő Istennek fia ! Emlékezzél meg róluk és mirólunk is a te országodban. Amen.

* «Vasárnapi Ujság» 1888. évi 8. szám.

EGYVELEG.

* **A csillagjóslás** a XVI-ik században már határozott számítással volt összekapcsolva. Minden betünek számjelentése volt. A *k* ig 1—10-et, azontul 20, 30, 40, számokat jelentettek. A gyermek, valamint szülői neveinek betüit összeadták, azt egy megállapitott számmal elosztották és a maradék számnak megfelelő jóslatot kikeresték a naptárban. Itt az 5-ös szám Saturnusnak, a 6 Jupiternek, a 7 Marsnak, 8 a Napnak, 2 és 9 Venusnak, 3 Merkurnak és 4 a Holdnak volt szentelve. Ha az osztásnál maradék nem volt, a Venusnak szentelt 9 szám volt irányadó.

* **Trombitáló hal** is van az atlanti és indiai óczeánban. Borneo nyugati partján különösen dagály alkalmával gyakran hallanak a hajósok valami sajátságos zenét, különösen ha fülüket a vizbe teszik. Néha erős orgona-hangként hallatszik, majd mint lágy aeolhárfa-hang. A hajón eleinte forró viz bugyborékolásához hasonló zajt hallanak, majd erősebb lesz a hang s végül egészen ugy hangzik, mint a dobszó. Sokszor észlelték már, hogy ezek a sajátságos hangok halaktól erednek, de még mindig nem tudták megállapítani, hogy a rendesen néma halak közül ezek mi módon idézik elő a hangot.

* **Vörös-kereszt-egyletet** létesitett a belga király az uj Kongó államban s azt is összeköttetésbe hozza a genfi szövetséggel. Az egyesületnek czéljai közé tartozik Afrika legegészségesebb pontjain üdülő helyeket létesiteni, egyet az éjszaknyugati partvidéken a király költségén már állítottak.

* **A napraforgó virágot** több tudós igen alkalmasnak tartja a malaria ellenszeréül oly vidékeken, hol, miként hazánkban is, az Eucalyptus nem képes tenyészni. Franczia országban Rochefort vidékén s Hollandiában is több helyen sikerrel alkalmazzák már a napraforgót s mindenütt, a hol tömegesebben ültetik, a láz csaknem teljesen megszünt.

MAKAI EMIL.

1871—1901.

Irodalmunk egy tehetséges fiatal irót és költőt veszített *Makai* Emil halálával. Fiatalon, alig harmincz éves korában döntötte ki az élők sorából a halálos kór, a mikor még alig izlelhette meg a siker gyümölcsét, a költői hirnevet, melyre egész lelkével szomjazott s a mikor még tehetsége nem fejlődött ki teljes virágában. Ép akkor érte a halál, a mikor nagyobb szabású művek terveit szövögette s a mikor biztató jeleit mutatta annak, hogy működése az eddiginél szélesebb körre kiterjedőleg is fog érvényesülni. Élete munkája azonban, bár csonkán maradt is, elismerést érdemel, mert nem egy költeményében meg tudta szólaltatni a nemes érzések hangjait s visszhangot tudott kelteni érzelmei iránt az olvasó szivében. Kora halálát méltán kiséri a részvét, mert finom lélek lakott benne és mert rokonszenves egyéniség volt mint ember is.

Makai Emil 1871-ben született Makón, a hol atyja az ottani zsidó hitközség rabbija volt, hitsorsosai közt köztiszteletben álló férfiú. Fiát is a papi pályára szánta s így került a tehetséges ifjú a budapesti rabbi-képző intézetbe, a hol szorgalmasan tanúlt s e mellett, mint ez intézet tanulóinál szokás, az egyetemen is hallgatott előadásokat a magyar irodalom és nyelv, valamint a keleti nyelvek köréből. Különösen az ótestamentom költői könyvei s a középkori zsidó vallásos és világi költők vonzották s már korán kiemelkedett társai között azzal, hogy a régi zsidó költők műveiből többet magyarra fordított s fordításai a felekezeti lapokban meg is jelentek. E körből való első kötete is, mely «Zsidó költőkből» czímen jelent meg s mely hamarosan ráterelte a könnyedén és meglepő ügyesen verselő szerzőre az irodalmi körök figyelmét. Ezt követte az «Énekek Éneké»-nek verses magyar átdolgozása. Modern rimes-mértékes formában ismertette a zsidó költészet jeles művelőit s bár fordításain még az eredetieket nem ismerő olvasó is észreveszi, hogy erősen modernizálva vannak, tagadhatatlan, hogy az egyetemes költészet igen érdekes mezejét nyitotta meg a magyar olvasók számára.

E könyvnek jelentékeny sikere letéritette Makait arról a pályáról, a melyre atyja szánta s az irodalmi körök felé vitte a vágya, a hol mindjárt kezdetben rokonszenvvel fogadták. Belépett egy napilap szerkesztőségébe s több éven át meg is maradt a fárasztó s gyenge testi szervezetére káros hirlapírásnál. E munkássága mellett sűrűn jelentek meg érzelmes szerelmi versei, melyeknek, ép úgy mint első könyvének, leginkább formabeli csinja, verselési ügyessége szerzett népszerűséget. A «Petőfi-társaság» is ez érdemeiért választotta tagjává. A szerelem, melyről dalolt, nem a szabad természet üde virága volt, nem a puszták, napsütötte rétek, árnyas erdők talajából fakadt, hanem a nagy város levegőjében nőtt fel. Érzéseinek hol mélyebb, hol felszinesebb hullámzásai nagyrészt a szalónban, a jouron, az aszfalton s gyakran a kávéházban játszódnak le. A természettel való közösség érzete, a lyrai költészet egyik leggazdagabb forrása, nem igen táplálta Makai költészetét. «Margit», «Újabb költemények», «Poétasors» czímű verskötetei, a melyekben néha megrezdül az érzelem közvetlen hangja is, fordulatosság, elmésség, virtuóz verselés jellemzik. Legtöbb a melegség azokban a költeményeiben, a melyekben a modern élet küzdelmei folytán az ősi egyszerűségű zsidó hitéletből kiábrándúlt s faja hagyományaitól elidegenedett költő azt a szakadást panaszolja, melyet ez a kiábrándúltság lelkében okozott.

Az utóbbi években felhagyott Makai a hirlapírással. Versíró ügyességét a szinpad szolgálatába bocsátotta, operettek énekszámait fordítgatta magyarra. Ezt a munkát, mely első sorban nagy technikai gyakorlottságot kíván, sikerrel végezte s e tekintetben az irodalomnak is szolgálatot tett azzal, hogy az idegenből fordított operettek nyelvét irodalmi színvonalra igyekezett emelni. Ez úton közel jutván a színpadhoz, maga is próbálkozott a drámaírással. «Kaland» czímű egyfelvonásos verses vígjátéka, melyet egy másik iróval közösen irt, a «Vígszinház»-ban megérdemlett sikerrel került

Erdélyi fényképe után.

MAKAI EMIL.

színre. Ugyanitt adták elő szintén egy barátjával együtt irt «A királyné apródja» czímű kis vígjátékát. A «Robinsonok» czímű bohózata a «Magyar Szinház»-ban került előadásra. Ez apróságok után nagyobb művel lépett fel a «Vígszinház» deszkáin, a «Tudós professzor Hatvani» czímű verses vígjátékkal, melyben különösen azt látta szívesen a közönség, hogy nemzetiesebb tárgygyal, magyarosabb hangon igyekezett közelebb férni a siker forrásához.

Legutóbbi időben a «Nemzeti Szinház» drámabíráló bizottságának lett jegyzője s egy nagyobb verses szindarabon dolgozott, melyet e műintézetnek szánt, a mely azonban már nem készülhetett el. Szívbaj fogta el, a mely csakhamar fölemésztette gyenge szervezetét. Az írói és hirlapírói körökben, a melyeknek kedvelt tagja volt, élénk részvétet keltett betegeskedésének híre s e részvét csak fokozódott, mikor kiderült, hogy betegsége halálos. Barátai őszinte fájdalommal állták körül ravatalát s a közönség is nagy számmal jelent meg a halotti szertartason, mely után holttestét Makóra szállították s ott temették el, szülei hamvai mellé.

Költeményei közül, melyeket annak idején, kötetei megjelenésekor ismertettünk, ezúttal «*Vége*» czímű szerelmi versét közöljük, e nemben egyik legsikerültebb művét:

Besírom egész lelkemet e dalba,
Mint a ki vesztett álmait siratja.
Emlékeim közt búsan elmerengek
És sírni tudnék, sírni, mint a gyermek:
Hogy a kiért én éltem e világon,
Magamtól egyre messzebb tünni látom
S hogy érintetlen, álomszerű, tiszta
Első szerelmem nem tér soha vissza.

Hisz úgyse hittem soha, hogy valóság
Fürteid selyme, arczodon a rózsák.
Szemedbe is félig remegve néztem,
Hogy ne legyen nehéz az ébredésem.
Ugy őriztem egy sugarát szemednek,
Mint lopott kincset, melyet visszavesznek.
Mögöttem ott ólálkodott az árnyék,
Hogy szerelmünk csak egy tündéri játék.

És mégis, mégis, mikor int az óra,
Szivem szorúl a rövid bucsuzóra.
Könyek tólulnak izzó szemeimbe
S mintha egy kéz torkomra nehezülne.
Az álmok álma íme tova lebben,
Kezet fogunk, mint két más ismeretlen,
Ó, nekem sem lesz jogom soha többre —
Utunk elvált örökre, mindörökre!

Tied a fény, a káprázat, a pompa,
Enyém az élet mindennapi gondja:
Rég berepült virágos révbe gályád
S szivem még egyre rólad szövi álmát;
Ha megsebezve, ha százszor leverve
Az érzéketlen, őrült küzdelembe',
Megfosztani e kincstől sohse fogják
A legszebb álmok csendes álmodóját.

SANTOS-DUMONT KORMÁNYOZHATÓ LÉGHAJÓJA.

A nagyközönség is élénk érdeklődéssel kísérte figyelemmel azokat a kísérleteket, melyeket az elmúlt hetekben *Santos-Dumont* párisi teknikus tett egy általa feltalált kormányozható léghajóval. Oly hírek keringettek erről a találmányról, a melyek alapján remélni lehetett, hogy annak a nagy teknikai problémának, megoldásában, mely hosszú idő óta foglalkoztatja az emberiséget, egy nagy lépést tettünk előre. A szakemberek ugyan már eleve kétkedve fogadták a vérmes híreket s a több ízben folytatott kisérletek igazolták is ezt a kétkedést, de *Santos-Dumont* találmánya azért elég érdekes arra, hogy részletesen megismerkedjünk vele.

Santos-Dumont már régóta foglalkozik a kormányozható léghajó kérdésével. Bár még csak huszonnyolcz éves, fiatal ember, a mostani már az ötödik léghajó, a melyet szerkesztett. Elődeinek eredményeiből, a Giffard által felállított elvekből indúlt ki, s felhasználta Renard és Krebs régebbi tapasztalatait is. Az ő rendszerének újdonsága főkép abban áll, hogy ő az első, a ki a hajtó-erőt petróleum-motorokkal állítja elő, úgy a hogy az automobilnál ismerjük. Az az előnye megvan a petroleum-motornak egyebek fölött, hogy könnyű, és mégis nagy erőt bir kifejteni.

Léghajója tulajdonkép egy szivaralakú, 34 méter hosszú léghenger, melynek térfogata 560 köbméter. Tiszta hydrogénnel van töltve. Ehhez vékony dróthúrokkal egy három léczből összeillesztett alkotmány van erősítve, melynek közepén működik a 16 lóerejű petróleum-motor, a mely egy az állvány hátsó végén levő négy méter átmérőjű csavar-készüléket hoz mozgásba, perczenként legfeljebb kétszázszor fordítva ezt középpontja körül. A motor és a csavar-készülék közt van a léghajós szűk helye, melyen úgy ül, mint a nyeregben. A motort egy pedál segítségével lehet mozgásba hozni, aztán magától dolgozik, — akár a budapesti postások automobil tricziklije. A léghajón ülőnek kormányrúd van a kezében, melylyel úgy kell bánni, mint az automobil kormányával. A kormányrúd a léghenger egyik végén elhelyezett kormánylapáttal van összeköttetésben. A kormánylapát, valamint a csavarkészülék szárnyai is viaszkozott s bambuszrudak közé erősen feszített vászonból készült.

Julius 12-én szállt fel *Santos-Dumont* először ezzel a készülékkel a saint-cloudi léghajózási klub parkjából; innen áthaladt a Szajna fölött egész a longs-champi versenytérig. Idáig kötélen tartották munkásai alulról a léghajót. Innen szabadon szállt tovább 150—200 méter magasságban, megkerülte az egész boulognei erdőt s aztán visszatért kiindulása helyére. E sikertől fölbátorítva, az Eiffel-torony felé tartott, de a mint a Trocadéro kertjei fölé jutott, le kellett szállnia, mert a kormánynak valami baja esett. Újra elindúlva, most már körüljárta kétszer az Eiffel-tornyot s innen baj nélkül visszatért Saint-Cloudba. Az egész utazás valamivel több ideig tartott egy óránál.

Másnap megismételte a felszállást s ez volt a döntő kisérlet, a léghajós klub teknikai bizottsága előtt. *Santos-Dumont* ugyanis gépjével arra a 100,000 frankos díjra pályázott, a melyet egy *Henry Deutsch de la Meurthe* nevű gazdag klubtag tüzött ki annak számára, a ki Saint-Cloudból kiindúlva kétszer megkerüli az Eiffel-tornyot s visszatér kiindúlása helyére 30 percz alatt.

E második felszállás alkalmával, a mikor már nem volt oly csendes, széltelen idő, mint előtte való nap, *Santos Dumont* a felszállás helyéről egyenest az Eiffel-toronynak repült. A szél ki is térítette kissé irányából, a motor sem szolgált olyan pontosan, mint előtte való nap — a négy henger közül csak három működött. Mindazáltal sikerült baj nélkül kétszer körüljárnia az Eiffel-tornyot. Visszatérőben baja támadt a széllel, nehezen birta megtartani az egyensulyt, mégis eljutott Saint-Cloudig, az aéro-klub parkjáig. A léghajó azonban itt sokkal magasabban volt, hogysem leszállhatott volna a szűk helyen. Ezért vissza akart térni Longschampba, de útközben a motor fölmondta a szolgálatot s így a merész léghajós nem tehetett egyebet, mint hogy leszálljon. Fölszakította a léghengert, a mely erre kezdett leszállani, de a szél elkapta és tovább vitte. Végre Rotschild Edmond báró kertjében leszállhatott.

A kisérlet tehát kevésbbé sikerült, a feltaláló azonban nem csüggedt el. Tovább dolgozott

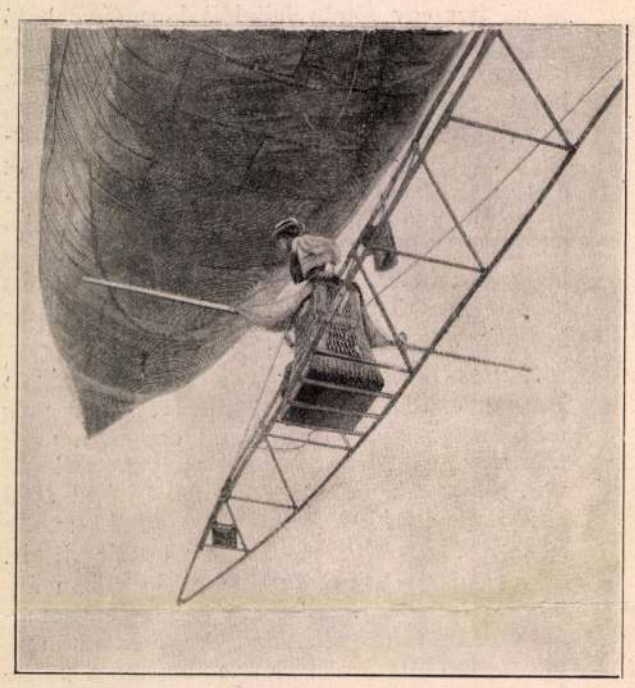

SANTOS-DUMONT LÉGHAJÓJA LEERESZKEDÉS KÖZBEN.

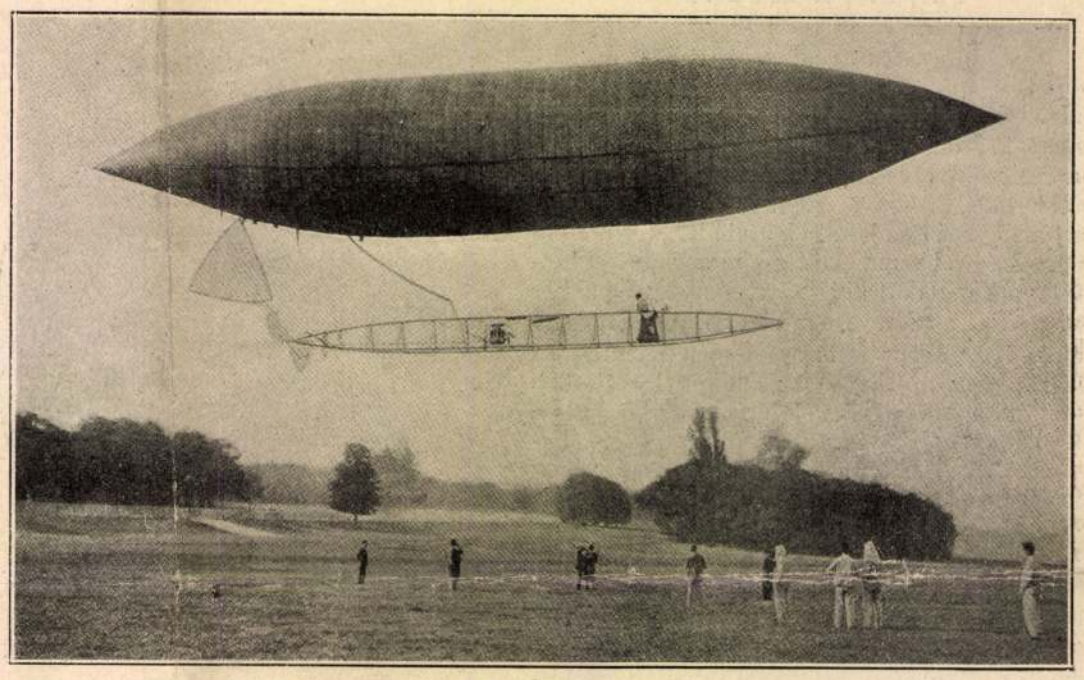

SANTOS-DUMONT LÉGHAJÓJA, A MINT LONGSCHAMP FÖLÖTT LEBEG.

szerkezete tökéletesítésén s a mint elkészült, újra pályázott a kitűzött díjért.

Most legutóbb újra megkisérlette a fölszállást tökéletesített léghajójával. Ezúttal azonban nemcsak hogy nem járt vállalata sikerrel, de kis híja, hogy szerencsétlenség nem lett belőle. Az Eiffel-tornyot sikerült ugyan kétszer körülhajóznia, de visszatérőben egy erős szélroham hátravetette a léghenger elejét, a mitől a gáz összegyűlt a hátsó részben s a léghenger erősen hátrafelé fordult. Dumont erre megállította a motort s a léghajó kezdett leszállni. Leszállás közben azonban a léghenger beleütközött a Quai de Passy egy hat emeletes házába, fölrobbant és lezuhant, csónakja pedig megakadt egy kéményben. Santos-Dumont több mint egy fél órát töltött ily helyzetben, összekuporodva a csónakban, míg tűzoltók kiszabadították.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* **Gorkij Maxim,** kinek egy érdekes elbeszélését kezdjük mai számunkban közölni, egyike a mai orosz irók legkedveltebbjeinek. Rövid idővel ezelőtt tünt fel az irodalomban. Kalandos, kóbor életet élt ifju korában, bebarangolva Oroszország minden vidékét s megismerkedve az ország népének minden osztályával. Különösen a társadalom szám-üzöttjeinek, a vándor czigányoknak, koldusoknak, gonosztevőknek életét rajzolja nagy hűséggel, erősen egyéni életfilozofiával. Gorkij élénk részt vett az utóbbi idők politikai mozgalmaiban s e miatt börtönbe is került. A börtönben sulyos betegséget kapott, úgy hogy már életéhez se sok reményt fűztek. Ez alkalomból Európa minden országában sokat emlegették nevét s ez a körülmény szintén hozzájárult ahhoz, hogy művei iránt oly általános lett az olvasóközönség érdeklődése.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszterről, 50 évi szolgálati jubileuma alkalmából érdekes tartalmú és csinos kiállítású könyv jelent meg Pozsonyban. A könyvet, melynek illusztrációi közül való lapunk mai számában a Fejérváryra vonatkozó képek nagy része, *Szalay* Ödön kir. tanácsos, volt országgyűlési képviselő, Fejérvárynak fegyvertársa a solferinói csatában, állította össze, nagy részt hivatalos adatok alapján s a miniszter számos tisztelőjének közreműködésével. Érdekesen irja le benne Fejérváry báró változatos pályafutását s előadásában mindig meg tudja őrizni a történetiró higgadt tárgyilagosságát.

«Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben» czimű nagy irodalmi vállalat VII. kötetének 13—15. füzetei a napokban hagyták el a sajtót. Míg az előző négy füzet majdnem kizárólagosan a Székelyfölddel és a székely néppel foglalkozott, addig ez újabb füzetek az erdélyrészi román- és szász nép ismertetését tartalmazzák azon megyék részletes leirásával együtt, melyekben e két hazai népfaj aránylag a legtömegesebben lakik. A 13. füzet ifjabb *Hermann* Antalnak a *hétfalusi csángókról* irott tanúlmányával kezdődik, *Gyárfás* Jenő festőművészünknek a csángó népélet köréből vett két igen sikerült rajzával. *Fogarasmegyének* gazdag természeti szépségeit, és történeti nevezetességeit *Váró* Ferencz ismerteti meg jól megírt czikkben, *Háry*, ~~*Goró*~~, ~~*Dörre*~~ és *Vágó* Pál szép rajzaival. A hazai románság ez egyik legrégibb lakóhelyének ismertetése után *a románság néprajzi leirása* következik, a kitünő román-magyar tudósnak, *Moldován* Gergelynek avatott tollából. ~~*Dörre*~~ Tivadar, *Melka* Vincze és *Pataky* László rajzai emelik e nagybecsű tanúlmány érdekességét a román nép különféle tipusainak, népviseleteinek és szokásainak élethű, de mégis művészi rajzaival. A románság néprajzi leírása után következik a szászok hajdani *anyaszékének*, a mai *Szebenmegyének* ismertetése és *a szászság néprajzi leirása*. Szebenmegyének mai állapotát történelmi visszaemlékezések kiséretében a fiatalabb szász tudós nemzedék egyik legjelesebb tagja, *Schullerus* Adolf ismerteti meg velünk, míg a szász nép szokásait, életmódját és érdekes népköltészetét a régibb szász írók egyik jelese, *Teutsch* Traugott foglalja össze egy tömören írt vázlatban. A szász népélet alakjait és egyes jeleneteit *Miess* Frigyes és *Roskovics* Ignácz mutatják be több hangulatkeltő képekben. A 15. füzetet a hajdani Királyföld egyik legszebb részének, a mai *Nagy-Küküllő megyének* kitűnő leírásával *Pildner* Ferencz országgyűlési képviselő zárja be.

Gyötört szivek. *Regény* két kötetben. Irta *Theuriet* André. Csendes, de megható tragédia rajza ez a regény. A szép Simonne nem fogadja el Jeannak, a fiatal, nagytehetségű ügyvédnek kezét, mivel megtudja, hogy régebben már egy nővel viszonya volt. Visszautasítja és daczból férjhez megy máshoz. Mindketten boldogtalanok lesznek, a nő későn látja be nagy tévedését, melylyel mind a maga, mind imádottja életét tönkre tette. A rajzolt alakok mind élethívek s általában az egész regény kellemes olvasmány. A regény az Athenaeum kiadásában jelent meg; ára 2 korona.

Negyvennyolczas honvédtisztek névkönyve. *Mocsonoky* József székesfejérvári ügyvéd, 1848/49-es nyug. honvédhadnagy a fejérmegyei levéltárban őrzött 1848—49. évi Hivatalos Közlönyből és a komáromi lapokból összeállította a negyvennyolczas honvédtisztek betüsoros névjegyzékét a zászlóalj, ezred vagy csapat számának megjelölésével. Mocsonoky a könyvére, melynek *1848/49-iki volt honvédtisztek betüsoros névjegyzéke* lesz a czíme, megrendeléseket gyűjt. A mű a szerzőnél Székesfejérvárott rendelhető meg. A háromszáz ívre terjedő munka ára két korona ötven fillér. A jövedelem negyedrészét a szerző az országos honvédegyesületnek ajánlotta föl.

A műcsarnok legközelebbi kiállításai. Az országos magyar képzőművészeti társulat jóeleve készül téli kiállítására és most küldi szét meghivóit ugy a hazai, mint a külföldi művészeknek. A most következő kiállítási időben úgy a hazai, mint a nemzetközi tárlat egy-egy fél hónappal előbb nyílik meg, mint máskor, még pedig a magyar tárlat november elsején s a nemzetközi kiállítás márczius 15-én.

MI UJSÁG?

Szent-István napján a budavári egyházi szertartásokat *Vaszary* Kolos bibornok-prímás végzi. A szent beszédet a Mátyás-templomban dr. *Jordán* Károly apát, szaniszlói plébános tartja.

Károly főherczeg a Tátrában. A fiatal *Károly* főherczeg több hétig tartott körútját a Tátrában fejezte be. Bukovinából jövet augusztus 7-ikén este Poprádfelkáról kocsin érkezett Alsó-Tátrafüredre. Másnap *Zichy* Géza gróf kocsiján kirándult Poprádra és ott a Husz-parkban étkezett, délután pedig megtekintette Ó- és Uj-Tátrafüredet, majd visszatérve Alsó-Tátrafüredre, az ott időző főrangú családok gyermekeivel lawn-tennist játszott. Augusztus 9-ikén Wallis gróffal *Dobsinára* kocsizott, a hol megtekintette a jégbarlangot, 10-ikén pedig *Tátra-Lomniczra* hajtatott s részt vett a virágkorzón és a lóversenyen is megjelent. A főherczeg befejezve magyarországi tanúlmányútját, augusztus 12-ikén visszatért Bécsbe.

Szilágyi Dezső emléke. A magyarországi kárpát-egyesület elhatározta, hogy megörökíti Szilágyi Dezső emlékét. A magas Tátra valamelyik alkalmas pontján emlékkövet állít föl az elhúnyt államférfiú nevére.

Új egyetemi tanárok. A budapesti tudományegyetemen végleg betöltötték a kereskedelmi és váltójog tanszékét, melyet Nagy Ferencznek államtitkárrá történt kinevezése óta dr. *Schwarcz* Gusztáv, a római jog tanára, csak ideiglenesen töltött be. Most Schwarcz kineveztetett a kereskedelmi és váltójog rendes tanárává. — A király dr. *Ferenczy* Józsefet, az országos közoktatásügyi tanács titkárát és a kolozsvári egyetem magántanárát a budapesti József-műegyetemen a magyar irodalom és irodalomtörténet nyilvános rendkívüli tanárává nevezte ki s neki a műegyetemi nyilvános rendes tanári czímet és jelleget adományozta. Ferenczy irodalmi működését jutalmazza e kinevezés.

Bertha Sándor, Párisban élő hazánkfia, augusztus 10-ikén második felolvasását tartotta az «Académie Sciences morales et politiques» heti ülésén. A felolvasás magyar-barát tüntetésre adott alkalmat. Ugyanis *Himly* a magyarokat a románok elnyomatásának vádja miatt újból megtámadván, *Leroy-Beaulieu* Anatol igen szellemes beszédben védelmünkre kelt. Elmondta, hogy a magyar nemzet a continens legrégibb alkotmányos nemzete s hogy szabadságát mindig tudta, ha nem is megvédeni, de legalább erkölcsileg fentartani. Ezért a szabadelvűek tiszteletére világszerte joggal számíthat. Ethnographiai szempontból érdekesnek tartja megjegyezni, hogy a magyarok turáni eredetük daczára minden tekintetben a polgárosultság színvonalán állnak. Ezt azonban némileg annak tulajdonítja, hogy összevegyültek a germán és szláv elemekkel. A szólót *Bertha* az ülés után melegen üdvözölte reánk nézve oly rokonszenves rögtönzéseért, a franczia tudósok pedig hazánkfiának mondtak köszönetet felolvasásáért.

Budapest, VII. 25.

29 2/3 5.

Kedves Szentiványi,

Régi kapcsolataink révén fordulok Magához egy kéréssel, ha nem terhelem túlságosan. Tudtommal kész a Lexiconjának anyaga. Vajjon szerepel-e benne Vince Mélka is? Nálunk is van pár kedéssé sikerült portré-ja. Kívánati volnék a kritikára. (Erdély, vagy éll), Ha tehát nem ütközik nagy faradságba, igen örülnék adatainak.

Hogy van mindig, ennél Salát adta meg, remélem helyesen. Szivességét

Előre is köszönöm s nagyon szívélyesen üdvözlöm, őszinte tisztelettel

Concha Erzsébet

IX. Bpest. Ráday utca 18. II. em.

Kedves Erzsébet!

Szívesen emlékezve vissza Concha Erzsébetre, egyik legrédvesebb volt hivatali kollegánya, értesítem, hogy örömmel állok rendelkezésére. Minthogy armban nem tudom, hogy Melkása vonatkozó nyomtatvány mi érdekli, ugy őrzem (ezt az ügyet egy levélváltással elintézni nem lehet. Legyen szerencsém-tarásomon, itt átvezheti Melka-anyagomat és azt írja ki belőle annit jónak tát. Bármely napon d. c. 10-től és delután 5-től itthon megtalál. A viszonslátásig szíves-szeretettel üdvözli

Melka Vince

Feladó: Conchá Erzsébet

Lakása: IX. Ráday utca 18.

II. em.

Dr. Szentiványi Gyula

Helyben XI.

Lágymányos utca 16.

MELKA Vince festő

A marosillyei Tartály, 1876

Kovács 2003 97., ill

lakép festője. Építés- Építészettudomány, 12.

s olasz útleírások alapján. Építés- Építészettu-

rán, 1770-ből. Művészettörténeti Értesítő, 32.

égéhez. Ars Hungarica, 12. 1984. 51–66., ill.

estaurálás kapcsolata, közös eredményeik. In:
gyetem előadásai, 1981. július 28. – augusztus
84.] 25–28.

Ókeresztény mauzóleum; Bakonya, r. k. temp-
olom; Rakacaszend, ref. templom; Rudabánya,
templom; Székesfehérvár, levéltár; Győr, szé-
templom; Mosonmagyaróvár, lakóház; Nagy-
opron, Fabricius-ház; Sopron, Tábornok-ház;
r 18. lakóház; Sopron, Esterházy-palota; Eger,
tvaly, kastély; Verpelét, r. k. templom; Szirák,

Táblakép: A vécsi váro és körmjeke az 1870-es években, Melha Vince

Pásztorlúz, 1924. X. évf. II fek

67–69. l

Kelemen Lajos: A Maros vécsi Vár

Táblakép A vécsi vár távlati képe a Maros völgyéből, Melka Vince

Pásztortűz, 1924. X. évf. II. fele

67-69. l.

Kelemen Lajos: A Marosvécsi Vár.

Táblakép, A restaurált vécsi vár,
Melka Vince

Pásztortűz, 1924. X. évf. II. fele
67-69. l.

Kelemen Lajos: A Maroszvécsi Vár.

Táblakép: A vécsi vár heleti oldala a nagyzömtoronnyal Melka Vince

Pásztortűz, 1924. X. évf. II. fele
67-69. l.

Klemen Sajos: A Maroszvécsi Vár.

Táblakép, A vécsi vár délkeleti szeg
letbástyája, Melka Vince

Pásztortúr, 1924. X. évf. II. fele
67–69. l.

Szelemen Lajos: A Maros vécsi Vár

Táblakép, Kemény János fejedelem arcképe, Melha Vince

Pásztortűz, 1924. X. évf. II. fele
67-69. l.

Kelemen Lajos: A Marosvécsi Vár.

Táblakép: Retyezáti résklet, Mella Vince

Pásztortűz, 1924. X. évf. II. fele
11 szám.

MELKA VINCE graf.

1871, Kolozsvár, Magyar Kapu
Szappany utcai bástya) zeszuranyjuk

AH 1996. 213-214 i ll

1) Hosszú Lóvá
lítási stratégi
célok megho
2) A Lovnyerek
egy szokter
az erőmy
szemben e
határon
3) Milyen vál
vörhatók
Létségvete
pénzből
akkor fejlesz
Rugalmasz

MELKA Vince festő

GÁÁL György - VINCZE Zoltán: Kalauz a régi és az új Kolozsvárhoz. Kolozsvár : Korunk, 1992 98.

FelsőbbLeányiskola tanára volt

VASÁRNAPI UJSÁG

42. SZÁM. 1888. BUDAPEST, OKTÓBER 14. XXXV. ÉVFOLYAM.

A TRÓNÖRÖKÖS GÖRGÉNYBEN.

A GÖRGÉNY-SZENTIMREI kastély, hol most a királyfi ismét lakik, egy rég elpusztult vár köveiből épült. A vár az erdélyi fejedelmeké volt. Onnan járták be vadászva őszönként a rengeteg szűz havast, üzve a bölényt, medvét és szarvast. A «Mozsár»-ban tulajdon azon tölgyek lombja vet árnyat az aszu fűre, melynek ágain Rákóczi madárűző sólyma pihent.

A vár védelmében hősök vére folyt. A labanczok ellen védte Rákóczi jó kapitánya, Rátonyi uram. A romok északkeleti felén a földnek nagy púpja alatt sok jó labancz és kurucz alszik örök álmot.

A Görgény vize partján, felső és alsó Köhérben, Podákon és Libánfalván, Kincsesen, Hétbükkön, Oroszon, beszédes emlékek szólnak az elmult időkről. Libánfalván laknak a Jancsók, a Harsányok, Kürtösök, Baloghok, Rákócziak, Ambrusok, Farkasok. Ott birtak a Kendiek, a Matskásiak, a Telekiek.

Mindez csak tegnap volt. Ma a várból házat építettek; a «Monostor»-ból egy pár elvadult egres-bokor maradt meg, a Kürtöst Kirtesunak, a Rákóczit Rakoczának, Hétbükköt Hábsiknak hívják. A falvakban magyar szót mondani nem is tudnak, nem is mernek. A Kuruczhalom felett tapodván, a kaszás oláhul énekel, Adorjánon és Szent-Imrén idegen szóval dicsérik az Istent.

S akkor eljön a fenséges úr esztendőről esztendőre, ott tölt nehány napot és visszahozza a dicsőséges mult időket. Isten hozza!

A kastély ablakain a Rákóczi-induló hangja hallszik ki. Magyar nótákat muzsikálnak. Akkor feláll valaki és áldomást mond. Mind «éljent» kiáltanak. Ugy tetszik nekünk ott lenn, mintha az éjszaka megvilágosodnék e hangokra.

És ha estére medvét hoznak haza a hosszú keskeny havasi szekeren, ravatalt raknak a vadnak s a nagyúri vadászok körbe állják. A kürtök szólanak s a czigány tust húz. Azután magyar dalra gyújtanak mind. Az erdélyi urak ismét összegyülnek ott, a hol őseik űzték a kemény vadat és a falvakban ismét magyar élet foly.

Az ott mondott szó elhallszik mindenfelé itt nálunk.

Azt a képet, melyhez a görgényi medvevadászatokról néhány sort jegyzek ide, ezelőtt négy esztendővel rajzolta Melka kolozsvári festő. Az előtérben rengeteg medve fekszik, melyet a fenséges ur ejtett el. Ez volt az első medve,

A TRÓNÖRÖKÖS A GÖRGÉNYI ERDŐKBEN. *Melka* Vincze festménye.

mely puskája elé került. Fenn a trónörökös áll, Teleki Samu gróffal, ki azon időben főintézője volt a görgényi vadászatoknak. Közből a vén Nikita bá' áll kalappal a kezében, egy öreg medvevadász, a kiről épen e kép alkalmából van érdekes elmondani valóm.

A vén Nikita veszedelmes medveölő volt. Egy czudar egy csövü flintával pusztította őket, meg késsel és baltával.

Rendkivül erős ember volt, olyan volt a nyaka mint egy bikának, s erős, lerajzolni való Jupiter-feje.

Fiatal korától fogva bujta az erdőket. Ismerte a medvét minden fortélyával egyetemben. Tudta, hol szoktak prédára járni, hol törnek a víz felé.

Mikor a trónörökös most öt éve, 1883-ban lejött vadászatra, az első nap a Kerbunár nevü erdőbe mentek ki.

A vadászat-rendezők az öreg Nikitát bizták meg, hogy jelöljön jó állást a fenséges urnak. Az öreg egy tisztás torkába állította a királyurfit.

«Jön ma ide vajjon medve?» kérdezte a fenséges ur.

«Igen, — felelte nyugodtan, teljes biztonsággal az öreg, — egy fél óra mulva itt lesz, csak jól tessék czélozni.»

Jött is, nem telt bele egy fél óra. A hajtók által fölvert rengeteg vad mogorván rontott az ő szokott csapásán. A trónörökös egy lövéssel leterítette. Ekkor mind összegyültek a vadászok és gratuláltak a pompás szerencséhez. A vén Nikita is odaállott. Megelégedéssel igy szólt:

«Látom, hogy tudsz lőni, fenség.»

A fenséges urnak tetszett a vén vadász gratulálása és megfestette a jelenet emlékéül azt a képet, melynek jó másolatát most e szám közli. A vén vadász, ki megszólalásig hiven van találva, nem ez egy izben ült a festőnek. A fenséges urnak tetszett a hatalmas testü, szép fejü öreg ember és sokszor rajzoltatta le Melkával. Egy képen a medve hátán ül. Ezt a képet is közölte a «Vasárnapi Ujság.»

Legyen szabad egy sorban elmondanom a vén vadász végét is. Őt, a félelem nélkül való rengeteg erejü embert, ki szembe állott a legveszettebb vaddal — harmadéve megölte egy bika. Mikor 1885-ben a vadászatokról elment a trónörökös, szivélyesen szólott a vén Nikitához s megveregette a vállát. Az öreg ember rendkivül boldog volt. «Most már halnék meg bár — úgy szólott, — mert a Princz meg van velem elégedve.»

Úgy történt.

A fenséges urral tudatták a halálhirét. Ekkor ő a következő táviratot irta Pausingerhez, az erdőrendezőhöz: «A legőszintébb sajnálattal értesültem a mi derék és jó Nikitánk haláláról; kérem e sajnálatomnak kifejezést adni úgy az öreg hozzátartozói, mint erdész- és vadász-kollegái előtt is.»

Ezentúl pedig intézkedett, hogy a vén vadász temetése az ő költségén történjék és hogy emléket állítsanak feléje.

Igy gondol a királyfi legkisebb szolgájára is.

*

A fejedelmi vendégek legszebbike az idén nem jött le az ő deli férjével. Pedig eddig rendes vendége volt a vadászatoknak. Míg a királyfi fáradtságra, zord időre nem is ügyelve, cserkészett a rengetegekben, az alatt az ő bájos, ifjú neje a Facset, a Fancsal nevü havas vidékek szépségeiben gyönyörködött. Kis rajzfüzetébe nem egy szép részletet rajzolt le, de a míg odaért, aranyos kis fogatát hányszor állította meg a falu mellett itt is, ott is, hogy a parasztgyerekek vidám hengergőzésében, pajzán mulatságában gyönyörködjék. Az őt kisérő udvarhölgy alig győzte apró pénzzel a kis mokányokat.

Ha egy jellegzetes alak került utjába, azt a trónörökösné rögtön megörökítette egy pár vonással. Legnagyobb gyönyörüségét találta az életvidor, piros-pozsgás kis gyermekarczokban, s kétségkivül sok kis görgényi gyerek mosolyog elénk a Stefánia főherczegasszony albumából.

Sok görgényi anya büszkélkedik az előtt, a ki vele szóba áll, hogy az ő kis motyója is a «királyné» albumában van.

Ez a mosolygó szép ifjú asszony az idén nincs Görgényben. Pedig — jól tudom — szivrepesve várta őt odafenn mindenki, a legutolsó parasztig....

És még valaki hiányzik a fényes társaságból: *Teleki* Samu gróf, a királyfi egyik rendes erdélyi vadászbajtársa. Afrikai expedicziót szervezett tavaly s a sivatagok vadjait űzi valahol az afrikai pusztákon. Afrikától Görgény pedig több egy ugrásnál — valamivel.

Egyebekben teljes a régi társaság: az erdélyrészi főurak, élükön br. *Kemény* Kálmánnal, kit az idén is sajátkezüleg irott levélben kért föl a trónörökös a vadászatok rendezésére.

A többiek is ott vannak: Eszterházy herczeg, gróf Károlyi Pista, a két Bornemissza báró, gróf Bethlen Gábor, báró Jósika Samu, gr. Bethlen András, Matskássy István a magyar, — Wurmbrandt, Rosenberg grófok az osztrák főurak közül, Ottó és Ferencz főherczegek, a braganzai herczeg s kit elől kell vala említenünk: a walesi herczeg.

Ez a fényes társaság már hajnalhasadtán összegyűl a legelső kürtszóra a kastély udvarán, honnan villámgyors négyes fogatokon, tüzes paripákon vágtatnak el addig, a meddig lehet az egyre szükülő havasi utakon: aztán gyalog törnek maguknak utat s helyezkednek el az előre kijelölt állásokon.

Ezer veszély közt megőszült tapasztalt medvevadászok vezetik a hajtókat s irányitják a vadászat menetét.

A maczkók, melyeknek létszámát a vadászatok előtt jóval olyan pontosan nyilvántartják, mintha katonakötelezettek lennének, ritkán kerülik ki a hajtók körét, ritkán törhetik át a sürü lánczot s nemsokára eldördül az első lövés, s utána ropog a többi.

Itt-ott egy-egy véres jelenet is előadja magát, mikor a menekvő, földühödt vad valamelyik védtelen hajtóra veti magát, de ez elmosódik a napok sokszoros izgalmában, s im, már dél az idő. A hajtás egy rövid időre megszünik, a fényes társaság frissítőket vesz magához, — itél a fölött, a mi Hubertus törvényei szerint történt, s aztán ujból fölzeng a hajtás zaja.

Alkonyra hajlik a nap, mikor a vadászok hazafelé térnek. A hegyen, a hol a nap imént bucsúzott el, hatalmas örömtüzek gyulnak föl, a faluban lenn pislánkol a kis házak nyitott ajtaján át a házi tűzhely világa.

Az udvaron máglyák égnek, jó ropogós magyar nóták zendülnek meg itt is a czigányok hegedűin s vidám zajongás, pezsgő élet mozog mindenfelé. Végül estebédre gyülnek össze, — a nagyuri társaság a trónörökös asztalának vendége, — a kiséret külön asztal mellett fesztelenül mulat, künn pedig a hajtókat vendégelik meg. A vidám parasztnép legtöbbször tánczra perdül, a miben nem egyszer sokat gyönyörködött a királyfi is, megszólításával tüntetvén ki a legdelibb tánczoló párokat.

Rövid pár órára — estétől hajnalig — elpihen a mozgalmas élet, — hogy másnap ujból kezdődjék.

Csak künn a rengetegben zúg tovább az erdő s bujkálnak az üldözött vadak.

UTÁNAD FOLYNAK KÖNNYEIM...

Fazekas Mihály kiadatlan költeménye. *

Utánad folynak könnyeim,
Ki tőlem elszakadsz,
Ki látván sok keserveim,
Egy könnyre sem fakadsz.
Ha jobbod elvesztettem,
El mindent általa,
De hogy lelked szerettem,
Nem bánom meg soha!

E szív, melyet nem ismersz,
Mindig feléd dobog,
E szív, melyért te most égsz,
Hajnal-lánggal lobog.
Ha kivánsz nyugodalmat,
Mely engem elkerül,
Felejtsd el a fájdalmat,
Melybe szivem merül.

Felejtsd el szép vidékem,
Hol éltünk s kertemet,
Nincs disz már rajtok nékem,
Felejts el engemet!
Fűzz szép sorsot karodra,
Bár én nem láthatom,
Vidám s öröm-napodra
Megenyhül bánatom.

Bocsáss meg, hogyha képed
El nem felejthetem,
Bár lánczom összetépted,
Árnyékod kergetem.
Ez érzés forrósága
El nem hágy engemet,
Mig könnyem áradása
A sirba nem temet.

Közli MÁTRAY LAJOS.

ROSSZ REND BIZ AZ...

(*Scheffel* V. «Säkkingeni Trombitás»-ából.)

Rossz rend biz az az életünk sorában,
Hogy rózsa mellett rögtön a tövis,
S bár a szegény szív esd és sző magában,
A szétmenés eljő végtére is.
Egykor szemedben olvastam lobogva,
Ott szerelem, üdv fénye reszketett:
Isten veled! Beh gyönyörű lett volna.
Isten veled! és még se lehetett!

Kín, gyülölet, bántás, éreztem hosszan,
Fáradt vándor, zimankó verdesett.
Aztán békéről, csendről álmodoztam,
És akkor utam hozzád vezetett.
És meggyógyulni akartam karodba',
Neked szentelve ifju éltemet:
Isten veled! Beh gyönyörű lett volna.
Isten veled! és még se lehetett!

Felhő suhan, szél zúg a falevélen,
Zápor huzódik át erdőn s mezőn,
Alkalmatos idő bucsúra épen,
Miként az ég, a föld is néma lőn.
De bár forduljon rosszra avagy jóra,
Te, karcsu lány, hűn őrzöm képedet:
Isten veled! Beh gyönyörü lett volna.
Isten veled! és még se lehetett!

Széchy Károly.

BARÓ WESSELENYI MIKLÓS NAPLÓJA AZ 1838-IKI PESTI ÁRVIZROL.

(Folytatás.)

Mintegy három órát pihentem. Az alatt *Prónay* Albert is előkerült, kapitány *Behrend*-del, más hajón, melyet valahol requirált; ő is darabig nyugodt s tovább evezett. Prónay-

* «*Fazekas Mihály lete és munkái*» czimen nem sokára érdekes irodalomtörténeti tanulmány fog megjelenni Debreczenben a «Debreczeni Ellenőr» kiadásában. A mű szerzője *Mátray Lajos*, ki egy pár nagyobb költői elbeszélésével («Aranka», «Feri») és szépirodalmi lapjainkban szórványosan megjelent verseivel tünt föl. A jelzett munkát nem csak az teszi érdekessé, hogy az iró élete, melyről eddig majd épen semmit sem tudott az irodalomtörténet, hiteles adatok nyomán van megirva, de különösen az, hogy szerzője több versére bukkant Fazekasnak, melyeket eddig senki sem ismert. E felfedezett versek mind az iró szerelmi világát tárják föl. Előzetesen is mutatványul szolgáljon a fentebbi költemény. *Szerk.*

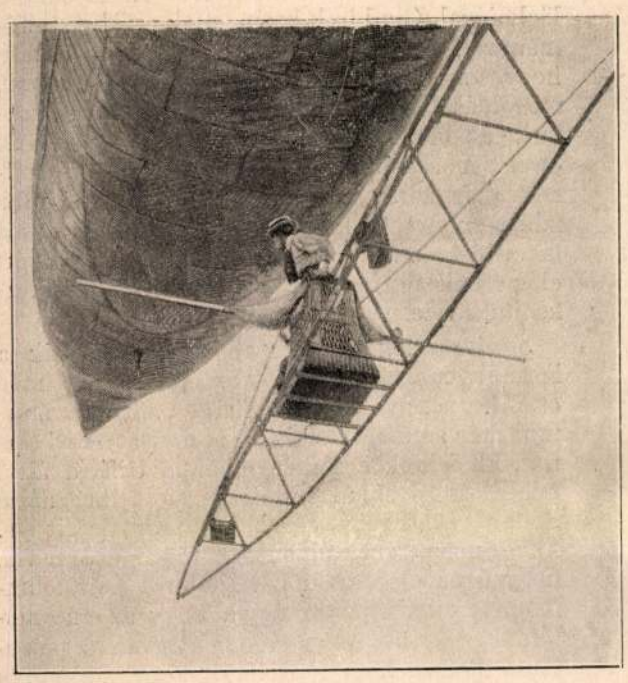

SANTOS-DUMONT LÉGHAJÓJA LEERESZKEDÉS KÖZBEN.

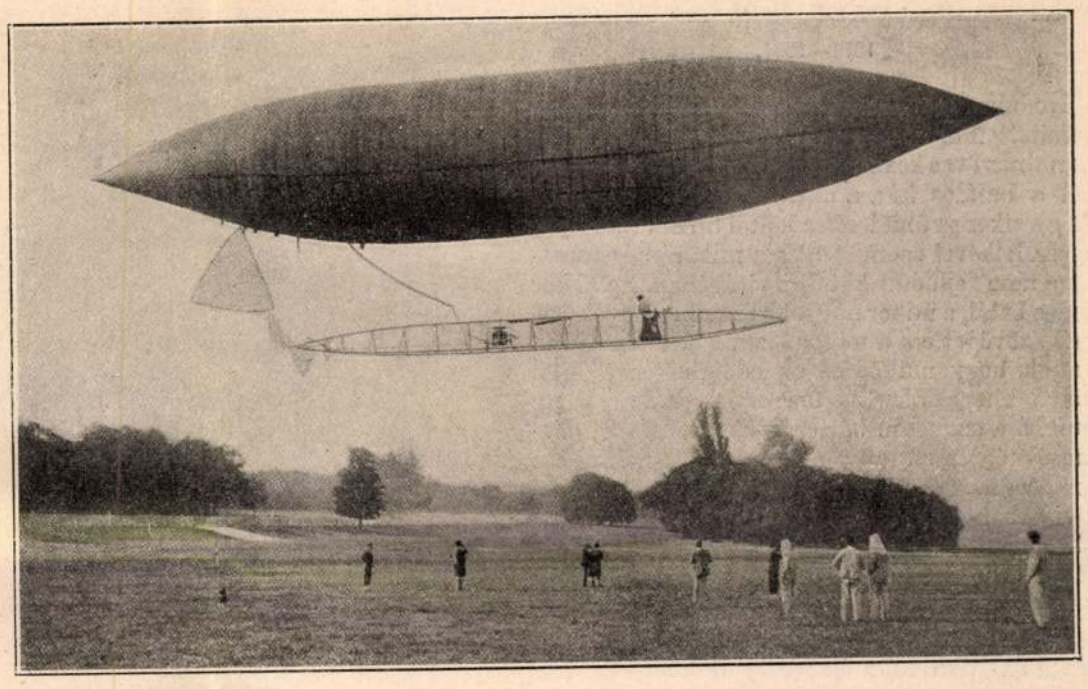

SANTOS-DUMONT LÉGHAJÓJA, A MINT LONGSCHAMP FÖLÖTT LEBEG.

szerkezete tökéletesítésén s a mint elkészült, újra pályázott a kitűzött díjért.

Most legutóbb újra megkisérlette a fölszállást tökéletesített léghajójával. Ezúttal azonban nemcsak hogy nem járt vállalata sikerrel, de kis híja, hogy szerencsétlenség nem lett belőle. Az Eiffel-tornyot sikerült ugyan kétszer körülhajóznia, de visszatérőben egy erős szélroham hátravetette a léghenger elejét, a mitől a gáz összegyűlt a hátsó részben s a léghenger erősen hátrafelé fordult. Dumont erre megállította a motort s a léghajó kezdett leszállni. Leszállás közben azonban a léghenger beleütközött a Quai de Passy egy hat emeletes házába, fölrobbant és lezuhant, csónakja pedig megakadt egy kéményben. Santos-Dumont több mint egy fél órát töltött ily helyzetben, összekuporodva a csónakban, míg tűzoltók kiszabadították.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* **Gorkij Maxim,** kinek egy érdekes elbeszélését kezdjük mai számunkban közölni, egyike a mai orosz irók legkedveltebbjeinek. Rövid idővel ezelőtt tünt fel az irodalomban. Kalandos, kóbor életet élt ifju korában, bebarangolva Oroszország minden vidékét s megismerkedve az ország népének minden osztályával. Különösen a társadalom szám-üzöttjeinek, a vándor czigányoknak, koldusoknak, gonosztevőknek életét rajzolja nagy hűséggel, erősen egyéni életfilozofiával. Gorkij élénk részt vett az utóbbi idők politikai mozgalmaiban s e miatt börtönbe is került. A börtönben sulyos betegséget kapott, úgy hogy már életéhez se sok reményt fűztek. Ez alkalomból Európa minden országában sokat emlegették nevét s ez a körülmény szintén hozzájárult ahhoz, hogy művei iránt oly általános lett az olvasóközönség érdeklődése.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszterről, 50 évi szolgálati jubileuma alkalmából érdekes tartalmú és csinos kiállítású könyv jelent meg Pozsonyban. A könyvet, melynek illusztrációi közül való lapunk mai számában a Fejérváryra vonatkozó képek nagy része, *Szalay* Ödön kir. tanácsos, volt országgyűlési képviselő, Fejérvárynak fegyvertársa a solferinói csatában, állította össze, nagy részt hivatalos adatok alapján s a miniszter számos tisztelőjének közreműködésével. Érdekesen irja le benne Fejérváry báró változatos pályafutását s előadásában mindig meg tudja őrizni a történetiró higgadt tárgyilagosságát.

«Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben» czimű nagy irodalmi vállalat VII. kötetének 13—15. füzetei a napokban hagyták el a sajtót. Míg az előző négy füzet majdnem kizárólagosan a Székelyfölddel és a székely néppel foglalkozott, addig ez újabb füzetek az erdélyrészi román- és szász nép ismertetését tartalmazzák azon megyék részletes leirásával együtt, melyekben e két hazai népfaj aránylag a legtömegesebben lakik. A 13. füzet ifjabb *Hermann* Antalnak a *hétfalusi csángókról* irott tanúlmányával kezdődik, *Gyárfás* Jenő festőművészünknek a csángó népélet köréből vett két igen sikerült rajzával. *Fogarasmegyének* gazdag természeti szépségeit, és történeti nevezetességeit *Váró* Ferencz ismerteti meg jól megírt czikkben, *Háry, Goró, Dörre* és *Vágó* Pál szép rajzaival. A hazai románság ez egyik legrégibb lakóhelyének ismertetése után *a románság néprajzi leirása* következik, a kitünő román-magyar tudósnak, *Moldován* Gergelynek avatott tollából. *Dörre* Tivadar, *Melka* Vincze és *Pataky* László rajzai emelik e nagybecsü tanúlmány érdekességét a román nép különféle tipusainak, népviseleteinek és szokásainak élethü, de mégis művészi rajzaival. A románság néprajzi leírása után következik a szászok hajdani *anyaszékének*, a mai *Szebenmegyének* ismertetése és *a szászság néprajzi leirása*. Szebenmegyének mai állapotát történelmi visszaemlékezések kiséretében a fiatalabb szász tudós nemzedék egyik legjelesebb tagja, *Schullerus* Adolf ismerteti meg velünk, míg a szász nép szokásait, életmódját és érdekes népköltészetét a régibb szász írók egyik jelese, *Teutsch* Traugott foglalja össze egy tömören írt vázlatban. A szász népélet alakjait és egyes jeleneteit *Miess* Frigyes és *Roskovics* Ignácz mutatják be több hangulatkeltő képekben. A 15. füzetet a hajdani Királyföld egyik legszebb részének, a mai *Nagy-Küküllő megyének* kitűnő leírásával *Pildner* Ferencz országgyűlési képviselő zárja be.

Gyötört szivek. *Regény* két kötetben. Irta *Theuriet* André. Csendes, de megható tragédia rajza ez a regény. A szép Simonne nem fogadja el Jeannak, a fiatal, nagytehetségü ügyvédnek kezét, mivel megtudja, hogy régebben már egy nővel viszonya volt. Visszautasítja és daczból férjhez megy máshoz. Mindketten boldogtalanok lesznek, a nő későn látja be nagy tévedését, melylyel mind a maga, mind imádottja életét tönkre tette. A rajzolt alakok mind élethívek s általában az egész regény kellemes olvasmány. A regény az Athenaeum kiadásában jelent meg; ára 2 korona.

Negyvennyolczas honvédtisztek névkönyve. *Mocsonoky* József székesfejérvári ügyvéd, 1848/49-es nyug. honvédhadnagy a fejérmegyei levéltárban őrzött 1848—49. évi Hivatalos Közlönyből és a komáromi lapokból összeállította a negyvennyolczas honvédtisztek betüsoros névjegyzékét a zászlóalj, ezred vagy csapat számának megjelölésével. Mocsonoky a könyvére, melynek *1848/49-iki volt honvédtisztek betüsoros névjegyzéke* lesz a czíme, megrendeléseket gyűjt. A mű a szerzőnél Székesfejérvárott rendelhető meg. A háromszáz ívre terjedő munka ára két korona ötven fillér. A jövedelem negyedrészét a szerző az országos honvédegyesületnek ajánlotta föl.

A műcsarnok legközelebbi kiállításai. Az országos magyar képzőművészeti társulat jóeleve készül téli kiállítására és most küldi szét meghivóit ugy a hazai, mint a külföldi művészeknek. A most következő kiállítási időben úgy a hazai, mint a nemzetközi tárlat egy-egy fél hónappal előbb nyílik meg, mint máskor, még pedig a magyar tárlat november elsején s a nemzetközi kiállítás márczius 15-én.

MI UJSÁG?

Szent-István napján a budavári egyházi szertartásokat *Vaszary* Kolos bibornok-prímás végzi. A szent beszédet a Mátyás-templomban dr. *Jordán* Károly apát, szaniszlói plébános tartja.

Károly főherczeg a Tátrában. A fiatal *Károly* főherczeg több hétig tartott körútját a Tátrában fejezte be. Bukovinából jövet augusztus 7-ikén este Poprádfelkáról kocsin érkezett Alsó-Tátrafüredre. Másnap *Zichy* Géza gróf kocsiján kirándult Poprádra és ott a Husz-parkban étkezett, délután pedig megtekintette Ó- és Uj-Tátrafüredet, majd visszatérve Alsó-Tátrafüredre, az ott időző főrangú családok gyermekeivel lawn-tennist játszott. Augusztus 9-ikén Wallis gróffal *Dobsinára* kocsizott, a hol megtekintette a jégbarlangot, 10-ikén pedig *Tátra-Lomniczra* hajtatott s részt vett a virágkorzón és a lóversenyen is megjelent. A főherczeg befejezve magyarországi tanúlmányútját, augusztus 12-ikén visszatért Bécsbe.

Szilágyi Dezső emléke. A magyarországi kárpát-egyesület elhatározta, hogy megörökíti Szilágyi Dezső emlékét. A magas Tátra valamelyik alkalmas pontján emlékkövet állít föl az elhúnyt államférfiú nevére.

Új egyetemi tanárok. A budapesti tudományegyetemen végleg betöltötték a kereskedelmi és váltójog tanszékét, melyet Nagy Ferencznek államtitkárrá történt kinevezése óta dr. *Schwarcz* Gusztáv, a római jog tanára, csak ideiglenesen töltött be. Most Schwarcz kineveztetett a kereskedelmi és váltójog rendes tanárává. — A király dr. *Ferenczy* Józsefet, az országos közoktatásügyi tanács titkárát és a kolozsvári egyetem magántanárát a budapesti József-műegyetemen a magyar irodalom és irodalomtörténet nyilvános rendkívüli tanárává nevezte ki s neki a műegyetemi nyilvános rendes tanári czímet és jelleget adományozta. Ferenczy irodalmi működését jutalmazza e kinevezés.

Bertha Sándor, Párisban élő hazánkfia, augusztus 10-ikén második felolvasását tartotta az «Académie Sciences morales et politiques» heti ülésén. A felolvasás magyar-barát tüntetésre adott alkalmat. Ugyanis *Himly* a magyarokat a románok elnyomatásának vádja miatt újból megtámadván, *Leroy-Beaulieu* Anatol igen szellemes beszédben védelmünkre kelt. Elmondta, hogy a magyar nemzet a continens legrégibb alkotmányos nemzete s hogy szabadságát mindig tudta, ha nem is megvédeni, de legalább erkölcsileg fentartani. Ezért a szabadelvűek tiszteletére világszerte joggal számíthat. Ethnographiai szempontból érdekesnek tartja megjegyezni, hogy a magyarok turáni eredetük daczára minden tekintetben a polgárosultság színvonalán állnak. Ezt azonban némileg annak tulajdonítja, hogy összevegyültek a germán és szláv elemekkel. A szólót *Bertha* az ülés után melegen üdvözölte reánk nézve oly rokonszenves rögtönzéseért, a franczia tudósok pedig hazánkfiának mondtak köszönetet felolvasásáért.

MAKAI EMIL.

1871—1901.

Irodalmunk egy tehetséges fiatal irót és költőt veszitett *Makai* Emil halálával. Fiatalon, alig harmincz éves korában döntötte ki az élők sorából a halálos kór, a mikor még alig izlelhette meg a siker gyümölcsét, a költői hirnevet, melyre egész lelkével szomjazott s a mikor még tehetsége nem fejlődött ki teljes virágában. Ép akkor érte a halál, a mikor nagyobb szabású művek terveit szövögette s a mikor biztató jeleit mutatta annak, hogy működése az eddiginél szélesebb körre kiterjedőleg is fog érvényesülni. Élete munkája azonban, bár csonkán maradt is, elismerést érdemel, mert nem egy költeményében meg tudta szólaltatni a nemes érzések hangjait s visszhangot tudott kelteni érzelmei iránt az olvasó szivében. Kora halálát méltán kiséri a részvét, mert finom lélek lakott benne és mert rokonszenves egyéniség volt mint ember is.

Makai Emil 1871-ben született Makón, a hol atyja az ottani zsidó hitközség rabbija volt, hitsorsosai közt köztiszteletben álló férfiú. Fiát is a papi pályára szánta s igy került a tehetséges ifjú a budapesti rabbi-képző intézetbe, a hol szorgalmasan tanúlt s e mellett, mint ez intézet tanulóinál szokás, az egyetemen is hallgatott előadásokat a magyar irodalom és nyelv, valamint a keleti nyelvek köréből. Különösen az ótestamentom költői könyvei s a középkori zsidó vallásos és világi költők vonzották s már korán kiemelkedett társai között azzal, hogy a régi zsidó költők műveiből többet magyarra fordított s fordításai a felekezeti lapokban meg is jelentek. E körből való első kötete is, mely «Zsidó költőkből» czímen jelent meg s mely hamarosan ráterelte a könnyedén és meglepő ügyesen verselő szerzőre az irodalmi körök figyelmét. Ezt követte az «Énekek Éneké»-nek verses magyar átdolgozása. Modern rímes-mértékes formában ismertette a zsidó költészet jeles művelőit s bár fordításain még az eredetieket nem ismerő olvasó is észreveszi, hogy erősen modernizálva vannak, tagadhatatlan, hogy az egyetemes költészet igen érdekes mezejét nyitotta meg a magyar olvasók számára.

E könyvnek jelentékeny sikere letéritette Makait arról a pályáról, a melyre atyja szánta s az irodalmi körök felé vitte a vágya, a hol mindjárt kezdetben rokonszenvvel fogadták. Belépett egy napilap szerkesztőségébe s több éven át meg is maradt a fárasztó s gyenge testi szervezetére káros hirlapírásnál. E munkássága mellett sűrűn jelentek meg érzelmes szerelmi versei, melyeknek, ép úgy mint első könyvének, leginkább formabeli csínja, verselési ügyessége szerzett népszerűséget. A «Petőfi-társaság» is ez érdemeiért választotta tagjává. A szerelem, melyről dalolt, nem a szabad természet üde virága volt, nem a puszták, napsütötte rétek, árnyas erdők talajából fakadt, hanem a nagy város levegőjében nőtt fel. Érzéseinek hol mélyebb, hol felszinesebb hullámzásai nagyrészt a szalónban, a jouron, az aszfalton s gyakran a kávéházban játszódnak le. A természettel való közösség érzete, a lyrai költészet egyik leggazdagabb forrása, nem igen táplálta Makai költészetét. «Margit», «Újabb költemények», «Poétasors» czímű verskötetei, a melyekben néha megrezdül az érzelem közvetlen hangja is, fordulatosság, elmésség, virtuóz verselés jellemzik. Legtöbb a melegség azokban a költeményeiben, a melyekben a modern élet küzdelmei folytán az ősi egyszerűségű zsidó hitéletből kiábrándúlt s faja hagyományaitól elidegenedett költő azt a szakadást panaszolja, melyet ez a kiábrándúltság lelkében okozott.

Az utóbbi években felhagyott Makai a hirlapírással. Versíró ügyességét a szinpad szolgálatába bocsátotta, operettek énekszámait fordítgatta magyarra. Ezt a munkát, mely első sorban nagy technikai gyakorlottságot kíván, sikerrel végezte s e tekintetben az irodalomnak is szolgálatot tett azzal, hogy az idegenből fordított operettek nyelvét irodalmi színvonalra igyekezett emelni. Ez úton közel jutván a színpadhoz, maga is próbálkozott a drámaírással. «Kaland» czímű egyfelvonásos verses vígjátéka, melyet egy másik íróval közösen írt, a «Vígszinház»-ban megérdemlett sikerrel került

Erdélyi fényképe után.

MAKAI EMIL.

színre. Ugyanitt adták elő szintén egy barátjával együtt írt «A királyné apródja» czímű kis vígjátékát. A «Robinsonok» czímű bohózata a «Magyar Szinház»-ban került előadásra. Ez apróságok után nagyobb művel lépett fel a «Vígszinház» deszkáin, a «Tudós professzor Hatvani» czímű verses vígjátékkal, melyben különösen azt látta szívesen a közönség, hogy nemzetiesebb tárgygyal, magyarosabb hangon igyekezett közelebb férni a siker forrásához.

Legutóbbi időben a «Nemzeti Szinház» drámabíráló bizottságának lett jegyzője s egy nagyobb verses színdarabon dolgozott, melyet e műintézetnek szánt, a mely azonban már nem készülhetett el. Szívbaj fogta el, a mely csakhamar fölemésztette gyenge szervezetét. Az írói és hirlapírói körökben, a melyeknek kedvelt tagja volt, élénk részvétet keltett betegeskedésének híre s e részvét csak fokozódott, mikor kiderült, hogy betegsége halálos. Barátai őszinte fájdalommal állták körül ravatalát s a közönség is nagy számmal jelent meg a halotti szertartáson, mely után holttestét Makóra szállították s ott temették el, szülei hamvai mellé.

Költeményei közül, melyeket annak idején, kötetei megjelenésekor ismertettünk, ezúttal «*Vége*» czímű szerelmi versét közöljük, e nemben egyik legsikerültebb művét:

Besírom egész lelkemet e dalba,
Mint a ki vesztett álmait siratja.
Emlékeim közt búsan elmerengek
És sírni tudnék, sírni, mint a gyermek:
Hogy a kiért én éltem e világon,
Magamtól egyre messzebb tünni látom
S hogy érintetlen, álomszerű, tiszta
Első szerelmem nem tér soha vissza.

Hisz úgyse hittem soha, hogy valóság
Fürteid selyme, arczodon a rózsák.
Szemedbe is félig remegve néztem,
Hogy ne legyen nehéz az ébredésem.
Ugy őriztem egy sugarát szemednek,
Mint lopott kincset, melyet visszavesznek.
Mögöttem ott ólálkodott az árnyék,
Hogy szerelmünk csak egy tündéri játék.

És mégis, mégis, mikor int az óra,
Szivem szorúl a rövid bucsuzóra.
Könyek tólulnak izzó szemeimbe
S mintha egy kéz torkomra nehezülne.
Az álmok álma íme tova lebben,
Kezet fogunk, mint két más ismeretlen,
Ó, nekem sem lesz jogom soha többre —
Utunk elvált örökre, mindörökre!

Tied a fény, a káprázat, a pompa,
Enyém az élet mindennapi gondja:
Rég berepült virágos révbe gályád
S szivem még egyre rólad szövi álmát;
Ha megsebezve, ha százszor leverve
Az érzéketlen, őrült küzdelembe',
Megfosztani e kincstől sohse fogják
A legszebb álmok csendes álmodóját.

SANTOS-DUMONT KORMÁNYOZHATÓ LÉGHAJÓJA.

A nagyközönség is élénk érdeklődéssel kísérte figyelemmel azokat a kísérleteket, melyeket az elmúlt hetekben *Santos-Dumont* párisi teknikus tett egy általa feltalált kormányozható léghajóval. Oly hírek keringettek erről a találmányról, a melyek alapján remélni lehetett, hogy annak a nagy teknikai problémának, megoldásában, mely hosszú idő óta foglalkoztatja az emberiséget, egy nagy lépést tettünk előre. A szakemberek ugyan már eleve kétkedve fogadták a vérmes híreket s a több ízben folytatott kísérletek igazolták is ezt a kétkedést, de *Santos-Dumont* találmánya azért elég érdekes arra, hogy részletesen megismerkedjünk vele.

Santos-Dumont már régóta foglalkozik a kormányozható léghajó kérdésével. Bár még csak huszonnyolcz éves, fiatal ember, a mostani már az ötödik léghajó, a melyet szerkesztett. Elődeinek eredményeiből, a Giffard által felállított elvekből indúlt ki, s felhasználta Renard és Krebs régebbi tapasztalatait is. Az ő rendszerének újdonsága főkép abban áll, hogy ő az első, a ki a hajtó-erőt petróleum-motorokkal állítja elő, úgy a hogy az automobilnál ismerjük. Az az előnye megvan a petroleum-motornak egyebek fölött, hogy könnyű, és mégis nagy erőt bir kifejteni.

Léghajója tulajdonkép egy szivaralakú, 34 méter hosszú léghenger, melynek térfogata 560 köbméter. Tiszta hydrogénnel van töltve. Ehhez vékony dróthúrokkal egy három léczből összeillesztett alkotmány van erősítve, melynek közepén működik a 16 lóerejű petróleum-motor, a mely egy az állvány hátsó végén levő négy méter átmérőjű csavar-készüléket hoz mozgásba, perczenként legfeljebb kétszázszor fordítva ezt középpontja körül. A motor és a csavar-készülék közt van a léghajós szűk helye, melyen úgy ül, mint a nyeregben. A motort egy pedál segítségével lehet mozgásba hozni, aztán magától dolgozik, — akár a budapesti postások automobil tricziklije. A léghajón ülőnek kormányrúd van a kezében, melylyel úgy kell bánni, mint az automobil kormányával. A kormányrúd a léghenger egyik végén elhelyezett kormánylapáttal van összeköttetésben. A kormánylapát, valamint a csavarkészülék szárnyai is viaszkozott s bambuszrudak közé erősen feszített vászonból készült.

Julius 12-én szállt fel *Santos-Dumont* először ezzel a készülékkel a saint-cloudi léghajózási klub parkjából; innen áthaladt a Szajna fölött egész a longs-champi versenytérig. Idáig kötélen tartották munkásai alulról a léghajót. Innen szabadon szállt tovább 150—200 méter magasságban, megkerülte az egész boulognei erdőt s aztán visszatért kiindulása helyére. E sikertől fölbátorítva, az Eiffel-torony felé tartott, de a mint a Trocadéro kertjei fölé jutott, le kellett szállnia, mert a kormánynak valami baja esett. Újra elindúlva, most már körüljárta kétszer az Eiffel-tornyot s innen baj nélkül visszatért Saint-Cloudba. Az egész utazás valamivel több ideig tartott egy óránál.

Másnap megismételte a felszállást s ez volt a döntő kisérlet, a léghajós klub teknikai bizottsága előtt. *Santos-Dumont* ugyanis gépjével arra a 100,000 frankos díjra pályázott, a melyet egy *Henry Deutsch de la Meurthe* nevű gazdag klubtag tüzött ki annak számára, a ki Saint-Cloudból kiindúlva kétszer megkerüli az Eiffel-tornyot s visszatér kiindúlása helyére 30 percz alatt.

E második felszállás alkalmával, a mikor már nem volt oly csendes, széltelen idő, mint előtte való nap, *Santos Dumont* a felszállás helyéről egyenest az Eiffel-toronynak repült. A szél ki is térítette kissé irányából, a motor sem szolgált olyan pontosan, mint előtte való nap — a négy henger közül csak három müködött. Mindazáltal sikerült baj nélkül kétszer körüljárnia az Eiffel-tornyot. Visszatérőben baja támadt a széllel, nehezen birta megtartani az egyensulyt, mégis eljutott Saint-Cloudig, az aéro-klub parkjáig. A léghajó azonban itt sokkal magasabban volt, hogysem leszállhatott volna a szűk helyen. Ezért vissza akart térni Longschampba, de útközben a motor fölmondta a szolgálatot s így a merész léghajós nem tehetett egyebet, mint hogy leszálljon. Fölszakította a léghengert, a mely erre kezdett leszállani, de a szél elkapta és tovább vitte. Végre Rotschild Edmond báró kertjében leszállhatott.

A kisérlet tehát kevésbbé sikerült, a feltaláló azonban nem csüggedt el. Tovább dolgozott

Kibédi Biasini Mari festőművésznő

Irta: **Gyalui Farkas**

A neves és kiváló festőművésznő, kibédi Biasini Mari, városunk szülötte, ez évi május hó 12-én hunyt el Németországban, Riederauban, az Ammersee mellett.

Városunk művészettörténetének egyik érdekes fejezetét K. Biasini Mari idevaló születésű festőművésznő foglalta le magának művészetével, amelynek révén külföldön polgári házaknál, arisztokrata körökben és fejedelmi udvarokban ismertté és kedveltté vált. A művésznő azonban nálunk is méltó megbecsülésben részesült. Nyilvánvalóan külföldi nagy sikerei itteni arisztokrata körökben is becsültté és közkedveltté tették. Művészetének teljes erejét az arcképfestésben fejtette ki, bár egy pár genre képet is ismerünk tőle.

Mindenekelőtt családjáról, az ismert Biasini-családról tegyünk említést. A család olasz eredetű. Lewenfeldi *Biasini* Gaetán Lodiban született, Lombardiában, 1790-ben. Szüleit száműzték Romagnából, szabadelvű gondolkozásuk miatt. A szülők gyermeküket tizéves korában a milánói katonaiskolába adták, honnan tizenötéves korában Napoleon rendeletére a francia hadseregbe osztották be. Mint katona, végigjárta a nagy hódító seregével annak főbb hadjáratait. A moszkvai csata után, több társával együtt ő is orosz fogságba esett és Szibériába került.

Az 1815-ik évi békekötés után kiszabadult Szibériából és az osztrák hadseregbe állott. Két évi szolgálat után Bécsben vívóiskolát alapított. Bécsben ismerkedett meg Béldi Ferenc gróffal, a nevezetes erdélyi arisztokratával, aki Bölöni Farkas Sándor amerikai utitársa s 1848-ban Kolozsmegye főispánja volt. Biasini Kajetán Béldi Ferenc meghivására Marosvásárhelyre ment, onnan pedig gróf Kendeffy Ádámmal és Wesselényi Miklóssal, akik nagyszerű politikai és társadalmi munkásságuk mellett a legkiválóbb sportemberek, nagy vivók voltak, Biasini városunkba jött vivómesternek.

Az olasz ember nagy tehetségével és okosságával Biasini itt, e városban nevezetes vállalkozásokat létesített. Mindenekelőtt azonban családot alapított. Feleségül vette Kibédi Annát, Kibédi Sámuel református esperesnek irodalmilag is művelt leányát, aki maga is forgatta a pennát. Fordítgatott, mint klasszikusan művelt leány, latinból is. A család tulajdonában van a papkisasszonynak Aeneis-fordítása. Kibédi Sámuelnek, atyjának, nevét is megtaláljuk a magyar bibliografiában. Munkája Moliére: A Scapin csalárdságai (ma csinyjeinek fordítják) fordítása. Könyve 1793-ban K. S. jegy alatt, tehát névtelenül jelent meg. Kétségtelen, hogy a leány atyja irodalmi hajlandóságát, talán nyelvtudását is örökölvén, dolgozott e téren. — Biasini Gaetán (Kajetán) 1825-ben bérkocsi-vállalatot alapított, inkább vidékre vitt utasokat és ennek a vállalkozásnak folytatásául 1838-ban fölállította *Erdély első gyorskocsi-járatát* Marosvásárhely—Nagyszeben között, 1847-ben pedig *Kolozsvár* és *Pest* közt. Ez utóbbi gyorskocsi-vállalat már nagyszabású volt. A gyorskocsi működése előtt a közlekedés nehéz és siralmas, mai fogalmaink szerint szinte hihetetlen volt. Aki Bécset innen, e városbói hat hét alatt megjárta, az országos hírre vergődött. Még a gyorskocsival, váltott lovakkal is nagy távolság volt Pest. A gyorskocsi minden hétfőn reggel indult Kolozsvárról, a hirdetés szerint, reggel 5 órakor, Debrecenen, Gyöngyösön át Pestre. Meg kellett menetrend szerint érkeznie nyáron csütörtökön, télen pénteken este. Midenesetre nagy haladás, mert Déryné, a hires színművésznő két hétig utazott ide Miskolcról. — Ugyancsak Biasiniék alkotása volt a Biasini-szálló, városunkban az első tiszta, modern szálló, melynek létesítését Bölöni Farkas Sándor ajánlotta Biasininek.

Az első, idetelepedett Biasini 1847-ben halt meg, méltó köztiszteletben. Gyermekei, négy fiú és két leány, mind idevaló polgárok voltak. Ezek egyike, a legkisebb fiú, Sándor 1836-ban született. A családnak eredetileg osztrák nemességét honosították és a család kérésére az előnevet 1869-ben *Kibédi*-re változtatták.

A Biasini Kajetán gyermekei közül mi ezúttal Biasini Sándorral foglalkozunk, mert ő atyja művésznőnknek, Marinak. B. Sándor tanulmányait a református kollégiumban és a pesti, akkor német nyelvű kereskedelmi akadémián végezte. 1861-ben nyitotta meg fűszerkereskedését a „fiskus" épületében, melyben a Pannonia-szálló is volt és melyben azóta mai napig a Központi-szálló van. Biasini, nagy szorgalmával, tudásával és mintaszerű becsületességével ez országrész egyik legnagyobb forgalmú üzletévé fejlesztette kereskedését. 1900-ban ünnepelte meg üzletalapításának negyvenéves fordulóját. Négy év mulva nyugalomba vonult a derék, jó férfiú, akivel, mint jóakaró, kedves emberrrel számtalanszor elbeszélgettem. Bámultam ismereteit és szerénységét. Igazi gentleman volt. 1915-ben halt meg. Életrajzát az *Ellenzék* 48. évfolyamának 287. számában részletesen megírtam.

Leánya, Mari, itt született 1866. jan. 3-án. A kiváló művésznő, kérésemre hozzám intézett levelében így ír pályájáról:

„Mióta csak vissza tudok emlékezni, a rajz és festészet volt kedvelt foglalkozásom. Gyermekkoromban, ha történetesen úgy esett, hogy valamely mulatságon nem vehettem részt, úgy édes jó Apám csak egy nagy ív fehér papirossal látott el, hozzá egy újdonat-új meghegyezett ceruza, meg egy radirgummi és aztán tőlem felfordulhatott a világ. Körülöttem jöhettek, mehettek, készülődhettek testvéreim, én teljesen le voltam kötve és semmi sem hiányzott, hogy boldognak érezzem magam. Édes Atyám szerette és művelte bennem ezt a hajlamot és 14 éves koromban *Melka* Vincével külön oktatásban részesített."

Biasini Mari nagy elismeréssel szól Melkáról, aki cseh származású, Kolozsvárott megtelepedett festőművész volt és akinek valóban becsületes művészi értékű akvarell-képei nagy, még most is egyre növekvő megbecsülésben állanak. Melka előbb gipsz után tanította rajzolni tehetséges tanítványát, aki aztán természet után rajzolt és végül rendre lefestette családjának mindenik tagját. Még nem töltötte be 16. életévét, mikor édesatyja felvitte Münchenbe. Melka maga tanácsolta atyjának, hogy vigye leányát külföldre, mert ő maga nem képes már többre tanítani, de nagy tehetsége megkívánja, hogy további, magasabb kiképzésben legyen része.

1881-ben, Münchenben első mestere Flüggen József professzor volt, majd Kurz Ágoston, aztán Herterich Lajos. Tanárai nagyon becsülték.

Pásztortűz 1937. június 15-30

hangja csuklásán, hogy egy nyár, egy biztosított nyár valóságos életremény neki.

Ezalatt a feleségem körül is tartott az ostrom. A csengő egyre szólt; az előszoba tele volt várakozókkal, kik ellenségesen méregették egymást; sőt a folyosón is álltak. Már a házmesternek is feltűnt a dolog. A feleségem azt sem tudta, hol a feje. Fiatalok jöttek, szép és rokonszenves teremtések, szerények és intelligensek, szegényesek és jólöltözöttek. Olykor feltűnő jól öltözöttek. Egyik az angolkisasszonyoknál végzett; másik több nyelvet tudott; harmadik egy kegyelmes asszony ajánlólevelével jött. De mindannyian szerették a gyermekeket és a szabad természetet s egyiknek sem voltak igényei.

Mind boldog volt, ha fölírták a címét, vagy ép engedélyt kapott, hogy másnap ismét jelentkezzék.

A feleségem a legelső felé hajlott, de a forgatagban nem tudott választani s a döntést másnapra hagyta. Némelyeknek, akik kevésbbé tetszettek neki, mégis azt mondta, hogy már döntött. Ezek megható jelenetek voltak. Minden második sírva fakadt.

— Én mindenhova későn jövök — panaszkodott egy kis nyápic szőke. — Mindenhol éppen előttem töltik be.

Az egyik nehány szál rózsát nyujtott át, ártatlan vesztegetésül, s egészen meghatotta a feleségemet. Sok az anyjával jött, s az anyákat nehéz volt lerázni. Legtöbbnyire valóságos úriasszonyok voltak, valamikor jó poziciójú férjjel, aki jelenleg állás nélkül áll; közös ismerősökre tudtak hivatkozni. A kislány jól beszél németül, franciául.

— Arra nincsen szükség. A gyerek tudjon először magyarul.

— Oh, az én leányom mindent elvégez, bármely munkát vállal — viszakozott ijedten az anya, nehogy túl igényesnek véljék. Ingyencselédnek hajlandó lett volna lányát odaadni. — Ma nem úgy van, kérem, mint azelőtt...

A feleségem már teljesen kimerült s kijelentette, hogy nem fogad többet. A csengő azonban még egyre szólt. A jelentkezők hosszasan érveltek a szobalánnyal, elmondták neki életük folyását, faggatták, iparkodtak megnyerni, megvesztegetni. A telefonon most a kilépő nevelőkisasszony utasította el a jelölteket. Ő legalább hideg és kegyetlen tudott lenni. A hajsza még másnap is tovább folyt. Lakásunk valóságos megszállás alatt állt. Le kellett szerelni a csengőt, hogy egyáltalán dolgozhassak. A szomszédok nem tudták elképzelni, mi történik nálunk. Délutánig megkezdődött a levéljárás is. A postás a rendes paksamétán kívül vagy harminc szokatlan fajta levelet hozott a feleségemnek címezve, szép kalligrafiás iskoláslány-írással, vagy ügyetlenül rakott betűkkel, naiv helyesírási hibákkal. Közibük fölényesebb írású sorok vegyültek, ritkán megszólaló ismerősök levelei, akik valamely ajánlkozó érdekében írtak. De rokonszenvesebbek voltak maguknak a naiv ajánlkozóknak az írásai, akiket senki sem protezsált. Önkéntelen líra szólt ezekből a levelekből; mind csupa sóhaj volt, megható, balgatag, vidéki lánysóhaj, fülledt városkák nyomott házaiból, mennyi nyomor, szomjúság és reménytelenség, rab madárkák gyámoltalan szárnycsapkodása!

— Borzasztó! — kiáltott a feleségem. — Életek és sorsok fölött kell döntenem!

S az előszobából zokogás hallatszott, más hijján a szobalány megértő kebelébe sírva. Vissza szerettünk volna sírni rá. Mily időket élünk! Egy kicsi és mindenképen takarékos ötlet az embertársaink fölötti hatalom minden szomorúságát és lelkifurdalását átéreztette velünk. Mi lesz ezekkel a szegény, szép, okos, fiatal és lelkes teremtésekkel? Ki fogja megállítani valaha ezt a sok pusztulást, meggyógyítani ezt a sok lihegő szenvedést?

Egy nyár, egy szép nyár, egy biztosított nyár már megtalált öröm és új életremény. Ha tudnák a gazdagok, mily olcsón lehet boldoggá tenni valakit!

Most szólj, rigó

Az a rigódal érdekel ma engem,
mely a rügyes fán, fiatal meréssel,
megszólal künn a hajnalszürkületben
friss indulással és emelkedéssel.
A fuvolása régi ismerősöm,
láttam ázott szárnyakkal súlyos őszön,
és láttam hóhullásban, hogyha gyomra
szemet keresni üzte ablakomra.
Viharos szélcsapásra, hőverésre,
csak néha moccant fájó zirrenése,
állott sötéten, hősi egymagában,
fekete szén a fényes zuzmarában.
Úgy nézett rám, egy karnyujtásra tőlem,
hogy hazavágyó dal buggyant belőlem.
Csak állt és hallgatott, mint néma, bátor,
ragyogó és fekete inspirátor.

Most szólj, rigó. Hófoltok halni készek,
nyirfák körül szellőszűzek cicéznek,
mogyoróbokrok aranyat szitálnak,
ötszáz leány kacag a napsugárnak.
Most szólj, rigó, faormon, póznacsúcson
hangod dagadjon és lobogva gyujtson,
gyökerekig fusson tüze a fákon,
gyujtsa fel gyulhatatlan némaságom.
Avaromnak vessen szikrát alája,
legyek a tavasz piros lármafája,
riassza fel dalaid áradása
rabdalaimat zengő lázadásra,
torkod remegve és ujjongva sírja,
hogy líra — líra — líra — líra — líra!

APRILY LAJOS

Alig hogy az iskolát elvégezte, művészi arckép-festményei által oly becsült névre tett szert, hogy egyik megrendelést a másik után tették nála. Egyre fokozódott hírneve és a legmagasabb körök nagy örömmel bizták meg családi képek festésével, melyekről az illetőknek a család birtokában lévő leveleiből magam is olvastam azt az őszinte nagy elismerést, melyet Biasini Mari művei kiérdemeltek. Úgy volt, hogy néhai Erzsébet magyar királyné arcképét is festeni fogja. Magam olvastam Ferenczy Ida úrhölgynek, a királyné kedvelt és bizalmas titkárának levelét, melyet a művésznőhöz intézett, aki hosszabb ideig várta, hogy a kapott megbízás után mikor és hol fesse le a királynét. Biasini Marinak már régen Párizsba kellett utaznia és utazását emiatt halogatta. Mikor erről említést tett Ferenczy Idának, a királyné sajnálkozását fejezte ki, hogy gyakori utazása miatt meg kellett várakoztatnia a művésznőt. Kérette, hogy utazzék el Párizsba, s majd visszatérése után okvetetlen alkalmat keresnek, hogy lefesse, amit maga a királyné óhajtott. Sajnos, a királyné már nem adhatta meg a megigért alkalmat, halála miatt.

A művésznő Münchenben lakott. Szülővárosába többször jött atyját és családját meglátogatni. Foglalkozott azzal a szándékkal is, hogy szülővárosában megtelepedjék. Atyja azonban — ez a szeretetteljes és jóságos lélek — azt a tanácsot adta leányának, mely tanács bizonnyal nehéz áldozat volt atyai szivének, hogy maradjon külföldön, mert itthon nem érvényesülhet úgy, oly sikerrel, mint ahogy azt tehetsége és tanulmányai megérdemlik. A fiatal művésznő követte családja tanácsát. Párizsban, Hollandiában, folytonos tanulmányok közt egy-egy évet töltött. Egyik kedves barátnőjével Olaszországban is huzamosab ideig együtt festegetett. Utazásai közben látta meg Münchentől nem messze, az Ammersee mellett fekvő, szép Riederau nevű helységet. Mikor már belefáradt a sok utazásba, *megtelepedett* ezen festői vidéken, ott házat vásárolt és élte végéig ottmaradt, 2 és félóránylra Münchentől, hol magasabb kiképezését megkezdette. Onnan sokszor kellett elutaznia, hogy eleget tegyen a legmagasabb körök megrendeléseinek, mert művészetének éppen nem utolsó kritikája és dicsősége, hogy olyan előkelő nagyrangú családok számára végzett munkát, melyeknek módjukban állott, szakértő kritikák és ízlésük alapján a legkiválóbb művészi alkotásokat kiválasztani.

Biasini Mari a következő nevesebb arcképeket festette: Izabella főhercegnőt Pozsonyban, Stefánia özvegy trónörökösnét és leányát, Erzsébet főhercegnőt a laxenburgi kastélyban, Albrecht főherceget és Mária Jozefa főhercegnőt, Arcoban, Tirolban. Lefestette Chotek Zsófia grófnőt, aki akkor még fiatal udvarhölgye volt Izabella főhercegnőnek, Pozsonyban. Lefestette Mária Terézia württembergi hercegnét, Albrecht főherceg leányát, három fiával és leányával együtt, gmundeni villájukban, majd Károly Lajos főherceget és két leányát, továbbá Erzsébet főhercegnőt, Alfonz spanyol király nagyanyját, Badenben, Bécs mellett, Leopold Salvator főhercegnét két kis leányával, ugyanott, Fülöp és Albrecht württembergi hercegeket, Ferenc Ferdinánd unokaöccseit, Zsófia és Erzsébet hercegnőket, az utóbbi a jelenlegi belga királyné. Arcképét megfestette Don Carlos spanyol trónkövetelő három leányának. Az imént említett Zsófia és Erzsébet képein kívül festette Mária Gabriellának arcképét. Ez utóbbi hercegnő, mint Rupprecht bajor trónörökös felesége halt meg. Mindhárom hercegné Károly

Önarckép — Biasini Mari rajza

Tivadar bajor hercegnek, a híres szemorvosnak, Erzsébet királyné testvérének leányai. Eközben az itteni, budapesti, bécsi és bajor arisztokráciából is sokat, „sok szép alakot", mint a művésznő írja, festett meg. Mint látható, művésznőnk ugyancsak szép és nevezetes pályát küzdött ki. Természetes, hogy emellett, kivált pályája kezdetén, sokat fáradt. Nélkülözött is néha, mert nem akarta atyja áldozatkészségét igénybe venni.

Egész kis gyüjteményt alkotnak — említett történelmi becsü és művészi szempontból is nagyértékű művein kívül — azok a képei, melyeket családja tagjairól festett, vagy rajzolt, látogatásai alkalmával. Maguk a családi arcképek is szeretettel vannak festve, kivált szüleinek képei, imádott atyjáé, elragadóan szépek és ihletett nagy művésznőre vallanak.

Nagy feltűnést és elismerést keltettek Biasini Marinak egyéni művészettel festett pasztellképei, külföldi képkiállításokon is. A bécsi Künstlerhausban évenként nevezetes képkiállítást, „Jahresausstellung"-ot szoktak rendezni. Az 1891-ik év tavaszán rendezett kiállításon a Fremdenblatt (tudvalevőleg a bécsi külügyminisztérium félhivatalos lapja, melyet Ferencz József császár-király minden nap elolvasott) nagy elismeréssel szól Biasini Mari egyik művéről. A művésznő festményein a tökéletes művészi rajz, a színfestés eredetisége és összhangja, az arcok életteljes kifejezése megragadja az embert. Ezek a valóban művészi tulajdonságok magyarázzák nagy sikereit.

K. Biasini Mari élte végéig Riederauban élt. Gyöngéd és megható művészi elképzeléssel vigasztalta magát

azért, mert atyjától távol élt. Azt hitte, hogy atyja, akivel éveken át csak levélben társaloghatott, ha távol is, *de él, még halála után is.* Szülővárosára is nagy szeretettel gondolt a művésznő. A háború után már nem akadt annyi munkája, de barátnőjével együtt gazdálkodott szép otthonában. Két éve, hogy utoljára itthon járt, szülővárosában, látogatóban családjánál és elhunytjai sírjánál. Az idén, tavasszal betegség támadta meg a csöndes, szinte különösen magábazárkózott művésznőt. Barátnője, akivel testvéri szeretettel oly régen lakott együtt, — nemes *Renz* Anna, maga is kiváló festőművésznő, — gondosan ápolta. Kívánságához képest, tetemét elhamvasztották és hamvait a müncheni halotthamvasztó kápolnában helyezték ideiglenesen.

A családnak az a kívánsága, hogy néhai Biasini Mari festőművésznő hamvai itthon, családja, atyja mellett legyenek, — immár teljesült. Özv. dr. Török Imréné, szül. Kibédi Biasini Anna úrhölgynek, az elhunyt művésznő testvérének szeretetteljes fáradozásai, valamint Biasini Mari hűséges barátnője, Renz Anna buzgolkodása által a kis hamvveder, mely nem nagyobb, mint egy kis virágváza, immár megérkezett. Egyelőre a család magánál tartja, s később elhelyezi a kellő helyre. Életében mindig csak a szépet és jót látta és kereste embertársaiban és most megtalálta az örök szépet, az eszményit Teremtőjében, — úgymond a gyászjelentés Róla.

Csak porai jutnak temetőhelyre. Neve, művei fönnmaradnak, hogy tanúságot tegyenek igaz művészetéről.

Szegénység

Olyan szegény vagyok,
nem is tudom nevén,
szegényebb, mint mesében
vándor szegénylegény,
szegényebb tán, mint maga
az átkozott szegénység,
nálam nincstelenebb
a földön tán kevés még.

Egy talpalatnyi helyem,
még annyi sincs a földön,
megvallom mindenkinek,
hogy kóborolva töltöm
napjaimat s ha éjjel
egyetlen árva pajta
sem adna szállást, viszem
nappalom éjbehajtva.

Útszélen nőtt katánggal
nem bánhat mostohábban
a nap heve s a vihar,
mint velem mostanában:
fedél alól kihajtnak,
fedél alatt gyötörnek
s érzem, szilárd erőm, mint
fenyő viharban, tör meg.

Bolyongok így magamban,
— mily rossz, ha egyedül vagy —
világom kicsi körzet,
magamnak mégis túl nagy.
Kopott ruhám foszlányát
a szél szabadon fújja
s bár könnyű rongy ez, mélyen
lehúz a földre súlya.

Lehúz a porba, hol csak
mostoha gyep lapul meg,
kik virágok közt járnak,
jó messze elkerülnek.
Próbálnék is kitörni
e mélyből — ki, magasba,
de ruhám csüggő rongyát
tövis, bozót akasztja.

Szegénység, nincstelen sors,
ó, bánatos örökség,
kiközösítve élni
mindenből, ami jó s szép,
nem tudni egyebet, csak
bús böjtölést, lemondást
akkor, mikor a bőség
dúskálni enged sok mást.

Töprengve kérdem sokszor,
ki hagyta rám ez átkot,
levetném tiszta szívből,
mint rossz, fakó kabátot.
Ledobnám s levetkőznék
anyaszült meztelenre,
tudom, csak így lehetnék
ember igaz kedvemre.

HEGYI ENDRE

MELKA *Vince*, festő. • Prága 1840 körül. Itt tanult, s az 1870-es években Kolozsvárt telepedett le. Az 1880-as évek elején Rudolf trónörökös megbízásából a híres görgényi vadászatokról számos képet és szénrajzot készített, melyek a lainzi császári kastélyban voltak. 1910. számos akvarellt és rajzát szerezte meg a Szépm. Múzeum. Három képe az Erdélyi Múzeumban.

Ke. Gy II. 105. l

Pecsét, marosvásárhelyi ötvösöréhé

VI. 291.

VIII. 29. 1953.

K. Sz.! Igeretem hez hiven közlöm, hogy
Melka V. Neubenasek ben szül. (Csehorsz.)
1834 I. 20 + 1911. IX. 25. Kabinetmaler
des Thronfolgers, R. Ausgezeichneter Land-
schaftsmaler. Tanult Bécs és Dresdában.
Lyra k. közlése alapján a Thieme-Becker-
lexikon szerint.
Mikor lesz kész az állványon lévő szép
kép? Még valamit akartam kérdezni

Feladó: .....

de nem tud eszembe
jutni, hiába a „mész"
hagyon szüdélyesen
üdvözli C. E.
IX. Ráday utca 18.

Concha Erzsi
levele.

Állami Nyomda, Budapest.

LEVELEZŐLAP

Dr Szentiv...
re...

Hely...
Lágymány...

Melka Vince
festő

Melka Vincze, festő; szül.

megh.

Rudolf trónörökös híres görgényi vadászatain M. volt az elmaradhatatlan udvari festő, s e vadászatokról készült képei és szénrajzai a lainzi volt császári kastélyt díszítették. E művével a művész az 1910. évi vadászati kiállításon a Király vadászati pavillonjában szerepelt.

Melka Vince (irodalom)

Szépművészeti Múzeum irattára. 1684/1910. sz.

Melka Vince

Vas. Ujs. 1887. 82. l.

A trónörökös medvevadászatai képekben is meg lesznek örökítve. Rudolf trónörökös ugyanis görgényi medvevadászataira meghivta *Melka* Kálmán kolozsvári festőt is, ki a helyszinén négy érdekes vázlatot vett föl az izgalmas vadászat momentuózusabb jeleneteiről. E vázlatok alapján most négy nagyméretü olajfestményt dolgoz ki, melyek a trónörökös valamelyik vadászkastélyát fogják ékíteni.

lőtte meg. Akkor fogadást tett s azóta nem megy fajdvadászatra.

Dobay nem tudta, hogy Szereday hozzá meglehetős közel egy futó fenyőben foglalt állást; látta a szürkületben, hogy mindegyre emelkedik valami; szentül hitte, hogy kakas berzengeti szárnyait és farkát s rálőtt. Öt postával tizenegy sebet ütött a Szereday czombjain. Ezer szerencse, hogy háttal állott feléje Szereday, s hogy nem fentebb czélzott! Igy beérték néhány hónapi kinos betegséggel.

A siket fajd husa felette kemény és száraz. Inyenczek azért kedvelik, mivel erős fenyőize van. Napokig kell azonban páczolni, puhitani, a mig jó szakácsmesterséggel feltálalható.

A trónörökös rendszeres fajdvadászatot most nem tarthat, mert a fenyvesekben szétszórva laknak a kakasok és megközelithetlenül éberek.

Abban a magasban, a hol ő zergére fog lesni, most a tyukok tartózkodnak csirkéikkel a futó fenyő közt. Jó vizslával ki lehet zavarni azokat.

Réthi Lajos.

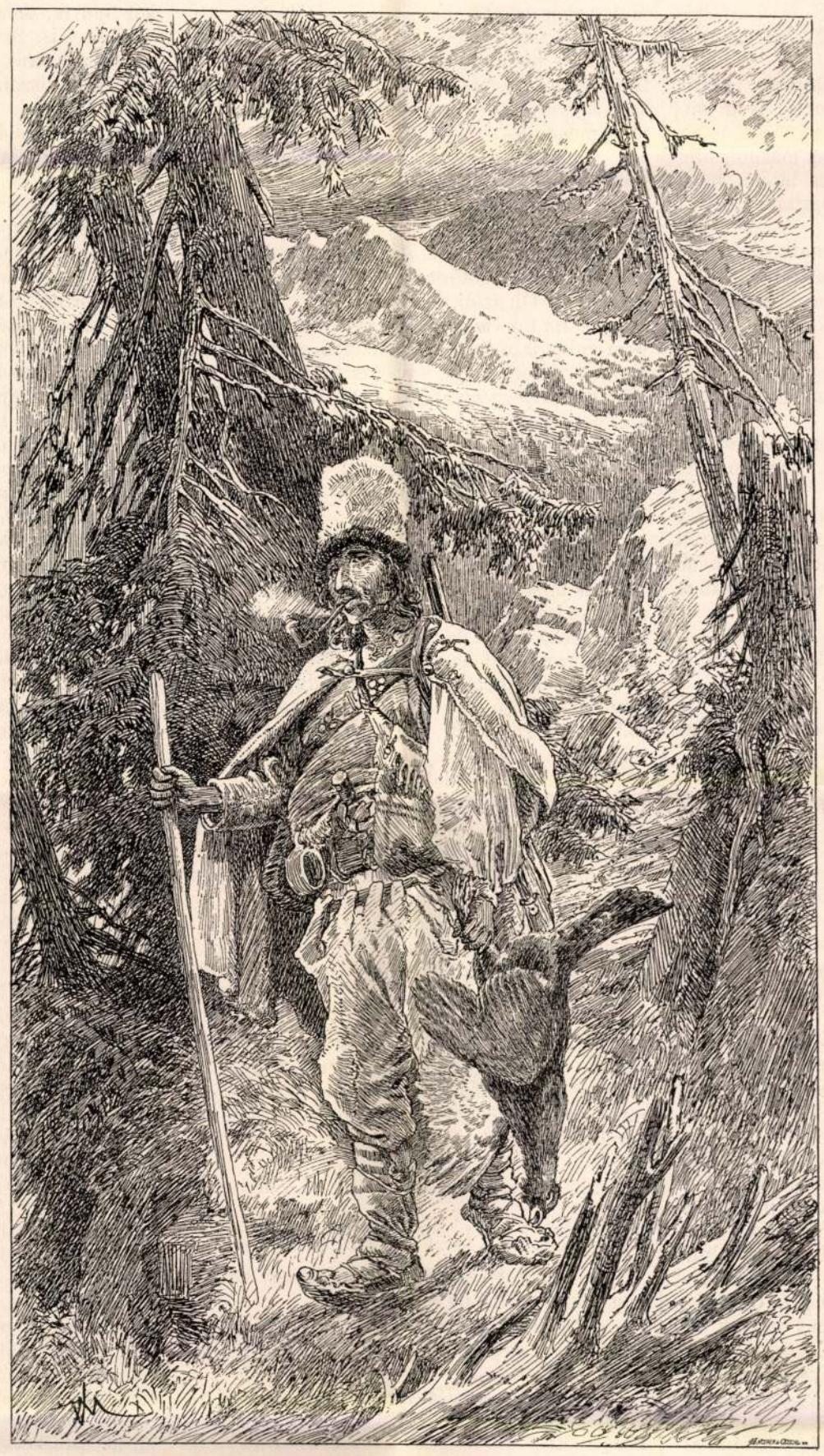

FAJDVADÁSZ A RETYEZÁTON. — MELKA VINCZE RAJZA.

EGYVELEG.

* **A vasuti szerencsétlenségek statisztikájához.** Ismeretes egy angol különczről szóló adoma, ki nagy összegbe fogadott, hogy vasuti szerencsétlenség következtében hal el s mégis 25 évig éjjel-nappal vasuton volt, mig végre örökösei e fogadást megnyerték. Ez embernek valódi «szerencsé»-je lehetett, mivel egy franczia statisztikus szerint a franczia vasutakon átlag 1600 millió kilométert kell megtenni, mig ily szerencsétlenség előfordul. E vonal pedig annyi, mintha 40,000-szer kerülné meg valaki a földet, azaz egy óránként 60 kilométer sebességgel haladó gyorsvonat ezt 3944 év alatt tehetné meg. Nem kell tehát a vasuttól félni.

* **Számoló mérleget** talált fel Coulon Párisban. E mérleg a jelölt tárgyat pontosan megméri s e mellett kiszámitja, hogy minő értéke van a tárgynak, ha kilója 50 centimétől 5 frankig kerül. A mérleg igen egyszerü szerkezetü, négyszögü szekrény, melyen egy nagy rézcsésze van. A csészéről a fedélt leemelve, bensejében függőleg álló oszlop-balance szerkezetet látunk, melyre van a csésze helyezve. Külső részén vizszintes irányban egy balencirozó emeltyüt alkalmaztak, melynek felső része a kilogrammokat, az alsó pedig a grammokat mutatja. Mindkét részen vannak toló eszközök. Ha a csészébe valamit teszünk, az emeltyü végein s a hid mérlegén fel s alá szálló nyelvek mutatják a különbözetet oly módon, hogy a toló elhelyezése által azonnal képesek vagyunk a sulyt egy grammtól 10 kilóig leolvasni. Hasonlókép megláthatjuk itt a suly árát is. E czélból a mérleghez 23 mindkét részről centigradokkal jelzett rézlemezek vannak alkalmazva, melyek az emlitett emeltyüvel összeköttetésben állanak.

* **Baldassare d'Anna** hires régi festőtől, ki Corona Leonard, Tintoretto utódjának tanitványa volt, Brünnben a katonai templomban 8 képből álló s Mária történetét ábrázoló cziklust fedeztek föl. A lelet annál nevezetesebb, mert eddig a nevezett festőtől csak két, Velenczében levő képet ismertek. Sajnos, hogy ez ujonan fölfedezett képeket 1840-ben valami kontár «restaurálta».

* **Az aranygyapjas rendet** az osztrák császár és spanyol király egyaránt jogositottak kiosztani. A spanyol szabályok szerint a jelvényeket mindenkor visszakapja a rend s erre a tulajdonos irásbeli nyilatkozat által kötelezteti. Az uj lovag elődjének nevét mindig ott találja a nyakláncz baloldalára vésve. Néha ily diszitéseknél érdekes geneologiai adatok is akadnak. Frigyes Károly német herczeg rendjele a metszetek szerint egykor a hirhedt Alba herczegé volt, kinek II. Fülöp ajándékozta. Azt is irják, hogy e német herczegnek oly sok rendjele van, hogy ha mind feltenné, egyedül az arany sulya mellén tiz fontot tenne ki.

* **A rabszolga-kereskedés** Törökországban még most sem szünt meg egészen. Nehány héttel ezelőtt egy öreg török asszony egy igen látogatott galatai mecset udvarán nyilvánosan árulgatott leányokat. Az eljárás ellen azonban többen tiltakoztak.

* **Az utczán végig folyó borról** a régi regékben gyakran van szó. Offenburgban nemrég valósággal megtörtént ez eset. Egy borkereskedőről kisült, hogy veszélyes hamisitást mivel s a rendőrség 400 hordó borát öntötte ki. A bor az utczán egész nap folyt s a szegény emberek mindennemü edényekkel igyekeztek felfogni azt, mig a rendőrség meg nem akadályozta.

Tudományos mese. Utazók könyvei rendesen fölemlitik, hogy Jáva szigetén van a «Pakamaran» nevü halálvölgy, melyben mérges fák és egyéb növények kigőzölgése által már ezer meg ezer ember és mindenféle állatok, nevezetesen tigrisek, szarvorruak, kigyók és madarak lelték nyomorult halálukat. Később a földből kiszivárgó szénsavaknak tulajdonitották az öldöklő hatást. Ezek az utazók persze maguk nem voltak soha abban a völgyben, hanem a benszülöttek elbeszélései után megerőltetett képzeletük segitségével irták le ezeket a förtelmes dolgokat, melyek még tudományos munkákba is átszivárogtak, Dr. Kuntze Otto azonban nem ijedt meg a benszülöttek rémhistóriáitól és bátran bement a kis völgykatlanba, mely valaha talán kráter volt és nem történt semmi baja, hanem egészségesen tért vissza. Azoknak a csontvázaknak pedig, melyekről annyit meséltek, még a nyomát sem találta.

* **A kártyák történetéből.** IV. Eduard idejében 1463-ban jutott először némi hirnévre a kártyagyártás. Ez időből való ugyanis egy királyi rendelet, hogy a honi virágzó kártyaipar védelmére a külföldi kártyák behozatala eltiltatik. Az előkelő körökbe azonban csak VII. Henrik korában jutott be a kártya, sőt ekkor már a királyi udvartartás számadásaiban is szerepelt méreg drágán, egy játszma ára öt font sterling. Ez ideig semminemü törvény nem szabályozta a kártyajátékot. Most az emlitett király a legényeknek megtiltotta azt, kivévén karácsony estéjén s akkor is csak mestereik és uraik jelenlétében. VIII. Henrik is megerősitette e rendeletet, mely valószinüleg csak arra szolgált, hogy a kártyajátékot még népszerübbé tegye. Anna királynő idejében karácsonyesti mulatságot már lehetetlen lett volna kártya nélkül gondolni s fenmaradt egy II. Károly korában élt krónikairó, Stevenson megjegyzése, hogy a cseléd, kit karácsonyi bevásárlásokra a városba küldtek, jobban bünhődött, ha a kártyát, mintha a puddinghoz való füszert feledte el. Valami vonzó volt e játékban, melynek egész éven át érintetlenül kellett lenni. A játéknemek «primero», «gresco», «gleck» ma már kevéssé ismeretesek. A «whist», a parasztos «trump» egyik változékából csak később alakult, először Farquhar 1707-ben irt egyik vigjátékában emliti, habár, a rege szerint, már száz évvel azelőtt kitalálták a londoni «Crown-Coffeehouse»-ban.

* **Ökör-tölgyeknek** nevezik Kaliforniában az oly nagy és régi tölgyeket, melyek aljában gyakran oly nagy üreg van, hogy ökrök is elférnek belé. Néha a farmerek egész családjukkal ideiglenes lakásnak tartják, mert van oly üreg is, hol mintegy 20 ember elfér. Egy 29 láb kerületü mélyedést más farmer istállónak használt. Ily nagy mélyedésekkel ellátott tölgyfák Angliában is találhatók. Hires a Tunbridgeben levő, Londontól 17 mérföldre eső nagy tölgyfa, mely még az előbb emlitettnél is nagyobb. Egykor Jakab király erre utazván, a község tanitója nehány gyermekkel ez üregbe bujt s a király megérkeztekor rögtön kilépett, lombokkal koszoruzva s igy üdvözölte a meglepett fejedelmet. Mondják, hogy e hires üregben egykor 13 lovas ember nyert menhelyet.

* **A newyorki előkelő angol szinházak** bevétele a mult tél alatt 3,163,904 dollárt, azaz 7 millió forintnál többet tett tisztán a szinházjegyekből. Látható ebből, hogy e város lakói mily nagy összegeket költenek el szellemi élvezetre.

* **Kutya-csempészek.** Chiassóban, Svájcz leginkább délre eső falujában Tessin kantonban naponként egész sereg kutya érkezik a vasuti vonattal Olaszországból. Nyilt titok, hogy ez állatok csempészek. Éjjel járatlan utakon hegyen-völgyön átmennek a határon Olaszországba Comóig, nyakukon és hátukon értékes csempészeti tárgyakkal megrakott kosarakat hordanak. A jól betanitott állatok igen ügyesen kerülik ki a határőröket, kik ellen mintegy ösztönszerü ellenszenvök van. Comóból vasuttal küldik őket vissza, hogy a következő éjjel ismét csempészetre mehessenek.

— Madeline? — sohajtá sir Robert.

— Igen, kedves, én vagyok! — felelt egy halk, gyöngéd női hang.

Hosszu szünet. Sir Robert szemeivel majd elnyelte a látományt, de beszélni nem volt ereje, mintha torkát erővel szorították volna össze. A hölgy, mintegy bátoritó részvéttel, fehér kezeit halkan mozgatta saját feje körül, mintha mondaná: üzd el kételyeidet.

— Fölösleges, — mormogá Arden, ki e jelt ugy látszik ismerte s megértette. — Nem kétkedem, de félek.

— Jól van, — felelt a jelenés. — Nem vagyok, a ki voltam, s ámbár nem tudnék ártani neked, mégis veszélyes volna hozzám közelitened.

— Boldog vagy-e Madeline? — kérdé amaz reszketve.

A tünemény szeliden lehajtotta fejét s méla, halk, elhaló sohajjal viszonzá: Nem vagyok boldogtalan.

— Tudtam; mert nem lehetsz máshol, mint a boldogok társaságában. Még is látom, busit valami. Módomban van-e azt elháritani?

— Módodban.

— Bátyád-, Ferdinándra vonatkozik-e?

A tünemény tagadólag rázta fejét.

— Reám sem, ugy-e, drága teremtés, ki életemet volnék kész éretted áldozni?

— De reád.

Sir Robert fájdalmasan nyögött.

— Oh Madeline, — mormogá, — ettől féltem!

Pár percznyi szünet következett ismét, mialatt sir Robert kezeit tördelte. Ismét ő törte meg a csendet.

— Drága lélek, lelkembe pillantottam, s megbiráltam magamat: ha vétettem-e valamit ellened? Nem, ha csak tudtomon kivül nem. Fájdalmas-e neked, megmondani mit vétettem s mikép hozhatom helyre?

— Nem fájdalmas. De nyilatkozási szabadságunk, halandók irányában, korlátolt. Nem szólhatunk ugy, a mint akarunk.

— Értem, drága lélek! Szavaid mindenike gyöngy, kincs nekem. Nem szabad pazarolnod. S áhitatos sovárgással nézett reá. S folytatá:

— Tán nem második házasságom bánt? Hiszen utolsó kivánságod volt, hogy ujra nősüljek.

A tünemény szomoruan mosolygott s tagadólag intett kezével. — *Engem* Robert, — mondá szeliden — sohasem sértettél meg.

— Ah, Ferdinándnak tehát igaza volt: lényed törvénye s a fötörvényhozó elvétettem tehát! Hallgattam, mig szentségtörő szavak káromolták! A hit és igazság ellenségeivel szövetkeztem.

A tünemény hallgatva hajtá le fejét s lecsukott szemekkel, állát mellére szoritva, kezeit összekulcsolva állt. Kinn a szél elült s mély csend uralkodott az éjben.

— Imádkozol értem, Madeline! Bocsánatot esdesz számomra a megsértett hatalmaktól — szólt sir Robert komoly meghatottsággal. — Oh áldott lélek, igérem, ez után nem lesz panaszuk ellenem. Nem türök többé gunyt, lázadást ellenök; visszatorlom a legkisebb sérelmet is, erélyesen, ha kell szigoruan. — Édes arczod még most is szomoru, Madelinem. Oh szólj, mit tehetek még kedvedre? Viasz vagyok kezeidben — alakits!

A jelenés hallgatott, de folyvást az előbbi helyzetben maradva állt, mint a gyöngéd szomoruság szobra.

— Oh Madeline, közöld velem kivánataidat; ne tarts attól, hogy fájdalmat okozol nekem. Gondolatod szentség, ohajtásod törvény nekem. Igaz, hogy más kötelékeket vettem magamra, de elszakitom — ha szivem szakadna is — mihelyt te kivánod. Szólj, mivel okozhatok örömöt küldőidnek, vagy enyhületet neked?

Halkan kiemelte egyik kezét a másik kulcsolásából s feléje mutatott vele.

— Kezedben tartod az eszközt, Robert, melylyel élőknek és holtaknak igazságot szolgáltathatsz.

— Igaz; végrendeletemet! Azért hoztam magammal, hogy még egyszer átnézzem. Még kételyeim s aggályaim vannak, melyeket te eloszlathatsz. Oh kérlek.

— Nem, édes! — felelt a jelenés, — a kik a földi sulytól megszabadultak, nincs többé gondjuk a salakra. Végezd tulajdon lelkiismeretteddel, — csak tartsd szemed előtt hitedet mindig, — ne adj alkalmat a csufolóknak, hogy örvendjenek s diadalmaskodjanak; ne kiméld, — bár harag nélkül, — s ne félj őket sujtani.

Sir Robert lehajtá fejét, de arcza zavart árult el. Jó szive még most is könyörületért esdekelt.

— Elegem van, — mondá mintegy magában, — hogy mindenkinek juttassak. Bőségesen gondoskodtam arról, a ki legközelebb áll hozzád s legkedvesebb neked. Főleg azt néztem, hogy testvéred, ámbár magam is sokkal tartozom neki.

— Mit sem kérek Ferdinándnak, — felelt amaz komolyan. — Azaz, semmit a maga részére; de reád bizom meggondolni, mily hatalmas eszköz lehet ő, ha gazdag, a jótételre.

— Értem, szivem. Ugy lesz, a mint intesz; éretted — nem — (midőn látta, hogy a jelenés tiltólag emeli kezét) — a jó ügyért; tisztelem, szeretem a jót, de oh Madeline, te vagy a legfőbb nekem —

A nő búsan mosolygott. — Még halandó vagy — mondá.

— Oh vajha ne volnék az már! Oly nehezen viselem ez elnyütt, nyomoru testet, mely tőled távol tart s érintenem nem enged. Oh mikor lesz, hogy szétfoszlik e fátyol, mely tőled elválaszt? Oh szólj, mikor?

— Ez túl van tudásomon, Robert; s ha túl nem volna is, nem volna szabad megmondanom. Egyet azonban tudok s meg is mondhatok. Az időt, mennyit az ég enged, nem Halcombe-ban kell bevárnod.

— Veszély fenyeget itt?

— Nem szóltam veszélyről, — felelt amaz először szemrehányó hangon. — De távoznod kell innen.

— Bocsáss meg, Madeline. Parancsodnak kérdezősködés nélkül engedelmeskedem. Ferdinánd is tanácsolta már, hogy távozzam. Utánad az ő tanácsa legdrágább nekem. S ha mindent megteszek, a mit kivánsz, remélhetem-e, hogy még megmutatod magadat halandó szemeimnek?

— Remélheted, Robert. Mindig közel voltam hozzád s jó föltételeid még közelebb hoznak. Kivánsz-e jelt, hogy mások is hallották igéreteidet? Figyelj.

Szelid és édes dallam töltötte be a szoba üregét. A jelenés mindkét kezével fölfelé a magasba mutatott... — Áldásom rád! — mondá halkan, kenetesen, Robert felé nyujtva karjait. Ez lehajtá fejét s hódolattal fogadá az áldást, mig a zene lassudan elhalt.

Föltekintett. A látomány eltünt.

Reszkető tagokkal közelitett a helyhez, a hol állt. Meggyőződött, hogy senki sincs ott. Akkor visszament asztalához, leült, kiteritette maga előtt a papirokat s irt — irt, — mig a gyertyák tövig égtek; olykor meg-megállt, mintha kételyeit kellene legyőznie, vagy gondolatait igyekeznék összeszedni, s egy sohajjal, mely egyedül törte meg az éj néma csöndjét, tovább dolgozott.

(Folytatása köv.)

RETYEZÁTI FAJDVADÁSZAT.

A vén Retyezát sem álmodta egy hamar, hogy ekkora divatba jöjjön!

Most bezzeg lefestik tar fejét minden oldalról; felkutatják csendéletét s beszélnek arról mindenütt.

De nem is hordott a hátán királyi vadászt, talán Mátyás óta.... talán Rege-királyfi uralkodása óta?

Vén Retyezát apó sok mindenféle gyermeke közt egy sincs különösebb a siketfajdnál, a melyet németül Auerhahn-nak, természetrajzi könyvekben tetrao urogallus-nak neveznek.

A tyukja nyáron s tavaszon át fent lakik a futó fenyő alatt; ottan költi ki fiait s táplálja borsika-bogyóval, a mig szárnyra kelnek. Akkor lehuzódnak a fenyves tetejére mindnyáján; egy-egy fenyőt lak ázul választ magának mindenik, s nem tudnak egymásról többé, csupán a párosodás idején.

Ugyancsak jó akkor, hogy ők magok tisztában vannak az egymáshoz tartozás kérdésével; mert a természettudósoktól soha meg nem tanulhatták volna, hogy az a pompás nagy kakas s az az egyszerü kis tojó egymás életepárja.

A kakas van akkora, mint egy pulyka; tollazata egyike a legpompásabbaknak. Szeme körül bibor-piros bőr teszi feltünővé; nyakán végig 8—10 szál feketés-szürke toll képez tekintélyadó szakállat; melle feketés-szürke, de háta és farka zöldbe játszó sötét aczélkék. Csőre erősen hajlott, mintha hatalmas ragadozó volna; pedig szerény házi koszton él, a fenyőfák rügyével.

A tojó igénytelen házias kinézésü; teste csak akkorácska, mint egy házi tyuké; csőre egyenes, tollazata sárgás-barna, fekete pettyekkel.

S ez az egészen különböző két állat egészen egyenlő tojásokból kél ki, ugyanazon táplálékon növekedik nagygyá!

Táplálékuk, mint már emlitve volt, rengetegül zsiradék nélküli, mert a fenyőág végén lévő rügyből áll.

Találnak ezenkivül a kakas begyében, mikor lelövik, egész 50 darabig való kicsiny kövecskéket is. Szüksége van rá, hogy elmorzsolhassa a száraz eledelt. Némely darab kő oly szépen kicsiszolódik ottan, hogy akár gyürübe lehet foglalni. Vadászok szerencsehozó talizmánként hordják zsebökben ezt a kövecskét.

Ezt az állatot ugyan méltatlanul nevezték siketnek, mert rend szerint annyira éber és óvatos, hogy a vadásznak még a lélegzetét is észreveszi. Csupán akkor tompulnak el érzékei, a mikor szerelmeskedési ideje következik. Akkor igazán se lát, se hall. Akkor szokták vadászni.

Április 15-től azon hónap végéig, legfölebb még május legelső napjaiban történik a fajdvadászat. Akkor a rengeteg fenyvesben kiválasztanak e madarak egy-egy darabka tisztást; oda gyülnek hajnalonként szerelmi játékot üzni.

A tyukok lent sétálnak a tisztáson, 7—8 egy csoportban. A kakasok gyors suhogással gyülnek s helyet foglalnak a tisztás körül lévő fákon. Sajátságos éles sziszegéssel, a mely messze hangzik, gyüjtik tyukjaikat.

A mint pitymallani kezd, két-három kakas csap le egyszerre a térre és borzasztó küzdelmet kezdenek egymás ellen. A tyukok részvét nélkül kotyognak és várják a küzdelem eredményét. A győztes kakas előtt aztán rendre meghódolnak. Közben uj versenytárs jő s ismételve megujul a küzdelem. Egyszerre azonban csak egyetlen kakas uralkodhatik, az, a melyik legyőzte mindeniket, akárhány tojó van a téren.

A vadászok havasismerő emberektől járnak végére, hogy mely vidéken van a küzdtér. Odavezettetik ki magokat a fenyvest elboritó hó között gyalog a megelőző este. Bizonyos távolságban sátrat vernek, fenyőgalyat tesznek a hó tetejére s bundákba burkolódzva alusznak, ha ugyan a hóolvadás nem támaszt vizáradást alattok, vagy meg nem gyul a fenyősátor.

Mielőtt pitymallanék, szép csendesen állást foglalnak a vivő tér körül s nem mozdulnak egyet sem. Izgatottan várják a kakasok suhogó érkezését s mikor azok megkezdik hivogató sziszegésöket, gyors léptekben közelednek feléjök. De csak épen az alatt mozdulhatnak, a mig a hang tart, mert hallgató állapotában annyira éber a kakas, hogy azonnal észreveszi a legkisebb mozdulást. Ha megközelitheti a vadász a fenyőt, melynek keresztben álló tetőágain áll a fényes madár, ujabb sziszegést vár és lő, s ha jól czélzott, lábához hull az áldozat.

Ha lett volna türelme tovább várni, a mig leszállanak a térre és viaskodást kezdenek, akkor megközelithette volna egészen, sőt bottal leüthette volna, annyira siketté teszi az állatot a harczvágy és a szerelmi gerjedelem.

Petrucz bátya, a kit képünk jól talált rajzban mutat fel az oldalára akasztott kakassal, több türelemmel bir, mint az urak.

Jó pénzért elvezeti az uri vadászokat is az előtte ismeretes vivóhelyre; azt is megteszi, hogy kivánatra tartózkodást parancsol magának s ki sem süti puskáját az egész vadászat alatt. De csak mosolyog magában, mikor az uri vadászok túl-heveskedésből elriasztják az egész falkát.

Ő, ha kedvet kap a gyermek-kora óta ismert havasokon kóborolni, megvárja türelemmel, a mig verekedni szállanak a kakasok; akkor aztán lelövi biztosan.

Különben nála is inkább csak vadászszenvedély, mint kenyérkereset: mert a siket fajdból nem lehet egyszerre sokat lőni; egynek ára pedig csak 1 forint körül jár a hátszegi piaczon.

Dobay Feri főszámvevő beszélte el nekem többször s most is a fajdvadászatot, mert régebben el nem maradott volna soha a b. Bornemisza tavaszi kirándulásairól. Ötödik éve azonban kakas helyett az alispán fiát, Szereday Aladárt

Melka Vince

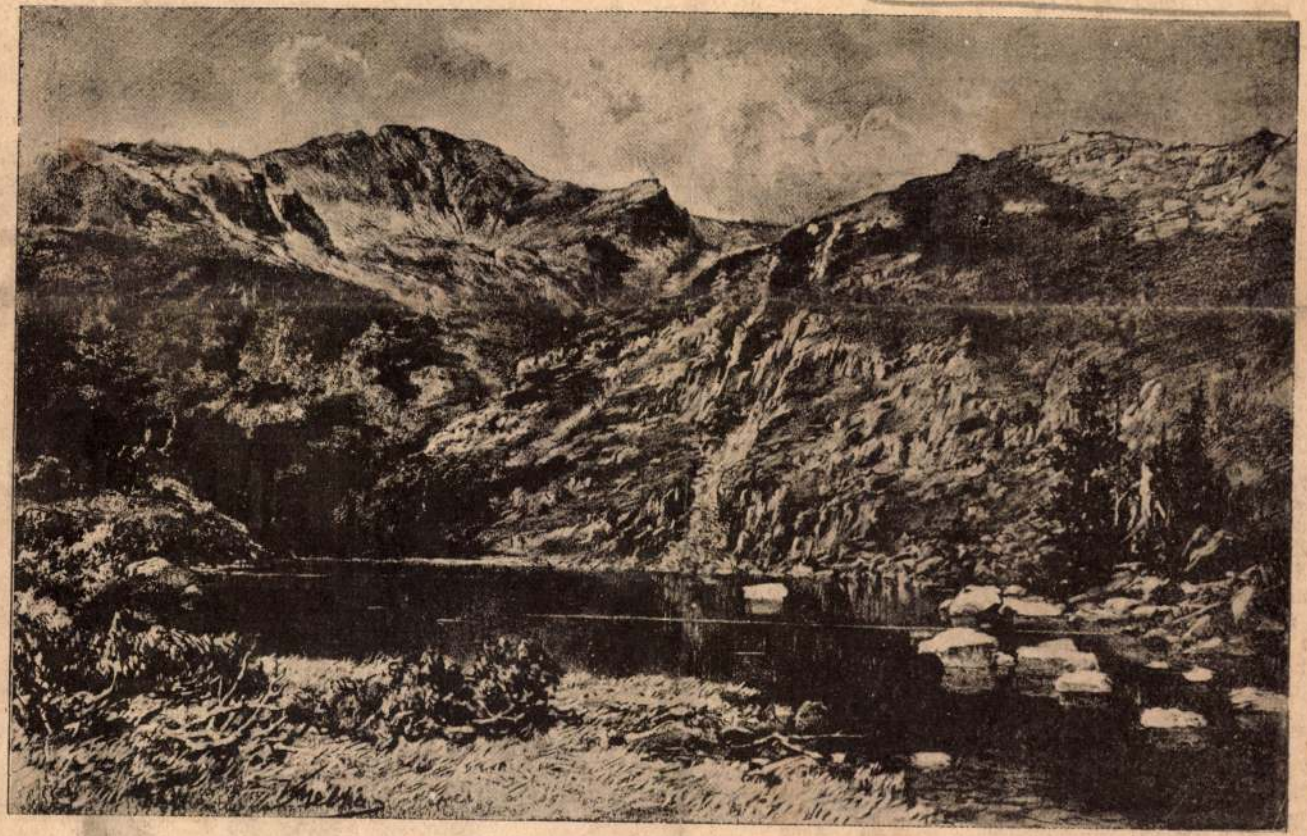

Retyezáti részlet.

Melka Vince festménye.

Párizsban 1924. II. 11-n.

August Förster, Stingl Original, Wirth stb. stb. gyárak kizárólagos vezérképviselete.
Hangolás, szakszerű javitás és szállitás!

Ohajtanék KISS JENŐ úrról tudni, ki 26 évvel ezelőtt Tisza-Dobon volt segédjegyző, s utóbb Erdélyben közjegyző lett. Unitárius vallású volt.

Aki hogylétéről, illetve hollétéről tud, egy régi igaz barátját szíveskedjék erről tudatni, nem ajánlott levélben.

J. Dajch,
8486. Vanderbilt Avenue.
Detroit Michigan, Amerika.

(Alapitva 1894.) (Alapitva 1894.)

Erdélyi Bank és Takarékpénztár Részvénytársaság

Leggyorsabban eszközöl átutalásokat a belföld és külföld bármely piacára a legelőnyösebb feltételek mellett. Idegen pénzek vétele és eladása. — *Betéteket* a legmagasabb kamatláb mellett gyümölcsöztet naptól-napig, s azokat felmondás nélkül bármikor visszafizeti. — A betéteket terhelő tökekamatadót a bank sajátjából fizeti.

Kolozsvár, Mátyás-kir.-tér 32. (Saját ház)
(Fókintézet Torda.)

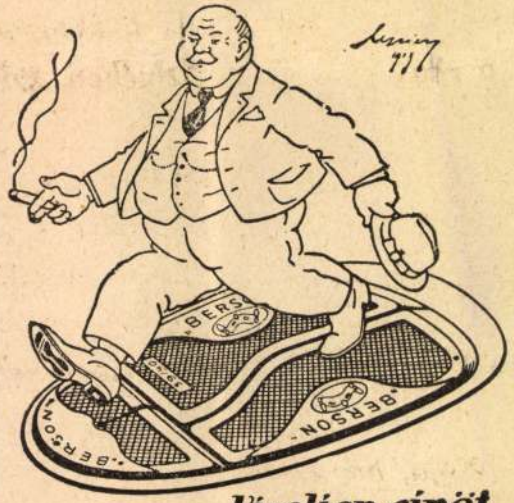

Viseljen cipőt
Berson-gummitalppal.

KAISER BORAX

IDEÁLISAN HAT A SZEPLŐK ELLEN

KOLOZSVÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS HITELBANK R. T.

a babonának számos nemét gyakorolja ellenük. A gonosz szellemek hatalmukat az ördögtől nyerik, ki a *fekete világ*ban lakik, de feljő a *fehér világ*ba is, hogy ártson az embereknek.

A levegőbeli gonosz szellemek az *iele*-k, a kik *dînsele*, *frumoase*, *vîntoase*, *zîne*, *măestre*, *bune*, *milostive*, *şoimane*, *puternice*, stb. nevek alatt is előfordúlnak. Ezek a levegőben élnek; megrontják az embert, testében bizonyos

Havasi isztina belseje.

szakgató fájdalmat idéznek elő. Az *ursitoare*-k (sorsvetők) alatt két, három, más helyt tizenkét női szellemet értenek, a kik a születés után a hetedik nap éjszakáján megjelennek a gyermek ágyánál és határoznak jövendő sorsa fölött. A *moroiu* kereszteletlenül meghalt gyermekből lett boszorkány, a mely éjfélkor kijő macska vagy kutya alakjában a sírból és csak az utolsó kakasszóra tér oda vissza. A *boszorkányok* (strigoi) többnyire olyan vén asszonyokból lesznek, kik bizonyos bűv-erő elnyeréséért még életökben eladják magukat az ördögnek. Vannak férfi boszorkányok is. A *prikulics* — ember vagy állat — legtöbbször kutya és farkas alakjában járó kisértet; hatalma nem emberfölötti, mert a

Osztrák Magyar Monarchia
Ázsiában és Egyben

kutyák gyakran szétszakgatják, sőt tetten érés esetén az emberek is agyonverhetik. Hatalma május hónappal kezdődik és az első fagykor megszűnik. A *spiritus*t az ördög adja a kuruzslónőnek, a ki annak mindenben engedelmeskedik. A spiritus rendszerint záptojásból búvik elő s mindentudó; innen van a varázslónő mindentudósága is. *Vêrcolaci*, holdbeli farkasok, melyek holdfogyatkozáskor megeszik a holdat. A *şolomonár* (garabonczás diák) felhőket hajt és jégveréssel sújtja a mezőt. Vannak *contra-şolomonár*-ok is, a kik az előbbieket működésükben megbénítják, sárkányokon lovagolnak, melyek valamely tóban laknak. A mesevilág számtalan alakjai közé tartoznak a *bălaur*, a *zmeu*, stb. sárkányféle alakok is.

Népköltészet. — A románság népköltészete *versben* (dal, ének, ballada, kolinda, tánczszó, ráolvasás), *prózában* (mese, adoma, közmondás, találós mese) egyaránt gazdag. A versek rhythmusa hangsulyos; a népdalok *frunză verde* (zöld levél) szólammal kezdődnek. Szerelmét, bánatát, gyászát, vágyát dalban, gúnyját, élczét, kitörő kedvét tánczszókban önti ki a román is. A szerelem hatalmáról így vélekedik a román népdal:

Zis'a maica că mĕ scoate
De la multe, de la toate;
De la doue nu mĕ poate:
De la mândră, de la moarte.

(Mondá anyám, sok mindentől meg tud engem szabadítni; de kettőtől: kedvesemtől s a haláltól nem).

A román legény kedvese a „napból van kiszakítva“ és „szép, mint a kereszt“. A szerelmes gyakran így sóhajt föl:

Mĕi bădiță, Onule,
Sĕmâna-ți-aș numele
Prin toate grădinele,
Să sboară miroasele
La toate frumoasele,
Să rĕsbească și la mine
Superarea să-mi aline
Ce-mi face dorul de tine!

(János bátya, elvetném nevedet minden kertbe, hogy illata szétáradjon a szép leányok között; így hozzám is eljuthatna s enyhítené szomorúságomat, a mit te okoztál).

A román leány eszményképe a juhász (cioban). Szeretete, gyűlölete egyaránt szenvedélyes. A szerelmi költeményekben az átoknak, átkozódásoknak nagy szerepük van. A katonáskodás dalba öntött keservei meghatók. A dallam mindig mélabús.

A *tánczszókat* a legények a tánczütemre kiáltják. Ezekben a maguk kis világában tapasztalt gyöngeségeket és félszegségeket ostorozzák. Kedvelt czéltáblák a pap, papné, kántor, bíró, a rest leányok és a kikapós menyecskék.

érik a falvak, a melyek vagy a téren, vagy a mellékvölgyek torkolatában feküsznek. A Nyárád völgye *Szent-László*nál nyugat felé kanyarodik. E községnek kis dombon emelkedő templom-kastélya, mely jelenleg az unitáriusoké, egyik legrégibb épen maradt építészeti emléke a vidéknek; köríves keskeny ablakai a román styl motivumait tűntetik föl. Szent-Lászlótól egy futamodásnyira fekszik *Bálintfalva* s ennek mindjárt tövében *Baczka-Madaras*, hol a Baczka nevű hegyoldal híres bort ád. Innen származott Kiss Gergely, a székelyudvarhelyi kollegium újjáalapítója.

A Maros és folytatólag a Nyárád völgyét egy keskeny dombláncolat választja el a Kis-Küküllő völgyétől. Az Udvarhelymegye területéről érkező Küküllőt Szovátánál pillantjuk meg. *Szovátán* egy kis fürdőtelepet találunk, mely különböző sósforrásaival nagyobb méltánylást érdemelne, tekintve, hogy vidéke is egyike a legszebbeknek. A Szovátától félórányira fekvő *Sóvárad* egy római castrum helyén épült, melynek maradványait itt-ott még most is föl lehet találni a sűrűn épített házak között. A falun alól emelkedő hegyfokon, a Bekecs egyik nyúlványán egy vár nyomait találjuk, melyet a nép *Csombod várá*nak nevez. A nép ajkán fönmaradt mondák Csombod várának, mint a Küküllő túlpartján feküdt Moka várának, a Korond mellett emelkedett Firtos várának, vagy az Illyés mező fölött állott Rapsonné várának építését is tündéreknek, óriásoknak, mesebeli hősöknek tulajdonítják.

Sóváradon alúl fekszik Maros-Tordamegyének egyik legnépesebb székely községe *Kibéd*. Kiváló gyümölcstermő hely, mint általában a Küküllő völgye s annak mellékvölgyei. Kibédről származik a jeles papokat és tanárokat adott Péterfi család; itt született Mátyus István dr., a „Diaetetika“ írója, a XVIII. század közepén. Alább találjuk *Makfalvá*t, a Dósa család származási helyét, a melyből különösen Dósa Elek, az „Erdélyhoni jogtudomány“ írója, emelkedett ki. Itt van a már említett Wesselényi-iskola is.

Alább három apróbb székely községet elhagyva *Erdő-Szent-György*re érünk, mely hajdan a Rhédei grófok birtoka volt. Egy régi kastély állott a Küküllő fölött emelkedő kis lapályon melyet úrnője, gróf Rhédei Zsigmondné Wesselényi Kata, 1760-ban alakíttatott át. A régi kastély helyébe később újabb úri lakot építettek. A Rhédei család ez ága Württemberg herczegné Rhédei Klaudiával kihalván, az uradalom Teck herczegnek, a jelenlegi angol trónörökös néhai apósának birtokába jutott, míg legújabb időben eladatott. Erdő-Szent-Györgyön kivűl, a Küküllő mentén még három községe van Maros-Tordamegyének, *Havadtő*, *Gyalakuta* és *Kelemen-telke*, legnagyobbrészt refor-

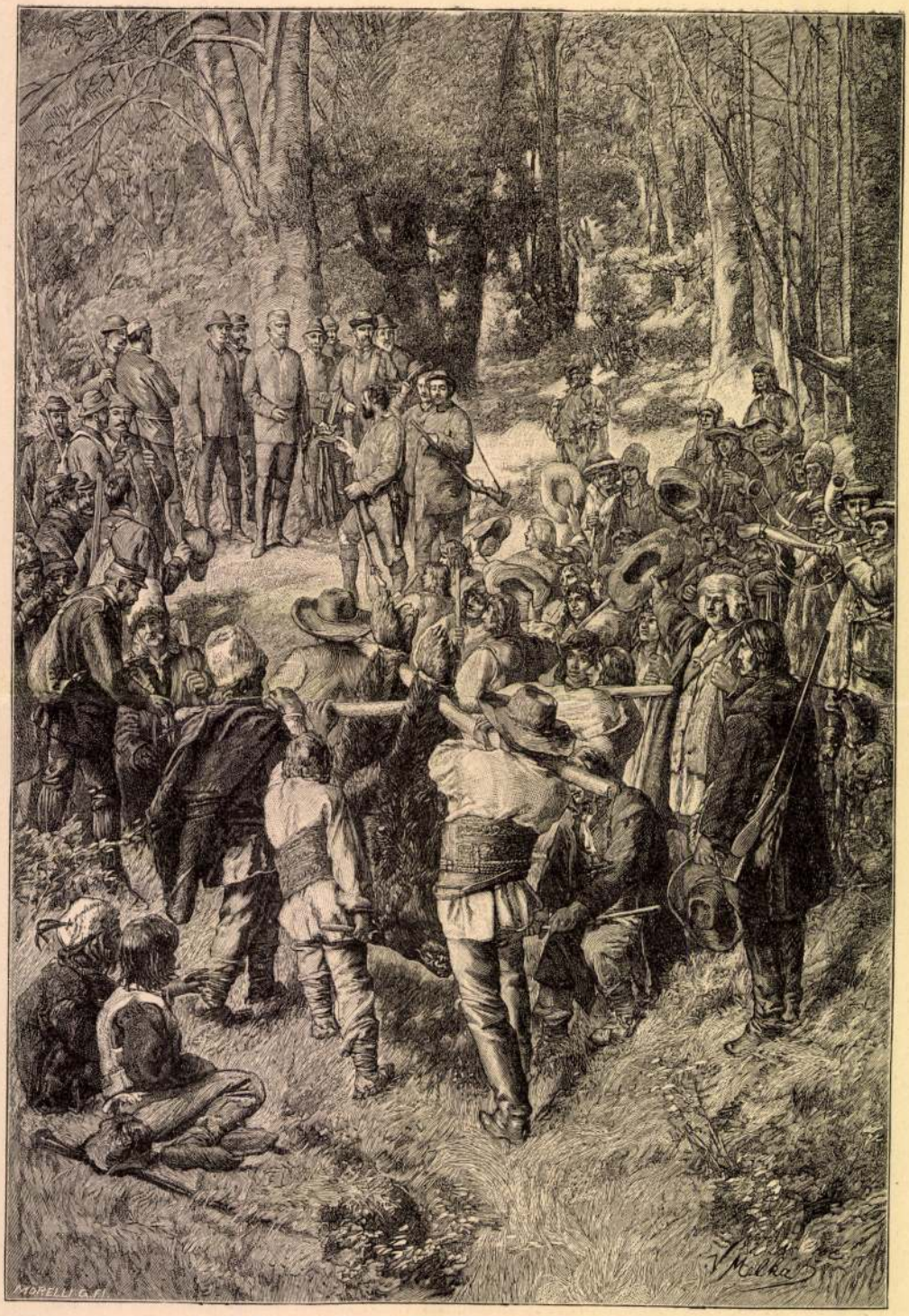

Jelenet Rudolf trónörökös görgényi medvevadászatából.

M. 39

Osztrák magyar Monarchia
irásban és képben

Szintén sokan foglalkoznak *állattenyésztéssel.* Hátszegvidék s általában a havasi tájak juhászata és marhatenyésztése virágzónak mondható. Újabb időben meg kezdették honosítani az algaui és simmenthali szarvasmarha fajtákat is, de a nép szívósan ragaszkodik az ősi fajtához, habár az már meglehetősen elsatnyúlt. A havasi vidékek szegényebb része fölös számú kecskét tart. Érdekes különlegessége a megyei lótenyésztésnek a mokány ló, melyből különösen a zsili és retyezáti fajta válik ki szivósságával, hegymászó ügyességével és kevéssel való megelégedésével.

A gazdag vadállományból a medve, zerge, hiúz, szarvas, őz, róka, vidra és a havasok tetejéig mindenütt honos nyúl említendők. A kíméletlenül űzött halászat és a fűrészmalmok elterjedése a galócza-pisztrángot már a Zsil forrásvidékére szorította s a kövi-pisztrángot is erősen pusztítja. A Maros folyó e megyén át folyó része halban eléggé gazdag és benne néhol nemcsak szép harcsákat fognak, hanem olykor kecsegét is, mely a Tiszából vándorol föl. A megye álló vizein és nádasaiban tömérdek vízi-szárnyas fordúl meg. Így nemcsak a gődények látogatják különösen Piski és Dédács vidékét, hanem gyakran éjszaksarki madarakat is lőnek a vadászok.

A megye legjövedelmezőbb gazdasági forrása a *bányamívelés.* Három évtizeddel ez előtt a Marostól éjszakra eső vidékeken még csak az aranybányászatot és Vajda-Hunyad környékén a vastermelést űzték. A Zsil mellékének kőszéntelepei 1869-ig, ha nem is egészen ismeretlenül, de jóformán fölhasználatlanúl hevertek. A piski—petrozsényi vasút megnyiltával azonban e vidék szénbányászata egyszerre nagyon föllendűlt. Az ezer évesnél régibb múltú aranybányászatról e mű „Aranybányászat" című fejezete részletesebben megemlékezett. A vasbányászat is a Ruszka-Pojána keleti lejtőin szintén nagyon régi eredetű, de csak legutóbb vett nagyobb lendületet.

A legrégibb, történelmi kor előtti idők maradványainak tanúságtétele szerint a megye nagy része már az ős időkben lakott volt. A dák korszakban a megye terűlete fő része volt Dáciának. A mai *Várhely (Gredistye)* nevű község helyén feküdt a dák birodalom fővárosa, *Sarmizegethusa.* Ugyancsak Sarmizegethusa helyén építette Trajanus császár a római provinciává lett Dacia új székvárosát, *Ulpia Trajánát.* Az utolsó daciai és római fölíratok is e megye terűletén maradtak fönn 260-ból annak jeléül, hogy a rómaiak itt vívták végső harczaikat a mai erdélyi részek terűletén a gótokkal, kik 265 körűl Daciát elárasztva, kíméletlenül szétromboltak minden római építményt.

mennyiségű pálinkát főznek. Az alma- és körtetermés is gazdag. A Körös-vidék cseresznyéjét, meggyét és Bulzesd almáját egész karavánokban viszik a móczok az Alföldre. A Maros jobb partján kitűnő szőlő terem s Déva környékének kajszin- és őszibaraczkja ritkítja párját. Újabban „Transylvania“ nevű gyümölcs-értékesítő szövetkezet is alakúlt, mely hivatva van a gyümölcstermesztésnek az eddiginél is nagyobb lendületet adni.

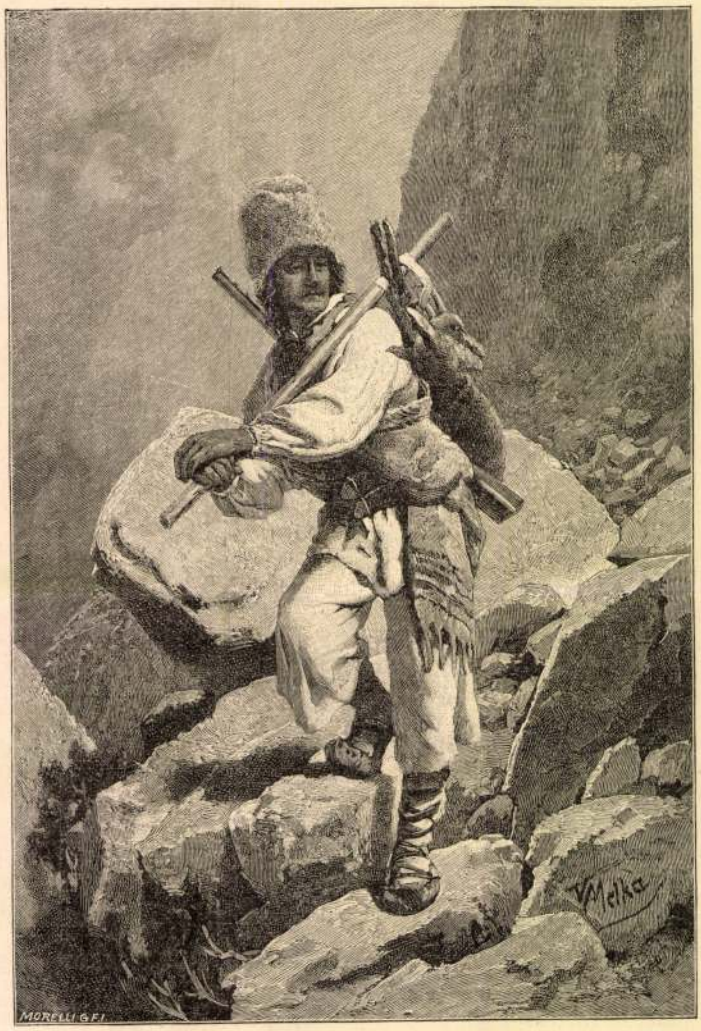

Retyezáti zergevadász.

A lakosság a megye nagyságához képest gyér, mert sok a nem lakható s a gazdasági termelésre alkalmatlan vidék. A lakosok nagy része mezei gazdálkodással, a havasok között pedig általában pásztorkodással és erdei famunkával foglalkozik. A 357.540 hektár erdőterületből az erdőértékesítés szempontjából a kudzsiri és szászvárosi havasok, meg a ruszkapojánai kincstári erdészet áll első helyen. A Retyezát és Paring fenyveseit a Kendeffy család bírja és értékesíti. A házi faipar el van terjedve a lakosság között. Gazdasági faeszközeit és házi edényeit a nép általában maga készíti. A Körös-vidék egyes faluinak lakói kádakkal, csebrekkel, s egyéb faedényekkel messze földre terjedő házaló kereskedést folytatnak.

veszik kezdetüket a vaskövekben gazdag, hatalmas kudzsiri havasok, melyek éjszakra a szászvárosi havasokkal kapcsolatban a Kenyérmezőig nyomúlnak s az oda is ellátszó 1794 méter magas *Batrina* és az 1769 méter *Godeán* csúcsokkal alig emelkednek a fenyű-región túl.

Hunyadmegye területét három nagyobb folyó öntözi: éjszakon a *Fehér-Körös*, középen a *Maros* és délen a kettős *Zsil*. A *Maros*nak száz kilométernyi hosszúságú partvidéke Hunyadmegyének legáldottabb része. Első mellékvize a *Kenyérvíz*, mely a Surian tengerszeméből ered s *Nagyvíz* néven Kudzsirnál jut ki a hegyek közűl. Szászvárosnál a *Városvíz*, Piskinél pedig a sebes futású *Sztrigy* rohan a Marosba, magába fogadván előbb a Retyezát vizeit egyesítő *Sebest*. Dévánál a *Cserna*, hajdani nevén *Egregy*, és Dobránál a hajdan *Jó*nak nevezett *Dobra* vize növelik a Marost. Jobbról legnagyobb mellékvizei a *Gyógyvíz* és lentebb, Maros-Németivel szemközt a *Kis-* és *Nagy-Kaján*. Második fő folyója a *Fehér-Körös*, mely a Dealu Csisuluj és a Vulkán forrásaiból Blezsénynél összefolyva, Kristyórig délre tart s ott nyugatra fordúlva, a brádi aranyzúzó-malmokat hajtja. Körösbányán alúl Ocsnál már Aradmegyébe lép át. Harmadik fő folyó a megye déli részében a *Magyar-* és *Román-Zsil*, melyek egészen ellenkező irányból futva, Petrozsényen alúl egyesűlnek s áttörve a határhegységet a Szurdok szoroson át, Romániába folynak. A megye délnyugati szélén ered s a Vaskapu nevű hágó alatt nyugatra kanyarodik a *Bisztra*, mely innen az Al-Duna felé ős idők óta használt útat nyit. Nagyobb tavai a megyének a már említett tengerszemeken kivűl nincsenek. Ásványvizei közűl az *alváczai*, *algyógyi* és *kis-kaláni* hévvizek mellett említést érdemelnek a *boholti*, *kéméndi* savanyúvizek és a *dévai* konyhasós forrás.

Hunyadmegye éghajlata a magas hegyi vidékeken általában zordon, a lapályokon és alantabb fekvésű völgyekben ellenben mérsékelt. Ez utóbbi helyeken a rendszerint nagyon meleg nyarakkal enyhe telek váltakoznak. A hőmérő csak ritkán sülyed —10 C° alá; Déva körűl a januári hideg átlaga sem haladja meg a —5.2 C°-t. A tavasz elég korán kezdődik ugyan, de a magas hegység közelléte miatt szeles és változó szokott lenni; de az ősz annál kellemesebb és tartósabb.

A termő terület 751.064 hektár. Ebből szántóföld 163.061, kert 13.788, rét 90.911, legelő 117.983 és szőlő 1743 hektár. Legfőbb terméke a kukoricza. Búzát a Maros mentén kivűl keveset termesztenek, de a megye többi részeiben annál több rozsot és zabot. A megyében sok gyümölcs terem, így a Maros és Fehér-Körös vidékének előhegyein sok szilva, melyből nagy

Vadásztársaság a Zenoga-tónál.

Melka Vince festőművészről

Melka Vince

Egy már-már elfeledett művészt, a 19. század második felének és a századforduló utáni első évtizednek kedvelt erdélyi festőjét, Melka Vincét próbáljuk egy levél segítségével megidézni. A levelet Kelemen Lajos történettudós, az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltárának „élő lexikona" írta Lyka Károly művészettörténész professzornak.

Mit tudunk Melka Vincéről? Sajnálatosan keveset.

Csehországban, Prága közelében, az Iser (mai nevén: Jizera) folyó jobbpartján fekvő kisvárosban, Neu-Benatekben (Nové Benátky) született 1834. január 10-én. Közép- és főiskolai tanulmányait a cseh fővárosban végezte, a prágai Szépművészeti Akadémián szerzett oklevelet. Utána Bécsben a kitűnő történeti képek festőjénél, Joseph Hellich mesternél tökéletesítette tudását. (Mellesleg: J. Hellich festette Melka szülővárosának nagytemplomába az oltárképet.) Később évekig működött a drezdai Zwingerben, ahol magyar műbarát-mágnásokkal (Teleki Sámuel, Jósika Sámuel) került kapcsolatba. Meghívásuk révén költözött Prágából Magyarországra, majd 1870-ben letelepedett Kolozsvárott.[1] 1833-ban nyílt először alkalma bemutatkozásra, a csoportos „műkitételen" Munkácsy Mihály, Hollósy Simon, Vastagh György, Telepy Károly, Spányi Béla, Than Mór, Sárdi István és Kővári Endre társaságában.[2] Művészeti tevékenysége mellett magántanárként is működött a Kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen. Mégis, szinte észrevétlenül halt meg Kolozsváron, 1911. szeptember 25-én. A Házsongárdban, a lutheránus sírkertben temették el, Kővári László, Erdély történettudósa mellé. Sírja azonban évtizedek múltával megváltatlan maradván, „üres telek" lett (ma szemétároló!). Még szép, hogy sírkövének

Retyezát

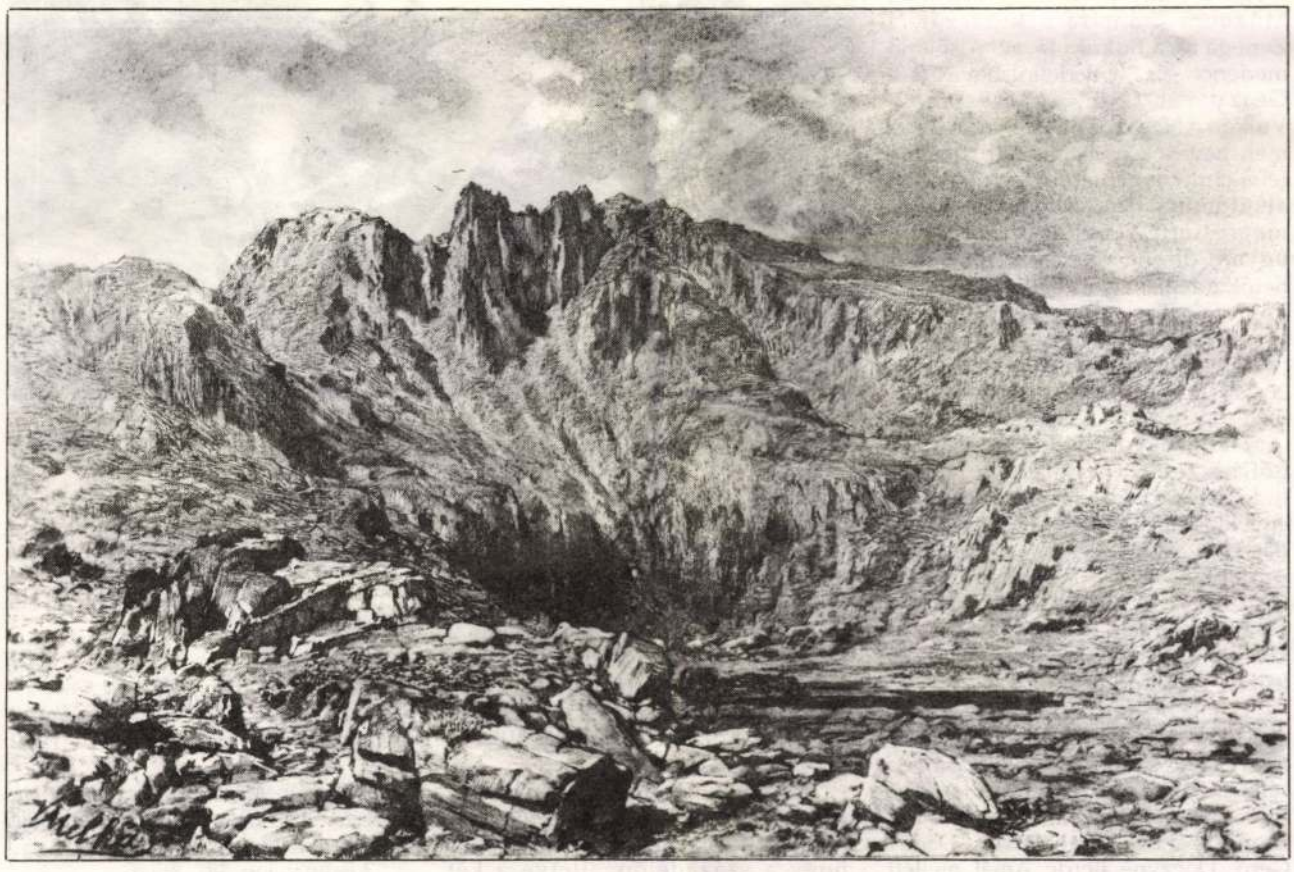

névtábláját kegyeletes kezek leköltöztették a lutheránus temető bejárata előtti virágágyásos töltésre.

Munkásságának monografikus igényű feldolgozása még várat magára. Tudjuk, hogy az 1880-as évek elején a Rudolf trónörökös rendezte híres görgényi vadászatokról szén- és krétarajzokat készített, akvarelleket és olajképeket festett. Ezek a remek műalkotások a főherceg halála után Ferenc József utasítására osztrák földre, illetve Luxemburgba vándoroltak. Az Osztrák-Magyar Monarchia Írásban és Képben című, Rudolf trónörökös patronálta nagy vállalkozás Magyarországgal foglalkozó köteteibe számos illusztrációt az ő rajzai és festményei után metszett fába Morelli Gusztáv, a Mintarajziskola és az Iparművészeti Tanoda kitűnő tanára. Megfestette egyetemi kollégáinak portréit[3] is. Így Kanitz Ágoston flórakutató, Istvánffi Gyula mikológus professzorokét, Walz Lajost, a kolozsvári botanikus kert tekintélyes főfelügyelőjét, Simonkai Lajos flórakutató és Vajda Gyula történelemtudós tanárokét, valamint Gratz Mór evangelikus lelkész arcképét. Több festményen megörökítette az erdélyi tájakat, a jellegzetes, egyedi természeti értékeket. Ezek közül az alkotások közül Szádeczky-Kardoss Gyulának sikerült megszereznie az Erdélyi Nemzeti Múzeum számára a Retyezát, a Zenoga tó, a Bukura tó, az Alsójárai medence és a Bedellői havasok a Géczy vár felől, a Verespatak, Vulkán a Nagytótól valamint a Kelemen havasok és Istenszéke Abafája felől című nagyméretű képeket. Egy alkalommal Kolozsvár városát is megfestette. Távlatból ábrázolta ugyan, de jól kivehetők, felismerhetők a legjellegzetesebb, közismert épületei. Teret engedett a várost körülölelő táj ábrázolásának is. (Megjelent a Pásztortűz 1926/25—26. sz.-ban, valamint a Művészeti Szalon 1929/11—12 számában.)

Hátrahagyott műveiből az EME bölcsészeti, nyelv- és történettudományi szakosztálya Melka Vince emlékkiállítást rendezett 1914-ben, a Bástya utcai képtárban. „A megnyitó ünnepségen M. Merész Gyula festőművész méltatta az elhunyt kiváló érdemeit s rajzolta meg zárkózottan élő művészegyéniségét" (Ellenzék, 1914. ápri-lis 27).

Halála után nyolc évvel, 1919 júniusá-ban, az erdélyi képző- és iparművészek pünkösdi kiállításán, a sétatéri korcsolyapavilonban, az első romániai nagy tárlaton Ács Ferenc, Szopos Sándor, Tóth István, Daday Gerő, Dóczyné Berde Amál mellett Melka Vince alkotásai is bemutatásra kerültek.[4]

A jósikafalvi kápolna oltárképe. (A Madonna modellje — állítólag — Teleki Blanka grófnő; az előtérben a haldokló Vasvári Pál.)

Akvarelljeiből és rajzaiból a Magyar Nemzeti Galéria őriz néhány műalkotást. Össze kellene gyűjteni még meglevő és gyakorta lappangó alkotásait, jegyzékbe foglalni egy majdani gyűjteményes kiállítás és munkásságát bemutató album, monográfia számára.

Kelemen Lajos levele nyomán néhány kép sorsáról konkrét adatokat tudunk meg, többek között, hogy a századelőn, illetve a két világháború közötti időszakban kik és hol őriztek Melka-képeket.

SAS PÉTER

[1] *Kelemen Lajos: Művészettörténeti tanulmányok 2. Buk. 1982. 370.*

[2] *Banner Zoltán: Erdélyi magyar művészet a XX. században. Bp., 1990. 29.*

[3] *Richter Aladár: Melka Vincze emlékezete. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Évkönyve 1911 évre. Kv., 1912. 77.*

[4] *Banner, i.m. 38.*

MELKA Vince festő Művészi, 1995/4-5

KELEMEN LAJOS LEVELE LYKA KÁROLYHOZ

Méltóságos Uram!

Nyárády E. Gyula kolléga tegnap fölkeresett s értesítvén arról, hogy Méltóságod **Melka Vincze** *festőművészről keres adatokat, sietek — amit tudok — közölni.*

Mindenekelőtt külön küldöm az Erdélyi Múzeum Egyesület 1911. évi Évkönyvét, melynek 77—80. lapjain néhai Richter Aladár egyetemi tanár szép megemlékezése van róla, Melka arcképével és két szép képe hasonmásával. A 78. lap 1. sz. jegyzete felsorolja ott azt a keveset, ami Melkáról halála alkalmával megjelent. Ezek a lapok és az Erdélyi Lapok c. képes szépirodalmi lap Budapesten is meglesznek a M. N. Múzeum Könyvtárában, mert köteles példányként jártak oda. Amennyiben azonban nem lennének meg: itt az Erdélyi Múzeum Könyvtárában megvannak és az illető cikkek szükség esetén lemásoltathatók. A Richter cikkéhez és jegyzeteihez megérthetésül és kiegészítésül **egész bizalmasan** *néhány megjegyzést kell tennem. A cikk 77. oldalán az utolsó kikezdésben emlegetett önzetlenség valótlan.*

Richter Aladár évek óta jól volt Melkával, ki a Petőfi utca 63. alatt lakott. Kedves kis beosztású földszintes háza volt itt Melkának, melynek baloldali keskeny, nyugatra néző udvari-ablakos részében és északra egy ablakos utcai szobájában, melyeket itt a rajzon pirossal jelöltem, Melka lakott. (A rajz nem maradt fenn — a szerző megj.) A másik szárny ki volt adva. Kissé emelkedő kertjében néhány fenyő és nyírfa, udvarán virágok voltak. Barátságos, napos, nyílt, tiszta udvara kellemes, derűs látványt nyújtott.

Melka halála után egy Gámentzi nevű örmény banktisztviselő vette meg s emeletet húzatott rá. Ma az épület a gör. keleti (orthodox) teológiai intézet tulajdona.

Richternek egyik fia keresztgyermeke volt Melkának, s a Richter gondos barátsága odáig fejlődött, hogy Melka a fiú javára végrendelkezett.

Nekem Péterfi Zsigmond nyug. szamosvölgyi vasútigazgató — kit mindig korrekt úri embernek ismertem — 1913-ban, midőn Richternek tömérdek turpis és inkorrekt dolga derült ki a Növénytani Intézetben, a Botanicus Múzeumban és az Erd. Múzeum Növénytárában, s amikért 1913 nyarán (kíméletből) rendelkezési állományba helyezték, mondotta el Richter ügyét Melkával. Én akkor az Erd. Múz. Egyesület titkára is voltam, Péterfi pedig, kit már kb. 15 év óta ismertem, az Erd. Múz. E. választmányi tagja volt.

Péterfinek szép ízléses sarokháza volt azon a soron, ahol Melka lakott, melyet maga építtetett, a Petőfi és Majális utcák szegletén. Melkától száz méter se volt a távolsága. Péterfi vagyonos, jóizlésű ember volt. Melkától többször vásárolt képeket, kiváló rajzokat.

Midőn már Melka nagyon elöregedett, többször vitt egy-egy képet eladni. Péterfit rég ismerve, egyszer keservesen panaszolta neki, hogy a lelkiismerete bántja, mert öreg nőrokonai (nővérei?) otthon Csehországban nehéz helyzetükben reá szorultak, s ő most nem segíthet rajtuk, mert Richter fiának végrendelkezett már évek óta.

Templomerőd

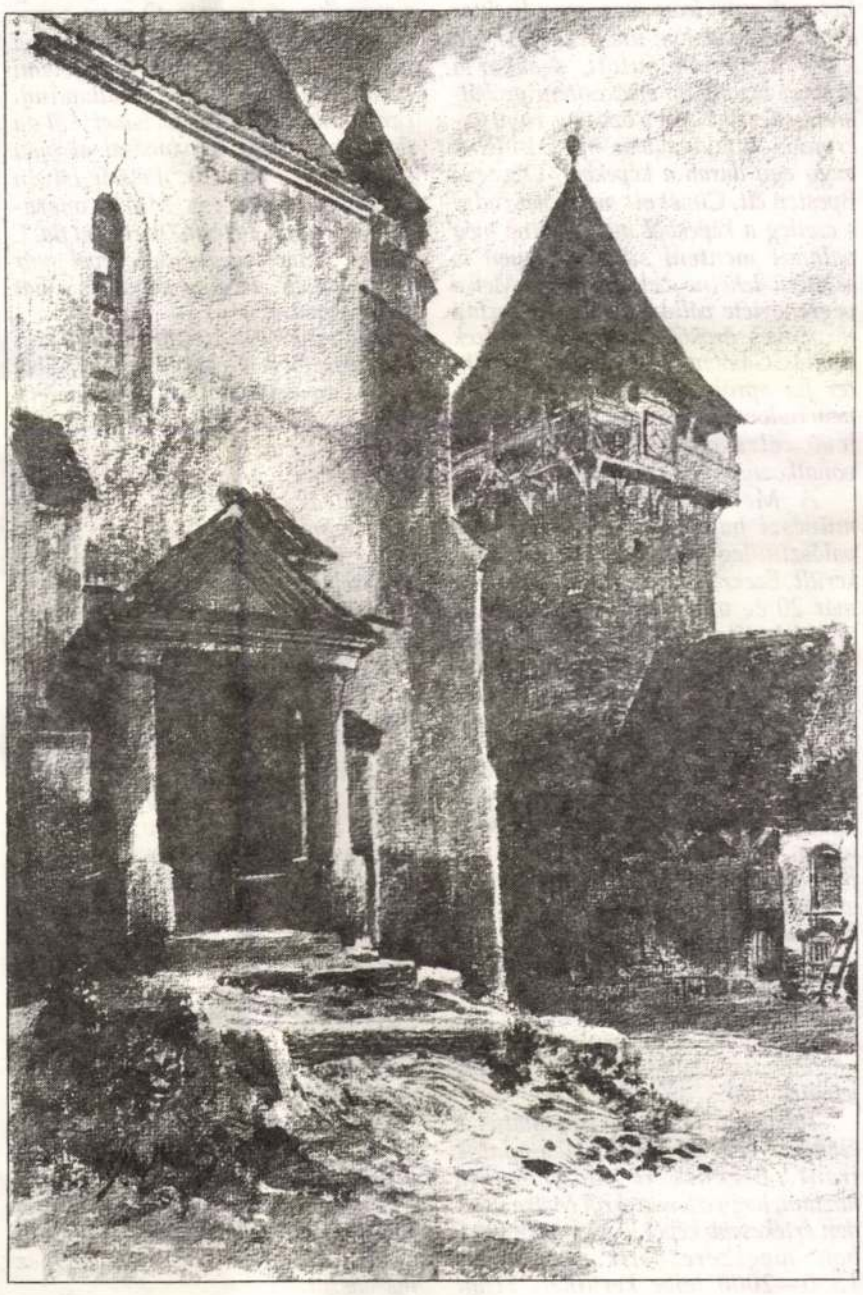

Péterfi felvilágosította, hogy ezen új végrendelkezéssel lehet változtatni.

Ekkor a naiv öreg művész könnyezve köszönte meg a felvilágosítást és elmondta, hogy azt ő is így szerette volna, de Richtertől, midőn ezt említette, úgy értesült, hogy ez a magyar törvények értelmében lehetetlen.

Péterfi megnyugtatta őt és segített neki lekiismerete szerint cselekedni. Richterrel ezért aztán feszült viszonyba került. Péterfi szerint Richter Melkának több képét, főleg rajzát eltulajdonította.

Én ismerem Richter rendelkezési állományba küldésének majdnem minden kínos és csúf előzményét. Ismertem őt is és őszintén megírom, hogy ezt nem tartottam a tapasztalataim után lehetetlennek, sőt... Ezt csak azért írom meg, mert Richter aztán a forradalom után tudom, hogy nagy nyomorba jutott, s akkor a képeket bizonyára értékesíteni próbálhatta; de lehet, hogy özvegye vagy gyermekei tulajdonában most is lehet vagy egy darab a képekből. Özvegye Bpesten élt. Címét ott meg lehet tudni s esetleg a képekből meg lehetne még valamit menteni s az özvegyen is segíteni lehetne vele valamit. Melka végrendelete változásával a ház aztán törvényes örököseire szállott s ezek eladták Gámentzi Istvánnak. A Richter fia apróbb öröklésben részesült, nem tudom miben, a 77. és 79. lap alján levő célzások ezekre az ügyekre vonatkoznak. Hinc illae lacrimae...

A Melka kevés hátramaradt művészi hagyatéka rokonai révén valószínűleg azokhoz, Csehországba került. Ezekről biztost nem tudok, s ma már 20 év után nagyon nehéz lenne megállapítani valamit. Örökösei (testvérei?) akkori hallomásom szerint nagyon öreg nők voltak, akik azóta bizonyára rég meghaltak.

Melka képeinek Richter által említett lemezei megvannak az Egyetemi Könyvtár fényképlemez gyűjteményében. Néhányról levonatot készíttettem volt én is s 1924—27 közt a Kolozsvárt megjelenő Pásztortűz című szépirodalmi és művészeti képes lapban kiadattam párat közölük. Egyik ily szép képe — a **Zenoga-tó** — címlapképül jött. A Richter cikke végén említett **Kolozsvár vidéke** is megjelent a lapban. Az évi tartalommutatók megmondják, hogy ott melyik képei jelentek meg.

Tavaly az itteni cseh konzulátus is élénken érdeklődött Melka-adatok iránt. Ezeknek is tudomásukra hoztam, hogy a lemezekről Melka minden értékesebb képét legalább fényképben megszerezhetik. Az egész 1500—2000 lejbe kerülhet. Tehát 55—70 pengőbe s legfennebb 200 cseh koronába kerülne. Nem tudok róla, hogy megrendelték volna a képeket. Ők egészen maguknak vindikálják Melkát. Igazuk is van abban, hogy Melka magyarul nem tanult meg. Itt németül érintkezett az emberekkel. Ez, és zárkózottságra hajló természete volt az oka annak, hogy öreg korára úgy magára maradt. Hiszen még szomszédai se tudtak mind beszélni vele.

Ami életrajzi adatait illeti, én azt hiszem, hogy midőn 1879-ben az itteni egyetem mellett a rajz- és festőművészet magántanítója lett, be kellett adnia ott rövid életrajzát. Ha szükséges: ennek utána nézethetek.

Öregebb kori életviszonyairól 1900 utántól tud Erdélyi Pál volt könyvtárigazgató. Közel lakott hozzája egy ideig s személyesen ismerte. Ő most a magyar Komáromban lakik. Szomszédja volt dr. Kolosváry Bálint egyetemi tanár (Budapest, Jogi és államtud. kar). Budapesten él és jól ismerte őt s a fiatal évek friss benyomásai alapján sokat tudhat róla dr. Péterfi István ügyvéd, Bazilidesz Mária operaénekesnő férje, Péterfi Zsigmond fia. E három ember megkérdezésével már egész halom életrajzi adathoz juthat Méltóságod.

Ha szükséges: itt pár még élő régi ismerősét én is megkérdezem. Képeiből 1916-ban két hatalmas nagyméretű tájképet a marosvécsi várkastélyban láttam. Egyiket az oda betört alsóausztriai német katonák megrongálták. Alól a rámával párhuzamosan belévágtak s feléig végig hasították. Szerencsére a szép kép szélét érvén ez a vad gazemberség, nem ártott lényegesen neki. Tudtommal a két kép Vécsen van most is. Pár képet láttam még Abafáján 1908-ban, néhai br. Huszár Károlynál, Szurdokon 1928-ban özv. br. Jósika Samunénál, itt Kolozsvárt 1925-ben özv. br. Bánffy Zoltánnénál, aki azonban innen elköltözött falura s elvitte a képeit is. Itt van két szép kisebb képe dr. Gyergyay Árpád orvos volt egy. m. tanárnál. Megvannak az Ásványtani Intézetben a Richter által fölsorolt képei is. A Vajda Gy. arcképe a Régiségtárban. Marosvécs vára, amelyet a Pásztortűzben közöltem, kisebb méretű kép s legrégibb erdélyi képei közé tartozik.

Erdélyi Pálnak is voltak Melka-rajzai. Péterfi Zsigmondnak volt itt legtöbb Melka rajza. Legalább 25—30 berámázott oldalra emlékszem. Ezek bizonyára két fia és Alice leánya kezében maradtak. Tibor fia úgy tudom Svájcban él, Pista Bpesten, Alice valahova a Dunántúlra ment férjhez másodszor.

Megnéztem az Egyetem Acta köteteit is Melkára [vonatkozóan]. Az 1912—13 évi beszédek kötetében Szádeczky Gyula rektor az elhunytak közt a 13. lapon pár sorban elparentálta. Ott említi, hogy Cholnoky Jenő mondott a bölcsészeti kar nevében a sírjánál beszédet. Ez talán meglehet az egykorú lapokban; de ha szép is: kevés lényegest tartalmazhat, mert Cholnoky szellemes ember, de nem historikus lélek. Érdekes, hogy Richter cikkei őrizték meg legjobban emlékét. Itt ő már annyira a múlté, hogy az utolsó 20 év új nemzedéke még a nevét se ismeri, pár régebbi művelt úri család olyan tagjain kívül, aki otthon hallott még róla.

Én őt csak látásból ismertem, és így — sajnos — keveset tudok és keveset írhattam róla.

Képei fényképalbumát érdemes volna megcsináltatni. Mivel én jelenleg az Erd. Múzeumnak a román egyetem használatában álló levéltáránál vagyok szolgálatban, mint levéltáros és a II. emeleten, a levéltári folyosó végén van a fényképészlaboráns is, aki igen jó (magyar) szakember: ha szükséges szívesen beszélek vele. A Lemezek 9—12-től 24—30 nagyságig változnak. Áruk e szerint 10, 20, 40 lei. Egy kép ennyibe kerül.

Méltóságodnak Nyárády levelében rólam tett kedves megemlékezését hálásan köszönve s elnézést kérve a késésért, a bőbeszédű és apróbetűs levélért, mély tisztelettel maradok régi tisztelője:

Kelemen Lajos

Kolozsvár, 1930. április 25. d. u.

Az egyetem bölcsészeti kara Melkáról külön gyászjelentést adott ki, mely az Erd. Múz. gyűjteményében megvan. E szerint † 1911. szept. 25-én kora hajnalban, 77 éves korában. Temették 27-én, a kolozsvári köztemetőben.

Jelzete: MTA MKI
MDK-C-I-17/1253:1—2

*Ez hát a könnyek oka (Terentius: Adria)

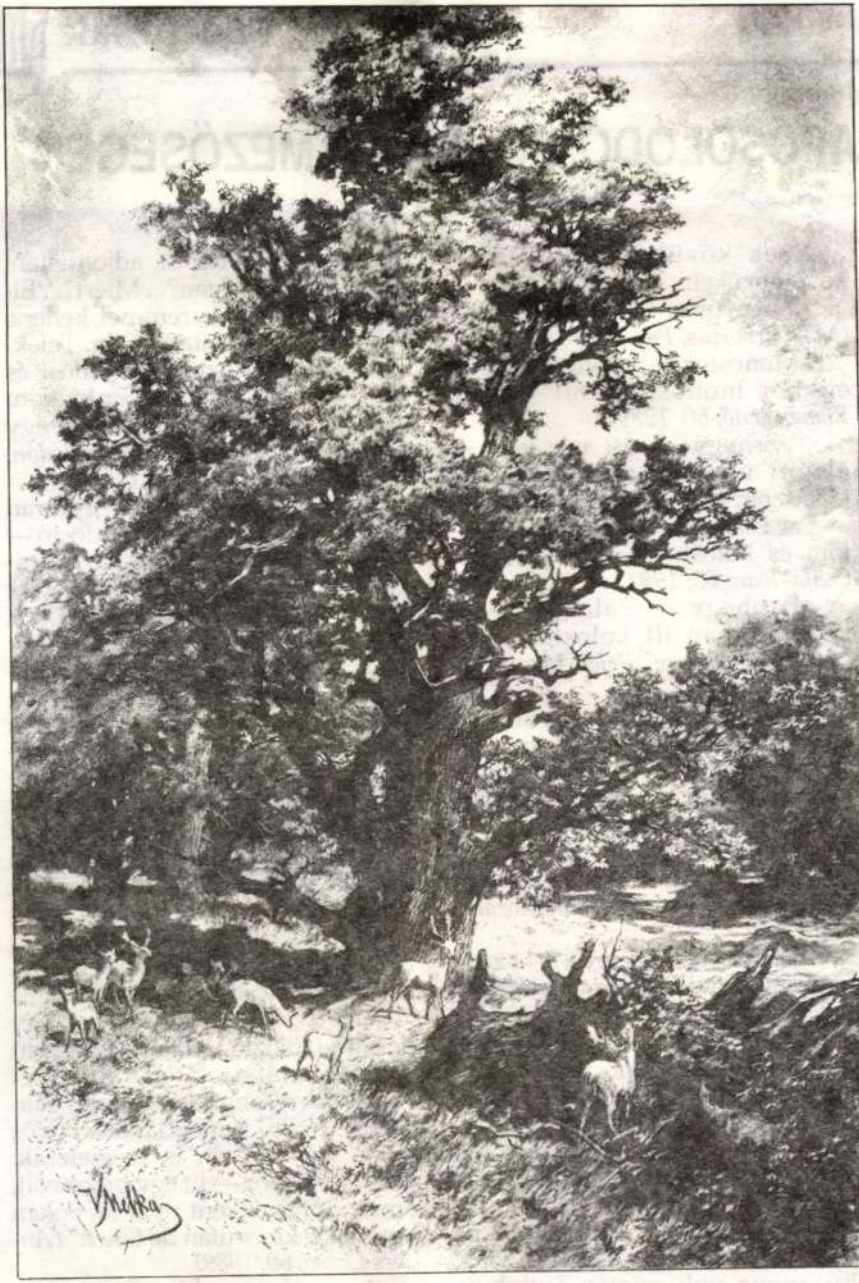

Szurdoki tölgy

KAPCSOLÓDÓ MONDÁK A MEZŐSÉGEN

Ezek közül megemlítjük a következőket:

„Puturosza — itt vár volt" (*Magyarborzás, Pap János, 65, 1989*)

„Monostor — a Bungurdokban egykor monostor volt" (*Fellak, Rémán Jenő, 60, 1989*);

„Várhegy — ott vár volt és alagút vezetett a templomba" (*Somkerék, Kertész József, 82, 1990*);

„az istállók helyén egykor templom és kolostor volt" (*Berkenyes, Csalai Ioan, 63, 1991*);

„Paphegy — Palahegy — a középkorban itt kolostor volt" (*Aranyosegerbegy, Fejér József, 68, 1992*);

„Kerekdomb — egykor itt vár/kolostor állott" (*Nagysajó, Décsei János, 67, 1990*); *ugyanott: „a tatárjáráskor itt betemettek egy templomot" (Szakács József, 68, 1990)*;

„Setátyé — régen itt vár volt, amelyből alagút vezetett a templomba" (*Nagyfülpös, Pap Rozália, 40, 1994*);

A birtokszerzésről szóló mondák egyike három határrészt nevez meg: „egy Balog nevű úr kapta a töröktől a birtokot, pallosjoggal együtt. Az ítéletet az akasztófadombon hajtották végre, ezért a porkoláb is kapott egy részt" (Cegő, Balla kuttya, Akasztófadomb és Porkoláb kertye nevű határrészek, *(Torma András, 74, 1990)*. A népi leleményesség játszott szerepet a Csicsaj erdő megszerzésében: „sok huzavona volt miatta Zselyk és Szentiván között. Szigeti Mihály őt kérdezte: Jó napot, adjon Isten, Samu Bá itthon van?... Miért?... Elsüllyedtem a szekeremmel, kellene egy pár ökör, vontassam ki. Teleki Samu megkérdezte, hova valósi, és azt mondta, mivel senki sem szólította nevén, adjatok neki egy pár ökröt végleg." (*Mezőbodon, Szántó Márton, 56, 1995*)

A harangok története gyakran tóba rejtéssel végződik: „Büdöstó — a tatárok elől ebbe rejtették a harangot" (*Feketelak, Simon János, 74, 1990*); „Feneketlen tó — ebbe esett a törökök harangja" *(Vajdakamarás, Nagy Sándor, 58, 1990)*. Figyelemre méltó ebben az esetben a szerepváltás! „Feneketlen tó — ebbe rejtették a harangot a törökök elől" *(Magyarszovát, Csete István, 67, 1988)*; „Harangos — itt hajdan egy kápolna volt" *(Póka, Gede István, 72, 1994)*.

A kincsek és a kincskeresés is foglalkoztatták a Mezőség lakóinak a fantáziáját: „a Domboknál kincs van elrejtve, a föld minden hét évben megnyílik, aki túl sok kincset vesz el, azt a domb bezárja" (*Feketelak, Marha Ferenc, 65, 1990*). Ugyanerről egy másik adatközlő: „a tatárok idején itt kincset rejtettek el, amelyet Pünkösdkor láng jelez" *(Füstös Sándor, 54, 1990)*. A mondákbeli bűvös hetes szám Vicén is megjelenik: „Kincses Bábos — itt egy pince volt, amely hét évenként nyílt ki. Sokan kutattak a kincs után de féltek" *(Andacs Dezső, 60, 1989)*.

A leghosszabb történetet Uzdiszentpéteren jegyeztem fel:

Retyezáti táj

1990-ben ünnepeltük halálának félévezredes évfordulóját: megemlékezések, ünnepi rendezvények egész sora jelezte az eseményt itthon és azokban az országokban egyaránt, amelyeknek Mátyáshoz valamilyen közük van. És ennek az ünneplésnek volt egy rokonszenves paradoxona: olymódon hajtott fejet a reneszánsznak ismert, korszakalkotó uralkodó hagyatéka előtt, hogy nem hallgatta el országlásának problematikus vonásait sem, nem siklott el olyan ellentmondásos intézkedései és megoldásai fölött, amelyek következményei, nagyszabású mivoltuk ellenére is, meglehet, tragikusak voltak az utókorra nézve, vagy magukban hordozták önnön halálukat-kudarcukat.

Nem lehet feladatunk ennek a gazdag anyagnak kimerítő ismertetése, tárgyalása. Éppencsak a legérdekesebbnek ígérkező témákra, kutatási eredményekre térünk ki, azokra, amelyek valamilyen módon újat jelentenek, vagy jelzik az érdeklődés módosulását, a hangsúlyok eltolódását vagy új árnyalatok megjelenését. A bemutatás alapját három kiadvány képezi, és talán nem véletlenül: 1. **Mátyás Király** — szerkesztette a januárban tragikus hirtelenséggel elhunyt Barta Gábor. Ennek a retrospektivitás ad jelentőséget, hiszen e kötetben zömmel korábban már megjelent tanulmányok kaptak helyet. — 2. **Hunyadi Mátyás**-emlékkönyv, az évfordulós alkalomra készült

...történetírásgeszménye. Központosítási kísérletei, amelyek a hatalom egyszemélyes gyakorlása felé mutattak, a rendek ellenállásába ütköztek: hiszen politikai befolyásukat gyöngítették, az adóelvonás miatt pedig az anyagi gyarapodás ütemét lassították. A modell ugyanakkor — és ezt már Barta Gábor vázolja fel plasztikusan (**Mátyás Király** 10—11) — az államalapító Szent István nevéhez köthető, tehát középkori. Mátyás korszerű velejárókkal dúsítja föl: jól szervezett, képzett és fegyelmezett zsoldoshadsereggel, nem utolsósorban pedig reneszánsz pompában tündöklő királyi udvarával. Az előbbi, a király katonai zsenijét dicsérő sereg a 15. századi Európa egyik legkorszerűbben felfegyverzett katonai alakulata, ütőképes és impozáns, ugyanakkor értékelése ismétcsak ellentétes nézetek ütköztetésére ad lehetőséget. Mert ez a zsoldossereg az igencsak mozgolódó belső ellenzék fékentartására is szolgál, valamint királyunk nagyszabású és pénzigényes nyugati hadjáratainak harcászati megtámogatására. És ez a téma már más területre, Mátyás külpolitikájának kérdésköréhez vezet. Melynek kulcskérdése a török politika, vitatott, olykor bölcsnek, máskor viszont elhibázottnak tekintett viszonyulása ahhoz a nagyhatalomhoz, amely az ország sorsát legérzékenyebben érintette, a következő évtizedekben századokra meghatározta.

A szászrégeni vásár

szokást kell követni. Aki nem jó szándékkal kezd valami szokást, megfizet érette; de aki azt a szokást mind egy kételenségből és jó szándékkal követi, az ellen semmit nem mondhatni." És végül néhány sor 83. leveléből, amidőn nénjének pirongatásaira utal: „De már én ahhoz úgy hozzászoktam, valamint a muszka asszonyok a veréshez, akik azon panaszolkodnak, hogy az urok nem szereti, ha egy kevés ideig veretlen hagyják őket. A mi székely asszonyink eztet be nem veszik és másféle jelét kívánják a szeretetnek."

A továbbiakban egy kis gyorslistát állítottam össze a Mikestől emlegetett magyar néprajzi adatokról, mindenik tétel után zárójelben a levél vagy levelek sorszámával: mezőgazdaság (37); aratás (65); szőlőművelés (37); szüret (65); öltözet (144); gyászos öltözet (44); hagyaték (118); keresztelő (81); névnap (65, 79); menyasszonytánc (9, 16, 50, 84); tehénhús nóta (50); baráttánc (58, 82, 84); lengyel tánc (41); temetés (113, 115); sírfelirat (109); karácsonyi köszöntés (96); újesztendei köszöntés (23, 40, 59, 86, 96); újévi ajándékozás (78); farsang (58, 78); virágvasárnapi ág (112); vízbevető hétfő (78); szerelmi dal (70, 71); búcsúdal (77); bujdosódal (39); keserves (63, 67, 105); halmozó mese (60); falucsúfoló (41); találós kérdés (51, 52); lefekvés előtti mondóka (59, 86); verses mondóka (166). Amint látjuk, adatai túlnyomórészt a szellemi néprajz, vagyis a folklór körébe vágnak: népszokások, táncok, népköltészeti alkotások, ez utóbbiak természetesen szövegükkel idézve.

Vajon sok-e ez vagy kevés? Mai gyűjtési módszereinkkel mérve aligha sok, de mennyiségénél fontosabb, mert mind egy-egy kis színes kavics a letűnt századok ama hatalmas magyar néprajzi mozaikjából, amelyet mostoha történelmi sorsunk darabokra tört, és a szerteszét szórt darabkákból igyekszünk ismét, amennyire még egyáltalán lehetséges, összeilleszteni. Munka közben derülhet ki egy-egy olyan kavicsról, amelynek önmagában semmi jelentőséget nem tulajdonítunk, hogy ama mozaikban ritka előfordulási helye vagy ideje, sőt esetleg invariáns jellege miatt fontos, sőt perdöntő szerepe lehet.

Mikes Kelemen magyar történeti néprajzi adatainak értékéből mit sem von le az a tény, hogy életpályájának megfelelően leveleskönyvében százszorta több ismeretet őrzött meg a törökökről, görögökről, örményekről, románokról stb., általában mindazoknak a népeknek a hosszú soráról, amelyekkel közvetlen vagy közvetett kapcsolatba került. Mindezek a népek leveleskönyvét még jobban kiaknázhatják a maguk javára, mint mi a magunkéra, de jó érzés számunkra, hogy ezt egy magyar írónak köszönhetik.

És befejezésül még egy megjegyzés, ezúttal nemcsak róla, hanem mindenik régi szerzőnkről, akinek műveit szakmánk javára haszonnal forgathatjuk. Ők az általunk néprajzinak minősített adatokat, megfigyeléseket és tapasztalotokat nem valamilyen tudományos céllal és nem az utókornak, vagyis számunkra örökítették meg. Míg a mai néprajzosok módszeresen teljességre törekszenek és a szó legjobb vagy legrosszabb értelmében öncélúak és tárgyilagosak, addig ők jegyzeteiket alkalmilag: életük, foglalatosságaik, gondolataik szerves és magától értetődő részleteiként, a maguk vagy környezetük közvetlen hasznára vagy szórakozására vetették papírra. De hát épp ez a vonzó bennük, mert bár mai néprajzi igényeink szerint hiányosak vagy töredékesek, de mindig életteljesek, érdekesek és olvasmányosak. Amit veszítünk a tudományban, azt visszanyerjük a műélvezetben, ez a nyereség pedig korántsem jelentéktelen.

**Elhangzott 1990. október 30-án Budapesten, a Mikes Kelemen születésének 300. évfordulója alkalmával rendezett tudományos ülésszakon.*

FARAGÓ JÓZSEF

Két Bolyai

Lángelmék egykori jelenlétének színhelyén hajtunk fejet ismét a Bolyaiak emléke előtt. Illő áhítattal, a szellem óriásainak méltán kijáró tisztelettel ejtjük ki nevüket itt, ebben a nagyranőtt kisvárosban, melynek hajdan világhírnevet szereztek elméjük ragyogásával; ennek az ősi — közel félévezredes múltra visszatekintő — iskolának, Kollégiumunknak a falai között, ahol ők — apa és fia — a zsenialitás két különböző, ám egymástól elválaszthatatlan változatát testesítve meg éltek s teremtettek rendkívüli értékeket a magyar és az egyetemes tudományosság javára, nemzetünk örök dicsőségére.

Bolyai Farkas születésének 220. évfordulóján a Tentamen tudós szerzőjéről, a jeles drámaíróról, a nagytekintélyű pedagógusról, a leleményes találmányokkal kísérletező műszaki szakemberről — erről a ritka tehetséggel megáldott és nem kevésbé ellentmodásos egyéniségről — már nemigen volna lehetséges újat mondani. Azóta, hogy Eötvös József kezdeményezésére annak idején megtörténtek az első lépések a Bolyaiak hagyatékának feltárására és ápolására, úgyszólván megszakítás nélkül folyik a kutatás, az értelmezés — újabb meg újabb eredményekkel gazdagítva a szakirodalmat. (Benkő Samu, Toró Tibor, Weszely Tibor idevágó munkássága — hogy csak a hozzánk legközelebb álló neveket említsem — széles körben ismert és kellőképp méltányolt.) Nincsenek, nem lehetnek hát immáron szembeötlő fehér foltok a Bolyaiakra vonatkozó ismereteink térképén. A róluk szóló könyvek, tanulmányok száma folyamatosan gyarapodik. S az alkotói képzeletet megtermékenyítő téma ihlető hatására az elmúlt esztendők során olyan rangos szépirodalmi művek születtek, mint például Németh László drámája, A két Bolyai, vagy Székely János remek szonettciklusa.

Medvevadász

Magyar költő — Ady Edre — írta volt figyelmeztetőleg századunk elején: „Megnyíltak lángolón elöttünk / A Bolyai- s Csere-sírok". Valóban: föltárultak, föltárulnak sorra a letűnt időkről tanúskodó hantok, hogy belepillanthassunk az idők mélységeibe. Ezeken a tájakon, számunkra minden évforduló serkentő alkalom a nagyjaink sírjai és szobrai előtt való egybesereglésre, emlékezésre — és ugyanakkor múlaszthatatlan tennivalóink számbavételére, vállalására is. Ez nem meddő „fesztivizmus"; ez hovatartozásunk és élniakarásunk megvallása. Így álljuk körül ma gondolatban sokasodó gondjainkkal s féltve őrzött álmainkkal a Bolyai-örökség megszentelt kegyhelyeit. Sorsukat megidéző tűnődéssel tekintünk vissza a halhatatlan apára és fiúra, gyötrő feszültségekkel s benső oldódásokkal telített pályájuk különös párhuzamára.

Apa és fia: Bolyai Farkas és Bolyai János viszonya — s ez a maga idejében sem volt titok — a szó legteljesebb értelmében drámaivá fejlett, ahogyan a múló évek sodrában megvívták különkülön s összefonódottan harcaikat. Vagy már eleve elrendelt lett volna ez a kifejlet? Vannak jelek, amelyek azt sugallják: igen. A Bolyai-kérdés

A marosvécsi vár.

Kelemen Lajos.

A marosvásárhelyi kis diákok régebb az ottani hatalmas várbeli toronyból versenyezni szoktak a marosvécsi vár megkeresésében. A fürkésző tekintetek ilyenkor északra, a havasok felől kéklő messziségbe furódtak, s aztán a legjobb szeműek előtt Szászrégen ködszerű fehérlő tömege fölött, a vékony szürkeségből sejtelmes, apró színfoltok bontakoztak ki. A szemsugarak odairányultak egy nagy, kétcsúcsú hegy felé, s aztán mind többen látták, vagy képzelték el rendre a vécsi vár körvonalait, míg a távoli foltok táncolni kezdtek az erőlködő pillantások előtt, s ezek sorra fáradtan hullottak vissza Marosvásárhely tarka háztengerére.

Valahogy így van az is, aki a vécsi vár multjába néz. A gyér adatok világánál jóformán csak történeti színfoltokat láthat, s fáradtan tér meg a mult messziségeiből.

Maga a vár minden tekintetben érdekes emlék. Oda építették a Marosvölgy jobbparti hegylépcsőjének egyik fokára, úgy, hogy tornyaiból északra, föl a havasokig, s délre a völgyön le, együtt 70—80 kilométerre nyílik gyönyörű kilátás. Négyszögű épületét keleten két nagyobb gulafedelű, nyugatról két kisebb Mansard-tetős bástya őrzi. Ezekből azonban a völgyre inkább csak a két előbbi mutatja magát, s az országút utasa előtt a vár hol fölbukkan, hol elrejtőzik. A Maros balpartjáról és a vonatról nézve azonban messzire kimagaslik az égerfás berkek fölé, s a körüle zöldülő gyümölcsös és erdőkoszorúból. Előtte lenn tiszti lakások és gazdasági épületek huzódnak meg, s odább az országút szinte félve lopózik el alatta. Fenn széles sétaút vezet végig előtte. A bejáratot őrző két új kőoroszlán testvére az elárvult nagykárolyi kastély hasonló díszeinek.

A földszint ablakai a virágos várárkokra néznek, s az első emelet ablaksoraival együtt barátságosan nyitják ki zöld zsalupilláikat; csak egy-egy szoba, vagy terem alszik lecsukott szemekkel. A második emelet azonban befalazott ablakhelyeivel világtalan óriásként mered reánk, s hatalmas barna erkélytartó gyámkövei úgy nyulnak ki a szürke falakból, mintha a mult sötét kőújjai fenyegetnék bennük a jövendőt.

A vécsi vár távlati képe a Maros völgyéből.

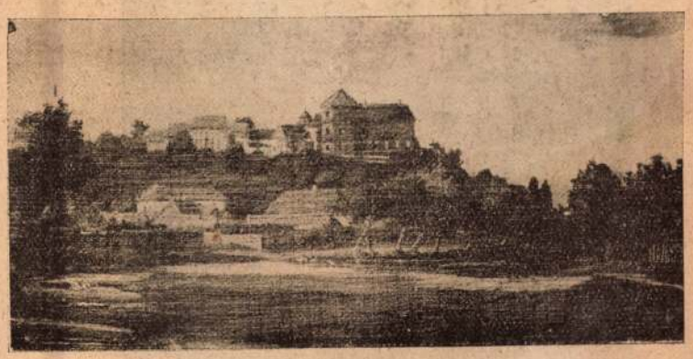

A vécsi vár és környéke az 1870-es években.
Melka Vince festménye. Özv. Br. Kemény Ákosné tulajdonában.

A hídon a vár belsejébe jutva, csak a kétméteres vastag falak mutatják, hogy többszázados épületben járunk. A belső udvart körös-körül üveges folyosó környezi s barátságos, meghitt, finom szobák fogadnak, itt-ott családi képekkel és Melka Vincének, néhai Rudolf trónörökös kedvelt festőjének nehány szép tájképével. Az északi nagy sarokbástya őrzi újjáépittetői: *Kemény* Kálmán br. és felesége *Bánffy* Polyxena báróné jó arcképeit. A nagy tágas, világos, bástya kényelmes kilátótornácával éles ellentétben van a vár másik sarkán álló keskeny és sötét kis bástyával, melyhez a kaszatömlöc rémmondái fűződnek.

A vártól délre átalakított középkori, református templom áll, melynek Péter nevü papjáról már 1332—35-ből szólnak a pápai dézmajegyzékek. Haranglábja körül régi faragott kövek hevernek s szépszavu harangját 1586-ban készíttette Rácz János, az akkori vécsi várnagy.

A templomtól és a vártól majdnem egyenlő távolra a gyümölcsösben ott látható az egykori *római castrum* négyszögletű töltése, annak a bizonyságául, hogy e hely hadászati fontosságát már a rómaiak ismerték és fölhasználták. Ennek kő és téglaanyagát hihetőleg a középkori várépület nyelte el. Mert itt magyar várról is már hét század óta van okleveles emlékezet. Midőn II. Endre magyar király a Gertrud királyné megöletésében részes Kacsics Simontól 1228-ban elvette erdélyi birtokait s azok egy részét Dénes tárnokmesternek, a Bánffyak ősének adta: ennek az adományozásnak határjáró levele *Magyaró* és *Széplak* között *Vécs* várát említi egyik határnak. A vár akkori *Vécső* (Vecheu) neve kétségtelenné teszi, hogy itt a szláv *dvécse*, azaz *kapu* nevével van dolgunk. Mivel pedig az oklevél a szomszédos magánbirtokosokat megnevezi, de a vár tulajdonosáról nem szól: a kor viszonyainak ismerete alapján bizonyos, hogy Vécs akkor még királyi vár, mondhatni az egyik ország-kaput biztosító királyi végvár volt. Az ilyen várakhoz valaha óriási birtokok tartoztak. A vár országszéli gyepüelői s gyepüerdői

Pásztortűz. 1924. X. 11.

napi járóföldre nyultak. Valószínűnek tartható, hogy e hatalmas birtokokból csak a XII. század végén, de főleg éppen II. Endre rossz gazdálkodása korában jutották egyes nagyobb birtoktestek magánkezekbe. A tatárjárás után

Kemény János fejedelem kiadatlan arcképe.
Eredetije a gerendi gr. Klebersberg kastélyban.

aztán a fölbomlott királyi várrendszer javait túlnyomólag hatalmasabb nemzetségek ragadták magukhoz s ekkor Vécs is osztozott a legtöbb vártársa sorsában.

Annyi bizonyos, hogy Vécsen s vele ezen az egész egykori országszélén 1319-ben már *Losonci* Tamás, Dezső és István, a Losonci *Bánffyak* ősei osztoznak. Vécs Istvánnak jutott s az osztozólevél bizonysága szerint ekkor az osztozók a *nagy erdőket*, tehát a régi gyepüerdőket, a havasokat, még közös használatra hagyták.

Vécs aztán ettől kezdve másfélszázévig maradt a Bánffyak kezén; mindaddig, míg birtokosai 1467-ben részt vesznek a Mátyás király ellen indított erdélyi lázadásban, amikor ezt a birtokukat is elvesztik. Mátyás ekkor e várat egyik hunyadmegyei rokonának, *Ongor* János udvari vitéznek adta. Ez aztán hat év mulva (1473.) egy nográdmegyei előkelő úrral, *Szobi* Mihállyal, kölcsönös testvérül-fogadó szerződést kötött s midőn az Ongorok 1507-ben kihaltak, Szobi Mihály ezen az úton Vécs birtokába jutott és két év mulva belé is iktatták.

Szobi ekkor hatalmas tényező volt. Óriási birtokok ura s egyik vezére annak a magyar nemzeti pártnak, mely a köznemesség hegemoniáját s a nemzeti és vallásos szellem helyreállítását tűzte ki céljául. Támogatója, ügyvédje és titkára az a Verbőczy István volt, aki már 1504 óta megbízást kapott az egységes magyar jogkönyv szerkesztésére. Kétségtelen, hogy Verbőczy a Szobi Mihály útján jutott 1509 és 18 között a vécsi uradalom birtokába s a hagyomány makacsul állítja, hogy híres Hármaskönyvét ebben a várban készítette el. Annyi bizonyos, hogy mint Vécs ura Tekének megerősítette vásárkiváltságát. Azt azonban, hogy miért és hogyan jutott a vécsi várhoz, legfennebb akkor dönthetjük el, ha a br. Kemény család Vécsre vonatkozó levéltári emlékei Nagyenyedről jogos tulajdonosaik kezébe visszajutva, újra hozzáférhetőkké válnak.

Szobi Mihály halála után 1527-ben Szapolyai János király az összes Szobi birtokokat Verbőczynek ajándékozta; ő pedig Vécset 1533-ban elzálogosította *Kendy* Ferencnek. Ez a hatalmas és nyugtalan egyéniség aztán új életet vitt az öreg vár falai közé. A bejárat melletti őrszoba 1537-beli *Vigilandum est semper* (Mindig őrködni kell) felirata az ő idejéből való. Azonban Kendyt nyugtalan vére pártütésbe vitte. Igy 1540 nyarán elveszítette Vécset s ekkor, midőn a 80 éves vén Verbőczy István Konstantinápolyba indult követségbe, Szapolyai János újra őt jutalmazta meg Vécs várával és uradalmával. Úgy látszik, hogy az ő halálával szállt újra vissza a kegyelmet nyert Kendy Ferencre, aki utóbb 1555-ben mint I. Ferdinánd egyik erdélyi vajdája újra nagyobb építtetést végzett rajta. A vár egyik fölirata ennek az emlékét tartja fenn. Midőn aztán Szapolyai özvegye (1556) visszatért Erdélybe, 1558 szeptember 1-én Kendy Ferenc életét Gyulafehérvárt Balassy Menyhért rác katonáival olttatta ki s ekkor Vécs újra a kincstárra szállott. Csak húsz év mulva adományozták ismét el *Hagymásy* Kristóf tanácsúr özvegyének s újabb tíz év multán Báthory Zsigmond adta oda nagybátyjának, *Bocskay* Istvánnak. Amikor azonban Báthory Zsigmond 1599 márciusában Báthory Endre javára a trónról lemondott, ezt a várat Beszterce és Nagysajó birtokával magának kötötte ki. Ekkor egyideig Vécsen lakott s innen ment ki Lengyelországba.

Báthory Endre halála után Mihály vajda még 1599 őszén *Armás Szávának*, tüzérsége főparancsnokának adományozta, aki be is ült a várba, de nagyon kevés ideig bírta, mert a vár már a miriszlói csata (1600 szept.) előtt az erdélyi magyar nemzeti párt kezére került. Maga Mihály vájda is szerette volna 1600 nyarán ezt a várat Görgénnyel és Gyaluval együtt Rudolf királytól megnyerni családi birtokul, azonban Rudolf nem teljesítette kívánságát, mert Vécsre Bocskay Istvánnak is igényei voltak. Ő aztán meg is kapta s 1606-ban Bocskay Miklósnak hagyományozta, de ez soha sem juthatott hozzá.

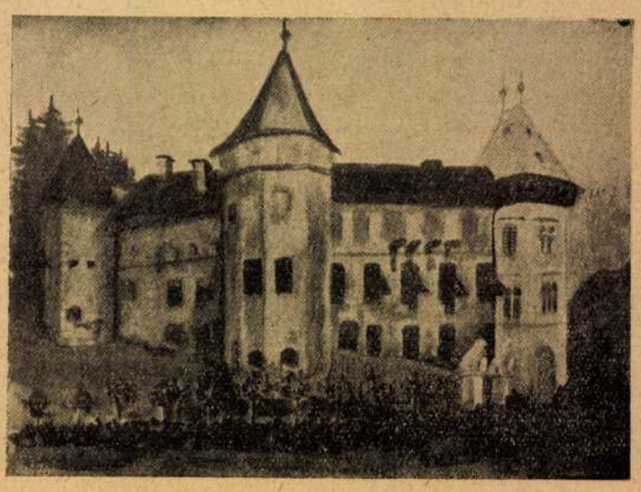

A restaurált vécsi vár. L. Possin akvarellje (1923).

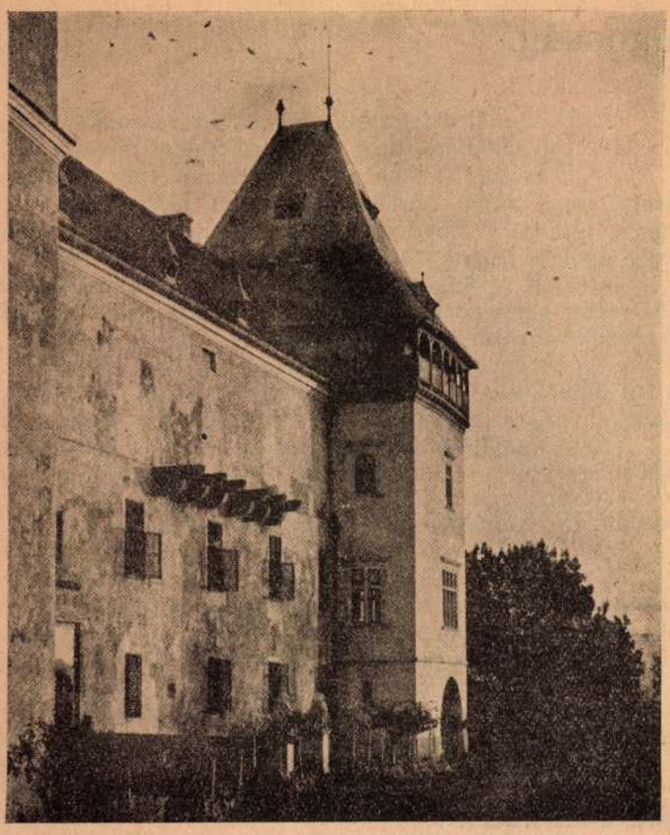

A vécsi vár keleti oldala a nagy új zömtoronnyal.

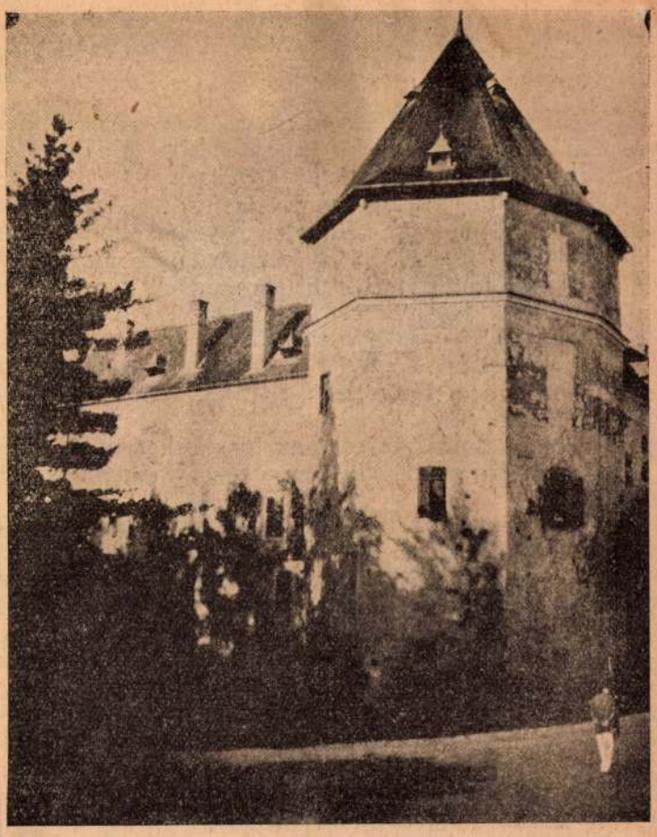

A vécsi vár délkeleti szegletbástyája.

Pár évvel ezután (1612) *Wesselényi* István kezébe került, aki Rákóczy Györgynek adta el. Tőle *Bethlen* Gábor fejedelem szerzi meg, aki *Péter* öccsének s ez ismét nejének hagyományozta, Mikor aztán Bethlen Péterné meghalt, II. Rákóczy György mindjárt uralma legelején édesatyja végakaratát is követve, a vécsi várat és birtokot öt faluval együtt 1648 november 28-án *Kemény* Jánosnak, a nagyeszű államférfiúnak és hadvezérnek s utódainak adományozta.

Ettől fogva Vécs közel háromszáz éve a Kemények kezén van. Maga Kemény János a fejedelem is szívesen tartózkodott benne s 1660 karácsonyakor, midőn Barcsay Ákost trónjáról lemondatta, innen ment a szászrégeni fejedelemválasztó országgyűlésre. Halála után fia, Simon, rövid időre elveszítette a várat, de már 1663-tól újra visszakapta s ezóta utódai közül ma a kilencedik nemzedék bírja. Ebben a században a fejedelem utódai közül br. Kemény Kálmán, a magyar Főrendiház egyik elnöke, utána br. Kemény Ákos, az E. M. K. E. egyik alelnöke, lakott benne s az ő halála után unokaöccsére, a mostani tulajdonosra, br. Kemény Jánosra, a fiatal költőre szállott.

Csalódnék azonban, aki azt hinné, hogy ezzel Vécs minden birtokosával megismerkedett. A XV. század végétől 1662-ig még valódi vagy névleges birtokosai közt találjuk rendre a Bethleni *Bethlen* (1502), *Podvinnai* (1527), a *Lázár* (1528) *Ártándi* (1529), *Hegyesi* (1577) és *Rhédey* (1662) családok egyes tagjait, *Kerecsényi* Juditot (1578—88) és *Illésházy* Katát is.

Csak az uralkodóknak nem volt soha szerencsés tanyája. A történelem följegyezte, hogy midőn János Zsigmond 1571 elején a marosvásárhelyi országgyülésről ide jött, csakhamar súlyos beteg lett s aztán innen meghalni vitték le fővárosába. Báthory Zsigmondnak Vécs csak rövid állomása lehetett trónvesztése és bolyongásai vándorútjában. Bocskay mint fejedelem belé se juthatott. I. Rákóczy György már a holta előtti halálos bágyadtsággal érkezett beléje s egy napi kedvetlen időzés után leindult Fehérvárra, hogy fáradalmait két hét mulva ott az örök pihenéssel váltsa föl. Kemény János innen induló fejedelemsége pedig egy év elteltével a nagyszöllősi harcban örök eltűnésével végződött.

Egyébként a Keményeknek századokig kedves, meleg otthona volt. A fejedelem fiától kezdve másfél századig négy *Kemény Simon* volt a birtokosa, kiknek sorát csak *Ádám* szakította meg. Ezek feleségei csupa kiváló nagyasszonyok. *Vay* Anna, *Rhédey* Druzsiánna, *Wesselényi* Polyxena, *Wass* Kata, *Teleki* Anna, *Bethlen* Mária megannyi mintaképei a nagy magyar úrinőknek. Mindenik külön életrajzot érdemelne. Mindnyájan nagyúri udvart tartottak s a hagyomány ma is beszéli, hogy a náluk nevelődő családtag és rokon kisasszonyokat miféle ruhák különböztették meg az ott növekedő papi árvaleányoktól, kik a vár úrnői mellett valóságos nevelőiskolai kiképzést kaptak. A régi gazdákról nem egy adoma is szól, mutatva, hogy a komoly falak közt helyet talált a csengő jókedv is.

Legutóbb ez év július elején az erdélyi ref. ifjusági konferencia vendégei tették élénkké a vécsi várat és templomot. Bizonyos, hogy felejthetetlen emlékeket vittek magukkal.

Zöng a magosság.

Tamási Áron.

Némelyik addig bujja a könyvet, míg aszott bőrén keresztül süt a holdvilága. A másik megint buta marad, mint heti-vásárba járó félszemű pogácsás.

Hanem Bakk Lukács nem számítódik se ide, se oda, mert az én véleményem szerint ő egyedül állott a kerek földön, mivel a tudományát kebeliben hozta magával a világra. Azért semmi álmélkodás abban, hogy szent György-nap hajnalán tudósan kiállott a kopac hegy-oldalba s a csillagokat emígy egyeztette az idővel:

— Ó te édös Teremtőm, nem szólok a dógodba, de egy esztendőt se vetek belé, s a világ feneke kiesik a csihán-zsákból.

Mondjon Bakk Lukács, amit éppen akar, de én tudok egy legényt, aki ezalatt vigadozva rázta sapkáját a pálfalvi tetőn:

— Köszöntlek szüvem-párja, — ó te, virágnyilás ideje!

Ez a legény Etédi Küs Anti volt, s amit lábaszárán lengetett a szél, az a katona-nadrágja halálos óráján. Amíg leereszkedett a Kalonda útjára, pirkadott minden ellenvetés nélkül. Csak a köd nem akart oszlani a Firtos lova feje felül, pedig ez már rút csúfság volt, hogy haragomban rosszabbat ne mondjak. De zúgolódásomban is várom az időt, amikor a székelyfiak virtuskodva nekimennek e ködnek, s bottal is széjjelverik, hogy a fiam csak a hírit hajja.

Az Etédi Küs Anti arcájára is árnyékot vetett ez a köd, de ő az erejében igen bízott:

— Zsákkal es elhordom, meglássa a világ.

Tovább nekifeküdt egy borvizes forrásnak, s a föld illatját behunyt szemmel kortyogtatta.

— Jó vala-é, te? — szólt valaki a háta megül.

— Meghiszem azt — mondta a legény, s egy selyem keszkenővel törülgette pontossággal a száját, nehogy a szél ki talájja fúni, mivel szüve-párját estére köszöntendő.

— Megszabadulál, hálistennek — kezdte kenetesen a jövevény.

— Meg s kinek hála, s kinek nem — vette szárazon Etédi Küs Anti, s megint rázta a sapkáját, s zengedezett is. De amikor kifogyott nótájából, megkérdezte a másikat:

— Kend hovavaló, bátya?

— Én biza, ecsém, hótom után a fődbe, s addig az ódalba.

Ezt a feleletet Etédi Küs Anti szinte zokonvette, mert gondolkozásra szorult miatta. De aztán mégis rájött, hogy az „ódal" az ő faluját jelentheti, mert teremtés óta az áll úgy, mintha a szomszédja nyakába akarna ugrani.

— Akkor egy likba járunk — kapott rajta a legény, s meggyult a szeme.

— Egybe hát, csak éppen nem egyforma sűrün, de azért megüsmerhetnél, a piculáját.

— No nezze meg a zember, hiszen kelmed Kele Menyhért — csak megvénüle, hajja-é, mintha bagoj szállott vóna az orrára.

Kele Menyhért ravaszul szipogott, ami tiltakozás volt a vénség ellen. — Megint a legény szólott:

— Kérdöznék valamit.

— Ejszen, hogy mitől kopac a pap?

— Bánja a macska a papot, bátya, csak azt mondja meg, Bedő Ráki hogy virágzik?

— Hát hallomásból úgy tudom, hogy emböri körösztény meg nem közelítheti a cifra békát.

— Node, ne békázzon, hajja-é? — vágott belé Etédi Küs Anti. — Az öreg meghökkent, s ilyen értelem volt az arcán: nete, mit tud a csemöte, — de csak urasan szólott:

— Hejben vagyunk, ecsém. Nem szólék semmit, csak ne szemetejj.

Kicsi szünet után ujból egymáshoz igazodtak.

— Úgy értettem, hogy a tényálladékot mondja róla.

— E kicsiből kitelik: egy a, hogy a fiam el akarta vönni, de a drága portéka szuszékba butt előle, — a másik esment a, hogy hezzád se mönne el, mert előbb megbűzöli a legént.

Etédi Küs Anti csufondároson elkacagta magát, mint aki régen kezére tekerte már az aranyfonalat. De azért feszegette tovább a dolgot:

— Az én csókomnak majoránna illatja van, bátya, s ha több kell: bűbájos harmatban megferedem, három éccoka virágok közi hengeredem, s méges az enyém lesz.

Kele Menyhért ráhagyta, csak a pálcájával rajzolt karikát a levegőbe, s a közepét háromszor is keresztül szúrta.

Apránkint a falu fölé értek: egyik erre, másik arra fordult. De Kele Menyhért bucsúzóul megkérdezte:

— Tudod-é, ecsém, hogy járt vót a recsenyédi kutya?

— Nem én, mert kend állott a poszton — felelt a legény, pedig ki ne tudná ezt a fontos példázatot. — Az öreg nem hagyhatta alul magát:

— Hát a furujádon hán lik van?

— Kendnek kilenc, eszesebbnek még kilenc.

Igy aztán, megszurkódván egyikamást szavakkal illendőképpen, kiki a maga epés titkával elmehetett hazafelé.

Ezen este Etédi Küs Anti egy kicsi ládikóba zárta katona-rüsztungját, s minden háborus francosférget, s feltette a hiu-szádjába:

— Vesszen a zamatja, mint a berbécs-bőrnek.

Azután feredni kezdett: nagy örömében úgy vercselte magát, s úgy feszengett a vízben, hogy a kád ontoráját éppen az ige tartotta.

— Tollászkodik, mint párosodás előtt a vadgalamb — mondta künn a nagyanyja.

Etédi Küs Anti, kibujván a kádból, a háznépit ismét magára szabadította, s a további szépítő műveleteket előttük csinálta: valami szagos vizet a markába öntött, s azzal az ábrázatját istenesen megsurolta, ritka-szép bajuszát megkefélgette, s a haját a két fületövire dédelgette. Az apja, ki rendszerint az ágakkal fésültette a fejét, ártatlanul elhuzta a száját, s azt találta mondani:

— Kitudósodtál, legén.

— Játéka van mindennek, s kivált a szerelömnek — kacagott Etédi Küs Anti, s hogy egyéb reperálni-valója nem volt, az édesanyja elé állott:

— Igy ha megfoghatom a szüvem-párját, vajjon mi lesz?

— Az esze rögvest elmenyen, s megcsámporodik — mondta az asszony, s a fia nyakába esett:

— Ó te, édös angyalom.

A faluban egy miccre híre futott:

— Etédi Küs Anti hazaszabadula.

— Bedő Rákit rázza is mán az édös nyavaja.

Hát hadd legyen úgy, s hadd rázza, mert annak az a rendje.

Hanem Bakk Lukács estérekelve ismét kiállott az oldalba:

— Dehogy, esztendő se kell, s bocskorra kap a világ.

A balga pásztor igy ijesztette az emberiséget, de az éfiú szív egyebet vett tudomásul: világot útjából eltéríteni, illatozni, összeborulni — ó Istenem, hogy táncol a vágy, be szép a vérnek utja, s ki-kicsordul meleg kelyhéből a lélek.

Vén Etédi Küs Ambrusnál mégis összebujt a háztáj:

— Vajjon a régihez mene-é?

— Pedig éltemben akadáj lenne, s hótom után nincs bajom véle — mondta a szigorú gazda.

festése, továbbá színtani gyakorlatok természet után és staffage-gyakorlatok. Az oktatás ideje minden vasárnap d. e. 8 órától 12 óráig. A tandíj félévre 15 korona, a beiratási díj 2 korona. A jelentkezőket minden nap d. e. 11 és 12 óra között veszik fel az iparrajziskola (IX. Oroszlán-utca 1. sz.) igazgatóság irodájában.

A budapesti építésügyi szabályzat dolgában *Vágó* József a M. Építőművészek Szövetségének ülésén ezeket javasolta: 1. A telkek nagyságára nézve nem szabad korlátokat állítani, csak azt, hogy azok olyanok legyenek, hogy a szabályzat egyéb pontjainak megfelelően egészségesen beépíthetők legyenek. — 2. A házak magassága kizárólag az utca szélességétől függjön. A sűrűbben lakott városrészekben legalább 16 *m* magas, de 25 *m*-nél magasabb házat építeni ne lehessen. — 3. Saroktelken épülő házakra mindkét oldalról a megfelelő utca mértékadó és pedig úgy, hogy a magasabb épület a szűkebb utcában oly mélységig folytatható, mint ennek a szűkebb utcának a szélessége, de mindenesetre legalább 12 *m*-ig. — 4. Az előző pontok szerint megállapított ház tetszés szerint használható ki, tetszés szerint osztható emeletsorba és azok egészségügyi szempontból egyforma elbírálás alá veendők. Korlátozás csak annyiban teendő, hogy a lakóhelységek legkisebb belső magassága 3·10 *m*-be, a mellékhelyiségeké pedig 2·60 *m*-ben állapítható meg. — 5. Műhelyül, konyhául, vagy bármely emberi tartózkodásra, alvóhelyül, lakásul csak akkor szabad használni a helyiséget, ha az legfölebb egy *m*-rel van a környező talaj alatt, legalább két *m*-rel pedig fölötte. — 6. Az udvarra nézve ugyanaz mértékadó, ami az utcára. Az udvar szélessége az épület magasságának egyharmada a belső városrészekben és fele a külső bérházépületekben. — 7. A lépcsőházak a mainál sokkal kisebb méretben is engedélyezendők. — 8. A lakóházak udvarának egyrésze üzleti célokra mindig befedhető legyen. — 9. Javításokat kell tenni a szerkezeti követelések terén. — 10. Minden új szerkezet, amelyet a hatóságnak egyszer bemutattak és melyet az elfogadott, a szabályzatba felveendő. — 11. Színházak, áruházak létesítésére vonatkozó szabályrendeletre elsősorban az illető épület forgalmazása állapítandó meg. — 12. Épületek terveinek helyességéért a tervező, az építésért a végrehajtó szakértő legyen felelős. — 13. A hatóságok hatásköre körvonalazandó és a közönség ügyének elintézésére három fórum álljon rendelkezésére. — 14. A szabályzat kerüljön minden olyan intézkedést, amely a kivételek megengedését lehetővé teszi.

Pozsonyi kulturpalota. A pozsonyi múzeum- és könyvtár-épület-e beérkezett pályaterveket okt. 30-án bírálta meg az e célból alakított jury, mely *Brolly* Tivadar elnöklete alatt a következő tagokból állott: *Szalay* Imre, dr. *Hültl* Dezső, *Kertész* Róbert, *Fritz* Oszkár, *Ágoston* Emil, *Eremit* Lajos, *Feigler* Sándor és *Dobisz* Jenő. A jury az I. díjat (2000 korona) *Wälder* Gyulának, a II. díjat (1000 korona) *Me ler* Dezső és *Meller* Lajosnak ítélte, ezenkívül pedig megvenni ajánlta a „Fadrusz" jeligés tervet. A pályázat eredményeként a bíráló bizottság egyetlen tervet sem ítélt építésre alkalmasnak, hanem azt javasolja a közgyűlésnek, hogy a díjjal jutalmazott és az esetleg megvásárolandó harmadik pályamunka szerzőinek bevonásával szűkebb pályázatot rendezzen.

Technikus kiállítás lesz Lipcsében 1913-ban a híres lipcsei ütközet 100-ik évfordulója alkalmából. A tervezett nemzetközi kiállítás területe 225.000 m^2 a népcsata emlékműve közelében — csatlakozva ennek parkjához. Lipcse városa 100.000 koronát szavazott meg a kiállítása költségeire.

Városi szemétégetőt fognak Aachenben építeni. Ezzel kapcsolatosan berendeznek salaktéglagyárat is. A körülbelül 17.000 m^3 évi salaktermelésből 3000 m^3-t (kavics és homok helyett) útépítésre használnak föl, 14.000 m^3-ből pedig téglát készítenek. A salaktéglagyár évi termelő képessége 4 milliom faltégla. A téglagyártás évi fölöslege 12.000 márka, amely a szemétégető évi 30.000 márka üzemköltségének tekintélyes részét fedezi. Az egész telep építő költsége 700.000 márka.

Berlin város vízellátása. A folyó év júniusában a berlini városi vízművek elérték teljesítő képességük határát. Június 11-én 296.000 m^3 vizet, a vízművek saját fogyasztásával együtt 309.000 m^3-t szolgáltattak. A terjedelmes bővítő munkálatokat, amelyek elkészülte csak 1914. évre várható, nem lehet megóvni, hogy a vízszolgáltatásban zavar elő ne álljon. Ezért a tavaszszal megkezdett saatwinkeli kútcsoportot gyorsan elkészítik; 720.000 márka költséggel e kútak kiépítése és a hozzákapcsolandó tegeli emelőtelep kibővítése végrehajtható. További 4·7 milliom márkába kerül a müggelseei vízmű kibővítése. A szakértők régebbi fölfogásától eltérőleg, ma a fölszini (tavi és folyó) vizek alapos homokszűrésével egészségesebb (?) vizet nyernek, mint a mélyebben fekvő talajvizek. A talajvízművek tervezett kiépítését mind e mellett a rendkívüli viszonyokra való tekintettel végre akarják hajtani. 3·55 milliom márkába kerül továbbá a müggelseei emelőtelep kibővítése és egy harmadik nyomócső fektetése a müggelseei szűrőtől a lichtenbergi tartókig; 1·15 milliom márkába végül a lichtenbergi telep kibővítése.

Német elektromos művek statisztikája. Folyó évi április elsején Németországban kereken 2350 elektromos mű volt. Ezek körülbelül 6500 községet láttak el elektromossággal. E művek teljesítő képessége 1,400.000 kilowatt. Az izzó, ívlámpások, mótorok, főző- és fűtőkészülékek maximális munkaegyenértéke körülbelül 2,150.000 kilovatt. Vagy 100 mű olyan, amelynek több mint 2000 kilowatt teljesítménye van, egyedül a nagyobb művek teljesítménye 800.000 kilowatt. A művek $^2/_3$-a magán, egyharmada városi, illetőleg állami tulajdon.

A pizai torony veszedelme. Néhány héttel ezelőtt az egész világot bejárta az a hír, hogy a pizai ferde torony bedüléssel fenyeget. A pizai ferde torony hatszáz év óta áll fönn. 1174-ben kezdték építeni. Piza talaja azonban már, amikor a torony néhány méter magas volt, három centiméterrel süppedt; de csak az egyik oldalon. A harmadik galériánál a süppedés már hét centiméter volt. Erre megszüntették a torony építését. Csak 1233-ban vállalkozott egy építőmester, *Benenato*, a torony befejezésére. A torony ötödik galériájánál tizenöt centiméternyi magassági különbözet állott elő a ferde oldalon, olyképpen, hogy az oszlopokat ott megnyujtotta. A talaj azonban folytonosan süppedt s az építkezést ismét abba kellett hagyni. 1350-ben azonban újra akadt egy bátor vállalkozó, *Tommasi*, aki befejezte a torony építését. De akkor a torony már ferde volt: az északi oldalla éppen hetven centiméterrel volt alacsonyabb, mint a déli. Az évek során ez a különbözet *másfél méterrel* nagyobbodott. A pizai ferde torony csodájára a világ mind a négy tájáról jöttek emberek. A leghíresebb építőmesterek vizsgálgatták a torony építkezését s voltak, akik jóelőre megjósolták a pusztulását. Évszázadok multak s a torony biztosan megállta helyét. Most azonban, úgy látszik, beválik a jóslat. A hatóság néhány száz méternyi körben elzárta a tornyot, hogy szerencsétlenség ne történhessék. Vannak azonban, akik *abban reménykednek, hogy a tornyot megmentik.* A hatóság szabad kezet engedett nekik. Már meg is kezdték a mentőmunkát. A torony tövében lévő ciszternákat betömték. A negyven métermázsa sulyú *Il Crocefisso* nevű harangot pedig levették. A tornyot azonban aligha fogják megmenteni, mert *napról-napra süpped.*

A berlini régi operaházat a városi hatóság meg fogja vásárolni 4·5 milliom márkáért. Az épület reconstruálásának terveit dr. Hoffmann titkos műszaki tanácsos már elkészítette. Az operaház *Knobelsdorff* tervei szerint 1741—43-ban épült; száz esztendős korában leégett; a tűz előtt és után *Langhaus* lényeges változtatásokat foganatosított. A Knobelsdorff-féle terv szerint való reconstruálás könnyebbé vált a XVIII. század 40-es éveiből való, most előkerült rézmetszet segítségével, amely az épület külsejét ábrázolja; az egykori belső nézet képe is megkerült. A reconstruálás munkái egy milliom márkába kerülnek, tehát a város összesen körülbelül 6 milliomot áldoz e célra. Olyan hatású díszépület készül az operából, mint a londoni Guildhall vagy a Mansion-House. Az épületet nagy egyesületi és kongresszusi tárgyalások, nyilvános előadások és hangversenyek számára is megnyitják.

A Pollák—Virágh féle gyorstávíró, a legújabb kor egyik leggenialisabb találmánya, hosszas vajudás után végre elérte, hogy a praxisban is alkalmazzák. Franciaország az első állam, ahol működni fog a magyar feltalálók készüléke. A közmunkák minisztere megengedte, hogy a telefonelőfizetők telefonjukba Pollák—Virágh-féle gyorstávíró készüléket alkalmazhassanak és az interurban forgalomban egymás közt használhassák.

Kisegítő mérnöki és segédmérnöki állásra hirdet pályázatot Szeged város polgármestere; mint a hirdetések közt olvasható, jelentkezhetni f. hó 15-én d. u. 6 óráig.

MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPITÉSZ-EGYLET.

A műépitési és középitési szakosztály ülése november 7-én. Elnök *Báthory* István, jegyző *Rerrich* Béla, jelen volt 110 tag. A napirend során dr. *Heteés* Antal részletes magyarázattal bemutatta a budapesti Andrássy-út belső kitorkoló pontjának szabályozása dolgában készített tervét. Eszerint a Marokkói-utcának a Váci-körút melletti felét térré szélesíti, és itt, valamint a Fürdő-utcának déli oldalán és az Erzsébet-teret körítő három házsor újjá építtetvén, mindenütt 4·0 *m* széles és 9·0 *m* magas árkádokat tervez a kiskereskedelem számára; számítása szerint ez a művelet három milliom korona többletkiadást

A bíráló bizottság az utóbb felsorolt kilenc pályatervnek a fentiekben részletezett bírálata alapján a következő egyhangú határozatot hozta:

Az I. (2000 koronás) pályadíjat a 16. számú „Szent Hubertus“ jeligés pályaterv szerzőjének,

a II. (1000 koronás) pályadíjat az 5. számú „Szent Hubertus“ jeligés pályaterv szerzőjének és

a III. (600 koronás) pályadíjat a 8. számú „Takarékos“ jeligés pályaterv szerzőjének ítélte oda.

A bíráló bizottság továbbá a 7. számú „Rajzolt szarvasfő“ jelű és a 17. számú „Szilveszter“ jeligés pályaterveket, az azokban megnyilvánuló tervezési értékeknél fogva, megvételre ajánlja.

Ezekután a pályadíjakra érdemesített pályatervek jeligés levelei felbontattak és megállapíttatott, hogy az I. pályadíjat *Fábián* Gáspár és *Lechner* Lóránt budapesti építészek, a II. pályadíjat *Schoditsch* Lajos budapesti építész-tanár, a III. pályadíjat *Alexy* J. Gyula budapesti építész nyerte meg.

A bíráló bizottság egyhangúlag javasolja, hogy az építéssel az I. díjat nyert pályaterv szerzői bízassanak meg. Kmf.

Nagy Vince s. k. kir. erdőigazg. elnök, *Lipcsey* Árpád s. k. kir. műszaki tanácsos, *Jánosházy* László s. k. építész, *Böhm* Henrik s. k. építész, *Jakabffy* Zoltán s. k. építész-főmérnök.

Irodalom.

A modern téglagyártás. Irta *Vértes* Vögerl Ágost keramikus. Az agyagipar magyar irodalma meglehetős szegény; az a díszes könyv, amely a napokban került ki a Pátria nyomdából, nem annyira tudományos, mint gyakorlati kézikönyv, mely a keramika sokféle termékének talán valamennyi gépét ismerteti és 146 képben be is mutatja; a modern téglagyártókkal megismerteti az összes gépeket, melyek lehetővé teszik a kézi munkának majdnem teljes mellőzését. Jól mondja *Petrik* Lajos, aki a munka előszavát írta: a téglagyáros vagy téglamester, kinek nem volt alkalma a szakirodalmat folytonosan figyelemmel kísérni, vagy a külföldi téglaipart személyesen tanulmányozhatni, a népszerűen írt könyvet haszonnal forgathatja. A műből lapunk már hét előtt mutatványt is közölt; olvasóink tehát már részben ismerhetik.

Gelléri Mór jubileuma. Talán nincs több olyan magyar ember, aki a magyar ipar érdekében annyit beszélt, annyit írt, annyit tett volna, mint *Gelléri* az alatt a negyven esztendő alatt, amióta az iskola porát lerázva a nyilvános pályára lépett. Előbb mint vidéki, majd budapesti ujságíró, utóbb pedig mint a Magyar Országos Iparegyesület igazgatója soha sem szűnt meg a magyar ipar pártolását, fejlesztését minden kínálkozó eszközzel és móddal elősegíteni. Amit ez alatt a hosszú idő alatt írt, azt a jubileuma alkalmából alakult bizottság összegyüjtötte és öt vaskos kötetben közrebocsátotta. És jól tette. Mert ezekből a könyvekből nemcsak írójuk munkásságát ismerjük meg, de könnyen megtanulhatjuk belőle magának a magyar iparnak a történetét is; közben megismerkedünk közéletünknek azokkal a jeleseivel is, akik az ipar fontosságát fölismerve, rövidhosszabb időkön át a magyar iparnak szentelték tevékenységüket. Tanulságos korrajzot olvasunk — a magyar ipar jórossz sorsának tényezőiről. A folyékony, közvetetlen előadással, igazi magyar zamattal írt közleményeket bárki is nagy érdekkel és élvezettel fogja átlapozni. Az egyes kötetek címei: Negyven év a magyar ipar szolgálatában. — Szociális problemák. — Újdonságok az ipar terén. — Az újabb ipari mozgalmak köréből. — Újabb modern kiállítások (följegyzések, tanulmányok és javaslatok).

VEGYESEK.

Kinevezések. A kereskedelemügyi miniszter *Gyömörey* György és *Návay* Ernő m. kir. vasúti és hajózási biztosokat m. kir. vasúti és hajózási felügyelőkké, továbbá *Dalmady* Ödön, *Hieronymi* Pál, *Szalágyi* Egyed és *Rohrmann* István a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőséghez beosztott m. kir. államvasúti mérnököt m. kir. vasúti és hajózási biztosokká nevezte ki, végre Gelsei *Gutmann* István okleveles gépészmérnököt fizetéstelen kir. ipari segédfelügyelővé nevezte ki.

A városi mérnökök orsz. kongresszusának végrehajtó bizottsága ma, vasárnap, nov. 13-án d. e. 10 órakor Devecis Ferenc elnökletével ülést tart Budapesten, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet helyiségében. Tárgyak: 1. Elnöki megnyitó. — 2. *Szalay* Lajos ügyvezető elnök előterjesztései. — 3. A kormány és a törvényhozás elé terjesztendő *emlékirat* (melyet másnap nyujtanak be). — 4. A városi mérnökök országos szövetségének megalakítására vonatkozó szabályzat. — 5. Indítványok.

A magyar vegyészek orsz. kongresszusa a vegyészek élénk részvételével f. hó 6., 7. és 8. napján folyt le a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet helyiségeiben. A megnyitó díszülés 6-án délelőtt volt dr. *Lengyel* Béla elnöklésével, aki nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitó beszédében fejtegette a kongresszus fontosságát. A magyar vegyészi karra nagy munka vár, mert bármerre tekintünk, a chémia hazánkban nem foglalja el azt a helyet, amely őt megilletné. Pedig, hogy a chémiai tudásnak az emberiség mit köszönhet, azt a legutolsó száz év eredményei eléggé bizonyíthatják. A gyáripar, a közegészségügy és a mezőgazdaság a chémia nélkül nem állhatna mai fejlettségi fokán. Újabb időben az elektrochémia, a radioaktivitás tana és a kolloidchémia fejlődik rohamosan, amely utóbbinak az élettani kutatások terén van óriás fontossága. A tudományos chémiai fölfedezések a vegyészeti ipar fejlődésére gyakorolták a legnagyobb hatást, amely legfőbb diadalát a kátrányfestékgyártás terén érte el. A közegészségügy javításában is alapvető fontosságúak voltak a chémiai buvárkodások. A kőszénkátrányból nyert karbolsav antiszeptikus hatását az angol Lister ismerte fel és ezzel a modern sebészet alapjait rakta le. Kolbe a szalicilsav synthesise útján az antipirinnel, e ma már nélkülözhetetlen lázellenes szerrel ajándékozta meg az emberiséget. De nélkülözhetetlen a chémia a mindennapi életben is, az élelmiszer-ellenőrzésben és a törvénykezésben. Legnagyobb hatással azonban a chémia a mezőgazdaság fejlődésére volt. A chémia tehát a közjó előmozdításához minden téren hozzájárul. — A kongresszus számos tudományos kérdést tárgyalt. A gyakorlati előadások közül megemlítjük *Gerster* Miklós előadását a kísérleti állomásokról; ennek folyamán tudatta, hogy a kereskedelemügyi miniszter elrendelte az orsz. központi ipari kísérleti intézet tervezetének és ügyrendjének kidolgozását. Dr. *Bokor* Gusztáv a vegyészek szakképzéséről értekezett. — Dr. *Lóczy* Lajos a nagysármási földgázról tartott előadást. Elmondta, hogy a kálisó után való kutatás közben akadtak földgázra, amely oly erővel tört fel, hogy a további fúrást megakadályozta. Csak a pennsylvániai gázkutak egyike-másika veteked ezzel, de azok sem adnak 99 százalékos tiszta methangázt, mint ez. A nagysármási gázkútból harminc athmosphaera-nyomással állandóan ömlik a négyfokos hideg gáz, tíz köbméter másodpercenkinti mennyiségben. A lyuk fölé erősített 20 *cm* átmérőjű cső végén kékes lánggal ég a gáz, amely a nyílás felé helyezett súlyos kődarabokat a legnagyobb könnyűséggel dobja 30 *m* magasságra. A feltörő gáz sípolásszerű hangot hallat, amit öt kilométerre is lehet hallani. Bizonyos, hogy Erdélyben nem ez az egyedüli földgázkút, mert bebizonyított dolog, hogy a petróleum, a kősó és a földgáz együtt fordulnak elő. A gáz állandóságára vonatkozólag azt mondta az előadó, hogyha a földgáz külön rétegből származik, akkor mihamarabb kimerül. Ha azonban másodlagos helyen fordul elő, akkor minél nagyobb mélységbe megyünk, annál több és erősebb nyomású földgáz áll rendelkezésünkre és ilyen esetben a kimerülhetetlenség mellett törhetünk lándzsát. Tehát nem kell attól félni, hogy ott, ahol már megvan, kiapad a petróleum vagy a földgáz.

A Magyar Építő- és Iparművészeti Rajzolók Országos Egyesülete folyó hó 2-án tartott ülésén elfogadta az idei építészeti nagypályázat programmját. Azután *Timár* Béla olvasott fel az aesthetika történetéből.

Az egyesület választmánya f. hó 5-én vette fel tagjai sorába az iparművészeti szakosztály alakulása alkalmával tömegesen jelentkezett iparművészeket. Azután *Roth* Manó elnöklete alatt megalakult a szakosztály tisztikara. Előadó: *Timár* Béla, jegyző *Nádor* Lajos és *Bodor* Aladár lett.

Az egyesület néhány lelkes építész hozzájárulásával díszes síremléket emelt elhunyt érdemes tagjának, *Schuldner* Miklósnak sírja fölé. A síremléket, melyet *Wannenmacher* Fábián tervei szerint *Gyulai* Bernát készített, az elhunyt családjának és az egyesület tagjainak jelenlétében halottak napján leplezték le.

Iparművészeti irányú vízfestési tanfolyamot nyit a székesfővárosi iparrajziskola. Ennek a célja, hogy a hallgatóknak alkalmat adjon a szakmájuktól elválaszthatatlan vízfestés elsajátítására. Tanulmányaik: építészeti és műipari tervezetek szakszerű kifestése, tárlatképek

Meller András, dínlettenező

a győri Kisfaludy kinhár előadásának

a dínleteit Tenesete

Kovács Dezső: Örvényben

7

Népszabadság, Bp. 1981 jún. 26

Meller Rezső

A Technológiai és Iparmüvészeti Muzeumban rendezett lakásmüvészeti kiállitást Orbán Dezső ismerteti.
Nemes, Mérő, Skuteczky, Vass Béla, Meller Rezső, Fehérkuti Bálint, Szécsenné Nagy Etelka, Nagy Ida, Lesznai Anna, Majoros Károly mutatták be lakásberendezéseiket és lakásdiszitő tárgyaikat a kiállitáson.

Meller Rezső: a kritika ismerteti Biedermeier szalonját, melyet romantikusnak tart.

ÉLET, Bp. 1911. dec. 3. III. évf.
49. sz. 1497. 1498. lap.

Meller András, dúlettervező

a győri Kisfaludy kirkóz előadásának
a dúleteit tervezte.

Kottai Tamás: Találkozás egy gipszkoborral

Népszabadság, Bp. 1980 dec. 10.

Meller András, dinletervező

A dinletehet terveste.

↓

Hanes Ervin: A Kakuk Marci Miskolcon

7

NÉPSZABADSÁG Bp. 1974. okt. 15.

Meller András, díszlettervező

a Józsefvárosi Színház előadásának

a díszleteit tervezte

2.

–: Barabás Tamás: Inkább csak vengő, mint harang.

Esti Hírlap. Bp. 1981 okt. 7.

Meller Dezső

az első önálló lakberendező tervező nemzedék tagja.

Ernyey Gyula: Az ipari forma története Magyarországon

Akadémiai Kiadó 1974 28.o.

Meller Dezső

Thoroczkai-Wigand Ede, Lesznai Anna és Fehérkuti Bálint a négy legjobb müvész, akit megemlit Jean Preux: "Lakásmüvészet" c. kritikájában, mely az Iparmüvészeti Társulat kiállitását ismerteti: Az interieurök nem magyar ötletekből származnak, hanem a külföldi fejlődést pontosan megfigyelő szakbeliek utánérzéseit bizonyitják. A szobák berendezésének minden darabja idegen életet lehel.

A HÉT, Bp. 1911. nov. 26. XXII .évf. 48.sz. 777-778. lap.

Meller András, dúlettemező

a Győri hírház előadásának a

dúleteit hemezte.

Kottai Tomás. Tanultunk-e a történelemből? — 7

Nemszabadság, Bp. 1980 ápr. 9.

Meller Ágnes

festő

laid

Tikuta Gusztávné

Meller A.

MKSz 1947

MELLEK. /Bars./

Régi r. k. templom, átalakítva 1757 ben.

Gerecze, 1906, 158l,

Mellek templom

Mellé Gusztáv

rýjt. Kiállítása

Wagner, Vladimír:

Suborná vystava
Gustáva Mellého.
Bratislava, 1939

Gerd (2345)

Melka Vince

Melka Vince

festo

A csákigorbói kastély az udvar felöt az 1870-es évek-ben, fenti vízf. Gróf Bethlen Györgyné tulajd.

Rep.

Művészeti Szalon

(Kolonvar) 1928. III évf. 10 sz

3. l.

Melka Vince

több akvarellje a Szépművészeti Muzeumban. Ezek körül több kiállítva a MAPE 1929. évi kiállításán (Műtsarnok 1929. évi őszi kiáll.)

Melka Vince

Kvétarajzai
a sárombeki Teleki
kastélyban.
A már említetten
kívül fentitől ott
vannak: Rudolf trön-
örökost, a bolgár cárt,
a welsi herceget és
Teleki Samut abra-
zoló archejek fen-
titől. A rajzok az
1885-i oktober, va-
dászatott alkalmá-
val készültek.

Biró Erdkast
190-l.

Melka Vince

festő

l.

Biró Erdkast

152, XLVI. tábla

Teleki Samu gróf
vádászaton, fenti
rajza, repr

MELKA VINCE,festő

A Népr.Muz.Adattárában művészi vizfestményei Erdélyből.Tulnyomóan román és cigány és csak kisebb részben székely viseletek. 289.old

CS.SEBESTYÉN KÁROLY: A Néprajzi Muzeum rajzgyüjteménye 287.old

NÉPRAJZI ÉRTESITŐ,Nemzeti Muzeum,Néprajzi Muzeum Evkönyve. XXXVI. 1954. Bpest,1954

MELKA VINCE,festő

Külföldről került Erdélybe,ott tevékenyen dolgozott. A Népr.Muz.Adattárának rajzraktárában 50 rajza van, szinezett ceruzarajzok,krétarajzok,tollrajzok,de van tempera-és olajfestmény is.Erdélyi embertipus ábrázolásai érdekesek,főleg Beszterce-Naszód és Hunyad megyéből.Román,cigány,férfi-,nő-és gyermekarcok és székelyföldi viseletek. 291.old

CS.SEBESTYÉN KÁROLY: A Néprajzi Muzeum rajzgyüjteménye 287.old

NÉPRAJZI ÉRTESITŐ,Nemzeti Muzeum,Néprajzi Muzeum Évkönyve. XXXVI. 1954. Bpest. 1954

Melka Vince festő
/1840-1902/

Gratz Mór képmása /Olajf./
Pihenő cigánykaraván/Tusvázlat/

Erdélyi Müv.Kiáll. 1941. Kolozsvár

MDK

Melka Vince, festő

Turdo mellképe, 1870. o.f.

OMSzM. - 27. kiáll. - 1918 márc. - 19.-20. m. rajz. - I. terem.
Jegyz.

MDK

Melka V. 19.sz.

Kossuth Lajos arcképe

Almásy-Teleki 7. aukc. 1941. okt.

48 l.

MDK

Melka Vince, 184o-?

Tájkép, of.

Árv.Közl. 194o. dec. 7.rk.sz. 96.aukc.

28 1.

MDK

Melka Vince, graf.

rajzai emelik a 13. füzet nivóját.

Az osztr.-magy. monarchia irásban és képben. - Vas.Ujs.1901. 33.sz.40.évf. 536.l.

Melka Vince M.D.K.

Bp.1901.

Retyezáti zergevadász. Szövegközti illusztráció Téglás Gábor: Hunyadmegye c.cikkéhez. id.mü 544-568.p.

Szign. V Melka - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m. 2o.köt. Bp.1901. Magyarország VII. 549.p.

Melka Vince M.D.K.

Bp.19o1.

Vadásztársaság a Zenoga-tónál. 13 x 19 cm. illusztráció Téglás Gábor: Hunyadmegye c.cikkéhez. id.mü 544-568.p.

Szign. V Melka - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m. 2o.köt. Bp.19o1. Magyarország VII. 547.p.

MDK

Melka Vincze /helybeli/

Tanulmányok, vf.

Tájkép-tanulmány, of.

Görgényi medvevadász. of.

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883.

13-14 l.

MDK

Melka Vincze

Hazatérés a görgényi medve-vadászatról,

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883.

13-14 l.

Melka Vince MDK

Székely konyha

Üstfoltozó cigányok

Oláh férfi

Mücsarnok 1929 őszi kiállitás

MDK

Melka Vincze,

egy-egy lappal szerepelt a gyüjteményben.

Müvészet.1918. 23.old.

Melka Vince M.D.K.

Bp.19o1.

Rudolf trónörökös Görgényben medvevadászaton. 19 x 13 cm. illusztráció Bedőházi János: Maros-Tordamegye c.cikkéhez. id.mü 285-3o7.p.

Szign. V Melka - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m. 2o.köt. Magyarország VII. 3o5.p.

Melka Vince M.D.K.

Bp.1901.

A vajdahunyadi görögkat. templom belülről. Szövegközti illusztráció Pasteiner Gyula: Épitészeti emlékek a magyar királyság megalakulása óta c.cikkéhez. id.mü 37-98.p.

Szign. MV - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m. 2o.köt. Magyarország VII. 87.p.

Melka Vince M.D.K.

Bp.19ol.

Havasi isztina belseje. Szövegközti illusztráció Moldován Gergely: A románok c.cikkéhez. id.mü 4o9-432.p.

Szign. MV - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m. 2o.köt. Bp.19ol. Magyarország VII. 423.p.

Melka Vince MDK

A Retyezát-hegység, ceruza
A Bethlen-bástya Kolozsvárott, ceruza

Szépm.Mus.Grafikai Osztálya XLVI.kiáll. 1922.
Magyar Tájak

Melka Vince
festő

A jeles cseh piktornak sok növendéke volt Kolozsváron, de legmagasabbra ért tanítványainak tartotta Biasini Máriát.

Sztojka László: Elfeledett kolozsvári portréfestőnő
Müvészet 197o december - 26 lap

MDK

Melka Vince

Vén oláh, vf.

A Retyezáton elejtett őzek, kréta

Minden elkelt, vf.

Szépmüv. Muzeum graf. oszt. 76. kiáll. /1940/.
Erdélyi müvészek, erdélyi tájak. 2o.l.

MDK

Melka Vince

A Retyezáton, vf.

Szépmüv. Muzeum graf. oszt. 76. kiáll. /1940/.
Erdélyi müvészek, erdélyi tájak. 19.1.

M.D.K.

Melka Vince (?), festő (1814-1911)

nevét, mint arckép-, tájkép- és zsánerfestőt, a magas színvonalú művészek közötti sorolja fel a szerző:

Schiberu, Eugen: Le Musée d'Art de Cluj

L'Art Bucarest, /1957/, 11.sz. 31-36.old.

Melka Vince

Magyar Vízfestők és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain a Műcsarnokban "Székely konyha" c. képével szerepelt.

PH. 929. X. 6.

Melka

Műcsarnok őszi tárlatain a Magyar Aquarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain szerepelt.

MH.929.X.6.

MELKA Vince festő

A gyakorlatban a szabadkézi rajzban Melka Vince festőművész dolgozott be heti két órában az 1888/89-es tanévtől.

Tövissi József: A magyar nyelvü földrajzoktatás története a Kolozsvári Egyetemen. = Földrajzi Muzeumi Tanulmények, 10.sz.1991 14.p.

V

Les artistes activistes hongrois adressent les questions suivantes à l'Internationale Rouge Provisoire des Artistes Créateurs :

1° Quels sont les résultats pratiques obtenus dans le domaine des arts par la dictature du prolétariat au cours des trois années de son existence?

2° Quelle est la place des artistes dans les écoles?

Melka Vince

Thieme Becker

XXIV. 364. l.

(Lyka)

Melka Vince

festō

vod

Vătășianu

15 l.

Melka vmere

A törökökös a Gör-
gényi Ordokben.
repr. Vas Ny
1888. 42. szám.

Melka Vince

Gratz Mór képmása
Kolozsvári ev. egyház
Anlajd.

Iml

Melka Vincétől

az Erdélyi Nemzeti Muzeumban
Báró Wesselényi Béla archeje.

M. Erdélyi 25. l.

Demsusi templom és
Vásár c. olajf. n. ok.
n. o. 39. l.

Pacchia Girolamo del: Aesculap
393 (642), 1376 (98). — Sant Osalán
(642), 1216 (56). —

Melka Vince

Görgényszentimre
c. rajza repr.

Vas. Ujs. 1881. 790. l.

Melka Vince

Az öreg Vazul,
a görgeny medve-
vadász c. rajza
repr.
Vas. Ujs. 1881. 795. l.

BUDAPEST
9 JUIN 24 11
LFR

Melka Vincétol

az 1902. ikt kolozsvári kiállításon szamos Elp kiállítva

Tri Kol.

Németalföldi festő: Mária a gyer
~~12 (1006)~~
mekkel 123 (980), 4327 (928). — Na
keleti bölcsek 123 (980), 4088 (825). —
Szentháromság 380 (640), 3842 (531)

Melka Vincze

erdélyi festő

Az Erdélyi Múzeum Egyesület
Hamara 1905 ben meg-
festette báró Wesselényi
Béla arcképét.

Erdélyi Múzeum

1906. 68. l

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühe

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbí

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

Melka Vince

az alábbi kastélyban
sok képe és rajza van

Biró József dr.: A
sáromberki Teleki-kas-
tély. Pesti Napló
1937. nov. 21.

Körmeneti kereszt, talpaná átala-
kítva. Talpán Ipolyi címere. Előoldalon
krisztus-test és karélyos szárakban négy
félalak, hátul négy evangelista-jelkép,
rendkívül finom niellóban. Mag. 42 cm.
Renesszánszstílű, olasz, XVI. sz. eleje.

Az Ipolyi-gyűjteményből.

Gerevich: PA, ~~[illegible]~~. 260 l.

Melka Vince

lád

Uo Posta a mellékleten

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Melka vince

Görgény Szent Imre. Melka vince rajza után metszette Morelli G. Vas. Ujs. 1881. 790. l.

Az örep Vassil, a görgényi medvevadász. Melka vince tollrajza után. Vas. Ujs. 1881. 795. l. (gén ügyes müvészies rajz).

Melka Vince

Prágában -

1860. szept. - okt. kiáll. Müegylet.
Stuart Mária végpercei, oláj.,
Heckenast Gusztáv tulajd.

Göllner Károly III..238.

Melka Vince

A trónörökös pár görgény szent
mikei vadászatára meghivást
jert Melka Vince festesz, aki
(Kolozsvárról) egy vadász fele-
netet lerapott sar le fogja festeni.

A trónörökös pár Erdelben -
Vas. Ujs 1884-645-l.

Melka Vince

A zenopa tó a Retyerátban. (Tollrajz után) Vas. Ujs. 1882. 30 sz (szöveggel)

Fajdvadász a Retyeraton. (Tollrajz után). Vas. Ujs. 1882. 192. l

Melka Vince

l.

1860. sept. Math

Müeppler

Laid Singer Lex.

v. Reinay Lex

mich

opt. besen

zum ausbitte

Széchenyi István gróf halála emlékére

vert érem VIII. 125.

Melka Vince

Teleki Samu hozta Erdélybe. Az erdélyi arisztokrácián ak volt a festője. Feleségé ír nő (Iza Caelan) volt, aki angol nyelvorákat adott. Teleki Samuval az ~~1890-es évek ele-jén~~ Afriákan volt.

Meghalt Kolozsvárt az az 1890-es évek elején.

Conchas Emsébet
Közlöse. 1953. aug. 10.

Melka Vince

Irod
z

Csánky Dezső

Erdély az újabbkori
magyar festészetben.
Művészettörténeti Füzetek.
Kolozsvár, 1942
33. l.

9140.

Mezőnagycsány.

A középtért a zsindelytetejű román templom foglalja el, melynek erkélyes tornyát a sarkokon négy kisebb torony disziti és a melynek falán az eresz alatt freskók tűnnek szemünkbe. A feléje vezető út mentén lombos fák vannak, a melyek balra vetik árnyékukat. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól balra: V. Melka M.N. Csán.

Aquarell, méretei 38.7:28.5 cm.

Szn. 52-910
1199-910-8

Át. lelt. 2961.

Melka ?

9139.

Boldogfalva.

Az előtért a négyszögletes-tornyú román templom foglalja el sövénykeritéssel, balról kapuval, jobbról pedig feszülettel. A kert lombos fáin túl a környékbeli hegyek látszanak. Felirata alól jobbra: Szanta Maria. Romanische Kirche in Boldogfalva.

Aquarell, méretei 30.4:22.9 cm.

Szn. 51-910
1199-910-7

Át. lelt. 2960.

Melka ?

9138.

Kolozsvár.

Az előtérben látjuk a magyar kaput, melynek lépcsője korlátos és a melynek tövében kofaasszony ül. Feléje háromfogatos szekér halad. Rajta túl pedig az utczát járó-kelők élénkitik. Balról két tornyu templom látszik. Jelzése alól jobbra: Uherska-brána Kolosvár.

Aquarell, méretei 20.3:25.2 cm.

Szn. 50-910
1199-910-6

Át. lelt. 2959.

(Melka?

9137.

Magasfalu.

Az előtérben van a magas tetejű és erkélyes tornyú fatemplom, a mely mellett jobbról egy terebélyes fa diszlik. Jelzése alól balra: Mogosfalu.

A quarell, méretei 25.5:18.1 cm.

Szn. 49-910
1199-910-5

Át. lelt. 2958

Melka ?

9142.

Felsőbajom.

Balról a templom homlokzata köti le figyelmünket, melynek kapujához három fokú lépcső vezet. Jobbról pedig a nap órás és erkélyes bástya-torony aljában a szomszédos ház tünik szemünkbe, a melyhez lajtorját támasztottak. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól balra: V. Melka és jobbra: Baasen 1867. A lap hátán erdőtől boritott hegyes vidék terül el elől apró házakkal.

Aquarell, méretei 38.4:26.4 cm.

Szn. 54-910
1199-910-10

Át. lelt. 2963.

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Menasági Péter (1973–)
Iránykő 2007
gránit, rozsdamentes acél, mészkő 120×34×34 cm

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Menasági Péter.(1973–)
Kozmogónia 2007
gránit, aranyozott égerfa, sárgaréz,
horganyzott acélsodrony 150×60×60 cm

IPAR-
MŰVÉSZETI
ISKOLA
GRAFIKAI
OSZTÁLYA

301

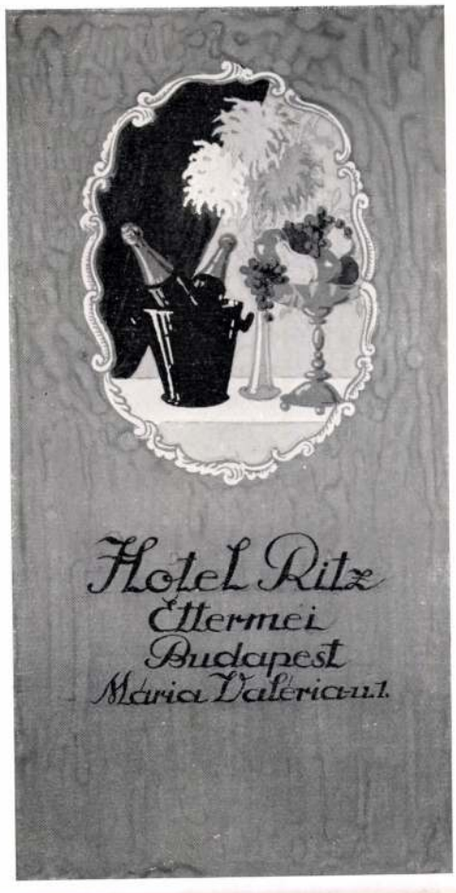

302

303

304

301—304. Hirdetés-tervezetek. Készültek az O. M. kir. iparművészeti Iskola grafikai osztályában.

301—304. Entwürfe für Anzeigen: Aus der Fachklasse für Graphik der königl. Kunstgewerbeschule Budapest.

MELLER
DEZSŐ

299

300

Meller Dezső: 299. Női szalon részlete. Készítette: Héber Antal és Braun Mór. — 300. Úri hálószoba részlete, régi bútorokkal.

D. Meller: 299. Teil eines Damensalons. Ausführung von A. Héber und M. Braun. — 300. Teil eines Herrenschlafzimmers mit alten Möbeln.

284
285

Magyar Iparművészet
1916.

Meller Dezső

Meller Dezső interieurjei Írta dr. Pogány Kálmán.
A Lakás, III. 2.

(Művészet 1913. 124. l.)

Márkus-czég könyvtartó-állványai

VI. 313.

THOROCZKAI-WIGAND EDE KÉTSZOBÁS LAKÁSA.

LAKÁSMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS.

Ha e sorok olvasói egy rövidke időre felteszik magukban, hogy saját lakásukat idegen ember szemével azért nézik végig, hogy bútoraiknak s lakásuk elrendezésének művészi voltát megbirálják: alighanem nagyon szomorú tapasztalatokra fognak szert tenni, ha felül tudnak emelkedni a mindennapi megszokás szülte ragaszkodáson. S nemcsak, ha szegényes kispolgári lakásban vagy jobbmódú középosztálybeliben is, de még ha gazdag főúriban folyik is ez a szemle, legtöbb esetben a nélkül, hogy valami különösen finom műizléssel kellene rendelkezniök, sok de nagyon sok változtatni valót fognak találni saját maguk lakásában. Elsősorban azt fogják legkönnyebben meglátnatni, hogy a szobák tele vannak zsufolva, hogy a bútorok elrendezése csúnya. Aztán jönnek maguk a bútorok! Még legjobban azok lesznek megelégedve, kik a negyvenes évek előtti időkből egypár jó darabot, sőt talán szobákat örököltek, vagy a kik az utolsó évtized művészi bútoriparának drága termékeiből választottak. Csakhogy ilyenek nagyon kevesen lesznek azoknak túlnyomó tömegéhez képest, kiknek bútorai a forradalom utáni hat évtizedből származnak. Ezek, a berendezések kiváltképen, ha a fővárosból avagy Bécsből kerültek ki, legnagyobbrészt valósággal rémségesek, vidéken még, hol a gyáripari sablonok meg nem mételyezték a kisiparost, elvétve még csináltak a biedermeier-kor kései emlékeül egy-egy jó bútordarabot.

RÉSZLET MELLER DEZSŐ SZALONJÁBÓL.

RÉSZLET MELLER DEZSŐ SZALONJÁBÓL.

AZ IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT LAKÁSMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSA. – Jelfy Gyula felvételei.

A gyári bútoripar első nagy bűneit még a polituros bútor jegyében követte el, melyet szabad fantáziával a biedermeier-kor, a barok s a renaissance elemeiből enyvezett össze, de igazán elemében csak akkor kezdte magát érezni, midőn a «matt» bútor korszaka felvirult. Ez volt az a kor, mely a legnagyobb gyönyörködéssel keverte össze az ó-német bútor neve alatt a góthika, a barok s a renaissance elemeit. Ezek a bútorok nemcsak csúnyák voltak minden izükben, de silhouettben is förtelmesek s azonkívül kényelmetlenek is. Mindennek koronáját pedig e kor kárpitosai tették fel, mert a mit ezek kárpitozott székek, pamlagok és draperiák czímén elkövettek, az még a bútoripar eredményeit is meghaladta: emlékezzünk vissza legszörnyűbb alkotásukra, a szőnyegdiványra. E kor szerfelett mélyen nyomta rá bélyegét a középosztály bútoraira s tán egy évszázad is el fog múlni, míg előbb a szegények lakásaiba süllyedve, az utolsó darab is a szemétdombra kerül. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat, mely csakis arra alakult, hogy a művészeti szempontoknak az iparban ismét visszahódítsa uralkodó helyüket, azért rendezi bútorkiállításait, hogy közönségünket jobb izlésre tanítsa, s publikumunk e nevelésre nagyon reá is szorul. Már eddigi kiállításainak is nagy mértékben érezhető a hatása, mely már azon is látható, hogy az olcsóságokat áruló szegényes bútorkereskedésekből is tünni kezdenek a legkiáltóbb izléstelenségek. Sajnos a mostani kiállításnak helyiségei a Technologiai Iparmúzeumban még rosszabbak, mint a régiek. Bútortervezőink között idén sem tünt fel egy Van de Velde, idén sem érik fel távolról sem a Wiener Werkstätte stilusát, de nem maradnak el a legtöbb bécsi tervező mellett, sőt némelyikük igen derekas munkát végezett. *Meller* Dezső fogadószobájában empire formák hatása alatt meglepően finom dolgokat produkált, *Thoroczkai-Wigand* Ede a nála megszokott interieur művészettel épített fel egy kétszobás polgári lakást, Szirch Imrének, Vas Ferencznek is vannak sikerült darabjai. Meglepő haladást mutatnak a gödöllői szőnyegszövő iskola szőnyegei is, melyeknek nyugodt szinei modern stilusu bútorokhoz jobban vágnak, mint a keleti szőnyegek és olcsóbbak is. Villanyos csillárokban is nagyot haladtunk, szép, izléses formákban már nem kizárólag uralkodik a sárgaréz. Utoljára hagytuk a legnagyobb meglepetést: *Lesznai* Anna igazán bámulatra méltó párna, asztalterítő himzéseit. Szinben gyönyörűen tarkák, rajzban szerfelett eredetiek, a jeles költőnő bennök a néphimzések congenialis továbbfejlesztőjének bizonyult. *F. Z.*

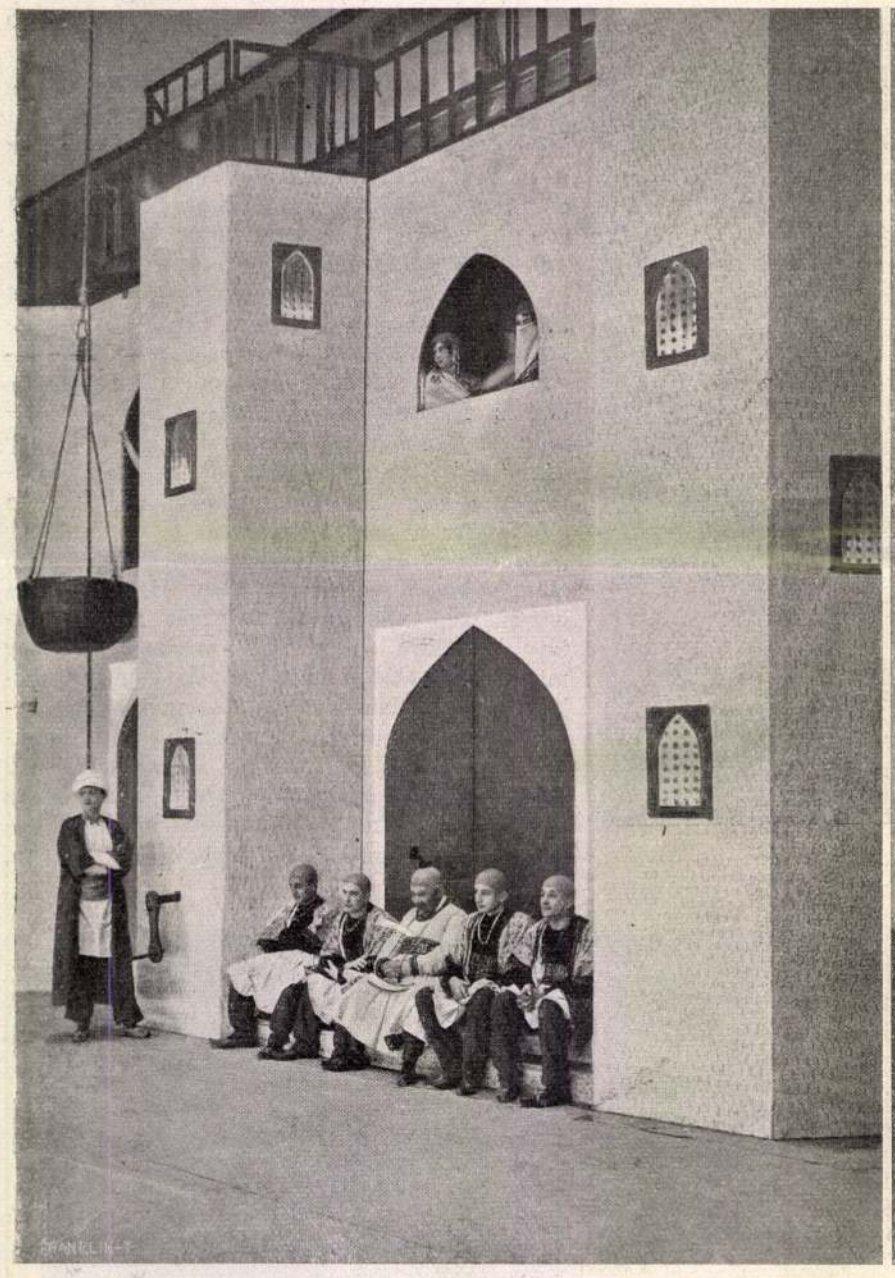

Nur al Din *(Tanay Frigyes)* Sumurunról ábrándozik, a kikhez nem bír hozzáférni, mert a háremőrök (a középső: *Vendrey Ferencz)* megszállva tartják a kaput.

Fenyvesy Emil, az öreg seik.

A pupos *(Csortos Gyula)* megcsókolja a tánczosnő *(Mészáros Giza)* holttestét.

A «SUMURUN» NÉMAJÁTÉK A VIGSZINHÁZBAN. — Balogh Rudolf fölvételei.

303.

303. MELLER DEZSŐ: NŐI FOGADÓSZOBA. SALON DE RÉCEPTION POUR DAMES.

KÉSZÍTETTÉK HÉBER ANTAL ASZTALOS ÉS BRAUN MÓR KÁRPITOS.

Magyar Iparművészet
1911. 378, 379. l.

304.

304. MEYER ANTAL: ÚRI DOLGOZÓSZOBA. CABINET DE TRAVAIL POUR MESSIEURS.

KÉSZÍTETTE STADLER MÁRTON ASZTALOS.

THOROCZKAI-WIGAND EDE KÉTSZOBÁS LAKÁSA.

LAKÁSMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS.

Ha e sorok olvasói egy rövidke időre felteszik magukban, hogy saját lakásukat idegen ember szemével azért nézik végig, hogy bútoraiknak s lakásuk elrendezésének művészi voltát megbirálják: alighanem nagyon szomorú tapasztalatokra fognak szert tenni, ha felül tudnak emelkedni a mindennapi megszokás szülte ragaszkodáson. S nemcsak, ha szegényes kispolgári lakásban vagy jobbmódú középosztálybeliben is, de még ha gazdag főúriban folyik is ez a szemle, legtöbb esetben a nélkül, hogy valami különösen finom műizléssel kellene rendelkezniök, sok de nagyon sok változtatni valót fognak találni saját maguk lakásában. Elsősorban azt fogják legkönnyebben meglátnatni, hogy a szobák tele vannak zsufolva, hogy a bútorok elrendezése csúnya. Aztán jönnek maguk a bútorok! Még legjobban azok lesznek megelégedve, kik a negyvenes évek előtti időkből egypár jó darabot, sőt talán szobákat örököltek, vagy a kik az utolsó évtized művészi bútoriparának drága termékeiből választottak. Csakhogy ilyenek nagyon kevesen lesznek azoknak túlnyomó tömegéhez képest, kiknek bútorai a forradalom utáni hat évtizedből származnak. Ezek, a berendezések kiváltképen, ha a fővárosból avagy Bécsből kerültek ki, legnagyobbrészt valósággal rémségesek, vidéken még, hol a gyáripari sablonok meg nem mételyezték a kisiparost, elvétve még csináltak a biedermeier-kor kései emlékeül egy-egy jó bútordarabot.

A gyári bútoripar első nagy bűneit még a polituros bútor jegyében követte el, melyet szabad fantáziával a biedermeier-kor, a barok s a renaissance elemeiből enyvezett össze, de igazán elemében csak akkor kezdte magát érezni, midőn a «matt» bútor korszaka felvirult. Ez volt az a kor, mely a legnagyobb gyönyörködéssel keverte össze az ó-német bútor neve alatt a góthika, a barok s a renaissance elemeit. Ezek a bútorok nemcsak csúnyák voltak minden izükben, de silhouettben is förtelmesek s azonkívül kényelmetlenek is. Mindennek koronáját pedig e kor kárpitosai tették fel, mert a mit ezek kárpitozott székek, pamlagok és draperiák czímén elkövettek, az még a bútoripar eredményeit is meghaladta: emlékezzünk vissza legszörnyűbb alkotásukra, a szőnyegdiványra. E kor szerfelett mélyen nyomta rá bélyegét a középosztály bútoraira s tán egy évszázad is el fog múlni, míg előbb a szegények lakásaiba süllyedve, az utolsó darab is a szemétdombra kerül. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat, mely csakis arra alakult, hogy a művészeti szempontoknak az iparban ismét visszahódítsa uralkodó helyüket, azért rendezi bútorkiállításait, hogy közönségünket jobb izlésre tanítsa,

RÉSZLET MELLER DEZSŐ SZALONJÁBÓL.

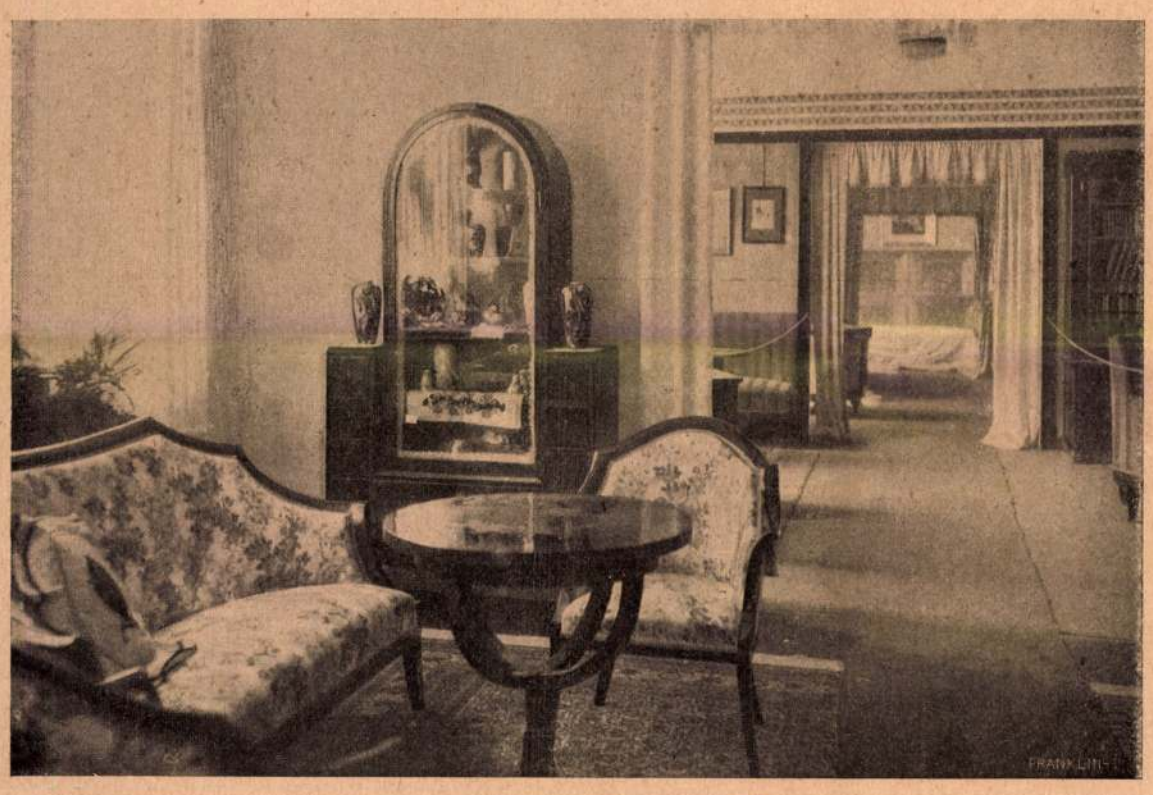

RÉSZLET MELLER DEZSŐ SZALONJÁBÓL.

AZ IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT LAKÁSMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSA. – Jelfy Gyula fölvételei.

s publikumunk e nevelésre nagyon reá is szorul. Már eddigi kiállításainak is nagy mértékben érezhető a hatása, mely már azon is látható, hogy az olcsóságokat áruló szegényes bútorkereskedésekből is tünni kezdenek a legkiáltóbb izléstelenségek. Sajnos a mostani kiállításnak helyiségei a Technologiai Iparmúzeumban még rosszabbak, mint a régiek. Bútortervezőink között idén sem tünt fel egy Van de Velde, idén sem érik fel távolról sem a Wiener Werkstätte stilusát, de nem maradnak el a legtöbb bécsi tervező mellett, sőt némelyikük igen derekas munkát végezett. *Meller* Dezső fogadószobájában empire formák hatása alatt meglepően finom dolgokat produkált, *Thoroczkai-Wigand* Ede a nála megszokott interieur művészettel épített fel egy kétszobás polgári lakást, Szirch Imrének, Vas Ferencznek is vannak sikerült darabjai. Meglepő haladást mutatnak a gödöllői szőnyegszövő iskola szőnyegei is, melyeknek nyugodt szinei modern stilusu bútorokhoz jobban vágnak, mint a keleti szőnyegek és olcsóbbak is. Villanyos csillárokban is nagyot haladtunk, szép, izléses formákban már nem kizárólag uralkodik a sárgaréz. Utoljára hagytuk a legnagyobb meglepetést: *Lesznai* Anna igazán bámulatra méltó párna, asztalterítő himzéseit. Szinben gyönyörűen tarkák, rajzban szerfelett eredetiek, a jeles költőnő bennök a néphimzések congenialis továbbfejlesztőjének bizonyult. *F. Z.*

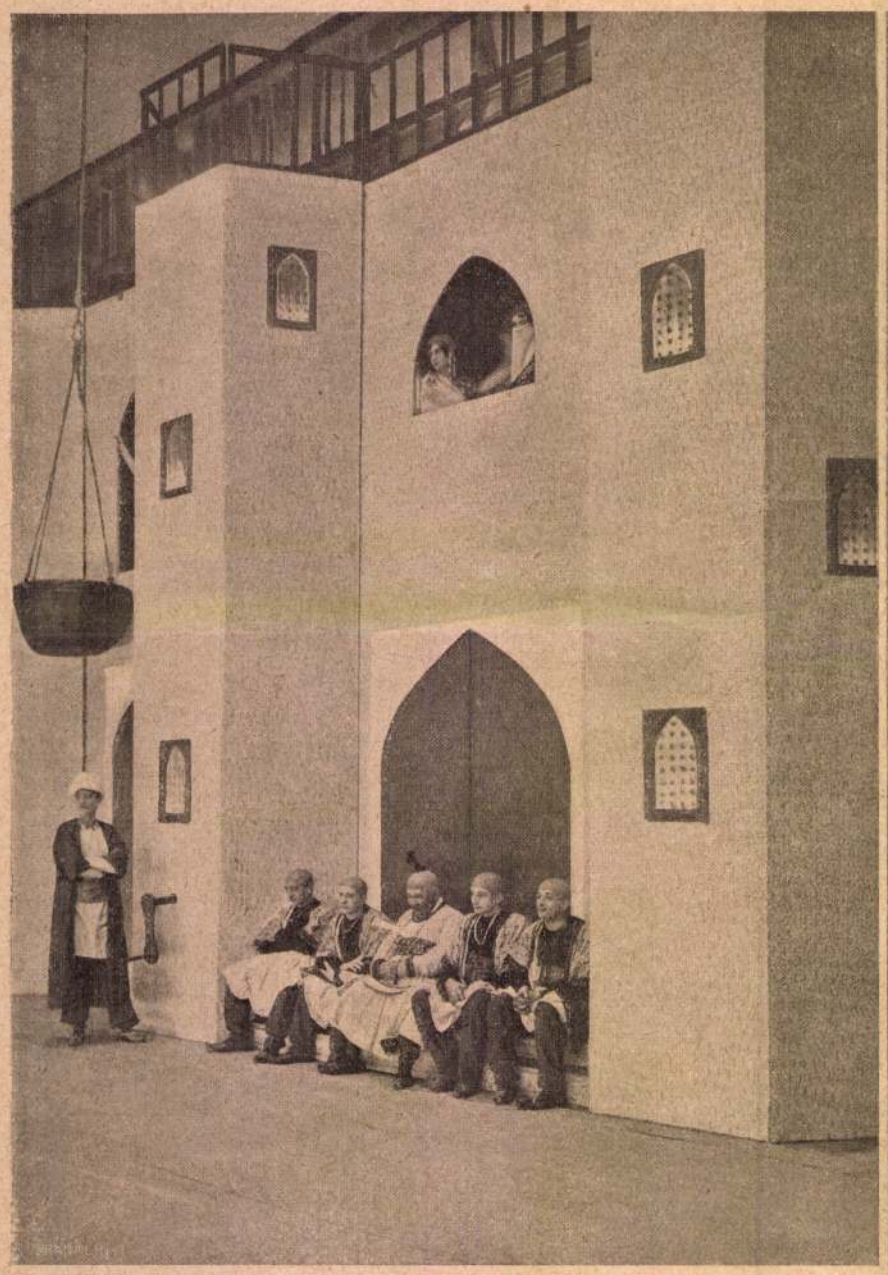

Nur al Din *(Tanay Frigyes)* Sumurunról ábrándozik, a kikhez nem bír hozzáférni, mert a háremőrök (a középső: *Vendrey Ferencz)* megszállva tartják a kaputt.

Fenyvesy Emil, az öreg seik.

A pupos *(Csortos Gyula)* megcsókolja a tánczosnő *(Mészáros Géza)* holttestét.

A «SUMURUN» NÉMAJÁTÉK A VIGSZINHÁZBAN. — Balogh Rudolf fölvételei.

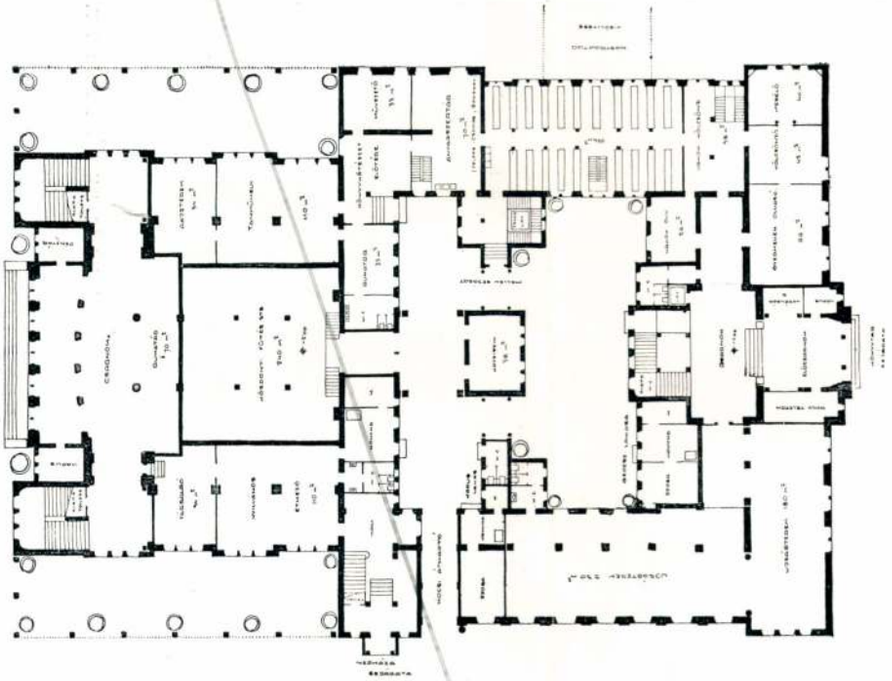

FÖLDSZINT.

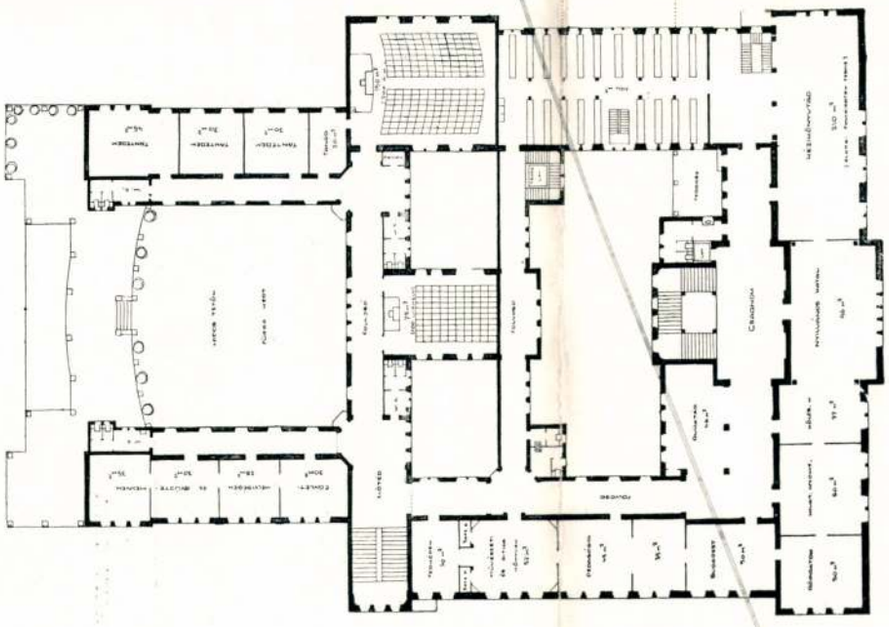

II. EM. ALAPRAJZ.

III. DÍJ.

TORNALLYAY ZOLTÁN, BUDAPEST.

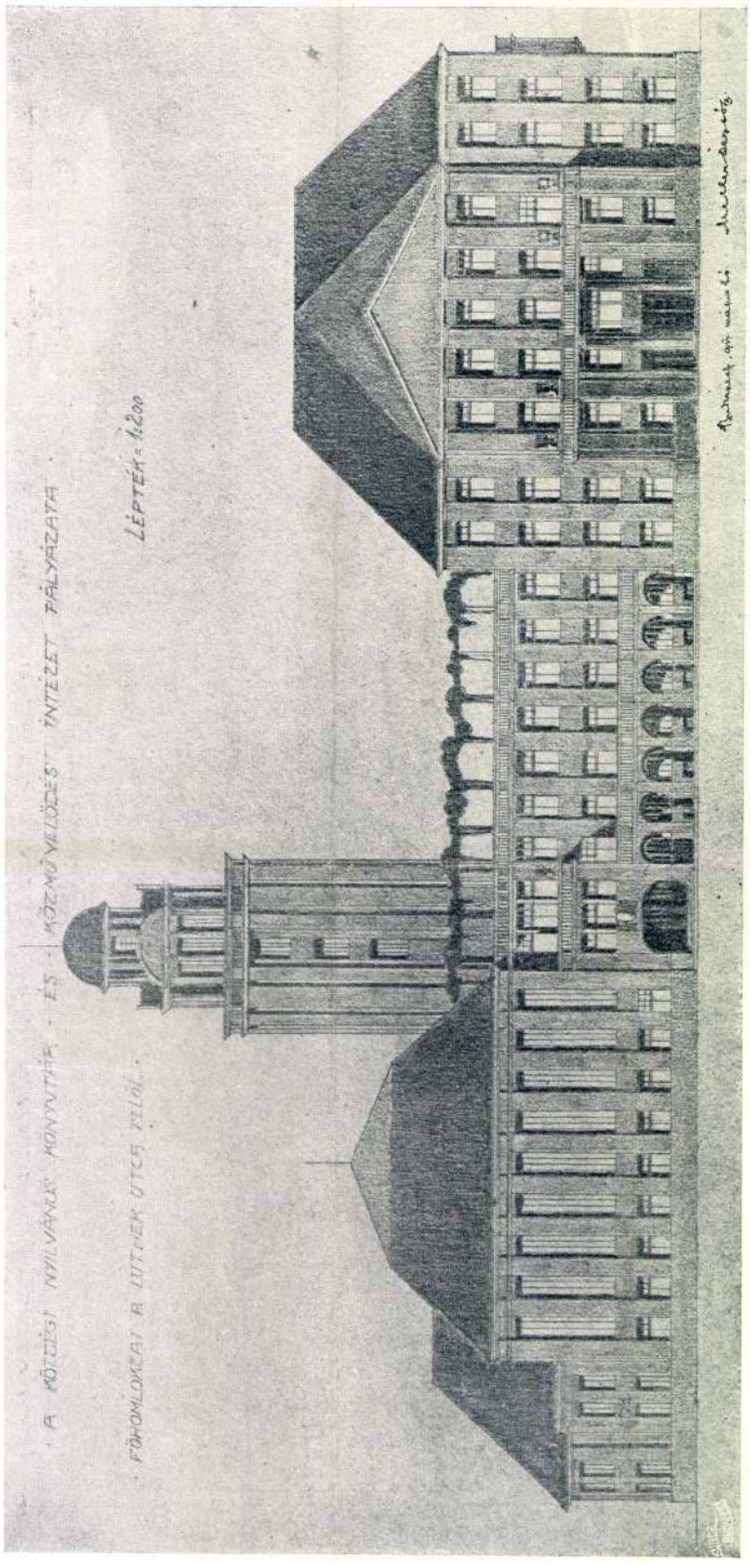

MEGVETT TERV. FŐHOMLOKZAT. MELLER DEZSŐ, BUDAPEST.

A budapesti Községi nyilvános
Könyvtár és Közművelődési intézet
tervpályázata
Magyar Építőművészet
1911. 8. sz. 14, 15. l.

Meller Dezső, építész

VI. 196.

Meller Dezső

482 **Vermes József.** E. J. háza. Építészeti rajz. Magánt.
483 **Wälder Gyula.** Balassagyarmati múzeum. I. díjat nyert és kivitelre elfogadott terv. Rajz. Magánt.
484 **Wälder Gyula.** Balassagyarmati múzeum. Oldalnézet. Rajz. Magánt.
485 **Vermes József.** Dr. V. K. háza. Ép.-rajz. Magánt.
486 **Vermes József.** K. E. háza. Ép.-rajz. Magánt.
487 **Miklós Ede.** Tanulmány. Világvárosi árúház. Tollrajz. Magánt.
488 **Schoditsch és Eberling.** Székesfővárosi munkáslakóház X. ker., Százados-utcában. Rajz. Magánt
489 **Meller Dezső.** J. G. villája. Vízfestmény. Magánt.
490 **Meller Dezső.** Dr. B. S. villája Budán. Vízf. Magánt.
491 **Meller Dezső.** Dr. R. N. villája Budán. Vízf. Magánt.
492 **Meller Dezső.** Sz. A. villája. Vízf. Magánt.
493 **Szende Andor.** Kolozsvári városháza tervpályázata. Megvétellel kitüntetve. Rajz.
494 **Szende Andor.** Uri lak. (Tanulmány.) Rajz.
495 **Sebestyén Endre.** Síremlék. Rajz. Eladó.
496 **Bauer Emil** és **Guttmann Gyula.** Tanulmány Vízf. Magánt.
497 **Bauer Emil** és **Guttmann Gyula.** Tanulmány. Vízf. Magánt.
498 **Pallos Arthur.** Erfurti részlet. Vízf.
499 **Pallos Arthur.** A m. kir. államvasutak új vontatótelepének kapus épülete. Vízf. Magánt.
500 **Serly Ottó.** Tanulmány. Hidfő. Rajz. Magánt.
501 **Bauer Emil és Guttmann Gyula.** Villa. Vízf. Magánt.
502 **Prokisch János.** Bérház terve. Vízf. Magánt.
503 **Bauer Emil és Guttmann Gyula.** Lakóház. Vízf. Magánt.

Képzőm. Társ. 1910/11.
Téli kiáll. Cat.

462 **Bednár János.** Bánkfalvai Antalffy Sándor arcképe. Olajf. Magánt.

463 **Bednár János.** Délután. Olajf. Eladó.

464 **Bednár János.** Egy nő. Olajf. Eladó.

465 **Klammer Mariska.** Olajf. Besenyői templom-interieur. Olajf. Eladó.

XIV. TEREM.

466 **Frecskay Endre.** Utca Ikában. Pastel. Eladó.

467 **Frecskay Endre.** Medveai öböl. Pastel. Eladó.

468 **Frecskay Endre.** Hajón. Pastel. Eladó.

469 **Wágner Géza.** Aratáskor. Pastel. Eladó.

470 **Balló Mariska.** Virágok. Pastel. Eladó.

471 **Wágner Géza.** A párisi Pont neuv. Pastel. Eladó.

472 **Litkei Antal.** Esős hangulat. Olajf.

473 **Benczúr Béla.** Kopár hegyoldal. Vízf. Eladó.

474 **Székely Árpád.** Parasztudvar. Színezett rajz. Eladó.

475 **Conrad Gyula.** Mezőkövesd. Szines fametszet. Eladó.

476 **Edvi-Illés Jenő.** Utca Budán. Linoleummetszet. Eladó.

477 **Völkel József J.** Csónakjavítók. Linoleummetszet. Több példányban, eladó.

478 **Völkel József J.** Falu szélén. Linoleummetszet. Több példányban, eladó.

479 **Conrad Gyula.** Assisi Szt. Ferenc temploma. Színes fametszet. Eladó.

480 **Edvi-Illés Jenő.** Esthangulat. Linoleummetszet. Eladó.

481 **Bauer Emil és Guttmann Gyula.** Árúház. Rajz. Magánt.

532 **Garzó Berthold.** Részlet a lőcsei Szt. Jakab templomból. Vízf. Eladó.
533 **Garzó Berthold.** Tanulmányfej. Vízf. Eladó.
534 **Strobl Alajos.** Mária Patrona Hungariae.
535 **Strobl Alajos.** Zrinyi Ilona. Sarkophag-vázlat.
536 **Strobl Alajos.** Vay Ádám tábornok.
537 **Strobl Alajos.** Bercsényi, Pekry, Eszterházy tábornokok. Vázlat.
538 **Strobl Alajos.** Vak Bottyán. Vázlat a Rákóczy-emlékhez.
539 **Strobl Alajos.** II. Rákóczy Ferenc. Sarkophag-vázlat.
540 **Basch Árpád.** S. F.-né arcképe. Vízf. Magánt.
541 **Góth Móric.** Hazafelé. Vízf. Eladó.
542 **Ürmös Péter.** Kikötőrészlet Genovában. Rajz. Eladó.
543 **Wellmann Róbert.** Arckép. Rajz. Magánt.
544 **Ürmös Péter.** Hajóácsok. Rajz. Eladó.
545 **Góth Móric.** Pihenő. Vízf. Eladó.

XV. TEREM.

546 **Löschinger Hugó.** Tanulmány. Olajf. Eladó.
547 **Erdőssy Béla.** Hetivásár Kolozsvárt. Olajf. Eladó.
548 **Heyer Arthur.** Fiatal angora-macskák. Olajf. Eladó.
549 **Erdőssy Béla.** Utcarészlet. (Chioggia.) Olajf. Eladó.
550 **Papp Sándor.** Est. Olajf. Eladó.
551 **Löschinger Hugó.** Tanulmány. Olajf. Eladó.
552 **Fejér Sándor.** Eső után. Olajf. Eladó.

504 **Meller Dezső.** Rottenburgi kapu. Rajz. Magánt.
505 **Meller Dezső.** Ausbachi udvarrészlet. Rajz. Magánt.
506 **Meller Dezső.** Dinkelsbühli részlet. Rajz. Magánt.
507 **Meller Dezső.** Rottenburgi részlet. Rajz. Magánt.
508 **Conrad Gyula.** San Giorgio Maggiore. Rézkarc. Eladó.
509 **Conrad Gyula.** Palazzo Ducale. Rézkarc. Eladó.
510 **Tichy Kálmán.** Virágcsokor. Rézkarc. Eladó.
511 **Augustin Mariska.** Várakozás. Diamond point. Ered. rézkarc. Eladó.
512 **Augustin Mariska.** A kismartoni zsinagoga belseje. Ered. rézkarc. Eladó.
513 **Herman Lipót.** Ámort megünneplik. Vízf. Eladó.
514 **Tichy Kálmán.** Rózsaág. Rézkarc. Eladó.
515 **Edvi-Illés Jenő.** Utcarészlet. Ered. rézkarc. Eladó.
516 **Egry József.** Rakodó munkások. Olajf. Eladó.
517 **Szmrecsányi Ödön.** Párisi élet. Vízf. Eladó.
518 **Szmrecsányi Ödön.** Párisi élet. Vízf. Eladó.
519 **Szmrecsányi Ödön.** Párisi élet. Vízf. Eladó.
520 **Szmrecsányi Ödön.** Párisi élet. Vízf. Eladó.
521 **Szmrecsányi Ödön.** Párisi élet. Vízf. Eladó.
522 **Szmrecsányi Ödön.** Párisi élet. Vízf. Eladó.
523 **Szmrecsányi Ödön.** Párisi élet. Vízf. Eladó.
524 **Szmrecsányi Ödön.** Párisi élet. Vízf. Eladó.
525 **Szmrecsányi Ödön.** Párisi élet. Vízf. Eladó.
526 **Nádler Róbert.** Corfu. Olajf. Eladó.
527 **Vida Árpád.** Palágyi Lajos író arcképe. Vízf. Magánt.
528 **Kümmerle Pál.** Sétáló nő. Vízf. Eladó.
529 **Vida Árpád.** Séta a kertben. Vízf. Eladó.
530 **Vida Árpád.** Nagymama névnapján. Vízf. Eladó.
531 **Garzó Berthold.** Udvarrészlet. Eladó.

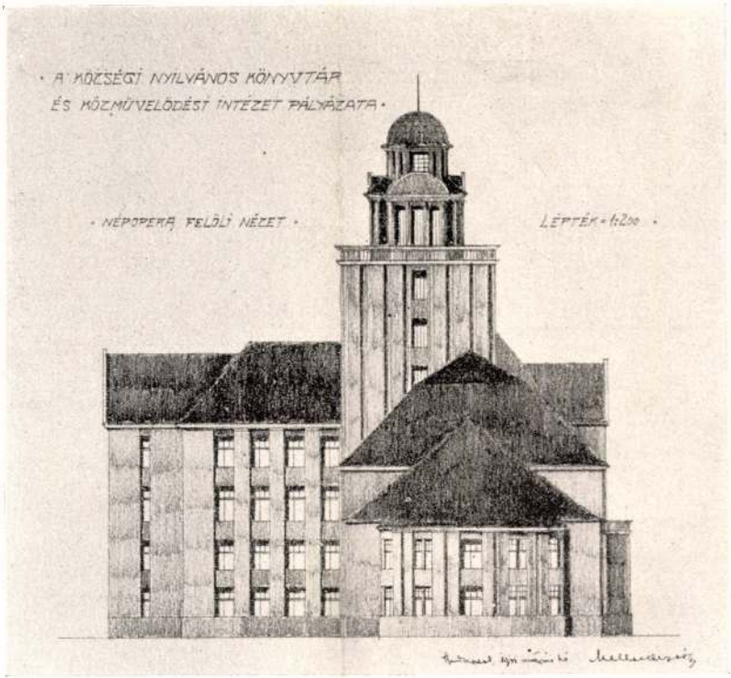

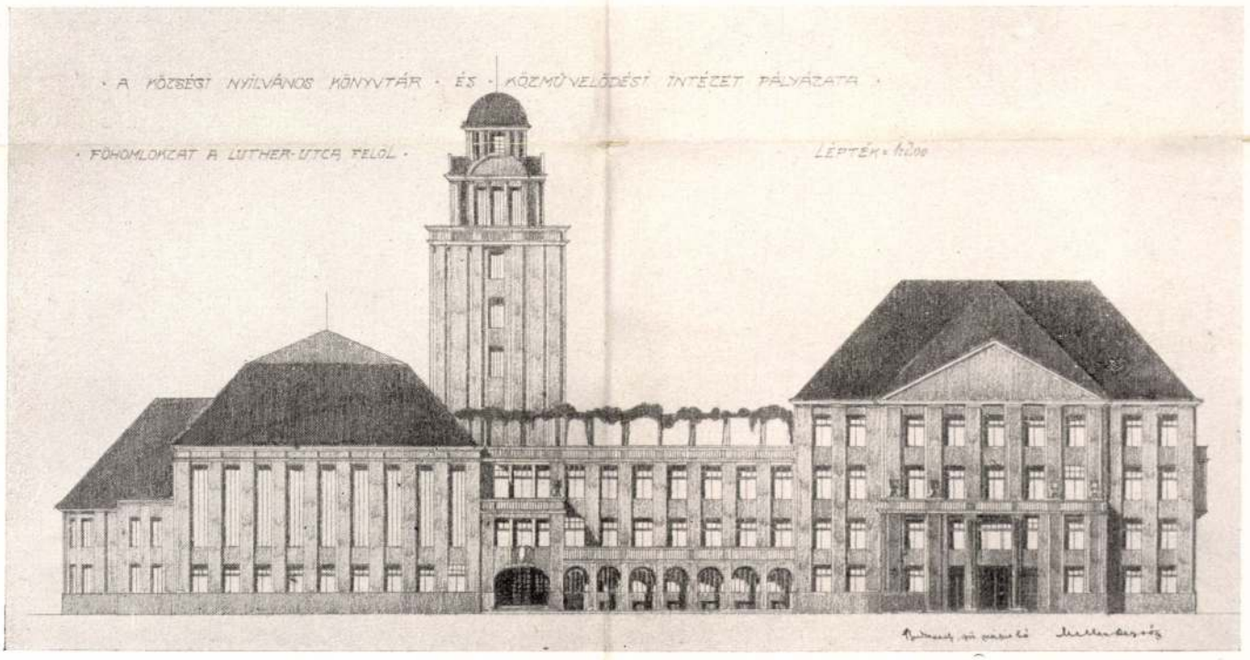

· A KÖZSÉGI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR ÉS MŰVELŐDÉSI INTÉZET PÁLYÁZATA ·

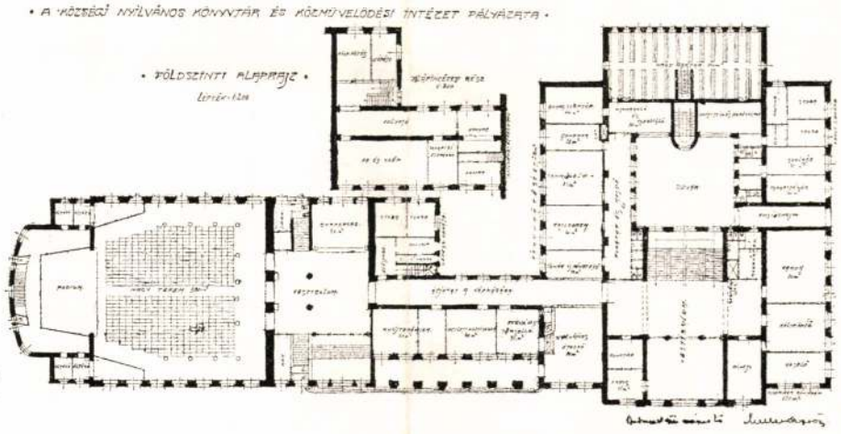

SZÉKESFŐVÁROSI KÖNYVTÁR
TERVPÁLYÁZATA

MELLER DEZSŐ

A Kar
1911. 6-7 n.

Meller Dezső

• A KÖZSÉGI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR
ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZET PÁLYÁZATA •

• NÉPOPERA FELŐLI NÉZET •

LÉPTÉK = 1:200 •

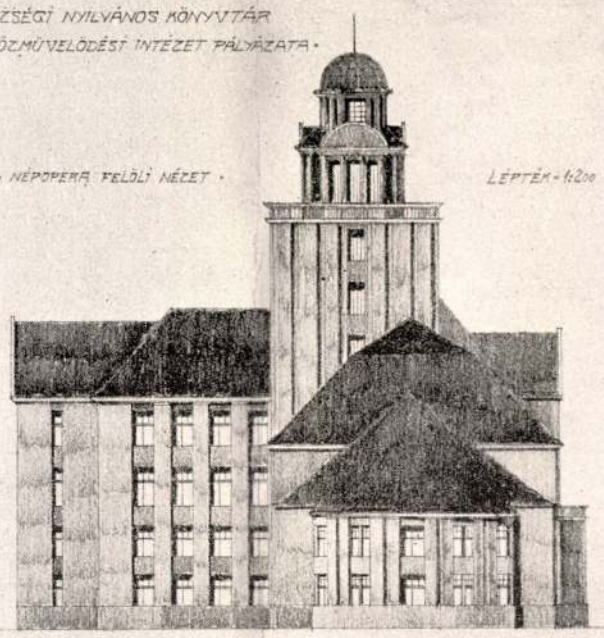

• A KÖZSÉGI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR • ÉS • KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZET PÁLYÁZATA •

• FŐHOMLOKZAT A LUTHER-UTCA FELŐL •

LÉPTÉK = 1:200

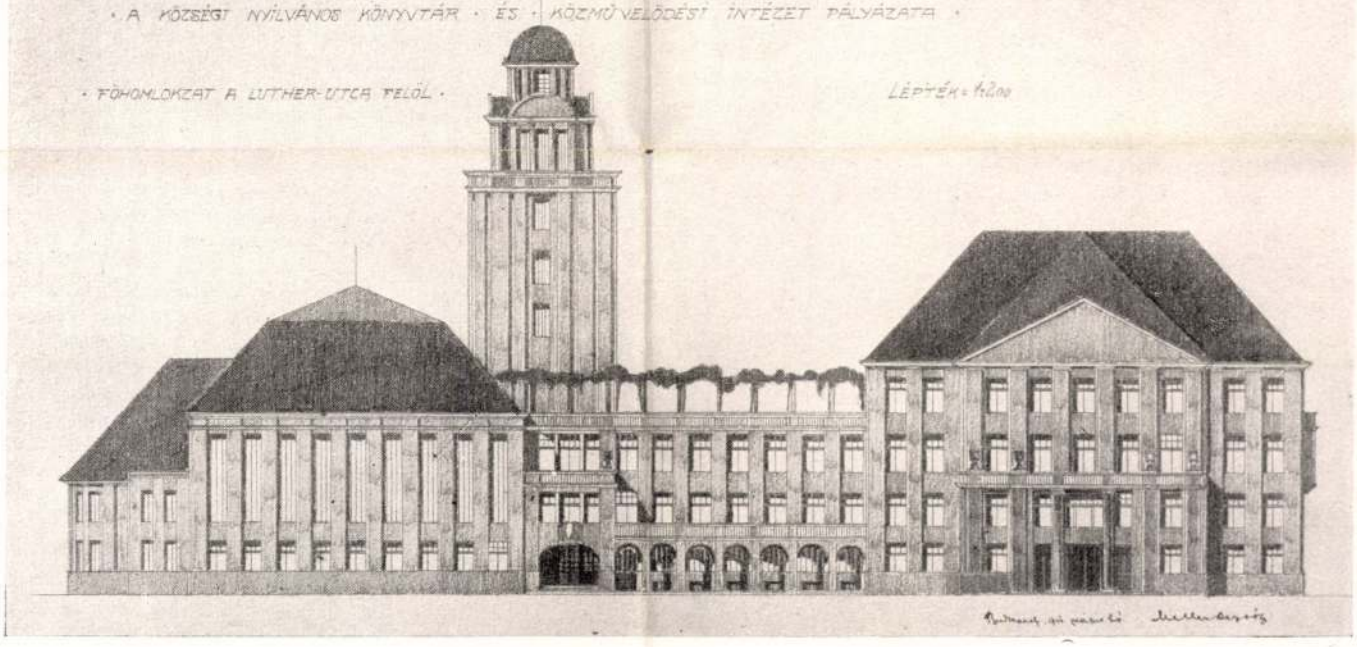

• A KÖZSÉGI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZET PÁLYÁZATA •

• FÖLDSZINTI ALAPRAJZ •

Léptér. 1:200

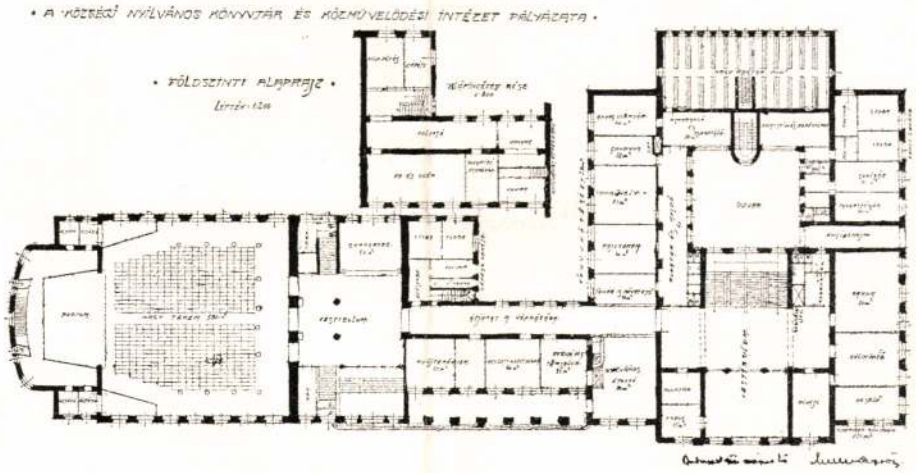

SZÉKESFŐVÁROSI KÖNYVTÁR
TERVPÁLYÁZATA

MELLER DEZSŐ

A Kár 1911. IV. 6-7. sz.

Moller Dents

· A KÖZSÉGI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR
ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZET PÁLYÁZATA ·

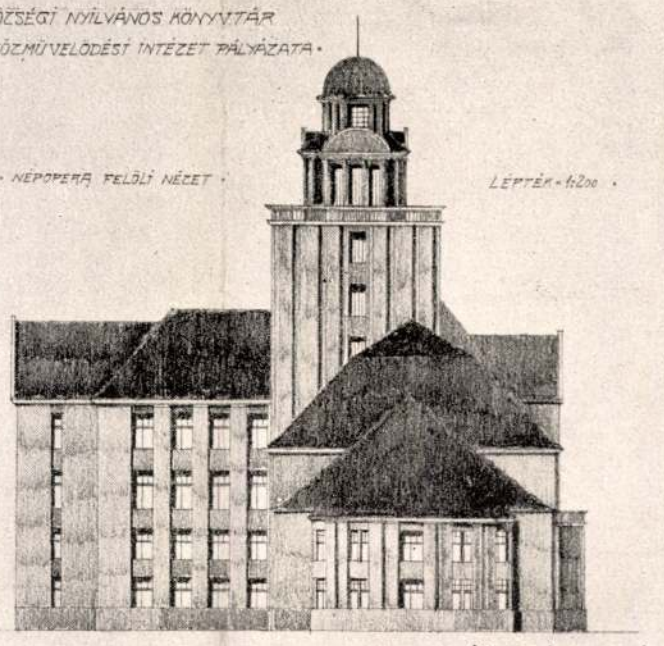

· NÉPOPERA FELŐLI NÉZET ·

LÉPTÉK = 1:200 ·

· A KÖZSÉGI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR · ÉS · KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZET PÁLYÁZATA ·

· FŐHOMLOKZAT A LUTHER-UTCA FELŐL ·

LÉPTÉK = 1:200

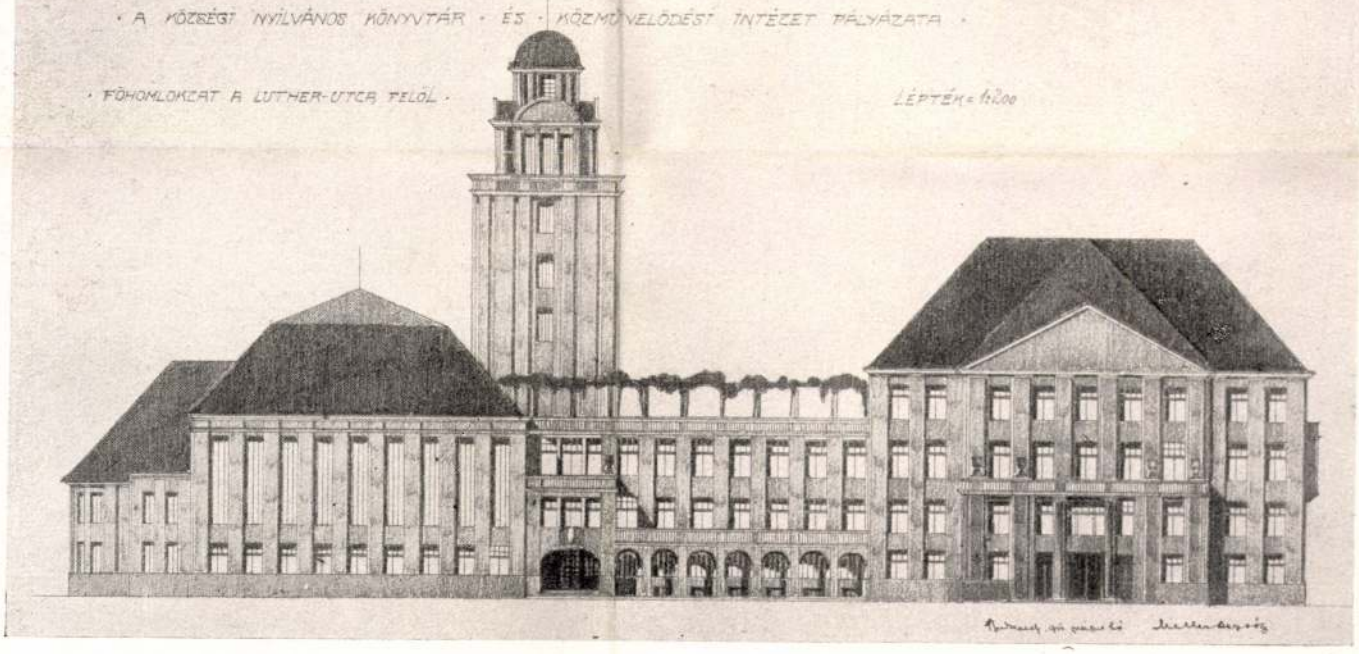

· A KÖZSÉGI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZET PÁLYÁZATA ·

· FÖLDSZINTI ALAPRAJZ ·

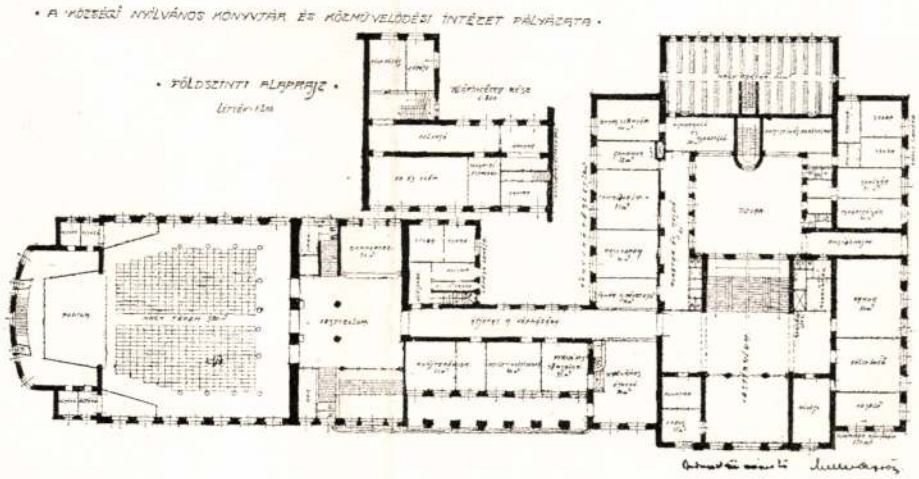

SZÉKESFŐVÁROSI KÖNYVTÁR
TERVPÁLYÁZATA

MELLER DEZSŐ

A díjak 1911. IV. cf.

Meller Dec 10

Meller Dezső
gyüjt.
MMÉ Évk
1934.228.l

gönyök és kovácsoltvas tömegáruk gyára.

Fényképészet és müso

Első Magyar Hegesztő és Forrasztási Vállalat

MEDGYESSY FERENC és Társai

Budapest, VII. ker., Hungária-körut 69. szám.

Elvállaljuk mindennemü repedt kazánok, **öntött vas, kovácsolt vas, acél**, hegesztését és forrasztását. Bármily méretü **kazán, vezetékeső repedéseket** rövid időn belül hegesztünk, illetve beforrasztunk. Elkopott géprészeket a régi méretre kihegesztjük és két különböző méretü tárgyat összeforrasztunk. Minden egyes hegesztésért és forrasztásért **teljes szavatosságot** vállalunk a tartósságra. Bárminemü forrasztások a vidéken is eszközöltetnek

Telefon : 68—64. **Telefon 68—64**

SZABÓ KÁROLY

□ ASZTALOS ÜZLETE □

Bank, iroda, boltberendezés különleges készitője, elvállal minden e szakmába vágó szolidabb kivitelü munkákat.

Budapest, VII., Izabella-utca 5. sz.

LA

N. ÉS UNOKAÖCSCSE

Budapest, IX., Üllői-ut 25.
fld. 4. TELEFON 69—77.

Beton és vasbeton

gi és mindennemü magasé, itési
nek, viztartányok, vizierőművek,
pités, csatornázás stb.

Meller Dezső

Meller Dezső építészmérnök, VI.
Teréz-krt 34. 113-552

Bptávb 1940 szept.

KOZGYŰLÉSRE

MPLOMBAN DÉLELŐTT 10 ÓRAKOR
SZENTMISE

—

ORROZAT:

hi Énekkarok.
s megnyitó beszéde: Irányító szempontok

ok.

K. M. E. Ny.

Meller Dezső építész

a világ művészi épületeinek reprodukcióját kb 24.000 db, országonként csoportosítva letétbe helyezte 1946-ban a MOB-nál.

Fenti öcse (vagy bátyja?)

Meller Lajos építész

aki évtizedek óta műkereskedésnel foglalkozott.

Fenti közlése 1946 aug. 6.

[illegible]

erzekeny, mint a banyaszatban elonyosen hasz
loxilin azotin stb., tovabbá gyúlékonysága is na
amennyiben az egyes szemcsék közötti hézag
láng gyorsan átsurran.

jég vastagsága csekélyebb, vagy repedezett
miatt veszélyes azon járni, ez esetben a szabad

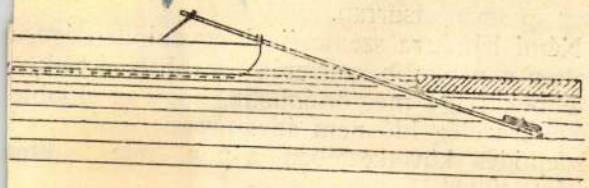

9. ábra. Ladikról való robbantás.

elhorgonyzott ladikból csusztatjuk a löveggel
elt rudat a jégtakaró alá. (9. ábra.)
ént értetődik, hogy az emített rúdnak a ladikra
ellő megerősítéséről gondoskodni kell, de arra is,
ink, hogy a robbantóporos töltés a 0·5—1·0 *kg*-ot
e haladja, amennyiben a hajósok az akna elsütés a ladikban maradnak, hogy a megrepesztett jégt csáklyákkal leúsztassák.
eljárásnál csak kevésbbé brizáns robbantó anyag
lható töltésül, mivel tudvalevőleg a robbantó por
őleg hat, nem pedig zúzólag, s a jégdarabokat
a nem hajítja, feltéve, hogy a töltés nagysága és
urok alatt való elhelyezésének mélysége arányban
epesztendő jég vastagságával, amit csak előzőleg
ett jégrobbantó kísérletekkel állapíthatunk meg.
gbontó munkálatokhoz használható robbantó
ok és gyujtószerek leírása. A nagyobb esésű
ál, a 30—50 *cm* vastag jégtakaró megbontására,
ésőbben látni fogjuk, igen jól használhatjuk a
bé brizáns azaz *lassabban ható robbantó port*, amennyiben messze terjedő repedéseket okozva,
lt jégtáblákat a csáklyások tovaúsztatják.

Meller Kató
iparművész.

— **Csoportkiállítás az Ernst-múzeumban.** Négy festő és egy iparművész vesz részt az Ernst-múzeum legújabb csoportkiállításán. A kiállítók között két külföldi is szerepel: José Clemente *Orozco*, a kiváló mexikói freskóművész és *Meller* Kató, az ismert magyar származású müncheni iparművész. *Orozco*, az aztékok művészet művészet modern folytatója, aki nemrég nagy sikerrel állított ki a bécsi Albertinában, Budapestre eredeti rajzainak és litográfiáinak gazdag sorozatát hozta el. Témáit nem zavarják a kis méretek, ezekben is drámai erővel és mozgalmassággal, a nyugtalanság monumentalitásával tudja kifejezni magát. *Meller* Kató néhány nagyon ötletes és dekoratív papírból kivágott figurinja, amelyek Goethe, Ibsen és Gorkij darabjaihoz készülnek, tetszetős darabjai a tárlatnak. A magyarok közül *Basilides* Sándor komor szociális tartalmú kompozíciói mellett feltűnik néhány színes képe, amilyen a hangulatos, finom *Téli táj*, az apró, gyönyörű kéktónusú *Domboldal* és egy virágcsendélete. *Csébi Pogány* István virtuóz akvarelljei, főként pedig a nagyszerűen fej-

Magyar Hirlap
1933 II. 7

8 7

Meller Dezső

építész

Meller Dezső

építész

Szód

A Pesti Városháza

1935. 2. sz. 13. l.

(e.a.: Vétó a szobrok rossz elhelyezése ellen; képekkel.)

Meller Dezső

wód

Épitő Ipar 1913. 147. l.
(Az új Nemzeti Színház
biráló bizottságának bi-
rálati jegyzőkönyve.)

század) apszisának maradványa

a. A félköríves fal alján, kívül
gőlegesen kiinduló hengeres fal-
ak az apszis külsejét. *(8. kép.)*
olasz forma ez, mint már Gere-
neki köszönhetjük a kis épít-
tározását is. Véleménye szerint
ilyi temetkezés céljaira szolgáló
kriptája, Szent Istvánt is elő-
en. A bazilika befejezésekor az
zé helyezték át, miglen Szent
koporsót. Ennek apszisát talál-

Meller Dezső

Kollerich Gyulánérészére
II. Hunyadi János út.
2 em. ház.

Épitő Ipar – Épitő Művészet. 1929. 55. l.

I. század — 79. kép. Törpeárkád ívrészlete
o. Párkánytöredék ismeretlen lelőhelyről
n, XIII. század

Céd

Meller Dezső és

Kocsis Tivadar

Építészek -

Nagy Pál Béla részére

I. Naphegy u. 2 em.

bérház.

tervezik fentiek

Építő Ipar — Építő Mű-

vészet. 1929. 37. l. (Magán-

építési engedélyek)

Meller Dezső

épitész

l.

Nádai Pál

Jelenkori szépsej
törekvések Bp. én
kép 64. l. mellett.

Meller Dorsó

épitéss

Ivód

Nádai 68. C

Meller Dezső

építész

l.

E. f. II. 105 l

Moller Károly

építész

szül. 1882. Győr

l.

Ki-Kicsoda?

551. l.

Meller Dezső

Munkamód építés Bpest

1910–11. tél. kiad. 489–492

504–507.

Apoxyomenos Lysippostoi III. 226.

Meller Dezső és Meller Gyula

budapesti épületeik

a pozsonyi múzeum és
könyvtár tervpályázatán
II. díjat nyertek.

Magyar Építőművészet
1910. 10 sz. 28. l.

MAG
ÉPÍTŐMŰ

SZERKES

FÜHRER

MEGJELENIK MIN

1910 VIII-IK

Meller Dezső

A budapesti férfiszabók egyesületi házának tervpályázatán a Práter utcai épületnél I. díjat nyert.

Magyar Építőművészet

1911. 12. sz. 30. l.

Nyomtatvány

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Meller Dezső

482 **Vermes József.** E. J. háza. Épitészeti rajz. Magánt.
483 **Wälder Gyula.** Balassagyarmati múzeum. I. díjat nyert és kivitelre elfogadott terv. Rajz. Magánt.
484 **Wälder Gyula.** Balassagyarmati múzeum. Oldalnézet. Rajz. Magánt.
485 **Vermes József.** Dr. V. K. háza. Ép.-rajz. Magánt.
486 **Vermes József.** K. E. háza. Ép.-rajz. Magánt.
487 **Miklós Ede.** Tanulmány. Világvárosi árúház. Tollrajz. Magánt.
488 **Schoditsch és Eberling.** Székesfővárosi munkáslakóház X. ker., Százados-utcában. Rajz. Magánt
489 **Meller Dezső.** J. G. villája. Vizfestmény. Magánt.
490 **Meller Dezső.** Dr. B. S. villája Budán. Vizf. Magánt.
491 **Meller Dezső.** Dr. R. N. villája Budán. Vizf. Magánt.
492 **Meller Dezső.** Sz. A. villája. Vizf. Magánt.
493 **Szende Andor.** Kolozsvári városháza tervpályázata. Megvétellel kitüntetve. Rajz.
494 **Szende Andor.** Uri lak. (Tanulmány.) Rajz.
495 **Sebestyén Endre.** Síremlék. Rajz. Eladó.
496 **Bauer Emil és Guttmann Gyula.** Tanulmány Vizf. Magánt.
497 **Bauer Emil és Guttmann Gyula.** Tanulmány. Vizf. Magánt.
498 **Pallos Arthur.** Erfurti részlet. Vizf.
499 **Pallos Arthur.** A m. kir. államvasutak új vontatótelepének kapus épülete. Vizf. Magánt.
500 **Serly Ottó.** Tanulmány. Hidfő. Rajz. Magánt.
501 **Bauer Emil és Guttmann Gyula.** Villa. Vizf. Magánt.
502 **Prokisch János.** Bérház terve. Vizf. Magánt.
503 **Bauer Emil és Guttmann Gyula.** Lakóház. Vizf. Magánt.

KMT 1910/11. téli kiáll

462 **Bednár János.** Bánkfalvai Antalffy Sándor arcképe. Olajf. Magánt.

463 **Bednár János.** Délután. Olajf. Eladó.

464 **Bednár János.** Egy nő. Olajf. Eladó.

465 **Klammer Mariska.** Olajf. Besenyői templom-interieur. Olajf. Eladó.

XIV. TEREM.

466 **Frecskay Endre.** Utca lkában. Pastel. Eladó.

467 **Frecskay Endre.** Medveai öböl. Pastel. Eladó.

468 **Frecskay Endre.** Hajón. Pastel. Eladó.

469 **Wágner Géza.** Aratáskor. Pastel. Eladó.

470 **Balló Mariska.** Virágok. Pastel. Eladó.

471 **Wágner Géza.** A párisi Pont neuv. Pastel. Eladó.

472 **Litkei Antal.** Esős hangulat. Olajf.

473 **Benczúr Béla.** Kopár hegyoldal. Vízf. Eladó.

474 **Székely Árpád.** Parasztudvar. Színezett rajz. Eladó.

475 **Conrad Gyula.** Mezőkövesd. Szines fametszet. Eladó.

476 **Edvi-Illés Jenő.** Utca Budán. Linoleummetszet. Eladó.

477 **Völkel József J.** Csónakjavítók. Linoleummetszet. Több példányban, eladó.

478 **Völkel József J.** Falu szélén. Linoleummetszet. Több példányban, eladó.

479 **Conrad Gyula.** Assisi Szt. Ferenc temploma. Szines fametszet. Eladó.

480 **Edvi-Illés Jenő.** Esthangulat. Linoleummetszet. Eladó.

481 **Bauer Emil és Guttmann Gyula.** Árúház. Rajz. Magánt.

Meller Dezső

A férfiszabók ipartestülete Práter-utcai épületének tervpályázatán az első díjat fentiek nyerte.

Magyar Építőművészet 1912. I. sz.
14. l.

Meller Dezső

Diána rt. bérhára, terv repr.
Művészet 1914. 200. l.

LÖBL DÁVID ÉS FIA · 92 U. 26 · BPEST
1875

Meller Lajos a Dezső

épitésiek Bpest

Lvod

Magyar Építőművészet

1910. 11 szám. 8-11 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191...

tésénél...

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ..... , 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Meller Dvarš

épitéz

laid

A Ház IV. ejf. 6-7 y

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

agy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Meller Dezső

Lód

Magyar Építőművészet

1911. 8 sz. 14–15 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta.

Meller Dezső

építész

Élet.

Szefelex. 848. l.

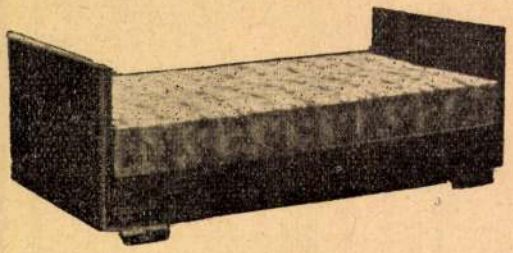

„Fidor" kanapé-ágy fekvő állapotban.

Olyan kényelmet nyujt, mint egy ágy, amelyben ruganyos ágybetét van.

SZABADALOM bej. 14561. sz. a.

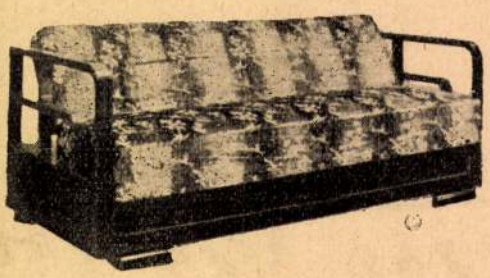

„Fidor" kanapé-ágy ágynemü-tartóval. Szabályozható támlával.

Az ágynemü könnyen berakható, mert az ülés kettéhajlik és igy félsulyt kell emelnünk. Higiénikus, féregmentes.

„Attila"-nyomda. Ujpest, Árpád-ut 18

Meller Dezső

Műcsarnok
1914. tav. Cat. - 624 - 627

Szinnyei József, id. VI. 68.

Meller Dorso

U. 1748

Meller Dezső MDK

Cannesi részlet, rajz

Nürnbergi erkély, rajz

Nicei részlet, rajz

Diana R.T. bérháza, rajz

Mücsarnok 1914. tavaszi kiállitás

MDK

Meller Dezső épitész

Meller Dezső és Meller Gyula bpesti épitészek nyerték az 1000 K-ás második dijat, a pozsonyi múzeum és könyvtárépületre beérkezett pályaművek közül.

Magyar Épitőművészet, 1910. 10.sz. 28.lap

M.D.K.

Meller Jerső, építén

tervei szerint épült fel
egy új papirgyár Szentendrén.
Ismertetés és egy fénykép!

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LXIX, évf.

aug. 25. sz. 6. old.

MDK

Meller Dezsö, bp.-i mü épitész

A győri olajgyár, Meller Ignác és Tóspai r.t. 1400 négyszög öl telkének bérházzal való beépitésére szükebb körü páylázatot hirdetett. Kilen c pályamü érkezett be.

M.D. a III. 600 koronás dijat nyerte el.

Bérházak tervezése Györöti.
Magyar Epitömüvészet. 1914. 2. sz. 32.1.

MDK

Meller Lajos és Dezső

a pozsonyi muzeum és könyvtár tervpályázatán
5oo koronás II. dijat nyertek

Müvészet 1911. 273.1.

Meller Kató
iparművész

Csoportkiállitás - Ernst Muzeumban - inkább mint iparművészeti különlegesség kelt érdeklődést szines papirból kivágott és összeragasztott figurinjaival. Ezek mind különféle szindarabokhoz készült jelmezes alakok, frissek, ötletesek, első pillanatra vizfestményre emlékeztetők.

Pesti Hirlap
1933.II.5.

Meller Kató
iparmüvész

Csoportkiállitás - Ernst Muzeumban - a Münchenből jött fiatal magyar iparmüvésznő javarészt papirból kivágott szinpadi figurinokkal szerepel, amelyek festői szempont ból is érdekesek s jó megoldásai a szinpadi feladatnak.

8 órai Ujság
1933.II.5.

Meller Kató

iparmüvész

Csoportkiállitás - Ernst Muzeumban - ujszerü és uj módszerrel készitett szinházi figuriái igen szellemesek.

Az Est
1933.II.5.

Meller Kató
iparművész

Csoportkiállitás - Ernst Muzeumban - érdekes technikáju és finom szinizlésü szinházi kosztümterveivel szerepel.

Magyarország
1933.II.5.

Meller Kató
iparmüvész

Csoportkiállitás - Ernst Muzeumban - ötletes figurinákat állitott ki, mulyek részben szines papirból vannak kivágva. Egyfelől érdekes kosztümfantáziák, másfelől ügyes és jellemző mozgástanulmányok. Valami az iparmüvészet és a dekorativ piktura határmesgyéjén.

Budapesti Hirlap
1933.II.5.

M.D.K.

Meller Kató

„Müncheni magyar diszlettervező tervezte az "Illuzió" diszleteit."- irja a lap a művész fényképe mellett és "A mese" cimmel skiccet közöl a művész vázlatkönyvéből.

Szinházi Hét c. rovatban
Szinházi Élet. Bp. 1933. febr. 26-márc. 4.
XXIII. évf. lo. sz. A példány első lapjainak egyikén szerepel. Lapszám megállapithatatlan a példányszám hiányossága miatt.

MDK

Meller Kató, ip.müv.

A Varázsfuvolához készült figurinái.
A Fausthoz készült figurinák.
Az Éjjeli menedékhelyhez készült figurinák.
147-157 A Peer Gynthez " "

Ernst-Muzeum.-CXXXVII. Magy. Mesterek mestermüvei.
Gyüjt. kiáll. 1933.febr. Kat.11.l.

MDK

Meller Kató, iparművész

Münchenben Prof. Preetorius tanitványa volt. Vonalképzelete sajátos és eredeti bőséggel tárja elénk a szinpadi alakok világát. Papirból vágja ki alakjait, szines papirok változa taival az anyagot is tudja éreztetni. Münchenben is kiviteleztek nem egy elgondolá sát. Azóta már sok követője van. Eredeti, ötletes tervező.

Peér Gynthöz készült figurinák.
A "Prinzessin Allerliebst" -hez készült fi-

Ernst-Museum. CXXXVII. Nagy. Mesterek [illegible]
Gyüjt. Kiáll. 1933.febr. Kat. 111.

Moller Kató, iperművén MDK.

Művei: Peer Gynt-hez hénült figurinét, A Prinzessin Allerliebsthez hénült figurinét, A Karácsonyfalóhoz-, Éjjeli menedékhelyhez, Peer Gynt-hez hénült figurinét.

Horváth Béla: Basilides Sándor, Csébi Pogány István stb. gyüjteményes kiállitása.
Bp. 1933.

11. l

Meller Katalin

Modell és diszlettervező művész Münchenben tanul Pretoriusnál a "Hochschule für Angewandte Kunst" "Meisterklasse"-jában,- irja a lap.

Délibáb, Bp. 1933. febr. 4. VII. évf. 6. sz. 12. lap.

MELLER FRIGYES, asztalosmester

Pesti asztalos kontár volt 1828-ban.- ~~340~~ Terézvárosi lakos.- Helyrajzi szám: 340.- Összeirási szám: 902.- 48.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban
39.old.

Az Iparműv.Múz.Hopp Ferenc Múz.Évkönyve. XIII. 1970.
Bp. 1971.

MDK

V. Meller Ágnes, Hegedüs István és
Andor Lóránd
grafikusok

közösen illusztráltak: Veres László
Medvemberek c. könyvét (Gondolat)

÷ Az 1957 évi könyvművészeti versenyen
(részt vett)
Magyar Grafika 1957. 4sö évf 9-10 sz 24. l.

MDK

Meller Gréte
vás. 1937-ben

Győri Képző- és Iparművészeti Egyesület vásárlásai /levélbeli közl. Győr,1943.XI.15/.

MDK

Meller Gréte
cás. 1935-ben

Győri Képző- és Iparművészeti Egyesület vásárlásai.
/levélbeli közl. Gy.1943.XI.15./

MDK

Meller Gyula épitész

Meller Dezső és Meller Gyula bpesti épitészek nyerték az 1000 K-ás második dijat, a pozsonyi múzeum és könyvtárépületre beérkezett pályamüvek közül.

Magyar Épitőművészet, 1910. 10.sz. 28.lap

M.D.K.

Meller Dezső és Lajos

Bpesti építészek

1000 K- és második
díjat nyertek a pozsonyi
muzeum és könyvtári épü-
letre kiírt tervpályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.
nov. 9. sz. 13. old.

M.D.K.

MDK

Meller Dezső

a pozsonyi közkönyvtár-és muzeumépület tervpályázatán looo koronás II. dijat nyert

Művészet 1910. 430.l.

MDK

Meller Dezső

Dinkelsbüchi részlet, rajz

Rottenburgi részlet, rajz

KMT 1910/11. téli kiáll. kat. 55.l.

Meller Dezső

MDK

J.H. villája, vizf.

Dr. B.S. villája Budán, vizf.

Dr. R.N. villája Budán, vizf.

Sz.A. villája vizf.

Mücsarnok 1910/11. téli kiállítás

Meller Dezső MDK

Rottenburgi kapu, fajz

Ausbachi udvarrészlet, rajz

Dinkelsbühli részlet, rajz

Rottenburgi részlet, rajz

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

MDK

Meller Dezső

Rottenburgi kapu, rajz

Ausbachi udvarrészlet, rajz

KMT 1910/11. téli kiáll. kat. 55.l.

MDK

Meller Dezső és Lajos

a pozsonyi muzeum és könyvtár tervpályázatán
5oo koronás II. dijat nyertek

Müvészet 1911. 273.l.

MDK

Meller Dezsö, épitész
Budapest.

Megvett terv : a községi nyilvános könyvtár
és közmüvelödési intézet tervpályázata.
Képek: Magas földszint és
Földszint alaprajzai. 15.1.

Magyar Épitömüvészet. 1911. 8.sz. 15.1.

M.D.K.

Meller Dersö, épitész

terve megvételben rész-
sült a Néphár és Néphönyv-
tár pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

jul. 5. sz. 5. old.

M.D.K.

Meller Dersö, építész

terve 800 K-ás meg-
vételben részesült a fő-
Néphonyvtár és Kőrmű-
velődési palota pályá-
zatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

jun. 28. sz. 12 old.

MDK

Meller Dezső építész

Magyar Épitőmüvészet, 1911. 12. sz. 3o. l.

MDK

Meller Dezső

tervezőművész

Lakásberendezési kiáll. Magyar Iparművészet, 1911. 312. o.

MDK

Meller Dezső

Építészet és Iparművészet 1912. 11. sz. 3.l.

MDK

Meller Dezső

a Budapesti Férfiszabók Ipartestületének
Reáltanoda-utcai bérházára kiírt tervpályázaton
pályamunkáját megvásárolták

Művészet 1912. 73.1.

MDK

Meller Dezső

a Budapesti Férfiszabók Ipartestületének a Prátexr-utcában épitendő bérházára kiirt tervpályázaton I. dijat nyert

Müvészet 1912. 73.1.

M.D.K.

Meller Dezső, Eperti építész

600 K-ás harmadik díjat nyert a Győri Glajgjár szükélkőrű bérház pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1914. XXXV, évf.

márc. 11. sz. 15. old.

Müvészek XX.sz.

M e l l e r D e z s o épitész
- Kép - 1882 -
/:Bérház:/

M U V Á S Z E T
XIII.évf.1914.
200.

Budapest.

Bérház/terv/ Váci u.19-21.
/:Meller Dezső:/
- Kép -

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
200.

1919-ig.

Építészet XX.sz.- Világi

Bérház/terv/

/:Meller Dezső:/

- Kép -

MŰVESZET

XIII.évf.1914.

200.

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
200.

Péczely

M e l l e r D e z s ő :

Diana R.T.bérhaza/Váci u.19-21./
Epitészeti homlokzati rajz
A Mücsarnok tavaszi kiallitasárol
Fényképi soksz.

Meller és Lessner diszlettervezők

Barna Jenő: "Herczeg Ferenc a Renaissance-ban" cimmel ir az előadásról és kiemeli kritikájában a két müvész diszletterveit, melyek egyrészt Herczeg: "Baba-Hu" c. - másrészt ugyancsak Herczeg: "A két ember" c. darabjához készültek.

Szinház és Divat, Bp. 1921. dec. 1.
VI. évf. 42. sz. 1.-6. lap

M.D.K.

Meller

A Renaissance-Szinházban bemutatott "Fanny első szindarabja" c. darab szinpadképeit tervezte Leszner művésztársával együtt.

Szinházi Élet. Bp. 1922. január 8-14. XI. évf. 2. sz. 3-6. lap.

MoD.K.

Meller Dezső épitész

Tervezte Sz.A. urnő lakását, amelynek fényképét bemutatja a lap.

Szinházi Élet. Bp. 193o. dec. 21-27. XX. évf. 52. sz. 241. lap

MDK

Meller Dezsö, ép.mérn.

Egy vidéki nyaralót tervezett.

A MDK-ban állandó intézményé alakult át ez a kiállitás./Két illusztr. a III.és a VII.l./

Dr.Ky.L.: A"Hogyan épitsünk?" kiáll. a Nemzetközi Vásáron. MDK Különye 1933 máj. 6. III.-VIII.l.

Meller Dezső, épitész MDK

Martonvásári magtár.

repr.

MagyÉp 1945-55.

MDK

...ger Dezső építész

lepsényi magtisztitó üzem 1950.

Szabó Árpád:A mezőgazdasági ipar építészete
Magyar Epitőmüvészet 1954.7-9.sz. 244.l.

Meller Dezső épitész MDK

Lepsényi magtisztitó repr.

Szabó Árpád:Mezőgazdasági épitészetünk egy évtizede
Magyar Epitőművészet 1955.IV.év.f3-4.sz.118.l.

MDK

Meller Gréte iparmüv.
vás. 1933-ban

Győri Képző- és Iparművészeti Egyesület vásárlásai./levélbeli közl. Győr, 1943. XI.15/.

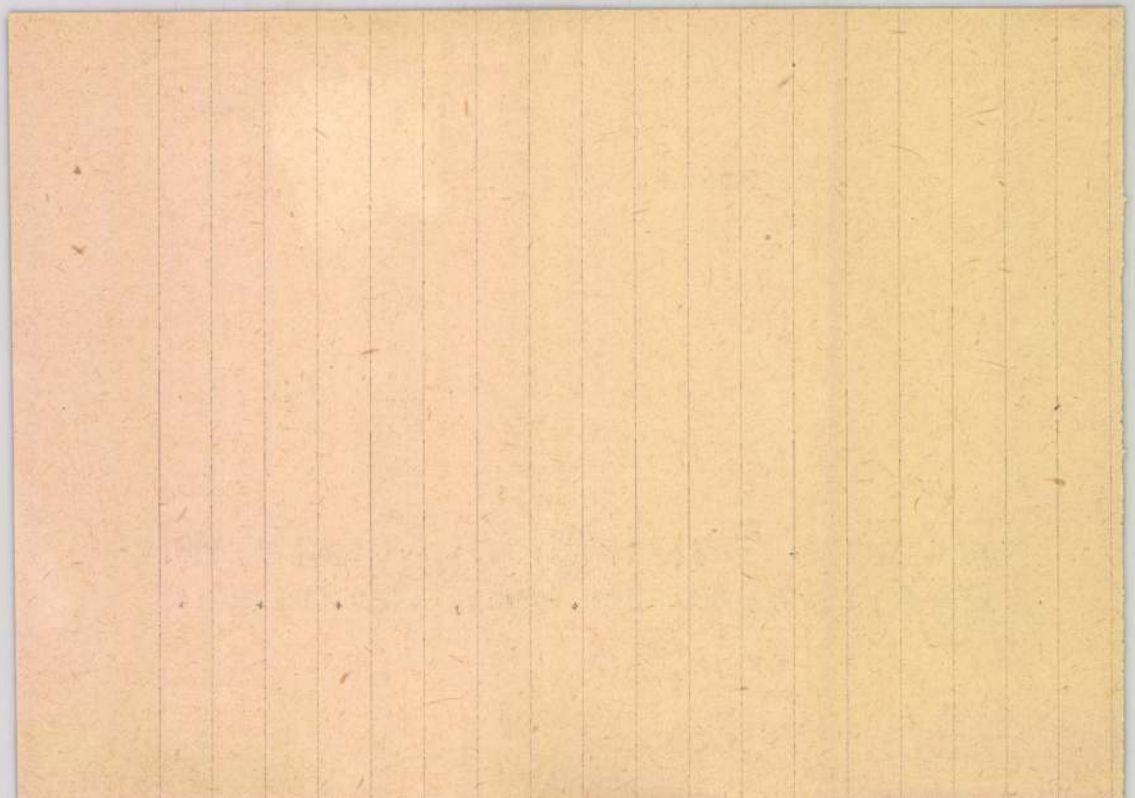

Meller Dezső, építész V. 226

— Lajos, építész V. 226.

MEGHÍVÓ

A Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat
tisztelettel meghívja Önt következő előadására

Prof. dr. Meller Péter
(University of California, Department of Art History)

Michelangelo ignudi figuráinak szerepe a Sixtus-kápolna programmjában

Az előadás helyszíne és időpontja:

1995 április 19., 12 óra,
az ELTE Múzeum körúti 'B' épületének nagy előadótermében

Minden érdeklődőt szeretettel várunk

FACULTAS ARTIUM UNIVERSITATIS DE ROLANDO EÖTVÖS NOMINATAE

ELTE BTK
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TANSZÉK

EÖTVÖS LORÁND UNIVERSITY
DEPARTMENT OF ART HISTORY

H-1088 Budapest, Múzeum krt 6-8 Tel/Fax (361)266 79 57

MEGHÍVÓ

Tanszékünk vendége, MELLER PÉTER a Californiai Egyetem művészettörténet tanára /Santa Barbara/ a következő előadásokat tartja:

Április 11-én kedden 15 órakor
a MTA Művészettörténeti Intézetében (Úri u 49)
"Hol született a Szellő" -
Giorgone : A Vihar interpretációja

Április 12-én, szerdán 13 órakor
az egyetemen, Múzeum krt 6-8 B épület, Nagy előadóterem
Lorenzo Lotto: Egy gyűjtő arcképe.
Andrea Odoni antik szobrászati gyűjteménye
mint morálfilozófiai manifesztum

Április 19-én szerdán 12 órakor
az egyetemen, Múzeum krt 6 - 8 B épület, Nagy előadóterem
Michelangelo: Ignudi.
- Mi a szerepük a Sistina mennyezetén?

Április 20-án, csütörtökön, 15 órakor
a Szépművészeti Múzeum előadótermében
A Világ iskolája.
- Leonardo és Michelangelo előkészületei a mérkőzésre
(a budapesti Leonardo-rajzok és az Anghiari csata szövegforrása)

Mellan Peter

MELLER PÉTER

FACULTAS ARTIUM UNIVERSITATIS DE ROLANDO EÖTVÖS NOMINATAE

ELTE BTK
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TANSZÉK

EÖTVÖS LORÁND UNIVERSITY
DEPARTMENT OF ART HISTORY

H-1088 Budapest, Múzeum krt 6-8. Tel/Fax:(361)266 79 57

MEGHÍVÓ

Tanszékünk vendége, MELLER PÉTER a Californiai Egyetem művészettörténet tanára /Santa Barbara/ a következő előadásokat tartja:

Április 11-én kedden 15 órakor
a MTA Művészettörténeti Intézetében (Úri u. 49.)
"Hol született a Szellő" -
Giorgone : A vihar interpretációja

Április 12-én, szerdán 13 órakor
az egyetemen, Múzeum krt. 6-8. B. épület, Nagy előadóterem
Lorenzo Lotto: Egy gyűjtő arcképe.
Andrea Odoni antik szobrászati gyűjteménye
mint morálfilozófiai manifesztum

Április 19-én szerdán 12 órakor
az egyetemen, Múzeum krt. 6 - 8. B. épület, Nagy előadóterem
Michelangelo: Ignudi.
- Mi a szerepük a Sistina mennyezetén?

Április 20-án, csütörtökön, 15 órakor
a Szépművészeti Múzeum előadótermében:
A Világ iskolája.
- Leonardo és Michelangelo előkészületei a mérkőzésre
(a budapesti Leonardo-rajzok és az Anghiari csata szövegforrása)

〈Meller Rezső〉

cikke

〈〉 Emlékművek
elhelyezéséről.
Új Építészet 1948.

368—375. l.
Ábrákkal.

< Meller Rezső >

cikke

( ) Emlékmüvek elhelyezéséről.

Új Építészet

1948. 368-375 l

43. | IX. 7.

ás- és Közoktatásügyi Minisztérium

B u d a p e s t

Jm. Minisztérium az elmult évben két rész-
oo pengőt engedélyezett a felsőörsi
gi templom helyreállitására. A helyre-
munkák során sikerült nagyrészben az apszis eredeti
i állapotába visszaállitani, a szentély
belső kiképzését, mindenekelőtt bol-
a barokkori átalakitástól megszabaditani.
munkálatok alapján reményünk van arra,
rpád-kori templom további eredeti részle-
nek elő, esetleg még a két mellékhajóban
ltalában XVIII. század~~ban épitettnek~~ inak tart,
dalom. A munkálatok folytatásához 5.000
kséges, mely összeget a MOB. ez évi költ-
~~ből terhére~~ csak ~~kitelátrubázással~~ akkor

Moller Lajos

Természet 1910. 430
– 1911. 91. 273

Meller Lajos, éjjiten VI. 196.

Meller Pál

"Zeus dala" c.műve a Munkácsy-céh VIII.kiáll.-
án.

Sz Est,935.III.31.

Meller Kató

iparmüvész

l. Ernst Mus. kiáll

137. sz

1933

Téglás Gábor IV. 38.

Moller Kató

Gyűjt. kiáll.

L.

Ernst Museum kiáll

137. sz.

1933 febr.

Főv. Képtár

vármegye.

beregi kolostor alapfalai
om.
om. (?)

mplom.
ló, templom.
gi templom.
om.
mplomrom (?).
om.
templom.
.
s-kolostor.
i templom.

pzat.
om.
emplom.
mplom
om.
templom.
m.
mplom.

Meller Kató

festő

Meller Simon leánya

Szinpadi ruhatervező (a jelmezt kivágott szines papirosfoltokból rajásztja fel.)

Ujság. 1933. febr. 5.

(e.a.: Az Ernst-muzeum csoport-kiállitása.)

nellett egyszerűen kommunistá-
os gazdaság-, társadalom- vagy
Eltekintve attól, hogy ezek a
el annyira szaturált Itáliában,
n, a hűvösen latolgató Skandi-
Hollandiában kommunistábbnak
ahol p. o. a szovjet-építészet
asszicizmusig eljutott. A dolog
szetek elméleti törvények vagy
odnának. A művészet mindig
abb állomása feltétlenül gyara-
lehetőségeket nyujt, a históriát

téneti stílusokkal és az eltérő
ottunk. Az utak mindkét eset-
z esztétikának vigyáznia kell,
zött megtartsa a helyes közép-
indig az a veszély fenyegeti,
eóriák sivár oknyomozásában
tlenül a háttérben settenkedő
veszélyekre nézve módszertani
két nem túl gyakran található
tásérzék.
er visszatérjek a bevezetésben
net véletlen, hogy Hamburgban
Max Dessoir záróelőadásában
nyujtott és hogy a stockholmi

Meller Kató

iparművész

l.

K. G. II. 105 l

Meller Simon

»FIGYELŐ«
UJSAGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299-632.

Lap: Magyar Nemzet

Megjelent: 1934. VII. 4.

93

Meghalt Meller Simon

Szerdán az esti órákban Párizs egyik kórházában meghalt *Meller* Simon, a magyar képzőművészeti élet egyik legkiválóbb egyénisége.

Meller Simon 1875-ben született Győrött. Egyetemi évei, majd német-, olasz- és franciaországi tanulmányútja után 1901-ben a Szépművészeti Múzeum tisztviselője lett. Itt 1924-ig működött, később mint a múzeum igazgatója. Életének erre a korszakára esnek legjelentősebb munkái, Ferenczy Istvánról írott tanulmánya, az Esterházy-képtár története, Michelangelo életéről írt munkája. Működésének legkiválóbb fejezete mégis az olasz és német renaissance kisbronzok tanulmányozása. Így állapította meg, hogy a Szépművészeti Múzeum birtokában lévő kis bronz lovasszobor Leonardo da Vinci alkotása.

Élete utolsó két esztendejét Párizsban töltötte, ahol nagyszabású Leonardo-tanulmányon dolgozott, amelyet valószínűleg be is fejezett. Utolsó kívánságának — hogy Budapesten temessék el, a Szépművészeti Múzeum intézkedése szerint — a kultuszminisztérium eleget fog tenni.

ad 3223

kig 1920

vyř.: 66/1920

Műemlékek országos bizott-
sága

H

Eljárás után áttegem

Budapest, 1920 szept hó 3

et varm. közig. bizottsága nevében

3 —

[signature]

alispán m. k. elnök

Mdk.

Mahler Simon művészettörténész

A Minik művészi hitvallását meghatározta. (Minik kiállítása Huszadik Század 1908)

Horváth Lóllán: Magyar századforduló 1961
475. l.

MDK

Meller Simon

A Szinyei Merse Pál Társaság közgyűlése.
Az Est 1936. febr. 2. 10.l.

mdk

Meller Simon

művészettörténész

Szerk: Demeter Imre: A Fészek

Budapest 1962, 119. l

MDK

Meller Simon,

tartott elöadást 1925 febr.2.-án Szinyei M.P. halálának évfordulóján rendezett emlékünnepélyen:n
Szinyei müncheni akadémián cimmel.
/Szinyei Merse Pál Társaság/

Szinyei Merse Pál emlékünnepély az Akadémián.
Ma gyarság. 1925.febr.4. 11.1.

Meller Simon (Győr, 1875. dec. 26. -- Páris, 1949. márc. 10.): művészettörténész. A bp.-i tudományegy.-en Pasteiner Gyula tanitványa volt. Külföldi tanulmányutjairól visszatérve 1901--24 között az Orsz. Képtár és az Orsz. Szépmüvészeti Muz. munkatársa volt, s e minőségében különösen a grafikai- és szoborgyüjtemény fejlesztése terén szerzett érdemeket. A Tanácsköztársaság alatt egy.-i tanárrá nevezték ki, s ezért annak megdöntése után egyideig emigrációba kényszerült. Az ő nevéhez füződik Leonardo Szépmüvészeti Muz.-ban lévő bronz lovasszobrának felfedezése. A Szinyei Merse Pál Társ. egyik alapitó tagja; Éber Müvészeti Lexikonának (Bp., 1935) munkatársa volt. Számos hazai és külföldi szaklapba irt tanulmányán kivül önálló kötetben megjelent müvei: Michelangelo (Bp., 1903); Ferenczy István élete és müvészete (Bp., 1906); Goya (Bp., 1913); Az Eszterházy-képtár története (Bp., 1915); Peter Vischer (Leipzig, 1925); Die deutschen Bronzestatuetten der Renaissance (München, 1926); Szinyei Merse Pál (1935).

Meller Simon művészettörténész

Magyar Életrajzi Lexikon

MDK

Meller Simon

A berlini Secessio helyiségében, magyar festők műveiből 1910.febr.5.-én megnyilt kiallitast, Meller Simon rendezte.

Petrovics Elek: Hazai krónika

Művészet, 1910. 218-222.lap

MELLER Simon művészettörténész

HADIK András: A Pénteki társaságról. + Maróti Géza: Pénteki társaság (részletek vissazemlékezéseiből). = Pavilon, 5. 1991. 53 - 61.p. ill.

MELLER SIMON

Hoffmann Edith árnyékrajzolata róla: közölve:
Uj Irás, 1987. 7. sz.

rszakban is dominálóan az építészet-
elentkezik - gyakran annak alá-
i ágak autochton fejlődése azonban
obrászat, festészet önálló
teremt a különböző ágazatok közt
okk müformák és újabb megoldá-
pitmények, ünnepi dekorációk
ok stb./ müfaja.
ága a monumentális épületplasz-
okat szoboralakok /Ráckeve, kas-
Buda, Zeughaus stb./, a templomi
szitik, gyakoriak a kapu-és
Zichy ház stb./, kerti kapukat
ító szoboralakok /Magyarbél,Hajós/.
s, széles körben terjedő müfaja
század első évtizedeiben főként
Háromság és Mária oszlopokat
sa stb./, gyakoriak a sajátos
/Győr, Frigyláda szobor/, a

MELLER Simon

1990 2. 5
91 4 10

Új Művészet

MELLER SIMON

136,212

Oltványi 1991

Meggyőződik:

- beosztottjaik munkaképességi alkalmas

Résztvesznek:

- üzemi balesetek kivizsgálásában

Munkavédelmi megbizott

Felelős:

- a munkavédelmi oktatásért (belépő dolg
  annak nyilvántartásáért
- a munkavédelmi szemle előkészitéséért
- munkavédelmi iratok, dokumentumok veze
  séért és továbbküldéséért
- a balesetet szenvedett fél részére a k
- az uj rendelkezések figyeléséért - kez
- az éves munkavédelmi beszámoló elkészi

Résztvesz:

- üzemi balesetek kivizsgálásában
- munkavédelmi ellenőrzéseken és szemlén

Kezdeményezi:

- baleset vagy munkavédelmi szabálysérté

A DOLGOZÓK MUNKAVÉGZÉSÉVEL KAPCSOLATOS REN

Meller Simon, művészettörtiró, szul. 1875. Győrben. 1901–24. a Bpesti Szépmův. Múzeum tisztviselője volt. 1924 óta Münchenben él. Önálló művei: Michelangelo (1903), Ferenczy István élete és művei (1906), Goya (1913). Az Esterházy-Leptár története (1915), Peter Vischer (1925).

[illegible] 905 JAN 17

343
905

EU

Vissza

Meller Simon

Läsd

Ki-Kiwoda?

551.l.

i

l é k e k O r s z á g o s B i z

358 **Melanchton.** Catechesis puerillis recognita a Phil. Melanchtone. Lipsiae, In officina Georg. Hantzsch 1555. 24.—

Egy címképpel (arckép) 2 szép initiáléval. Kis 8⁰ fpgmt. kötésben. Teljes. Melanchton életében megjelent kiadás. Németnyelvű kiadása következő címmel jelent meg: „Handbüchlein wie man die Kinder zu der Geschrift und lere halten soll. Witt. 1524".

359 **Meller, S.** Die Reiterdarstellungen Leonardos und die Budapester Bronzestatuette. Mit 15 Abbildgn. u. 1 Tafeln. Beitrag im Jahrb. d. kgl. preuss. Kunstsammlgn. (S 213—250) fol. Berlin, 1916. 3.—

360 **Meyer, R. M.** Die deutsche Literatur des neunzehnten Jahrhunderts. Berlin: 1912. 689 S. 3.50

361 **Meyer, C. F.** Jörg Jenatsch. Eine Bündnergeschichte. Lp. 1890. Orig. Lnbd. 2.—

362 **Mihalik S.** A Rimaszombati ötvösczéh. M. iparművészettörténeti forrástanulmány. Bp. 1919. 3.60

363 **Mikes** Kelemen művei. Törökországi levelek. — Mulatságos napok. 2 k. Bp.: Aigner f. Nemzeti Kvtár. Ered. v. 4.—

364 **Miller, Jac. Ferd.** (1749—1823) Regestrum Bursae Cracoviensis Hungarorum nunc primum ex autographo codice Bibliothecae Cracoviensis editum. Budae, 1821. XXIV. 88 S. 5.—

365 **Modersohn-Becker, Paula.** Briefe und Tagebuchblätter. gr. 8⁰ Berlin, Ln. 5.—

366 **Molisch, H.** Növényélettan mint a kertészet elmélete. Ford. Dr. Varga F. átnézte Mágócsy-Dietz S. 151 képpel. Bp. Természett. Társ. 1926. 3.50

367 **Morgagni, Jo. B.** De sedibus, et causis morborum per anatomen indagatis libri quinque. 4⁰ Lugduni B. 1767. 2 Ppbde. 8.—

368 **Müller-Singer,** Allgemeines Künstler-Lexikon. Leben u. Werke der berühmtesten bildenden Künstler. A—Z. sowie Nachtrag in 4 Hldrbdn. 3. Aufl. Frkft a M. 1895—1901. 36.—

369 **Mumeller, H.** Der Skibazillus. Eine Satire u. Erzählungen. Berlin: Rowohlt 1936. Or. Ln. 2.50

370 **Musset, A.** Oeuvres. Poésies 1828—1833. Illustrations de H. Pille. Paris: Lemerre 1807. 3.—

371 — Oeuvres. Nouvelles. Paris: Lemerre. félbör. 5.—

372 — Contes. Paris: Flammarion. fbör. 2.40

373 — Correspondance (1827—1857) Paris, 1907. fbör. 2.50

374 **Művészeti kiállítások képes jegyzékei.**

Anvers. Musée royal. (151 képreprod.) 1894. 1.50

Berlin. Kaiser Friedrich Museum (300 Abbild) 1917. 2.50

— (Schubring, 278 kép) 1905. 2.50

Bruxelles. Tableaux anciens, 2 series, 230 kép. 1905. 2.50

Budapest. A Szépmüv. Muzeum régi képtárának leíró lajstroma. 100 képpel és több 100 jelzés és feliratmásolattal (fbör) 1906. 6.—

— Ugyanaz 1916. évi kiadás I. része: Román iskolák. 372 kép. (vszn) 8.—

— Ráth Muzeum (Radisics) 75 kép. 1906. 3.—

— Magyar művészek 1936. évi alkalmi kiállítása Wienben. 10 képpel 1.20

— Szépmüv. Muzeum antik plasztikai gyüjteménye. 1918. 1.50

— — Közép és újabbkori szobrászati gyüjtemény. 16 képpel. 1921. 2.—

Dresden: Gemäldegalerie. 53 kép. 1916. 2.—

— kl. Gemäldegalerie (Cicerone) 102 kép. 1906. 2.—

337 **Listi László** költői munkái. 4⁰ Pest, 1855. 312 l. 2.50

338 **Liszt, Franz,** über die Juden. Von Sagittarius. Pesth, 1881. 38 S. 3.—

339 **Longos,** Daphnis und Chloe. Ein Hirten-Roman. Übers. v. Fr. Jacobs. Mit Einführung v. Gleichen-Russwurm. 8 farb. Orig. Lithogr. v. Fr. Löw. Berlin, Or. L. 3.—

340 **Losonczi Phőnix.** Történeti és szépirodalmi emlékkönyv. Az 1849-diki háborúban földúlt és eljusztított Losoncz város némi fölsegélésére kiadja és szerk. Vahot I. 3 köt. n. 8⁰ Pest: 1851-52. fvsz. — 36.—
Tartalma: Jeszenői: Losoncz története, Jókai, Kuthy, Nagy Ign., Vahot, Vas G., Vasvári P., Gyulai P., Fáy A., Jósika M., Tóth K. és mások elbeszélesivel és költeményeivel.

341 **Lovagjáték** a Hunyadiak korából. Tartatott 1902 májusban. Képekkel. 3.—

342 **Luwig** von Granada. Andächtige Betrachtungen über das Leben unseres Herrn Jesu Christi. Übers. von J. P. Silbert. Mit 3 Stahlstichen. Wien, 1855. Lein. 3.—

343 **Ludwig E.** Genie u. Charakter Zwanzig männliche Bildnisse. gr. 8⁰ Berlin, 1925. 3.—

344 **Lukinich J.** A szatmári béke története és okirattára. n. 8⁰ Bp.: M. Tört. Társ. 1925. vszn. 633 l. 12.—

345 **Macaulay, Th. B.** The history of England in 3 vols. London: Dent, India paper, cloth. 5.—

346 **Madách I.** Az ember tragédiája. Jegyzetekkel kiadta Alexander B. Bp. 1919. 1.60

347 **Maeterlinck, M.** L'intelligence des fleurs. Paris, 1910. toile. 2.—

348 — Das Leben der Bienen. Übertr. v. Oppeln-Bronikowski. Jena: Diederichs. 1903. Or. Ln. 2.50

349 **Mailáth, Graf Jos.** Hungaricae res. I. Die Natinalitäten in Ungarn. II. Ungarn u. Österreich. III. Ungarn u. Kroatien. Berlin: Walther 1908. 3.—

350 **Man, H. de,** Zur Psychologie des Sozialismus. gr. 8⁰ Jena, 1927. Orig. Ln. 4.80

351 — Die sozialitische Idee. gr. 8⁰ Jena: Diederichs, Or. Ln. 343 S. 7.—
„Eine geistesgeschichtl. Darstellung der sozialist. Ideenbewegung des Abendlandes von . . . Thomas v. Aquino . . . bis zur Gegenwart . . .

352 — Tristan. Sechs Novellen. Berlin, 1918. Ppbd. 3.—

353 **Manutii, Aldi Paulli,** De quaesitis per epistolam libri III. (De toga Romanorum: De epistolis. Aldi, Manutii Paulli, F. Aldi, pet. in-8⁰ Venetiis 1576. 106, 125 et 103 pp. Pergament. 14.—

354 **Máriafi J.** (Szeitz Leo) Az igaz Magyarnak II. része, melly szól Szt. Istvánrúl és egy kitsinyt a régi s. mostani Szt. István-tagadokrul is. Páris és Berlin, 1788. (Ny. n.) 48, 362 l. és 4 lev. 6.—
1. a 282. számot.

355 **Maugras, G.** Querelles de philosophes. Voltaire et J. J. Rousseau. Gr. in 8⁰ Paris: Lévy, 1876. 607 p. toile. 4.50

356 **Maupin La** (1670—1707) Sa vie, ses duels, ses aventures. Par G. Letanturier-Fradin. Paris, 1904. 2.—

357 **Mauthner ,Fr.** Wörterbuch der Philosophie. Neue Beiträge zu einer Kritik der Sprache. 2 Bde. gr. 8⁰ München: G. Müller. Orig. Ln. 30.—

357a **Mehadia.** Látkép: Baths of Mehadia. Steel-engraving. 18x12 cm. cca 1846. 6.—

571 **Lagerlöf, S.** Legenden und Erzählungen. Übers. aus dem Schwedischen von Fr. Maro. München, 1906. Flexible Ln. 2.—

572 **Manets** Leben. Von Albert Flament. Mit 16 Abbild. Berlin: Bard. O. L. 3.50

573 **Mauthner, Fr.** Wörterbuch der Philosophie. Neue Beiträge zu einer Kritik der Sprache. 2 Bde. gr. 8° München: G. Müller. 1910. Orig. Ln. 30.—

575 **Meller, S.** Die deutschen Bronzestatuetten der Renaissance mit 90 Tafeln in Lichtdr. 4° München: Wolf, 1926. Orig. Ln. 14.—

576 **Mendelssohn, M.** Phädon oder über die Unterblichkeit der Seele. Hg. und mit e. Einleitung versehen von D. Friedländer. Mit 1 Faksim Ofen, 1819. XL. 254 S. 3.—

578 **Mirabeau.** L'ouvre du comte de Mirabeau. Erotika Biblion, Le rideau levé, etc ... Avec introd. par G. Apollinaire. Paris (Dans la collection: Les Maitres d'amour) 1921. 3.60

579 **Mommsen, Th.** Das Weltreich der Caesaren. Mit 203 Abbildungen und 10 Landkarten. Lp.: Phaidon V. Orig. Ln. 820 S. 8.—

580 **Móricz Pál.** Magyar sirató. Öreg kuriáktól a nagy pusztákig. Bp. 1931. 4.—

581 **Nathalie.** Reine de Serbie, Mémoires. Publiés avec l'autorisation de Sa Majestée. Paris, 1891. fvszn. 2.50

582 **Nerciat, A. de.** L'oeuvre (entiere) du chevalier. Avec introd. et notes par G. Apollinaire. Paris („Les Maitres d'Amour) 1927. 3.60

583 **Notovich, N.** La vie inconnue de Jesus-Christ (Cartes et illustrations) Paris, 1894. 2.—

584 **Paléologue, M.** A titokzatos cár. (I. Sándor) Tört. regény. Trócsányi Z. bevezető tanulmányával. Bp. (1939) vszn. 4.50

585 **Pálffy Erzsébet grófnő.** Páduai Szent Antal élete. Bp. 1929. 1.50

587 **Pétrone.** Le satyricon. Traduit par L. Tailhade. Nouvelle édition revue, augmentée et illustrée. Paris, 1922. 2.50

588 **Ravasz L.** Látások könyve. Beszédek, elmékezések. Bp. 1924. 4.—

589 **Richelieu, Maréchal de.** Sa vie par R. Honnert et M. Augagneur. Paris, 1929. 1.50

590 **Rippl-Rónai J.** emlékezései. Képekkel és facsimilmellékletekkel. Bp. Nyugat, 1911. fvszn. 6.—

591 **Rodin, Auguste.** Pris sur la vie. Par Judith Cladel. Frontispice gravé sur bois par J. L. Perrichon d'aprés un dessin de Rodin. Paris, 1903. 7.50

592 **Rudeck, W.** Geschichte der öffentlichen Sittlichkeit in Deutschland. Mit 58 Illustr. gr. 8° Berlin, 1905. VI, 514 S. Hln. 4.80

596 **Shaw, B.** Back to Methuselah. A metabiological Pentateuch. London: Constable, 1921. cloth. 6.—

597 **Solymossy S.** A magyarság faji összetétele. Értekezés a „Napkelet" 1932. évi folyamában. 2.—

598 **Spencer H.,** synthetikus filozofiájának kivonata. Irta: F. H. Collins. Bp. 1908. Vszn. 5.—

599 **Stevenson,** Robert Louis, Works. 20 vols. in 8-vo. London, 1906—1907. cloth, gilt tops, This „Pentland Edition" is limited to 1, 550 copies, all numbered. 75.—

R. L. Balfour Stevenson, novelist and essayist. (1850—1894) abandoned law for the profession of letters. His most popular stories are „Kidnapped" Dr. Jekyl and M. Hyde" Travels with a Donkey, a. s. o.

600 **Szekfü Gy.** A számüzött Rákóczi. 1715—1735. Bp.: Akadémia, 1913. 20.—

601 **Szilágyi S.** Zrinyi Péter és társai ligája s a rendkívüli törvényszékek. 8° Lipcse 1867. 122 l. 3.—

538 **Ancillon, Fr.** Ueber Glauben und Wissen in der Philosophie. Ein Versuch. Berlin, 1824. Ppbd. 2.—

539 **Andrássy Gyula** gróf beszédei. Kiadta Lederer Béla. Arcképpel. 2 kötet. (1847—1871) n. 8⁰ Bp. 1891. fbör. 7.50

540 — Az 1867-iki kiegyezésről. n. 8⁰ Bp. 1896. vszn. 3.—

541 — élete és kora. Irta Wertheimer E. 3 köt. n. 8⁰ Bp.: Akadémia. vszn. 18.—

542 **Aristoteles** politikája. Ford. Haberern J. Pest, 1869. 6.—

543 **d'Artagnan.** Sa vie par lui-méme. Paris, 1928. 1.50

544 **Asbóth János.** Irodalmi és politikai arczképek. Bp. 1876. 2.40

545 **Beebe, W.** Félmérföldnyire a tenger színe alatt. Ford. Sebestyén O. és Wolsky S. 36 képpel, 2 színes mümellékl. és 1 térképpel. n. 8⁰ Bp. 1937. Ered. vszn. 5.—

546 **Beksics G.** poszthumusz müve. A szabadelvü párt története. Bp. 1907. vszn. 2.—

547 **Buchanan, M.** Ausztriai Anna. Tört. regény. 11 kép és 1 térképpel. Bp. (1938) Ered. vszn. 3.50

548 **Cassel, D.** Die Apokryphen. Nach dem griech. Texte übers. Hamb. 1924. Or. L. 6.—

549 **Conteurs francais.** Les Heures perdues d'un Cavalier francais. (XVIe siécle) Les contes perdues du sieur d'Ouville. Avec introd. et notes par B. de Villeneuve. Orné de 4 illustr. Paris, 1921. 3.60

550 **Cousin, V.** Fragments philosophiques. 3e edition. 4 volumes. Paris: 1838. félbörkötések. 14.—

551 **Csokonai V. Mihály** élete. Irta Haraszti Gyula. Bp.: Aigner, vsznköt. 1.60

552 **Eliasberg, A.** Ostjüdische Volkslieder, ausgewählt übertr. u. mit Anmerkungen versehen. München: G. Müller, 1918. Orig. Ppbd. 2.—

553 **Firenze. Mauclair, C.** Florenz. Aus dem Französ. übers. v. Rosa Schapire. Mit 84 Bildbeilagen. gr. 8⁰ München: G. Müller. Hpgmt. 10.—

554 **Fleury & Sonolet.** La société du second empire. 1863—1867. Ouvrage orné de nombr. illustr. Paris, 464 pag. 2.50

555 **Giotto.** Par C. Bayet. Orné de 24 illustrations. Paris: 4.80

557 **Giotto** und die Giotto—Apokryphen. Von Fr. Rintelen. Mit Abbildgn. 4⁰ München: G. Müller, 1912. Hldr. 289 S. 8.—

558 **Goethe.** Novella. Ford. Turóczi-Trostler J. 4⁰ Gyoma: Kner (Monum. Liter.) 1922. 2.—

559 **Gyepkönyv.** Egyesült polgárdi és csákói. 1856. Kiadta gr. Batthyány István. 37 l. Ered. borítékban. 3.—

563 **Hevesi S.** Színház. 49 képpel. 4⁰ Bp. 1938. Ered. vszn. 6.—

564 **Isthvanfi, Nicol.** Historia Regni Hungariae, post obitum Matthiae Corvini regis ... libris XXXIV. rerum in Pannonia, Dalmatia, Transsylvania, Moldavia, Bosnia, Illyrico ... ab anno 1490. gestarum locupletissimis exacte descriptá ... Fol. Viennae, Pragae et Tergesti! Typ. Trattner 1758. 3 lev. 524 l. és 15 lev. Egykorú börk. 12.—

565 **Jókai M.** Az új földesúr. Regény, 3 kötet egybekötve. Pest, 1862. Emich, fekete félbör. Elsö kiadás. 12.—

569 **Kleist, H. v.** Gesammelte Werke in 2 Bänden. Hg. v. H. Kurz. Bibliogr. Inst. Orig. Ln. 3.—

570 **Knapp, Dr. Fr.** Die Kunst in Italien. Einführung in das Wesen u. Werden d. Renaissance. Mit 221 Abbild. gr. 8⁰ Berlin: 1908. Or. L. 3.50

Meller Simon mütörténész (sz. [redacted] 1875, Győr)
Ernst Endre: A Szinyei Társaság és művésztagjai, 1926. 41, 70 l.

Mese Pál

Életrajz. Irodalmi működése.

Budapest, 1907 XI/26.

Báró Úr!

...i, mitterint a
...kereszgyház helyreállítás
..... kor. 2000.—
...t ferencrendi
...réstére kor. 2000.—
... várépítkezés
... kor. 1000.—

Meller Simon
Szinyei Társaság tiszteleti tag
Szinyei Társaság X. kiállitása
1948. február 14.

A betű belsejében *Püspökszentelés* ábrázolása látható. Három lilaköpenyes püspök előttük térdelő főpapot püspökké szentel. Mellettük imárakulcsolt kezű pap áll. A betűből levéldíszítés ágazódik el.

37b lap (XXX'): (Ordo Romanus ad Romanum pontificem ordinandum.) *C* iniciálé (71×67 mm) aranyalapon zöld betű. Belül három lilaköpenyes ülő püspök az előttük térdeplő vörösruhás, hármas aranykoronájú pápát, püspökké szenteli. Mellettük egy pap áll. A betűből levéldíszítés ágazódik el.

38b lap (XXXI'): (Quando monachus vel religiosus fit.) *Q* iniciálé (70×67 mm) aranyalapon piros betű. Belül püspök előtt két pap térdel. A szöveghasábok között levéldíszítés.

41a lap (XXXIII): (De confirmatione et benedictione regularis abbatis.) *C* iniciálé (70×67 mm) aranyalapon karminpiros betű. A betű belsejében az *Apátavatás* ábrázolása látható. Aranymintás háttér előtt kék köpenyes püspök az előtte leboruló papot apáttá avatja. A külső lapszélen aranytallérokkal bélelt csipkézett levéldíszítés. (304. kép.)

44b lap (XXXVIII'): (De benedictione abbatisse.) *C* iniciálé (70×67 mm) aranyalapon kék betű. A betű belsejében az *Apátnő-avatás* ábrázolása látható. Lilaköpenyes ülő püspök az előtte térdeplő négy feketeköpenyes, szürkeruhás apátnőt felavatja. A szöveghasábok között levéldíszítés.

53a lap (XLVI): (Ordo romanus ad benedicendum et coronandum Imperatorem.) *C* iniciálé (71×68 mm) aranyalapon kék betű. Sárga trónon ülő hármas aranykoronájú pápa megáldja az előtte térdeplő kékruhás, aranykoronás római császárt. Mögöttük pirosruhás s kalapos kardinális, lilaköpenyes püspök s zöldruhás férfi áll, hosszú,

Meller Simon ~~festőművész~~ műtörténész
Szinyei Társaság alapitó rendes tagja.
Szinyei Merse Pál Társaság VII. kiállitása.
Nemzeti Szalon, 194o. jan.febr.

Az Ipolyi, gyüjteményből.

Ipolyi, Bihar vármegye, 147. szám. — Gerevich: PA, 218. lap. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 147. szám. — Gerevich: IPGY, 89. l.

MAGYARORSZÁGON DOLGOZÓ OLASZ SZOBRÁSZ 1480 körül

Madonna Jézussal (170. kép)
Vörösmárvány timpanondombormű, 73×171 cm. A visegrádi Mátyás-kastély kápolnájának kapudomborműve

Némethy Lajos: Renaissance emlékek... AÉ., X., 1890., 253. l. (A visegrádi kir. várkápolna timpanonja.) — Pulszky Károly: Három magyar érdekű olasz renaissance emlék. AÉ., X., 1890., 312—315. l. (Képe 313. l.) — Folyóiratok szemléje. Akadémiai Értesítő, I., 1890., 642. l. — Olasz szobrászati magyar emlékek. Vasárnapi Újság, 1890., 761—762. l. (Képe 762. l.) — Tört. Főcsoport, 263. szám. — Czobor—Szalay, 151—152. l. (Képe 152. l.) — Divald Kornél: Budapest művészete a török hódoltság előtt. Bp. é. n. (1903), 148. l. — Éber László: Középkori és renaissance töredékek Budapest területéről. Budapest Régiségei, VIII., 1904., 64. l. — Márton Lajos: Könyvismertetés. Budapest Régiségei, VIII., 1904., 184. l. — Forster: Magyarország műemlékei. II. kö-

Meller Simon

Méltatás.

Papp Gábor: Elmélyedés és tanulmányok.
Művészet, 1977. április – 34. oldal.

MELLER *Simon*, művészettörténész, * Győr 1875 dec. 26. 1901—1924. az Országos Képtárban. ill. Szépműv. Múzeumban működött és kivált a múzeum grafikai és plasztikai gyüjteményének fejlesztése körül szerzett érdemeket s a múzeum kötelékéből való kilépése után számos rendkívül értékes ajándékkal gyarapította annak gyüjteményeit. Magyar és külföldi folyóiratokban megjelent sok cikken kívül önállóan megjelent művei: Michelangelo (Budapest, 1903), Ferenczy István élete és művei (u. o., 1906), Goya (u. o., 1913), Az Esterházy-képtár története (u. o., 1915), Peter Vischer (német nyelven, Leipzig, 1925). Die deutschen Bronzestatuetten der Renaissance (München, 1926). Tudományos eredményei közül kimagaslik Leonardo da Vinci bronzszobrocskájának felfedezése a Szépművészeti Múzeumban. E lexikon munkatársa.

Temesvári - Józsefvárosi polg. olvasóegylet

TV. 261

Melles Jenő

1880/81 II.

Ferkèpzomfoisk vk

113. l.

emelkedik a kor átlagos termésén, sőt abszolút értékét tekintve is kiváló alkotás és rendkívüli hírnévre tett szert, a francia *Falconet* mintázta. Az oroszok közül, akik az új akadémián tanultak, *Subin*, *Koslovskij* és *Scsedrin* érdemelnek említést; mindhármuk működése már a XVIII. század második felébe esik. A XIX. század első felében néhány balti német-orosz szobrász válik ki, elsősorban *Ed. Schmidt v. d. Launitz*, Thorvaldsen tanítványa, aki azonban főleg Németországban dolgozott (Frankfurt, Gutenberg-szobor) és *Peter Clodt*, aki az orosz klasszicisztikus szobrászat nagymestere lett. Az ő műve a pétervári Narvai diadalkapu bronz quadrigája, a berlini kastély előtt álló híres lovasszoborcsoportok (Miklós cár ajándéka IV. Frigyes Vilmosnak), Krilov költő realisztikus ízű pétervári szobra s I. Miklós kissé merev pétervári lovasszobra. A század második felében a vilnai *Antokolskij* tett szert nagy hírnevére mérsékelten realisztikus művészetével (Rettenetes Iván ülő bronzszobra, Megkötözött Krisztus, Keresztény mártírnő, Nagy Péter szobra a petenhofi parkban). Puskinszobraival *Opekushin* tűnt ki, míg a modernek közül a nagytehetségű *Trubeckoj* herceg pompás bronzait (Segantini, Tolstoj), a festő és szobrász *Vrubel* és *Anna Golubkin* művészetét Rodin befolyásolta elhatározó módon. A legújabb szobrászati törekvések *Archipenko* fantasztikusan egyéni oeuvrejében kulminálnak. Tág tere nyílt a legesapongóbb kísérletezéseknek a nagy forradalom után. Az orosz szovjetet jellemző monumentális törekvések, amelyek mindenkor a politikai propaganda szolgálatában állnak, eleinte óriási méretű, formáikban még a „polgári" művészethez

Melles Jenő

vül. Csékén (Zemplen m)
1862 márc. 20 gör kath.
Real érettsi Löcsén. Festő
akar lenni
1880/81 II. vendéglalogató

Herbst Gera, alispais VII. 280.

Melles Jenő

Hul. Csékén (Zemplén m.)
1862 máre. 20 gör. kath.
1881/82 II. első szakosztály
Kilépett.

Horog VII. 242

MDK

Mellicher Werres,ötvöstanuló

kit Schüszler Mátyás ötv.mester 1696 jan.6-án szegöstet tanulóul öt évre, és 1702 márcz. 5-én felszabadul.. A köteles pénzt a mester/?/ lefizette.

Mihalik Sándor:Besztercebányai ötvösök a XV-XIX sz.-ban Muz.és Kvt.Irt. 1913. 41-53.l.

M.D.K.

Mellinger Arthur épitész

Az I.Bercsényi-ut 13.468.hrsz. a 3 em.ház épitésére eng.

Cikk: Magánépitési engedélyek Budapesten.

Vállalkozók Közlönye Bp.1906 jun.27. 5.l.

Mellinger Artur MDK

Vidéki kastély, vizf.

Műcsarnok 1905. tavaszi nemzetközi kiáll.

MDK

Mellinger és Dénes, építész

Uj építkezési eng. Épitő Ipar, 1910. aug. 28.
347 l.

Meller Simon †

Meghalt Meller Simon

Szerdán az esti órákban Párizs egyik kórházában meghalt *Meller* Simon, a magyar képzőművészeti élet egyik legkiválóbb egyénisége.

Meller Simon 1875-ben született Győrött. Egyetemi évei, majd német-, olasz- és franciaországi tanulmányútja után 1901-ben a Szépművészeti Múzeum tisztviselője lett. Itt 1924-ig működött, később mint a múzeum igazgatója. Életének erre a korszakára esnek legjelentősebb munkái, Ferenczy Istvánról írott tanulmánya, az Esterházy-képtár története, Michelangelo életéről írt munkája. Működésének legkiválóbb fejezete mégis az olasz és német renaissance kisbronzok tanulmányozása. Így állapította meg, hogy a Szépművészeti Múzeum birtokában lévő kis bronz lovasszobor Leonardo da Vinci alkotása.

Élete utolsó két esztendejét Párizsban töltötte, ahol nagyszabású Leonardo tanulmányon dolgozott, amelyet valószínűleg be is fejezett. Utolsó kívánságának — hogy Budapesten temessék el, a Szépművészeti Múzeum intézkedése szerint — a kultuszminisztérium eleget fog tenni.

Magyar Nemzet
1949. márc. 11.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
215 /1921 szám
Érk.: 1921 év szept. hó 28 n.

Másolat.

Magyar királyi Miniszterelnök
Kizárólag saját kezébe! Magya
rencsém Nagyméltóságodat tis
bolcs vezetése alatt álló mi
illetve a fennhatósága alatt
nyu utasitással ellátni, hogy
központi irodájának felosztat
megszállott törvényhatóságok
tal. 1921. évi julius hó 5.-ik
ványok, igazolványok, vélemén
s minden ily irányu intézked
hatáskörébe tartozik. Budapes
Bethlen s. k. Nagyméltóságú d

Mellinger Artur

Mellinger Arthur műépítész,
VI. Dessewffy-u. 3. 125-962

Bptávb 1940 szept.

kereskedés

UT 4-6.

59.

papír, írószer

Mellinger Artur

Ungarnik épitész Budapest
1905. tav. kiáll. 557

)l különféle csoportokban lombos ~~olaj~~ olaj-
a tenger vize kéklik, a melynek mindkét
felhőtlen.

1.
12860 sz. leirattal (132/900) 150 K
)ltatott 1900: III. 31-én (132/900).
ttè 1900: IV. 26-dikán 7320 sz. alatt

LÓNYAY-UTCA 25—27. NEY SIMON szobrász LONYAY-UTCA 25—27
MODERN IPARMÜVÉSZET
ÉPÜLET DISZITÉSEK. DOMBORMŰ VÁLLALAT. STUCCO MENNYEZETEK.
TELEFON 69—74. PLAQUETTEK ÉS IPARMŰVÉSZETI TÁRGYAK FÉMBŐL TELEFON 69—74.

meghatározott legmagasabb összegek erejéig megtéríteni azokat a kártalanitásokat, melyeket a biztositott az ajánlatban bevallott (gyáros) minőségében a törvényes határozatok alapján egyes személyeknek megsérüléséért, elhalálozásáért, vagy egészségháboritásáért nyujtani köteles. A 11. §. második bekezdése pedig, midőn kiköti, hogy a biztositási szerződésnek bármely okból való megszünése esetében a biztositott csakis a biztositás tartama alatt beállott oly szavatossági káresetek miatt igényelheti az őt ért kár megtérítését, amely káresetek bekövetkeztét a biztositási szerződés megszünése előtt vagy legalább a megszünést követő 90 nap alatt a társaságnak bejelenti, — nem a biztositásnak az 1. §-ban már megállapitott tárgyát hatozza meg, hanem a kikötött határidő alatt való bejelentés elmulasztása miatt kivánja a biztositási szerződésből eredő igény érvényesitését kizárni. Ugyannerre az eredményre kellene jutni akkor is, ha alperes a feltételek 11. §. második bekezdésében a biztositás tárgyát kivánta volna meghatározni, mert a feltételek 1. §-nak rendelkezése folytán a 11. §. második bekezdésének intézkedése az alperesre nézve legkedvezőbb esetben legalább is kétséget hagy fenn az iránt, hogy alperes az utóbbi helyen a biztositás tárgyát korlátozza-e vagy csak kárbejelentési határidőt állapit meg, a kétséget fennhagyó, tehát homályos nyilatkozat pedig annak terhére magyarázható, aki azt használta. Ily körülmények közt azonban a feltételek 11 §. második bekezdésében foglalt kikötés érvénytelen, mert a biztositási szerződésből származó jogok megszünésének eseteit a törvény szabályozván, e részben a biztositási feltételek ellenkező rendelkezései érvénynyel nem birnak, már pedig a törvény a káreset kellő időben való bejelentésének elmulasztásához nem füzi a kártéritési igény elvesztését, hanem csak a mulasztásból eredő hátrányokért való felelősséget (Keresk. törv. 476. §.). Minthogy pedig az nem vitás, hogy R. Benedek munkás a biztositási idő tartama alatt felperes gyárában balesetet szenvedett, s e miatt felperestől per utján kártéritést is követel, ez a szavatossági káreset tehát kétségtelenül olyan, melyért alperes a biztositást felperessel szemben elvállalta, s minthogy alperes oly okot, melynél fogva a biztositás hatályát vesztette, vagy felperesnek a biztositási szerződésből eredő igénye egyébként elenyészett volna. fel nem hozott: a kir. itélőtábla az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával a keresetnek a fenti értelmében helyet adott. A R. Benedek által inditott per költségére nézve azért adatott a keresetnek hely a fentebbi értelemben, mert alperes az általános biztositási feltételek 8. §. szerint szavatossági káresetekben felperes védelmét elvállalni, s a pert bár a felperes nevében, a maga költségén lefolytatni tartozik, az a körülmény pedig, hogy R. Benedek ugyanazon keresettel kártéritési igényt érvényesitett felperes ellen egy 1895. évben szenvedett baleset alapján is, s hogy e miatt alperes felperes védelmét elvállalni és a pert a maga költségén lefolytatni vonakodott alperest nem menti fel a költség tekintetében minden felelősség alól, hanem azt a következményt vonja maga után, hogy alperes szavatossági kötelezettsége a költség azon aránylagos részére szoritkozik, mely a biztositás tartama alatt bekövetkezett balesetnek per tárgyává tétele által felmerül. A perköltséget és az ezzel egy tekintet alá eső felebbezési költséget alperes mint az ügy lényegére és tulnyomó részben pervesztes a prts. 251 §-a alapján viseli.

A m. kir. Kuria (1906. évi nov. hó 30. napján 1,445/1905. V. sz. alatt) következő itéletet hozott:

A kir. Kuria a másodbiróság itéletét indokai alapján helybenhagyja.

Magánépitési engedélyek Budapesten.

A fővárosi magánépitési albizottság 1907. március hó 4-én Kun Gyula biz. tag elnöklete mellett következők részére hozta javaslatba az épitési engedély kiadását: a) **nagyobb és kisebb épitkezésekre**: 42339. Müller Lipót nev. Mellinger Arthur (IV., Gerlóczy-utca 1.) a VII. Dohány-utca 4468. hrsz. a 3 emeletes ház — 36387. Molnár Géza (VII., Aréna-ut 19.) az I., Mozdony-ut 1400 hrsz. a. 3 emeletes ház. — 36419. Román Miklós (V., Visegrádi-utca 4. sz.) a VII., Angol-utca 33. sz. a két emeletes ház. — 27259. Gulden Konrád (I., Krisztina-tér 9) az I., Martonhegyi ut 10304. hrsz. nyaraló, ép. Suchanek Ferenc. — 37517. Olbert Károly (VI., Rózsa-utca 94.) a II., Rókushegyi- (ut) lépcső 6564. hrsz. a. nyaraló, — ép. Klein H. János. — 38423. Bpesti mészárosok szövetkezete (VIII., Tisza Kálmán-tér 26.) a IX., Soroksári-ut 9621. hrsz. a. emeletes épület, — ép. Krausz Gábor — 41470. Englertner András (III., Kerék-utca 56.) u. o. földszintes ház — ép. Kauderer István. — 32642. Martinovics Elek nevében Scheer Ferenc és tsa (VII., Dohány-utca 68.) a X., Szabóky-utca 229. hrsz. a. toldalék — 33190. Princzhausen Gusztáv (V., Frangepán-utca 5.) a VI., Lomb-utca 1587. hrsz. a. földszintes ház — 25415. Ganz és tsa a X.. Kőbányai-ut 8628. hrsz. a. emelet ráépités, ép. Dávid János és fia — 404076. Dr. Krompecher Ödön (I., Fehérvári-ut 4.) az I., Ménesi-ut 13334. hrsz. a. kerités és támfal — épm. Schulek János — épitésére vonatkozó tervek jóváhagyattak; — b) **nagyobb és kisebb átalakitásokra**: 42153. Landsmann Lázár (VIII., Magdolna-utca 43.) ugyanott — 30887. Özv. Fried Mórné (VIII. kerület Szentkirályi-utca 1. szám.) ugyanott — 39400. Hável Károly (VI. kerület, Bajza-utca 4.) ugyanott — 36397. Sáska Gábor (IX., Ferenc-utca 6.) ugyanott — 45195. Balázsovits Zoltán dr. (I., Avar-utca 33.) ugyanotti házra vonatkozó tervek jóváhagyattak; — c) **jóváhagyásra ajánltattak**: 39699. Paulheim Ferenc a VII., Rottenbiller-utca 10. — 32377. Stipinger Antal a VI., Babér-utca 68. sz. a. — 44709. Dr. Molnár Károlyné a VIII., Aggteleki-utca 12. sz. a. — 46746. Br. Wodiáner Albert az V., Deák Ferenc-tér 659. hrsz a, — 39368. Kollár Lajosné (II., Fő-u. 9.) ugyanott — 38421. Kőszeg Zsigmond a IV., Koronaherceg-utca 14. — 41482. Stier és Ditz a X. Kőbányai-ut 42. a — 36367. Gängel Simon a IX. Viola utca 2941 hrsz. a. — 39384. Bandhauer János az I. Sashegyi-ut 12703 hrsz. a — 38401. Szauter József a X.. Apaffy-utca 17 sz. a — házra vonatkozó tervei; d) **gépekre és felvonókra**: 31637. Schätz József (a X., Jászberényi-ut 8394 hrsz.) — 38677. Kaszelik Jenő (IV., Mária Valeria-utca 3.) — 37512. Geszler Sigfried (X. Felsővaspálya-utca 33.) — 32394. Finály Adolf (III. Bécsi-ut 1724 hrsz.) — 40480. Andor és Futtaky (IV., Kötő-utca 2.) — 38679. Gomperz L. és tsa (IV. Váci-utca 18.) — 38678. Hubert József (I. Fehérvári-ut 21.) — 40846. Kovald Péter és fia (VII., Szövetség-utca 37.) — 38680. Gomperz L. és tsa (I. Fehérvári-ut 37.); e) **elutasittattak**: 40477. Dr. Krompecher Ödön az I. Ménesi-ut 13334 hrsz. a — 33177. Kaszab és Breuer a VI. Madarász-utca 125. hrsz. a. házra vonatkozó tervei.

Pályázatok tervkészitésre.

Közvágóhid tervezés Kézdivásárhelyen. Kézdivásárhely város közönsége pályázatot hirdet egy modern közvágóhid terveinek és költségvetésének beszerzésére. Az épitkezési költségek 100.000 koronán tul nem haladhatnak. A nyertes dija 1000 korona. Pályázati határidő f. é. m á r c i u s 31. A részletes épitési programm, pályázati feltételek és a helyszinrajz a városi tanács által az érdekelődöknek rendelkezésére bocsáttatik. A h i v a t a l o s p á l y á z a t i h i r d e t m é n y a h i r d e t é s e k k ö z ö t t t a l á l h a t ó.

Laktanya tervezés Sopronban. A soproni tüzérségi laktanyának hozzávetőlegesen 150,000 koronára előirányzott kibővitéséhez szükséges tervezet és részletes költségvetés elkészitésének biztositására nyilvános irásbeli árlejtés hirdettetik. Felhivatnak a pályázni kivánók, hogy egy kor. bélyeggel ellátott ajánlataikat f. é. m á r c i u s 22-én d. e. 10 óráig a városi iktatóhivatalba nyujtsák be. Az árlejtésen csakis olyan magyar honpolgár vehet részt, aki laktanyák tervezésében és épitésében kellően jártas. A feltételek és ajánlati ürlapok a városi tanácstól beszerezhetők.

Templom tervezés Szegeden. A magyar szent Erzsébet ujszegedi templom-egyesület által Ujszegeden 800 hivő számára emelendő róm. kath. templom terveinek és költségvetésének elkészitésére pályázatot hirdet. Az épitési összköltség belső berendezés nélkül a 60,000 koronát meg nem haladhatja. A pályázat részletes programmja, valamint a telek helyszinrajza az egyesület elnökségénél 3 koronáért szerezhető meg (Szeged, Ujszegedi-főfasor 26. szám.) A pályatervek a feltételek szerint 1907. m á j u s 1-sö napján d. u. 5 óráig nyujtandók be. A pályadijak: első dij 500 korona; második dij 300 korona; harmadik dij 150 korona. Egyebek a feltételekben.

Szabályozási tervek készitése. Kiskunfélegyháza r. t. város az általános terjeszkedési és szabályozási tervének beszerzése céljából eszmei pályázatot hirdet a magyar mérnökök és épitészek között. A három legjobb pályaterv 1500, ill. 1000, ill. 500 kor. pályadijjal fog kitüntettetni. Egyéb pályaterveket a városnak jogában áll a pályabiróság ajánlatára 300 koronáért megvenni. A pályabiróság a város polgármesterének elnöklete alatt meghivottakból és kiküldöttekből fog állani. A jeligével ellátott tervek 1907. j u l i u s 1-ének reggeli 9 óráig Kiskunfélegyháza r. t. város tanácsához nyujtandók be. A pályázat alapjául szolgáló helyszinrajz és programm Kiskunfélegyháza r. t. város mérnöki hivatalánál 10 koronáért beszerezhetők.

Iskolatervezés Kiskunhalason. Kiskunhalason emelendő központi elemi fiu és leányiskola, valamint egy elemi fiu- és leány-szárnyiskola épület tervének elkészitésére pályázat hirdettetik. A pályatervek 1 : 200 mértékben készitendők, még pedig minden emeletsornak egy-egy alaprajza az épület egymástól eltérő homlokzatairól egy-egy homlokzati rajz és a tervezet megértéséhez szükséges metszetrajzok

Háztulajdonosok és épitészek

tisztelettel értesittetnek, hogy a 17 év óta elismert korrekten működő bankbizományos **Krausz Mór** lakását **Andrássy-ut 1. szám** alá áthelyezte. Kiszközöl kölcsönöket budapesti házakra és földbirtokra, vagyis magas összegü **épitési kölcsönöket** és **iparosoknak személyhitelt**.

Alapittatott 1872-ben. **NYERGES UJFALUSI CEMENTGYAR** TELEFON 21—07.

ajánlja a legkiválóbb szakemberek által elismert és az épitkezéseknél a legjobb eredménynyel kipróbált I-ma nyergesujfalusi románcementjét, valamint legjobb minőségü portlandcementet bármely vasuti vagy hajó-állomásra szállitva a legjutányosabb árak mellett. Jótállás a normáliáknál 25 százalék nagyobb huzásu és nyomásu szilárdságért.

Nyergesujfalusi cementgyár: SÁTORI MIKSA

Gyár: **Nyergesujfalu.** Telefon 57—86. Posta-, távirda-, hajó- és vasutállomás: **Lábatlan és Nyergesujfalu.** Központi iroda: **Budapest, VI., Váci-körut 57|a.** Raktár: **Budapest, IX. Drégely-u. 3/b.** Telefon 57—

zok. A tervezethez köbtartalom számitandó átlagos költségvetés és egy rövid műleirás melléklendő. A köbtartalom a pince fenékvonalától a főpárkány felső eléig számitandó s egy köbméterre 14 korona egységár vendő fel. Az épités programmja, valamint a teleknek helyszinrajza a városi mérnöki hivatalnál 5 kor. mellett szerezhető be. Távlatrajzok nem készitendők. A pályatervek lepecsételve, jeligés levél kiséretében 1907. március 31-én déli 12 óráig a városi mérnöki hivatalnál nyujtandók be. A legjobbnak talált pályatervek közül az első 400, a második 200 kor. jutalomban részesül. A nem dijazott tervek bármelyikét a biráló bizottság ajánlatára a város 150 koronáért megveheti. A nem dijazott, illetőleg meg nem vett pályamüvek a benyujtáskor kapott elismervény visszaszolgáltatása ellenében a mérnöki hivatal által a pályázat eredményének kihirdetésétől két hónapon belül visszaadatnak. A határidőn tul át nem vett tervek a város tulajdonába mennek át. A pályaterveket 11 tagból álló bizottság bontja fel és birálja el, melynek elnöke a polgármester. Ezen bizottságnak határozata végérvényes és meg nem felebbezhető. A dijazott vagy megvett tervek a város tulajdonába mennek át és az azokban foglalt eszmék bármelyikét a kiépitéssel megbizandó épitész esetleg felhasználhatja.

A besztercei pénzügyigazgatósági épület tervpályázatán február hó 15.-éig 10 terv pályázott a következő jeligékkel: 1. „Modern". 2. „Két fekete kör". 3. Reitzner Gyula épitész (Budapest). 4. „Két oroszlán". 5. „Pénzügy". 6. „Három vörös kör". 7. „Sepia". 8. „As äs nätch bing". 9. „Ad honorem". 10. Schiller Jenő épitész (Pozsony). A 8 tagból álló biráló bizottság Reitzner Gyula épitész tervét, mivel azt csak 1 : 200 léptékben vázlatszerüen dolgozta ki és Schiller Jenő tervét, mivel csak egy homlokzatot küldött, a pályázatból kizárta. A fenmaradt 8 terv közül az 500 koronás első dijat Pfaundler Ottmár besztercei épitész „Sepia" jeligéjü terve, a 300 koronás második dijat pedig Römischer Gusztáv bécsi épitész „Ad honorem" jeligéjü terve nyerte. A biráló bizottság Reitzner Gyula és Schiller Jenő épitészeknek pályázaton kivül elismerését fejezte ki terveik szép és izléses homlokzati kiképzéseért.

Szálloda és vendéglő tervezés Herkulesfürdőben. A volt 13. sz. román-bánsági határőrezredből alakult vagyonközség herkulesfürdői telkén tervezett vendéglővel egybekötött szálloda felépitéséhez szükséges tervek elkészitésére f. é. január 31.-én járt le a határidő. Beérkezett összesen három pályamű melyek közül az első dijat Hoepfner Guidó és Györgyi Géza budapesti műépitészek, a második dijat Sebestyén Arthur budapesti műépitész, a harmadik dijat ifj. Nagy István budapesti műépitész tervei nyerték.

Az erzsébetvárosi törvénykezési épület tervpályázatán a biraló bizottság f. hó 2-án az I. dijat Stobbe Adolfnak, a II. dijat Tőry Emilnek, a III. dijat Löllbach és Reichel tervének itélte; megvenni ajánlta Láng Adolf és Rainer Károly tervét.

Gyártervezés Alsólendván. Hungária ernyőgyár részvénytarsaság pályázatot hirdetett az Alsólendván épitendő gyártelep terveire. A pályázaton 12 terv érkezett be, melyek közül az első dijat Szente Lajos szombathelyi épitész terve nyerte el.

A szentesi városház tervpályázata. A Magyar mérnök és épitészegylet a pályázat biráló bizottságába a maga részéről Somló Emil épitészt küldötte ki.

Ybl pályázat a Battyány örökmécsre. A Magyar Mérnök és Épitészegyletnek a Battyány mécsre kiirt tervpályázatán szerepelt 9 müve közül az első dijat Pogány Mórie nyerte hangulatos obelisk-architekturáju, szépen átgondolt és finoman megtervezett müvével, mig a második dijat Föerk Ernő vasarchitekturáju mécstornya vitte el, noha véleményünk szerint a kegyelet megnyilvánulásának méltóságát korántsem karakterizálja ugy mint egy-két másik, mellőzött pályaterv. Remélhetőleg a város, mely az idea megvalósitásával foglalkozik az első dijas tervet kivitelre juttatja, s ezzel fővárosunk ismét gyarapodna egy müvészi objektummal, melyekben ugyis szegények vagyunk, pedig egy nagyváros eleven forgalma és nyüzsgő üzleti élete megkivánja milieujében ezeket a lélekre mély benyomást keltő müvészi apróságokat, nyugvó pontjaiul a szépet szomjuhozó szemnek és emberi kedélyvilágnak.

A lévai szálloda tervpályázata ügyében lapunk mult heti számában közölt hirünk kiegészitésére megjegyezzük, hogy az első dijat nyert „Centrális" jeligéjü tervet Hoffmann Alfréd és Fürst Ulrik, a harmadik dijat nyert „Szerves" jeligéjü tervet pedig Román Miklós és Czibulka Rezső épitészek közösen készitették. Végül még megvételre került a „Télikert" jeligéjü terv, melynek szerzői Papp Gyula és Szabolcs Ferenc.

Pályázatok állásokra.

Rajzolói állás. Egy rajzolói állás a komáromi katonai műszaki igazgatóságnál betöltésre kerül. Fizetése évi 960 korona, az évi 1440 kor. fizetéssel járó I. fizetési osztályba való előléptetési várománynyal, szabályszerü lakilletmény és 120 kor. egyenruházati pótlék egyszersmindenkorra szolgálati ruházat beszerzésére. Feltételek: Német nyelv szóban és irásban és számolás. Azonkivül kivánatos az épitőrajzolás ismerete. Kérvények 1907. március 31-ig a komáromi katonai műszaki igazgatósághoz terjesztendők be.

Igazgató mérnöki állás. Az Ebedfoki ármentesitő és belviz-levezető társulatnál az igazgató-mérnöki állás betöltendő. Évi fizetés: 2600 kor., lakbérilletmény 600 kor. Utazási átalány 600 korona. Megkivántatik hazai mérnöki oklevél és legkevesebb 2 évi vizmérnöki gyakorlat. Állás elfoglalandó 1907. április 1-én. Az állásra pályázók okmanyaik hiteles másolatával és kimeritő curriculum vitaevel felszerelt folyamodásukat március 10-ig ajánlott levélben küldjék el Szarvassy Imre társulati elnök cimére Budapest, Ülői-út 9. szám.

Ácsmesteri állás. A szélaknai m. kir. bányahivatalnál az altisztek egyesitett létszámában egy a segédaltiszti osztály 3-ik fokozatába sorozott aknaácsmesteri állás évi 500 kor. fizetéssel, természetben való lakással, vagy ennek hiányában törvényszerü lakpénzzel, évi 20 ürköbméter tüzifa járandósággal, valamint személyi, esetleg lakpénzpótlékkal, betöltendő. Ez állásra pályázhatnak oly egyének is, kik a bányaiskolát ugyan nem végezték, de az aknaácsmesteri teendőkben jó gyakorlati jártassággal birnak és a magyar nyelvet legalább szóban birják. A minősitési táblázattal és egyéb okmányokkal felszerelt s egy koronás bélyeggel ellátott folyamodványok az illető előljáró hatóság utján f. é. március 18-ig a szélaknai m. kir. bányahivatalnál Hegybányán nyujtandók be.

Téglamesteri állás. Medgyes város 450.000 drb. tégla elkészitésére ügyes téglamestert keres megfelelő munkaerővel együtt. A téglák julius 1.-ére lennének szállitandók. A készitéshez alkalmas terület, fát és lakhelyül szolgáló területet a város ingyen bocsátja rendelkezésre. Kilátásban van ez évben még kb. 1 millió tégla készitése. Ajánlatok bizonyitványokkal, sürgősen a városi mérnöki hivatalhoz intézendők.

Tagositások.

Küküllőszéplak. A küküllőszéplaki részleges határtagositásnál előforduló müködő mérnöki munkák teljesitésére a f. é. február 25-én tartott tárgyaláson ajánlatot tettek: Sztojka Aurél 10 koronával és Bonis Ferenc szintén 10 koronával holdanként. Sztojka Aurél ajánlatát fogadták el.

Vasutépitészet.

Előmunkálati engedélyek. A kereskedelemügyi m. kir. minister Gfrerer, Schoch és Grossmann budapesti vállalkozó cégnek a m. kir. államvasutak Báziás állomásától kiindulóan a Duna-folyam mentén f-kvő Divics, Belobreska, Szuska, Szerb és Román-Pozsezsena és Mazsevics községek határain át Ó-Moldova községig vezetendő szabványos nyomtávu gőzüzemü helyi érdekü vasutvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta; Schöffer József mérnök vállalkozó zombori lakosnak. 1. Á m. kir. államvasutak Zombor állomás felvételi épületétől kiindulva a Bajai-uton, Bajai-utcán, Kossuth Lajos-utcán, Deák Ferenc-, Erzsébet- és Széchenyi István-körutakon és a bajai-uton visszafelé a városi diszkert megkerülésével a felvételi épület előtt lefektetendő vágányokig. 2. Á fenti vonal 23. szelvényétől elágazólag az Apatini-uton a Ferenccsatornáig. 3. A fenti vonal 23. szelvényétől elágazólag a Sztapári-uton, névtelen-utcán, Szivári-uton, Dob utcán, Eötvös- és Széchenyi-körutakon át a bajai-uti vonal 38. szelvényéhez leendő beágazással, valamint a vásártéri megállóig leendő elágazással. 4. A Deák Ferenc-körut és Kossuth Lajos-utca sarkától az Eötvös-köruti vonalba leendő beágazással. 5. Az Erzsébet- és Széchenyi-körut sarkától leendő elágaztatással Bezdáni-utra s végül 6. Az Eötvös-körutról elágazólag a Csonoplyai-ut és Nagytemető-utcán át a nagy szerb temetőig vezetendő rendes nyomtávu villamos üzemü városi vasutvonalakra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta.

Biztositó berendezések a m. kir. államvasutakon 1907-ben. Az 1907. évi állami költségvetésben a m. kir. államvasutak hálózatán szükséges biztositó berendezések költségeire 800.000 koronát vettek föl, a mely összegből jórészt az előző évben már megkezdett biztositó berendezéseket fejezi be a m. kir. államvasutak igazgatósága.

Uj erdei iparvasut Ungvármegyében. Gelse Guttmann Izidor erdőtulajdonos a koi romlak—temlyóvölgyi gőzüzemü erdei iparvasutból kiágazólag Vadászfalva község határáig gőzüzemü iparvasut épitésére kért en-

Telefon sz. 2900. **STROBENTZ és ORTH** Telefon sz. 2900.

Budapest, VII., Király-utca 43 | 45.

Vegyészeti festék-, termény-, máz-, kence- és anyagáru-kereskedés. Különösen ajánlja cementfestékeit, Hydrochromin, hidegvizfestékeket, továbbá Carbolineum és I. rendü olajfestékeket, valamint nagy választékban ecsetáruit.

Épitési kölcsönök

„az épitési összeg“ előnyös feltételek mellett elérhető **KRAUSZ M.** által V., Lipót-körut 1. sz. ki helyben 15 év óta sikeresen működik és szigoruan correkt eljárása által ismeretes. **Konverziók** elvállaltatnak.

szabályozásával összekötve, egészen Károlyváresig, ugy, hogy ez a mostani Duna-Tisza-csatorna csak egy része ama csatornahálózatnak, a melyet meggyőződésem szerint ama idő alatt, a mely előttünk áll, iparkodnunk kell kiépiteni. Az én meggyőződésem az, hogy Magyarországnak kétfelé kell iparkodnia kifelé. Az egyik irány Fiume, a másik Galac.

Még csak egy megjegyzést akarok tenni, azt, hogy nekünk minden áron a mi közlekedési esszközeinknek érvényesithetését függetlenné kell tenni Ausztriának akaratától. Ezt pedig csak ugy érhetjük el, hogyha viziutainkat fejlesztjük és vasutaink közül azt az egyetlenegyet, mely Ausztrián nem menve át, tengerhez jut. A vasutakra vonatkozólag a szállitásnál, mint versenyző tényezőt nem fogadhatnám el azt, hogy a vasut tömeges árukat önköltségen szállitson, mert ez tulajdonképpen nem egészséges állapot, a vasut oly eszköz, a melyen nyereség nélkül kellene szállitani. Ha nem fárasztom az urakat röviden megemlitem, hogy boldogult a yám 1848-ban, mikor pénzügyminiszter volt, azzal foglalkozott, hogy a vasuthálózatot ugy épitse meg, hogy az semmi jövedelmet ne hozzon, a szállitási árak folyton ugy szállittassanak le, hogy jövedelem ne maradjon, hanem a nyereség a vasutnak a közgazdaság előmozditására való hatásában mutatkozzék. Ez mindenesetre merész és óriási gondolat volt, de mi nagyon távol estünk ettől a gondolattól. Igen sok milliót költöttünk a vasutakra és állami háztartásunkban a vasutak jövedelmére szükségünk van; nem lehet tehát a tömegárukat önköltségen szállitani. Termeljünk a vasut számára olyan terményeket, a melyeket nem önköltségen kell szállitania. A magyar mezőgazdaság termékeit dolgozzuk föl ipari termékekké és akkor nem lesz kénytelen a vasut ezeket a nagy áldozatokat meghozni.

A zajosan helyeselt határozott és férfias nyiltságu beszéd után szükebbkörü bizottság kiküldését határozták el a kérdés tüzetesebb tanulmányozására.

A magyar mérnöki kar régi óhaja, a csatornaépités gondolata tehát végre valóra válik.

A vállalkozás körében előforduló jogesetek.

Szerkeszti: **Dr. Hegedüs Oszkár.**

Vis major.

Bpesti T. A kir. T. az alp-t felülvizsgálati kérelmével elutasitja s arra kötelezi, hogy a felp-nek 46 korona felülvizsgálati költséget 8 nap és végrehajtás terhe alatt megfizessen.

Indokok: Alp. felülvizsgálati panasza abban összpontosul, hogy a midőn a felebbezési biróság az első biróság által megállapitott tényallást elfogadva az alp.-t elmarasztalta, anyagi jogszabályt sértett és pedig az által, hogy megállapittatván az első biróság részéről az, hogy az összeütközést nem az alp. hajószemélyzetének a gondatlansága, vagy vétkes mulasztása, hanem elháritható-lan erőhatalom (vis major) okozta, mely részben a kormánylánc megcsavarodása, részben az erősebb szél és vihar közremüködése folytán jött létre: a felebbezési biróság helytelenül mellőzte azon anyagi jogszabály alkalmazását, amely szerint az elháritható-lan erőhatalom okozta károkért kártérités nem követelhető.

A panasz azonban nem bir jogalappal.

Előre bocsátva azt, hogy az első biróság által megállapitott és a felebbezési biróság által is elfogadott tényállás nem foglalja magában azt, hogy az összeütközést erőhatalom (vis major) okozta, hanem azt, hogy a kár kiszámithatatlan esetből származik, — elfogadott jogszabály, hogy aki olyan ipart vagy üzemet folytat, mely már természeténél fogva veszélylyel jár és nemcsak az alkalmazottjaira, hanem az idegenekre is veszélyt idézhet elő, a veszélyből eredő kárért a vállalkozó felelős, tekintet nélkül arra, hogy a kár bekövetkezése, valamely mulasztására vezethető-e vissza, kivéve azt az esetet ha erőhatalom, vagy a károsult félnek a hibája okozta a kart.

Minthogy pedig a gőzhajózási vállalat természeténél fogva az előbb emlitett üzemekhez sorolandó, minthogy továbbá nincs tényként megállapitva az, hogy az ellenállhatatlan hatalom, vagy a károsult hibája okozta az alp.-i üzem folytatásából bekövetkezett összeütkezést, az ebből folyó felelősségnek és kárnak megállapitására elegendő alapul szolgál az, hogy a veszélyt alp. idézte fel, a miből folyik, hogy a per elbirálására nem bir befolyással és igy lényegtelen az a körülmény, hogy alp. hajószemelyzetét terheli-e valamely mulasztás, vagy gondatlanság.

Ezeknel fogva a felülvizsgálati kérelmet elutasitani s alp.-t a felülvizsgálati eljárással okozott költségekben elmarasztalni kellett. (1904. nov. 18 l. G. 324.)

Helyi érdekü vasut részvénytársaság, mint nyereségre alakult vállalat a pálya céljaira szolgáló kisajátitások után sem kincstári illetéket, sem a járulékos természetü városi átirási dijat nem tartozik fizetni.

K. b.: Törlendő volt a kiszabott átirási dij, mert az 1880:XXXI. törvénycikk 5 §-a a helyi érdekü vasutaknak a pálya céljaira szükséges földterületek átruházása után a kincstár részéről is illetékmentességet adott, s ezt a jogot az 1888. évi IV. törvénycikk 5. §-a a helyi érdekü vasutak számára szintén föntartotta. Az átirási dij pedig járulékos természetü s ha a kincstár nem követel illetéket ez átruházás után, akkor városi átruházási dij sem szedhető. A kisajátitásról szóló 1881:XLI. törvénycikk 64. §-ának az az intézkedése, mely a nyereségre alakult vállalatokat a kisajátitás utján tulajdonukba átment földterületektől fizetett kártalanitási összegek alapján megszabandó vagyonátruházási illeték fele részének fizetésére kötelezi, nem jogositja föl a várost arra, hogy a panaszló helyi érdekü vasut részvénytársaságtól mint nyereségre alakult vállalattól, az átirási dijak járulékos természeténél fogva azoknak fele részét követelhesse: mert az 1881:XLI. törvénycikk általános intézkedéseit az idézett s a helyi érdekü vasutakat érdeklő külön törvények rendelkezéseivel szemben érvényben tartani nem lehet. E külön törvények pedig a helyi érdekü vasutakat, a pálya céljaira szolgáló kisajátitások után kincstári illeték fizetése alul fölmentik. Ennélfogva a járulékos természetü városi átirási dij is törlendő volt. (4088/904. K. sz.)

Magánépitési engedélyek Budapesten.

A fővárosi magánépitési albizottság 1906. junius hó 25-én Bódy Tivadar dr. elnöklete mellett a következők részére hozta javaslatba az épitési engedély kiadását: a) **nagyobb és kisebb épitkezésekre**: 132077. Gróf Teleki Pál nev. Wellisch Alfréd (VI. Nagymező u. 49. sz.) az V. Nagykorona-u. 816. hrsz. a 4 em. ház — 130911. Lung Mátyás nevében Mellinger Arthur (IV. Gerlóczy-u. 1.) az I. Bercsényi-u. 13468. hrsz. a. 3 em. ház — 123097. Schüller István (VII. Bethlen-utca 12.) a VI. Vörösmarty-u. 3351. hrsz. a. 3 em. ház, ép. Kerekes Antal — 110521. Mally Rezső (VIII. Nap-u. 17.) a VIII. Nap-u. 6822. hrsz. a. ket em. ház — ép. Hosztalek Károly — 135618. Hámos Róbert (VI. Bajza-utca 34 | c) az I. Márvány-u. 1400 hrsz. a. három em. ház, ép. Reiss Zoltán — 130894. Eckmann Salamon (X., Jászberényi-ut) a X., Maláta-u. 8423. hrsz. a. egy em. ház, ép. Blankenberg János — 122014. Magyar keramiai gyár r. t. nev. Balázs Farkas (V. Csanády-u. 7.) a X. Óhegyi-ut 8025. hrsz. a. munkás lakóház — 114737. Fürst Jakab és fiai (III. Lajos-u. 1.) u. o. gyári épületek, ép. Wellisch Sándor és Gyula — 127539. Neumann és Ungerleider (VI. Kerepesi-ut 68.) a VIII. Kerepesi-ut 5635. helyrajzisz. a. projektograph terem — ép. Pollák Mano — 114728. Frankl Ignác (Rákospalota) a VI. Káka-u. 1553. hrsz. a. földsz. ház, ép. Pöltz Antal — 114727. Kiss János (Rákospalota) a VI. Káka-u. 1553. hrsz. a. földszintes ház ép. Pöltz Antal — 121609. Mannheim Vilmos nev. Jesovitz Mihály épitész (VII. Csömöri-ut 7. sz.) a VIII. Mária-utca 5571. hrsz. a. em. ráépités — 128619. Ziegler Károly nev. Motil Ferenc (III. Szőlő-u. 45.) a III. Bécsi-ut 1841. hrsz. toldalék, ép. Rajky Béla — 130867. özv. Schmidt Ferencné (VIII. Kender-u. 39.) u. o. toldalék ép. Krausz Gábor — 97269. Hirschler Mór (IV. Kigyótér 1.) az I. Ormező-dülő 14325. hrsz. a. földszintes ház és kocsiszin, ép. Vrbovszky János. — 123096. Bevilaqua Lászlóné (IX. Tüzoltó-utca 71.) ugyanott toldalék, ép. Szeleczky E. Lajos. 129676. Szabó József (VII. Százház-utca 3.) a X. Juhász-utca 7599. hrsz. a veranda, ép. Eggenberger Alajos. — 117916. Oszmann Pál (VI. Tüzér-utca 23.) a VI. Jász-utca 1540. hrsz. a. istálló és kerités, ép. Röck Károly. — 126261. Fischer Bernát (VIII. Práter-utca 74.) a VI. Király-utca 3842. hrsz. a. portál épitésére vonatkozó tervei jóváhagyattak; b) **nagyobb és kisebb átalakitásokra**: 126265. Gerő és Győry (VI. Izabella-utca 29. a VII. Elemér-utca 31. sz. a. — 132061. Kerekes Gábor (X. Cserkesz-utca 8.) ugyanott. — 126241. Wurm József (IX. Páva-utca 4.) ugyanott. — 130872. Dr. Glass Izor (V. Nagykorona-utca 12.) ugyanott. — 129670. Török Vilmos (I. Enyedi-utca 5) ugyanott. — 126283. Brodesser János (X. Füzér-utca 19.) a X. Harmat-utca 8160. hrsz. a. — 130869. özv. Loser Jánosné (IX. Soroksári-utca 52.) ugyanotti házra vonatkozó módositott épitési tervei jóváhagyattak; — c) **jóváhagyásra ajánltattak**: 111552. Kovács Frigyes a III. Zsigmond-utca 4087. hrsz. a. — 126266. Groszmann Miksa a VII. kerület Gizella-ut 2604. helyrajzi szám alatt. — 119115. Náthán Oszkár a VII. kerület Telep-utca 30. sz. a. — 119116. Pápai és Náthán a VI., Andrássy-ut 3807. hrsz. a. 126267. Deutsch Lipót a VII., Egressy-ut 2652. hrsz. a. — 124950. Szabó Ferenc a VII., Gyarmat-utca 1894. hrsz. a. — 126260. Fischer Bernát az V., Marokkói-utca 674. hrsz. a. — 128616. Klein Henrik a VII., Rottenbiller-utca 24. sz. a. — 114749. Özv. Hafner Józsefné a IX., Ferenc-körut 9465.

Kartellen kivüli parket
gyári raktár.
Politzer és Oklejszky
Budapest, II., Bethlen-utca 14. sz.
Elvállal mindennemü parket- és padozati munkákat.
Aszfalt-parket különlegesség. Telefon 61—62

TELEFON 28—29.

POSNANSKY ÉS STRELITZ

Városi iroda: **VI., Podmanicky-u. 27.** — Gyárak: **Erzsébetfalva, Bécs, Witkovitz.**

Aszfaltmunkálatok valódi természetes aszfalttal.

Kátránypapirlemez, kátránymentes **„GLÓRIA“** cement-aszfalt-fedéllemez, elszigetelő lemez ólombetéttel vagy anélkül; **facement-tetőfedés.** Nedves falak szárazzá tétele. — **Szab. hővédő anyag** gőzcsövek, gőzkazánok stb. részére. **Hütőkészülékek és hidegvizcsövek** elszigetelése bevált rendszer szerint. **Carbolineum,** vasmáz, szurokfáklya.

hrsz. a. — 105446. Rumpa Ferenc a VIII., Vig-utca 3. sz. a. — 127744. Zitterbarth Ede a VI., Kemnitzer-utca 3869. hrsz. a. — 114748. Rákosi Jakab a VIII., Szüz-utca 5. sz. a. — 126254. Hiedl István a III. Vörösvári-utca 110. sz. a. — 130902. Spatz Károly a II., Margit-körut 87. sz. a. — 113500. Schwarz Salamon a IX., Lónyai-utca 9431. hrsz. a. — 120334. Okányi Imre a II., Retek-utca 3956. hrsz. alatt — 132060. Brandstetter Izsák a VII., Kerepesi-ut 4378. hrsz. a. — 122016. Tulpán Ignác a II., Csalogány-utca 2920. hrsz. a. — 108535. Baruch József az I., Budaeörsi-ut 87. sz. a. — 132172. Neumann és Ungerleider a VII., Erzsébet-körut 27. sz. a. — 130914. Rabb József a III., Szent Endrei-ut 445. hrsz. a. — 131041. Freund József a VI., Révay-utca 3793. hrsz. a. — 119107. Fischer Dávid a VI., Mór-utca 77. sz. a. — 122871. Riedl Ignácné a III. kerület Kapy-utca 6902. helyrajzi szám alatt — házra vonatkozó épitési tervei; — d) **gépekre és felvonókra:** 134729. Concordia gyár r. t. (IX., Soroksáriut 82.) — 132176. Salgótarjáni kőszénbánya r. t. (V., Nagykorona-utca 820. hrsz.) — 132175. Vidor Emil (VI., Gyár-utca 14.) — 124946. M. kir. állami vasgyárak központi igazgatósága (X., Kőbánya 8631. hrsz.) — 123100. Melocco L. (III., Ürömi utca 4171. hrsz.) — 111526. Loykó Károly (I., Gellértér 2.) — 109726. Roessemann és Kühnemann (VI., Madarász-utca 1529. hrsz.) — 123099. Hungaria nagy szálloda (IV., Kishid-utca 1.) — 135222. Brust Lajos (VII., Zugló-utca 25.) — e) **elutasittattak:** — 127656. Hódossy Irén a X., Füzér-utca 19. sz. a. — 123278. Hasenőrl Ede a VI., Csengery-utca 3352. hrsz. a. — 135630. Dr. Bayer Sándor az I., Alkotás-utca 1466. hrsz. a. házra vonatkozó tervek.

Pályázatok tervkészitésre.

Bérház tervezés Besztercén. A besztercei gör. kath. egyházközség egy több helyiségből álló bérház épitését határozta el és pedig: vendéglő (szálloda) üzleti helyiségek, lakások és a szükséges melléképületek. Egy a részletes tervek és költségvetés alapjául használandó tervvázlat elkészitésére két pályadij tüzetett ki, egyike 500 k., egy pedig 200 k., összegben. Ezen pályadijakra f. é. október 1. határidővel nyilt pályázat hirdettetik. A helyszinrajz, valamint a részletes pályázati feltételek a lelkészi hivatalban betekinthetők, esetleg a pályázni óhajtóknak kivánatra posta utján meg fognak küldetni.

A s.-a.-ujhelyi vármegyei székház tervpályázatán 9 pályamű érkezett be a következő jeligékkel: „Utcai világitás“, „Zempléni székház“, „Keletre magyar“, „Magyar középkor“, „Magyar virtus“, „Önállóság“, „Ronyva“, „Tulipánkert“, és „Vörös kereszt“. A biráló bizottság az első dijat Kőrössy Albert és Pogány Móric budapesti épitészeknek itélte oda.

Pályázatok állásokra.

Utmesteri állás. Nyitra vármegye alispánja a szenici th. utmesteri állás betöltésére pályázatot hirdet. A kérvényeket okmányokkal felszerelve Nyitra vármegye főispánjához cimezve f. é. julius 21-ének déli 12 órájáig kell beadni. A törvényhat. utmester székhelye Szenic 1000 korona alap (kezdő) fizetéssel, mely vizsgázott utmestereknél négy évenkint 200—200 koronával egész 1600 koronáig emelkedik, az első négy évben 200 kor., a második négy évben 250 kor. és ezentul 300 kor. lakpénzzel lesz kinevezve — ezen felül a th. utak minden kilométere után évi 6 kor 60 fillér, a vicinális utak minden kilométere után évi 3 kor. 30 fill. utiátalányt élvez.

Épitési felügyelői állás. Igló kir. bányaváros tanácsa a városi gazdai, illetve épitési felügyelői állás betöltése céljából f. é. junius 19 iki határidővel pályázatot hirdetett. A kitüzött időig pályáztak a következők: Perkl Jakab kőmives mester (Kaposvár), Albrecht Géza ép. rajzoló (Budapest), Julovics Béla ép. rajzoló (Szécsény), Klein Károly ép. vállalkozó (Ráckeve), Weszelovszky László vendéglős (Igló), Koplártsik János kőmüves mester (Igló) Inczze József utmester (Brassó), Völgyi Dezső ép. rajzoló (Budapest), Ritzey János kereskedő (Igló), Hubert Mátyás gazdász (Lőcse), Szerenchy Géza ép. rajzoló (Rozsony), ifj. Szentesy József épitész (Budapest), Kulina József (Igló), Gálik Mátyás munkafelügyelő (Békésesaba).

Városi mérnöki állás. Kiskunhalas r. t. város hatóságánál üresedésbe jött városi mérnöki állást a kiirt pályázat alapján Bisotka Gábor mérnökkel töltötték be.

Mérnöki munkálatok.

Dülő-utak kitüzése. Torontál megyei Lovrin község a szőlődülőben levő dülőutakat és vakdülőket az eredeti állapotnak megfelelően mérnökileg ujból kitüzetni kivánja. Ezen mérnöki munkálat elvállalására nézve az ajánlatok Lovrin község előljáróságához f. é. julius 20-ig nyujtandók be.

Arad város térképezése. Arad szab. kir. város részletes felvételére és térképezésére pályázat hirdettetik. A zárt irásbeli ajánlatok 1906. julius 31. napjának d. e. 10 óráig lepecsételt borítékban a polgármesternek adandók át. Bánompénzül 2000 kor. pénzben vagy óvadékképes értékpapirokban a városi házipénztárban letétbe helyezendő s az erről szóló letéti elismervény 1 kor. bélyeggel ellátott ajánlathoz melléklendő. A munkálatok 1 év alatt befejezendők. Az általános és müszaki feltételek és térkép a városi mérnöki hivataltól dijmentesen megkaphatók, mely feltételek és térkép az ajánlathoz aláirva csatolandók.

Szabályozási terv készitése. Bezdán község előljárósága felhivja azon mérnököket, kik a község utcáinak és tereinek szabályozására s az uj épitési vonalak megállapitása céljából szükséges munkálatokra pályázni óhajtanak, hogy ajánlataikat f. é. julius 10-éig községi előljáróságnál nyujtsák be.

Dülőutak kitüzése. Állios község előljárósága az összes mezei közös dülőutak kitüzésére és határjelekkel való megjelölésére 6000 kor. előirányzattal f. é. junius 16-án árlejtést tartott. Ajánlatot tettek a következő mérnökök: Balogh Lipót (Szabadka) 5840 koronával, Czeglédy Endre (Kassa) 5551 koronával, Gábor József (Monor) 5138 koronával (de ajánlata nem a feltételekhez képest adatott be s igy figyelembe vehető nem volt), Krassanszky Henrik (Ráckeve) 7278 koronával és végül Weisz Gyula (Temesvár) 5737 koronával.

Weisz Gyula temesvári mérnök ajánlatát fogadták el, még pedig azért helyezték előtérbe Czeglédy Endre olcsóbb ajánlatával szemben, mert ő az összes községi közdülő-ut hálózatot feltüntető térkép szerkesztésére is kötelezte magát ajánlatában.

Tagositások.

Szentpéterfalva. Briznik község általános tagositási ügyében az előmunkálatok megkezdésére tárgyalási határnapul f. é. julius 5-én d. e. 9 órája tüzetett ki Szentpéterfalva községbe a községházához. A birtokrendező mérnökök felhivatnak, hogy pályázatukat Kontz Gyula kir. törvényszéki bíróhoz Déván. 1906. julius 5. napjáig küldjék meg.

Kösesd. Kösesd község tagositási ügyében az előmunkálatok megkezdésére tárgyalási határnapul 1906. julius 4-ik napjának d. e. 9 óráját tüzték ki Kösesd községébe a helyszinére a községi biró házához. Felhivatnak mindazok, kik a müködő mérnöki teendőket elvállalni óhajtják, hogy ajánlataikat a tárgyalási határnapig a dévai kir. törvényszéknél adják be.

Miklóstelke. [Nagyküküllő m.] A miklóstelki határtagositási ügyben a müködő mérnök megválasztására Miklóstelke községházánál f. é. junius hó 20-án tárgyalást tartottak. Ajánlatot tettek: Augusztin József (Berethalom) 4 kor. 40 fill. és Gottschling Herman és Kosilkof (Segesvár) 4 kor. 80 fillérrel holdanként.

Gottschling és Kosilkof segesvári mérnököket választották meg. A költségelőirányzat 13900 koronát tesz ki.

Fenyéd. A fenyédi határtagositás mérnöki munkáit a f. hó 16-án megtartott tárgyalás alapján Vánky Kálmán székelyudvarhelyi mérnök nyerte el holdanként 4 koronáért.

Vasutépitészet.

Előmunkálati engedélyek. A kereskedelemügyi minister Keglevich István bérlő és Fuchs Zsigmond kereskedő, szigetvári lakosoknak a kir. szab. pécs—barcsi vasut Szigetvár állomásától Hobol, Gyöngyösmellék, Szentmihályfa, Németujfalu, Magyarujfalu, Telekfalu községek, Vitézi puszta, továbbá Lakóca és Drávaszentmárton községek határain át a Dráva folyó partjáig vezetendő rendes, esetleg keskeny (0·70 m.) nyomtávu gőzmozdonyu helyi érdekü vasutvonalra kiadott előmunkálati engedély érvényét a lejárattól számitandó további egy év tartamára meghosszabbitotta; a ruma-klenáki helyi érdekü vasutvonal Klenák állomásától Grabovci és Obrez községek érintésével Kupinovo községig, illetve a Száva folyó partjáig vezetendő szabványos nyomtávu gőz, illetve motoros üzemü helyi érdekü vasutvonalra; Lemberger Samu épitési vállalkozó budapesti lakosnak a Piliscsabától Pilisszentiván, Solymár és Pesthidegkut községek, valamint Máriaremete bucsujaróhely érintésével Budapest székesfőváros határáig vezetendő rendes nyomtávu, villamos üzemü vasutvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta; dr. Dékány Lajos bankigazgató, tisza-polgári lakosnak a Tiszapol-

SPITZER LEÓ

MENYEZET-SZOBRÁSZ.

Elvállal stukatur és Rabitz munkákat.

SPECIALISTA STUKOLIN-MENYEZETEK KÉSZITÉSÉBEN.

VIII. MOSONYI-UTCA I. SZÁM

zonyítják, hogy ezeknek az állatoknak anyagcsereforgalma teljesen szünetel beszáradt állapotban.

Mi már most az anabiozis magyarázata? Csak azt válaszolhatom, hogy a tudomány erre a kérdésre még nem tud kielégítő magyarázatot adni. Bizonyos, hogy nem azonos a tetszhalállal. Lehetséges, hogy észrevehetetlen mértékben fennforog az anyagcsereforgalom, csakhogy ez még nem magyarázat. Bizonyos tények és kolloidkémiai tapasztalatok arra utalnak, hogy a megoldást a kolloidkémia fogja szolgáltatni. A százfokos meleget a medveállatocska veszedelem nélkül elbírja, de százötvenfokos melegen elpusztul. Ez a pusztulás tulajdonképpen a teljes beszáradást jelenti, mert ezen a hőfokon már a szervezetben kémiailag lekötött viz, a konstituciós víz is elpárolog. Egyelőre tehát még mindig talány az anabiozis. Ha azonban a szabad természetben mohára téved tekintetünk, jusson eszünkbe, hogy milyen különös és bámulatra méltó képességgel rendelkeznek egynémely lakói.

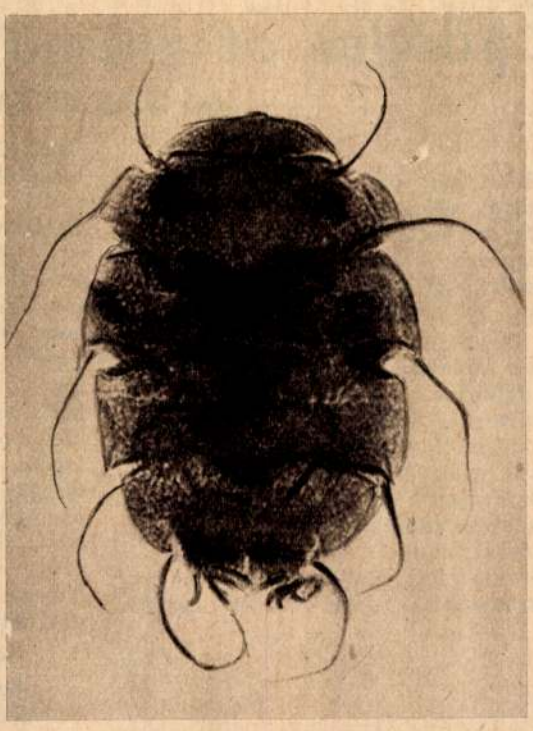

Beszáradófélben lévő medveállatocska.
(A szerző felvétele.)

Cavallier József dr.

Meilinger Dezső: Ebéd után

Képes Krónika
1939. 4. 22.

Epilógus öt gramofónlemezhez

Írta: IJJAS ANTAL

IV.

Már hét óra, amikor frissen, kialudva, valószínűleg puszta unalomból újra megborotválkozva, másik ruhában megjelenik Thony Seyssler és kényesen elfoglalja a helyét. Röviddel azelőtt, hogy jött volna, eltünt Frau Lambert — tudjuk jól, hogy nem akar ma délutáni fáradtságával és kialvatlanságával mutatkozni a fiú előtt és pár perc mulva ő is átöltözve jön.

Jött is. Nem egészen karcsú hölgynek kissé nehéz öltözködni; Frau Lambert már negyedik hete volt itt és jól ismertük egész ruhatárát, a fekete és barna színeket, amiket hordott — most is barnában jött, sötétbarnában, ami még asszonyosabbá tette őt és egészen anyússá. Különös: tulajdonképpen alig beszélgettek ők ketten, a fiú és az asszony, mégis szinte valami láthatatlan elektromosság érződött kettőjük között egyre égőbbé és égőbbé való feszültségi tér. Most sem szólt, csak némán ült le a kályha mellé, az ablakok fatáblái nem voltak behajtva, noha az ablakok végén át csak úgy áradt be a hideg, de így láthatjuk a hópelyhek örvényét és két sarok faablakain át: szinte úgy tetszett, mintha az alacsony mennyezetű fagerendás alpesi Gaststube a maga fafaragásos falaival, sötét asztalaival, padtól körülvett óriási kályhájával: valami ódon repülőgép lenne, amely orrával repül bele a szembesüvöltő hóviharnak. Ida egyszerre csak megilletődött lett és azt mondta halkan:

— Na, most a lavina!

A padló, a gerendák és az ablakok remegtek és odakünn, mint a mély hegedű legmélyebb „G"-je hömpölygött a lágy dörgés. A lámpa fénye sötétsárgán égett, mintegy féllángon, mint mindig, ha gyenge volt az áramszolgáltatás. Thony Seyssler viselkedett legkevésbé férfiasan. Odament a rádióhoz és felkattantotta; a műsor Budapest közvetítését jelezte és magyar hanglemezeket.

A hang, amely átszállt a hófelhőkön és a lavinákon: trillió és trillió rezgéskörben hömpölyögtette szerteszét Budapestről, megpihent egy pillanatra Bécsben, hogy onnét újra szétszikrázzon a lámpafényben égő városnak az éjszakai vonatok, magányos falvak és hegyek felett — gyenge volt és tiszta, olyan tiszta, mintha egészen közelről játszottak volna halkan a hegedűk. A hegedűszó csak a zengésnek könnyű fényfelhőhöz hasonló tengereként áradt a sötét és súlyosan villogó énekhang mögött; a magyar rádió legnagyobb énekesnője énekelt. És ez pontosan az ének kezdet volt.

— *Azt mondják...* — és innét, a távoli Alpesekből, ki tudja milyen neuraszténia, vagy milyen vízió, egyszerre láttatta velem a sárga és sötét éjszakába süllyedt magyar falut és azokat,

Meluzsin Mária, jelmeztervező

Az Irodalmi Színpad műsorához a jelmezeket tervezte.

Varga A. Mária: A pénz komédiája 7

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. jan. 24.

MDK

Melocchi Mária, jelmeztervező

Az Irodalmi Színpadon bemutatott Jókai-műhöz a jelmezeket tervezte.

Koltai Tamás: Angyalit s' a temetek

7.

Népszabadság. Bp. 1968. nov. 19.

MDK

Meluzsin Mária, jelmeztervező

Az Irodalmi Szinpadon bemutatott Balassi-drámához tervezte a jelmezeket.

Koltai Tamás: Szép magyar komédia 7

Népszabadság, Bp. 1969 máj. 21.

MDK

Meluzzin Mária, jelmeztervező

Az Irodalmi Hírmondó műsorához
a jelmezeket tervezte.

Koltai Tamás: Viet-rock 7

Népszabadság Bp. 1969. jan. 29.

Meluzsin Mária M.D.K.

Az előadás jelmezei

Z.I.: Angyalok vagyunk...
Évadnyitó szatiramüsor az Irodalmi Szinpadon
Magyar Nemzet 1966. dec.
6. 4.1.

Meltzel János

mérnököt a Al-Duna szabályozási munkálataikor
török határőrök golyója ölte meg 1833-ban.

dr.Bendefy László: Lányi Sámuel életútja.
Művtört.Írt.1971.3.sz.213-223.l.

216.l.

MELSZTER Kálmán festő

1993

– **Melszter Kálmán** kiállítását a Dózsa Művelődési Házban (XVII., Pesti út 113) április 15-én dr. Losonci Miklós nyitotta meg.

dunaújvárosi Modern Mű
eddigi tevékenységét,
tárjuk Önök elé.

Dunaújváros, 1993. feb

T:

M.D.K.

Melotti Antonio, olasz kőműves

1551-ben dolgozik az
egri várban.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 366. old

Melotth, Anthonius M.D.K.

Johann Maria Specacse olasz mesterrel dolgozott

~~155052xkXxxtt~~ 1550-1552 között

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár

épitkezésein 1493- és 596 között 175.1.

Az Egri Muzeum Évkönyve I. 1963.

M.D.K.

Anthonius Melotth

Olasz kőmüves 1551-ben, már csak 6-12 ember dolgozik.

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein. I. közl. 175. o.

Az Egri Múz. Évkönyve I. Eger, 1963

Melocco Péter M.D.K.

A kaposvári szinház épitője. Tervező: Magyar Ede

Stahl József 1906.

Épitésvezető a tevező.

Zádor Mihály: Kaposvár Bp. 1964. 225.l.

Melocco Béla

1974. febr. 2-án a győri Bartók Béla Zenei Általános Iskolában felavatták Bartók mellszobrát, Melocco alkotását.

Népszava, 1974. febr. 3. 102 ép. 28 sz. 14 p.

Melocco, Albondio

kisplasztikus

1900 – 1901.

Éinisk 1930. 86. l.

Kossúth Lajos:

Mellig, kissé balra for
lonban. Haja, bajusza s kö
Kék. Ingénel gallérja leh
nye kivágott s katátja s

Olajfestés, fára, mé
Az 1848-diki

Melník

úvod

Magyarfestők a párisi Salonban Vas Ny 1891. 309 L.

Melnik

magyar festő,

genre képe a párisi

Salonban.

Vas. Ujs. 1891. 309 l.

(Magyar festők a párisi

Salonban.)

49*

ha e kézirat kibocsáttatik.

A Lajos főherceg elnöklete alatt tartott értekezleten, melynek napirendjére a megürült kancellári állás betöltése volt kitüzve, Szögyény előterjesztette a neki István nádor által pár órával előbb átadott ultimátumszerű kézirat-fogalmazványt s utalt arra, hogy mindenekelőtt erről kell határozni. A gyűlést nem folytatták, hanem a főherceg utasította Szögyényt, hogy a kézirati javaslatot tárgyaltassa a kancellária dietális bizottságában s ennek véleményét esti 8 óráig terjessze elő. Ez megtörtént s az este folytatott ülésen, melyen már a nádor is jelen volt, azt határozták, hogy a kérdéses kézirat kibocsása a királynak ajánltassék. Azokban a nagyfontosságú tanácskozásokban, melyek ettől kezdve az 1848-iki törvények április 10-én bekövetkezett szentesítéséig lefolytak, Szögyénynek nevezetes

* Idősb Szögyény-Marich László országbíró Emlékiratai. Második kötet. 1849—1859. Kiadja fia. Nyolc arcképpel és XXVI. függelékkel. Budapest, Hornyánszky Viktor cs. és kir. udv. könyvnyomdája. Ára 30 K.

MDK.

Mellner C. festő

"Hegyi táj"

Árverési Közlöny 4.sz. 1939. december.
41.1.

MIK.

Melnik

Magyar festők a párisi Salonban. VU. 1891. 309 l.

Melmes Stefan

Büchsenmeister

1522. Erhält Stephan Melmes für die Wiederherstellung von 15 Hackenbüchsen 5 Gulden.

Irod Brassóvarosi Namárdások

Rothkunstgew. 20. l

_____ *műhely.*

főnökség!

_____ hó____n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____ számu _____

m.

évi _____ hó_____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Konrád Melmeister

Jogász bírtokában az 1425. oklevél szerint
(kín u. 20.)

Szitl: Budai tár 1957. 334. o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Mellyes Géza

épitéz

+ 25 éves korában

Budapesten

Vas. Ujs. 1897. 446 l

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

AUGUSZTUS

31 nap — 35. hét

22 Vasárnap	
23 Hétfő	
24 Kedd	
25 Szerda	
26 Csütörtök	
27 Péntek	
28 Szombat	

Mellyes Géza

épitéz és c. kir.
tartalékos hadnagy 25 évés
korab Budapesten 1897
be meghalt.

Vas. Vp 1897. 446 l

MDK

Mellis István

Leányfej, rel.gipsz

Arckép kiáll. Ernst Múz. 1952. aug. 11 l.

MDK

Mellis István

Leányfej, relief, gipsz

Arcképkiáll. Ernst Muz. 1952. aug. 11 l.

Mellis József

Szobrász

Szabad Művészet

1957. 220. l.

ister 1912.julius 8-án 92564.sz.a.
tárhoz intézett rendeletének mása:

KIFIZETTETETT
MAGY. KIR. ÁLLAMPÉNZT. IX. kor.
Budapest, 19 12. év julius hó 24 n

székesegyház helyreállítási mun-
lczszázkilenczven/:81.890:/ K-t
állampénztárt, hogy ez összeget a
ága elnökének hivatalos nyugtatvá-
tsége mellett fizesse ki és 12890
9000 K-t pedig 1911.évi költségve-
ölt alnaplóban kiadáskép számoljon

hiteléül:

Mellis György szobrász M.D.K.

Érsekujvári müvész

Érsekujvár, Czuczor Gergely mellszobra a müve lődési ház elött

Balázs Béla : Lrsekujvárott megünnepelték a Czuczor Gergely centeáriumot
Magyar Nemzet 1966. augusztus 19. 4. 1.

. . .

Mellős István MDK

"iam, gipsz

Mücsarnok 1957 Tavaszi tárlat

MDK

Mellis István, szobrász

Fiam. Gipsz.

Mücsarnok.-Tavaszi Tárlat. 1957. Kat.19.1.

MDK

Melis István szobr,

n.t: Az első orcs. Vasutas Képzőm. Kiáll.
Kis Ujs. 1951. aug. 26. 4.l.

Mellis István

Fiam, gipsz, - 30 cm

Budapest Műcsarnok kiállítása, 1957.
kat. szerk. Kirdéginé Kisimi Irén.

19

MDK

Mellis István,

Az élet hidja.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat.1931.junius. Kat.

Mellis István

kiállított mobil:

Fiam, gipsz, 30 cm.

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállítása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Kirimi Irén. [B]p. 1957. 19 l.

19. l.

Mellyes Géza, épitész M.D.K.

a Korb és Giesel épitész-cég vezetője meghalt.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII. évf.
jun. 30. sz. 4. old.

Mellis

szobrász

Képzőművészeti Egyesület tárlata - Szegeden a Kultus palotában - szoborral szerepel.

Szegedi Uj Nemzedék
1929.V.26.

Mellenbriger Peter

ötvös

1517-ben céhmester

BRASSO
RE. 20.l

MDK

Mellinger Dezsö, festö

1929 jan. 10.-én gyüjteményes kiállitása nyilt meg Miskolcon a Városháza dísztermében.

Vidéki Centrumok. Miskolc. Mellinger Dezsö képkiállitása.
Képzömüvészet. 1929. 16.sz. 32.o. /Kis kiállitások./

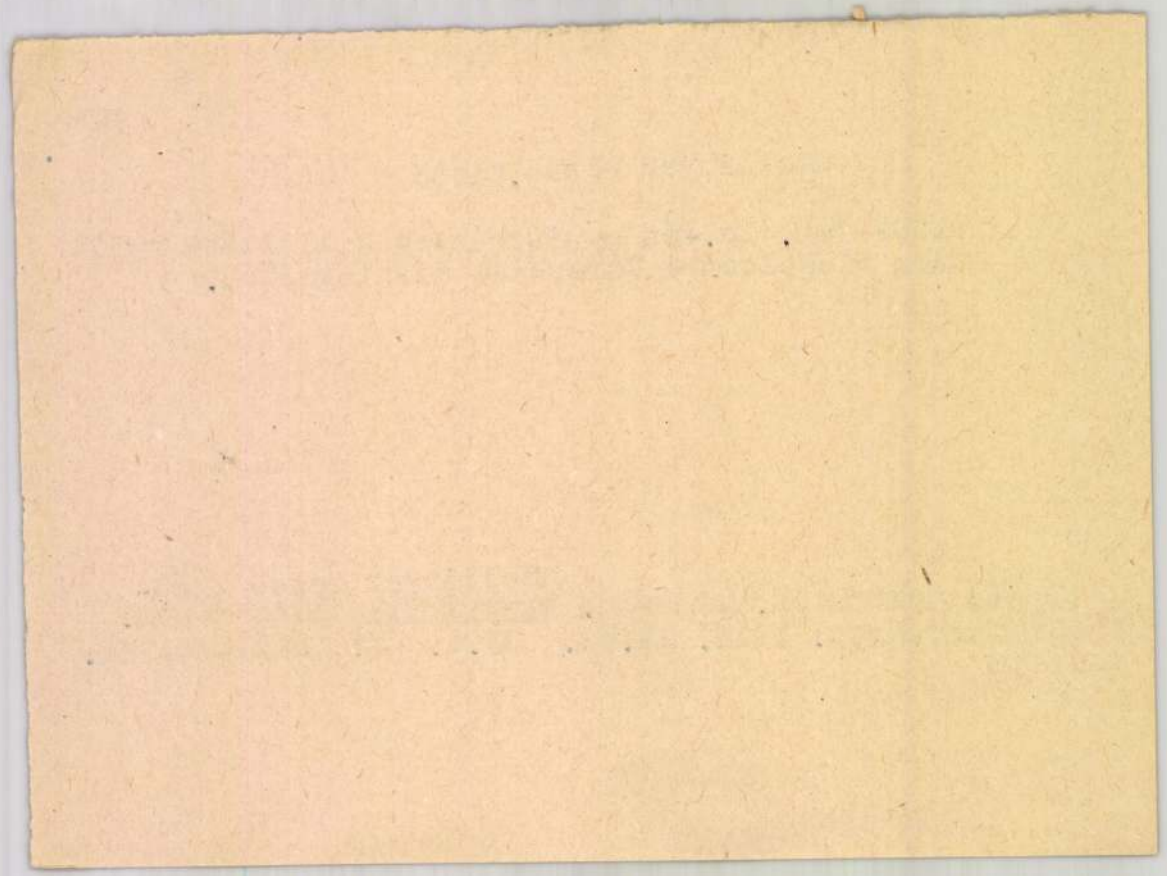

Mellinger Dezső

Madonna c. Éjé
repr. -

Művészet
1937. 6 sz 441.

Mellinger Dezső

festő, vül. 1892 okt. 3. Egerben
grafikus is.

irod

Krück II. 235 l.

Meilinger

Vízvezeték, római, Spalatóban III. 46.

Mellinger Dezső

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 388

ngulatoknak lehelet-finomságú rajzában kedik művészi magasságba.

rimán, l. *Mazdizmus.*

ura-Mazda, l. *Mazdizmus.*

s *(Aiax)*. Telamon fia, Trója alatt a gö- egyik legnagyobb hőse. Az elesett Achil- fegyvereiért való versengésben vesztes dít; ezen való felindulásában megőrült lhokat kaszabolta ellenségei gyanánt. Ké- kifőzanodott s szégyenében megölte ma- —Egy másik A., Oileus fia, szintén kiváló a trójai háborúban.

de mémoire (fr. éd memoár), a. m. az em- et segítségére, azaz segédkönyv, jegyzet.

gros *(Aegeus)*.Fandion fia, Athén királya. r fia, Theseus a krétai Minotauruszt való kalandjából visszajövet elfelejtette zni az árbocra a győzelmet jelentő fehér tát, A. abban a hallatban, hogy fia rnyeteg áldozata lett, bánatában a ten- e ugrott, melyet róla *Aegei-tengernek* ne- ek el.

gina (Aegina). Sziget a Saroni-öbölben és görög város rajta.

gisthos *(Aegisthus)*. Thyestes fia; Aga- mnon argosi király feleségét, Klytaimne- elcsábította s vele együtt a trójai háború visszatérő hőst megölte. Ő viszont Aga- mnon fiának, Orestesnek kezétől esett el. ondát Aischylos Oresteia c. trilogiájában oztja fel.

gner 1. *Lajos*, l. *Abafi Lajos*. — 2. *Sándor* —1912). Építész. Számos középkori mű- ékiinket restaurálta. Önálló művei közül lmak: a bpesti Örökimádás temploma, a mure-kollégium palotája, a zágrábi erdő- gatósági palota stb.

igopotamos (gör.), a. m. Kecskefolyó; a k Chersonesoson. Itt volt Kr. e. 405-ben elopponesosi háború utolsó döntő csatája, lyben Lysandros az athéni hajóhadat ha- ába keritette.

igrette. (egrett). A kócsag francia neve.

e (em). A Rhône francia mellékfolyója.

Oresteia c. trilogiát. Magyarra Csengeri János fordította.

Aisne (én). Francia folyó. Az Argonneban ered.

Aisopos *(Aesopus)*. Kr. e. 600 körül élt gö- rög meseköltő, aki állatmeséket beszélt el, me- lyek szájról-szájra szálltak. A neve alatt reánk maradt mesegyüjtemény későbbi eredetü. A hagyomány csúf, púpos alaknak képzelte.

Aistleitner *József* (* 1883). Győregyházme- gyei áldozópap, a bpesti egyet. hittudományi karán a keleti nyelvek tanára.

Aistulf. Longobárd király (749—756). Ha- talmát a pápaság rovására terjesztette, de Kis Pipin frank uralkodó a hozzá menekült III. István pápa érdekében sikra szállott és A. fölött két izben diadalt aratott.

Aitol államszövetség. Kr. e. 300 körül ala- kult és számos nem aitoliai gör. állam csatlako- kozása által hatalmassá lett. Civódása az achaiokkal gyengitette. V. Fülöppel szemben a rómaiakkal tartott, de aztán ellenük hivta Hellasba Antiochost, mire M(arcus) Fulvius Nobilior Kr. e. 189-ben leverte.

Aisd. l. *Nagyenyed.*

Aix-les-Bains (exlébén). Enyhe klimájú lu- xusfürdőhely francia Savoyában, kénes hév- forrásokkal. 10.000 l.

Ajaccio (-csió). Korzika fővárosa, téli üdü- lőhely. Itt született Napoleon. 21.000 l.

Ajakhang (labialis consonans). A fonétiká- ban az olyan mássalhangzó, melynek képzése alkalmával a két ajak v. az alsó és a felső fog- sor zárat v. rést alkot (pl. *p, b, m, f, v.*).

Ajakhangzó (labialis vocalis). A fonétiká- ban az olyan magánhangzó, melynek képzése alkalmával a két ajak kerek nyilást alkot (pl. *a, o, u, ö, ü.*).

Ajakoshal-félék (Labridae). Tengeri halak, melyeknek húsos, kinyujtható alsó és felső ajkuk van. (Labrus mixtus.)

Ajakosok (Labiatae). A forrtszirmúak csa- ládja, keresztben átellenes levelekkel, négy- szögletes szárral, részárnyos, alsó és felső ajakra tagozott pártával, 2 hosszabb és 2 rö-

Alkman (Kr. e. VII. sz.). A mazású lyrikus kardalköltő. ismerjük.

Alkmene. Elektryon leány felesége, Herakles anyja.

Alkohol. A.-nak nevezzük a hidrogének (l. o.) hidroxilszár aszerint, hogy hány hidroxil- maz, egy, két v. több értékü származéka a metilalkohol, alkohol stb. Tartós élvezet tönkreteszi. A köznyelvben szerint az etilalkoholt v. bors értik. Ez a híg cukoroldatok méke. Színtelen, égető izü, dék, alkotórésze minden szes

Alkoholometria. A szeszes tartalmának mérése. Az alk súlyszázalékban fejezik ki. 15 °C hőmérsékletü alkoholr

Alkoholtilalom, l. *Antialk*

Alkorán, l. *Korán.*

Alkormányzó. Másodkorm kormányzói helyettes.

Alkotmány (lat. constitut állam szerveit, ezek hatásk gároknak az államhoz való v tározó jogszabályok összes lemben A. az államélet oly re hatalomban, ú. n. politikai j lam polgárait is részesíti, az pedig (törvényhozás, végr funkció), külön szervekre bi mások és egymás irányába megfelelő önállósággal ruhá értelemben, minden államn szükebb értelme csak a bem szerint szervezkedett állam n. A.-os államok. Az A. multra s fokozatos fejlőd történeti-A., v. csak újabb és az állami lét alapkérdés egyetlen szövegezett határoz felőlelő: *iroll, charlalis-A.* tagok közreműködésével államiró egyoldalú akaratá

Mellinger Dezső
Magyar Művészet
1925. 388

Ferenczi Zoltán VI. 157, 158.

MELLINGER Artur építész [Bp., 1875 - ?]

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990
44.p. és ill.

MDK

Mellinger Arthur épitész, sz. 1875,

MM és ÉE Közl. 1928. X. 28. 3oo.l.
Hirdetés a mérnökök...felvételéről.

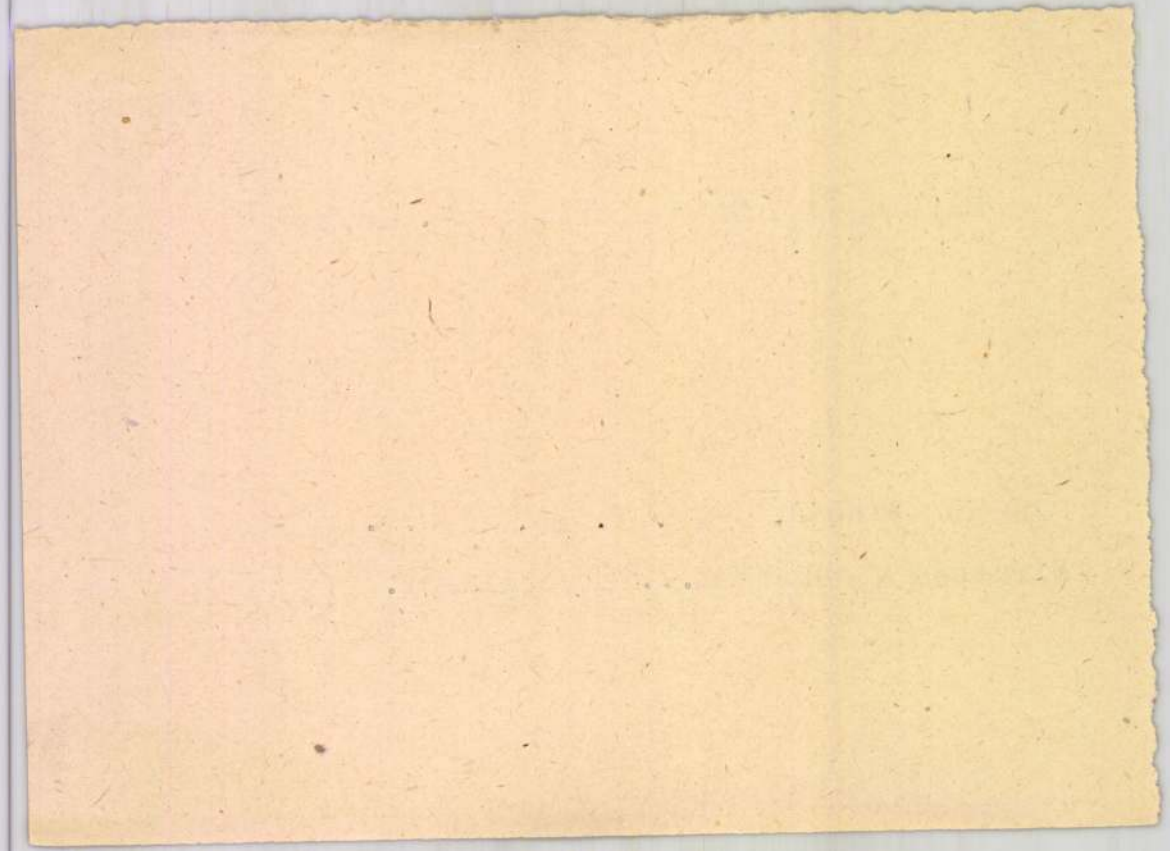

Mellinger Arthur, sz. 1875. MDK

építész

MM és ÉE Közl. 1928. X. 28. 300.l. Hirdetés tagfelvételről.

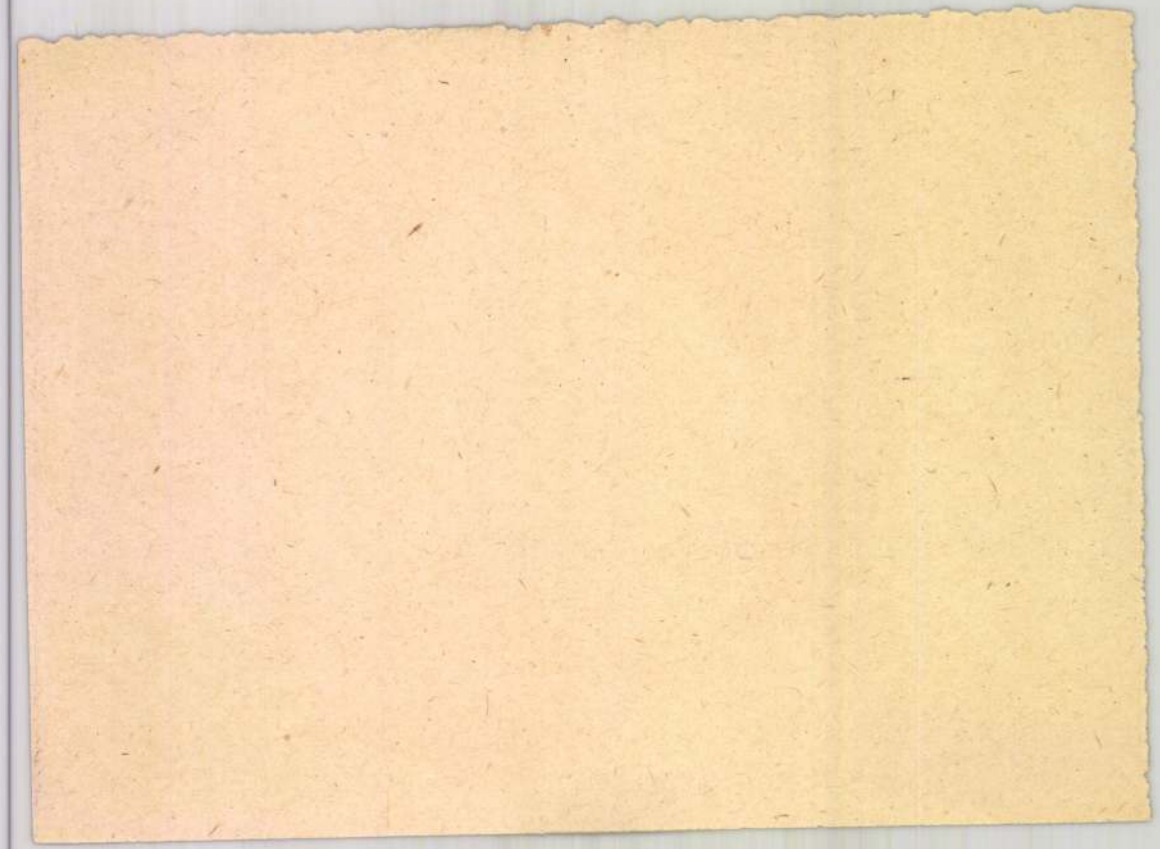

MDK

Mellinger Arthur építész

Magánép. eng. Építő Ipar, 1910. jul. 10. 287. l.

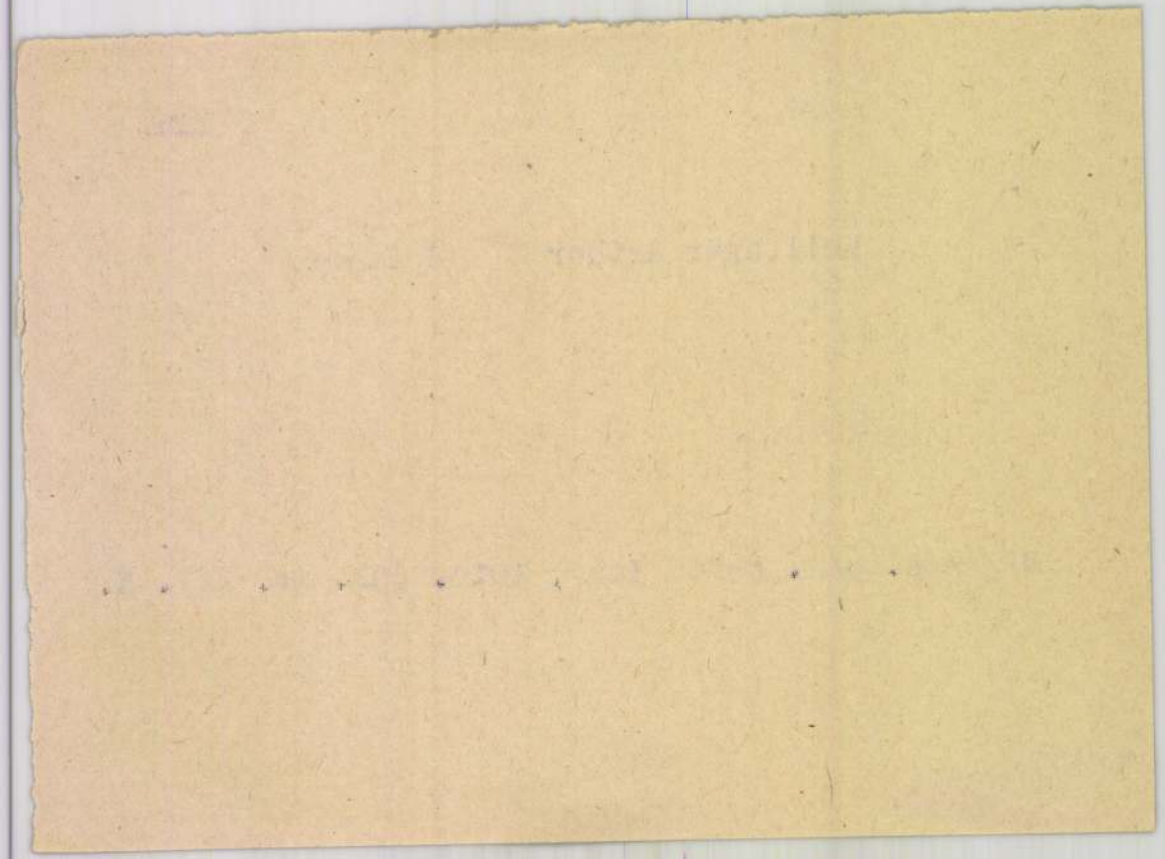

Melkniger Dezső
festő

A miskolci képzőművészeti szakiskola egyik tanára Melkniger Dezső volt.

Csabai Kálmán: A művésztelep története.
Művészet, 1973.december - 6.oldal

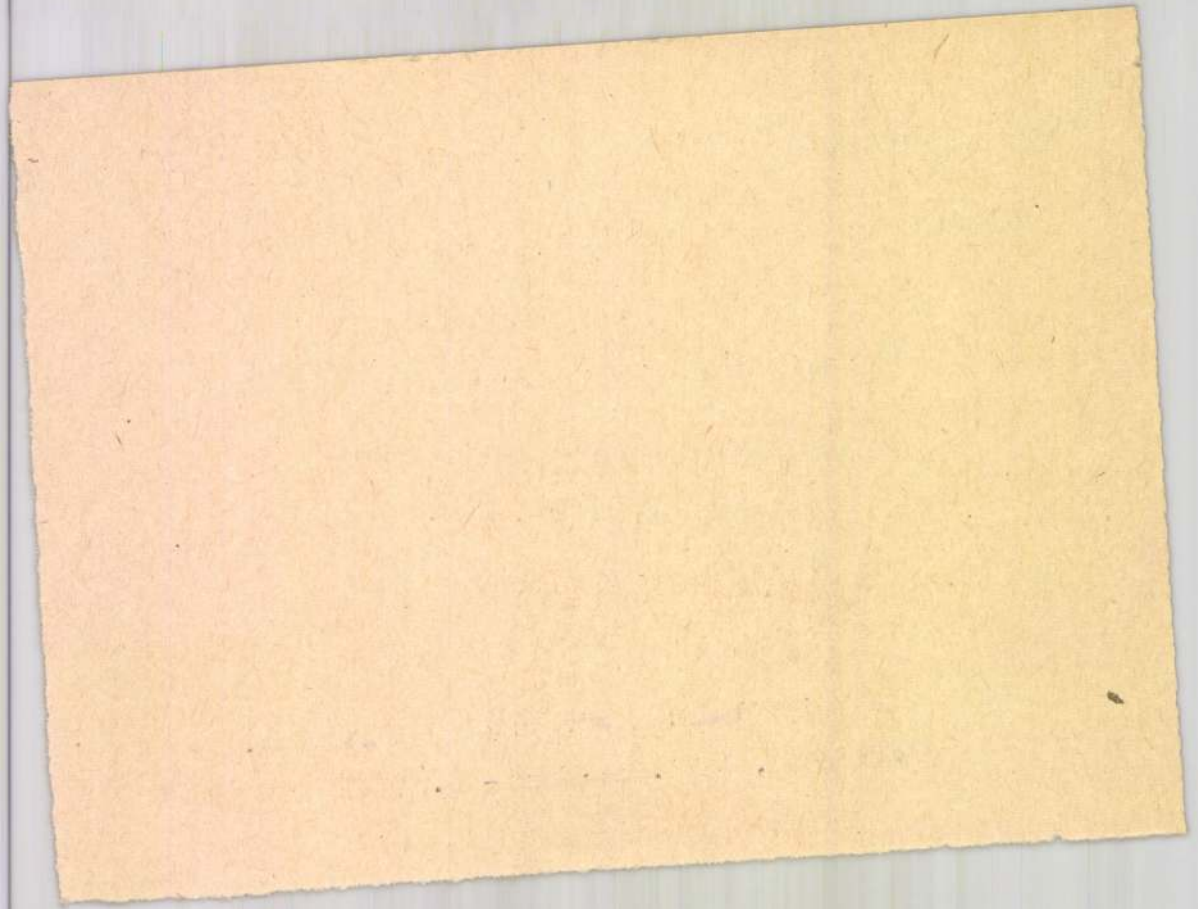

Mellinger Dezső

A hadviselt művészek csoportkiállitását a Nemzeti Szalonban Undi Imre ismerteti, értékelve a tárlaton bemutatott müveket. A művészek nevei egymásután következnek a névszerinti cédulákon.
Festőművészek:

Orbán Dezső és

Zádor István olajfestményei szerepelnek a kiállitáson, mindkét művész munkája kiváló teljesitmény.

Mellinger Dezső: "Madonna" c. munkája,

Szüle Péter "Fekvő akt"-ja egyaránt kiválik jeles megoldásával.
Az Undi-kritikában feltüntetett teljes művésznévsort lásd: Medgyessy Ferenc nevénél. Élet, Bp. 1919. márc. 16. XI.évf. 11.sz. 259-260. lap.

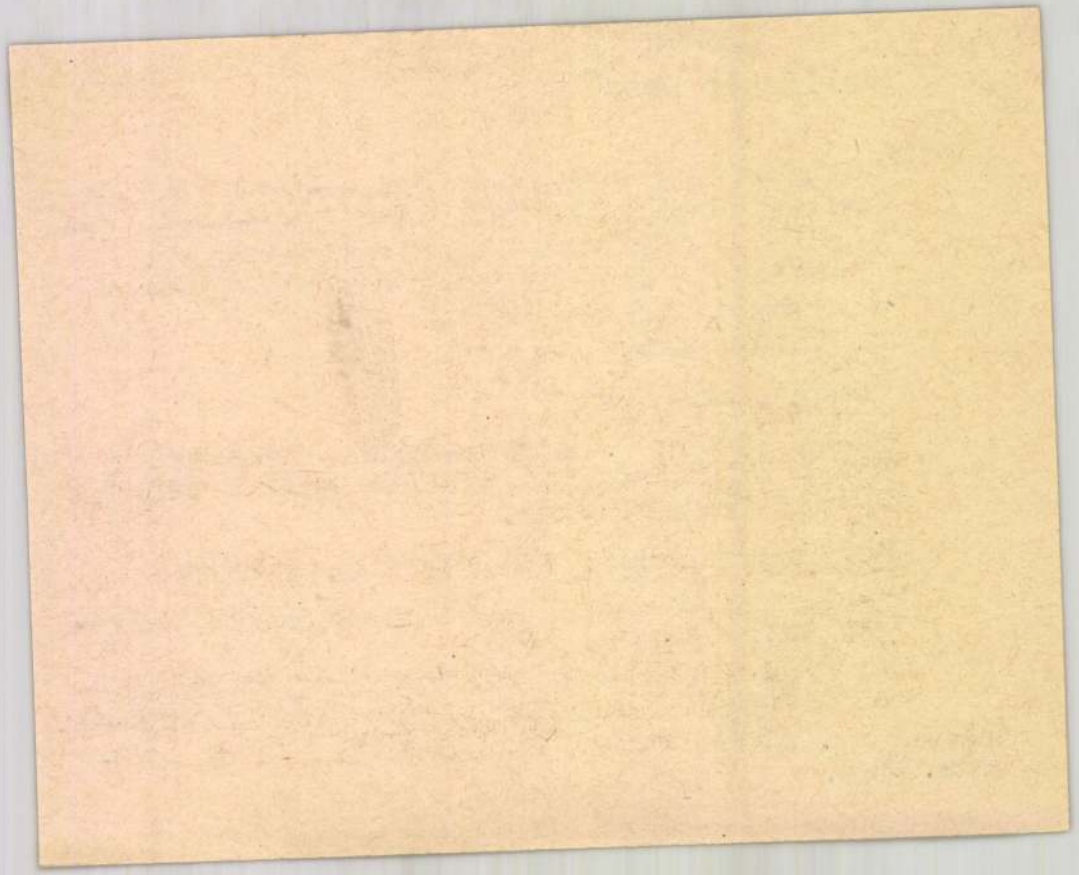

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI
HÍRLAP

1969 JUN - 11

Vági István szobra

Melocco János

A napokban vette át a város a Művelődési Minisztérium ajándékát, Melocco János szobrászművész alkotását — Vági István mellszobrát.

A nagykőrösi születésű forradalmár emlékére készítették a szobrot és jelenleg ideiglenesen a városi tanács udvarába helyezték.

Foto: Kiss

V

olvasható könyvet kell csinálnunk, esztétikailag: szépet és ízléseset. A betűtípus megválasztása a tartalomtól függ. És szubjektív, formabontó művészetet nem hozhatunk, mert alárendeltjei vagyunk a könyv hangulatának, nekünk elsősorban azt kell átélnünk. A könyvet eladhatóvá kell tenni: figyelemmegragadóvá.

Az „Európa" 170 könyvet ad ki egy évben: ennek 60 százaléka modern irodalom.

— Mit és hogyan?

— Négy belső lektorral és háromszáz külsővel. Harmincnégy nyelvet fordítunk. Rajta tartjuk a kezünket a világ irodalmán — mondja Csertői Oszkár. — Feldolgozásra ezerezernégyszáz mű kerül.

— Mire nálunk megjelenik, talán már nem is modern?

— Biztosan hallott már a Modern Könyvtár-sorozatunkról. Ennek jó néhány könyve egy időben jelent meg az anyaországéval. Például Sartre „Szavak"-ja. Persze, legtöbbször azért van elcsúszás, de az igazi világsikereket hamar olvashatják nálunk is.

A könyvkiadó kapcsolatot tart az írókkal:

Sartre a kéziratát Magyarországra küldte, Franciaországban gépelt példányról nyomtatták...

4

— Nekünk más, egészen más a profilunk. És talán nehezebb is. Nem állnak rendelkezé-

SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG
1966 DEC - 9.

Meluzsin Mária

1021

1966. december 9. péntek

Angyalok vagyunk?...

Az Irodalmi Színpad évadnyitó műsora

Ismét csengettek az Irodalmi Színpadon. Csengetés jelezte, hogy elkészült az évad eleji renoválás, és elkészült az új évad első produkciója. A szocialista szatíra-irodalom klasszikusait: *Ilfet* és *Petrovot* meg a szatíraíró *Majakovszkijt* idézte meg az évadnyitó csengetés. Ők a szovjet újjáépítés, a múlttal életre-halálra birkózás korának — s ezért időszerű színpadi megidézésük — nyitott szemű munkásai. *„Nem imponálnak nekik az élet banalitásai, ahogy mondani szokták, dörzsölt fickók. Nemcsak belső erejüknek vannak tudatában, hanem annak is, hogy környezetük filisztersége, az élet apró kicsinyességei fölött állnak, de tudják azt is, hogy a szovjet életnek ez a része, ezek az apróságok, ez a filiszterség csak társadalmunk üledéke, a forradalom ruhájának csak beszennyezett alsó szegélye."* (Lunacsarszkij)

Az Ilf—Petrov szerzőpár alakját is megidézik az előadáson: „ők ketten" vezetik, konferálják, néha játsszák is a műsort. Szatirikus mondanivalójuk emlékeztet valamire. Déjà vu... Mintha átéltük volna a társadalmi prüdéria, a dogmatizmus, az irodalmi sematizmus és a kispolgári túlzások korszakát. Tehát az ún. személyi kultuszt bíráló műsorok divatos szférájába tartozik az *Angyalok vagyunk*? Nem. Sikerült elkerülnie ezt az olcsó lehetőséget. Mélyebbre ás. Végső soron azt a mondanivalót sugallja a produkció, hogy a kisemberi pozíció- és tulajdonféltés, az árnyalatok megkülönböztetésének hiánya, az automatikus parancsteljesítés, beteges félelem a közvéleménytől, szóval: a múltból itt ragadt *kispolgári magatartásformák* szolgáltak és szolgálnak ma is hibalehetőségül. Hiszen ezek a korcsosulások, ha gyengébben is — mert már távlattal nézzük őket, mert már nevetünk rajtuk — társadalmunk hétköznapjaiban még megtalálhatók. Ezért aktuális nagyított-szatirikus felidézésük.

Selmeczi Elek bravúros ügyességgel állította össze a kitűnő szatirikus mementót. Félig-meddig szerzőtárs. Ő írta a műsorszámokat összekötő keretjátékot, melynek humora néha megüti a nagy szovjet szatirikusok színvonalát. Néha nem. Például a kezdő kép szatíraügyi értekezlete túlzottan irodalomelméleti ízű. De az nagyszerű, amikor ravasz színpadi módon életükről, munkájukról, a szatíra létjogosultságának elismertetéséért folytatott harcukról tájékoztat. Munkáját nem rontja ugyan a zenei anyag hiánya, de segíthette volna az idézett kor zenéjének, dalainak felhasználása. Akkor talán egy pillanatig sem lenne suta a zajeffektus.

Kamarás Gyula rendezése egységes, keményen összefogott, ellenállhatatlan humorú előadást hozott létre. Koncepciózusan osztott szerepet: ugyanaz a színész játssza a különböző szituációkban hasonló magatartást mutató figurákat. Pontos szerepelemzése a szerepkörök commedia dell'arte stílusának bájos-groteszk feleleventését eredményezi. Nagyszerű az előadás ritmusa, a jelenetek tempója. Minden érthető, játékosan helyénvaló.

Kitűnően sikerült a rendezőnek együtt dolgoznia a díszlettervezővel, *Csinády Istvánnal*. Az összerakható-szétszedhető díszletelemek segítik a gyors színváltást, s konferálás közben beavatás jellegű közvetlenséggel alakítható ki a játéktér. A rajzolt díszletkockák „átlényegülése" önmagában is humorforrás. Átgondolt és szellemes az egyes díszletelemek visszahozása egy másik jelenetben (pl. a mocskos tapétafal mint a múlt maradványa).

Meluzsin Mária jelmezei jól illenek a szatirikus kompozícióba. Érzi és érezteti a színek, formák hangulatát. Ruhaterveinek skálája a hamvas-fiatalostól a kopott-bürokratikusig sok árnyalatot különböztet meg és ábrázol. Figurái élményszámba mennek. Bátran csúfolódik (pl. szemellenző) és figuráinak szatirikusan egyéni öltöztetésével remek játéklehetőséget, változatos látványt teremt.

A színészek játékát felszabadult, de kimunkált komédiázás, a pantomimikus lehetőségek kiaknázása jellemzi. Az előadás vezető művésze, *Ungvári László*, felejthetetlen figurát állít színpadra: a kispolgár különböző megtestesüléseit. Játéka egy-egy naturális túlkapás ellenére — hiszen ennél a játékstílusnál elmegy — az előadás gerince. Csaknem mindenki más ráépül, hozzá kapcsolódik. Ismét színpadon láthatjuk a nagyszerű *Gordon Zsuzsát*, *Verebes Károly* és *Bánffy György* játékosan konferál, játszik. *Erdődy Kálmán*, *Horkay János* jelenetei, *Jákó Pál*, *Nagy István*, *Szécsy Iván* átalakulásai kitűnően sikerültek. Külön figyelmet érdemel *Verebély Iván*, *Harkányi Endre*, *Ernyey Béla* és a főiskolás *Esztergályos Cecília* játéka: pantomimikus felkészültséggel, sok jó megfigyeléssel játszottak.

Varga Mária

Görög utasszállító hajó katasztrófája

215 halott, illetve eltűnt — Országos gyász Görögországban

A Kréta-szigeti *Iraklion* és *Pireusz* között rendszeres forgalmat lebonyolító *Iraklion* szerdán is elindult a görög főváros kikötője felé. Hajnali két óra felé a 8900 tonnás utasszállító hajó rádiója gyors S. O. S.-jeleket és „Süllyedünk!" segélyfelhívásokat sugárzott az éterbe. *A tengeri viharba került hajó léket kapott*, és gyorsan elsüllyedt.

A kereskedelmi tengerészeti minisztérium szóvivője csütörtökön bejelentette, hogy *a szerencsétlenség színhelyére irányítottak valamennyi, a térség közelében található polgári és hadihajót*, valamint *a légierő gépeit*. A hajó fedélzetén *206 utas* és *56 főnyi személyzet* tartózkodott.

A csütörtök esti hírügynökségi jelentések arról számolnak be, hogy a katasztrófa helyszínére érkezett hajók *a szerencsétlenség 47 túlélőjét mentették meg*. A Minosz nevű görög utasszállító hajó alig félórával azután érkezett az Iraklion által megjelölt helyre, hogy a szerencsétlenül járt hajó beszüntette a segélyhívások sugárzását. A légierő gépei fedeztek fel először hajóroncsokat és mentőövekbe kapaszkodó utasokat. A katasztrófa színhelyén négy görög és az *Urickij* nevű szovjet hajó tovább folytatja a kutatást, esetleges életben maradottak után.

Sztefanopulosz miniszterelnök *országos gyászt* rendelt el. A szerencsétlenség okainak kivizsgálására *állami bizottság* alakult.

Falbontó betörőket ítéltek el

Bíróság elé kerültek az orgazdák is

(Tudósítónktól.)

Veszedelmes betörők és cinkosaik — *Mogyorósi János, Javorek András, Szaszkó Imre, Sebő Gyula* és *Nagy István* — kerültek a vádlottak padjára.

Mogyorósi Javorekkal egy Irinyi János utcai ház VI. emeletére *falbontás* útján tört be. Már régóta figyelték a lakást, tudták, hogy a tulajdonos egész nap nincs otthon. Amikor a padláson át nem sikerült betörni, *álkulccsal* kinyitották a liftgépház ajtaját, és innen hatoltak be a lakásba. Súlygolyóval verték ki a téglákat. Ember nagyságú nyílást bontottak, kényelmesen jártak ki-be, tranzisztoros magnetofont és rádiót, valamint új ruhákat loptak mintegy *15 ezer forint értékben*.

A falbontásos akció után az *Almos vezér téri*, majd a *Május 1* úti iskolába törtek be. Innen is több ezer forint értékű holmit loptak. Az *orgazda* Sebő és Nagy volt. Sebő úgy került rendőrkézre, hogy *lopott takarékbetétkönyvvel házalt* és eközben csípték el.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság Mogyorósi Jánost *5 évi*, Javorek Andrást *2 évi*, Szaszkó Imrét *2 évi és 8 hónapi*, Sebő Gyulát *1 évi és 10 hónapi*, Nagy Istvánt *1 évi* szabadságvesztéssel sújtotta. *Az ítélet nem jogerős.*

A RÁDIÓ ÉS A TELEVÍZIÓ MAI MŰSORÁBÓL

KOSSUTH RÁDIÓ

8.20: Szórakoztató zene. **9.07:** Isteni komédia. Rádiójáték. **10.10:** Az óvodások műsora. **10.30:** Édes anyanyelvünk. **10.35:** Fúvóshangverseny. **11.00:** Iskolarádió. **11.30:** Kamarazene. **12.15:** Tánczene. **13.08:** Chopin: f-moll zongoraverseny. **13.45:** Kóruspódium. **13.55:** A Rádió jogi műsora. **14.10:** Giulietta Simionato énekel. **14.30:** A Gyermekrádió napközis műsora. **15.15:** ÜZENEtek. **15.55:** Falusi délután. Vidám műsor. **17.15:** Paganini: h-moll hegedűverseny. **17.44:** Szövetkezeti szervizek. Riport. **18.00:** Új Zenei Újság. **18.40:** Hozzon egy dalt Budapestre! **18.45:** Magyar nóták. **19.30:** A Rádiószínház bemutatója: Hippolütosz visszatér. **20.49:** A régi Bécs nagy énekesei. **22.25:** Zenés utazás Moszkvától Londonig. **23.18:** Kathleen Ferrier énekel, Fritz Kreisler hegedül. **0.10:** Maláji lány. Daljátékrészletek.

PETŐFI RÁDIÓ

10.00: Joe bácsi. Zenés rádiójáték. **11.35:** Válaszolunk hallgatóinknak! **11.50:** Muzsikáló képeslapok. **12.18:** Szécsi Margit versei. **12.28:** Saljapin-hangverseny. **13.13:** Színházi anekdoták. **13.28:** Szőfiai ritmusok. Tánczene. **Kettőtől — hatig . . .:** Zenés délután: **14.08:** Operettrészletek. **14.35:** Horgászok ötperce. **14.40:** Zenekari muzsika. **15.05:** Mai témák, mai dalok. **15.15:** Két humoreszk. **15.25:** Lehoczky Éva énekel. **15.39:** Keringők zongorára. **16.05:** Falusi gondolatok. **16.10:** Magyar nóták. **16.30:** Operanégyesek. **16.50:** A gyermekmérgezésekről. Riport. **17.00:** Ötórai tea. **18.05:** Budapesti Hírmondó. **19.00:** Hangverseny a stúdióban. **19.40:** A dzsessz kedvelőinek. **20.30:** Hanglemezgyűjtők húszperce. **20.50:** A tipográfia mestere. Bogdán István írása. **21.10:** Népi zene. **21.40:** Láttuk, hallottuk . . . **22.00:** Szimfonikus hangverseny.

URH

13.00: Hírek. **13.05:** Tánczene. **13.30:** URH zenei kalauz. **19.20:** Dzsessz Csehszlovákiából. **19.40:** Liszt késői zongoraművei. II. rész. **20.52:** Zenekari muzsika. **21.41:** Archimedes halála. Carel Capek elbeszélése. **21.49:** A Zenei Magazin bázeli különkiadása. **23.00:** Hírek.

TELEVÍZIÓ:

9.00: Iskola-tv: Élővilág (ált. isk. V. oszt.). **9.25:** Az ember és a háború. Utórezgések (magyarul beszélő francia film ismétlése, csak 16 éven felülieknek).

Meluzsin Mária, jelmeztervező

Ünnepi irodalmi est a Radnóti Színpadon

A csehszlovák kultúra és barátság napjai rendezvénysorozat keretében szombat este ünnepi irodalmi estet tartottak a Radnóti Irodalmi Színpadon a budapesti Csehszlovák Kulturális és Tájékoztatási Központ, valamint a színpad közös rendezésében. Az összeállításban szlovák népballadák, népdalok, valamint Jiri Wolker, Ladislav Novomesky és Miroslav Stehlik művei hangzottak el, többek között Jancsó Adrienne érdemes művész, Zách János, Somhegyi György, Dőry Virág, Gordon Zsuzsa, Pécsi Ildikó és Dallos Szilvia előadásában. Az est rendezője Gosztonyi János volt, a műsor zenéjét Novák János állította össze, a jelmezeket Meluzsin Mária, a díszleteket Csikós Attila, tervezte.

Az ünnepi irodalmi esten megjelent politikai, társadalmi és művészeti életünk sok ismert személyisége.

– : Ünnepi irodalmi est . . . . 14.

Népszabadság, Bp. 1976. ápr. 10.

Melzer Jakab fest" és vérmetnő".

1792 – 1824.

Művészet.

VI. évf., 1907.

209.

Melczer O., épitész

Művészet, II. 1903. 426.

Kitüntetések

Melocchi Mária, jelmeztervező

A Radnóti színpad előadásaihoz
a jelmezeket tervezte.

Havas Lívia: Emlék is, varázslat is
Népszabadság Bp. 1976. okt. 17.

9.

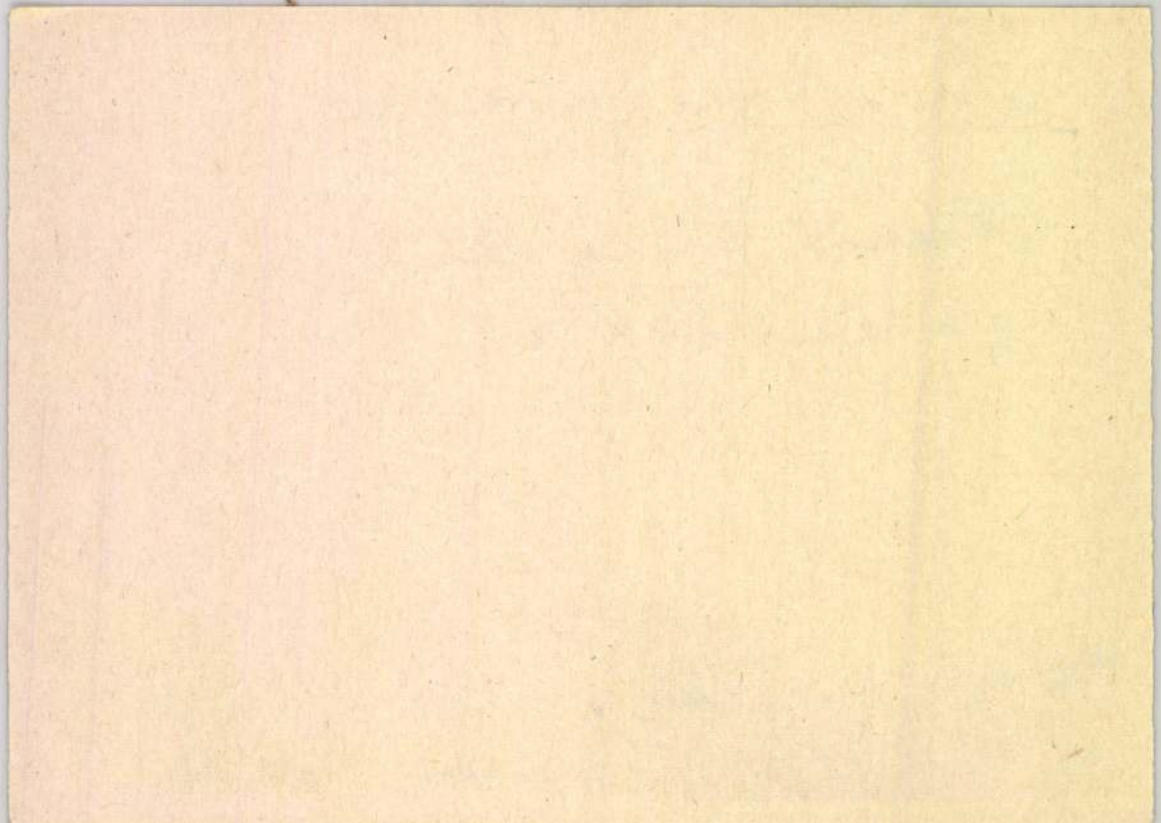

Meluzsin Mária, jelmeztervező

Az előadáshoz a jelmezeket tervezte.

Monay István: Nagy hánló est 2. az. Izodalmi szinpadon

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. jan. 31.

Meluzsin Mária, jelmeztervező

L.: Gergely István

—: Vörösmarty-emlékműsor 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. dec. 12.

Meluzsin Mária, jelmezkrvező

a Radnóti hírnad előadásához a

jelmezeket kreszte.

Ézsiás Erzsébet: A hékesegyház 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977. okt. 6.

Meluzsin Mária, jelmeztervező

a Radnóti Sún pad előadásához

a jelmezeket tervezte

Hacos Erwin: Marinkevicius: A hétesegyház 7.

Népszabadság Bp. 1977. okt. 12.

Meluzsin Mária, jelmeztervező

a Radnóti kénpad előadásához a jelmezeket tervezte.

Ézsiás Erzsébet: Fugény emberek

Esti Hírlap, Bp. 1977 nov. 17.

2.

Meluzsin Mária, jelmeztervező

a Radnóti kínpad előadásának

a jelmezeit tervezte.

Ézsiás E.: Volt egyszer egy kabaré 2.

Esti Hirlap, Bp. 1978 febr. 2.

Meluzsin Mária, jelmeztervező

a Radnóti kúpad előadásának

a jelmezeit tervezte

Szikora Katalin: Himnusz és ünnepi ügyelet 2.

Esti Hírlap, Bp. 1981. febr. 10.

MELZER, Anton, nosonyi avztalonegéd

A. M., Tischlergesell, 2 éves lánya meghalt. (1821, 1. kötet, 333 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

MELZER, Anton, pozsonyi asztalossegéd

A,M.,Tischlergesell,
2 éves lánya megh. [1821,I.köt.333 l.]

Pr.Z.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

BERLINER ZEITUNG
1980 AUG 28
Reinhard Melzer

Das Bild von „Melan
1021 # haben alle gern

Ein Mundmaler möchte mit seiner Kunst erfreu

Sogar die eiligsten Besucher der Frauenklinik im Oskar-Ziethen-Krankenhaus in Lichtenberg bleiben stehen, verweilen vor den im Foyer ausgestellten Bildern des Mundmalers Reinhard Melzer.

Gleich neben der Tür ist sein Selbstbildnis ausgestellt: hageres Gesicht, ausdrucksstarke Augen. Reinhard Melzer, 42 Jahre alt, ist Spastiker, kann wegen dieser schweren Körperbehinderung den Pinsel nicht mit der Hand führen. So malt er Porträts, Industrielandschaften, Blumen, Stilleben und Stadtansichten mit dem Mund. Ein Bild, das alle gern haben – „Melani", ein Mädchen mit kessem Blick durch runde Brille und mit Zöpfen – hängt

stellungen des Gesundheits der DDR „Mit Stethoskop u lette" gezeigt worden sind nun nach weiteren Möglich Menschen mit seiner Kunst freuen.

Gisela Wenc

zur besonderen
nären Patientinnen mit weiteren Werken des Künstlers im zweiten Stock.

Durch Ausstellungen und auf Kalendern und als Postkarten wurden Reinhard Melzers Bilder auch in vielen anderen Ländern bekannt. Der Künstler, dessen Arbeiten schon in der Poliklinik „Friedrich Wolf“ sowie in Aus-

Ein Bild von Reinhard Me
dem Jahre 1975.

M.D.K.

Melzer Zsigmond (pozsonyi) építésznél

megtekinthető az ajánlattevők részére a pozsonyi ár-vahéz tervei.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899.XX évf.

jul. 26 sz. 5. old.

Meluzsin Mária, jelmeztervező MDK

Az Irodalmi Szinpad előadásához a jelmezeket tervezte.

Bázsony Éva: Woyzeck, a kiszolgáltatott 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. márc. 1.

Meluzsin Mária

Bátki B. Mihály: "Hej cigányok" c. kritikájában emliti meg a művész által tervezett kosztümöket, melyek az Irodalmi Szinpad zenés előadásához készültek.

Élet és Irodalom, Bp. 1971 január 9.
XV. évf. 2. sz. 12. lap

Mehrzsin Mária

A Kosztümöket
tervezte az Irodalmi Szinpad
műsorához

Mátrai Betegh Béla: Három költemény
az Irodalmi Szinpadon

Magyar Nemzet 1970 XI. 1 11 old.

MDK

Meluzsin Mária, jelmeztervező

Az Irodalmi Szinpad műsorához

a jelmezeket tervezte.

(f.f.): Büntelen áldozatok

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. okt. 20.

MDK

Meluzsin Mária, [jelmeztervező]

„A Szfinx-jelmez nehéz feladatát Meluzsin Mária jól oldotta meg." (Irodalmi Szemle)

Koltai Tamás: Bűnügyek antik és mai változatban

Bp. 1970. márc. 7.

Népszabadság, V. 11.

MDK

Meluzsin Mária, jelmeztervező

Az Irodalmi Színpad Hubay-előadásához a jelmezeket tervezte.

(t.f.): A szfinx és a nilla 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. márc. 2.

MDK

Meluzsin Mária, jelmez tervező

Az Irodalmi Szinpadon bemutatott Peter Weiss-műhöz a jelmezeket tervezte.

Koltai Tamás: Makinpot úr 7.

Népszabadság, Bp. 1970. ápr. 8.

M.D.K.

Meluzsin Mária

Az "Angyalok vagyunk" c. Ilf-Petrov-Majakovszkij-est előadásához készitett jelmez terveket.
Irodalmi Szinpad előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. jan. 6.
XI. évf. 1. sz. 5. lap

M.D.F.

Meluzsin Mária

Az irodalmi Szinpadon bemutatott szindarabokhoz készitett jelmezeket.
Thurzó Gábor: "Az oroszlán torka" és Vészi Endre: "Statisztika" c. előadásokhoz.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. márc. 31.
XI. évf. 13. sz. 5-6. lap

MDK

Meluzsin Mária, jelmeztervező

A két műhöz a jelmezeket tervezte.

Kolbai Tamás: Két egyfelvonásos az Irodalmi Színpadon 7

Népszabadság, Bp. 1968. március 21.

MDK

Meluzsin Mária

V. Orsz. Iparm. kiáll. Mücs. 1965.

M.D.K.

Meluzsin Mária jelmeztervező

Az Irodalmi Szinpadon került müsorra Szép Ernő: "Kávécsarnok" és Gábor Andor: "A néma asszony" c. darabja.
Az előadásokhoz tervezett kosztümöket Csik István: "Két egyfelvonásos" c. kritikájában kiemeli.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. május 26.
XI. évf. 21. sz. 6. lap

Meluzsin Mária, jelmeztervező MD

Az Irodalmi Színpad új műsorához

a jelmezeket tervezte.

Varga Mária: Ugyanak vagyunk? ...

7

NÉPSZABADSÁG, Dn. 1966. dec 9.

Meluzsim Mária M.D.K.

elmezek az előadáshoz

/ flórián/ Párizs fia dalol
z rodalmi Szinpad uj müsora

agyar emzet 1964. október 31. 4.1.

Meluzsin Mária

Felmerelet tervezett az hodalmi Színpad Heltai és Molnár egyfelvonásosaikos.

(említve)

Népszava, 1964 ~~február~~ jámár 26. 7. lap.

Meluzsin Mária, jelmeztervező

Az Irod. Szinpadon előadott Költői játékhoz a jelmezeket tervezte.

S. Gy.: Az apostol 7.

Nérszabadság, B. 1972. dec. 5.

Meluzsin Mária, jelmeztervező.

Az előadáshoz a jelmezeket tervezte. ↓

Morvay István: Életrajz az Izodalmi Szinpadon 2.

FSTI HIRLAP, Bp. 1975. febr. 12.

Meluzsin Mária

Az Irodalomi Szinpadon bemutatott "Carmina Burana" c. előadáshoz tervezett jelmezei "a középkor levegőjét hozzák a szinpadra"- irja kritikájában Bátki Mihály: "Vagányok a középkorban" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. ápr. 8.
XVI. évf. 15. sz. 13. lap.

Meluzsin Mária

"Viaskodás és perpatvar" cimmel ir Sas György, az Irodalmi Szinpadon bemutatott -Pesten és Budán c.- előadásról. Ehhez készitett jelmezterveket a müvész, melyekről dicsérettel emlékezik meg a kritika.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1971. okt. 9. 41. sz. 4-5. lap.

Meluzsin Mária, jelmez tervező

Az Irod. Szinpad előadásához a jelmezeket tervezte.

(morvay): Négy monológ 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975 okt. 22,

Kelemen Mária, jelmeztervező

az Irodalmi Színpad előadásához

a jelmezeket tervezte.

Spiró György: Versenyt a nyelvekkel 7.

Népszabadság, Bp. 1972. máj. 3.

Meluzsin Mária, jelmeztervező

a Radnóti kénpad előadásához a jelmezeket

tervezte

Ézsiás Erzsébet: Mikszáth különös hárassága 2

Esti Hirlap, Bp. 1977 febr. 22

Meluzsin Mária

Jelmezeket tervezett Hegedüs Géza: "Versenyt a szelekkel" c. szinjátékához, melyet az Irodalmi Szinpadon mutattak be. D.L. kritikájában megemliti a müvész nevét.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. ápr. 22. XVI. évf. 17. sz. 9. lap.

Meluzsin Mária, jelmeztervező

Az Izod. hímpad előadásához a jelmezeket terveste.

R. G.: 6', Ekra, Ekra ... 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. ápr. 1.

Mélykúti vk. Templom

MÉLYKÚT. (Bács.)

Egy zárda romjai közt talált románkori faragvány a mélykúti templomban.

Gerecze, 1906, 175 l.

Mélykút Nr. templom

MÉLYKÚT. (Bács.)

R.k. pleb. templom. 1768.

Gerecze, 1906, 175 l.

Melzer S.

mnépítész

Batka János pozsonyi főlevéltáros kérésé ve Liszt Ferenc halála után (1886) elkészítette a pozsonyi Liszt-emlék tervét, mely azonban az alábbi mű megjelenésig nem került kivitelre.

Ortvay Tivadar dr

Pozsony város utcái és terei. Pozsony 1905.

327. l.

Melzer S.

pozsonyi épitész
tervezte a Mária
oltalma c. pozsonyi
városi árvaházat,
mely 1900-ban épült.

Ivod

Ortvay Tivadar dr

Pozsony város utcái
és terei. Pozsony
1905. 362. l.

Ezen füzet sárgás-fehér papírját szemkímélés szempontjából célszerűnek és kifogástalannak tartom.

egyetemi tanár

Melzer
épitész

Pozsony. 1900.

Ortvay Tivadar Pozsony
város története. Pozsony 1900.
II. k. III r. 3. l.

68° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - 20100 Milano
Telegr.: Ecostampa-Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

1024

Meltzeid

Gazzetta del Popolo - Torino

Valle d'Aosta

20 MAR. 1969

Pittore ungherese alla Galleria Valdostana

AOSTA — Fino al 27 marzo espone ad Aosta Guglielmo Meltzeid, un ungherese che risiede a Pianezza e che presenta sculture e dipinti di notevole pregio artistico. La rassegna alla Galleria Valdostana è patrocinata dagli assessori regionali alla Pubblica Istruzione, Turismo ed Assessorato comunale alla Pubblica Istruzione.

L'ECO DE DELLA ST STAMPA MILANO L'ECO DE DELLA ST STAMPA MILANO

STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA

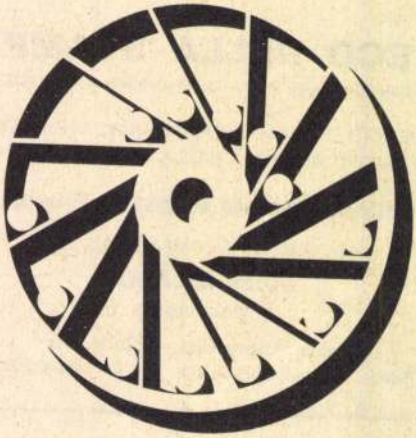

OLIVETTI
SCRITTURA ELETTRICA

Una completa linea di macchine per scrivere elettriche per tutte le esigenze e destinazioni.
Per i documenti e la corrispondenza degli uffici di direzione: Olivetti **Editor** a spaziatura proporzionale.
Per l'intenso lavoro quotidiano, per l'alta produttività: Olivetti **Tekne** con nastro di tessuto, con nastro di polietilene e scrittura in carattere ottico. Per l'uso professionale e privato: Olivetti **Praxis 48**, la macchina elettrica che può stare su ogni scrivania.

con, Balthus, De Chirico, De Staël, Ernst, Klee. Orario 10-12,30, 16-19,30. Festivi chiuso.

GALLERIA CIVICA D'ARTE MODERNA (via Magenta 31): ore 9,30 - 12,30, 15-18, feriali e festivi.

GISSI (piazza Solferino 2, t. 534.473): «Epica della vitalità»: Burri, Ma-

Magyar Nemzeti Renesszánsz Társaság
V. aukció Bp. 1923

1487. **Díszkard,**
fekete bársonnyal borított hüvelyben, préselt sárgaréz veretekkel. XIX. sz. m. f. — PRUNKSÄBEL, die Scheide mit schwarzem Samt überzogen und mit gepressten Messingbeschlägen. Zweite Hälfte XIX. Jahrh.

1488. **Állóóra,**
fekete aranyléces faszekrény. Fémszámlapja fölött medaillon jelzéssel: Daniel Meltzel, Kaschau. XVIII. sz. v. — STANDUHR, in schwarzem Holzkasten mit Goldleisten. Signiert: Daniel Meltzel Kaschau. Ende XVIII. Jahrhundert.

1489. **Máriakorona,**
aranyozott réz, leveles pártával és vésett indadísszel. XVII. sz. v. — MARIENKRONE, Kupfer vergoldet, mit graviertem Rankendekor. Ende XVII. Jahrhundert.

1490. **Feszület,**
kovácsolt vas, olajfestésű Corpussal. A szárak végén rozetták. XVII. sz. — KRUZIFIX, Eisen. Der Corpus in Ölfarben bemalt. XVII. Jahrhundert.

1491. **Gyertyatartó,**
kovácsolt vas. XVII. század. — LEUCHTER, Schmiedeeisen. XVII. Jahrhundert.

1492. **Örökmécses,**
ón, griff-fejekkel. XVIII. sz. vége. — EWIGE LAMPE, Zinn, mit Greifenköpfen. Ende XVIII. Jahrh.

1493. **Doboz,**
domború, barokk díszítéssel, piros-fehér-zöld festéssel. Fedelén magyar címer. — SCHATTULE, mit Barockdekor in Relief. Am Deckel das ungarische Wappen.

1494. **Ládika,**
mázolt fenyőfa, vas fogantyúval, fedelének belsejében 1844-es évszámmal. — SCHATTULE, Holz, gestrichen, Am Deckel innen Jahreszahl 1844.

1495. **Máriakorona,**
zárdamunka. — MARIENKRONE, Klosterarbeit.

1496. **Ciborium,**
aranyozott vörösréz, trébelt díszítéssel és áttört kupakosárral. XVIII. sz. — CIBORIUM, Kupfer vergoldet, mit getriebenem Dekor. XVIII. Jahrhundert.

1497. **Bogrács,**
vörösréz, kengyeles füllel. — KUPFERKESSEL, mit Traghenkel.

1498. **Mozsár,**
öntött vas, 1763-as évszámmal. — MÖRSER, Eisenguss, mit Jahreszahl 1763.

1499. **Gyertyatartó,**
ón, XIX. sz. eleje. — LEUCHTER, Zinn. Anf. XIX. Jahrhundert.

1500. **Koppantó,**
öntött vastálcával. XIX. sz. közepe. — LICHTPUTZSCHERE, mit Eisengusstasse. Mitte XIX. Jahrh.

1501. **Tizenkilenc medaillon,**
kegyképekkel, üveg alatt. Orosz. — NEUNZEHN MEDAILLONS. Russisch.

1502. **Lőszerszám,**
bőr, domború díszítésű ezüstveretekkel és selyemrojtokkal. XVII. sz. — ZAUMZEUG, Leder, Silberbeschläge mit reliefiertem Dekor und Seidenquasten. XVII. Jahrhundert.

1503. **Gyalu,**
sárgaréz szerkezettel. XVII. sz. — HOBEL, mit Messingmontierung. XVII. Jahrhundert.

1504. **Két sarkantyú,**
aranybronz. Empire. — EIN PAAR SPORN, Goldbronze. Empire.

1505. **Kengyel,**
bronz. — STEIGBÜGEL, Bronze.

1506. **Könyvtáblaveret,**
ezüstözött vörösréz, vésett indadísszel. XVIII. sz. — BUCHEINBAND, Kupfer, vergoldet. XVIII. Jh.

1507. **Két Máriakorona,**
ezüstözött trébelt bádoglemezből. XVIII. sz. vége. — ZWEI MARIENKRONEN, Blech, versilbert und getrieben. Ende XVIII. Jahrhundert.

1508. **Vadászkürt,**

bőrborítással. — JAGDHORN, mit Leder bezogen.

1509. **Három lőportartó,**

szarú, illetve szarvasbőr, fémkupakkal. — DREI PULVERBEHÄLTER, aus Horn, beziehungsw. Hirschleder, mit Metallverschluss.

1510. **Polyptichon,**

öntött sárgaréz, domború bibliai jelenetekkel, zománcozás maradványaival. Athoszhegyi, XVIII. sz. — POLYPTICHON, Messingguss, mit biblischen Szenen in Relief und Emaillierung. XVIII. Jahrhundert.

1511. **Delejtű,**

fatokban. — COMPASS, in Holzetui.

1512. **Tizenkét pár csatt,**

préselt bádog-, illetőleg rézlemez. XVIII—XIX. sz. — ZWÖLF PAAR SCHNALLEN aus gepresstem Blech, bzw. Messing.

1513. **Három csatt,**

bronz, domború díszítéssel. — DREI SCHNALLEN, Bronze mit Reliefdekor.

1514. **Villa,**

faragott fa, népies díszítéssel. — GABEL, Holz geschnitzt.

1515. **Rézkar,**

csengetyűtartó. — WANDARM, Messing.

1516. **Korpona város címere,**

trébelt sárgarézlemez. XVII. sz. — WAPPEN der Stadt Korpona, Messingblech. XVII. Jahrhundert.

1517. **Lelet:**

népvándorláskorabeli cserépedény és három vasdarab. — FUND: Tongefäss der Völkerwanderungsperiode und drei Eisengegenstände.

1518. **Magyarország védasszonya.**

Fametszet dúca. 11.5×7 cm. XVIII. század. — PATRONA HUNGARIAE. Holzstock eines Holzschnittes. XVIII. Jahrhundert.

1519. **Szenteltvíztartó,**

ón, lapján dombormű: Atyaisten. XVIII. sz. v. — WEIHWASSERBECKEN. Zinn, auf der Platte Gott Vater in Relief. Ende XVIII. Jahrhundert.

1520. **Súly,**

sárgaréz, egymásbajáró. — GEWICHT, Messing.

1521. **Doboz,**

rózsafa, parkettás berakással, belsejében körző. — SCHATTULE, Rosenholz, parkettenartig furniert.

1522. **Urmutató,**

aranyozott vörösréz, a lunula körül trébelt és áttört ezüstlemez a Szentháromsággal. XVIII. sz. eleje. — MONSTANZ, Kupfer, vergoldet, mit getriebenem Dekor. Anfang XVIII. Jahrhundert.

1523. **Két templomi gyertyatartó,**

ezüstözött vörösréz, trébelt díszítéssel. XVIII. sz. — ZWEI KIRCHENLEUCHTER, Kupfer, versilbert, mit getriebenem Dekor. XVIII. Jahrhundert.

1524. **Két gyertyatartó,**

bádog, festett. — ZWEI LEUCHTER, Blech mit Bemalung.

1525. **Örökmécses,**

bádog, rocaillos díszítéssel, XVIII. sz. — EWIGE LAMPE, Blech. XVIII. Jahrhundert.

1526. **Szenteltvízhintő,**

vörösréz. — WEIHWASSERSPRENGEL, Kupfer.

1527. **Őskori agyagtárgyakból álló lelet.**

PRÄHISTORISCHER FUND, bestehend aus Gegenständen aus Ton.

1528. **Őskori lelet:**

kő-, bronz-, csonttárgyak, üveggyöngyök. — PRÄHISTORISCHE FUNDE: Gegenstände aus Stein, Bronze und Bein, Glasperlen.

Hans Memling, németalföldi festőművész (1433-1494).
Urbach Zsuzsa: Le Dessin Sous-Jacent Dans La Peinture:
Collegiales I-IV. Louvain - La Neuve 1979-1981.

2. Memling műhelye: Gábriel arkangyal. Grisaille, feltárás után. Szépművészeti Múzeum, Budapest

Művészettörténeti Értesítő, 1985. XXXIV. 3-4. szám, 194-old.

zo magyar megfelelője az alárajzolás. Az alárajzolás tehát magára a festmény hordozó anyagára készített rajz. (Vö. K. Nicolaus: DuMont's Handbuch der Gemäldekunde. Material, Technik, Pflege. Köln, 1979).

Az infravörös felvételek és a reflektográfia technikai mibenlétéről, eszközeiről és műhelytitkairól nem vagyok hivatott számot adni. A konferenciának sem ez volt az elsőrendű programja, de a technikai felszerelésről esik szó több közleményben is. (A következőkben a fenti három kötetet az egyszerűség kedvéért I., II., III. számmal jelölöm. A technikáról tehát: I. kötet 16—18, 32—36. old., II. kötet 105, 11, 131. oldal, III. kötet 101, 129, 171. oldal.) E szakma nagy „varázslója", legnagyobb szaktekintélye és első úttörője J. R. J. van Asperen de Boer

Menarek Bertalan

vésznök segéd

2 gimn. 3 iparvajz

1 iparm. isk.

Iparvajziskola

1892.

szemben a kánontábla keretek bár [illegible] XVI. [illegible]

jából pedig inkább lazák, festőiek. A mi csónakalakú szószékeink mestereiről föltételezhető, hogy ismerték az azonos elgondolásból kialakított ausztriai szószékeket. Sőt talán magát az elgondolást is azokból merítették, formakészletük egy részét pedig át is vették. Azonban a józanabb magyar művészeti szellemnek megfelelően az átvett elemeket egyszerűbben és statikusabb felépítésben alkalmazták. A somlóvásárhelyi szószék mestere pedig ezen felül még ikonográfiai szempontból is átalakította szószékének figurális díszítőelemeit, amennyiben szakítva az eddigi gyakorlattal, mellőzte a csodálatos halászattal kapcsolatos bibliai alakokat és szószékét a Hit, Remény és Szeretet szobraival díszítette.

Az oltárfaragás szempontjából a főoltárt illeti meg az elsőség (IX. tábla). A főoltár márvány oltárasztalból és fehér színű, díszeiben aranyozott fafelépítményből áll. Tengelyében a menza hátfalára helyezett tabernákulumot két szögbetört volután térdeplő angyal fogja közre. A térdeplőül szolgáló voluták a

68° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - 20100 Milano
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

1021

IL GIORNALE LETTERARIO
VIA G.LEOPARDI 22

20123 - M I L A N O

Memet Istvan

= NOV 68

L'ECO DELL
DELLA STA
STAMPA - M
MILANO - L'
L'ECO DELL
DELLA STA
STAMPA - M
MILANO - L'

Una piccola isola, una pagina ignorata

Asinara 1915-1916

La *pagina* è stralciata da « Fiamme Viola e Fiamme Azzurre », periodico dell'Associazione Nazionale Commissariato Militare, anno II, n. 3.

L'opuscolo è pressochè esaurito per gli amatori di piccole o folte pubblicazioni, ghiotto contorno di grandi avvenimenti noti e vissuti, commemorati ad ogni scadenza.

Bisogna proprio andare a cercarla anche sulle carte geografiche, quest'isola che allunga ad arco, antica Sinuaria, l'estremo nord ovest della Sardegna, l'Asinara. Ha una superficie di aridi, assetati 50 kmq. Ad eccezione di pochi orticelli curati dai reclusi della Colonia penale di Cala Oliva, l'isola fu scelta causa la sua eccentricità, per trasferirvi un contingente dapprima imprecisato di prigionieri dell'esercito austro-ungarico, il quale aveva iniziato nel dicembre 1914 l'invasione della Serbia attraverso il ponte sulla Sava, che univa Semlino a Belgrado. Ma il ponte era stato minato in precedenza dai Serbi, che riuscirono a farlo saltare. Rimasero tagliati dal grosso del loro esercito circa 40 mila militari austriaci e ungheresi. Il Comando serbo si affrettò ad allontanarli dalla zona delle operazioni, inviandoli in Albania per consegnarli agli alleati italiani e francesi. Dopo una dolorosissima, interminabile marcia attraverso le nevose montagne della Serbia e dell'Albania, ridotti circa alla metà, spogliati di tutto, i prigionieri furono imbarcati a Valona, appunto per l'Asinara.

L'isola poteva ricettarne tutto al più un migliaio e tanti, nel complesso, se ne aspettavano. Non esistendo, quindi, gravi problemi, il primo ad esservi inviato fu un giovanissimo sottotenente commissario di prima nomina.

Al porticciolo di Cala Reale, in diverse riprese, sbarcarono 22 mila prigionieri, esseri denutriti, malati di colera, allo stremo delle forze. Dovevano morirne 5 mila. E le loro povere tombe di guerra combattuta e perduta sono ancora là.

All'Asinara, in un primo tempo, mancavano viveri acqua medicine baraccamenti per far fronte all'imprevisto, che con il 3 gennaio del 1915 toccò il colmo degli arrivi nel giro di poche settimane. Il comando dell'isola fu assunto dall'eroico generale di Divisione Giuseppe Carmine Ferrari e la direzione dei servizi logistici dal maggior generale Pietro Gibelli, di attentissima scrupolosa diligenza, coadiuvato da cinque ufficiali commissari, tra cui il solito sottotenente primo arrivato.

Con una massiccia opera di cemento e granito, la pietra nativa dell'isola, fra i prigionieri, lo scultore ungherese Memet Istvan volle esprimere nella pietra le sofferenze dei vinti in bassorilievi allegorici, dominati da una maschia figura a significare una protesta contro gli orrori della guerra.

Ed ora lasciamo la parola al testimone della cronaca, *Asinara 1915-1916,* da noi riassunta, nel riferirne le impressioni di un prigioniero austriaco, che così scrive:

« Allora mentre il corpo mi veniva meno per la debolezza estrema, quando, senza soccorsi, appoggiandoci l'uno all'altro, la fame e le malattie ci opprimevano più che sul campo di battaglia, allora, dico, nessuno di noi avrebbe pensato di riuscire in pochi mesi a trasformarci in esseri capaci di poter ancora contribuire con il lavoro al bene del prossimo. No! Un'opera che sembrava impossibile a compiersi, riuscì, e mentre tutto il mondo con l'occhio pieno di ansia è intento a seguire lo svolgersi degli avvenimenti che sui campi di battaglia risolvono il destino dei popoli, qui, lontano dal rumore della guerra e nel silenzio una grande vittoria era stata ottenuta con le armi dell'umanità, una vittoria la cui grandezza può comprendere e può apprezzare nel pieno valore soltanto colui che vide i prigionieri austriaci al loro giungere all'Asinara, che fu tra essi...

La guerra continua ad infuriare, e se delle molte decine di migliaia dei miei compagni, alcune migliaia raggiungeranno un dì la loro Patria, esse narreranno ai loro cari, attoniti, le loro atroci sofferenze, la morte di migliaia di loro compagni abbattuti dal tifo e dal colera, i mille che, abbandonati durante la tragica marcia, segnarono l'itinerario della fame e degli stenti attraverso l'Albania. Ma si ricorderanno pure di una piccola isola ignota al mondo ed alla quale la natura fu matrigna: i superstiti diranno di questa piccola terra, arida, incolta, rocciosa, deserta e inospitale, dov'essi poterono per la prima volta trovare al loro arrivo dei cuori generosi e delle braccia pronte a porgere aiuto! »

« Il sottotenentino di prima nomina, pioniere dei nostri servizi al Campo Prigionieri di guerra dell'Asinara... Quel giovanissimo ufficiale, allora appena ventenne, era, per conchiudere queste note, l'ora settantenne sottoscritto

avv. *Guido Scano* »

Il testimone, al quale si deve *Asinara 1915-1916.* è mio fratello. Quanto egli narra fu pubblicato nel marzo 1957. Soltanto in questi giorni noi familiari ne siamo venuti a conoscenza per indicazione altrui. Nè si può dubitare della modestia dell'avv. Guido Scano, poichè egli è di recente, all'improvviso, deceduto: inconsapevole, e quindi incolpabile se viene portato alla luce un episodio, che in parte lo riguarda, di toccante umanità. Episodio modesto nel suo valore storico, non altrettanto nel suo valore umano e indicativo. Chè questa è l'Asinara, che porta in sè pietrificato tanto dolore, cui può essere musica sacra una czarda ungherese, un valzer di Strauss.

Carmen Scano

OLIVETTI
TEKNE 3

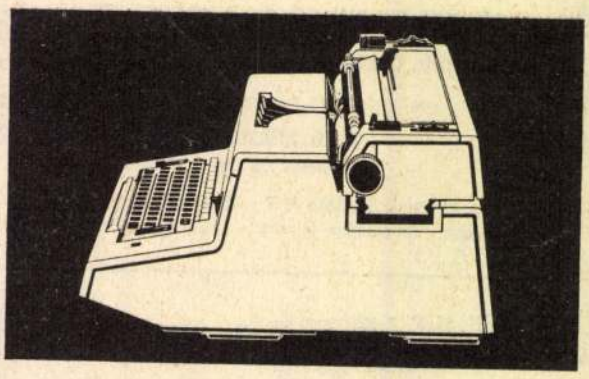

Una macchina robusta, adatta a prestazioni intense e prolungate, una macchina da lavoro, concepita tecnicamente in funzione di radicale sfruttamento dei tipici vantaggi della scrittura elettrica: più pagine, più copie, meno tempo, minor fatica.

ANNO XXI
N. 11
Novembre
1968

il giornale della

DIREZIONE e AMMIN.: EDITORE GASTALDI - 20123 - MILANO - Via Leo
Conto corrente postale N. 3|27857 - Abbonamenti: per 6 numeri L. 300; per

Quando si metterà fine allo di certi "premi letterar

— se non andiamo errati — del voto a favore di un certo prete che dovrebbe comunisticamente pensarla.

Un collega ha scritto: — Era felice persino la Maraini avendo per un po' di tempo risolto il problema degli alimenti che incidono notevolmente sul suo ménage con Moravia.

Qui fa d'uopo rammemorare agli smemorati in buona e in malafede (ma i secondi sono molti più dei primi!) un fatterello del « duro » (marxista) Moravia il quale gode i lauti compensi di collaboratore di quel giornale milanese « Il Corriere della Sera » che si professa indipendente e che è ora diretto dal professore Giovanni Spadolini incensatore del Duce, fautore imperterrito della propaganda razziale del Fascismo.

Dunque: il « duro » (marxista) Moravia (buon scrittore si tenga ben fermo) quando gli accadde come nel « Brancati-Zafferana » di presiedere uno dei tanti Premi letterari patrocinò la premiazione di se stesso come fa fede una sua lettera accattonante di anni or sono perchè fosse premiato un suo romanzo.

(Duro, sì, ma molto addietro sulla « Scala di Mohs! ») Naturalmente, avendo il precitato « Brancati-Zafferana » rappresentato il vertice del più stomachevole imbroglio di questo tempo, quasi tutti i giornali e i letterati e i giornalisti, all'infuori di quelli che sono alla greppia del centro-sinistra e del marxismo assassino di uomini, di coscienze e di volontà, hanno protestato più o meno severamente.

Ecco il « Gazzettino » di Venezia.

« *È finita* — ha scritto il quotidiano veneziano — *alla maniera delle farse, come del resto era prevedibile, e la stampa non ha mancato di sottolinearlo con abbondanza di particolari divertenti, se per chi ha rispetto delle cose culturali, non diventassero soltanto occasione di malinconia. Stando alle cronache, la foga oratoria di Pasolini avrebbe convinto in extremis il fiero oppositore don Antonio Corsaro, che con il suo voto ha salvato il premio Brancati-Zafferana dal naufragio, e permesso la vittoria di Elsa Morante. Nulla da eccepire sulla qualità di un'opera come* Il mondo salvato dai ragazzini, *che spicca nel panorama poetico di quest'anno (anche se un minimo di eleganza avrebbe voluto che Moravia, dopo aver premiato la Maraini, non premiasse pure la Morante); ma dispiace che a darle un giusto riconoscimento sia stata una manifestazione partita sbandierando il vessillo di guerra, e rivelatasi invece la più conformistica fra quante si svolgono lungo la penisola.*

Non è però intorno all'andamento burrascoso del premio, oppure alla dimostrazione che certi intellettuali non si rassegnano all'idea di aver perso il controllo della società letteraria, che c'interessa aggiungere qualche altra considerazione alle troppe già fatte dei numerosi inviati al seguito dell'operazione combinata Moravia-Pasolini, quanto piuttosto ai retroscena del finanziamento: perchè un premio del genere, fra inviti, rimborsi, dote e spese, costa diversi milioni, cifra che non si può certo permettere un modesto comune come Zafferana. Gli altri premi, parliamo di quelli importanti, non degli « infiniti » a carattere balneare, sono in genere finanziati da privati, che si accollano (per ragioni che vanno dal mecenatismo, alla pubblicità) gli oneri talora rilevanti della complessa organizzazione. Stando alle voci che corrono, il premio Brancati-Zafferana sarebbe invece organizzato a spese della Regione, per motivi che stanno molto a cuore ad un noto parlamentare della zona. E allora c'è da domandarsi se sia giusto che a pagare le spese di un premio, assegnato in nome d'una finta contestazione da Moravia alla sua ex consorte, sia il contribuente italiano; aiutare la cultura è una cosa, ma permettere ad un gruppo di signorotti d'imporre in provincia, con l'aiuto non disinteressato di alcuni « bravi », il loro volere contestato ormai nella capitale, è

A Műcsarnok tisztelettel meghívja Önt
2003. január 23-án 18 órára

MENASÁGI PÉTER SZOBRÁSZMŰVÉSZ

KÜLÖN KERÉK című kiállítására a Cipó Galériába

Megnyitja: KÉSZMAN JÓZSEF
művészettörténész

A kiállítás 2003. január 24. és február 16. között tekinthető meg.
Műcsarnok, Budapest XIV., Hősök tere.

MŰCSARNOK
kunsthalle | budapest

A MŰCSARNOK FENNTARTÓJA
NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

ltúra 2005. július 11., hétfő

MENASÁGI PÉTER (+1)! M. Nemzet. 14.o.

Út a Szabadság tornya felé

Menasági Péter szobrászművész a forradalomról, az '56-os emlékműpályázatról

Különleges érdeklődés mellett hirdették ki az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc központi emlékművének megtervezésére kiírt pályázat eredményét június 20-án a Műcsarnokban. A nemzetközi tekintélyű tudós, Hans Belting professzor és több neves hazai szakember jelenléte a zsűriben, a díjazott pályaművek között található több kvalitásos munka sikeres folytatást ígért. Ám úgy tűnik, már az eredményhirdetés előtt, a pályaművek elbírálása során sem történt minden úgy, ahogyan történnie kellett volna. Különös figyelmet érdemel ez a probléma, mert az egyik feltételezett kárvallott az az igen tehetséges fiatal művész, aki nemrégiben elnyerte a forradalom áldozata, Mansfeld Péter emlékének megörökítésére kiírt pályázatot, s meg is formálta a ma már köztéren álló alkotást.

P. Szabó Ernő

A pályázatot kiíró intézménynek (Központi Szolgáltatási Főigazgatóság közbeszerzési igazgatóság fejezeti beszerzési főosztály) küldött levelükben *Menasági Péter* és alkotótársa, *Boldoghy Béla* építészmérnök, statikus szakmérnök megütközésüknek és felháborodásuknak adnak hangot amiatt, hogy a pályaművük nagyméretű, egy a tíz arányban elkészített makettjét nem állították össze, csak az egyik részlete jelent meg a bírálóbizottság előtt, ami különösen nagy hiba, lévén szó egy igen összetett műről. Ez a tény azonban csak a díjazott pályamunkák kiállítását kísérő, a nem díjazott munkákat bemutató vetítések megtekintése során derült ki számukra, így időben nem is tiltakozhattak az eljárás ellen, amelynek következtében a megítélés, előválogatás alkalmával pályaművük hátrányos helyzetbe került. Az összerakott makettről készült képek és a léptékhelyes rajzok alapján a makett felépítése nem okozhatott volna gondot, amit az is bizonyít, hogy a legbonyolultabb részét majdnem kifogástalanul összeszerelték az elbírálás előtt.

A levélírók felháborodását tovább növelte a díjazott pályaművek értékelése. Olyan munkákat díjaztak ugyanis, amelyek jelentős mértékben nem feleltek meg a pályázati kiírásban támasztott igényeknek. Például a 47. számú pályamű, amelynek a zsűribizottság elnöke szerint sem volt köze az 1956-os forradalomhoz, és ezt a szóbeli értékelés során nyilvánosan el is mondta. Hasonló megfogalmazás került a 9. számú pályamű értékelésébe: „csak távoli kötődést mutat az emlékművel szemben támasztott gondolati elvárásokkal". A 16. számú pályázat nem felel meg annak az igénynek, hogy városképet meghatározó legyen, de olyan pályamű is díjat kapott, amelyet a zsűri egyenesen „megvalósíthatatlannak tartott". A levélírók úgy látják, hogy az egyébként kvalitásos győztes pályázatban is csak a vizuálisan nem érzékelhető számadatok utalnak 1956-ra, így az „bármelyik országban lezajlott forradalom megörökítésére alkalmas lenne".

A díjazott pályaművek kivitelezési költsége – áll a levélben – messze alatta marad a pályázatban kiírt 650 millió forintos költségvetésnek, s ez messzemenő következtetésekre ad alkalmat. Annál is inkább, hogy a XX. századi magyar történelem legjelentősebb eseményének 50. évfordulóját ünneplő, központi emlékműről van szó, nem véletlen, hogy a parlament ekkora összeget szánt a beruházásra – fogalmaztak a levélírók, akik máig nem kaptak választ.

A fiatal szobrászművész, akiben a fentiek alapján felmerült a kérdés, hogy a zsűritagoknak valóban módjuk volt-e rá, hogy a nemes célhoz méltó módon bírálják el a beküldött pályaműveket, lapunk kérdésére elmondta, hogy a pályázat súlyából következően azt tartotta volna ildomosnak, ha a beküldött pályaművek mindegyike közönség elé kerül makettek, látványtervek, tervrajzok formájában, nem csak a műveket töredékesen mutató vetítésen.

A millennium óta nem volt ekkora volumenű köztéri szobrászati beruházás Magyarországon, mondja a szobrász, és olyan sem volt, amely szélesebb körű érdeklődésre, ha úgy tetszik, társadalmi közmegegyezésre tarthatott volna igényt. A különböző szempontok – szakmai, kegyeleti, érzelmi, városképi mozzanatok – mérlegelése után akár még az is előfordulhatott volna, hogy ezt a pályázatot eredménytelennek nyilvánítják és újat írnak ki, az is lehet azonban, hogy a „rejtőzködő, félig homályban hagyott" művek között találhatnánk meg a magyar forradalom igazi monumentumát.

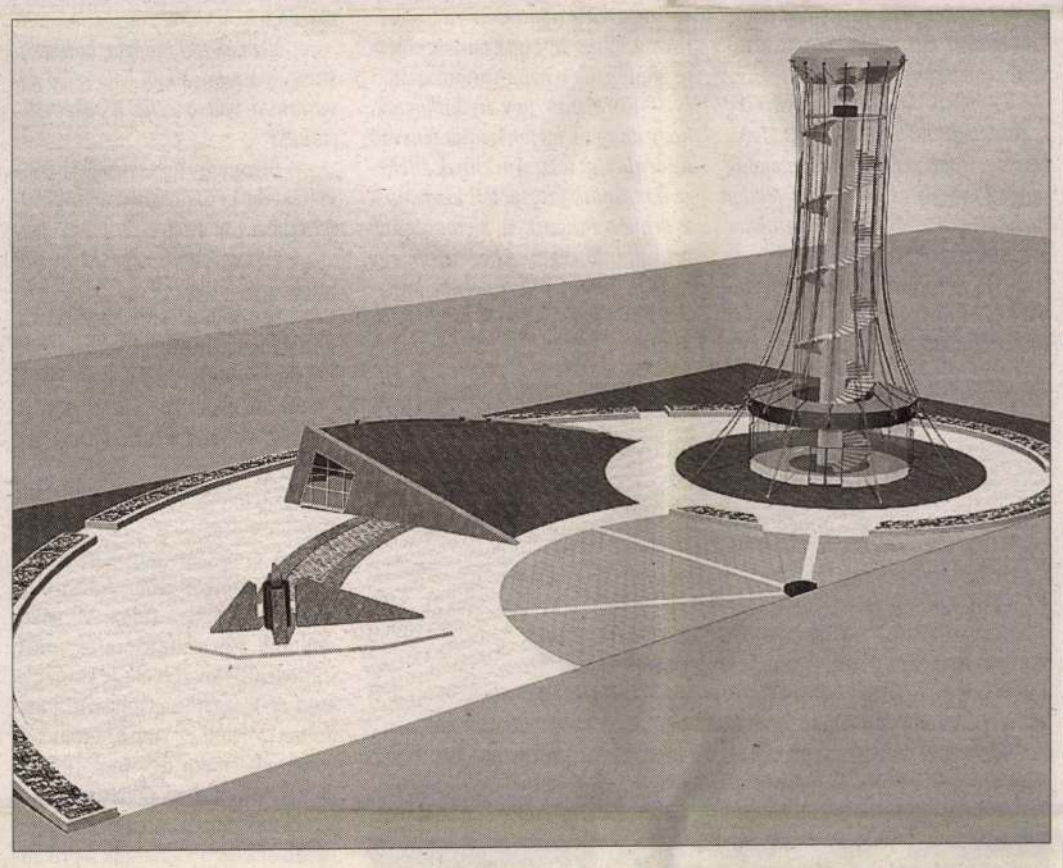

A Vulkántól indul, a Barlang Szentélyterén át vezet, a Szabadság tornyában ér véget a megtisztulás folyamata

A MEGTISZTULÁS ÁLLOMÁSAI. Menasági Péter és Boldoghy Béla 53. számú pályaműve a műleírás szerint négy fő motívumból áll, amelyeket a víz, a tisztaság, a forrás, a megtisztulás, a kereszténység szentségének a jelképe, egyben az életben maradás alapfeltétele köt össze. A forrás a vulkanikus zöldesszürke, illetve fekete gránitból épülő Vulkánnál (a kitörés és emlékezés jelképe) ered, vezet az elnyomás időszakát, a leverést jelképező Barlang, 1956 előcsarnoka felé, ahol búvópatakként eltűnik, s csak a Barlang Szentélyterében bukkan föl újra, egy üvegoszlopban. E meleg, befogadótérből vezet a Szabadság tornyába, emelkedik 25 méter magasba. A torony világítótoronyként hirdeti a szabadság győzelmét, axis mundiként, világtengelyként hirdeti az általa jelképezett értékek fontosságát. A torony jelentős városképi elem is, éjszaka díszkivilágítást kap, illetve a tetejéről induló lézertorony révén az egész városból látható.

rájánál a magyarországi priva

z üzleti típusú vagyonkezelés híve vagyok · „Egy biztos, mi repülőteret nem adunk el"

az Állami Privatizációs és Va-agy eladási boomjára. Kihirde-gária-tender végeredményét, a rul a pályázat előminősítő sza-„nagy falat", lassan véget ér a atizációval szemben egyre in-ezelés, de az már új szervezeti észáros Tamás, a vagyonkezelő kozott lapunknak. Mészáros el-lölteni ezt a posztot.

lévnek. Ha ez nem sikerülne, ismételten a kormányhoz kell fordulnunk, hogy hogyan tovább. Egyébként a Malév mai menedzsmentje kidolgozott egy nullás tervet a további működtetésre.

– A másik nagy vihart kavart cég a Budapest Airport (BA) Rt. Igaz, hogy a földi kiszolgálási üzletág magánosítását ez a konkrét tender nem tartalmazza? Ha így van, akkor mi ezzel a céljuk?

– Ha jól tudom, nemzetközi szabályok rendelkeznek arról, hogy a földi kiszolgálási üzletág nem tartozhat a repülőtéri üzemeltetést ellátó céghez, illetve be kell engedni erre a területre másokat is.

– De már beengedtek, hiszen ma Magyarországon három önálló ground handling (földi kiszolgáló-cég) is van.

– Egy biztos, mi repülőteret nem adunk el. Hangsúlyozom: üzemeltetőt keresünk, vagyonkezelési jogot adunk el, sőt azok a beruházások, amiket majd ott végeznek a befektetők, azok 50–100 év múlva – ahány évre a szerződés majd szól – visszaszállnak az államra. Szó sincs arról, hogy a régió legdinamikusabban fejlődő repülőterét eladjuk. Egy dolgot a folyamat során szem előtt kell tartanunk: van egy kormánydöntés, amely úgy szól, hogy a repülőteret üzemeltető társaság résznagyobb tranzakcióját, a BA Rt. értékesítését, akkor ennek a pályáztatási folyamatnak el kellett kezdődnie. Egyébként holnap kell kihirdetnünk a prekvalifikációs folyamat eredményét. A BA továbbra is Magyarországon működik, itt fizet adót, itt fejlesztenek, a kieső osztalékot pedig a privatizációs bevétel – reményeim szerint bőven – kompenzálja.

– Az egyik legjelentősebb tranzakció az Antenna Hungária (AH) Rt. papírjainak értékesítése lesz. Mikorra várható döntés?

– A július 28-i igazgatósági ülésre ütemeztük a határozathozatalt.

– Korábban úgy nyilatkoztak, hogy az egyik legfontosabb tényező az árajánlat lesz. Ám ennek ellenére a második fordulóból kizárták a Warburg Pincust, a legmagasabb árat ajánló céget, s beemeltek egy francia befektetőt, amely a legkevesebb pénzt ajánlotta az AH-ért. Miért?

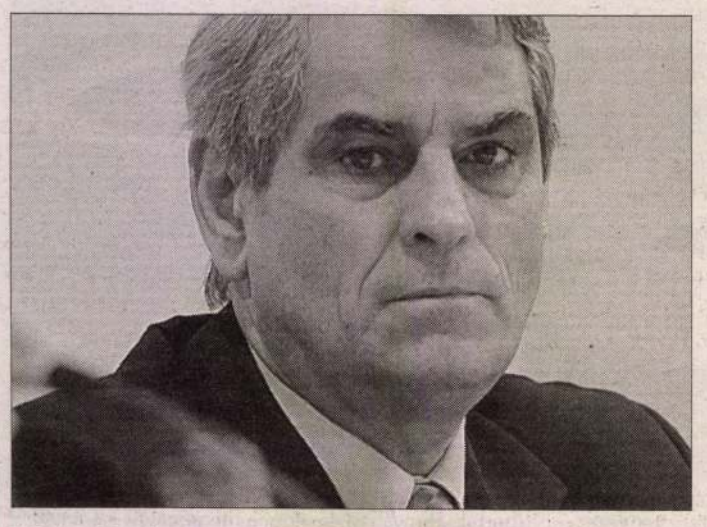

Mészáros Tamás FOTÓ: TÓTH TIBOR

– Nagyon egyszerű: teljesen egyértelműen szakmai befektetőt keresünk az Antenna Hungáriának.

– Ezek szerint megvan a nyertes, hiszen piaci információk szerint a pályázók közül a Macquaire Communications Infrastructure Group az egyetlen szakmai érdeklődő az AH-ra aspirálók közül.

– Hat szakmai befektető van versenyben.

– De beszéljünk a legnagyobb hazai olajcégről, a Molról. Eladják még az idén, vagy nem? Teljesülhet-e az idei üzleti bevételi tervük a Mol eladása nélkül is?

– Három nagy tranzakcióra készülünk: a BA Rt., az AH Rt. és a Földhitel- és Jelzálog Bank eladására. Ez utóbbinál a bevétel függ majd attól, hogy a kormányzat hogyan után kormánydöntés rendelkezett mind a két tőkeemelésről s a célirányos szőlőfelvásárlásról, a Tokaj Kereskedőház Rt. igazgatósága egy kormánydöntést hajtott végre. Ugyanezt vizsgálta az ÁPV Rt. felügyelőbizottsága is, amely hasonló következtetésekre jutott. Ugyanakkor úgy vélem, a cég szempontjából nem volt igazán hasznos ez a tranzakció, hiszen minőségi kritériumok nélkül kellett felvásárolnia a szőlőt, amiből jó minőségű, a márkának megfelelő tokaji bort nem lehetett előállítani.

– Nem a technológia korszerűsítése és a termelőktől való szőlő felvásárlása volt a célja a tőkeinjekciónak?

– Bizonyos fejlesztések benne voltak, de igen, döntően a szőlő felvásárlása volt a cél.

– Végeztek más cégeknél is hasonló vizsgálatot?

– Hasonlóra nem emlékszem, de a felügyelőbizottság munkaterve alapján rendszeresen folytat ellenőrzéseket elsősorban a privatizációkról, de más témákkal kapcsolatban is.

– Napirenden van a Volán-cégek magánosítása?

– A Volán-társaságok a törvény szerint bizonyos hányadukban értékesíthetők lettek volna. Mi felkészültünk a privatizációra és ennek megfelelően készült is egy stratégia, amit az igazgatóság sohasem fogadott el. Mielőtt ez vitára kerülhetett volna, a kormány úgy döntött, hogy ebben a ciklusban nem adják el a Volán-társaságokat. Ennek megfelelően át kellett váltanunk a privatizációs gondolkodásról egy vagyonkezelési koncepcióra. A legtöbb társaság nagyon tőkeigényes, mert fel kellene újítani a buszparkot. Erre – azaz rekonstrukciós programra – a közeljövőben kilencmilliárd forintot szánunk. A Volánok a teljesítményük határára érkeztek, eladható ingatlanjaik már nem nagyon vannak. Ugyanakkor a tömegközlekedés 60-70 százaléka ezen a vonalon bonyolódik, mi inkább ezek megmaradását akarjuk segíteni.

– Mi lesz az egyik legnagyobb agrárcéggel, a Bábolna Rt.-vel?

– Az nem lesz sikersztori. A Bábolna önmagában nagyon fontos az országnak, éppúgy mint a Bábolna Rt. cégei. Ha ezekből néhányat meg lehet tartani és működőképessé lehet tenni, az nagyon nagy eredmény lenne. Óriási az a beszállítói kör, akiknek a Bábolna folyamatosan tartozott, és most a végelszámolóker előkerülnek, akkor nem zárjuk ki, hogy ezzel a befektetővel tárgyalunk. A cég likviditási problémával küszködik, így egy kisebb segítséget nyújtunk neki, hogy költségeit fedezni tudja. Ugyanez a helyzet a Zsolnay porcelángyár esetében is. Mind a kettő nemzeti érték, de a Zsolnay sem képes működését csak saját erőből fenntartani. Olyan befektetőt keresünk, amely tovább működtetné a céget és még újabb piacot is hozna. A kormány előtt van a másik megoldás a Zsolnay esetében, a cég ingyenes átadása a pécsi önkormányzatnak. Úgy tudom, erről hamarosan döntés születik. Ugyanakkor a tulajdonosi kölcsönünkről nem mondunk le, s egyéb komoly feltételrendszere is van az ingyenes átadásnak.

– Az ÁPV Rt.-nek különösen nagy szerepe van abban, hogy pénzt hozzon az üresség tól kongó államkasszába. De nem sért uniós előírást, hogy a kormány a privatizációból befolyt bevételeket az államháztartási hiány finanszírozására fordítja?

– Az EU ilyen kritériumot nem szab, sőt támogatja a privatizációt. Az ÁPV Rt. által realizált privatizációs bevételek felhasználása nem sért uniós szabályokat. Ezt az sértené, ha a vagyonkezelő tiltott állami támogatások körébe tartozó ügyleteket hajtana végre ebből a bevételből. Erre nincs példa a gyakorlatunkban. Az ÁPV Rt. üzleti tervének sikeres végrehajtása annyiban segíti a kormányzat munkáját, hogy a bevételek egy része csökkenti a költségvetés finanszírozási igényét, például kevesebb hitelt kell felvenni, a másik része pedig közvetlenül csökkenti a költségvetési deficitet. Ilyenek az ingatlanértékesítésből – mint például az ÁPV Rt. székházának eladása –, vagy az osztalékból származó bevételeink.

AZ ÁPV RT. PORTFÓLIÓJÁBA TARTOZ

Társaság	Tartós tulajdonhány aktuál
Magyar Villamos Művek Rt.	99
Agrárgazdasági Vagyonkezelő Kft.	0
Mol Magyar Olaj- és Gázipari Rt.	ar.
Magyar Posta Rt.	100
Antenna Hungária Rt.	0
Budapest Airport Rt.	25
Volánbusz Rt.	0
Vértesi Erőmű Rt.	ar. rv. (C
Tiszavíz Vízierőmű Kft.	100
Richter Gedeon Rt.	0
Földhitel és Jelzálogbank Rt.	0
Magyar Légiközlekedési Rt.	0

Menazio, Gregorius de, építőmester MDK

1555 febr. 2). visszatartott járandóságát ki kell fizetni.
1552 óta dolgozik az egri várban , 1553 május óta Antonius Valtolinus vezetése alatt.

Kapossy János, Művészettörténeti regesztái a királyi határozatokból és rendeletekből. 4. XVI.század (Közzéteszi Bánrévi György)
Műv. Ért. 1956. V.Évf. 1. sz. 47-53.
50. o. 67. adat.

MENAPACE, Florian XIX. snd. MDK.
építészmérnök

Ybl Ervin: A budai várpalota helyreállítása a XIX. snd. derekán. Tanulmányok Bp. múltjából, 1956. XI. köt.
321. l.

M.D.K.

Gregorius Menaso,saját aláirása szerint:de Menasio

1552-ben ,kőmüves,a várban marad az ostrom alatt.
6 olasz kőmüves és 2 kőfaragó.

Détshy Mihály:Munkások és mesterek az egri vár
épitkezésein 1493 és 1596 között.I.közl.176.o.

Az Egri Múz.Évkönyve.I.Eger,1963

Menaso /De Novinas, Dom anas, Damanas/ /Gregorius

kőmüves M.D.K.

Andreas Fontana vezetésével dolgozik 1552-től

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár

épitkezésein 1493 és 1596 között 176.l.

Az Egri Muzeum Evkönyve I. 1963.

Menaso, /, Gregorius kőmüves M.D.K.

A Lago di Como partján fekvő Menaggio-ból származik, neve: Menas, Damanas, Damonas-szá torzult

Détshy Mihály :Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein 1493 és 1596 között

Az Egri Muzeum Évkönyve 1964 . I. Eger- 1964. 180.l

Menaso, Gregorius de M.D.K.

saját aláírása szerint "de Menasio"

Az ostrom idején szükségessé váló munkákat végzik

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein 1493 és 1596 között 176.l.

Az Egri Múzeum Évkönyve I. 1963.

M.D.K.

Greorius Menaso/De Novinas, Domanas, Damanas/

1552-ben Andreas Fontana kőműves mester olasz kőművese.

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár építkezésein 1493 és 1596 között. I. közl. 176. o.

Az Egri Múz. Évkönyve. I. Eger, 1963

MENAGGIO vagy MENASIO, Gregorio da.
1552-55 között Eger megerősitésén
dolgozott./A.N.B./

Maggiorotti, 436.

De Menasio Gergely, építén, XVI. k.

Magyar Művészet, 1926

243.o.

Herzog József: Adatok a hazai építészet XVI. századi történetéhez.

MENÁZIÓ, Gregorius de /Magister muratorum in Agria/ egri kőművesmester. Egerben a vár épitkezésénél 1555 február 13-án és 23-án emlitik ---+ Valtolius, ---+ Veza és ---+ Tirano mesterekkel együtt.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

MENASÁGI PÉTER

Új művészet.

2003/ máj

20.0.

Dunamell.Ref.Ek.Lt. A/L.e. Bi

Zengővárkonyi iktatószáma: lo

Kézirás.

Dunaszentgyörgybe irt levél.

1/2 sv)

1. Az irat nem ismeretes.

2. Ld. 669/2.

3. Kajdi tanitóvá választásán

tás a zengővárkonyi presbi

4. FL itt a tolnai egyházmegye

Endre esperes 1929.V.21-én

utóda megválasztásáig ill.

endőket. Zengővárkonyban a

lésen került sor a választ

Béla őcsényi lelkészre, 5 r

egyházmegyei

szavazott. Az szavazatok öss

Menasági rk. templom

Falképei.

Arch. Ért. 1885, 212. l.

ARCHÆOLOGIAI ÉRTESITŐ.

A M. TUD. AKADÉMIA ARCH. BIZOTTSÁGÁNAK
ÉS
AZ ORSZ. RÉGÉSZETI S EMB. TÁRSULATNAK
KÖZLÖNYE

SZERKESZTI

Menasági

templom

freskókkal

Keöpeczi

10, 11. l

13. l.

26. l.

27, 28. l

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Menasági templom
festett mennyezete
1655.

Foglal 25. l

Orbán Balázs
II. 40. l.

Rainerii, bolognai krónikairól III. 154

Menasági szárnyasoltár

Csik vm.

Repr.

Kisszikl kath. Magy

414. l.

Falfestmények a
templomban
Repr
M.o. 416. l.

Menasági (r. k.) templom

festett sekrestye szekrénye 1678-ból.

Huszka József:

Magyar díszítési motívumok a Székelyföldön. Sepsi szentgyörgy. 1883. II. l 15. l.

Ugyanitt szép olasz reneszánsz szárnyas oltár, és 1655-ből való falképek.

Mérnasági

Templom - kastély.

Csik vm.

Kővári Erdéjeml.

241. l.

Tál Köböl, római VII. 193

XXVI

MDK

Menarek Artur épitészmérnök

Az Uj Magyarság szerkesztőségéhez irott levélb
tiltakozott a Névtelen Hős emlékművének áta-
lakitása ellen.

Cikk: Ötvennyolc épitészmérnök tiltakozik a
Névtelen Hős emlékművének átalakitása
ellen.

Uj Magyarság, 1936.jan.5. 18.l.

MDK

Menard Renő: Girgenti. repr.

Műcsarnok 1902. tavaszi nemzetk. kiáll.

Menapace Florian

orsz. építészeti
igazgató
Buda
1850-60-as
évek

Ember Levelt Kösl

369, 371, 373
többször

~~Bodenehr, Gabr.~~ rezm.

Menard, Johann Christ.
festō

Zines ced
2

Gróf Nádasdy Ferenc
országbíró archéje
Rezm.
Harsányi
17. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

265. Menard René : Girgenti.

Menard René

464. Edvi Illés Aladár: Novemberben.

MENARA, Joseph, pozsonyi kőművesegyéd

J. M., Maurergesell, + 43 éves korában, 1845 május 6. (1845, 443 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Memmling Hans, festő Memmling

1490 körül készült oltárszárnyán az egyik harcos brigantiján zöld bársonyt találunk. Bpesti Szépmüv.Múz. 235.o.

Kalmár János: A brigantin 227.o.

Folia Archaeologica, XII. 1960. Bpest. Képzőművészeti Alap Kiadóváll. Bpest.

Memling Hans, festő

1490 körül készült oltárkép. Brigantiba öltözött harcos képe a XV. század végéről./ Memling oltárképe. Bpest. Szépmüv. Múz. Fekete repr. XL. tábla.

Kalmár János: A brigantin 227.o.

Folia Archaeologica, XII. 1960. Bpest. Képzőművészeti Alap Kiadóváll. Bpest.

Mesemling

l. Egyházm. Lap

1881. 37. l.

gye legujabb névtárát a Bizottságnak

öm.

jus hó 12-én.

yásából:

ri tanácsos.

Patak Jenő

Memling Hans német festő /1433-1494-/ modorát"tünteti ki"a Crahachnak tulajdonitott "Fölfeszitès"./E./cikke a muzeumi képtár ujjárendezésével kapcsolatban.

Fővárosi Lapok 1870.I.IV.10.317.old.

Memmi Lippo

pensò

l.

Budinio 31. l.

Memleketh

töröl épitén

Eger 1599.

lásd

Szederk

III. k. 202. l.

MOB kot. 3609/III

Katona István

Hist. Crit. Tom.

27. p. 614.

nak nevezhető korszaká-
ból ránk maradt e na-
gyobbszerű emlékre, ma-
guk előtt látva az itt ta-
lált műtárgyakat, érme-
ket, s kivált a nagy je-
lentőségű feliratokat,
a közvetlen szemléltetés
által tanulságossá vált
előadásokat tartottak ta-
nítványaiknak a törté-
nelem, a régészet, az ó-

Memleketh

A török 1596 okt. 12-én elfoglalja Eger várát. A vár sérüléseit kijavittatja. Memleket vezeti az építést. Ujat nem épít a várban, csak egy kis kapuvédő-bástyát, a belső vár kapuja mellett. Ez ma is megvan és a néphagyomány „Török-kert"-nek nevezi.

Pataki Vidor dr. Az egri vár élete. Eger, 1934. 31. l.

irna:

Katona: Hist. Crit. XXVII. 614.

Evlia Cselebi (Karaicson kiadása) II 110–120. l.

Newsletter

dr Mélykuti Csaba, építész

L: Ungár Péter

–: követségi kirch

Borító 3

Magyar

Építőművészet, Bp. 1983

83/1

Méghuti Gábor

dijazott munkáit emliti ~~[illegible]~~ Komor Vilma az "Egyetemisták a fővárosért" c. diplomaterv-pályázatról irt cikkében.

Budapest, 1974. 8.sz. 12-14.1.

Mélykúti kápolna oltárkepe

Weyde Gizella — Benesch Ottó: Két XV. századbeli oltárkép a Pozsony mellett mélykúti kápolnában. Kny. Arch. Ert. 8-r, 3 kép 10 l. Bp [1928]

Gent (2371)

~~1051·87~~
~~195 —~~
~~10706·87~~

~~12192·35~~
~~10706·87~~
~~1485·48~~
~~1500 —~~
~~14·52~~

5 —
2

K.

9532·35
9521·87
10·48

~~10692·35~~
~~10511·87~~
~~180·48~~

elölegeztett	170 —
elszámoltat	195 —
nőllemek jár	25 —
nőllemél van	10·48
kijár teliát még	14·52

mol
70
26
—
6

Meltzer Márton

a nagyszebeni farkas
ich ichmostere 1740.

Herbarchiv

459. l.

Meltzner Nándor

szül. 1883. Esti tanf.

Ötvössé

Altlechner Károly vésnök-
nél.

Értimisk 1900/1901,
4. l.

Pécsi ferenczrendiek temploma VIII. 160

MDK

Meltzer építész
Róbert,

Mind a munka és rajz szépségét, mind a hatalmas méreteket illetőleg első helyen áll az a rácsos kapu XV.Lajos stilusában tervezve.

A vasmüvesség a párisi nemzetk.kiállitáson.

?

Nemzeti építész
Bélyeg

Menasio Gergely

Bécsből. 1551-ben az egri vár erőditésen dolgozik mint segéd Giovanni Maria mellett.

Pataki Vidor dr. Az egri vár élete. Eger, 1934. 19. l.

Ő ÉS TÁRSA

NAGYÁRUHÁZA

ERZSÉBET KÖRUT 13.

Telefonszám:
32-3-36, 35-3-13

n elsején költözködik!

olt speciális költözkö-
alálja azokat, amelyek
z szükségesek és
n szerezhetők be.

kat

Bidet
Vizvezetékcsap és szűrő

Menasio, Gergely de

MAGYAR MŰVÉSZET

1926. 243.

LEVELEZŐLAP

Feladó:

VII. ACÓSSAG RT.

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

Menasio, Georgio
da

l.

Magg Agrià
267. 1.

MENASIO, vagy MENAGGIO Da.V.ö.
DAMANAS Gregorio

Maggiorotti 432.

INGRID CIULISOVÁ

Pamiatkár Václav Mencl

V čísle 2/93 našej revue sme priniesli profil českého historika umenia Jana Hofmana (1883 - 1945), zakladajúcej osobnosti slovenskej pamiatkovej starostlivosti. Bol hlavou Štátneho referátu na ochranu pamiatok na Slovensku (predtým Vládny komisariát na čele s architektom Dušanom Jurkovičom)[1].
Jeho blízkym spolupracovníkom bol v 30. rokoch ďalší český historik umenia, architekt Václav Mencl (1905-1978), ktorého vo sfére reštaurovania považujeme za priekopníka syntetickej, t.j. estetický faktor zohľadňujúcej metódy.
Oproti rigoróznosti názorov J. Hofmana, požadujúceho zachovať pamiatku v podobe a stave v akom sa zachovala, to v slovenskej pamiatkovej starostlivosti znamenalo nóvum.

VÁCLAV MENCL, absolvent odboru architektúry na ČVUT v Prahe u prof. Antonína Engla, začal pôsobiť na Štátnom referáte v roku 1930.[2] Mencl sa tejto náročnej úlohy zhostil hneď od začiatku s iniciatívnosťou a entuziazmom príznačným pre mladého človeka. Prekvapený bohatstvom a osobitým charakterom slovenskej románskej architektúry, ale aj jej alarmujúcim stavom, stal sa iniciátorom rozsiahlej akcie. Jej cieľom bolo zachrániť súbor románskych kostolov na Slovensku. Po prvý raz od existencie samostatného slovenského pamiatkového orgánu sa pozornosť začala programovo sústreďovať na stredoveké stavebné pamiatky. Išlo práve o pamiatky z románskeho obdobia, čo malo svoje odôvodnenie. Pamiatková starostlivosť v Uhorsku v minulom storočí preferovala predovšetkým obnovu gotických, najmä tzv. korvínskych pamiatok.

Medzi prvé Menclom sledované akcie patrila obnova románskeho kostola v Kalinčiakove (1931-1932). Mencl sa tu pridržal konzervačnej pamiatkovej metódy.[3] To však neznamenalo, že bol rovnako ako vtedajší prednosta referátu Jan Hofman jej ortodoxným stúpencom a že konzervovanie stavebnej pamiatky preňho predstavovalo optimálny metodický prístup. Mencl sa postupne prepracovával k stále voľnejšej interpretácii pamiatkárskych koncepcií popredných predstaviteľov viedenskej umeleckohistorickej školy. Čoraz väčšiu dôležitosť pripisoval estetickému faktoru, ako to vo svojich teoretických statiach i v praxi presadzoval jeho starší kolega, český historik umenia Václav Wagner (1893 - 1962)[4].

VÁCLAV WAGNER bol spolu s Vincentom Kramářom považovaný za jedného z priekopníkov a súčasne i hlavných protagonistov syntetickej pamiatkovej metódy v československých reláciách. Metódy, ktorá - ako to výstižne poznamenal Ivo Hlobil - nesmerovala k prezentácii dochovanej podoby originálneho stavu vrátane zachovania stôp staroby, ale k obnove jej výtvarno - estetického výrazu.[5] Nevylučovala sa ani reštitúcia pôvodnej podoby pamiatky, napodobujúce rekonštrukcie a doplnky.

Bolo by však značne zjednodušené tvrdiť, že to boli iba podnety Václava Wagnera, na základe ktorých sa Mencl priklonil k syntetickej pamiatkovej metóde. Na tomto nepochybne dlhodobom názorovom prerode sa podieľali aj ďalšie skutočnosti, najmä impulzy súvekej umenovednej teórie a umenovedného štrukturalizmu, ktoré Menclovi pravdepodobne sprostredkoval na bratislavskej univerzite pôsobiaci akad. Jan Mukařovský (1891-1975). Štrukturalistické ponímanie umeleckohistorického vývinu v pamiatkárskom kontexte prekonávalo myšlienku o historickom relativizme slohových období, ktorými argumentovala konzervačná pamiatková metóda. Historikovi umenia to umožňovalo vzkriesiť estetickú kritiku a ponúkalo možnosť „zvoliť si" sloh pamiatkovej obnovy.

Ďalším inšpiratívnym činiteľom bol pre Václava Mencla príklad pamiatkárskej činnosti najmladšej generácie maďarských architektov - pamiatkárov, najmä Kálmána Luxa (1880 - 1961). Mencla inšpirovala najmä obnova hradnej kaplnky v Ostrihome, kde Lux postupoval metódou blízkou syntetickej.[6]

Názorový posun od konzervačnej pamiatkovej metódy k syntetickej sa u Václava Mencla v praxi po prvý raz výraznejšie prejavil pri obnove kostola sv. Emeráma na Nitrianskom hrade (1930 - 1933) v rámci akcie, ktorá bola výnimočná už tým, že počiatočná iniciatíva vyšla priamo z vládnych kruhov. Dôvodom bolo blížiace sa 1 100. výročie vysvätenia prvého kresťanského chrámu na Slovensku, tzv. Pribinovho kostola, za ktorý bol kostol sv. Emeráma považovaný. Cieľom rozsiahlych archeologických a umeleckohistorických výskumov, uskutočňovaných pod záštitou Štátneho archeologického ústavu v Prahe a Štátneho referátu na ochranu pamiatok v Bratislave bolo preskúmanie objektu za účelom objavenia čo najstarších reliktov, ktoré by v ovzduší Československej republiky pri oslave jej jubilea poslúžili ako manifestačný symbol spoločnej štátnej minulosti Čechov a Slovákov, ako názorný doklad oficiálne proklamovanej masarykovskej idey jednotného československého národa.

Kostol v Klížskom Hradišti, stav pred a po rekonštrukcii.

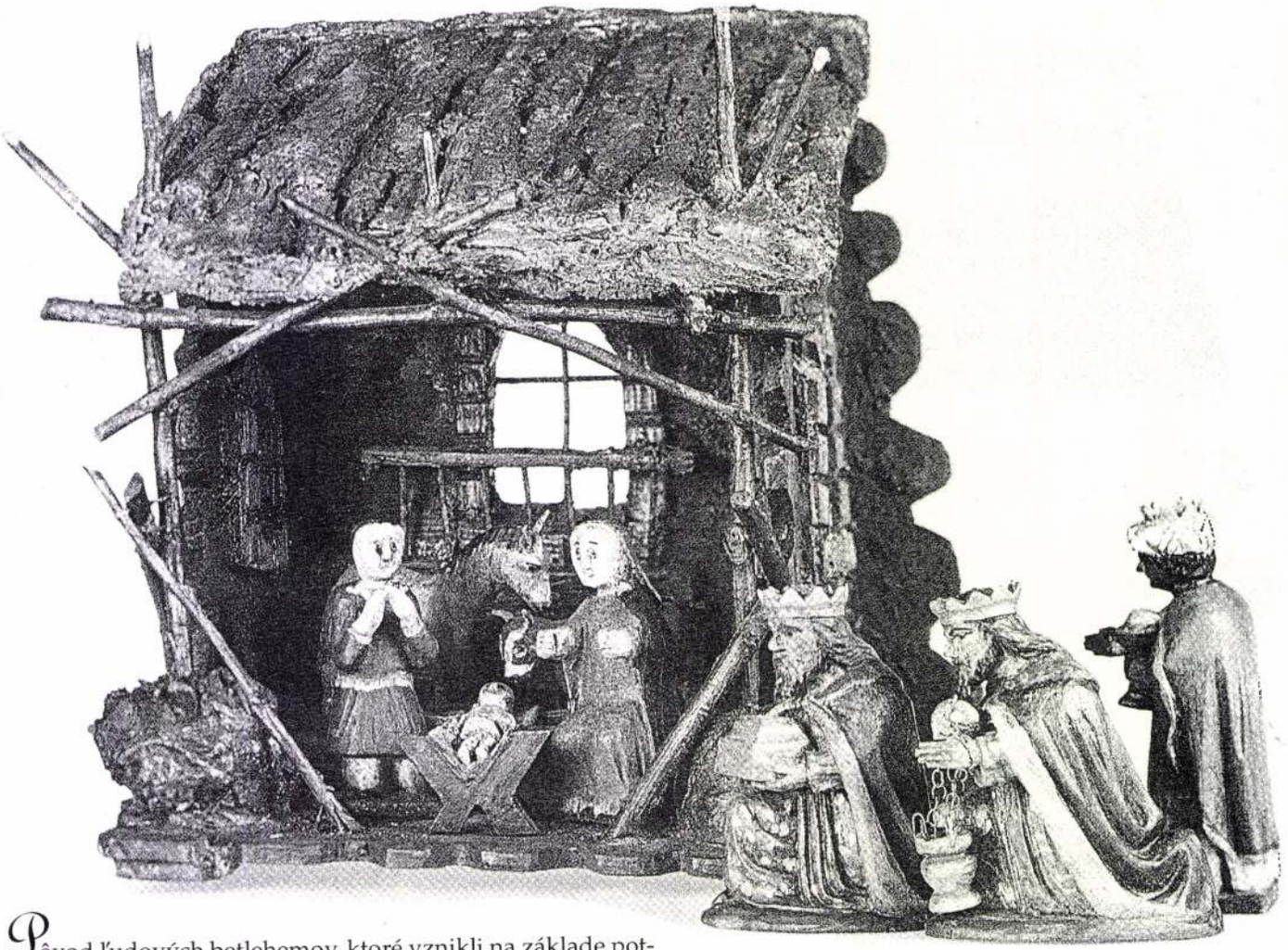

Pôvod ľudových betlehemov, ktoré vznikli na základe potreby výtvarného zobrazenia betlehemskej udalosti, hľadajú odborníci v neskorom stredoveku. Zhodli sa v tom, že ako vzory pre betlehemy mohli slúžiť neskorogotické reliéfy s námetom narodenia Krista či klaňania sa Troch kráľov a pod. Vývoj ľudových betlehemov nesporne súvisí aj s tradíciou stredovekých cirkevných vianočných hier. V priebehu vývoja nadobudli v ľudovom prostredí svetský charakter.

Ako kostolná rekvizita má betlehem v slovenskom prostredí pomerne dlhú tradíciu. Od 2. pol. 18. storočia v dôsledku osvieteneckých reforiem sa v kostoloch stávajú betlehemy nežiadúcimi a postupne prenikajú so mestského a dedinského prostredia, kde sa uplatnili jednak v obchôdzkovej prenosnej forme i v neprenosnej podobe.

S prenosným betlehemom chodievali malí chlapci vo vianočnom období. Príchod betlehemcov býval veľkým zážitkom pre starších i mladších. V 19. storočí predstavovali na Slovensku betlehemské hry najrozsiahlejšie útvary ľudového divadla. Vystupovali v nich bača, valasi, Fedor a Stacho, Kubo a anjel oblečený v dlhom bielom rúchu s papierovou korunou či železným vencom na hlave. Anjel nosieval na lakti menší betlehem, vyrobený najčastejšie z dreva alebo papieru. Komediálny efekt dosahovali herci predovšetkým konfrontáciou liturgického základu so svetským konaním postáv. Základná dejová osnova hry bývala rovnaká a mala nasledovné časti: príchod betlehemcov do domu a ich žiadosť o povolenie hrať betlehemskú hru, vstupné monológy postáv, scéna na salaši, anjel budí pastierov a zvestuje im narodenie Krista, ofera v Betleheme, záverečný vinš domácim a odchod betlehemcov.

Neprenosné betlehemy (izbové) - ako naznačuje už ich pomenovanie - umiestňovali ich tvorcovia či majitelia do rohu izby na stôl alebo na truhlu prikrytú obrusom, prípadne ozdobným papierom. V priebehu vianočného obdobia dochádzalo k preskupovaniu betlehemských figúrok, čo zodpovedalo udalostiam pred a po narodení Krista. Uprostred základne stála betlehemská maštaľka, ku ktorej smerovali kroky domácich i návštevníkov. Práve maštaľke v tomto type betlehemu venovali betlehemári - výrobcovia betlehemov najviac pozornosti. Veľmi často bývala jednoduchá, bez akejkoľvek výzdoby, ale stretávame sa aj s maštaľkami stavanými až s prehnanou nádherou.

Autormi betlehemov z fondu Etnografického múzea Slovenského národného múzea v Martine boli žväčša baníci a pastieri. Umelecky najpôsobivejšie sú betlehemy z 2. polovice 19. a začiatku 20. storočia, pochádzajúce z banskej Štiavnice a jej okolia (Nová Baňa, Banská Belá, Štefultov). Veľmi zaujímavé sú však aj betlehemy z iných oblastí Slovenska - Jelšava, Rajec, Kežmarok a ďalších lokalít.

Naše betlehemy charakterizuje snaha po vernom zobrazení motívov z pastierskeho, baníckeho, ale i roľníckeho života. Podstatnou zložkou celej, viac či menej rozsiahlej kompozície postáv zoskupených okolo scény Ježišovho narodenia, sú postavy Svätej rodiny, Traja králi, pastieri s darmi, muzikanti, ovečky, psi i ďalšie svetské motívy.

Autori ľudových betlehemov na Slovensku pracovali najradšej s lipovým drevom. Drevené plastiky väčšinou pestro maľovali. Niektorí výrobcovia v snahe zdôrazniť prírodnú krásu dreva farbenie plastík odmietali (Štiavnik, Terchová, Vrbové - Šterusy). Okrem drevených sa na Slovensku vyrábali betlehemy z papiera (Komjatice), veľmi zriedkavo aj z hliny.

Vianoce patria takmer vo všetkých kresťanských kultúrach k najväčším a najoslavovanejším sviatkom roka. Majú veľa spoločných znakov v kultúrach iných národov. Betlehemy ako súčasť vianočných zvykov patria práve k takýmto integrujúcim prvkom európskej kultúry. ■

Rozsiahle archeologické vykopávky, výsledky ktorých podnietili širokú diskusiu v radoch súvekej československej vedeckej a kultúrnej obce,[7] stali sa napokon jablkom sváru o existencii, resp. neexistencii tzv. Pribinovho kostola. V polemike o slohové začlenenie a datovanie najstarších objavených pozostatkov sakrálnej stavby zvíťazila napokon tzv. protipribinovská strana. Mencl patril k tým historikom, ktorí vykopané stavebné relikty považovali za románske a nevzťahovali ich k Pribinovmu kostolíku.

Bolo rozhodnuté rekonštruovať kostolné relikty do podoby kultového priestoru ako súčasti tzv. dolného nitrianskeho kostola. Vychádzalo sa z výsledkov Menclových výskumov. Rekonštruovaný bol jednoloďový kostolík s podkovovitou apsidou, s piliermi siahajúcimi do dvojtretinovej výšky muriva.

PROJEKT PAMIATKOVEJ OBNOVY nitrianskeho kostola sv. Emeráma, vyhotovený podľa Menclových inštrukcií Dobroslavou Menclovou, vošiel do dejín slovenskej pamiatkovej starostlivosti ako prvý pokus o uplatnenie syntetickej pamiatkovej metódy pri stredovekej stavebnej pamiatke. Stal sa ojedinelým dokladom ústupu od konzervačnej pamiatkovej metódy, u nás dôsledne presadzovanej Janom Hofmanom.

Po skončení nitrianskej akcie v roku 1933 sa Menclov odklon od konzervačnej pamiatkovej metódy ešte výraznejšie prejavil o tri roky neskôr, pri obnove kostola sv. Michala v Klížskom Hradišti (1936-1937). Išlo o pamiatku patriacu do skupiny slovenských románskych kostolov.[8]

Pred začatím prác bol kostol prakticky zrúcaninou a svojmu pôvodnému účelu neslúžil už od polovice 19. storočia. Jeho obnova preto kládla na metodiku mimoriadne požiadavky. Predpokladala nielen dôkladnú znalosť základných slohových väzieb a genetického rozvrstvenia slovenskej románskej architektúry, ale vzhľadom na značný rozsah deštrukcie aj skúsenosti z riešenia otázok technologického charakteru.

VÁCLAV MENCL nárokom kladeným na odbornosť bezosporu vyhovoval. V tom čase už disponoval potrebným zázemím umeleckohistorických poznatkov o románskej architektúre Slovenska, keďže táto od začiatku 30. rokov stála v centre jeho bádateľského záujmu. Bol uznávaným odborníkom aj na otázky súvisiace s technológiou románskej architektúry. Do roku 1936, keď sa začali práce na obnove klížskeho kostola, to dokázal pri obnove románskych emporových kostolov v Dražovciach (1933), Kolíňanoch (1933), Orešanoch (1935), Sedmerovciach - Pominovci (1936) a i.

Uplatnenie konzervačnej metódy bolo potrebné prehodnotiť aj pri obnove jednoloďových gotických kostolov na slovenskom vidieku. A to preto, že cirkev ako majiteľ a investor požiadala okrem obnovy aj o ich rozšírenie, teda prestavbu. Jednoduché, priestorovo skromné dedinské kostolíky už z kapacitných dôvodov nevyhovovali. K pamiatkárskym projektom tohto typu patril aj projekt rozšírenia kostola sv. Imricha v Častej. Podľa Menclových metodických inštrukcií ho vypracovala Dobroslava Menclová.

Interiér kostola sv. Imricha v Častej po renovácii.

Predmetom obnovy bola jednoloďová gotická stavba s pozdĺžnou loďou, polygonálnym presbytériom a vežou, datovaná vo svojich najstarších častiach až do polovice 14. storočia. Aby sa vyhovelo investorovi, ktorý požadoval zväčšiť projekt približne na päťnásobok pôvodnej plochy, navrhol Mencl pristavať k obom stranám pôvodnej lode ďalšie bočné lode s polygonálnym uzáverom. Po statickom prieskume, ktorý ukázal labilitu gotickej klenby, sa tu metodicky uplatnila anastylóza. Klenbu zamerali, demontovali a po výstavbe nových arkádových pilierov znovu osadili na pôvodné miesto. Po prvý raz v dejinách našej pamiatkovej starostlivosti sa pamiatka reštaurovala takýmto spôsobom.

Súčasťou prieskumných prác bol aj prieskum muriva interiéru gotickej lode kostola. Pod sekundárnymi vápennými nátermi boli objavené neskorogotické nástenné maľby. Aby pri stavebných úpravách nedošlo k ich deštrukcii, bola zachovaná výmaľba s christologickou tematikou zabezpečená. Na Menclov podnet ju v roku 1936 Jiří Jelínek sňal a o rok neskôr ju sekundárne osadili na severnú stenu novovystavenej južnej lode. Ako vyplýva z doterajších prieskumov išlo pravdepodobne o jeden z prvých transferov nástennej maľby na Slovensku.[9]

Nemenej dôležitý bol podiel Václava Mencla ako pamiatkára aj pri obnove našich stredovekých mestských kostolov. Keďže väčšina z nich bola pod patronátom uhorských pamiatkových orgánov už v minulom storočí obnovená, postupovalo sa zväčša konzervačným spôsobom. Aj v tejto oblasti odviedol Mencl kus práce. Azda najzreteľnejšie je to v prípade minoritského kláštora s priľahlým kostolom sv. Ladislava v Levoči (1932-1939), ktorá čo do významu pamiatky a dĺžky trvania reštaurátorských prác patrila medzi naše najväčšie a vôbec najvýznamnejšie pamiatkárske projekty v medzivojnovom období. Už jej začiatok bol dramatický. Zo strany referátu bolo treba zviesť boj o samotnú existenciu pamiatky, keďže majiteľ stavby, Centrálna správa cirkevných veľkostatkov, mala v úmysle obnoviť len kostol a minoritský kláštor chcela asanovať. Pri prieskume pamiatky sa našli v priestoroch kláštora i kostola nástenné maľby. Po novom zastrešení kostola a základnej hmotovej stabilizácii architektúry bol minoritský kostol obnovený a kláštor adaptovaný. Mencl využil možnosti, ktoré mu syntetická pamiatková metóda ponúkala a za primárny sloh pamiatkovej obnovy „zvolil" gotiku. V závislosti od toho dal potom vybúrať renesančné okná kláštorného ambitu a rekonštruovať gotické arkády. Krížová chodba kláštora tak nadobudla svoj relatívne autentický gotický vzhľad.[10]

Levočský pamiatkový projekt bol poslednou pamiatkovou akciou Václava Mencla na Slovensku. Rok 1939, keď sa práce na obnove minoritského komplexu v zásade skončili, dal bodku aj za činnosťou Štátneho referátu na ochranu pamiatok na Slovensku. Zmeny v spoločensko-politických pomeroch spôsobili, že Václav Mencl spolu s mnohými ďalšími českými odborníkmi opustil Slovensko. Zostali však fundamentálne umeleckohistorické práce o slovenskej stredovekej architektúre a kus dobre vykonanej pamiatkárskej práce. Tá dokazuje, že Václav Mencl nekliesnil cestu len slovenskému dejepisu umenia, ale aj slovenskej pamiatkovej starostlivosti.

Poznámky

1. Jankovič, V.: Kapitoly z dejín pamiatkovej starostlivosti na Slovensku. Pamiatky a príroda, 7, 1986, č. 5, s. 36.
2. O živote a diele Václava Mencla pojednávajú najmä Dvořáková,V.:Jako by to bylo včera. Pocta Václavu Menclovi k sedmdesátinám. Umění, XXIII, 1975, s. 444-447. Táže: Václav Mencl. Kapitoly z českého dejepisu umění, II. Praha 1987, s. 317-325., J. L.:Václav Mencl (1905-1978), Dobroslava Menclová (1904-1978). Vlastivedný časopis, XXVIII, č. 2, 1979, s. 95-96., Kahoun, K.: Václav Mencl. Výtvarný život, 29, č. 6, 1984, s. 17. Kahoun, K.: Syntetik dejín našej architektúry. Pravda, 15. január 1985, s. 5., Bakoš, J.:Český dejepis umenia a Slovensko. Umění, XXIV, 1986, s. 211-255.
3. K priebehu obnovy románskeho kostola v Kalinčiakove (predtým Varšany) bližšie úradná agenda v archíve Štátneho referátu pod heslom Varšany, č. 2192/31, 1235/32, 2501/32.
4. Viď. korešpondencia Václava Wagnera a Václava Mencla uložená v Památníku národního písemnictví v Prahe.
5. Bližšie Hlobil, I.: K otázce teorie památkové péče v systému české socialistické republiky řízené státem. Umění XXVII, 1973, s. 213 a n., Hlobil, I.: Václav Wagner. Kapitoly z českého dějepisu umění II. Praha 1987, s. 295 a n, Hlobil, I.: K výtvarnému aspektu československé restaurátorské školy. Zborník Rožňava, Rožňava (OSPSOP), 1982, s. 119 a n.
6. Dercsényi, D.: Historical Monuments in Hungary. Restoration and Preservation. Budapest 1969, s. 27 a n.
7. O priebehu nitrianskej akcie bližšie pozri Böhm, J. - Mencl, V.: Výzkum na hradě nitranském 1930-1931. Památky archeologické, Skupina historická, 1, Praha 1931, s. 64-79. Nitra, dejiny a umenie nitrianskeho zámku, Trnava 1933. Wagner, V.: O Pribinovom kostole v Nitre. Slovenské pohľady 49, 1933, s. 471-472. Hanuliak, N.: Archeologický výskum NKP Nitra. Ochrana pamiatok a prírody v západoslovenskom kraji, 2, 1988, s. 13-18.
8. Mencl, V.: Stredoveká architektúra na Slovensku. Praha-Prešov 1937, s. 128-129.
9. O priebehu obnovy kostola sv. Imricha v Častej bližšie Mencl, V.: Konstruktivní povaha gotické síťové klenby. Zprávy památkové péče, II, 1938, s. 4 a n, tiež úradná agenda v archíve Štátneho referátu pod heslom Častá, č. 9534/36, 2297/36, 2319/36 atď. (uložené v Dokumentácii SÚPS).
10. K obnove levočského minoritského komplexu bližšie úradná agenda v archíve Štátneho referátu pod heslom Levoča č. 1460/39, 147469/39, 3463/38. (Dokumentácia SÚPS).

VIERA OBUCHOVÁ, ZUZANA ŠEVČÍKOVÁ

Bratislavská reduta

K mnohým nehnuteľným kultúrnym pamiatkam Bratislavy, a najmä k tým, čo sa nachádzajú mimo historického jadra, nejestvujú podrobne spracované historické, umelecko-historické, architektonické výskumy, ani nie sú o nich napísané monografie. Jednou z takýchto zaujímavých impozantných budov Bratislavy je aj mestská kultúrna inštitúcia Reduta, nachádzajúca sa v priesečníku dnešných ulíc Mostovej a Palackého. Základné údaje o dobe výstavby, autoroch projektov sú známe, menej známe sú však strety dvoch názorov na to, kde táto kultúrna inštitúcia mala pôsobiť, či v rekonštruovanej sýpke alebo v novopostavenej budove. Z historického hľadiska nie sú doteraz známe a publikované ani ďalšie okolnosti - prvá svetová vojna, celková politická situácia a jej vplyv na výstavbu Reduty, konkurzné zabezpečenie prác, konkrétne návrhy nábytku, zúčastnené firmy a pod., ktoré sa dajú objasniť vďaka bohatým prameňom uchovaným v Archíve mesta Bratislavy (AMB).

NALIEHAVÉ spoločenské potreby mesta, zmena životného štýlu, potreba reprezentácie a vyšších foriem spoločenského styku vyvolali začiatkom 20. storočia vôľu adaptovať pôvodnú erárnu sýpku z roku 1773 na koncertnú sálu, knižnicu a prednáškové siene. Architektúra sýpky od F. A. Hillebrandta bola situovaná pozdĺž Mostovej ulice a mala tri poschodia. Na základe archívnych plánov a fotografií možno konštatovať, že to bola monumentálna, proporčne vyvážená stavba s dôrazom na funkciu. Architekt splnil nielen utilitárne nároky, ale aj slohové a estetické kritériá: hmotu stavby modeloval nízky reliéf lizén a pásová rustika prízemia. Tento jemný reliéf oživovali len luisézne rizality s trojuholníkovým frontónom a plastickým erbom v kartuši a za ním bola na kratších stranách stavby atika s vázami. Sýpka bola pozdĺžne priechodná, zrejme s drevenou konštrukciou podlaží a troma vnútornými schodišťami. Monumentálne kamenné portály s polkruhovým záklenkom a hlbokým vyžľabením v ostení mali nad piliermi klasicistické vázy. (AMB, Pozostalosť G. Weyde, kr. 4).

Dvorný architekt koncipoval stavbu tak, aby obsiahla až 160 000 bratislavských meríc pšenice. Už v čase následníkov Márie Terézie slúžila budova ako vojenský sklad (Ortvay T., Geschichte der Stadt Pressburg, 1905, str. 163). V roku 1901 odkupuje budovu mesto so zámerom vytvoriť z nej palác kultúry - išlo o značnú využiteľnú plochu - až 3150 m^2. Napriek tomu, že bol mestskou radou schválený rozpočet aj projekty, mesto sa rozhodlo budovu zbúrať, no začas ešte slúžila ako úradovňa mestských vodární a elektrárne. V tom čase už prebieha veľký boj za záchranu barokovej pamiatky, ku ktoré-

1

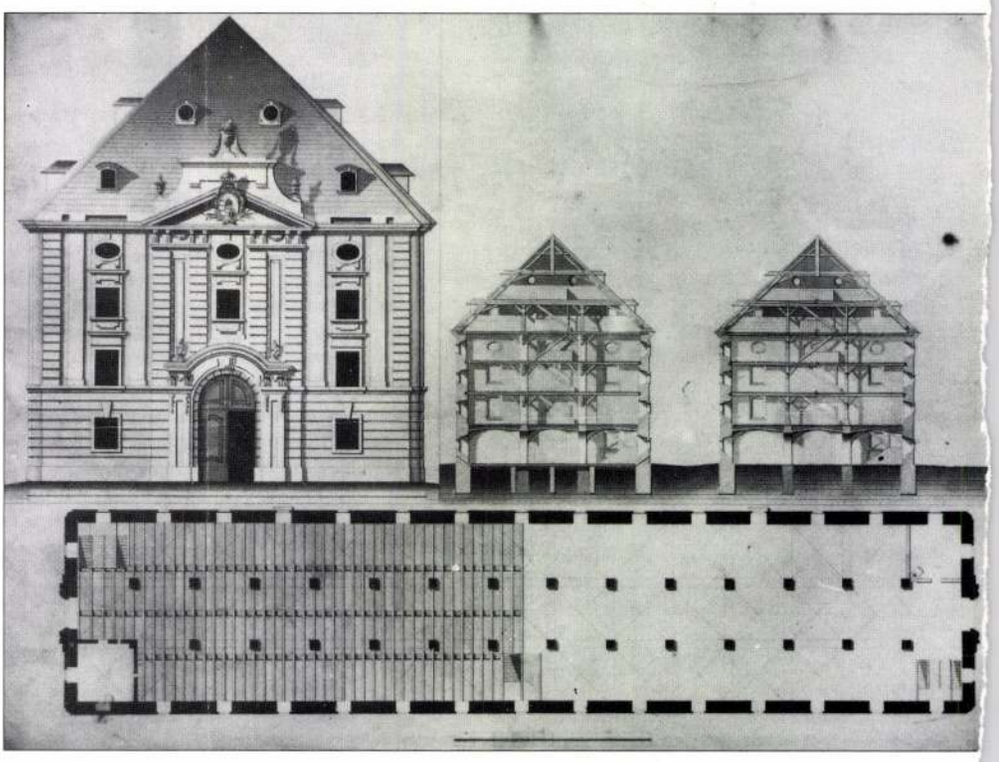

REPRO: I. CIULISOVÁ, FOTOARCHÍV SÚPS

Mencsel Péter fm.

→ Turi Éva fm

MŰVÉSZET 1985/11-12

/38

Menczel Péter grafikus

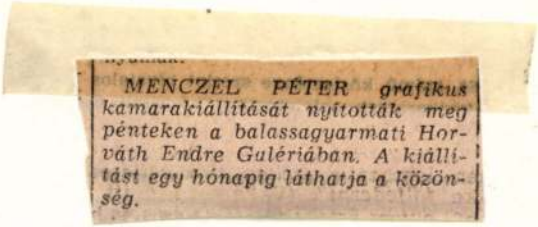

MENCZEL PÉTER *grafikus kamarakiállítását nyitották meg pénteken a balassagyarmati Horváth Endre Galériában. A kiállítást egy hónapig láthatja a közönség.*

Szegzárd Hírlap, 1985. II. 2

Menczel Róbert, díszlettervező

a Zalaegerszegi Állandó kiinkor

előadásához a díszletet tervezte

Szekrényesy Júlia. Pamflet a szerelemről 12.

Élet és Irodalom Bp. 1983. márc. 11 XXVII/10

Menczel Róbert, díszlettervező

a szegedi színháznak készített díszleteket

az 1981-82-es évadban

Nikolényi István: Színfalak között és mögött 91-96

Tiszatáj, Szeged, 1982. június XXXVI/6

Menczel Róbert, dúlettervező

a Veszprémi Petőfi kiskor dőadósának

a dúletát terveste

Stuber Andrea: A vörös postakocsi 2-3

Új Tükör, Bp. 1986. nov. 9. XXIII/45

Menczel János

puskaműves Kassán

1631-ben megnősült

o Kemo

272. l.

NEMZETI SZALON
1927

MDK

Mencz

Győrszigeti kórház és kisdedóvó intézet.
fam. Mencz és Bergh rajza, Ürömy József müv
müve.

Vas. Ujs. IX.1862, V.18. 232 l.

Menzel Adolf

Joachim József arcképe nyugat-berlini bélyegen

Kisalföld, Győr 1969. dec. 20.

Menczel Aladár, szobafestő

A Pécsett müködött legjelentősebb kisiparosok adattára.
-Mint segéd,Tirolban,Klagenfurtban,Bécsben,Grácban dol
ozott.Ppcsett 1900-ban önálló.3 swgéd és 2 tanonc.Ipartes
tületi tag. 166.old

B.Horváth Csilla: Mozaikok a pécsi kisipar történeté-
ből az 1930 as években 149.old.

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

MENCZEL Róbert díszlettervező

Jászai Mari díj 1993

MDK

Menczer Aladár

Modern magyar reklámkulturát! Magyar Grafika 1929. 3-4. sz. 49-52.l.

N. 34. 1/18 sessio, 5 tízláb^2, 1 forint, 40 5/8 dénár, Censuális [Csáky L. u. páratlan oldal]
1735. Halas Imre, a halastó mellett
1779. Strása ház[192]
1789. jan. 16. Sárenpok Mártonnak a város eladta 570 forintért
1796. Scharenpess Márton[193]
1811. Kapczás Márton[194]

N. 35. 1/7 sessio, 12 6/7 tízláb^2, 3 forint, 61 1/2 dénár, Censuális [Deák F. u. páros oldal]
1656. Füzes Gergely jobbágy ?[195]
1660. Lévay Szabó János, Ketheli Szabó János, 1/4 sessio, katolikus, 8 fő ?[196]
1735. Örök háza a kapu mellett
1744. Sverta Pál
1769. ápr. 22. Benkovics András, másképp Sverta, és sógora Lehoczki László eladta Svarch István német vargának 330 forintért
1763, 1764. Lehotzky László[197]
1772, 1773, 1774, 1776, 1777, 1778, 1779, 1780, 1799, 1801. Matuska Albert[198]
1811. Pirkler varga[199]

N. 36. 1/6 sessio, 15 tízláb^2, 4 forint, 21 7/8 dénár, Censuális [Deák F. u. páros oldal]
1656. Czyráky Pál jobbágy ?[200]
1660. Czyráky Pál, 1/4 sessio, katolikus, 5 fő ?[201]
1735. Szengróti Mólnár Mihály
1779. Herbai György[202]
1796. Herbai Györgyné[203]

N. 37. 1/6 sessio, 15 tízláb^2, 4 forint, 21 7/8 dénár, Censuális [Deák F. u. páros oldal]
1656. Szabó János szabados ?[204]
1660. Szily Szabó István, 1/4 sessio, katolikus, 6 fő ?[205]
1735. Márkovics Ferenc
1735. dec. 3. Csiszár Szabo János vette meg
1736. Légrádi a megye katonája vette meg
1759. szept. 10. Lendorffer György megvette 105 rajnai forintért
1779, 1780, 1781. Strobl Fridrik esküdt[206]
1796, 1797, 1799. Palis Mátyás[207]

N. 38. 1/12 sessio, 7 1/2 tízláb^2, 2 forint, 10 7/8 dénár, Censuális [Deák F. u. páros oldal]
1656. Csapó György hajdú ?[208]
1660. Csapó Györgyné most halt meg az ura, 1/4 sessio ?[209]
1735. Kis Kata, másképp Catharina Posa
1744. dec. 11. Lukács György vette meg
1746. aug. 27. Krajczár Szabó János vette meg utána pedig Szerte István
1762. szept. 15. Biro Imre lovas katona vette meg
1763. Biró Imre[210]
1775, 1776, 1779, 1796. Joakhim György[211]

N. 38 és 1/2. 1/12 sessio, 7 1/2 tízláb^2, 2 forint, 10 7/8 dénár, Censuális [Deák F. u. páros oldal]
1735. Mencsely Ádám kőműves
1743. Devecseri Lőrinc vette meg ezt a házat
1747. Tapolczkaj Német Mólnár
1764. okt. 15. Czikker János eladta Markl Tóbiás mészárosnak 400 forintért
1767. márc. 28. Markl Tóbiás eladta Kirschner Jánosnak 450 forintért
1767. máj. 21. Kirschner János és Markl Tóbiás közötti szerződést visszamondták, Markl Tóbiás eladta Venczel József német vargának 420 forintért
1796. Venczel József[212]

N. szám nélkül 38. és 90. között a sáncon [Deák F. u. páros oldal]
1792. Kolozsváry Ferenc úrnak Balázsovits Mihály új telket alakít ki és „census alá adja a következő conditiokkal": Méretei az utca felé: hossza 14, az árok felé 14 1/2, a N. 90. felé szélessége 7, a N. 38. felé 8 bécsi öl, amely ölek az „Uraságnak Mértékje" szerint 38 2/5 négyzetláb ölet tesznek ki. A telket engedély nélkül nem lehet megnagyobbítani. Amíg kertként használja Kolozsváry úr, addig a censusa 20 forint, ha épületet emel rá, akkor 10 arany és 75 400/512 dénár (?). Szalma, széna más gabonaasztagot nem tárolhat rajta. A víz járását meg kell hagynia, de kerítését átviheti az árkán, de a közlét nem szoríthatja el.[213]

N. 39. 1/6 sessio, 15 tízláb^2, 4 forint, 21 7/8 dénár, Censuális [Deák F. u. 11.]
1656. Szekér Benedek hajdú ?[214]
1660. Szekér Benedek hajdú, 1/4 sessio ?[215]
1735. Szili Szabó György
1742. aug. 3. Kemenessy Mátyás özvegye vette meg
1751. nov. 6. Hericz János hajdú
1763. aug. 21. Hericz Jánostól megvette Zámbo Ferenc 78 forintért
1765. márc. 19. Zámbo Ferenctől megvette Horváth György 60 forintért
1779. Horváth György[216]
1796. Havranek József[217]

N. 40. 1/4 sessio, 22 1/2 tízláb^2, 6 forint, 32 3/4 dénár, Censuális [Deák F. u. 3-9.]
1656. Pintér János jobbágy ?[218]

Mencsely Ádám Zörnius

Menčsik Ferenc

budapesti könyvkötő

l.

Rexa Dezső:

Pest - Pilis - Solt - Kis -

Kun vármegye emlékei -

Bp. 1931. 13. l. és

VII. tábla

tatárjárás után lett az akkori haditechnika követelményeinek megfelelően átépítve. Ebben az időben a földnyelv tulajdonképen még sziget volt és belsejében a szárazföld felől csak az apátiak által védett csatorna felvonóhídján lehetett jutni. Ennek a fölvonóhídnak a helye, az 1781-ből ránkmaradt úgynevezett József császári térképen még jelezve van.

A váron kívül, a párkányhegyeken, a kisebb őrhelyek egész sora emelkedett. Ilyenek állottak a Visszhang-dombon-, a Kiserdő-, Aranyház-, Csere- és Csúcshegyek ormán. De a földnyelv déli csúcsánál épült Ujlak is erős védelmi művel volt ellátva, hogy a szoros felől esetleg támadó ellenséget föltartóztathassa.

Hogy az anyavár és erődítése milyen volt, azt egy 1667. évi alaprajzból ismerjük. E szerint a magva tulajdonképen nem volt egyéb, mint egy erődített monostor, mely magában foglalta a templomot és a quadraturás monostor épületet. A parti meredek oldalon két hengeres, római alapépítményű, a belsőn pedig egy bástyatorony védte a falakat, melyeket ezenkívül még kettős, támpilléres, helyenkint facölöpös falak vettek körül s együttvéve mintegy 30 hektárnyi területet fogtak be.

A vár élete a török világgal lett különösen mozgalmassá. Főleg Veszprém, Palota, Fehérvár bukása után, mikor birtoklásától sokban függött az egész zalai part sora. Érthető tehát, hogy a török szívós kitartással, szám-

Mende A.

M.D.K.

épitész és
ácsmester

villa terveinek homlok-
zati tervét körli a lap (alatta
az alaprajzát is) az 1. sz. mellék-
leten.

Budapester Bauzeitung, Zeitschrift für Bauwesen,
Bp.1875. IV.évf. 47. sz. 290 old.

Mende Ágoston M.D.K.

(Drezdában élő) építész

tervezte a Miskolcon az ág. ev. egyház által építendő hétemeletes bérhárat [az előző számban iskoláról és tornacsarnokról volt szó!] – Adler Károly városi főmérnök pedig Mende távozása után a műveretéssel biratott meg.

Vállalkozók Lapja, Ep. 1896. XVII. évf.

máj. 27. sz. 2. old.

M.D.K.

Mende A. salgótarjáni építés

nyert megbírást a Salgó-
tarjánban építendő protestáns
templom terveinek elkészítésére
és a munkálatok vezetésére

Bauzeitung für Ungarn, Bp.1879. VIII.évf.

febr. 2. sz. 48. old.

M.D.K.

Mende Ágost, építés

tervei szerint a Hermina-
uton a főváros által adomá-
nyozott helyen épülő evangé-
likus templomnál megtar-
tottak az alaphöletételt.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1890. XIX. évf.
nov. 10. sz. 252.-253 old.

Mende A. épitész

M.D.K.

tervei és műveretése szerint épül fel a Feld-féle Városligeti nyári szinház

Bauzeitung für Ungarn. Bp. 1879. VIII.évf.

Jan. 26. sz. 36. old.

MDK

Mende Gusztáv

F.J. : Téli tárlat a N. Szalonban. Pesti Hirlap 1938. jan. 23.

MDK

Mende Gusztáv

Az Ikva pataknál, ceruzarajz

Régi udvar, ceruzarajz

Vasöntés/vázlat/, of.

Felszabadulási Ünnepi Hónap keretében rend. képzőm.kiáll.kat. Sopron

MDK

Mende Gusztáv

Tehéncsorda a kornyi tónál, temp.

Soproni városrész, ceruzarajz

Szt. Mihály utca, ceruzarajz

Felszabadulási Ünnepi Hónap keretében rend. képzőm.kiáll. kat. Sopron.

MDK

Mende Gusztáv

Házi muzsika, of.

Ipari tanulók, of.

Kilátás Badacsonyfa, of.

Felszabadulási Ünnepi Hónap keretében rend. képzőm.kiáll. kat. Sopron.

MDK.

Mende Gusztáv

1965-ben Sopronban kiállitott.

Kisalföld 1965 ápr.lo. lap -

Mende Ágost

budapesti épitész

Ivód

Z

Bauzeitung für Ungarn

1876. 324. l.

Mende A

épitett

Ind

Bauzeitung für Ungarn

1876. 67. l. (Landwirthschaftliche Bauten; ~~[illegible]~~ tervrajzokkal.)

Mende

A XX. század első évtizedeiben a nyugati utkereső nagymesterek alkotó tevékenysége és tanulságai nyomán ill. a magyar épitőhagyományok és a nép sajátos épitőszemlélete alapján indult el a korszerü magyar épitészet keresése./Pogány,Málnai,Medgyaszay,Lajta, Wigand ill. Jánszky,Zrumeczky,Györgyi,Mende,Kozma, Kós/.

Koczogh Ákos:A modenr művészet utjai
Népmüvelési Propaganda Iroda 1972 55.old.

MDH

Mende épitész

Kárpáti A: Magyaros épitészeti...kiáll. a N. Szal.-ban. Magy. Iparmüvészet, 1930. 162 l.

MENCSIK TIVADAR, nyomdász

1909-ben Szombathelyen nyomdászsztrájk a Vasvármegye Nyomdánál. A tulajdonos, Lingauer Albin felterjeszti a jogtalanul kilépett munkások munkakönyvét az Iparhatósághoz Csobolya István, Bernát Endre, Singer Manó, Hacker Artur, Mencsik Tivadar, Plaszek Ferenc, Borsiczki Lajos, Burger József. 102.old

KUNTÁR LAJOS: Nyomdászmozgalmak Szombathelyen 1892-1914, 89.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969.1.szám, Szombathely

MDK

Nemcsnikov [építész]

Tervezte a debreceni építőipari technikum épületét.

Kádár Zoltán: Debrecen művészi fejlődése a felszabadulás után. Alföld, Debrecen, 1955. tavaszán, VI. évf. 1-2. sz. [redacted] 47. l.

MENCSIK János egri asztalosmester. Egerben már az 1733. évi adóösszeirásnál szerepel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Mencsik János, egri asztalosmester

1733-évi adóösszeírásban szerepel.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

366. old.

Menczl János

a kassai puskacsinálók
és lakatosok céhmes-
tere 1638-ban,
1639-ben, 1641-ben
1643-ban, 1644-45 ben
1646-47 ben

l.
Arch. Ért. 1901. 79. l.

t,vizióját/felső rész/ adja.Az
beleső,akiknek kompozicionális
ifjut.A felső csoporttal gesztu-
.Az alsó csoporton nyilvánvalóan
ső rész is nozgalmas és drámai,
vitel /1517/ /Lo spasimo di Sici-
eszi zsenijének.Sok alakot ad,
e elvész a kompozicióban.Vannak
alakja/,amelyek jobbak.A kompo-
Romanora vall,
kban/még több táblakép ismeretes
ebb csak az ő Pervei,vagy váz-
Ferenc Madonnaja a Louvreban,

M.D.K.

Menczer György, gyöngyösi ácsfallér

1758-ban a gyöngyöspüspöki vendégfogadó építésénél dolgozik.

HEVES MEGYE MŰEMLÉKEI I. Irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 366. old.

Menczer Lajos

Építész, a Vár fogmíj-
beépítéseivel foglalkozott.

Dragonik Tamás: Szubjektív hang
a „várnegyed-vitához"
Műemlékvédelem 1962 1 sz. 36. l.

Milyen kitüntetéseket kapott:

Mikor és hol volt külföldi tanulmányutor

MDK

Menczer Mihály

Épül, szépül fővárosunk. Magy. Nemz. 1949. nov.12.

MENCZIK Antal bronzöntő

KONRÁD Imre: Akik a szobrokat öntötték. =
Heti Budapest, II. évf. 33. sz. 1990. aug. 31.
16. p. ill.

(A budapesti szobor - bronzöntőmesterekről)
XIX.-XX.sz.

RIECHISCH WEISSENB. ist die Haputstatt
eztere erst Ao. 1735 vō neuē auferbaut

50.1: 58.7 cm.

23-91-1.

Belgrád.

A SAU FL (SAVUS FLUVI
VIUS) összefolyásánál látjuk
és várost, alatta pedig BELGR
szemlélhető látképben. Feli

BELGRAD
sive ALBA
Serviae Metropolis ubi S
miscetur, una cum arce m
vis Hungariae appe
per M. SEUTTER, S.C. et C.

ez után: BELGRAD od. GRIECHIS
die Haupt Statt der Pro
nau und Sau Strom, ist s
und wird daher der Schlü
durch MATTH. SEUTTER Ihr
Königl. Catho. Majestät
az Erklärung derer im Grund-R
dete: A. Die obere Vestu

MENCZER Frigyes mérnök XVIII. szd. MDK.

Tóth Andrásné Polényi Nóra: A mérnöki szervezet kialakulásának előzményei Budán és Pesten. Tanulmányok Bp. multjából. 1956. XI. köt. 93. l.
(58. jegyzet)

Menczer Bernát

temesvári templomfestő

Életr. archeji

l.

Szmida Sajós

A temesvár-gyárvárosi millenniumi rk. templom tört.

I Temesvár (c. n.)

92, 93. l.

I V Ó

gyar Barátai Egyesületének a Müemlékek
utca 10./ tanácstermében
6 órakor tartandó
g y ü l é s r e.

ág jelentése.
sztmány megválasztása.
.

Az előkészitő bizottság nevében

Gerevich Tibor

Menczer Bernát

templomfestő

élete és arck-

l.

Szmida Lajos-A

temesvár-gyárvárosi

millenniumi r.-k.

templom története-

Temesvár 1901.

92, 93. C 109. l

Történelmi és Régészeti Értesítő VII. 163.

1963 ÁPR 23

ALFÖLD 1963. április 23., kedd

1021

Megnyilt megyénk képzőművészeinek közös tárlata

Vasárnap nyilt meg a győri műcsarnokban a győri és a soproni képzőművészeti munkacsoport első közös kiállítása, melyen mindkét munkacsoport az utolsó három év művészeti termésének legjavát mutatja be.

A kiállítás megnyitóján megjelent kétszáz látogatót Mende Gusztáv soproni festőművész üdvözölte, majd dr. Katona Lajos, a megyei tanács vb. elnöke, országgyűlési képviselő mondott megnyitó beszédet. Örömmel üdvözölte a két munkacsoport közös kezdeményezését, és reményét fejezte ki, hogy hasonló közös tárlatokat a jövőben is rendeznek.

Beszédében a művészeti élet időszerű problémáival is foglalkozott. Egyebek között a következőket mondta:

— Nagy előrehaladást tettek művészeink a korszerűség, a kifejezési formák és a tartalom egységének megteremtésében. A művészet értékeit közkinccsé kell tenni, azonban a művészet csak akkor válik közkinccsé, ha azt minél szélesebb tömeg fogadja be és érti meg. Megyénk művészei járható utakat követnek, nem találkozunk náluk szélsőségesen absztrakt alkotásokkal.

A művészet céljait illetően a következőkről beszélt:

— A beteges dekadenciában született alaktalan művek nem szolgálják szocialista kultúránk előrehaladását, de az egész világ művészetében is nagyon kétes értéket képviselnek. A mi művészeink nem sznoboknak, hanem a dolgozó népnek alkotnak, s ez rendkívüli felelősséget ró rájuk. A művészeknek fontos szerepük van a dolgozók tudatformálásában, érzelmi érzékenységük kialakításában és gazdagításában. Ma már senki előtt sem vitás, hogy a művészetek egyre nagyobb társadalmi szerepet kapnak, de a művészet csak akkor találja meg méltó helyét korunkban, ha részt vesz a bennünket körülvevő valóság feltárásában, művészi értelmezésében és megismertetésében.

A szocialista művészek feladatairól szólva a következőket mondotta:

— Olyan alkotásokat várunk, amelyekben helyesen és magas művészi színvonalon tükröződnek társadalmunk építésének folyamatai, melyeknek hőse a szocializmust építő közösségi ember. Az igazi művészet mindig progresszív gondolatokat, forradalmi szemléletet képvisel. Ennek megoldása már nemcsak kötelesség, hanem a valóság felismeréséből fakadó meggyőződés kell hogy legyen. Természetesen szükség van kísérletezésre is, de csak valamely célból, s mi sem lehet lelkesítőbb cél, mint dolgozó népünk jólétének szolgálata.

Megyénk képzőművészetéről szólva hangsúlyozta:

— A képzőművészek lelkes munkával kapcsolódtak be kulturális feladataink megvalósításába. Érezhető az a törekvésük, hogy színvonal és eszmei mondanivaló tekintetében felzárkózzanak az országos színthez. Elismerés illeti őket eddigi lelkes és jó utakon járó alkotó tevékenységükért és e kiállításon is megnyilvánuló fejlődésükért.

A megnyitó után a látogatók megtekintették a kiállítás anyagát, majd beszélgettek a kiállító művészekkel.

Az ízléses elrendezésű, tartalmas tárlatot május 5-ig láthatjuk.

KISALFÖLD
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜ

Kisalfö

GYŐR, 1963. ÁPRILIS 23., KEDD

AZ MSZMP ÉS A MEGYEI TANÁCS LAPJA

Biztatást!

Mindig megrémíti az embereket a kár, egy kicsit kapkodóvá, bizalmatlanná teszi őket. Efféle hangulattal találkozhattunk a megye szövetkezeteiben, ahol a víz szántott, bevetett földeket öntött el, gazdasági épületeket rongált meg. Főleg az olyan közös gazdaságokban találhatunk izgatottságot, ahol még az öregek sem emlékeznek határukban árvízkárra. A kár okozta

Százmilliók zárták s

Díszünnepség Győrött Lenin születésének 93.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Győr-Sopron megyei és Győr városi Bizottsága, Győr-Sopron megye és Győr város Tanácsa, a Szakszervezetek Megyei Tanácsa, a Hazafias Népfront megyei és városi bizottsága és a Magyar—Szovjet Baráti Társaság megyei elnöksége tegnap este 7 órakor Győrött, az SZMT Jókai Mór Művelődési Házában díszünnepséget rendezett Lenin születésének 93. évfordulója alkalmából. Az elnökségben helyet foglaltak az MSZMP megyei és városi bizottságának, a megyei és városi tanácsnak, a társadalmi és tömegszervezeteknek a képviselői. Megjelentek az ünnepségen az ideiglenesen hazánkban tartózkodó szovjet hadsereg küldöttei.

A szovjet és magyar himnusz elhangzása után Belo-

hogy a szocializmust a tömegek alkotják. Nagy jelentőséget tulajdonított a vezetésnek, ezért emelte ki a párt szerepét. Nagy jelentőséget tulajdonított az elméletnek, ezért alapozta meg elmélettel is szilárdan minden elhatározását. Mindenekelőtt azonban azt hirdette, hogy a tömegek alkotó kezdeményezését nem pótolhatja semmi, és rendületlenül bízott a tömegek teremtő erejében. A Magyar Szocialista Munkáspárt ezt a lenini útmutatást követi azáltal, hogy a tömegekre támaszkodik, hogy hazánk minden lakosát tömöríthesse a szocialista társadalom felépítésére. A lenini normáknak ez a következetes betartása eredményezte, hogy pártunk az elmúlt években igen nagy fejlődésen ment át, munkáját valóban a dol-

1964 NOV. 7.

1021

4

Mende Gusztáv emlékkiállítása

SORAKOZNAK képei a falakon, de ő nincs jelen. Nem lép már többé hozzánk kérdő tekintettel, lehetetlen kérdéseinkre nem válaszol a jó barát elnéző mosolyával, s nem jön tűzbe, amikor egy-egy neki való probléma bukkan elő beszélgetés közben. Mende Gusztáv emlékkiállításán a művészasszony feleség gondos válogatásában egy befelé élő, de zárkózottságában is nagyon gazdag életű művész útjának mérföldkövei előtt állunk.

Mende Gusztáv az örökké nyugtalan, örökké újat kereső, önmagával folyton elégedetlen művész számára minden járt út zsákutca, mert nem akar ismételni, még akkor sem, ha jobban tudja annál, akitől tanulta, aki az új ösvényeket keresi, akinek belső titkos hitvallása ez a keresés mindaddig, amíg életének egy ritka szép szakaszában rá nem talál arra, amit keres. Amit tud, azzal elégedetlen, pedig nem egy festő elfogadhatná életművének azt, amit egy-egy ilyen kereső periódusában alkotott. Gondoljunk csak impresszionista korszakának leheletfinom kompozicióira, neoklasszicista érájának finom rajzú és színskálájú vásznaira, köztük a „Soproni ringlispil"-re, vagy az úgynevezett soproni zsánerképeinek korszakára, az új termést mustráló poncichterre, az „Új bor"-ra.

TUDJA, amit tudnia kell, elsajátította, birtokba vette a technikát, művészi fokon fest, ez másnak talán elég, de Mende Gusztávnak nem. Tovább keresi azt a többletet, amit csak ő adhat, mert csak az ő lelkében van meg: önmagát. S amikor látja, hogy azon az úton, amelyre rálépett, nem jut el oda, ahova szeretne, önmagához, nem sajnál időt, fáradságot, munkát: habozás nélkül előlről kezdi a keresését.

Így járja végig az akadémiáról kikerülve az impresszionizmus útját. Napfényt és levegőt lehelő akvarelljei már a harmincas évek elején a kiforrott művészt állítják elénk, aki egy 1937-es olaszországi út hatása alatt ismét beleszeret a klasszikusokba, és fest neoklasszicista stílusban néhány remek képet. Impresszionista tudásának egész fegyvertárát felvonultatja egyik legművészibb képén, a „Feleségem, fekete fátyolban" címűn. Ez a portré remek lélekábrázolással, háromszöges formamegoldással, kitűnő rajztudással, a kékek, szürkék, a fekete és a test rózsaszínének gyönyörű színharmóniájában mutatja be hitvestársát.

A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚBAN behívják katonának, ennek a korszaknak emlékét néhány szép képe, mint a „Lavocsnei táj" és katonazsánerképei őrzik. A háborúból hazakerülve újult szeretettel fordul családja felé, ekkor festi meg kétszer is hugát, a „Panaszkodó"-ban és a „Székely ruhában". Most valósítja meg azt a régen ápolt gondolatát, hogy megfesti környezetét, a soproni poncichtereket, munkájukat; a szőlőművelést, a metszést, a permetezést, szüretet és préselést. Nagy műgondját mi sem jellemzi jobban, mint a „Szüret" című képének számtalan vázlata és változata. Ezekkel a soproni képeivel van talán a legnagyobb sikere, ezt megértik az emberek, ez tetszik nekik.

Az örök kereső Mende Gusztáv azonban elégedetlen. A többet, az újat akarja, de ezt csak élete utolsó szakaszában találja meg. Pontosan a tokaji művésztelepen töltött hetekben döbben arra, hogy már nem elégíti ki a csak felületi ábrázolás s az atmoszférikus hatás. Rájön, hogy azért nem találta meg eddig önmagát, mert helytelen úton kereste. A látott világ poézisét kutatta eddig, de valódi festői énjét másképpen kell kifejeznie. Konstruktív képfelépítéssel, a mélyebb lelki élmény ábrázolásával.

ÉS ATTÓL KEZDVE — mintha szárnyakat kapott volna ecsetje — szinte megszállottan dolgozik. Egyénisége dinamikáját rávetíti képeire: színeivel. Elhagyja a természet néha közömbös foltjait, megteremti a maga ragyogó színvilágát. Megfesti füredi képeit, majd a „Tómalmi lapályban feltörő vihar"-t, az „Elhagyott agyagbánya"-t, és a gyönyörűszép „November este"-t. Ezekben a képekben már egy önmagára talált művész ecsetjének pompázatát látjuk. Ez már a csillagok órája volt, a művész sorsa beteljesedett: megtalálta önmagát, megszólalt saját hangján! És milyen gyönyörűek első szavai! Aztán egy ostoba vérrög ecsetjébe fojtja az alkotást.

És most itt állunk emlékkiállításának vásznai előtt. Képeiről az ő igaz, őszinte szava szól.

Szabó Jenő

KISALFÖLD
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Távlat és részletek

Az űrhajósok látóhatára odafent tágabb, mint a mienk idelent. A világból nagyobb darabot átfog a tekintetük; vonulat és irány, folt és kontur számukra az, ami nekünk göröngy és izzadság. Az emberiség koncentrált tudásának és erejének diadala, hogy oda és majd tovább felszáll az ember. És hogy a szocializmus jár ebben az élen, ez egyszerű követelménye annak, hogy a szocializmus koncentrálja tökéletesebben az emberiség tudását és erejét. A szocializmusnak van korszerű távlata, módszere és hite.

Nagy tévedés azonban feltételezni, hogy a tág távlatokat belátó űrhajósokat nem érdeklik a részletek. Létük függ tőle! Rendkívül alaposan és aprólékosan tanulmányozzák a kapcsolókat és műszereket, az energiatárolókat és vezetékek rendszerét. Példájukra megállapíthatjuk: aki a távlatok és tendenciák szemléletétől megittasodik, és elhanyagolja a részleteket — csak ideig-óráig szolgálhatja az előrehaladást biztonságosan. A végtelennek két iránya van: a nagy- és a kisvilág, a korszerű tudomány mindkettő kutatására törekszik, de átfogása egyaránt kötelessége a vezetőknek és a vezetettek tömegeinek.

Rendkívül veszedelmes gőg nyilvánul meg abban, ha a részletek alapos kimunkálására figyelmezőket és az apró hibák bírálóit békaperspektíva vádjával elmarasztalják. Az aprómunkák fontosságára Lenin is éppen eleget és nyomatékosan figyelmeztetett. Jó, ha ezen az alapon maradunk. Erőfeszítések és botlások összetevőiből lendülő fejlődésünk töltsön el bizalommal és büszkeséggel bennünket. De feszült figyelmünk körében egy pillanatra se veszítsük szem elől a részleteket. Ez megóv bennünket attól a mételytől, amit úgy nevezünk: önelégültség.

Olykor egészen ostoba társasjátékoknak vagyunk szenvedői. A kertészek fákat ültetnek a járda szélére, ismeretlen virtuskodók ketté törik. — A kerékpárok csengőit, lámpáit úgy lopkodják, hogy az már sportágnak látszik. A rendőr figyelmeztet, hogy nem ég a lámpám. Igaza van, hogy figyelmeztet, de most lopták el a dinamómat. „Azt mindenki mondhatja". Miért tételezi fel, hogy hazug ember vagyok, ha nem vagyok az? — A gázvezetéket egyik új házban keresztülvezették a kéményen. Aztán mert így nem vették át, kibontották a kész falat, és elvezették szabályosan. Micsoda ostoba játék! — A borravalóval már zsonglőrséget csinálunk, nehéz volna felsorolni, hány helyen váltható meg a tisztességes bánásmód egyedül ezzel a korrupcióval. Miért burjánzott el a pénz istensége? — A bánásmód milyen más fölfelé és lefelé! Ki idegeskedik a főnökével például? És milyen kevesen vetnek gátat indulataiknak, ha beosztottjukról van szó. Máshogyan beszélünk munkatársunkról a hátamögött, mint a szemében. De ritka az a meleg közösségi társas viszony, ami széppé teszi az életet! Apró mérgek és felelőtlenségek fertőzik. — Hazahozom a rádiót, és másnap vitetem a szervízbe. Miért nem lehet jól megcsinálni?

Részletek. Sokan másféle részletekkel folytathatnák a sort. Nyugtassuk magunkat, hogy nem tipikusak? Valóban nem azok. Ám a tág távlat és zavartalan fejlődés ürügyén bevezetjük ezt nyugtatóként és elítélhetjük azokat a kellemetlenkedőket, akik a kellemetlen részleteket szóvá teszik? Nem. A fejlődés megköveteli, hogy a távlat szolgálata közben a részletek se vesszenek szem

két dolog elengedhetetlen:
aprómunkának! Lenini, for-
orradalom hőseinek példája
dájuk nyomán, ideológiánk-
egbecsülést a munkájukat
ömegeinek! A reprezentatív
ályosítsák el az aprómunka

rót egybe fogó látásmódnak
enki a maga munkakörében.
ldájával és magatartásával
el lelkiimeretét sem érdem,

Mende Gusztáv

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188—296, 188—307

1921 DEC. 9

JÁSZALFÖLD

Mende Gusztáv: **Tokaji táj**

SZ

áradj. Hid
denki öreg
kora mor
dunk a
csald meg
tűz!

Hadd higyjem a melegben, hogy barna még a hajam, hogy megfiatalodtam, hadd álmodozzam. Gyerünk, tűz: úgyis az a sorsod, hogy égsz, — milyen jó égni másért, másokért. Engem pedig ments fel makk ász voltom alól, eleget guggoltam itt várakozva. Pattogj, hogy beszüntethessem magánpattogásomat, lássam: mennyit ér ez a rábeszélésem.

Aztán: végre. Pattog. Ég a koksz. Előveszem a könyvemet. Ez történik a könyv lapjain, az történik.

A tűz — hiába — érdekesebb.

Bodó Béla

nem a ruhaa
Ezért a pincérek egy ruhaakasztót állítottak a sarokba, hogy a megőrzőből kiszorult kabátokat arra tegyék. Ezen a pótruhatáron van a kalapom is. Amikor odaakasztottam, nem gondoltam arra, hogy könnyelműséget követek el, hogy ezen a szombatestén a győri Nádor Éttermben szórakozás helyett bosszankodom majd, éppen a kalapom miatt.

Mert alig fogyasztom el a feketekávét, egy eres kéz nyúl utána. A ruhaakasztóhoz lépek, hogy megkérjem az emberkét, aki a kalapomat tartja a kezében: tegye a fejére és rádöbben arra, hogy a fejfedő nemcsak a fülét, hanem még az orrát is eltakarja, és ezért az említett holmi nem az övé. Az emberke eleget tesz kérésemnek és annak ellenére, hogy a karima a vállára csúszik, azt állítja, hogy a kalap rendkívül jól áll neki. Vitatkozunk. Végül az én tulajdonom újra a fogasra kerül. Azonban amikor leülök, valaki megint leakasztja. Gyorsan összehasonlítom fejemet kalapom újabb elitulajdoni-

1964 JAN 3

1021

1964. január 3., péntek

Évzáró

a soproni képzőművészeti munkacsoportban

A múlt hét végén tartották évzáró közgyűlésüket a soproni képzőművészeti munkacsoport tagjai. *Dr. Gáspárdy Sándor* szamolt be az 1963. év munkásságáról. Elöljáróban megemlékezett Mende Gusztávról, a nemrég elhunyt soproni festőművészről, aki alkotásaival, művészi hitvallásával a soproni képzőművészek között az élen haladt.

A soproni festők és szobrászok az elmúlt évben szép eredményeket értek el. A Képcsarnok és a megyei tanács összesen 84 alkotást vásárolt meg 12 soproni festőtől és egy szobrásztól. Ez előrelépést jelent, mert 1961-ben csak 16, 1962-ben pedig 28 képet vásároltak a soproni művészektől. Az idén a Szálloda és Vendéglátó Vállalat által megvett 38 kép is emelte az eladott képek számát. Ebben a számban a magánosok által vásárolt képek nincsenek benn.

A csoportot az a kérdés foglalkoztatja, hogy az átszervezés után mi történik a soproni képzőművészekkel, vagy legalább is azokkal, akik nem tagjai a Képzőművészeti Alapnak. A városi tanács, ha erre mód lesz, szívesen vállalja a „Soproni Festők Köre" elnevezéssel a megszűnt munkacsoport patronálását. Egyebként a most elkészült Cézár-házban két szobából álló állandó kiállítási helyiséget kaptak a soproni festőművészek. Mende Gusztáv halálával megüresedett a Képzőművészeti Kör, vagy más névvel rajziskola vezetői állása. Egyelőre özvegye, *Lándori Angela* vette át az iskola vezetését.

Jó eredményekkel dolgozott az elmúlt évben a soproni képzőművészeti baráti kör, melynek taglétszáma jelentősen megnövekedett. Jól sikerült év végi képsorsolást rendeztek és átadták a tagokat megillető művészi grafikákat.

(—ó)

KISALFÖLD
Alexa Gyula
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Az új ... első munkana

Azt mondja a közmondás, hogy amilyen a kezdet, olyan lesz a folytatás. Ha az első lépéseket alapos megfontolás, kellő megalapozottság jellemzi, várható, hogy nem lesz hiba a folyamatosságban sem. Győr-Sopron megye ipari üzemeiben tegnap lelelt az első munkanap. Igazgatóikat, főmérnökeiket megkérdeztük: menynyire készítették elő 1964. január 2-án, az első dolgos hétköznapot?

Felkészültebben, mint tavaly

Takács György, a Győri Textilipari Vállalat igazgatója elmondta, hogy a vállalatnál szervezettebben kezdték az új évet, mint a múlt esztendőben. Tavaly már az első munkanapon hengerhiánnyal küszködött a szövöde. Nem volt megfelelő készlet szövőhengerekből, márpedig nélkülük nem lehet folyamatos a termelés, hiába volt raktáron elegendő alapanyag. A tavalyi ... lazára engedjük a termelést. A mi gyárunkra is nagyobb feladat hárul 1964-ben, mint tavaly. A kártolt, ritkább szövetek helyett mindinkább a fésűs, sűrűbb anyagok gyártására térünk át. Ez a gyártmány sokkal munkaigényesebb a réginél. Ebből következik, hogy több szakmunkásra van szükségünk, mint a múlt esztendőben, pedig már akkor is munkaerőhiánnyal küszködtünk. Más ipari üzemből munkaerőre az idén sem számíthatunk, ezért úgy készültünk 1964-re, hogy ipari tanulóink már az első hónapban felszabaduljanak. Ezáltal két hét múlva a szövödében 25, a kivarróban pedig 15 új szakmunkás kerül — tájékoztatott *Ligeti Imre* igazgató.

Fagyszabadság nélkül

A Győr-Sopron megyei Tanács Építőipari Vállalat igazgatója *Makra Imre* elmon-

Mende Gusztáv

festő

Lap: Sopronmegye

Megjelent: 1949 JÚN 15

193

Mende Gusztáv gyűjteményes kiállítása a Múzeumban

Múzeumunk 10. külön kiállítását Mende Gusztáv újabb termésének bemutatására szentelte.

Ha szembe nézünk Mende egyik önarcképével, karikára nyitott szemű gondolkodó férfiú arca néz felénk. Kitűnő lelki kép. Mende a világ minden jelensége felé nyitott szemmel tekint; a kiállított mintegy 30 kép a legkülönbözőbb tárgykört öleli fel és mindent a maga sajátosságának megfelelő feldolgozásban. Az üldözött menekülők szinte színtelen árnyakká halványodnak, az aratás és szüret diadalmas munkája égő színekkel harsog felénk. Egy-egy önyörű táj megejtő részletességgel tárja ki elénk szépségeit, máskor egy-egy nagy vonás húzza alá a sivárságot. Sokrétűségében is egységes világszemlélet tükröződik a mester művészetében, mély szeretettel hajol le, minden emberi és természeti megnyilatkozáshoz. Ez teszi a kiállítás változatossága mellett annyira vonzóvá. Már eddig többszáz látogatója akadt. — Nyitva lesz az egész héten délelőtt és délután, Urnapkor és vasárnap csak délelőtt.

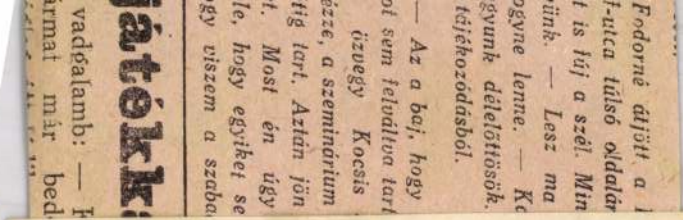

Hinauszugeben, bevor das Bauwerk von einem Experten besichtigt worden ist. Auch Langenthal will die Mittel zur Renovierung aufbringen und wird den Zuschuß des genannten Betrages mit Dankbarkeit verwenden.

Indem ich Ew. Excellenz um wohlwollende Berücksichtigung dieses Schreibens bitte

zeichne ich Hochachtungsvollst u. ergebenst

Mende - Mühl Gusztáv

Nobair

K

— **Eldőlt a Förstner Tivadar síremlékpályázat.** A Magyar tanoncoktatás tavaly elhúnyt úttörőjének, *Förstner* Tivadarnak síremléket emelnek. A meghirdetett tervpályázat most dőlt el. Az első díjat *Horváth* Béla iparostanonciskolai tanár, szobrászművész tervének ítélték oda, akit a mű kivitelezésével is megbíztak. Horváth kapta a harmadik díjat is, míg a második díjat *Vojtka* József építész tervének ítélték, aki *Szamosi Soós* Vilmos társaságában készített síremléktervet. Jutalomban részesítették *Mende-Mühl* Gusztáv és *Szántó* Gergely pályaterveit is.

— **A Közszolgálati Alkalmazottak Nemzeti Szövetsége** október 24-én, vasárnap délelőtt 11 órakor a Szolnoki Városi Színházban országos gyűlést tart.

Pesti Napló 1937. okt. 23.

IGAZÍTÁS.

181. lap alúl 4. sor: Gvadányi Mapes: olv. *Gvalterus* Mapes.

A 400. sz. levelet nem Kohl Ödön, hanem Kohl *Kelemen* írta. E szerint az aláírásban Edmund Kohl helyett olv. *Clement* Kohl. Ugyanezt kell megjegyezni a 408. sz. levélről is.

538. lap fölűl 12. sor: Sápir Alma [?]: olv. *Scipio álma*.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1964 DEC - 8.
KISALFÖLD

Kétszázezer látogatója volt az idén a soproni múzeumoknak

Sopron városi Tanács végrehajtó bizottsága *Erdély Sándor* elnökletével tartott legutóbbi ülésén egyebek között a városban lévő múzeumok működését is megtárgyalta. A Liszt Ferenc Múzeum három épületben van elhelyezve, összesen 32 kiállítóhelyiségben mutatja be a múzeális anyagokat. A múzeum tárgyainak száma évről évre emelkedik. Jelenleg 26 000 kiállítási tárggyal rendelkezik a múzeum.

Tavaly 84 000 látogatója volt a Liszt Ferenc Múzeumnak, vagyis 50 000-rel több, mint az előző évben. Az idén hetvenezren látogatták. A csökkenés azzal magyarázható, hogy október eleje óta építés miatt zárva van a főépület. A múzeumi kiállítások a helyi igények és oktatási célok megvalósítását tudatosan szolgálják. A történelem tanítását megkönnyíti a múzeum régészeti anyaga. Ehhez kapcsolódik az ország egyik legkorszerűbben elrendezett római korabeli kőtára. Az óra-kiállítás, az ipartörténeti tárlat, az iparművészeti és képzőművészeti anyag mind segíti az iskolákat oktatási munkájukban. *Az iskoláknak ezt a lehetőséget jobban ki kellene használni*, és a szemléltető anyagokat a tanulóknak rendszeresen bemutatni. A múzeum külön- és vándorkiállításai is látogatottak.

Fontos feladata a múzeum vezetőinek *az üzemekkel való kapcsolat kiépítése*. Sok szocialista brigád felajánlásában szerepel a csoportos múzeumlátogatás. Ezek a látogatások éppen a kapcsolat hiánya miatt legtöbbször elmaradnak. A Liszt Ferenc Múzeumban szakszerű tárlatvezetéssel mutatják be a látnivalókat, ami a múzeumi kulturáltság emelkedését jelenti. Jövőre az alábbi kiállításokat tervezi a múzeum: *A 17. századtól a Tanácsköztársaság bukásáig terjedő időt felölelő kiállítás; kályhatörténeti bemutató; soproni céhemlékek* és végül az *ötvösművészet bemutatása*.

Szóba került a soproni képtár megvalósítása. Egyelőre erre a célra nincs alkalmas helyiség, de a következő évben módot keresnek a *nagy értékű múzeumi képek* és egyebek között *Mende Gusztáv 42 képéből álló hagyatékának* bemutatására.

A Bányászati Múzeumot egyre többen látogatják. A múzeum jelentős tudományos munkát fejt ki, különösen a külső munkálatai során, amikor különböző bányatelepeken gyűjteményes kiállításokat szervez. Két magángyűjtemény van a városban: a Stornó- és a Zettl—Langer-féle. Különösen az előbbit látogatják sokan, évente mintegy 45 000 ember. Éppen ezért szükséges, hogy *ennek a gyűjteménynek az anyagát tudományosan rendezzék* és elsősorban az értékes tárgyakat mutassák be.

A kisebb kiállítóhelyiségek nagy része az Idegenforgalmi Hivatal kezelésében van. Ezeket (a középkori zsinagógát, a káptalantermet, a poncichter-szobát) sok tízezren látogatják évente.

A végrehajtó bizottság fontosnak tartja, hogy a városban lévő *valamennyi kiállítás, gyűjtemény tartalmi és szakmai munkáját a Liszt Ferenc Múzeum irányítsa.* Határozatot hozott a képtár létesítésére, továbbá a különböző gyűjtemények *egységes belépődíjának rendezésére.*

(—o)

ETO 4:3 (3

ták volna a televíz
nyője előtt ezrek
volna egymás nyal

A Győri ETO meg
ten jutott tovább. E
technikai tudásban,
érettségben múlta
lenfelét. Kis szerencsével
Szófiában is döntetlenül,
vagy ETO győzelemmel feje-
ződhetett volna be a mér-
kőzés.

Erélytelen játékvezetés

Tóthnak főleg az első félidőben nem ment a játék. A második 45 percben már jobban védett. Akadtak szép megmozdulásai, de a kapott négy gólból kettőt feltétlenül védenetett volna. Kiss egy hibától eltekintve jól játszott. (Az első gólban benne volt.) Tamás a tőle megszokott formában, megbízhatóan játszott. A hátvédhármas legjobbja most is Orbán volt. Paiotainak oroszlánrésze volt a győzelemben. Mindhárom gólban közreműködött. Ezen kívül jól irányított és a védelemben is segített. Máthé a második félidőben játszott jól.

A csatársor legjobbja

Temesvári. Csere: Banna, Simon.

SMAFC: Kőműves, Orbay — Kelemen — Twordy, Zárai. Csere: Bakk, Kovács, G. Nagy.

A Bp. Honvéd nagy lendülettel, a soproniak megilletődve kezdtek. A kétméteres Bencze volt különösen elemében, és távoli dobásai is nagyszerűen sikerültek. A 3. percben Bencze vezérletével már 14:4-re vezetett a bajnokcsapat. Feljöttek az erdészek. 7. p.: 13:14. Twordy és Orbay kosaraival tovább javítottak a soproniak, közben a másik oldalon ismét Bencze jeleskedett. 11. p.: 24:21.

A hétszáz fönyi közönség fergeteges buzdításától kísérve a SMAFC egyre jobban belelendült, a Bp. Honvéd kapkodni kezdett.

Mindkét csapatot erősen zavarta az időközben csúszóssá vált talaj. 16. p.: 30:29. A félidő utolsó perceiben Sopron kétszer is vezetést szerzett, de a fővárosiaknak Bencze révén sikerült a maguk javára fordítaniuk az eredményt. (37:36).

A szünetben fűrészport hintettek a bitumenes talajra, és ezzel csökkentették csúszósságát. Hatalmas küzdelem alakult ki. A 7. percben Bencze kipontozódott. 55:52.

Fej-fej mellett folyt a harc. Hol Sopron, — hol pedig a Bp.

Edzői továbbk

A megyei TS rendezésében tegnap került sor az első egésznapos edzői továbbképzésre. Mintegy ötven edző jelent meg a megye különböző sportköreitől, különböző sportágaktól, hogy délelőtt meghallgassa a két előadást, délután pedig megtekintse a gyakorlati bemutót.

Kömlei Kázmér, a megyei TS módszertani főelőadója az edzéstervek elkészítéséről, annak elméleti és gyakorlati módszereiről tartott előadást. Ismertette közben a megyei TS-nek az edzők szerződtetéséről és az edzéstervek elkészítéséről hozott intézkedéseit is. Szerződését megújító minden edző köteles edzéstervét a szerződéshez mellékelni, azok az edzők pedig, akik új egyesületbe

a Győr-Sopron
abda-bajnokság

Most végre sikerült kivereked-nie a bejutást, és ezzel hatra emelte a Győr-Sopron megye NB-s kézilabda-csapatok számát. A csapat fiatal, gyors és technikás játékosokból áll, akik jól szerepelhetnek az NB II-ben is. A Magasépítők az MNK küzdelmeiben szintén jól megállták helyüket, a nyolcas döntőig sikeres harcot vívtak.

A Győri Dózsa II. helye a jó csapatmunka és szakvezetés eredménye. Kiegyensúlyozott a csapat, egyenletes jó teljesítményt nyújtott.

MOGAAC: Szereplése a megyebajnokság egyik legnagyobb

SOPRONI ÜNNEPI HETEK

1. A képzőművészek tárlata

A soproni képzőművészek szinte kivétel nélkül elhozták legszebb alkotásaikat az ünnepi hetek tárlatára. Ezúttal a szobrászokon kezdjük beszámolónkat. *Sz. Egyed Emma* négy művét szemlélheti a látogató. Különösen a „*Merengő*" című alkotása tetszett. *Horváth Marietta* két fejtanulmánya további fejlődéséről tanúskodik. Nagyon érdekes *Szőke Árpád* Leány korsóval című kompozíciója.

A festőművészek főhelyen a tragikus hirtelenséggel elhunyt *Mende Gusztáv* emlékének adóztak, amikor önarcképe mellett utolsó alkotásaiból két rendkívül érdekes, Mende útkeresésére jellemző képét mutatták be. Színhatásaiban, de kompozíciójában is számottevő alkotás *Mihl Aladár* „Ikva" elnevezésű képe. *Giczy János* Öregasszonya, továbbá *Rázó József* Vízparton című műve a két fiatal művész egyenes vonalú fejlődését bizonyítja. *Gáspárdy Sándor* virágcsendélete feltűnést keltően szép munka. *Mende Gusztávné*, aki az utóbbi években a legjelentősebb utat hagyta maga mögött a fejlődésben, újszerű technikával komponált képeivel jelent meg a tárlaton. *Mihalovits János* meleg színeivel, *Perényi Kálmán* Sopron-szeretetével megfestett képei tetszettek. *Szarka Árpád*, *Békési Imre*, *Munczy Aranka*, *Czmarits Margit*, *Jakab László* értékes műveivel találkozhat még a szemlélő. *Renner Kálmán* régebbi és újabb plakettjeit mutatja be.

2. Bútorkiállítás

A Siketek Faipari Tanintézete növendékei minden évben feltűnést keltenek kiállított bútoraikkal. Az idén kevesebbet hoztak a tárlatra, mint az előző években. Magyarázható ez elsősorban az idő rövidségével, ami a kiállítás előtt felkészülésre jutott. Amit azonban bemutattak, az mind remekmű. Gondolunk itt elsősorban a kávébarna szalongarnitúrára, vagy akár a nagyon szép három- és kétajtós szekrényekre. Egyedi tervezésű könyvszekrényeik a kiállítás legszebb tárgyai közé tartoznak. Érdekes megoldású a kettős célt szolgáló televízió- és rádiószekrényük. Az ugyancsak egyedi tervezésű konyhagarnitúra feltűnést keltett. Meg kell említeni a kiállítást díszítő, kézi csomózású perzsaszőnyegeket és torontáliakat, melyeket az *Állami Nevelőotthon* növendékei készítettek.

3. Televízió- és rádióbemutató

Érdekes és eddig nem látott bemutatót rendezett a műszaki kiskereskedelem. Televíziókat, rádiókat, hanglemezeket, háztartási kisgépeket hoztak egy teljesen különálló kiállítóterembe. Elsősorban a külföldi vendégek ismerhetik meg ezen a bemutatón keresztül a magyar televízió- és rádiógyártás nagy ütemű fejlődését. Néhány televízió-készülék láttán a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak a televíziót régebb idő óta gyártó államok látogatói. Tetszett a közönségnek a legújabb magnókészülék: a Calypso is. Általános megállapítás: a legtöbb vendég magyar hanglemezt vásárol ajándékba. A magyar hanglemezek nemcsak kitűnő minőségük miatt közkedveltek, hanem a nyugati árakhoz mért olcsóságuk miatt is. Az egyik bejegyzéssel egyet lehet érteni: „Nincs szégyenkeznivalónk a kiállított tárgyakkal!"

(— ó)

A népfront ... szocialista t...

Ülést tartott a me...

A Hazafias Népfront megyei Bizottsága tegnap délelőtt fél 10 órai kezdettel ülést tartott Győrött, a megyei tanácsház nagytermében.

A megjelenteket *Takács András*, a Hazafias Népfront megyei elnöke üdvözölte, majd első napirendi pontként *Lombos Ferenc*, a Magyar Szocialista Munkáspárt Győr-Sopron megyei Bizottságának első titkára tartott politikai tájékoztatót az ország gazdasági helyzetéről és a legfontosabb külpolitikai eseményekről.

Lombos elvtárs az ország gazdasági helyzetét részletesen elemezve rámutatott arra, hogy népgazdaságunk megfelelő irányban haladt a múlt évben. Hangsúlyozta: a népgazdaság fejlődésének központi kérdése a minőségi mutatók javítása az iparban és a mezőgazdasági termelésben egyaránt. Számadatokkal ismertette a nemzeti jövedelem alakulását, összefüggésben a munka termelékenységével, a tervek teljesítésével. Képet adott arról is, hogyan alakult a Szovjetunió és a népi demokratikus országok ipari termelése az utóbbi négy esztendőben. Végkövetkeztetésként levonta: minden feltétele megvan annak, hogy a népgazdasági tervet az idén teljesítse az ország. Szólt a kereskedelmi, az áruellátási, a munkaerő-helyzetről, és rámutatott arra, hogy mi... nére is ... landóan ... zonyítja ... is, hogy ... állomány... talt mértékben nove... Ez egyben a kormányzatunk iránti bizalmat tükrözi.

A mezőgazdasági termés-kilátásokról szólva elmondta Lombos elvtárs, hogy a gabonatermés jónak igérkezik, ugyancsak a takarmány- és a cukorrépatermés. Az állattenyésztés fejlesztéséhez elsősorban a takarmányalap megteremtése szükséges.

A nemzetközi helyzet elemzésében főképpen a gyarmati elnyomás alól felszabadulni akaró népek harcaival foglalkozott. Tájékoztatóját azzal fejezte be, hogy a magyar népgazdaság és a magyar népi demokrácia helyzete barát és ellenség előtt úgy áll, hogy az szilárd, és a helyzet jelenleg mind az ipar, mind a mezőgazdaság szempontjából bíztatónak mondható.

A tájékoztatót követően a megyei népfrontbizottság munkatervének megtárgyalására, valamint a leszerelési hónap értékelésére került sor. E napirendi pont előadója *dr. Hajós Vilmos* megyei titkár volt. A munkatervjavaslat részletesen felsorolta a Hazafias Népfront-tevékenység részleteit. Hajós elvtárs hangsúlyozta: a munkaterv végrehajtása nagyrészt a népfrontbizottsági tagok példamutatásától függ, s ... arra, ... nem lehet kampanymunka. *Jászai László* a balfi népfrontbizottság munkájáról adott számot, *Radics István* a népfront nevelő hatásáról és a szakmunkásképzés jelentőségéről szólt. *Nádasi László* a tudományos ismeretterjesztés, továbbá a TIT és a Hazafias Népfront kapcsolatának fontosságát emelte ki felszólalásában. Számos hozzászóló beszélt a szakmunkásképzés jelentőségéről és a szakmunkásképzésben mutatkozó nehézségek elhárításának fontosságáról.

A felszólalásokra dr. Ha...

A hűvös idő tovább tart

számítanunk, az északias hűvös szél. tovább tart. A keddi hőmérsékleti maximumok még mindig csak 19—24 fokig emelkednek. (MTI.)

KISALFÖLD
1964 JÚL 7
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Mende Gusztáv, festő

Soproni művész. 1959 nyarán az Ernst Múz. egy képgyűjteményét mutatta be. Vele együtt Békéssy Leó gyűri, Barabás Gizella, Barta Mária, Csejhei J. Ferenc, Haranglábi N. József Marcell György képeit mutatták be.
285. old

Spectator: Mende Gusztáv kiállitása a budapesti Ernst Múzeumban 285. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XIV. évf. 1960. Sopron

W

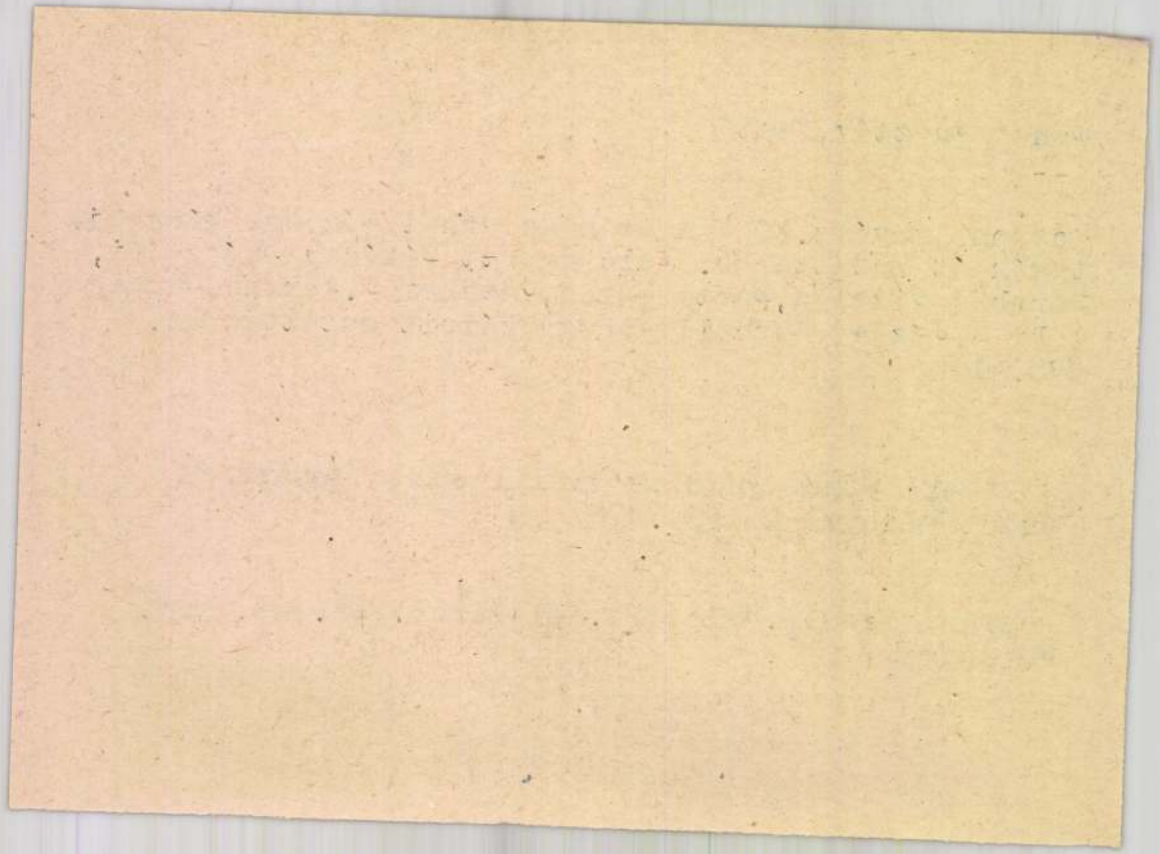

Mende Gusztáv,festő

Soproni művész.1959-i Ernst Múzeumi kiállitása meglepetést váltott ki,bár a Műcsarnokban és a Nemzeti Szalonban már szerepelt.Vizfestményeiből többet megvettek állami é városi szervek is. 285.old

Spectator: Mende Gusztáv kiállitása a budapesti Ernst Múzeumban 285.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XIV.évf.1960. Sopron

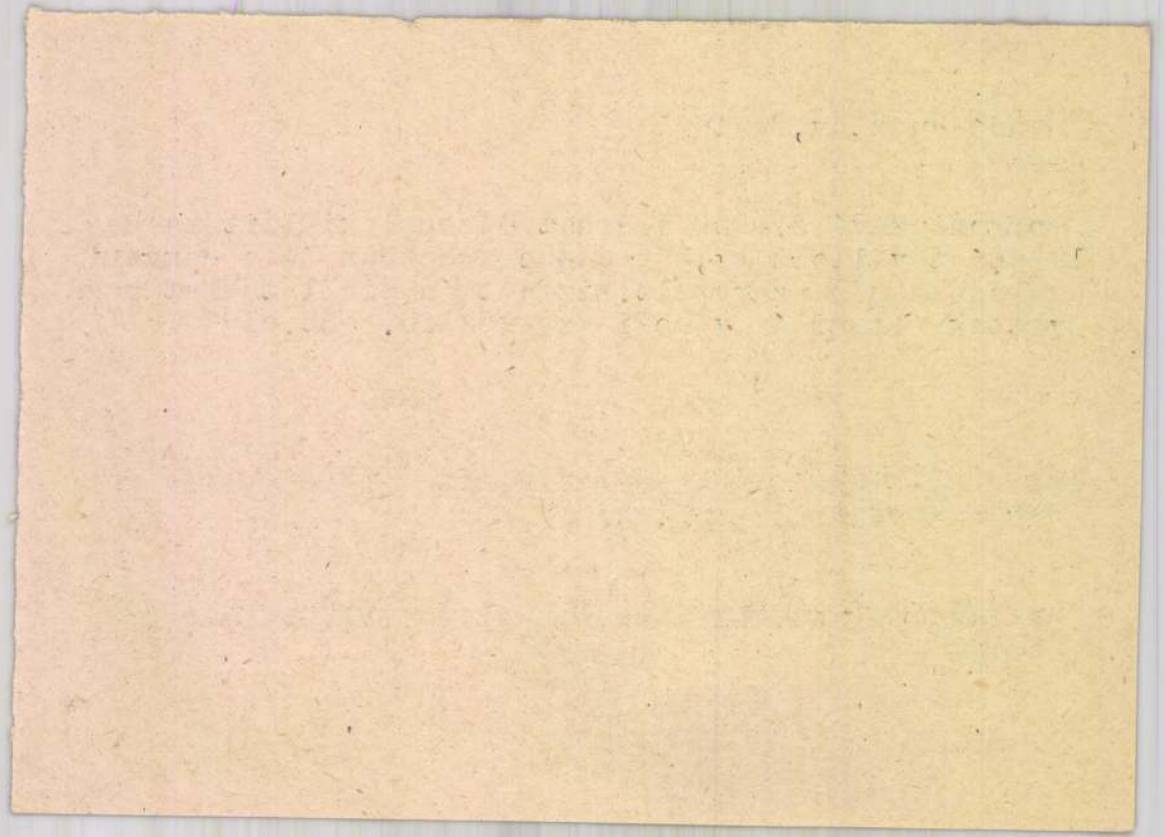

Mende Gusztáv,festő

Soproni művész.1959 nyarán kiállitása az Ernst Múzeumban.Ennek anyagából egy darabot a Művelődésügyi Miniszterium,kettőt a Képzőművészeti Alap szerzett meg. 285.old

Spectator: Mende Gusztáv kiállitása a budapesti Ernst Múzeumban 285.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XIV.évf.1960. Sopron

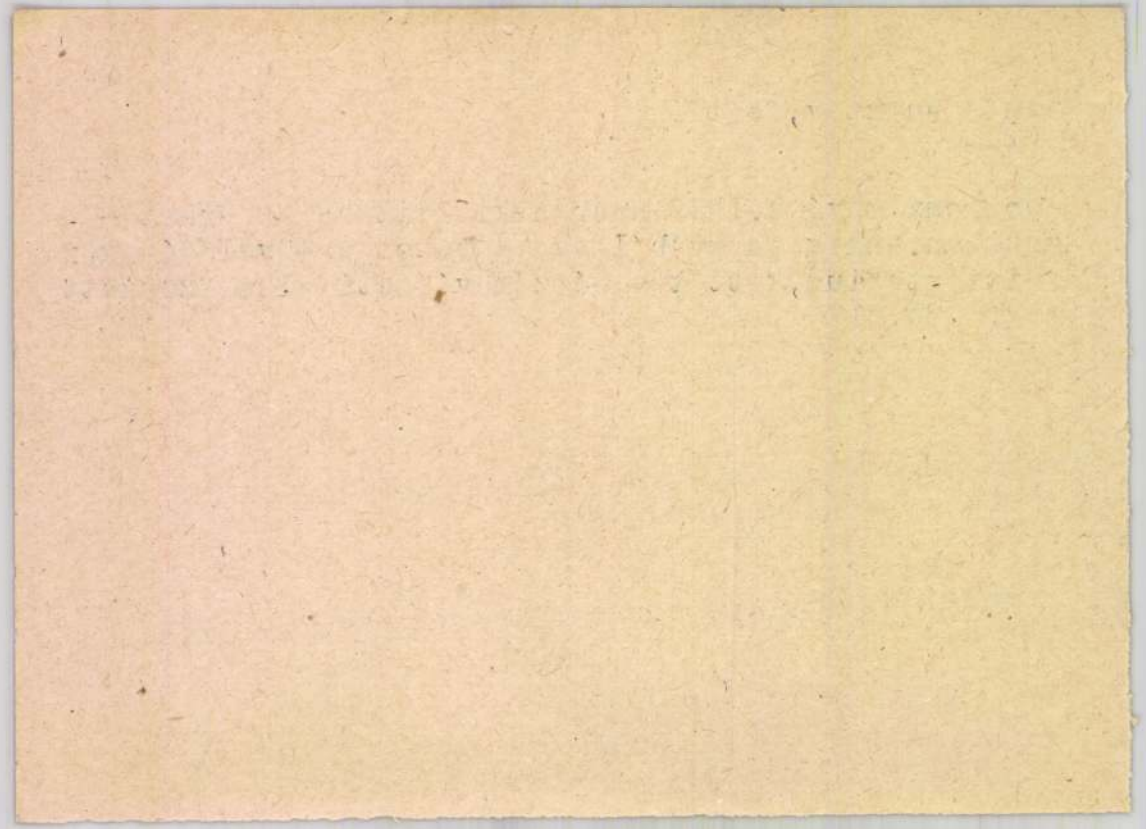

Mende Gusztáv,festő,

Soproni művész.A századforduló körül született.1966-
ban halt meg. 188.old

Becht Rezső: A soproni képzőművészet halottai 1966-
1967-ben.Posinszky Kázmér 1895-1967 188.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968
Sopron

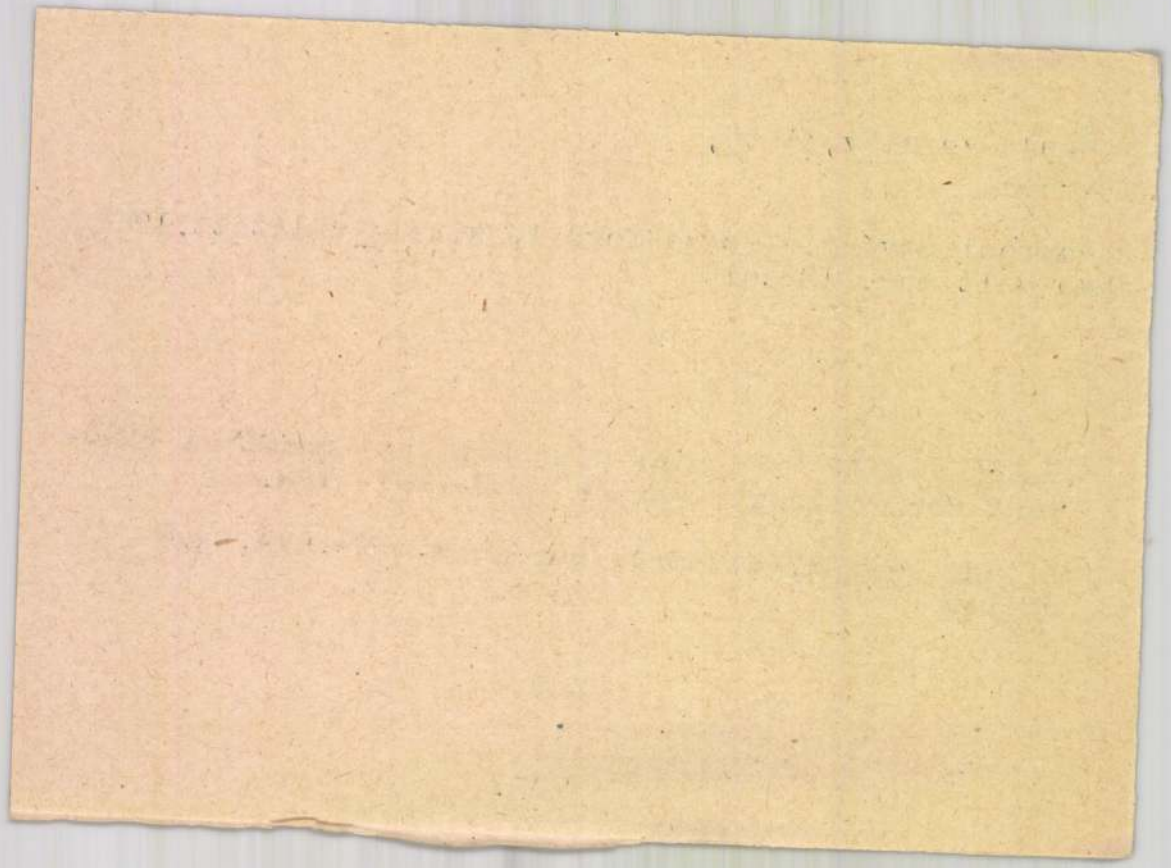

MDK

Mende Gusztáv

Cifka P: A vidéki képzőművészek kiállításáról.
SzN. 1954. dec. 9.

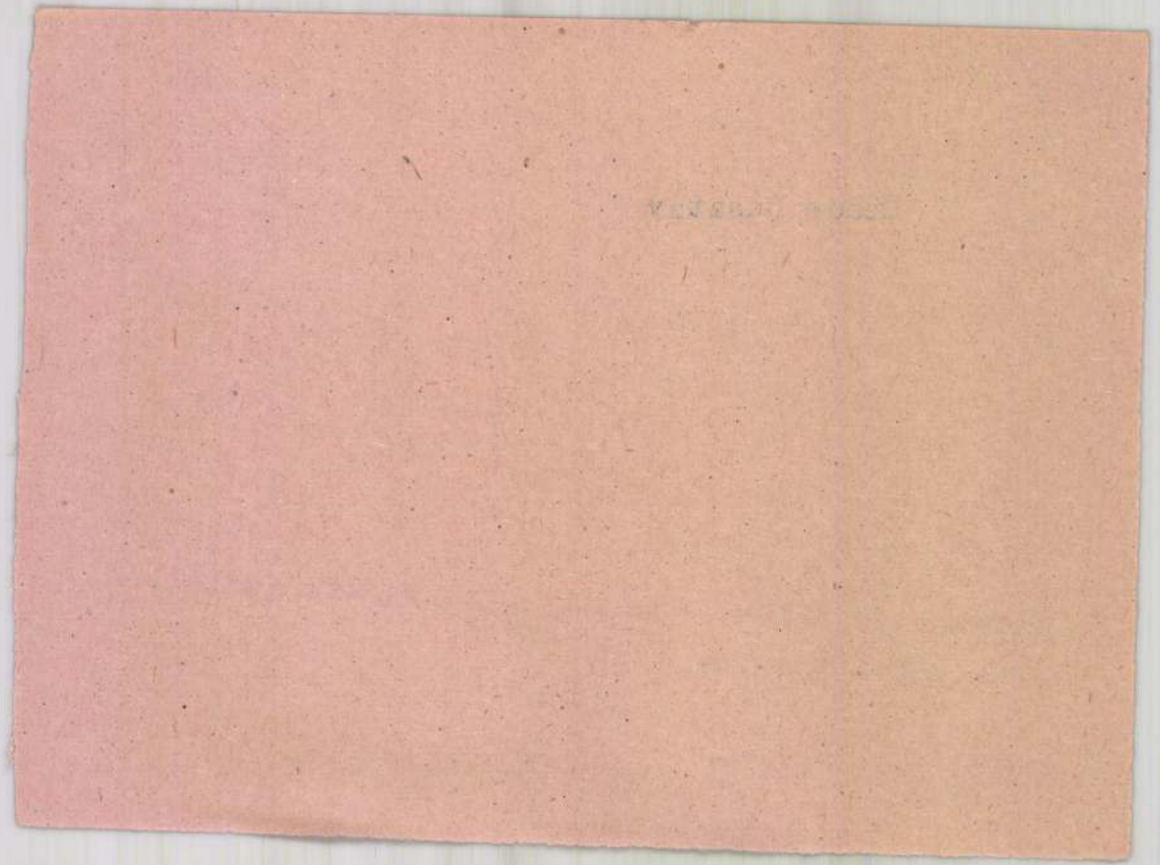

Mende Gusztáv, Sopron

Bellisch Judith: Kiállítások vidéken. Sz. M. 1954.

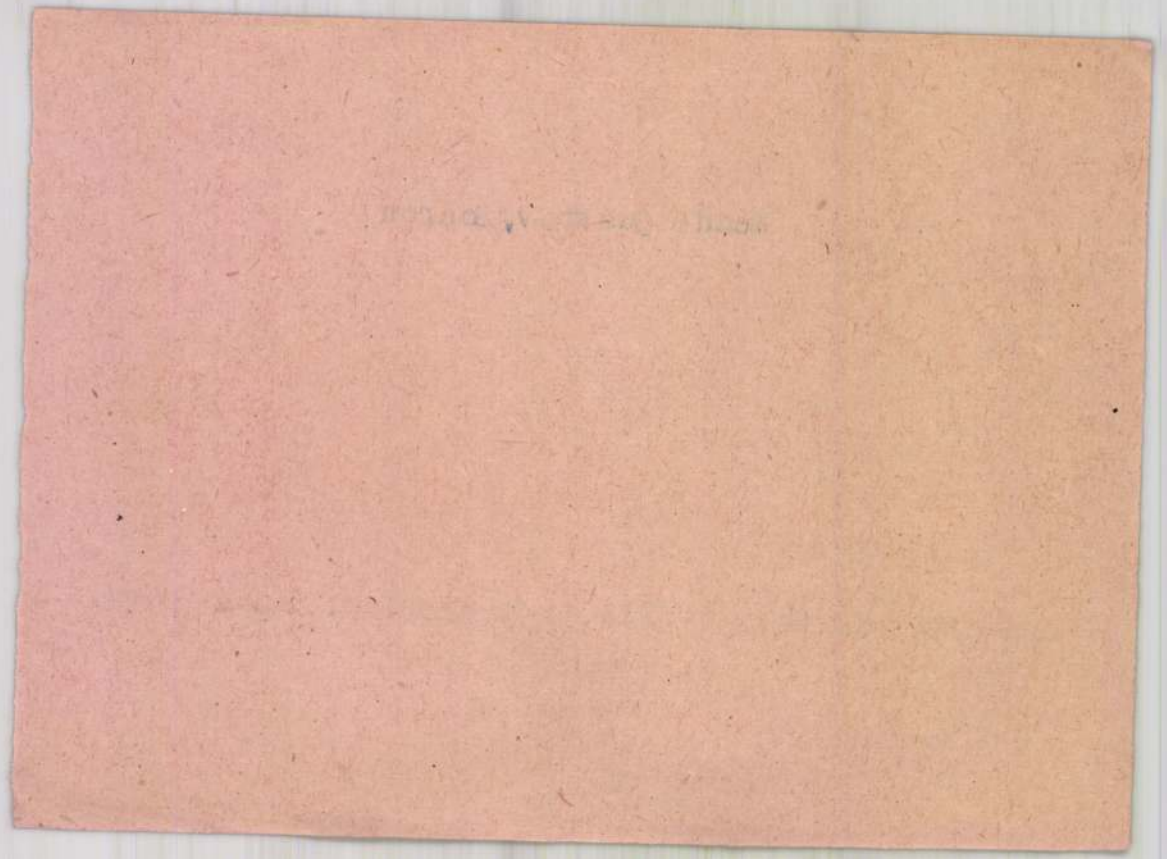

Mende Gusztáv festőművész MDK

gyüjteményes kiállitása Sopronban a szinházi /él/ Festőteremben megnyilt.

Műterem 1958 I. évf. 5. sz. 46.o.

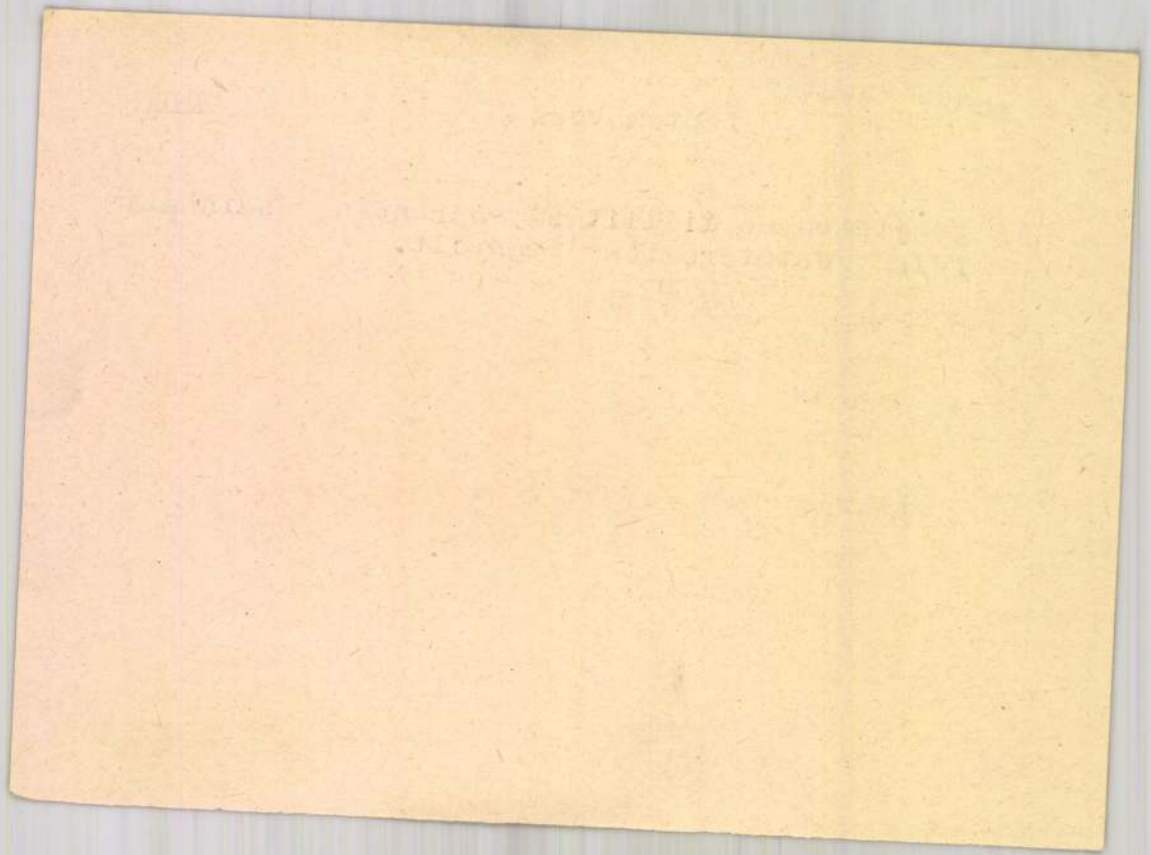

Heude Gusztáv
festő

M.D.K.

Az Ernst Museumban csoportkiállításon
vesz részt.

Magyar Nemzet, 1959. júl. 26.
Kiállítások.

4 l.

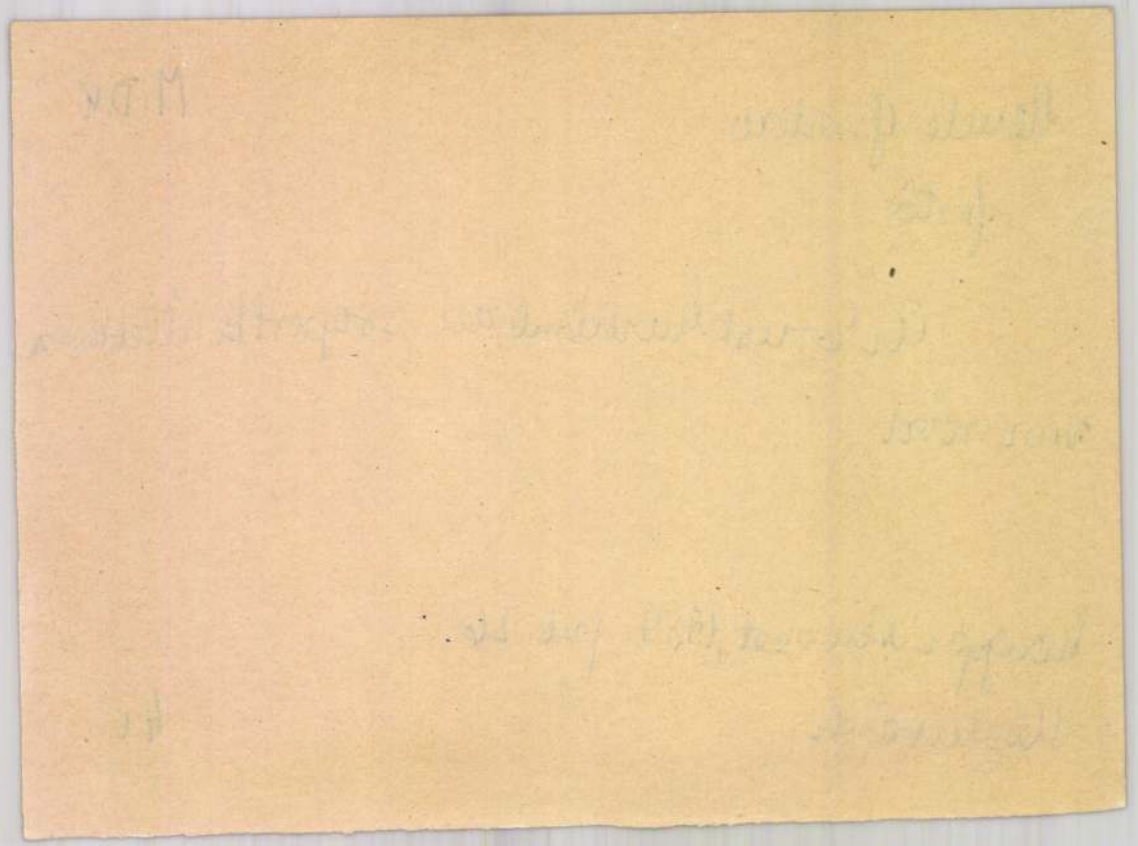

Mende Gusztáv
festő

M.D.K.

Az Ernst Museumban a csoporthiállitásón vesz részt.

Magyar Nemzet, 1959. julius 19.
Kiállitások:

4 l.

MDK

Mende Gusztáv, festő. (Sopron).

Tájképek. Skvarell.

Ernst Múz. - Két festő kiáll. a. - Népsz. 1959 VIII. 29. - 6. l. - Horváth Gy.

MDK

Mende Gusztáv, festő,
kiállító.

Ernst Imz. - Műcs. által rend. kiáll. - 1959 VII. 18. (meghívó)

MDK

Maude Gusztáv, festő.

32. l.

Ernst Mrz. - Vídéki mnv. kiáll. - Sz. M. 1955. - Artur T.

Mende Gusztáv, festő MDK

Az Ernst Múzeumban Két festő csoportkiállításán szerepel a soproni Mende Gusztáv.

P. J.: Jegyzetek kiállításokról

Népszabadság, bp. 1959. aug. 6. 8. l

H. D. K.

MENDE Gusztáv Jenő

Csatkai Endre: Steinacker Károly sop-
roni biedermeier festő 150. l.

Művészet. 1943. 1-2. f.

Mende Gusztáv, festő

Sopronban 1964 Nov.8-tól 22-ig emlékkiállitása volt.
91.old

/1964/ Friedrich Károly: Művelődési események Sopronban
89.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XX. évf. 1966.
Sopron

Mende Gusztáv,festő

A létesitendő soproni művészház lehetőséget nyújtana a soproni festők legjava müveinek bemutatására is, ig az ő müveire is. 122old

Horváth Bertalan: Gondolatok egy leendő soproni művészházról 119.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirta.XX.1966.6vf.
Sopron

Mende Gusztáv, festő

Soproni művész. Nagy sikerü volt 1964-ben a Soproni Liszt Ferenc Múzeumban rendezett emlékkiállitása. 284. old

A múzeum vezetősége: A Liszt Ferenc Múzeum munkája 1964-ben 284. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XIX. évf. 1965 Sopron

Mende Gusztáv, festő

Sopronban dolgozott. 1964-ben a Soproni Liszt Ferenc Múzeum gyüjeményét hagyatéka gyarapitotta. 284.old

A múzeum vezetősége: A Liszt Ferenc Múzeum munkája 1964-ben 284.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XIX. évf. 1965 Sopron

Mende Gusztáv,festő

Soproni művész.A kritika szerint vizfestményei felülem
emelkednek a megszokott grafikai teljesitményen,önálló
lezárt műfajt képviselnek.A Nyugat-Dunántúlra jellem-
ző stíjművészetet valósitják meg. 286.old

Spectator: Mende Gusztáv kiállitása a budapesti
Ernst Múzeumban 285.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XIV.évf.1960.
Sopron

Mende Gusztáv, festő

Soproni művész. Győr, Szombathely. Kaposvár és más városok kiállitásain kitüntetést kapott. Vizfestményei nagy meglepetést okoztak 1959 nyarán az Ernst Múzban. 285.old

Spectator: Mende Gusztáv kiállitása a budapesti Ernst Múzeumban 285.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XIV. évf. 1960. Sopron

Nende Gusztáv

Szerepel az alábbi tárlaton

g.b.: Ezek dunántúliak a
műszaknál ban

Kisalföld 1970 IV. 3

Mende Gusztáv, festö

A soproni külvárosban,	vizf.
Koratavasz Sopronban,	vizf.
Mákvirágok,	vizf.
Soproni belváros,	vizf.
Alkonyati táj,	vizf.
Soproni képek, 16 db.	

Corvin Áruház IV. Képcsarnokának beszüntetése. 1961.

Mende Gusztáv
festő

M.D.K.

333) Lavocsne télen
(Győri Városi Mus.)

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke. 21 l.
Budapest, 1952.

MDK

Mende Gusztáv
Hótalan tél Sopronban, vizf.

Komáromi Müvészeti Hetek. Szépmüvészet, 1942.
45 l.

M.D.K.

Mende Gusztáv
festő

Csoport hiállításón vett részt az Ernst Muzeumban.

Magyar Nemzet, 1959. aug. 2.
Hiállítások.

9 l.

Mende Gustáv

festő

l.

Szabad Művészet

1949. 352 l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS
BIZOTSÁGA.

BUDAPEST.
IX. Hőgyes Endre u 1o.

8

Táblakép „Petőfi"

Menole Gusztáv

Szabad Művészet 1949

III. évf. 7-8. sz. 352.o. A Szabadművészet körkérdései.

Mende Gusztáv festő

Szabad Művészet, 1947

I. évf. 4. sz. 64. o. – kiállítások. –

Mende Gusztáv festő

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 7-8. sz. 352. o. A Szabadművészet köréből.

Münchner. 1942. VIII. c'. 15 l.

Mendelssohn: Sommernachtstraum.

Mende Gusztáv

soproni festő

K

~~soproni~~ városrész-
lelek a eletképek
az 1954. évi győri
kiállitásokon.

Wellisch J.: Kiál-
litások vidéken.
Szabad Művészet.
1954. 378. l.

Mende Gusztáv

Soproni padagógus - müvész.

Balatonfüredi müvésztelepen alkotott 1962 nyarán,
"Siska utca" /repr/.

Rajztanitás 1962. V. sz. 31.l.

Mende Gusztáv

Részt vett a Pedagógusok Szakszervezete VII. kongresszusa alkalmából azEgressy klubban rendezett tárlaton.

Péter Imre : Pedagógus - művészek országos kiállitása Rajztanitás 1963. II-III.sz. 62-63.l.

Mende Gusztáv

A soproni Petőfi téri festőteremben rendezet t ki-
állitáson részt vett müveivel:

Bulgár város
Bulgár táj
Novemberi est

Soproni képzőművészeti munkacsoport őszi kiállitása

Rajztanitás 1963. VI. 30.1.

Mende Gusztáv

Részt vett a Pedagógusok Szakszervezete VII. kongresszusa alkalmából az Egressy klubban rendezett tárlaton

Péter Imre: Pedagógus-művészek országos kiállítása

Rajztanítás 1963. II-III. 63.l.

MDK.

Mende Gusztáv

Kiállitási hir

Kisalföld 1967 juli.2.

MEMO.

Monde Quartier

Kirchliches

Kirchfeld 1967 Juli 2.

Mende Gusztáv Jenő

festő

Pozsony

Szabad Művészet

1947. 48. l.

Átvitel ·

Mende Gustav

Szabad Művészet

1957. 362. l.

szerencsém tisztelettel ér

Budapest, 1913.

lágitási stb. átalányról szóló okmá-
tatván, a következő észrevételek me-

t megállapitott, hogy az 1908 évi
f tulkiadással zárult, e tulkiadás
dásba nem vitetett át. Méltóztassék
nézve, hogy miért nem hozatott át
itett tulkiadás, illetőleg amennyi-
nt annak végleges elszámolása, hogy

zabályszerü nyugtával igazolva a kö-

II sz. t. a. Grill Károly cég részé-
ső kötetét kiadásba tett 16 K 80 f.
Légszeszgyár részére LXIX. sz. t. a
.....23 K 80 f
kiadott.....24 " 80 "

Mende Gusztáv
festő
Sopron

László

Szabad Művészet
1952. 11. 7. 556. l.

logiai, Székesfejérvárat Meszöly és
lustráló anyag, Pécset az őskeresztény
ászatnak a cubiculumot és a dóm emlékeit
r Ferencz, Sopront Oriente, Veszprémet

miért?

Kummerer Ernő

Ernő jegyzése.

Mende Gusztáv MDK

A Pietros Körösmezőnél

Műcsarnok 1943 Téli kiállitás

Mende Gusztáv

A soproni Előkapu

Műcsarnok 1943 tavaszi kiállítás

Mende Gusztáv

MDK

A Grossglockner alján, vizf.

Műcsarnok 1942 Tavaszi kiállítás

Mende Gusztáv

MDK

Alpesi patak, vizf.

Mücsarnok 1942 [redacted]

A magyar művészetért c. kiáll.

Stende Gusztáv festő

Szöveg a cikk kellekor már egy éve halott műrészt méltatja.

Műreket nem emlit.

Vadon József:
„Postnekrolog"

Nisalföld, 1964. dec. 20.

M.D.K.

Mende Gusztáv, festőművész

1949 jún-ban gyüjteményes kiállitása a Soproni Liszt Ferenc Múz-ban.

Uzsoki Andrásné: 15 év a Győr-Sopron Megyei Múzeumok É életéből a helyi sajtó tükrében./1949-1963/ .333.o.

Arrabona.8.A Győri Múz Évkönyve.Győr.1966.Antus János Múz.

Mende Gusztáv

soproni festő

Szabad Művészet

1912. 7. n. 332. l.

etü Országos Bizottságának

BUDAPEST.

rnak a lontói róm. kath fióktemplom uj-
árgyában a vallás és tanulmányi alapok
rkezett 180516/1912 számu átiratát te-
emplom kibövitéséröl van szó, érdemle-
rencsénk csatolmányaival együtt szives
ékelve áttenni.

MDK

Mende Gusztáv

Öreg vármegyei: Kiállitási séták. Sopronvármegye 1943. szept. 18.

M.D.K.

Mende Gusztáv

"Soproni külvárosban" c. akvarelljét elismeréssel emliti a lap "Akvarellek, szobrok és szines repr.-ók kiállitása a Corvinban" c. beszámolójában a Corvin Áruház kiállitásáról.

Szinházi Magazin, Bp. 1942. juli 8-14. V. évf. 29. ~~szám~~. 38-39. lap

MDK.

Mende Gusztáv

Müködése a Sopproni Képzőművészeti Körben

Kisalföld 1965 május 11.lap -

MUK.

Mende Gusztáv

Sopron Bécsi u 18.

l.

Győr dunántúli tárl

1944.

Mende (Mühl)

Gusztáv

soproni rajztanár, festő,

1938. dec. 10. Bronz-

érmet nyert a szom-

bathelyi Szent Márton

ch kiállításán.

Soproni Szemle

1939. 96. l.

HIRLAP BIZOMÁNYOS
MARGITTA

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Mende Gustáv

soproni festő

és felesége

Lándori Angela

festőnő

16 soproni képet

adtak linoleummet-

szetben egy füzetben

A mű ára 5 P. kap-

ható Schwarz K.

könyvkereskedőnél

Sopronban.

[hj.: Soproni Szemle

1939. 185. l.

[16 soproni kép linoleum-

metszetben

BAUMGARTNER BERNÁT (magyar szobrász, működött a XVIII. sz. első felében)

Nepomuki Szent János

Szent püspök

Fa, 159, illetve 158 cm. Készültek: 1738.
Az esztergomi víziárosi plébániatemplomból, 1937-es szerzemény.

OSZTRÁK SZOBRÁSZ, XVIII. század

A Szentlélek eljövetele

Márványdombormű, 51 × 38 cm.
A Keresztély Agosttól épített esztergom-víziárosi templomból.

OSZTRÁK SZOBRÁSZ, XVIII. század

Madonnaszobrocskák, 3 drb., *a Máriacelli Madonna másolatai*

Fa, mag. 15·5, 26 és 27 cm.
Az egyik (letört fejű Jézuskával) az Ipolyi gyüjteményből.

Divald: Magyarország középkori szárnyasoltárai. A M. Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, XLI., 1907., 255—256. l. (Képe 255. l.) — Divald: Zólyom vármegye csúcsíveskori szárnyasoltárai. A M. Mérnök- és Építész-Egylet Közl., XLIII., 1909., 123. l. — Divald: Csúcsíveskori szárnyasoltárok Bars és Túróc vármegyében. A M. Mérnök- és Építész-Egylet Közl., XLV., 1911., 553. és 554. l. — Divald: Magyarország csúcsíveskori szárnyasoltárai. I. füzet. Bp. 1909., 8. l. (Képe 7. l.) II. füzet. Bp. 1911., 7. és 53. l. — Őszi kiállítás 1930., Ipolyi 134. szám.

1127. ZSEBÓRA aranyozott ezüst tre
I. FRANÇOIS. HIMLI. A. LA. N

1128. ZSEBÓRA, arany, arany számlap

ZSEBÓRA, arany, trébelt diszités
DON". Angol, XVIII. sz.

SEBÓRA, arany, hosszukás, nyo

BÓRA, ezüst, kék zománcos

RA, ezüst, zománcos szám

ÓRAKULCS, empire.

filigrán arany. XIX

födelén miniatür-kép

z. e. f.

1135. any, szines zomá

1136. v, türkizekke
XI

1137. ZSE couleur.

1138. KAME lán K

1139. SZELENC fö

1140. MELLBOGL

val. Német (?), XVIII. sz. Illustr. táb. XLVII.

l. Oldalán rokoko keretben szerelmes pár civódása
ánánt szolgál, felnyiló födelében fiatal nő miniatür-
XVIII. sz.

ccal és gyémántokkal. Hátlapján nő arcképe kalap-
ancia, XVIII. sz. Illustr. táb. XLVII.

couleurs). Hátlapján páros jelenet trébelve, ovális,
orona. (Fejedelmi ajándék volt.) Jelezve „*L, Epine*
ancia, 1770 k. Illustr. táb. XLVII.

el: hátlapján két nőalak amorettel és báránnyal.
Illustr. táb. XLVII.

ncos diszitéssel. Barokkos körvonallal. Svájc, XIX.

azott fekete-zománcalapu, akantuszos disszel. Bécs.

züst berakással, födelén karcolt rajzu gyöngyházlap.

ezüst foglalatban. XVIII. sz.
üst keretben. XVIII—XIX. sz.
diszitéssel. 1840 k.
l és gombokkal. XIX. sz. e. f.

MENDE GUSZTÁV

112. Kőrösmezei táj, vizf.

Nemzeti Szalon

őszi tárl. 1942. okt.

MENDE GUSZTÁV

102. Assisi Szent Ferenc, tempera

300.—

Nemzeti Szalon

Téli tárlat
1938. jan. febr.

FESTŐMŰVÉSZEK

GRÜNWALD VALÉRIA

SZOBRÁSZMŰVÉSZNŐ

MŰVEI

NEMZETI SZALON 1694

1931. ÁPRILIS HÓ

MENDE GUSZTÁV
92. Hótalan tél Sopronban, vízf.

Nemzeti Szalon

Magyar tájak
1939. dec.

Mende (Müller) Gusztáv

festő, rajztanár

l.

Nemesvári gi. l.

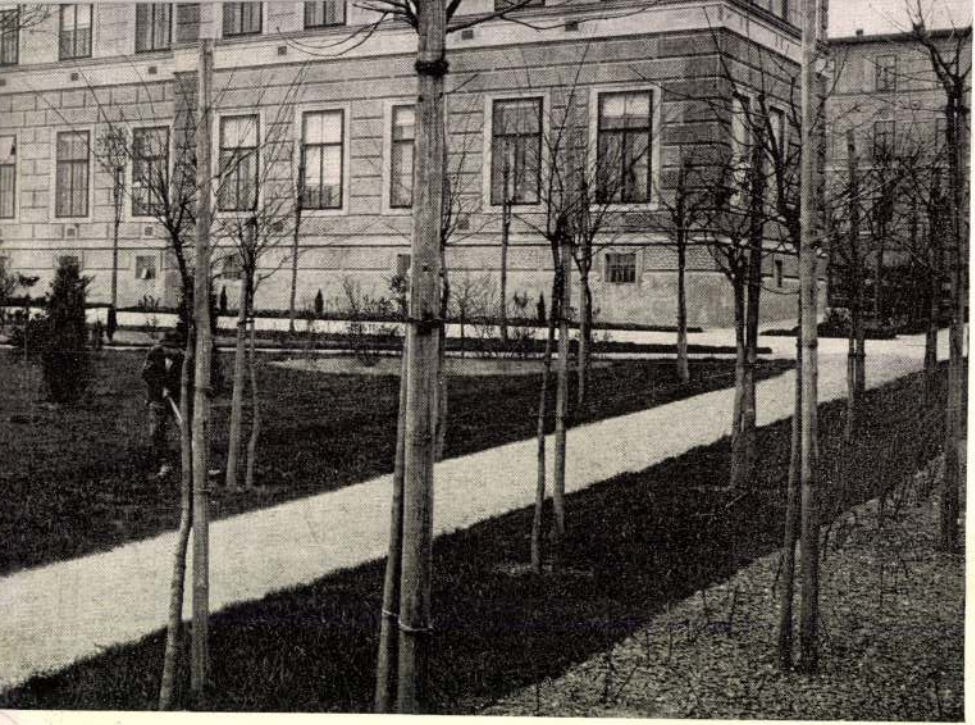

Mende Gustav

Jestö

nüt. 1899

leisd

Csatkai Soprexl.

24. l - 31. l.

Tolnavármegye VIII-183

Mende Gusztáv

ipariskolai tanár

festőművész

Sopronban

Azelőtt Mühl-

nek hívták.

Tombor Ilona

közlése

1947. márc. 14.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Mende Gusztáv Jenő-
ne Lándor Angyalka
festő (??)
1934-ben ment férjhez
szül. 1908. Sopronban
él.

Csatkörl.

nem írja, hogy
festő, de
közli születési
adatát.

Mende Gusztáv

Jestő

Sopron

l.

Szabad Művészet

1947. 64. l.

ESZTERGOM

Szenttamási kápolna

Major István: Esztergom. VI. 1856, 295. l.

Mende (Mühl)

Gusztáv Jenő

festő

Stúl. 1899. máj. 15.

Sopronban

Bpest iparmuv. és képzőmuv. főiskola. (Udvary Gera, Szinay Imre, Ujváry Ignác, Szent-Istvány Gyula tanítványa.) 1926 óta Sopronban rajztanár. Kitüntetések: Kaposvár (Berzsenyi Társaság 4-ser 1927-1928), Kismarton 1936. Szombathely Szt Márton Céh 1938. Állami vásárlás: 1939. Szombathely, 1940 bpesti Nemzeti Szalon

Csatkörl

Igen tiszte

Amint tudni méltóztatsz, Istituto di Studi Romani Magyarors tározta, hogy folyóiratot fog kiadn szerkesztésével alulirottat bizta

A folyóirat tartalmát el natkozásu kutatás rendszeres áttek az egyes fontosabb kutatási terüle ajánlatomra a közgyülés csekély sz szakembereinket kérte fel szakrefe

I.

II.

Amint látni méltóztatsz, számitunk és ünnepélyesen fel is k dományos termelését, valamint a mag rodalmat összefoglalni és f.év okt ni kegyeskedjél.

A terjedelem szükség sze Mivel a magyar kutatás által elért a polémiát teljesen kikapcsoljuk é megjegyzésekkel óhajtjuk érinteni.

Szives közremüködésedet

és előre is k

Al

Mende Gusztáv
festő
Sopron, Bécsi út
18.

MKSz 1947

Mende Gusztáv

festő Sopronban

A Soproni Képzőművészeti Kör 1942. évi (tavaszi) tárlatán a kör. képeivel vett részt:

Kőrhinta az amphitheatrumban, tempera Mgt.

Meditáló barát, tempera 300 P

A szent Mihály bucsun, tempera, 200 P

Sárga virágok, tempera 170 P

A soproni vurstli, olajf. 150 P

Fertői csáklyások, tempera 100 P

Az Előkapu Sopronban, vízf. 130 P.

Fordítás

Dr Csatkai Endre közlése.

Schwerák-Rossruck

Vizf.

MGT

Mende Gusztáv

hivatásos festő

Sopronban

Csatkai Endre dr

közlése

212

d,
-
nur
as
ng
es
inf-
iene-
Kar-
tnis
im Renais-
enbürgen
rsten
e ge-
ur-
z in
umbau-

ck
nicht
um,
eko-

Einrichtungen,

Mende Gusztáv

festő

Soproni motívum, vízf.

(Komáromi Művészeti Heted kiállításáról.

Művészet

1942. 43. 28. 15-l.

MDK

Mende Gusztávné

szerepelt a tárlaton.

/-ó/: Soproni ünnepi hetek.

KISALFÖLD 1964. jul. 7.

MDK

Mende Gusztáv, Sopron

Feleségem arcképe, of.

Vidéken élő képzőmüv.kiáll. Ernst Muz.1954.nov.
lo.l.

MDK

Mende Gusztáv, festö.

Assisi Szent Ferenc. Tempera.

Nemz. Szalon.-Téli tárlat. 1938. jan.-febr. Kat.

M.D.K

Mende Gusztáv
festő

Műveit Győrben állította ki.

Művészet, 1960. október – 41 lap

M.D.K.

Mende A. epitém

egy villatervéner homlokzati- és alaprajzat körli a lap 3. sz. mellékletében.

Budapester Bauzeitung, Zeitschrift für Bauwesen,

Bp.1875. IV.évf. 52. sz. 327.old.

S.D.K.

Monde A. Epitaph

Egy vallatorvonnak hon-
lahrati - és alapszabal
tördi a lap 3. m. mellék-
letében.

Budapester Bauzeitung, Zeitschrift für Bauwesen,

Mp.1875. IV.évf. 52. sz. 329.old.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Mende Gusztáv

KISALFÖLD

1963 JUN 2

— **A soproni portré- és fejtanulmány** kiállításon a soproni művészetbarátok köre rendezésében ma, vasárnap délelőtt 11 órakor Mende Gusztáv festőművész ismerteti a kiállítás anyagát.

MDK

Mende Gusztáv, festő
Sopron.

243. Alpesi patak. Vízf.

Bp.Műcs.- "A Magyar Művészetért". Képzőm.Kiáll.1942. jun.6.-22. Kat. 12. old.

Mende Gusztáv

(festőm.)

Párt és állami vezetők baráti találkozója a Győr-S.m. i Képzőm-kel.

Győr – Soproumeggei Kirlap, Győr. 1956. jul. 17.

M.D.K.

Mende Gusztáv

333. Lavocsne télen. Vizf. 44x33 papir

Elveszett./Győri Városi Muzeum/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
21. l.
MUMOK. Bp. 1952.

M.D.K.

Mende Gyula

festő

1949-ben Sopronban a múzeum rendezett külön kiállítást művéből, 1958-ban pedig a TIT. Mende a festészeti technika legtöbb ágát művelte. A művész 1963. dec. 12 halt meg.

Csatkai Endre: Mende Gyula
Művészet, 1964. május - 48 lap.

M.D.K.

Mende Gusztáv
festő

A felszabadulás előtt egy-egy
képpel szerepelt a Nemzeti Sa-
lonban, 1959-ben többedma-
gával csoportkiállításon volt
részt legutoljára.

Gáthai Endre: Mende Gusztáv
Művészet, 1964. május - 48 lap

Meude Gusztáv
festő

M.D.K.

1930-ban és 1933-ban Kaposvárott
szerzett érmet, 1934-ben
Dombóvárt oklevelet, ugyanebben
az évben Kismartonban elsődíjat
és babérkoszorút nyert.

Csatkai Endre: Meude Gusztáv
Művészet, 1964. május - 48 kép.

M.D.Gy

Mende Gusztáv
festő

1926-ban állította ki festményeit
először a Soproni Képzőművészeti
Kör tárlatán, 1928-ban Szombat-
helyen elnyerte a Dunántúli Tárlat
ezüst érmét, 1929-ben negyedik
elismerő oklevelet nyert.

Csatkai Endre: Mende Gusztáv
Művészet, 1964. május – 48 lap.

M.D.K.

Mende Gusztáv
festő

Sopron legismertebb festője
volt a nemrég elhunyt művész.

M. Kiss Pál: A soproni művészeti munkacsoport kiállításáról

Művészet, 1964. április – 36 l.

Mende Gusztáv

Uttörők az erdőben /repr./
Sopron Liszt Ferenc Muzeum

Szőlőszedés /repr./

Szüret /repr./

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. Képmelléklet

Mende Gusztáv

1935-ben Kássa Gáborral, Szapudi- Laendler Istvánnal és Billitz Margittal közösen volt Sopronban kiállítása.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története 1962. Sopron 27.l.

Mende Gusztám

Steiner Antallal 1931-ben közösen rendezte meg gyüjteményes kiállitását.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 27.l.

Mende Gusztáv

Kisgrafikával is foglalkozott. Exlibriszek.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története.
Sopron 1962. 26.l.

MDK

Mende Gusztáv

Művével résztvett a kiállitáson.

KmTárs. 1943. márc. - ápr. tav. kiáll.
Kiállitó művészek névsora. 28.lap

Mende Gusztáv

Mende Gusztáv. Feltétlenül Horváth és Ágoston mellett a fővárosban legismertebb festőnk. Hihetetlen termékeny. Egy-egy tárlat újból és újból felnyitja a néző előtt megtett útjait: állandóan kereső művész: egy-egy tájrészlet úgy megfogja, hogy nem tud szabadulni az aprólékosságtól, máskor szabadon alakítja, szétszedi, újból összerakja. Mondani sem kell külön, mindig érdekesen. Mintegy 20 képe közt legérdekesebb az utolsó soproni vásár a hepehupás kövezeten és a tavalyi tárlaton is pedzett körhinta. De megállítanak a lengyelországi emlékek is. A gazdag sorozatban van akt, de szerepel Sopron képe is.

Csatkai Endre: A [Soproni] Képzőművészeti Kör 33. kiállítása. Ú[j] Sopronvármegye 1943. szept. 7.

Mende Gyula

Soproni motívum,
vízf.

Hósalan tél Sopronban,
vízf.

Művészeti Hotek Komárom

1941.

MENDE GUSZTÁV

1899—1963

Tegnap délután fél 4 órakor tragikus hirtelenséggel szívtrombózis következtében, 64 éves korában meghalt Mende Gusztáv, az ismert soproni festőművész. A rajztanári oklevél megszerzése után nem sokkal Sopronba került, és itt különböző iskolákba tanított. Hamarosan feltűnt újszerű kompozícióival, a valóságot reálisan ábrázoló műveivel. Sopront és környékét örökítette meg számtalan szebbnél szebb festményén. Rendszeresen részt vett a tokaji művésztelep munkájában, egyik létrehozója volt a soproni nyári művésztelepnek. A Soproni Képzőművészeti Kört vezette, tagja volt a Képzőművészeti Alapnak. Életének utolsó pillanatáig alkotott. A kérlelhetetlen halál munka közben érte utol. Emléke képeinek sokaságában él tovább tisztelői és barátai körében.

KISALFÖLD
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

és a posta
hatállyal t

A munk
zetek Orsz
dolgozók
védelmére
tására. Az

Mos

December 20-án ülést tart a Győr-Sopro

Dr. Katona Lajos elnöklete-tével tegnap Győrött ülést tartott a Győr-Sopron megyei Tanács végrehajtó bizottsága. Az ülésen megjelent és a vitában felszólalt

Ezért a vb tagjai segítséget nyújtanak az új tanácstagoknak, hogy egyre inkább eleget tegyenek a törvényben előírt kötelezettségeiknek. *Héberling Ferenc* új

1021

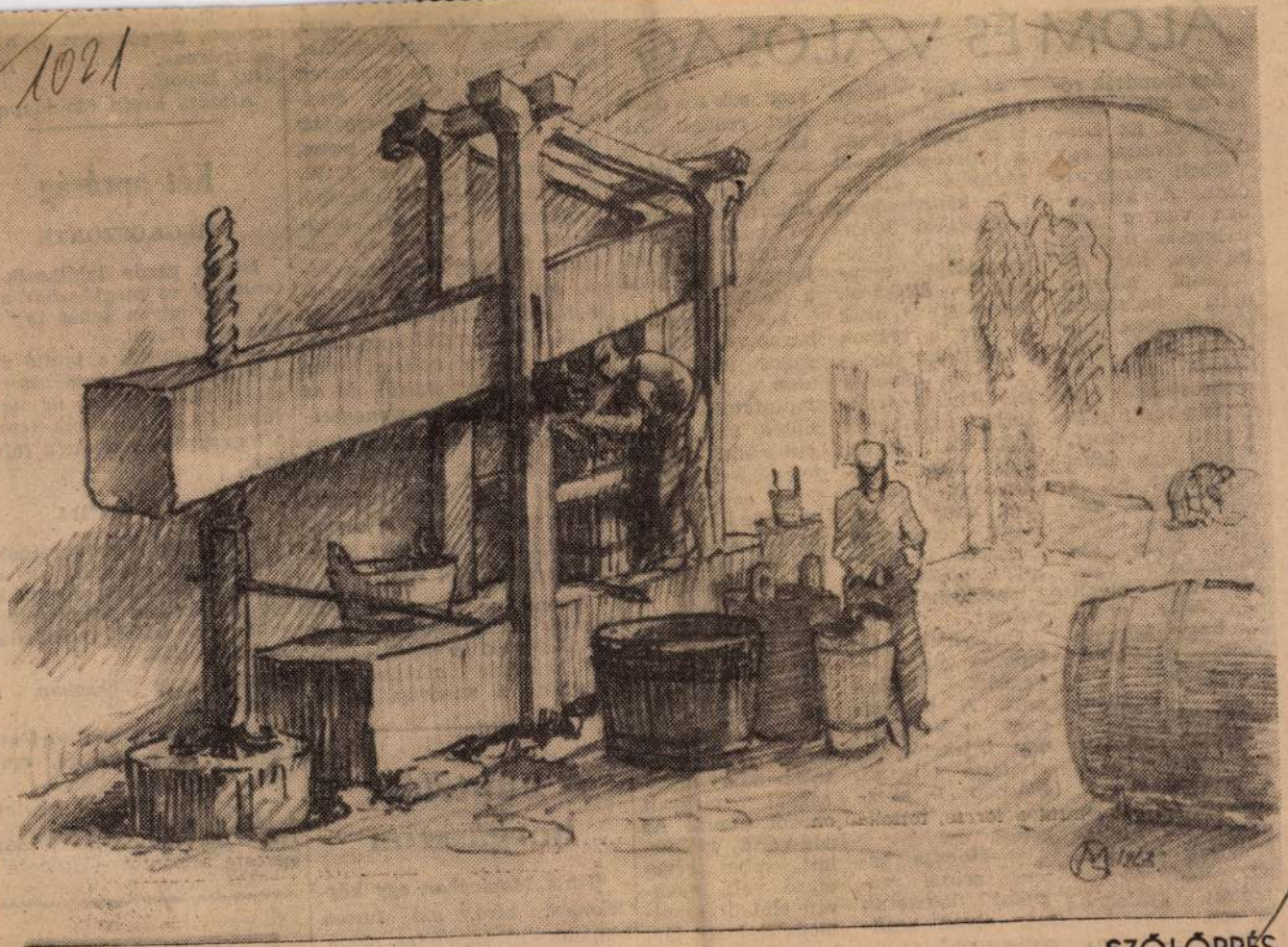

MENDE GUSZTÁV:

SZŐLŐPRÉS

ÁLOM ÉS VALÓSÁG

Azt mondták róla az idős szakemberek is: Zendülő Tivadar egy vérbeli mezőgazdász. A kisujjában van a gazdálkodás minden fortélya, kész elfogadni minden újat, korszerűt, amiből csak sejti is, hogy több haszna lesz a szövetkezetnek. Ez az ízig-vérig gyakorlati ember, akinek egy falás sem esett jól a határ nélkül, lassan fogyni kezdett, egyre sápadtabbá vált. Sőt volt olyan nap már végül is, hogy félrebeszélt, oktalanul hadonászott. Pihenni küldték, szanatóriumba.

Egyik délelőtt azt mondja neki a professzor:

— Mesélje el, mivel tölti, mondjuk egy hetét. Hány kilométert gyalogol be stb.

Fáradtan szólt Zendülő:

— Kérem, én

— Egy héten háromszor jelentést írok, kérem, a mezőgazdasági munkák állásáról, kéthetenként tájékoztató jelentést írok a mezőgazdasági munkák állásáról. Jelentést írok hetente a tyúkok kapirgálási módszeréről, havonta jelentem a traktorok fogaskerék fogainak törési százalékát, kéthavonta jelentem, hány gépen, hány embernek horzsolta le valami a bőrét, amit megelőzhetett volna...

Önkívületi állapotba jutott, levegőért kapkodott. A professzor belészúrt egy injekciót, és elvitette pihenni. Másnap újrakezdődött a beszélgetés:

— Mondja kérem, szokták magukat látogatni, már olyan segítségképpen?

— Hogyne professzor úr. A ba-

szor sok-sok pihenést rendelt. Altatták. Áludt és álmodott. Álmodta, hogy járja a határt, az aranyló búzatáblát, a zöldülő lucernát, járja, csak járja a határt...

Fél év múlva hazament. Barátságos üdvözlések után rendkívül tapintatosan közölték vele, hogy elmaradt három jelentéssel, amit csak neki lehet megcsinálni, és hozzá kell látni az előzetes tojáshéjvastagsági számításokhoz.

Zendülő Tivadar hajnaltól estig írta a jelentéseket, parolázott az ügyfelekkel, nem szökött az autók elől, szinte bamba mélasággal tárgyalt napról napra. Az ízig-vérig gyakorlati ember réveteggé vált, gyakran elaludt és álmodott: hogy járja a határt...

Rokkanttá nyilvánították. Az

lehetek...
ön esetleg
ön visszany
ifjúságát,
gyát, álmát,
nem kell
egy csodasz
Pittianer,
professzor
menti önt
mára. Siess
ső, egy pr
ni. Néhány
J. W. Pittia
rika). Ide
lemondtam
ön csodapirulái meg
tek, és megint beiratkoztam a tánciskolába. Ezúton fejezem ki hálás köszönetemet. Kérek egy dobozt a sogoromnak is. Tisztelettel: K. S. Bajorország, stb. stb...

Társadalmi egymásrautaltságunk ma is kifogyhatatlan forrását rejti a nyílt, őszinte hálaadás alkalmainak. Küzdünk a minőségi udva-

A büntetés: horgásszon

Santa Monicában egy közlekedési bíró, aki furcsa büntetéseiről ismeretes, olyan tehergépkocsivezető ügyét tárgyalta, aki 40 év alatt

Csomfordi Etelka háztar

a legnagyobb szamár a ...ban.

FÉL — CSODA

Templomot restaurálnak. A plébános utasítást ad az agg sekrestyésnek: vigyen ki egy szobrot a templomból, nehogy a festők véletlenül összemázolják.

Kisvártatva berohan a sekrestyés:

— Atyám! Csoda történt! Csoda!! A szobor él, mozog!

— Ugyan, fiam — legyint a plébános —, biztosan megint egy kőművest vittél ki!...

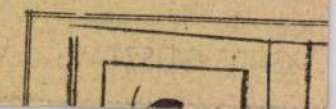

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
KISALFÖLD
1969 OKT — 6

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 JAN 24.
NEUE ZEITUNG

Mende Gustav +1

Ständige Bilderausstellung in Sopron

Die Soproner Künstlergemeinschaft hat in ihrer Jahresversammlung dem kürzlich entschlafenen Kunstmaler Gustav Mende-Mühl, der aus dem Leben der Soproner Weinbauern eindruckvolle Genrebilder schuf und sich im Jahre 1945 um die Bildung der Künstlergemeinschaft verdient gemacht hatte, einen würdigen Nachruf gewidmet. Seine Stelle als Leiter der Zeichenschule der Künstlergemeinschaft wurde der Frau des Verstorbenen — der Kunstmalerin Angela Mende-Lándori übertragen. In der Versammlung nahm man mit Freude zur Kenntnis, dass die Stadtverwaltung der Künstlergemeinschaft im renovierten und restaurierten „Cézár"-Haus zwei Räumlichkeiten für ständige Bilderausstellungen überlässt.

Mittelwelle 240 Meter 1250 kHz und Kurzwelle 48,1 Meter 6234 kHz.

Täglich zwischen 20.45—21 und 22.30—22.45 Uhr.

„GRUSS UND KUSS"

Jeden Sonnabend und Sonntag zwischen 14.30—15 Uhr auf obigen Wellenlängen sowie auf Kurzwelle 41,6 Meter 7215 kHz.

Sonnabend, 1. Februar:

Schwaben aus **Majos** im Komitat Tolna grüssen ihre Angehörigen im Ausland (Tonbandaufnahme). Briefliche Grüsse.

Sonntag, 2. Februar:

Schwaben aus **Kakasd** im Komitat Tolna grüssen ihre Angehörigen im Ausland (Tonbandaufnahme). Briefliche Grüsse.

Mende Gusztáv
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307.
KISALFÖLD
1958 DEC 21

Miért alszik a győri képzőművészeti élet?

Hozzászólás a vitához

Szeretnék a vitához hozzászólni Sopronból is, mivel úgy látom, hogy nem kizárólag győri problémáról van szó. Több város, így Sopron, Kaposvár, Szombathely hasonló nehézségeiről tudok, tehát meglelhető általános tünetről szólhatunk. Ne tévesszen meg néhanapján egy-egy kiállítás, vagy képvásár, mert ezek mindig a kiállító művészek deficitjével zárulnak és nem mindig fokmérői a művészi fejlődésnek. A hivatalos vásárlások elégtelenek, magánvásárlások igen szórványosak, csak a giccsvásár »kielégítő.«

Mindamellett a művészi pangás igazi okát a mások által említett személyi ellentétek mellett az anyagiakon túl, elsősorban szervezési kérdésekben látom. E téren évekre visszamenőleg lendületes kezdésen kívül kevés történt. A képzőművészek szervezete kezdeti állapotban megrekedt. Pezsgő művészeti élet folyt 1951—55-ig, azóta ellanyhult. Az utolsó évek folyamán a felső budapesti vezetés és gondoskodás elmaradása következtében elkedvetlenedés állt be a művészek körében.

Az életképes képzőművészeti körök (szakkörök) a régi művészeti egyesületek szerepét építették ki hatásos módon. A tagok működvelők, tanulni vágyók és művészetbarátok. Ezeken kívül a Képzőművészek Országos Szövetsége létrehozta a megyei képzőművészeti munkacsoportokat. Ezek feladataihoz tartozik a megye legjobb alkotóművészeinek összefogása és a megye területén a képzőművészeti élet ápolása és ellenőrzése. A megállapított zárt tagsági szám (megyénként legfeljebb 11) hivatva lett volna a szerv művészi színvonalának biztosítására. Ez, sajnos nem jól sikerült, mert egyes kitűnő művészeink ismert és nem ismert okokból távol tartották magukat a csoport munkájától. A sokszor szélmalomharcot folytató munkacsoport a központi szervétől biztatást ugyan kapott, de hathatós segítséget az üzemeltetés költségének fedezésén kívül alig. A munkacsoportok kezdtek elnéptelenedni, kiállításaikon mind kevesebb művész vett részt. Az üres helyeket szerényebb képességű művészekkel pótolták, s így a csoport tekintélye megingott. Ez a győri kép megismétlődött más városban is, és eredői ugyanazok voltak. A művészek egy része nem érzi a munkacsoportok szükségességét. Nem hiszek abban, hogy demokratikus közösség eredménytelen működése csak a vezető gyengeségétől függene. A hibák az egész közösséget is terhelik.

A művészeti életet nem a kiállítások száma, hanem minősége határozza meg. Egy-egy városban négy-öt alkotó művészünk évenként egy magas színvonalú kiállításra vállalkozhat. Érthető, ha a műveik »felhigitásától« irtóznak. A művészi tömegkiállítástól távol tartják magukat, ahol természetszerűleg mindig túlteng az epigonizmus.

Javasolom tehát, hogy helyi és megyei tényezők, valamint a Képzőművészek Szövetsége és a Népművelési Intézet képviselői vizsgálják meg a szóbanforgó kérdéseket, különös tekintettel a haladó szellemű és haladni tudó alkotóművészekre.

Állapodjanak meg újra a munkacsoportok vezetésének irányelveiben és határozzák meg tagjainak számát.

Mende Gusztáv,

Az első nevezetes harc a templomépítés idején tört ki. Valamennyien elhatározták, hogy templomot építenek. Eddig minden rendben is lett volna, csupán azt nem tudták eldönteni, hol épüljön, Csáfordon-e, vagy Jánosfán. Egyik fél sem egyezett bele, hogy a másik falurészen legyen a templom. Minthogy a jánosfaiak voltak többségben, a templomharc azzal végződött, hogy Jánosfán húzták fel a tornyos épületet. A csáfordiak természetesen egy fillért sem adtak az építéshez.

A két falurész harca napjainkban sem lankad. Az öregek

a húszéves párbaj

harci tapasztalataival felvértezetten, a fiatalok az öregek példáját követve, verekednek a maguk igazáért. Tévedés ne essék, a küzdelem törvényes keretek között folyik. Néha-néha ugyan előfordul, hogy kenyértörésre kerül sor, de csak úgy, miként máshol is az ital hatására.

A napokban tanácsülést tartottak Csáfordjánosfán. A tanácsülés vitájában öt csáfordi, öt jánosfai és öt cséri tanácstag vett részt. Az ülés délelőtt tíz órakor kezdődött. Először a községfejlesztésről tárgyaltak. Tudott dolog, hogy a falu határában jól termő földek, dús rétek vannak. A falu állattenyésztése igen jövedelmező. Minden ellenvetés nélkül egyetértettek a tíz

zalékos községfejlesztési rulást, ha a tejcsarnok részen épül. A jánosf vágtak vissza, hogy ő járulnak a községfejl gadásához, de csak a tejcsarnok nem Csáf Szót szó követett. E felszólalót egy jánosfa ellenfelszólalása követte. Eredmény: 5:5, azaz döntetlen, vagyis ez esetben semmi.

Hasonló vitát robbantott ki a kultúrházépítés javaslata is. Miként a tejcsarnok építésében, a kultúrházában sem tudtak megegyezni. Mert ugyebár Jánosfán van a templom, Csáfordon a tanácsház. Itt van a bolt, amott a tejbegyűjtő. Egyenes az arány, bár a tanácsháza miatt manapság is nehezebben a jánosfaiak, dehát az épületet vitéz dr. Simon Elemér, volt vármegyei főispán, földbirtokos Csáfordra építtette. (Hacsak a jánosfai temető helyre nem billenti az egyensúlyt.)

A vita a tanácsülésen egyre élesebb lett. De igazságot tenni semmiféle mennyei küldött sem tudott volna. Még a járási tanács vezetői is hiába kísérelték meg jobb belátásra bírni az egyik vagy a másik felet. Nem sikerült. Meghallgatták, meg is tapsolták az egyetértésre buzdító szavakat. A szavazásnál mégis mintha mi sem történt volna,

5:5 maradt az arány.

Nem engedett egyik falurész sem

elnöke cséri, tanácstitkára pedig iváni. Semleges felek. Csáfordtól kőhajításnyira fekszik Jánosfa. Egyik helyen harmincöt, a másikon hatvan család él. A két falurész együttes hossza nem több egy kilométernél, beleszámítva a köztük lévő távolságot is.

A tanács vezetői most kisgyűlések tartását tervezik, ahol megmagyarázzák a falubelieknek, hogy

nem vezet eredményre

tanácstagjaik merev magatartása. Az egyéves helyett ötéves községfejlesztési tervet dolgoznak ki, miszerint faluközpontot alakítanak. A központban lesz a kultúrház és a tejcsarnok is. Remélhetőleg ezzel elcsitul a harc és a két község nemcsak név szerint, hanem a valóságban is egyesül, s a falu lakói végre nem csáfordiak és jánosfaiak, hanem csáfordjánosfaiak lesznek, s megszünik a viszály, megértés lesz a »két szomszédvár« között.

Hérics Lajos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Mende Gusztáv

KISALFÖLD

Mende Gusztáv

1962 ÁPR 30

1021

(Mende Gusztáv rajza)

KÁRÖRÖM

Nem vagyok kárörvendő ember, forrón szeretem minden felebarátomat s mindenkinek a legjobbakat kívánom, mégis vannak pillanatok, amikor furcsa érzéseket észlelek a szívem tájékán.

Történt éppen tegnap, hogy a postán ácsorogtam. Természetesen édes mosollyal és angyali türelemmel egy hosszú sor közepén, mikor észrevettem egy szürkekabátos férfit, akit valamivel elébem rendelt a sors kegye.

Szóval ez a férfi hol előre nézett, hol hára fordult, hol szemöldökét rántotta fel dühösen, hol lábával végzett különböző toporzékolási mozdulatokat. Tette pedig mindezt azért, mert mint néhány pillanat múlva kinyilvánította, felettébb sietett.

Mivel mindannyian felettéb siettünk — ha nem is mutattuk ki ennyire láthatóan — nem csináltunk nagy ügyet a szürkekabátos sietéséből. Csak akkor figyeltem fel én is jobban, mikor egy idős nénike botorkált oda hozzánk és vékonyka hangján kérdezett valamit. Hogy jól van-e kitöltve a kezében tartott utalvány, és hogy nem engednénk-e őt közénk állni, mert nem birja az ácsorgást?

Szerencsétlenségére éppen a sietéstől tültengő férfit kérdezte meg, aki a fent vázolt előzmények után természetesen adott is neki olyan goromba választ, hogy mi szégyelltük magunkat helyette.

— Minek jön ide egyedül? Hát nincs valaki, aki elintézné ezt maga helyett? Várhatja, míg én átadom a helyemet! Menjen csak hátrább!

Ebben a pillanatban valóban sorra került remek férfi-példányunk. Végre ott volt a célnál, a nyitott ablaknál.

No és mi történt? Hiába nyújtotta be kitöltött céduláit, azokat már adták is vissza neki.

— Ez nem ide tartozik. Tessék a következő ablakhoz fáradni!

— Mi . . . hogy nem ide tartozik?! — hördült fel s olybá tűnt, hogy valamennyiünk szeme láttára szétrobban.

De nem, mégsem robbant szét, csak nagy dirrel-durral átrohant a másik ablakhoz. Ablakhoz . . . ? Oh csak rohant volna az ablakhoz, de ott is hosszú sort talált. S mivel elég mogorva pillantások kísérték kezdeti tolakodási mozdulatait, jobbnak látta mégis szép csendben

Mende Gyula
1899–1963

magának, gyönyörű, igazán festőnek megfelelő kilátással a városra. 1934-ben megnősült. Lándori Angyal, a felesége szobrász leánya volt, maga is festőművész, rajztanárnő. A házaspár közszeretetben élt.

Mende szorgalmas kiállítója volt a Soproni Képzőművészeti Körnek, de hírneve nem állt meg a város falainál. 1928-ban Szombathelyen elnyerte a Dunántúli Tárlat ezüst érmét, 1929-ben ugyanott két elismerő oklevelet, 1930-ban és 1933-ban Kaposvárott ugyancsak ennek a Dunántúli Tárlatnak ezüst érmeit, 1934-ben Dombovárott kitüntető oklevelet szerzett. Ugyanebben az évben Kismarton művészeti köre szerény első díját, a selyemszalagos babérkoszorút ítélte oda neki. Már a felszabadulás előtt szerepelt a Nemzeti Szalonban, 1959-ben az a kitüntetés érte, hogy néhányadmagával önálló kiállításban mutatkozhatott be a főváros közönségének. Sopronban 1949-ben a múzeum rendezett külön-kiállítást műveiből. 1958-ban a Festőteremben vonultatta fel újabb művei mellett legjellegzetesebb alkotásait a soproni TIT Képzőművészeti Mozg. rendezésében. Ez volt az az alkalom, amikor teljességével számot

vethetett szülővárosa előtt majdnem négy évtizedes működéséről. Világosan kitetszett, hogy Mende a legtöbb festészeti technikában otthon van, a temperát ő kedveltette meg kortársaival. A grafikában főleg a linómetszettel foglalkozott, szintén úttörőképpen Sopronban. Nagy általánosságban Mendét a megelőző nemzedék követőjének lehet nevezni annyiból, hogy őt is a természet érdekli és nem azt adja, ahogy ő akarja látni a maga megnyilvánulásaiban, hanem ahogyan az tényleg megnyilatkozik. De itt az új elem: a korábbi nemzedékkel szemben Mendét nem érdekli minden egyes fűszál, minden falevél, minden pórus, hiszen az aprólékosságba belevész a mondanivaló, de érdekli a kiválasztott rész egész hangulata, annak ábrázolásában nem keresi a részletek tökéletes visszaadását, hanem csak a hangulati elemeket. Így alakult ki benne az őt annyira jellemző hangulatos ábrázolás, legyen bár szó tájról vagy emberi alakról. A korszellem diktálta a nagyobbvonalúságot, a sokat mondó szűkszavúságot és ezzel tört utat Mende a soproni festészetben az új felfogásnak.

Hatottak rá más festők is. Gondolkodó művész volt, állandóan keresett és kutatott új utakat. Valóban néha egyazon tárlaton mintha többféle arcot mutatott volna. Legmaradandóbb hatással volt Mendére Aba-Novák művészete. Megállította az a csodálatos készség, amellyel a vidám forgatagokat egyszerre tudta álló képpé és mégis zuhatagos színcsatákká változtatni. Később már nem követte ezt a példát. Emlékeztetett arra a jelenségre, ahogy a nagy Duna is rövid ideig örvénylik, ha valamely más

Soproni szemle 1964 4. szám
90–92

folyó szakad belé és Kék Duna marad akkor is, ha a szőke Tisza árja éri. Mendét érdekelte azoknak a festőknek kísérlete is, akik a képek belső szellemének stilizálásával próbálkoztak, de nem követte őket az úttalan utakon.

A soproni festők hagyományát ő is magáévá tette. A várost minden részletében festette, ezek a képek nagy számmal vannak magánosok birtokában, a tárlatokon keresettek voltak. Főleg azért, mert alkotójuk nem kereste a képeslap-sablont. Nem a pompázatos részletek érdekelték, már a szerényebbeken nevelte látásra a szemét. Korán kialakult szociális érzése arra vitte, hogy aláhúzza a szegény negyedek festői volta mellett azok elhanyagoltságát is. Utolsó éveiben mélyebbre kívánt ásni: a soproni lelket akarta ábrázolni, amilyen nagy képén volt a friss bor áhitatos vizsgálása az arcokon.

Bizonnyal megállta volna a helyét a fővárosban is, bár ott leköti erejét a klikkekkel való harc és az örök torzsalkodás. Sajnos ez utolsó éveiben itt is meghonosodott ez. 1947-ben megszűnt a kereken 50 esztendős Soproni Képzőművészeti Kör, attól fogva nyugtalan a város művészi élete, még Mende Gusztáv nyugtató keze sem tudta megakadályozni az állandó hullámzást, amely hol ide, hol amoda verte a soproni művészet csónakját. Mende törhetetlenül dolgozott a viharban is. Vezette a művészeti szabad iskolát, számos tehetséget karolt fel, pár évvel ezelőtt létesítette a nyári művésztelepet. A művészeti élet új vajúdása is nyilván hozzájárult gyors, betegség meg nem előzte elmúlásához.

Utolsó éveiben sokat foglalkozott művészetelmélettel, több előadása is volt. A zenét nagyon szerette; régebben, távoli lakása ellenére, minden hangversenyen látni lehetett. Igen szerette az irodalmat. Legény korában a műteremben gyülekezett a vele egykorú fiatalság; egyaránt megvitatva a képzőművészet és irodalom kérdéseit. Rendkívül tisztelte a régi mestereket; maga is kicsi, de igen becses képgyűjteménnyel dicsekedhetett. Az volt a terve, hogy ismét egy nagy retrospektív gyűjteménnyel áll ki és megmutatkozik mint műgyűjtő is. A Liszt Ferenc Múzeum 1963-as 82. külön-kiállításának igen értékes darabjai voltak a tulajdonából származó régi és modern képek (Aba-Novák, Szőnyi, Márffy, Koszta).

Igazi népművelő volt. Ahogy restaurálás közben el tudott bíbelődni régi mesterek festési fortélyain, el-eltűnődött tanítványainak megnyilatkozó vagy rejtett készségén és keltegette az egyszerű ipari tanulókban is a szunnyadó tehetséget.

1963. december 14-én temették el. Óriási tömeg kísérte utolsó útján: ritkán lehetett temetésen annyi könnyet látni, mint az övén ...

Csatkai Endre

Bolla Géza
1897—1963

1897. július 7-én született Csapod községben. Atyja vagyontalan falusi tanító volt, 1905-ben Vitnyédre került, s nehéz anyagi körülmények között taníttatta négy gyermekét. Géza fia itt végezte a népiskola osztályait, majd Kapuvárott és Győrben folytatta középiskolai tanulmányait. Ezután a pápai Áll. Tanítóképzőbe iratkozott, ahol 1916-ban szerezte meg a tanítói oklevelet. Azonnal munkát vállal, segédtanítóként működött Vitnyéden, majd Mosonszentmiklóson. 1920-ban a hegykői népiskolához került, s ugyanez évben elnyeri az igazgató-tanítói kinevezést is. Nem temetkezik el a falu zsongító csendjébe! Tanítói, nevelői és népművelési tevékenysége mellett szorgalmasan folytatja zenei tanulmányait; 1927-ben a budapesti Zeneművészeti Főiskolán középiskolai énektanári oklevelet szerez. De ezután is itt marad, a kis Sopron megyei községben. Folytatja munkáját az 1925-ben megalakított Hegykői Vegyeskarral, s ezzel pár év alatt falujának nevet, még később hírt szerez. Rajongása az énekszó iránt sugárzó erejű, átadta énekeseinek, az egyszerű földműves legényeknek, leányoknak.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Mende Gusztáv

KISALFÖLD
1962 JUL 21.

SOPRONI ÜNNEPI HETEK

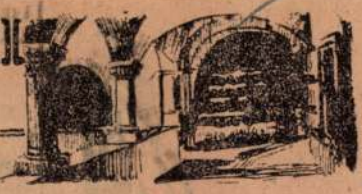

A poncichterszoba

A Fövényverem egyik régi gazdapolgár-házában új idegenforgalmi látványosságot alakított ki a Megyei Idegenforgalmi Hivatal. Sopron német anyanyelvű gazdapolgárait poncichtereknek nevezték. Helyes lenne a szó magyarázatát feltüntetni. A Bohnenzüchter: babtermesztő szóból lett a „poncichter" kifejezés. Ezek a német anyanyelvű gazdapolgárok részben még itt laknak a városban. A fiatalok a régi szokásokat, népviseleteket már elfelejtik, elhagyják. Ezért volt helyes ennek a szobának a létrehozása.

A régi barokk szobában legelőször az építkezés ragadja meg a látogatót. A boltives, stukkós mennyezet közepén gyönyörű freskó a 17. századból. A bútorzatot a régi német parasztszobák jellegzetes darabjaiból állították össze. A fal menti padka, a súlyos tölgyfaasztal díszes faragásaival, a kecses székek a régi fafaragás mesterségét, művészetét idézik. A házilag készült és pingált kerámiaedények minden parasztszobának ékei voltak. Néhány mai művész festménye idézi a régi gazdapolgár-élet egy-egy emlékét. Mende Gusztáv remek festménye, a Borlevő nagyban emeli a szoba értékét. A művész azt a pillanatot ragadta meg, amikor a poncichter a világosság felé tartja vörösborral teli poharát, és vizsgálgatja az új termést, mögötte pedig a családtagok figyelik. A poncichterszobát több ezer látogató tekintette meg.

Készülődés az ünnepi hetek utolsó napjaira

Nemsokára befejeződnek a soproni ünnepi hetek. Az utolsó napokban újra sok idegen érkezése várható. A fővárosból két különvonat, megerősített szerelvények a szomszédos városokból és számos autóbusz viszi Sopronba az utasokat. Szombaton este másodszor kerül sor a „Vidám Sopron" című, szellemi vetélkedővel egybekötött műsor megrendezésére a szabadtéri színpadon. Vasárnap városi séták, autóbuszkirándulások lesznek. délután „Lövér-szerenád" címmel hangverseny a városligeti zenepavilon előtt, este a vasas színjátszók megismétlik a „Veszélyes forduló" című színművét a Petőfi Színházban s a tűztoronyból felcsendül az ünnepi heteket záró toronyzene.

Mai műsor

Este fél 9 órakor a szabadtéri színpadon „Vidám Sopron", Soproni hangulatműsor. Közreműködik a városi tanács központi fúvószenekara Sziklai Adolf vezetésével, a Havasi Gyopár Éneknégyes, citera és jódli-kettősök. Az est rendezője és bemondója: Friedrich Károly.

tudományi Intézet a közeli napokban nyilvánítja védettnek ezt a tömérdek kutyadokumentumot.

Reményi K. András nagyon szeretné, ha minél előbb a nagyközönség számára is meg tudná nyitni múzeumát. Ezért mindent megtesz. Nemcsak helyet keres gyűjteménye számára, de sem pénzt, sem időt nem sajnál e cél megvalósítására. Az immár világhírű magyar kutyatudós nemcsak a világot járta be kutyagyűjteményéért, hanem folytonosan előadásokat is tart a kutyákról. Előadásokat tart az Akadémián, a Biológiai Társaságban, hogy ezzel is dokumentálja, milyen fontos ez az eddig hazánkban ismeretlen, különös tudomány: a kutyatudomány. **Cséry Dezső**

KISALFÖLD
A Magyar Szocialista Munkáspárt Győr-Sopron megyei Végrehajtó Bizottsága és a Győr-Sopron megyei Tanács lapja.
Főszerkesztő: Lónyai Sándor.
Szerkesztőség: Győr, Tanácsköztársaság u. 3., II. emelet. Telefon: 12—34, 22—71, 34—31. Sopron, Köztársaság u. 4. Telefon: 22—66.
Kiadja: Kisalföld Lapkiadó Vállalat.
Felelős kiadó: Ugróczky Mihály, a Lapkiadó Vállalat igazgatója. Kiadóhivatal: Győr, Tanácsköztársaság útja 3., II. emelet. Telefon: 21—04.
A lapot árusításban és előfizetésben a Magyar Posta terjeszti. Előfizetési díj egy hóra 12 forint. Előfizethető bármely postahivatalnál és kézbesítőnél.

Győr-Sopron megyei Nyomda Vállalat.

Lajos utca 160. alatti lakásán délután 5—6 óráig.

Július 24-én: **Juhász** Lajos, Szövetség utca 12. alatt délután 3—4 óráig, **Varga** Károly, Dugonits utca 14. alatt (Rovák-féle lakás) délután 6—7 óráig. **Poesinszky** Béla a Rózsa Ferenc utcai általános iskolában délután 3—4 óráig.

SOPRONI TANÁCSTAGOK FOGADÓÓRÁI

Július 21-én: **Nyikos** János, Gazda utca 44. alatt este 8 órakor. **Schárfy** Lajos a Halász utcai általános iskolában este 8 órakor.

Július 23-án: **Horváth** József, Kossuth Lajos utca 14. alatti lakásán délután 5 órakor. **Mészáros** Antal a postaigazgatóságon délután 3 órakor.

Július 24-én: **Hernitz** Sándor, Mátyás király utca 16., I. emelet 5 alatt délután 6 órakor. **Kossow** József a Tűgyár kultúrtermében este fél 7 órakor.

Kiáru

— Algírból visszamaradt áron!!!

Mende Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
KISALFÖLD

1021

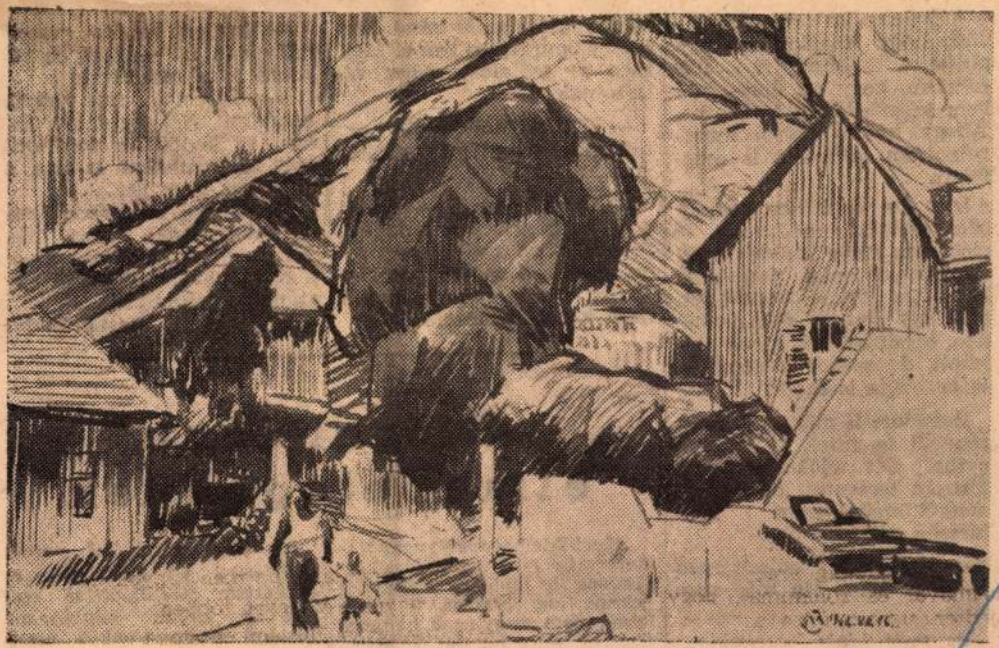

Mende Gusztáv

Tokaj

A kalamajka ott kezdődött, hogy megláttam egy pulóvert. Mindjárt úgy éreztem, hogy ezt éppen nekem készítették a kirakatba. Ahogy jobbról-balról mustrálgattam, a méret is megfelelt.

Igen ám, de itthon komoly pénzszámolást rendeztem, és rájöttem, hogy kellene még valahonnan száz forintocska... És jött a mentőötlet. Van egy tizenöt éves kabátom, kicsit hosszú, kicsit alakított, de szépek a gombjai, és ez maga is érték.

Ragadom is már ki a szekrényből és futok a Bizományiba. Ott előkelően szét akarom teregetni, de őszinte megrökönyödésemre igen furcsán néznek reám.

— Kérem, női holmit nem veszünk át... Ma már nem cikk...

— Puff neki! — mondanám, ha nem szégyelném, és lógó orral hajtogattam össze holmit látok, az is mind úgy ragyog, mintha új lenne. Még meg se szólalok, máris válaszolnak.

— Női kabátot tetszik hozni? Azzal már nem foglalkozunk!

— Szóval nem... — dadogom és szomorúan baktatok tovább. Van még egy reménység, a másik ócskás. Annak idején ő vette meg a fiam kinőtt nadrágját.

Ötórai tánc elmebetegeknek

Kurt Edelhagen, Nyugat-Németország első számú jazz karmestere a jövőben elmebetegeknek fog játszani. E kísérletnél nem annyira a hanghatásokra, mint inkább az ütemre fekteti a súlyt. Edelhagen kombinált rendszert dolgozott

Az elmebetegek el voltak ragadtatva az előadástól, és szakértők megállapítása szerint a táncos délutánokon „sokkal erkölcsösebben viselkedek, mint a normálisok". És ugyebár ez nem is kevés...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V, Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Mende Gusztáv
NÉPFRONT

1962 AUG

SOPRONI ÜNNEPI HETEK

június 30-tól
július 22-ig

1021

Mende Gusztáv díjnyertes plakátja

Jegyzetek Sopronról

„Keressük, ami az embereket érdekli"

Különös múzeum Sopron a határszélen. Egyedülálló kincse az országnak műkincseivel, főiskoláival. S ez a különleges helyzet különleges teendőket állít a népfront munkája elé is. Csöngei Sándor, a titkár „ős-soproni", tizenöt éve dolgozik itt. S mert szereti a várost és lakóit, ismeri is gondjait, örömeit, mint a tenyerét.

Új alapokon kezdte meg a párt irányításával a népfrontmozgalom az ellenforradalom után a munkát. S ezeken az alapokon azért lehetett itt gyorsabban építeni, mint sokfelé másutt, mert Sopron „átjáróháza" lett 1956-ban az ellenforradalmároknak, fegyveres fasisztáknak, földjüket követelő grófoknak, s így az emberek teljes „pompájában" látták az ellenforradalmat. S ezért, amikor a népfront 1957-ben hívta az embereket, azonnal jöttek: az egyetem professzorai csakúgy, mint az orvosok, a jogászok, az itt lakó művészek. A népfront elnöke az idős, nagytekintélyű Faller Jenő professzor lett, az egész Európában egyedülálló soproni Bányászati Múzeum igazgatója.

— A népfront nagyon rövid idő alatt népszerűvé vált. Ennek egyszerű a magyarázata: minden alkalmat megragadtunk, hogy segítsünk az embereknek és a városnak — mondja a népfronttitkár.

Gazdag az utóbbi esztendők eredménylistája. Műemlékvédelmi, jogi, orvosi, műszaki, mezőgazdasági akcióbizottságai működnek a városi bizottságnak. Négy helyi és négy környékbeli tsz-t patronálnak a mozgalom szakemberei: a fertőrákosi Ságvári termelőszövetkezet öntözési programját most dolgozzák ki például a soproni hidrológusok. A műemlékvédelmi bizottság az európahírű középkori zsinagóga és a domb-templom rekonstrukcióját dolgozta ki, s közmegelégedésre kiharcolta, hogy a gyönyörű Fabricius-ház, bisztró — és borharapó — helyett mégis csak múzeum lett. Sopronban évi nyolcmillió forintot költenek ma már a műemlékek helyreállítására és ennek az összegnek az okos felhasználásában nagy szerep jut a népfrontnak.

A moszkvai leszerelési- és béke-világkongresszus itt a határszélen is nagy visszhangot keltett. Nyolcvanhat helyen tartottak vitákat, beszélgetéseket, gyűléseket a nemzetközi élet problémáiról, amelyeken tízezer ember, Sopron lakóinak negyede vett részt. Ez volt a népfrontmozgalomnak talán eddigi legsikerültebb akciója. Kiállításon mutatták be a leszereléssel kapcsolatos lehetőségeket és Sopronból albumba kötött táviratokat, üdvözleteket vittek magukkal a Moszkvába utazó magyar delegátusok.

Szép vizsgája a városnak az ország színe előtt minden évben a Soproni Ünnepi Hetek. Tavaly Bartók és Liszt muzsikája adta a program alapgondolatát, az idén a béke jegyében szervezték a június 29-től július 22-ig megtartott ünnepi heteket. A népfront akcióbizottságainak sora dolgozott a program előkészítésén, pályázatot írtak ki a soproni művészeknek, akik közül Mende Gusztáv győzött Sopront ábrázoló kitűnő plakátjával. A város 40—50 ezer vendéget fogadott néhány hét alatt színvonalas műsorral, jó szórakozással, köztük vasárnaponként autóbusszal érkező osztrák látogatókat is.

Gazdag tervekben is a soproni népfrontbizottság. Mind nagyobb gondot fordítanak a lakóterületeken folyó tájékoztató-nevelő politikai munkának, erre kész a mozgalom programja. Az évekig kihasználatlan volt káptalani palotába most lakásokat építenek, amihez társadalmi munkát szervez a mozgalom éppúgy, mint a Baja példáján épülő ifjúsági utcasor tervezéséhez, építéséhez, vagy a műemlék Zichy-palota és a Cézár-ház helyreállításához. S mindez csak ízelítő a tervek és feladatok tömegéből.

— Sopron élő város — mondja Csöngei Sándor. — Olyan lelkes gárda dolgozik a népfrontban hogy ma nyugodtan mondhatjuk: elérünk a város minden házába. Keressük azt, ami az embereket érdekli, foglalkoztatja. Erre építve mindig bátran tervezhetünk...

Kocsis Tamás

A formálás szolgálatában

A párt iránti bizalom légkörében gyorsan fejlődik, terebélyesedik a népfront-mozgalom. Ennek megfelelően feladatai, módszerei is állandóan változnak. Akit a szűk prakticizmus, a megszokott formák kényelemszerető konzervativizmusa (vagy éppen az ötlettelenség) helyben maraszt, az a mozgalomban vállalt feladatát aligha tudja a követelményeknek megfelelően ellátni.

Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy szervesen összekapcsolódó egészet alkot a párt vezette szervezetek és mozgalmak munkája, és a népfrontmunkás a maga feladatát csak akkor láthatja el helyesen, ha a hétköznapi élet ezernyi kisebb-nagyobb problémája között megérti az összefüggéseket s ennek alapján osztja be, használja fel a rendelkezésre álló társadalmi erőket.

Ezek a társadalmi erők a népfrontmunka sajátos, konkrét területein bontakoznak ki. Aktivistáink a békemunkában, mezőgazdasági agitációban, a községfejlesztés akcióiban találták meg a mozgalomhoz vezető utat. A társadalmi erő tömörülése azonban — ezt világosan látnunk kell — meglehetősen ötletszerű akciók, úgynevezett népszerű feladatok elvégzése közben történt. Nem vizsgáltuk, hogy a ránk háruló feladatok egészében milyen súlyt képvisel a felkarolt terület; arra törekedtünk, hogy valamilyen útonmódon megtaláljuk a velünk szimpatizáló emberek kezét. Akcióink politikai hasznát látva, szálltunk meg egyes tevékenységi köröket, keveset ügyelve arra, hogyan illeszkedik ez be a más intézmények által alakított körbe.

Közben az élet nagyot haladt. A párt vezetésével belefogtunk a szocializmus alapjainak végleges lerakásába. Egyre nagyobb figyelmet fordítunk szocialista intézményeink megfelelő kifejlődésére, a tudat közvetlenebb formálására. Ezért több erőt, fáradságot szánunk az egész társadalom fejlődésének elemzésére s a népfront-bizottságok feladatainak helyesebb megragadására.

A feladatok növekedése, a haladás fokozódó méretekben veti fel a megfelelő elméleti felkészülés és felkészítés problémáját. A párt gondol erre és egyre fejleszti az általános ideológiai képzés lehetőségeit. A szükséges ideológiai alapképzettséget ennek az oktatásnak keretein belül minden politikai munkás és aktivista megszerezheti. Emellett azonban okvetlen szükséges a népfrontmunka módszereibe, sajátosságaiba való elemző behatolás. Ha azt akarjuk, hogy a mozgalom ellássa és helyesen lássa el növekvő feladatait, akkor gondoskodnunk kell arról, hogy az általános ideológiai képzettség állandó emelkedése mellett, függetlenített munkatársaink és társadalmi aktivistáink megszerezhessék azokat a rész-ismereteket, melyek akár a termelési agitáció, akár a művelődéspolitikai vagy békeagitáció konkrét munkájában elengedhetetlenül szükségesek.

Sokat beszélünk arról, hogy a népfront — vitafórum. A népfront vitafórum jellege éppen napjainkban kerül egyre inkább előtérbe; léptennyomon tapasztaljuk, hogy parasztok és városi kispolgárok egyre bátrabban és egyre helyesebben szólnak hozzá szocialista építésünk helyi és országos problémáihoz. A népfront egyre inkább viták keretében és hevében végzi a maga tudatformáló, nevelőmunkáját. Egyre többször nevezzük aktivistáinkat vitavezetőknek és egyre kevesebbet előadóknak. Ez az agitációnk módszerében bekövetkező változás megkívánja mind a viták tervét készítő, mind a vitákat vezető aktivisták naprakész felkészültségét. Tanulni kell, hogy másokat nevelhessünk.

Az eddig előadottakkal általában mindenki egyetért. Az a kérdés,

Mindenek
hogy mire
szem, hogy
kitűnik: a
titkárságig
fejlődnie ke
ni feladata
nünk közsé
országos akti
kat, hogy
kezdeményez
front fórum
mi méretű,
vitában m
összefogva
leten működ
az egész tár

A felkés
módszere n
front-aktivis
agitátorképz
népfrontban
tapasztalatc
konzultáció.
lentkezett e
Jól haszno
frontvezetők
Rendkívül
hoztak a tél
megyei tanf

A tapaszta
formáját all
ban. Céltud
kell tennünk
formálás szo
ezeket a sp
Sok lehetősé
ben, a megy
kezletében s

A feladat
telőbbé váli
ségessége. A
a mozgalom
módszerek
hozzálássunk
hoz.

KÉT MŰVELŐDÉSI HÁZ

Gyönyörűszép művelődési házat építettek Szőllőskislakon, részben társadalmi munkával

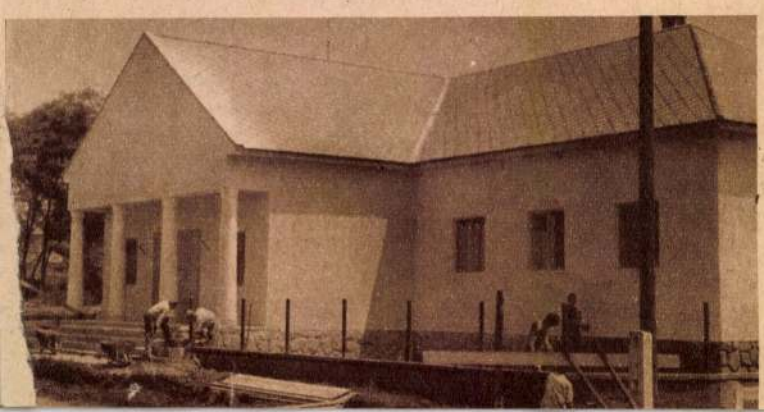

Hácson, ebben a kis, eldugott s társadalmi munkával épített el a tanácsot, a mozit, az orv a szövetkezeti boltot. A képe ságának tagjai egy megbeszélés szü

Mende Gusztáv
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1962 AUG 12

KISALFÖLD

1021

TOKAJ

Mende Gusztáv műve

— Mi lesz a megszólítás? — kérdezi a gépírónő. — „Mélyen tisztelt Uram?"

— Mélyen tisztelt? De hiszen ez egy szélhámos, megvesztegethető csaló! Írja csak egyszerűen: „Kedves Kolléga!"

— Mi az az opera? — kérdi papáját a kis John.

— Amikor az egyik ember tőrt döf a másik mellébe, s ez ahelyett, hogy holtan rogyna össze, hosszú, hangos áriába kezd — ez az opera."

Új módszer

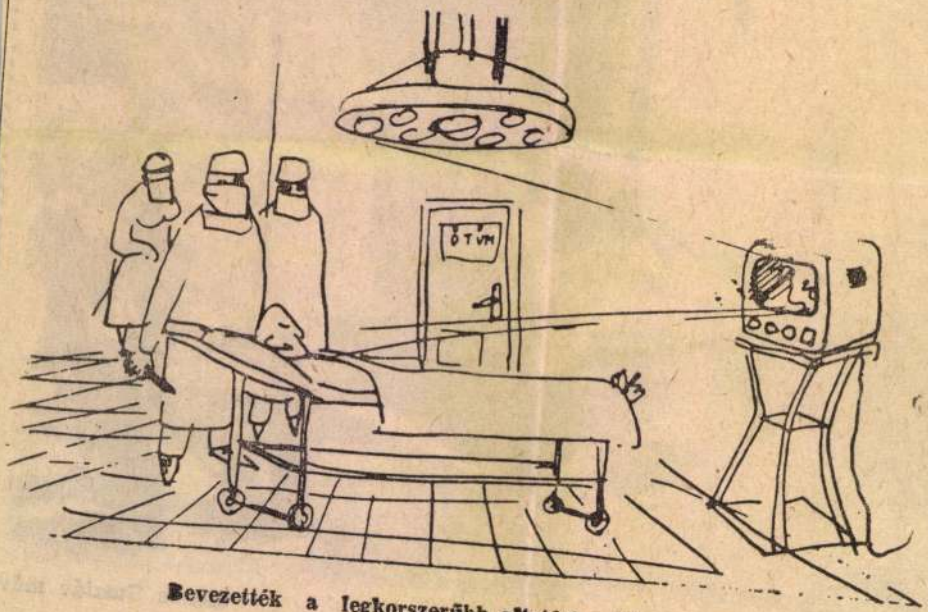

Bevezették a legkorszerűbb altatást a kórházakban.

MES

— A tanító néni mesét mondott, kezdődött: hol volt, volt, — meséli a gy

— De hiszen min így kezdődik, — papa.

— Dehogy, — s a mama. — Vanna amik így kezdődnek értekezlet lesz nálu

Haj, ha

Győrságon va egy háztáji ku korica föld, azo olyan kukorica te rem, de olyan.. hogy a falusi fo rász annak selyméről ves mintát. Ezt a ki lönleges kukor cafajtát nem gazda nemesíte

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Mende Gusztáv

KISALFÖLD

1962 JUL 3

1021

Helyreigazítás

Július 1-i, vasárnapi számunk irodalmi oldalán az „Ikva-részlet Sopronban" című kép alkotójának neve tévesen szerepelt. A rajzot Mende Gusztáv készítette. A következő oldalon a „Móricz Zsigmond körtér" című költemény szerzője pedig Káldy János. A figyelmetlenségért a szerzők és az olvasók elnézését kérjük.

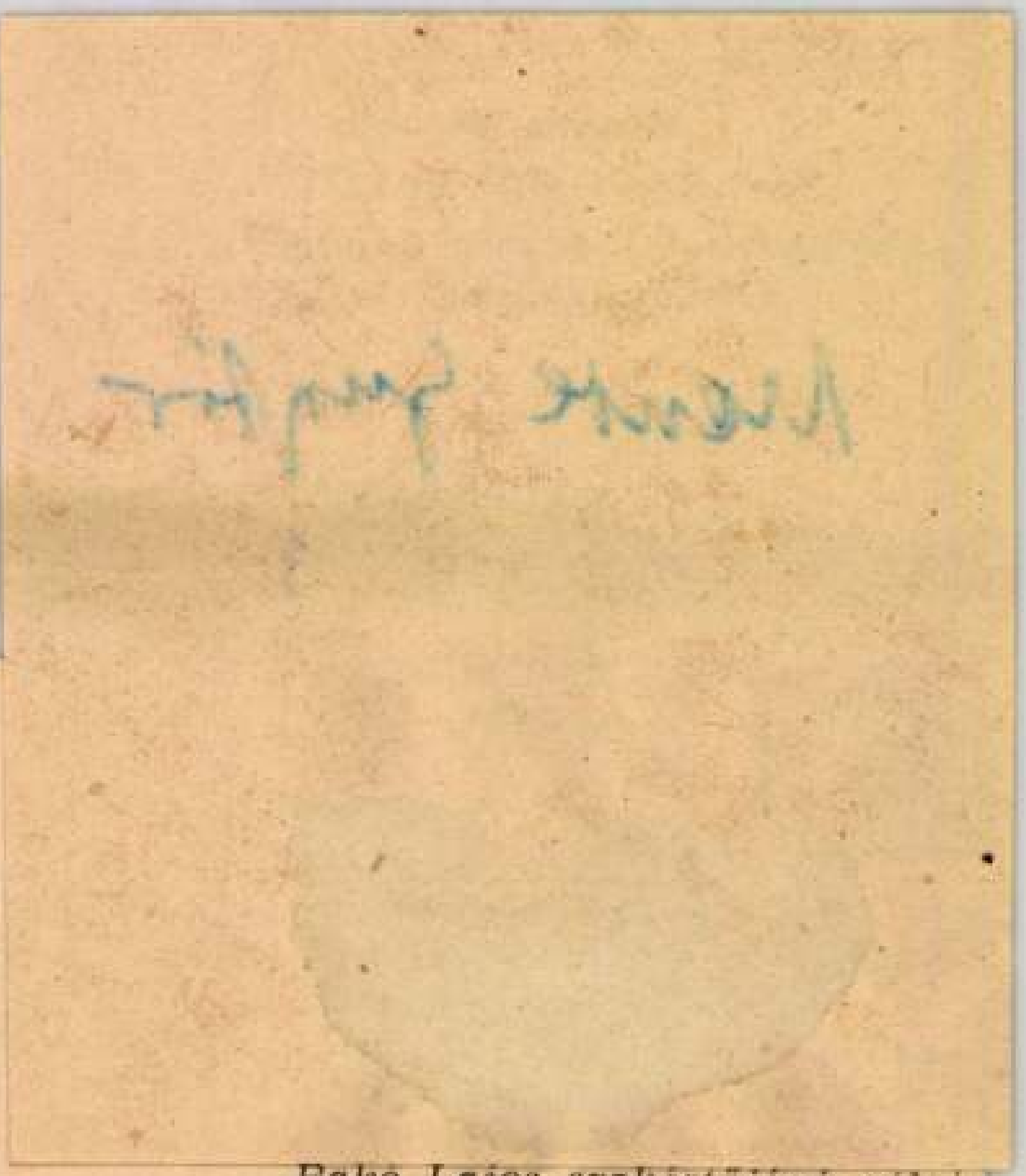

Bakó Lajos szakértőjévé vált a népművészetnek. Ez év május 30-án a Néprajzi Múzeum és a Magyar Tudomá-

Mende Gusztáv
1021

Szabó Jenő:

Mende Gusztáv és művészete

„E krónika megírására a tollat régi szándék adja kezembe és az a meggondolás, hogy a mai viharos történelmi időkben, amikor a drámai események egymást követik, családi vagy egyéni vonatkozásban fontos események gyorsan feledésbe merülnek. De írom tanúságképpen önmagamnak is, mert az eseményeket követve, azokból következtetni szeretek és ahhoz mérten cselekedni. Így utólag ellenőrizhetem következtetésem okait, rugóit és az eredményt, vagyis önmagam megismeréséhez jutok." — írja Mende[1] Gusztáv abban a vaskos, bőrhátú könyvben, ahová már vagy húsz esztendeje jegyezgeti időközönként gondolatait, de 1945. január 25-én új fejezetet nyit a fenti bevezetéssel és utána sorra veszi eddigi élete eseményeit.[2]

Soproni vonás ez a krónikaírás. Hozzásegíti nemcsak Mende Gusztávot önmaga, hanem bennünket is az ő emberi, művészi és soproni arcának megismeréséhez.

Az ember

Maga állapitja meg családjáról, hogy az jellegzetesen kispolgári. A vagyonos nagy- és dédszülőktől hozott magával bizonyos polgári önérzetet és kényesen vigyázott erkölcsi jóhírére. „Apai ágról dédszüleim és azok elődei mind molnárok voltak, innen eredhetett nevük" — írja Mende Gusztáv. Az apai ág felmenői között tényleg gyakori foglalkozás a molnárság. Apai nagyapja, Mühl Sámuel ugyan raktárosként hal meg, de egy ideig ő is gyakorolja a molnárságot, 1861 táján a fertőszentmiklósi malmot bérli, 1828-ban, születésénél két molnár is bábáskodik: apja, Mühl Konrád — Mende Gusztáv dédapja — aki akkoriban a Tómalmot bérli, s a keresztapa, aki szintén Mühl, szintén Sámuel és — szintén molnár. Az apai ükapák egyikéről, Mühl Konrád Jánosról szintén tudjuk, hogy a bánfalvi (Poropatits-féle) malomban volt molnár. A foglalkozás és a névéredet kapcsolata, valamint az, hogy a család az ellenreformáció elől, a 17. század elején jött Württembergből Sopronba, családi szájhagyomány.

Az anyai ág régi és jónevű polgárcsaládba vezet, amelynek ősi fészke a Halász utca 5. szám alatti Zethner Meierhof (major). A nagyapa, Zethner Nándor rokonát, Zethner Zsófiát vette nőül, — tekintettel másodfokú unokatestvéri rokonságukra, diszpenzációval. Ő is, mint elődei, „gazda és polgár"-ként szerepel az anyakönyvekben, városszerte ismert ember, városatya. A kilencvenes években, amikor Ferenc József Sopronba látogat, ő vezeti a fogadására kirendelt lovasbandériumot.

Érdekes, hogy a krónikaíró fiú írásában az apa alakja sokkal markánsabban jelenik meg, mint az anyáé. „Fáradhatatlan szorgalmú, széles kedélyskálájú, minden új dologért lelkesedni tudó, de néha szeszélyes és határozatlan aszszony" — írja anyjáról. Apjáról viszont ezt: „Gyermekeiről való gondoskodása valóságos éposz, amelyben a hős mindenét odaadja szeretteiért, sohasem pazaskodik, de ad és ad, amíg csak telik tőle, hogy gyermekeiből az legyen, amire egy nehéz élet robotjában elgémberedett szíve vágyott — életörömmel áldott, boldog ember. Szimbóluma bennem élni fog, amíg élek: bütykös, inas, gém-

1 Az eredeti *Mühl* családnevét 1937-ben belügyminiszteri engedéllyel *Mendé*-re változtatta

2 Krónikája és levelezésének egy része a soproni levéltárban van.

Kirchschlagra irányította, Bécsújhely védelmére pedig a II/1. zászlóaljat rendelte Ebenfurtból, az 1/4. üteget pedig Bécsből. Az osztrák csendőrség önként feladta Felsőpulya és Lakompak környékét, amelyet (Prónay szerint) Urmánczy Nándor emberei szálltak meg. Hochwolkersdorfban nemcsak az 5. csendőrosztálop gyülekezett, hanem ide különült ki a Bécsújhelyről Frohsdorfba rendelt I/4. Bundesheer-zászlóalj egyik százada is. Vidossich ezredes azt tanácsolta Schober kancellárnak, hogy küldjenek ki két zászlóaljat Kismartonba és egy zászlóaljat Nezsiderbe. Schober ezt a javaslatot a soproni antanttábornokok elenzése miatt elvetette. Azonban folytatták a történelmi határ megerősítését. A felkelők zöme Pörgölényben gyülekezett, a határt járőrökkel figyelteték. A helyszíni vizsgálat végett Kirchschlagra érkezett Ferrario tábornok nem járult hozzá, hogy a Bundesheer megszállhasson burgenlandi területen fekvő, harcászatilag fontos magaslatokat, amivel újabb összeütközésnek vette elejét.[69]

Schober kancellár a kirchschlagi ütközetben elesett katonák hozzátartozóinak és a súlyos sebesülteknek támogatására alapítványt létesített, amelyet Michael Hainisch szöv. elnök saját anyagi hozzájárulásával megkettőztetett. A kirchschlagi állásokat megtekintette Hallier francia tábornok, Brudge amerikai ezredes és Cunninghame angol ezredes (majdan Montgomery marsall). Cunninghame ezredes külön gratulált Vaugoin osztrák hadügyminiszternek katonái bátor magatartásához.

Nem lesz érdektelen megemlíteni, hogy Cunninghame angol katonai attaséról a bécsi magyar követség jelentette, hogy „több megbízható oldalról vett értesítés szerint" a legutóbbi napokban Nyugat-Magyarországon járt és ott magyar katonai és más tényezők bizalmába furakodott. Ilyen módon Schober kancellárnak számos adatot hozott, melyek a magyar kormánynak a nyugatmagyarországi felkeléssel kapcsolatos összeköttetéseire kompromittáló erővel bírnak. Ezt a jelentést Kánya Kálmán rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter azzal továbbította a miniszterelnöknek, hogy Cunninghame ezredessel szemben a legmesszebb menő tartózkodás tanúsítandó és erről értesítsék Sigrayt is. Schober nem kívánja az adatokat felhasználni, mert nem akarja kiélezni a helyzetet.[70]

(Folytatjuk)

69 Knaus i. m. 131–134. A Burgenländische Freiheit idézett cikke kiemeli a felsőpulyai értelmiség barátságtalan magatartását. Ferrario tábornok ugyanakkor ahhoz sem járult hozzá, hogy a magyar csendőrség rendteremtés végett előnyomuljon a történelmi határig, illetve azt olyan feltételhez kötötte, hogy a magyar kormány tegyen a parlamenti többség támogatásával ünnepélyes nyilatkozatot, hogy a magyar csapatokat kizárólag a felkelők leszerelése végett küldi a régi határig, utána pedig azonnal visszarendeli az „A"-vonalra. (OL ME idézett iratok, A Főkormánybiztosság távirati jelentése 1921. szeptember 6-án 19 óra 45 perckor a Miniszterelnökségnek.)

70 Missuray i. m. 116, 129. – OL ME idézett iratok, KÜM titkos 5035/pol. 1921. szept. 5-i jelentés Bethlen István miniszterelnöknek.

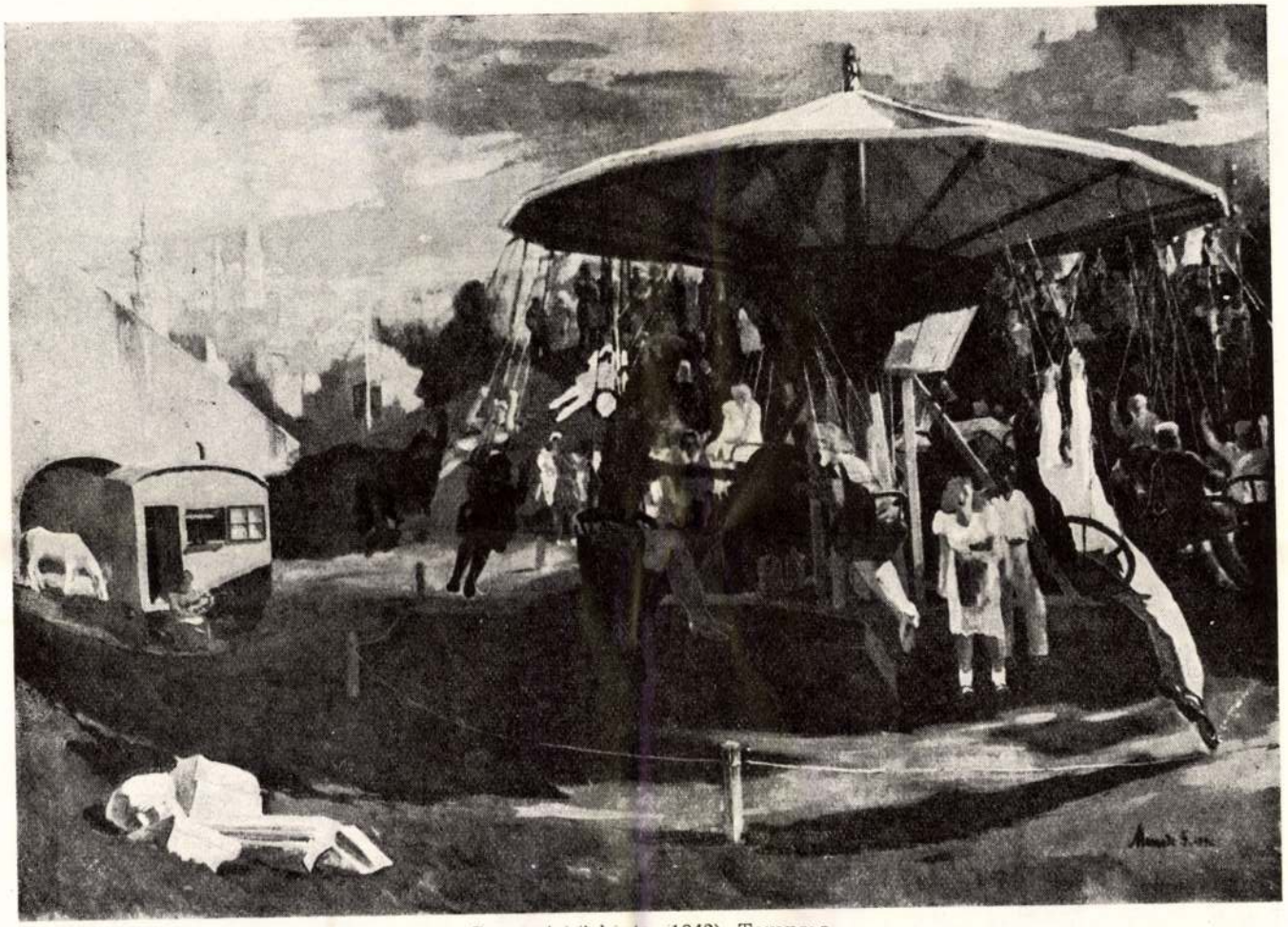

Soproni körhinta (1942). Tempera

beredett munkás keze, a család munkagépe, amely ha restellett is simogatni, de áldólag felettünk volt mindig." A kihűlt atyai kéz gipszmintáját ott őrzi műtermében.

Az apa haláláig „abszolút példa férfiasságban, tűrni és szenvedni tudásban és végtelen önfeláldozásban." A fiút apja egy életen át tapasztalt kemény állhatatossága vezeti, amikor élete során, művészete nehéz perceiben sohasem választja a könnyebb megoldást, a járhatóbb utat. A gipszkéz ott a műteremben figyelmeztetője.

Nehéz életű ember volt – írja epitáfiumszerű írásában Mende Gusztávról a barát, László Gyula. Tömör foglalata ez a mondat életének, akár sírkövére is rá lehetne vésni.[3]

Nehéz élete már diákkorában kezdődik. A Bécsi utca 18. számú házban lévő kis pékműhely csak nehezen tartja el a Mühl család hat gyermekét.[4] A két idősebbnek, Nándornak és Gusztávnak már a polgári iskola elvégzése után helyt kell állnia a műhelyben. „Éjfél után két órakor keltünk fel, a sütemények készítésénél, sütésénél segítettünk. Majd egyikünk két órára lefeküdt és utána öt órakor reggel, a kihordáskor, ismét felkelt. Sok rosszulléttel, ájulással járt ez a keserves munka, úgy látszik, vérszegény is voltam és a meleg sütőszoba levegőjét s apám erős pipafüstjét nem bírtam. Ilyenkor aztán, mielőtt összerogytam, egy szál alsóruhában, amelyre fehér kötény volt kötve, kitántorogtam az udvarra (ha havazott vagy fagyott, akkor is), míg magamhoz nem tértem. Sokszor egy éjszaka többször is egymás után. Ez így ment évekig, a képesítő vizsgákig, sőt még azokon túl is. A tanítójelölt és az érettségiző diák reggel kézikosárral hordta ki a süteményt. Reggel öt órakor kezdtük és hét órára fejeztük be. A Mühl fiúk sok helyt voltak ébresztők és pontos órák hajnalban." Ne higgyük, hogy e sorok panaszképpen íródtak le: „De megvolt a szépsége és romantikája is az éjszakai munkának: a rövid pihenők csendjében olvashattam is. Különösen lukulluszi örömet adott – ha nem is volt egészséges – a jó, papa-főzte pékfeketekávé és a friss, ropogós kifli vagy sóscipó. Aztán a reggeli napkelte, a városszéli élet éledése, a hajnali csend, a friss levegő, az ismerős és mindig ugyanazokkal az emberekkel való találkozás csupa olyan élmény volt, amely szülőföldem szeretetéhez, lokálpatriotizmusomhoz vezetett."

Ne feledjük, e sorok 1945-ben íródtak: a kész festő emlékezik vissza. Az a festő, aki még ezután is annyi hajnali órán áll a bécsi utcai kútnál, hogy meglesse és leskiccelje a permetezésre, kötözésre, szüretelésre induló poncichtereket. Talán a zsemlét kihordó kisdiák emlékeit kutatja vázlataiban...

Az első világháború a nehéz diákságból még nehezebb helyre, a kaszárnyába, majd a harctérre viszi. A tanítóképző harmadik évfolyamából gyorstalpaló vizsgát tesz 1917 tavaszán és ősszel már be is öltöztetik katonának. Megjárja Erdélyt, Belgiumot, alig egy évig viseli a mundért, de csak évek múltán heveri ki a katonaságnál elszenvedett sok lelki sérülést.

Tanítói oklevelét a Tanácsköztársaság alatt szerzi meg de mivel „semmiféle más pályára nem vonzódik, csak a festőire" és mert Sopronban ilyen iskola nincs, anyja rábeszélésére az anyagi gondokkal küszködő apa megengedi, hogy felvételét kérje a bécsi festőakadémián. Bemutatott munkái megtetszenek az

3 A levél eredetije a soproni levéltárban.

4 A gyermekek: Nándor (1897–), az ev. egyházközség ny. pénztárosa; Gusztáv (1899–1963) festőművész; Aladár (1902–), ny. zenetanár; Gyula (1905–1906); Hermina (1906–), Horváth József festőművész felesége; Ernő (1909–) pékmester, Margit (1912–), Mátyás Vilmos erdészeti kutató felesége.

Menekülők (1944). Olaj. A soproni Liszt Ferenc Múzeumban

egyik professzornak, de a történelem ismét közbeszól – ha közvetve is. A harcterekről ekkor özönlik vissza a polgári életbe a felbomló Monarchia fiatalsága, elárasztva az egyetemeket és akadémiákat. Amikor a professzor megtudja, hogy az előtte tébláboló sovány fiatalembernek biztosítva van kenyere, hiszen tanítói oklevéllel rendelkezik és ráadásul még külföldi is, elutasítja.

Félév késéssel iratkozik be a budapesti Iparművészeti Iskolába. Apja nővére „a munkanélküliség, családi gondok (három gyermek) ellenére" szeretettel fogadja Budapesten ingyenszállásra, amit ő „kifogástalan magaviselettel, az unokatestvérekre gyakorolt jó nevelői hatással" igyekezett meghálálni, no meg segít esténként – éjfélig – a házmesteri kapunyitogató kötelesség teljesítésében.

A csupán kötelességekből álló élet nehéz évei alatt alig néhány világító, meleg folt. Az egyik: első sikeres szereplése a soproni Képzőművészeti Kör kiállításán. A másik: „Öreg néni" című képe szerepel a nonsai világkiállítás magyar részében. Ő maga erről egy iparművészeti folyóirat reprodukciójából szerez tudomást.

Újabb felvételi vizsga, ezúttal a Képzőművészeti Főiskolán. Nem veszik fel – tévedésből. Glatz Oszkár tudomást szerez esetéről és hívatja, mert „végtelenül sajnálja, hogy kibukott, miért nem jelentkezett nála", ő rögtön felvenné most is szakosztályába, de csak leckekönyv nélkül, mert az utólagos felvételek ideje már lejárt. „Ezt nem tehettem – írja krónikájában – nekem az itt eltöltött időmért valamit végeznem kellett, bizonyítvány nélkül nem tölthettem el egy évet, ezt szüleim nem nézték volna jó szemmel. Azonkívül az Iparművészeti Iskolában már befizettem a keservesen összehozott beíratási díjakat. Így hát maradtam!"

1925 őszén Csók és Bosznay egyaránt felvennék szakosztályukra. Bosznayt választja. Egyidejűleg új szállásra költözik, hogy megszabaduljon a rokoni segítségtől. Egy körúti szabómester három gyermekét tanítja szállás fejében. Rendszeres kosztja nincs, főképpen a hazulról, havonta egyszer-kétszer érkező csomagokból él. A hústalan, majd később Bicsérdy-féle nyerskosztra nemcsak szükségből, hanem meggyőződésből tér át, mert ekkor már aszkézisra hajló egyénisége megtalálta természetének megfelelő, „a helyes légzést, gondolkodást, táplálkozást és tökéletes életmódot" hirdető mazdaznan tant és hívévé szegődik. Amíg lehet, kenyéren és gyümölcsön él, néha két, négy, sőt hat napig is böjtöl. Télen a „szégyenlős szegények" étkeztetési akcióján részesül ebédben. „Mint vegetariánus természetesen a húslevest vagy húsételt – ha nagyritkán volt – nem fogyaszthattam, ilyenkor partnereimmel cseréltem el tésztára (meztelen főtt tésztára vagy vízben főtt gránicára) esetleg főzelékre. 'Dilis'-nek tartottak, hogy a húst üres főzelékért elcserélem."

Huszonhét éves, amikor a sors súlyos választ elé állítja. Sopron polgármestere, dr. Thurner Mihály ajánlatot tesz neki, hogy jöjjön Sopronba, iparostanuló iskolai tanítónak. Választania kell a biztos kenyér és álmai valóra váltása között. „Szüleimnek tovább nem lehettem terhére. Továbbtanulásomhoz ebben az időben nem volt megfelelő alkalom az anyagi feltételek előteremtésére. Tanítással csak lakásomat tudtam biztosítani. A soproni állás visszautasítása ebben az időben, amikor emberek tízezrei munka nélkül voltak és végzett diplomások évek sora után sem tudtak elhelyezkedni, az önként felkínálkozó 'életre szóló állás' elszalasztása lett volna. Nem szívesen, de megpályáztam és elnyertem, összes pesti kollégáim irigységére, mert próba-, vagy inségmunkás jelleg nélkül, egyszerre véglegesítve, a polgári iskolai tanárok státuszának X. fizetési osztályába sorolva kezdhettem a pedagógusi pályát." De a döntés nehéz volt, mert: „amitől irtóztam, az az elméleti tudást adó iskola és a pedagógusi

pálya volt mindazóta, hogy művészi hajlamaim kezdtek kibontakozni. És éppen ide kerültem a sors szeszélyéből!"

„Jöttömet nem ünnepelték Sopronban, de már vártak. Munkával, 'önzetlen munkával' – írja némi öngúnnyal. Az 'önzetlen munka' (ma társadalmi munkának mondanánk) a Hubertusz vadászlak művészi dekorációja, amelynek megvalósítására ekkor szervezi meg a soproni művésztársadalmat dr. Heimler Károly, a város agilis főjegyzője, a Városszépítő Egyesület elnöke. Mende Gusztáv belekapcsolódik a munkába, tevékenykedik a Képzőművészeti Körben is,

Új bor (1956). Olaj.
Mühl Nándor (Sopron) tulajdona

amelynek csakhamar titkára lesz, és ezzel már nyakig benne van a város művészi és társadalmi életében.

Másfél olyan évtized következik most, amikor Mende Gusztáv iskolai munkáján kívül csak a festésnek él. Mintha nehéz élete megenyhült volna. De ez csak látszat. A vidéki élet langyos nyugalma mögött önmagával viaskodik. Hiába épül meg műterme (tégláit első Sopronban kiállított aktképének árából veszi), aztán olaszos reminiszcenciájú villája a város legszebb kilátású helyén (nem véletlen, hogy alig néhány lépésnyire van tőle Heimler Károly kertje, akit szintén a kilátás szépsége csábított ide), hiába a sikerek, elismerések, elégedetlen, kételkedik önmagában. Keresi a bizonyosságot: saját külön festői útját.

Bár irtózik a pedagóguspályától, emberszeretete ott is megtalálja munkájának magasabb eszmei célját, amely nélkül nem tud dolgozni. Aki látta a keze alól kikerült iparosnemzedék rajzait, stílustanulmányait, az tudja, milyen komoly ízlésnevelést végzett az iskolában is.

1934-ben megnősül. Igazi művészfeleséget (Lándori Angéla) kap, legbensőbb problémáinak megértő társát, aki mélyen érti szótlanságát is s jobban hisz benne, mint ő saját magában. Az évek ezután, minden benső kínlódása ellenére, szinte rohannak, hiszen ha letudta napi penzumát az iskolában, festhet és ez mindennél több.

Aztán ismét közbelép a történelem: a hitleri agressziók nyugtalan évei, majd maga a háború, bevonulás, bombázások. A festés csak a napról napra tengődő élet peremén létezik. Lavocsne környékén festett képein nem a táj, hanem a háború nyomasztó közelsége a szomorú. Nagyon keveset tud dolgozni.

A háború után azonban szinte a megszállottak energiájával lát munkához. Hajszolja magát, nem kímél fáradságot, hogy ismét feltámassza a Képzőművészeti Kört, 1946-ban rajztanfolyamokat rendez, előadásokat tart, így reméli, hogy a város művészeti élete ismét feléled. Azt lehetne várni, hogy most, amikor a művészetet népszerűsítő törekvései és a szocialista rendszer kulturális célkitűzései annyira egybevágnak, fáradozásának magukkal sodró eredményei lesznek. Nem így történik. A Kör ötven éves jubiláris kiállítását 1947 őszén még megrendezi, de utána lemond. Feljegyzéseiben erről semmiféle részlet, egyetlen név sem szerepel. Noha nagyon jól ismeri a színfalak mögötti szereplőket, csupán egyetlen mondattal utal reájuk: „Kitűnt, hogy vidékies, nyárspolgári irigység és meg nem értés munkámat szabotálja." Visszavonul műtermébe, csak a szabadrajz iskolát vezeti tovább, művészetelméleti kérdésekkel foglalkozik, amelyek mélyén kételyei önmaga iránt és kiapadhatatlan szakmai igényessége rejtőzik.

Aztán elkövetkezik az 1959-es év, néhány hét a tokaji művésztelepen, ahol megéri nehéz élete talán legszebb óráit. A csillagok ideje ez, amikor megérzi, rátalál arra, amit egész életén át keresett: önmagára. Ecsete szinte szárnyat kap, oldódnak régi görcsös merevségei, mert – milyen különös – a soproni táj szerelmese egy Bodrog-parti táj színeiben találja meg végre önmagát.

Ezután nincs más semmi életében, csak a festés. Lerázta magáról az iskolai munka nyűgét, nyugdíjban van és fest. Gyönyörű ez az utolsó négy év, megvan végre önmaga bizonyossága.

Gyönyörű és – rövid! Elsuhan, mint egy pillanat és már itt is a nap, amikor Mende Gusztáv utoljára áll stafflija elé, hogy agyában és szemében izzó színeit vászonra tegye. De a tettig már nem jut el. Lepillant még utoljára a soproni völgybe szelíden lefutó dombhajlatokra, napfényben fürdő kertjére, amelynek lábánál ott a szülői ház, meghitten szűk udvarával, a friss kenyér és zsemle illatával, annyi kedves óra házimuzsikájával: fiatalságával.

Aztán lehúnyódik szeme, ecsetje mellett leghívebb szerszáma.

A művész

Mende Gusztáv élete nemcsak azért volt nehéz, mert a sors annyi megpróbáltatást mért reá, hanem azért is, mert sohasem tért ki az elébe táruló nehézségek elől. Művésznek készült, becsületesen, őszintén s így nézett szemközt önmagával is.

Feljegyzéseiben lépten-nyomon bukkannak elő olyan részletek, amelyek kétkedését önmagában és ebből fakadó kíméletlen önkritikáját árulják el:

„Közvetlenül a festésre, rajzolásra okot Nándor bátyám szolgáltatott. Ő a reáliskolában már 'nagyon szép' motívumokat rajzolt és festett. Otthoni rajzmunkái ébresztették fel bennem az első művészi vállalkozást. Ő évekig jobban festett, mint én és ki tudja, ha tovább gyakorolja, nem vitte volna-e többre, mint én és vajon nem hagytam volna-e abba, ha a reáliskolából nem kerül át a kereskedelmi iskolába, ahol rajztanítás nem volt. Versenytárs nélkül maradva,

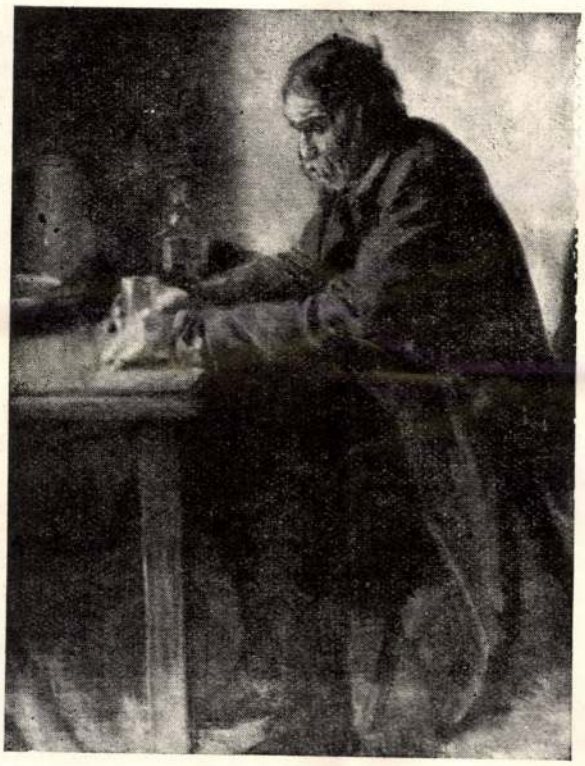

Öreg ivó poncichter (1955).
A soproni poncichter-szobában

hamarosan az én munkáim voltak a tökéletesebbek." Kétkedése ott bujkál ezekben a sorokban is: „Már másodikas, harmadikas polgárista koromban a rajztanítás maga adott impulzust, bár a tanítás tömegtanítás volt (negyvenen zsúfolódtunk egy osztályba), de társaimtól, akik gyakran ügyesebbek voltak, mint én, sokat tanultam." Egy másik helyen: „A képezdében csak a felsőbb osztályokban sikerült Bielitz Margit és Kássa Gábor tanárok figyelmét felkeltenem nem annyira jó, mint inkább odaadó munkám révén."

Az 1917. évi, bevonulás előtti vakációban két hónapot tölt barátjával, Sterbenz Károllyal az Erdburger nevű szőlőjük fakunyhójában, ahol „reggeltől estig szívük vágyának, a festészetnek élhettek." De önkritikája itt is működik: „Az

ebből az időből származó munkák művészi vonást keveset, inkább nagy odaadást és fejlődő készséget árulnak el." Talán éppen ez a megfigyelt fejlődő készség lobbantja fel az eddig kimondani sem mert vágyát, hogy életét a festésnek szentelhesse: „A művészi továbbképzés vágya ekkor lépett fel bennem először, de annak lehetősége nem látszott még. Szüleim öt gyermeket iskoláztak és vagyonilag gyengén álltak."

Mégis sikerült. Katonaság, háború és sikertelen bécsi próbálkozás után a budapesti Iparművészeti Iskolában köt ki. „Az első három évfolyam alatt még mindig nem jelentkeztek feltűnően a tehetség jelei" – írja önmagával elégedetlenül az itt töltött kezdeti időkről. Sándor Béla díszítőfestő a mestere, s ha nyíltan nem is mondja ki, véleménye róla az: nem mester, csak mesterember. Ő pedig művész akar lenni és elkívánkozik tőle. Újváry Ignáchoz kerül, akinél végre szíve szerint: festhet. Itt készül „Öreg néni" című képe, amelynek reprodukcióját majd a nonsai világkiállításról szóló ismertetésben látja viszont. Újváry után a Székely Bertalan tanítvány Stein János a mestere, sok újat nem kaphat tőle, megismerteti a komponálás meg nem tanulható művészetének alapjaival. Bár érez haladást, megint csak elégedetlen, mert lassú a fejlődése. „Művészet terén elmélet és célkitűzés tekintetében messze előbbre voltam, mint amennyit megoldani tudtam" – írja az Iparművészeti Iskolában töltött idejéről. „Ilyenkor nagy nyugtalanság vett erőt rajtam. Sokszor voltak kételyeim aziránt, hogy egyáltalán elérhetem-e, vagy csak megközelíthetem-e a célt, amelyet festészet terén magam el tűztem. Alig vártam a kisebb-nagyobb iskolai szüneteket, amikor hazatérve, gátlás nélkül belevethettem magamat a teljesen önálló munkába. Ez, sajnos, még jobban elmélyítette képességeimben való bizalmatlanságomat. Keserűségemben még feszültebb munkába fogtam, míg teljesen meg nem állt minden reménytkeltő folyamat. Stagnáció, pangás, tehetetlenség szokott ezután következni, amikor már csak kötelességérzetből folytattam a munkát és viseltem a pályával vállalt terhet." Ezeket a művészi útjának kezdetéről szóló megállapításokat húsz évvel kélőbb írja. A mondatok mögül minduntalan kiérződő kétkedések és kínlódások mutatják, hogy azok az eltelt húsz év alatt sem halványodtak el. Nem is halványodhattak el, mert a húsz év – ki tudja hányszor – megismételte őket.

Azt reméli, hogy a Képzőművészeti Főiskolán majd megszabadul kételyeitől. Az egy évvel azelőtti sikertelen kísérlete után felvételi vizsga nélkül Csók is, Bosznay is felveszi szakára. Bosznay Istvánt választja, bár már néhány hónap után tudja, hogy hibásan választott, kitart a szakon. „Lelkiismeretesen korrigált" – írja Bosznayról –, dicsérettel nem fukarkodott. Családias kapcsolatot tudott tanulói és közte teremteni. De a művészet lényegéről vajmi keveset tudtam meg. Józan naturalizmust tanított. Ő maga tájképfestő volt, figurális képpel sohasem szerepelt. A mester nekem egyszóval nem sokat adhatott, nem is igen vártam mit, csak dolgozni akartam." Lyka Károly művészettörténeti előadásai jelentenek számára valamit, meg a múzeumok és könyvtárak állandó látogatása. „A Szépművészeti Múzeum számomra templom volt, ahol vasárnaponként a múzsák társaságában istentiszteleten jelentem meg. A nagyok művei előtt órákat töltöttem el." Giotto, Rembrandt, Goya, El Greco s az akkori (1923–24) „maiak" közül főképpen Csók és Vaszary mutattak neki távlatot.

Az a megtiszteltetés éri, hogy Bory Jenő, a szobrász-szak vezetője, akinek óráin igen jól halad, rábeszéli, lépjen át hozzá, ő ellátja munkával, megélhetése biztosítva lesz. Nem enged a csábításnak, noha Bory igen dicséri reliefjeit: „Nem tehettem, hat évi festészeti tanulmány után!" Így dönt akkor, amikor

szállásért instruál, hazulról kapott csomagokból és ingyenkonyhai étkezésekből tengődik.

Ennek a csábításnak nem enged, de alig egy évvel azután, amikor Sopron állással kínálja – elfogadja. Miért tette? Miért mondott le életcéljáról, a festésről? Majd két évtizeddel később így ír életének e súlyos döntéséről: „Nem bántam meg, bár nem tudom, mi lett volna belőlem, ha kitépem magamat az

Önarckép (1949). Olaj.
A soproni Liszt Ferenc Múzeumban

elpolgáriasodás és elvidékiesedés veszélyét magában rejtő pályától, de képességeimet, azok határait nagyon jól éreztem mindig, ma is. Határozott életcél kialakítása után elég hamar beleéltem magamat hivatalomba, amely alkalmasnak mutatkozott arra, hogy Sopron művészi levegőjében kibontakozzak az iskola művészetéből." Ismét önmagában való kételkedése befolyásolta, vagy reális életszemlélete döntött így? Talán mindkettő együtt.

Hazajön és életéről, amely most az iskola és műterme között folyik, csak képei vallanak. Első szereplései a Képzőművészeti Kör tárlatain még az aka-

démizmus jegyeit árulják el, mint a „Hóhér feje" és „Fekvő akt" című képei. De már a harmincas évek elején „kezd kibontakozni az iskola művészetéből", megjelennek a napfényt és atmoszférát lehelő akvarelljei a tárlatokon. A sajátos technikával és rajzos folthangsúllyal készült képeket csakhamar megkedvelik és a soproni lakások falain a már elismert helyi festők képei mellett megjelennek a Mende-alkotások is. Jellegzetesen mutatják ekkori festői irányát Bécsi úti házának (14., ma 18. sz.) teraszáról festett képei, mind az impresszionizmus leheletfinom alkotásai. És minden képén ott biztos rajztudásának bizonyítéka, a hibátlan térmeglátás és képalakítás.

E korszakának egyik legkiemelkedőbb alkotása a „Húgom hegedűvel" című képe. (Kismartonban díjat kapott, jelenleg a soproni Liszt Ferenc Múzeum tulajdona.) Mély tónusaival s a gallér fehérségével fokozza az ellentétet, az arc finom megmunkálása, a könnyedén meghajtott fej és az egész alapkompozíciója húgának gyengéd, nőies lelkületét sugározza. Ugyancsak ebből az időből származik a gyermekkori játszópajtás, kedves jóbarát, titkos ideál és állandó modell, Ulman Gréti portréja, amelynek hasonlóak az erényei.

Mindez azonban nem jelenti azt, hogy alkotó munkája ebben a korszakban zavartalan. Elégedetlen önmagával, érzi, hogy sikereiben nagy része van a rutinnak és az elmaradott közízlésnek, az évek óta szükségesnek tartott „egyiváúak csoportosodásától" remél segítséget és iránymutatást, mert „a kiállítások kvalitásaik ellenére unalmasak és semmitmondóak, hiányzik belőlük minden frisseség és érdekesség" – írja 1935. évi feljegyzéseiben. A kereső nyugtalanság megmutatkozik képein is: három-négyszer is megfesti ugyanazt a témát, és néha egy képen belül is többféle technikát alkalmaz. Amit már tud, az nem elégíti ki, nem akar betokosodni (erre éppen elég sok soproni pályatársa példáját látja maga előtt), keresi az újat témában, festésmódban.

1936-ban olaszországi utat tesz, csak tíz nap, társutazás, Velence, Firenze, Nápoly, Capri, Róma, mindenütt csak pillanatok, amikor hónapok sem volnának elegendők. De a benyomások így is maradandók. Egyszerűen nem tudja feledni Assisit és főleg az olasz freskókat, hiszen már 1928-ban így rajong róluk: „A freskó a festészet csúcspontja, vele a legmonumentálisabb hatás érhető el, intenzivitása mellett legáltalánosabban érthető kifejezésmód." Az olasz középkor és reneszánsz idehaza is tovább él benne. Már főiskolás korában szerette a temperát, és most ennek alapján erősen leegyszerűsített, rendkívül finom rajzú és színskálájú munkákat hoz létre, mint az „Üdvözlégy, Mária"-t s az „Assisi szent Ferenc a madarakkal" címűt, háttérben Assisi városával. Ide sorakozik a Bécsi-dombon működött Roll-féle körhintáról készült „Soproni körhinta" számtalan vázlata és változata és két „Ringlispiel" című képe, amelyek szintén tempera-technikával, mozgalmas, színes kavargást ragadnak meg. Színhely a római amfiteátrum, háttérben a város látképével.

Csatkai Endre úgy vélte, hogy ezeken a képein szembetűnő az Aba-Novák hatás. Ez a feltételezés nem helytálló, olaszországi útja után festett képein nem Aba-Novák, hanem az olasz reneszánsz és főleg aszkétikus életfelfogásának hatásai érződnek. Szent Ferenc arcában és alakjában nem nehéz felismerni a fiatal Mendét, aki főiskolás korában megismerkedik a mazdaznani perzsa–hindu életfilozófiával, és akire igen nagy hatással van egyik tanára, Simay Imre. Mellette a „növendék éppen úgy, mint a modell ájulásig fáradt s a szó szoros értelmében 'rogyásig' dolgozott, mert amíg jelen volt, több szünetet nem engedett, minthogy felálljunk a bakról, hogy messziről nézzük a rajzot. Tanításainak legérdekesebb része az akarat, a művészjellem kialakulása köré csoportosultak. Évek múltán döbbentem csak rá egy és más dologra, amit kaotikus előadásából

utal..." Csak azok, akik igazán szeretik városukat, tudnak ilyen szívósan és kitartóan dolgozni érdekében.[6]

Ugyanilyen ernyedetlen kitartással munkálkodott a város művészi közízlésének nevelésén. A harmincas évek folyamán sorozatosan tart előadásokat (feleségével együtt), amelyekben arra a kérdésre próbál választ adni: „miért szép?" A Képzőművészeti Kör életében nemcsak azért vesz részt, mert festő, hanem azért is, mert érzi, hogy a Kör egészséges társadalmi alakulat, tagjai között egyformán megtalálható a hivatásos festő, műkedvelő laikus, művészetbarát. A köri ülések, összejövetelek közelebb hozzák egymáshoz ezeket az embereket s ennek a művészet látja hasznát. Körülbelül ugyanaz történik itt, mint a Városszépítő Egyesületben, ahol Heimler Károly az egyesületi összejöveteleken, fehér asztal melletti baráti beszélgetéseken agitálja meg a tehetősebb iparosokat, kereskedőket városszépítő és építő céljaira, s bőkezűbbjét még a választmányba is beválasztatja. A Képzőművészeti Kör tagsága élő reklámja és propogandája volt a köri rendezvényeknek, főleg tárlatoknak. Sokat tett a Kör alakrajzkurzusa a művészi ízlés neveléséért s ennek — természetesen fizetés nélkül — Mende volt a mozgatója. Ezek az alakrajzórák nagyon látogatottak voltak, a kaszinói (ma Liszt Ferenc Művelődési Központ) második emeleti műterme sokszor kicsinynek bizonyult a két sorban, félkaréjban felállított rajzbakok számára. Ide mindenki eljárhatott, aki hajlamot érzett a rajzolásra. A hivatásosak Mende Gusztávval élükön, ingyen és őszinte segítőkészséggel álltak a legügyetlenebb kezdő mellé is. Az órákra sokszor látogattak be olyan egyesületi tagok is, akik maguk nem rajzoltak, csupán érdeklődtek. Kedélyes légkör alakult ki ilyenkor, amely sokban hozzájárult a Kör lüktető életének fenntartásához.

Ez egyszersmind magyarázata annak is, hogy a felszabadulás után Mende Gusztáv miért fordít annyi energiát a Kör feltámasztására. A Kör ellen nincs politikai szempontból kifogás, mégis igen nehezen akar életre kelni, hiába agitál, cikkez az újságokban. Kiállításra csak 1946 őszén tudja összetoborozni a festőket, százhúsz képet állítanak ki a Kaszinó (akkor Szakszervezeti Székház) három termében. A tárlat szépen látogatott, Mende sorozatos tárlatvezetéseket rendez és egy újfajta rendezvényt, a kritikaversenyt. Utóbbin főképpen a fiatalság vesz részt, a legtalálóbb kritikai megállapítások díjat kapnak. Saját akvarelljeit és linómetszeteit osztja ki díjként. Munkájáért csupán ő nem kap semmit, legfeljebb gáncsoskodást.

A köri rajztanfolyamokat azonban állandó helyiség híján nem tudja feltámasztani, amikor azonban a Városháza egyik alagsori helyiségében a városi népművelésnek sikerül rajztanfolyamot indítania, első szóra, fizetés nélkül vállalja annak vezetését és vezeti lelkiismeretesen hónapokon keresztül.

A következő évben még megrendezi a Kör ötven éves jubileumi kiállítását. Segítséget azonban jóformán sehonnan sem kap. „A paravánok felkutatásától, összehordásától, plakátragasztástól és minden rendezői munkától kezdve a megnyitásig, reprezentálásig és a díszközgyűlés levezetéséig minden reám maradt. A helyzet végre felébresztette önérzetemet és elhatároztam, hogy a Kör vezetését (elnöke volt) nem vállalom." Lemond és lemondása után rövidesen a Kör is megszűnik. Akik gáncsolták, kritizálták és áskálódtak ellene, azoknak

6 Az 1920-as évek elején egy-két nyáron át festettek festőművész növendékek Sopronban. E kezdeményezésnek szintén Mende Gusztáv volt a lelke, de anyagiak hiányában csakhamar abbamaradt. Az egyik ilyen „festőtáborozáson" (mert művésztelepnek nem lehetett nevezni) ismerte meg Mende Lándori Angélát.

eszükbe sem jutott, hogy helyére lépve, folytassák munkáját. Máig sem sikerült a Kört feltámasztani.

Szomorúan elgondolkodtató, hogy Mende Gusztáv önzetlen munkássága szülővárosa érdekében hogyan szenved egymás után hajótörést. Heimler Károly kérésére elvállalja a Hubertusz vadászlak falainak dekorálását társadalmi munkában. Meg is festi a poncichter életből vett triptichont, a „Babtermelés"-t. (a jobb oldali kép a babhordást, a bal oldali a szelelést a Két mór-ház kapujában, a középső pedig a babcséplést ábrázolja). A vadászlak és vele a hármaskép 1945-ben megsemmisül. Évek munkáját és energiáját fordítja a Képzőművészeti Kör életében tartására, a kicsinyes irigység és áskálódás lemondatja, s a Kör megszűnik. Halála előtt még egyszer próbál valamit tenni városa érdekében. Úgy rendelkezik, hogy festői termésének javarészét, mintegy negyven képét városa kapja meg azzal, hogy az alapja legyen egy létesítendő soproni galériának. Ezzel is kudarcot vall. Noha más városokban, ahol sokkal kevesebb művészi lehetőség van reá, sorra létesülnek a helyi képtárak, Mende Gusztáv képei hét évvel halála után sincsenek az őket megillető helyen, a Soproni Galéria falán.

Elszomorító az is, hogy ő, aki olyan önzetlenül dolgozott egész életében városáért, még halála után sem kapott érte a legcsekélyebb elismerést sem. Életében azzal vádolták, hogy „lokálpatrióta" és „apolitikus", és tették ezt olyanok, akiknek önmaguk érvényesülése volt egyetlen politikájuk. Kétségbevonták tudását azok, akik maguk művészi téren még nyomába sem érhettek. Ő maga a sérelmekre, bántásokra sohasem felelt. Soproni volt és apja fia: „Apám szótlansága belém is átplántálódott. Gondolataim közlését nem tartom szükségesnek..." Még halotti maszkjának ajkai is szigorúan össze vannak zárva.

A Mende Gusztávról felvázolt képet talán legméltóbban a művészetről szóló néhány feljegyzése egészíti ki:

„Ha a művész következetesen, elszigetelten formai megoldásokra törekszik, eljut az absztrakt ábrázolásig. Ha következetes a tartalom elszigetelt kutatásában, eljut a naturalizmusig. Sem a l'art pour l'art, sem a 'tiszta realizmus' új művészetet nem alakíthat ki. A kettő csak szintézisbe hozva eredményezhet újat."

„Szomorú, hogy a művészek között olyan nagy az ellentét a korszerű és avult fogalmáról. A magam részéről kétségbevonom valaki művészi voltát, ha nem az ígéretest, az újat részesíti előnyben a régi, a bevált ismétlésével szemben, aki a kísérletezést és a mutatkozó újszerűségeket nem örömmel fogadja."

E soroknak az ad nyomatékot, hogy egy becsületes, fáradhatatlanul munkában töltött művészélet bizonyítja igazságukat.[7]

7 Vö. még Csatkai Endre: Mende Gusztáv (1899–1961). SSz. 1964, 89–90.

akkor nem értettem meg." Az évek múltán való rádöbbenésnek talán éppen az assisi képek születése volt az eredménye.

1941-ben festi meg egyik legszebb portréját „Feleségem, fekete fátyolban" címmel. Ez a kép tudásának jegyeit és az impresszionizmus minden lehetőségét magában foglalja. Lélekábrázolása erőteljes, formamegoldása a klasszikus háromszög. Középpontban a fej és a kezek gyöngéden egymásba fonódva. Ismét feltűnő nagy rajztudása és a lágy, puha mintázása. A kékek, szürkék, a fekete és a test rózsaszíne nagyszerű színharmóniában olvad össze.

A második világháborúban, súlyos lelki gyötrelmei ellenére, még katona korában is fest. A Kárpátok, a ruszin táj csodás fényhatásai, a parasztok, aztán a katonaélet képei, diófapác technikával a témái.

A háború után ismét húgát festi. Két képet is készít róla, a „Székely ruhában" és a „Panaszkodók" címűeket. Ebben az időben robban ki belőle – talán éppen a szocialista realizmus hatására – régóta ápolt vágya: megfesteni környezetét, amelyben felnőtt, Sopron poncichtereit, a szőlőművelés egyes fázisait, a metszést, permetezést, szüretet és préselést. „Új bor" című képe ebből a témakörből való. A szőlősgazda az ablak világossága felé tartja poharában az új bort. A beszűrődő fény a szürke árnyalatok gazdag változatosságát villantja meg. Időben és témakörben hasonló hozzá az „Öreg ivó poncichter" című képe. E korszakából ezek legjobb munkái, bár őt magát korántsem elégítik ki.

Elégedetlen, noha vannak sikerei. Az „Assisi szent Ferenc a madarakkal" című képét 1938-ban a Nemzeti Szalon állítja ki, majd a következő évben elnyeri vele Szombathelyen a Szent Márton Céh plakettjét, és ugyancsak e képe alapján veszik fel az Országos Képzőművészeti Egyesület tagjának, amely a mai Képzőművészeti Alap valamiféle elődje, Sopronból rajta kívül csak Horváth József a tagja. A Műcsarnok tárlatain majdnem mindig szerepel akvarellje, sikerrel állít ki Kaposvárott, Szombathelyen, Győrött és Kismartonban, ahol a „nagy" Ambrosi elől nyeri el az első díjat. Magánosok, közületek veszik képeit. 1959 nyarán meghívást kap a budapesti Ernst Múzeumba, kiállításra. Ez már hivatalos és országos elismerés és a kritika is nagyon szép: „Mende vízfestményei felülemelkednek a megszokott grafikai teljesítményen, önálló, egyéni, zárt műfajt képviselnek. Tárgyválasztásban, felfogásban és megjelenítési formában a Nyugat-Dunántúlra jellemző tájművészetet valósítják meg, az egyéni előadási stílus pedig a vízfestés magas színtű és haladó szellemű művelőjére vall."[5]

Az elismerő kritika elégtétel sok, kicsinyes helyi bántásért, de addigi munkásságára vonatkozik. Ő pedig ezen már túl van. Már nem elég neki a csupán felületi ábrázolás és atmoszférikus hatás. Az örök elégedetlen, a nyughatatlan kereső, a meggyőzhetetlen kétkedő, aki az olasz reneszánsz, a plein air, az impresszionizmus, a szocialista realizmus hatásai között próbálta megtalálni saját útját, még ugyanebben az évben a tokaji művésztelepen eltöltött néhány hét alatt végre rátalál saját formanyelvére: a konstruktív képfelépítés mellett a színproblémák és mélyebb lelki élmény ábrázolására. Mintha megnyílna lelke, zárkózott egyéniségének minden rejtett dinamikáját rávetíti képeire színeivel. Megszületnek legszebb, legkorszerűbb alkotásai. Nem tarka, hanem színes, ha nem megy másképpen, spachtlival rakja fel dúsan a festéket. Egyik-másik színdús bulgáriai vázlata Kandinszkyra emlékeztet. Tobzódik a színekben. Képei konstruktívan felépítettek és mégis színben oldottak.

Sopron közönsége azonban értetlenül áll képei előtt. Nem tetszenek úgy,

5 Vö. Spectator: SSz. 1960, 286.

mint impresszionista korának alkotásai. Ez azonban nem gátolja, „ne felejtsük el, hogy a közönség mindig lassabban fejlődik" – vigasztalja önmagát, és lendületesen dolgozik tovább. Ekkor készül „Szüret" című munkája, a Mélyútból feljövő, fején szőlővel telt vödröt vivő asszony, háttérben a táj domborulatai ragyogóan sárga és veres szőlőtövekkel, az asszony lilásszürke színekben pompázó kötött mellénykében. Technikája olyan egyszerű, mint temperaképein, de teljes festőiségében és konstruktív képalkotásában.

Most már látja saját útját és mindjobban elfordul a természet önként kínálta, de olykor közömbös színeitől. Megteremti a maga ragyogó színvilágát. Három, Balatonfüreden készült képe már ezt az új színvilágot és új, friss meglátásokat tükrözi. Ezek az erényei a „Tómalmi lapályban feltörő vihar" című képének is. Az „Elhagyott agyagbánya" valósággal kozmikus sugárzású kép, a Nap ellen ágaskodó domborulatok és a magányos csille, izzó fehér és sárga, ultramarinkék és drappban fürdő dombok, feloldott fény. Aztán a „Trnovoi napsütésben" című képe, ahol cinóberben égnek a háztetők és a háttérben lilásköken sötétlik a sziklák kontrasztja. Itthon megfesti a Várkerület egy részét a Mária szobortól az Oroszlán gyógyszertár felé, „Novemberi est" címmel. Az úttest zöldeskék színei, a háztetők sötétvörösei a nonfiguratívek gazdag színskáláját idézik, de erőteljesen festik érzéseit is.

Ebben a színvilágban jön létre még néhány Mély úti részlet, szemben a Nappal és kora hajnalban (a Liszt Ferenc Múzeum és a Nemzeti Galéria tulajdonában). Aztán a lilákkal és párizsi kékkel festett női aktja.

Az örök kételkedő, kísérletező, önmagával vívódó Mende Gusztáv művészszé tisztult. Levetkezett impresszionista látásmódjából csak érzékenysége maradt meg a nüanszok megérzéséhez. Festészete teljesen oldott, a formákat egészen lazán kezeli, hihetetlenül felfokozza színeit és meghökkentő kontrasztokat alkalmaz. Modern és jövőbe mutató az, amit most fest és aminek váratlan halála vet véget.

A soproni

Valósággal önvallomás az a néhány mondat, amelyet az „Erdő-berek a soproni festészetben" című múzeumi különkiállítás megnyitóján elmondott: „Valahányszor a soproni léleknek valamilyen alakulásával találkozunk, jóleső érzés fog el bennünket. Érzés, amely egyúttal értékelése is a műnek." Aztán: „Szív és szeretet kell ahhoz, hogy a tájék visszaadásában szív és szeretet türöződjék."

Mende Gusztáv soproni volt, szívvel-lélekkel, lokálpatrióta, a fogalom legnemesebb értelmében. Az volt akkor is, azokban az években, amikor a „lokálpatrióta" megbélyegzés volt és félreállítást jelentett. Számára ez belső magatartás volt, nemcsak önként vállalt munka, hanem önként vállalt gond, aggódás, készenlét és kötelességtudat városa iránt.

Írásai között találtam ezt az 1926-ból származó feljegyzést: „Heimler Károly főjegyzővel ismeretségbe kerülve, sokat beszélgettünk a soproni művésztelepről." Majdnem harmincnégy év telt el, amíg 1960. február 12-én Sopron város tanácsának végrehajtó bizottsága elfogadta a „Művésztelep javaslat"-át, hogy „létesítsünk Sopronban olyan művészeti közösséget, amely az itt honos hagyományokat tovább fejleszti, a történelmi és festői légkört, szocialista jelenünket a kies vidék embereinek ábrázolásán keresztül tükrözi és a jövőre is

M

MDK

Mende Izsó, szobrász

Divald Kornél: A Resztercebányai Muzeum kalauza.
Bp.1909. 48.l.

Mende Vince

Akvarellisták a pasztellfestők kiállításán a Nemzeti Szalonban neve szerepelt.

NM. 930. XII. 14.

MDK

Mende Vince, festö

Duna, vizfestm.

Az Alkotás Művészház XXXII.kiállításának katalogusa.
"A Művész Két Arca". 1947.III.9-25.

Mende Zsuzsa, Textiles

L: Lakatos Lilla

– Közmű velők és népművészek kitüntetése 4

Nipszabadság, Bp. 1978 aug. 19

Mende Izsó, ip.müv.-szobrászm.MDK

1906-ban a Zsolnay gyárban dolgozott 4 1/2 hónapig.

Nikelszky Géza: A Zsolnay gyár művészei és kivitelezői
Pécs, 1949. ápr.12.

MDK

Mende Izsó, szobrász

a fiatal müvészek sorába tartozott, kik részint K.Nagy Mihály osztályán, részint Apáti Abt és Nikelaz-ky-Dařilek mütermében dolgoztak - éredemeket és elismerést szerezve.

Nikelszky Géza: A Zsolnay gyár müvészei és kivitelezöi /Irta Dr Szentiványi Gyulának./
Pécs. 1948.nov.16.

MENDE GUSZTÁV, festő

Anyja régi jónevű polgárcsaládból származott. A nagyapa Zethner Zsófiát vette nőül. Gazda és polgár -ként szerepelt az anyakönyvekben. 40.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

Az 1970-év első jelentos eseménye a Képzőművészek Eszak dunántuli Területi Szervezetének bpesti szerepléseː volt a Műcsarnokban. A Szervezet első bpesti bemutatkozasán a rendező szervek az elhaltak: Soproni Horvath József és Mende Gusztav emlékének adóztak néhány művükkel.
277.old

GÁSPÁRDY SÁNDOR: A soproni képzőművészeti élet alakulása 1970-ben és 1971-ben 277.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 3.szám

MENDE GUSZTAV, festo

Sopronba való hazatérte után a Képzőművészeti Körben kiállitásokon képei.Még az iskola stilusában.Egyik kép: "FEKVŐ AKT", cimü képe volt.50.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 19722. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

1934-ben megnősült. Igazi művészfeleséget/Bándori Angéla kap, legbensőbb problémáinak megértő társat, aki mélyen érti szótlanságát is s jobban hisz benne, mint ő saját magában. 46.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

Ujból háború, bevonulás, bombázás. A festés csak a napról napra tengődő élet peremén létezik. Lavocsne környékén festett képein nem a táj, hanem a háború nyomasztó közelsége a szomorú. Nagyon keveset tud dolgozni. 46.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE. Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

Nehéz életü ember volt, irta epitáfiumszerü irásaban Mende Gusztavról a barát, László Gyula. Tömör foglalata ez a mondat, életének, akár sirkövére lehene vésni. 42. old. 3. jegyz

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40. old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI. évf. 1972. 1. szám

MENDE GUSZTAV, festő

Képzőművészeti főiskolás korában vasarnaponként a Szépművészeti Múzeumba járt. Az idegen művészek képei mellett a hazai nagyok/1923-24/ a "maiak", főleg Csók és Vaszary mutattak neki távlatot. 48.old

BARÁ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE. Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

Az első világháborúban katona. Gyorstalpaló tanfolyamon végezte el a képzőt. Megjárta Erdélyt, Belgiumot, egy évig katona, de csak évek múltán heverte ki a katonasággnál elszenvedett sok lelki sérulést. 42.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

Felvételi vizsga nélkül felveszik a képzőművészeti főiskolára. Csók és Barcsay is felveszik szakjukra. Bosznayt választotta, bár néhány hó múlva látta, hogy hibásan választott, de kitartott a szakon.

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

Az Iparmüvészeti Iskolan Ujvary Ignac utan a Székely Bertalan tanitvany, Stein Janos a mestere, sok ujat nem kaphat tole, megismerteti a komponalas meg nem tanulható müvészetének alapjaival. 48.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

Az 1917.évi bevonulás előtti vakációban két hónapot tölt barátjával, Sterbenz Károllyal az Erdgurger nevü szőlőjük fakunyhójában, ahol "reggeltől estig szivük vágyának, a festészetnek élhettek". 47.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

Mende Gusztáv

MENDE GUSZTÁV emlékkiállítása nyilt meg tegnap Kapuváron, a Rábaközi Múzeumban. A művész életművét a soproni Liszt Ferenc Múzeumra hagyta, ebből az anyagból állitották össze a mostani tárlatot.

Magyar Hirlap 1981/3/13/11

Mende Gusztáv festő

- Mühl Aladár - bátja - festő

Szabó Jenő, Mühl Aladár Kö-
köntése

Soproni Szemle 1977/4 XXXI évf. 351 old

MENDE Gusztáv festő

Hírek: Mende Gusztáv festőművész emlékkiállítása vasárnap nyílt meg a soproni festőteremben. A húsz évvel ezelőtt elhunyt művész életművének jelentős részét a városra hagyományozta. Ezúttal részben ezeket az alkotásokat, részben a család tulajdonában maradt festményeit tárják az érdeklődők elé.

Népszabadság 1983. III. 15.

MENDE Gusztáv festő

SUPKA MAGDOLNA: Tóth Menyhért. Bp. : Gondolat, 1990
26.p.

Mende özvegye, Lándori Angéla Tóth Menyhért felesége lett 1965-ben

A három, erővel tört
fejedelemség keresztény
leges egyházi szervezet
szerzetesei, a Szent Má
ben, elsőnek is a koron
Ő kevéssel looo karácso
királyi felségjelvényel
zott hazánkba. Domonkos
rállyá Istvánt looo kar
napján. A pápa tette, a
Nyugatnak tudtul adta:
helytartója, a lelki ha
az új uralkodó szuverer

A koronázás és kirá

MENDE Gusztáv festő

Hain József: Soproni Művészbarátok
Köre. = SSz. 1993. 1. 3.p. okl. + ill.

1993. április 29.

us 12-én 10 órakor kezdôdô
Zoltán munkáját, amely Kölcsey
t fôszövegét és jegyzeteit
kezéstörténethez gyûjtött

sz ebéd, majd 1-kor a Textológiai
Zsófia elôadását hallgatjuk meg,
lyen A magyar irodalomtörténet

rogram, melyet erre a szerdára

Szabó G. Zoltán

Mende Gusztávné

Kisgrafikával is foglalkozott. Exlibriszek.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története.
Sopron 1962. 26.l.

MDK

Mende Gusztávné

Nyulaim, temp.

Rózsák, vf.

Kacsák a faluvégen, temp.

Felszabadulási Ünnepi Hónap keretében rend. képzőm.kiáll.kat. Sopron

Mendéné Lovindori Angela
festő -

M.D.L.

„Ősz Miskén" cimű képet állította
ki a tárlaton

I. Szabó László: Téli tárlat Sopronban.
Művészet, 1967. április - 44 kap.

Mendéné Lándori Angéla

kiállítása lesz a soproni Festőteremben.

Kisalföld 1967. jan. 6.

Mende /Mendl/ Izsó MK

iparművész és szobrász

a Zsolnay-gyár művészeti munkáiban közreműködött 1906-ban

70.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
pécs. 1959.

Mende Izsó MDK

szobrász

A Zsolnay-gyárban Kapás nagy mihály mellett dolgozott.
Született: Királyfalva 1883
A gyárban dolgozott: 1906.

34.o. és 75.o. 26. jegyz.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

MDK.

Mendéné Lándori Angela

1965-ben Sopronban kiállitott.

Kisalföld 1965 ápr.lo. lap -

Mende Gyulárné
Lándori Angela

lett a soproni műveszmunkatársság rajzisholájának
Vezetője.

— Ständige Bilderausstellung
in Sopron
Neue Zeitung 1964. jan 24

Neue Zeitung 1944 Nr. 21

— Heinz Bergemann gefallen?

In Ungarn

Heinz.

Liebe [illegible]

Liebe Angela

Meine Mutter

Neue Zeitung 1944 Nr. 21

Mende Gusztávné, festő

Az új képzőművészeti csoportosulásnak tagja volt 1956 után Sopronból 377.old

G.S./Gáspárdy Sándor: A soproni képzőművészeti élet újabb alakulása 377.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XX. évf. 1966 Sopron

Mendéné /Mende Gusztávné/

MIK

Szerepelt a soproni "Festőterem" épületében rendezett kiállitáson.

Farkas György: A soproni képzőművészeti munkacsoport kiállitásáról.
Kisalföld 1962. okt. 26.

Mende Gusztávné

szerepel a "Soproni Hetek"/1958/ alkalmával megnyilt kiállitáson.

"Bányászházak Tokajnál"
"Bodrognál"

Dr. Domonkos Imre: A soproni rajztanár-festőművészek kiállitása.

PEDAGOGUSOK LAPJA, 1958. okt. 15.

Mendéné Lándori Angéla M.D.Y.

festő

A soproni képzőművészeti kiállitásán vett részt

Hirsch

Művészet, 1962. február — 42 l.

Mende Gustávné Jestő

Kisalföld 1958 okt. 15. 8 oldal.-

Mende István Jertő"
Kisalföld 1958 okt. 15. 8 oldal.-

Mendéné Lándori Angéla MDK

Résztvett a tárlaton

(-ó): A soproni képzőmüvészek őszi tárlata.
KISALFÖLD. 1962. okt./17 16.

Mende Gusztávné, festő MDK

A Soproni Rajziskola vezetője.

Az 1895-ben alakult képzőművészkör-
nek jelenleg 60 tagja van.

— (: Szöveg — fényképe —) 7

NÉPSZABADSÁG Gy. 1965. jún. 12.

Mende István MDK

szerepel a "Soproni Hetek"/1958/ alkalmával megnyilt kiállitáson.

"Szent Mihály templom belseje"
"Rózsa utcai részlet"

Dr. Domonkos Imre: A soproni rajztanár-festőművészek kiállitása.

PEDAGÓGUSOK LAPJA, 1958. okt. 15.

Mende (Mendl)

Izsó

szobrász

1906-ban a Zsolnay-gyárban dolgozott.

± Baranyai Magyarság. 1922. máj. 28.

± Nikelszky Géza

Pecsi képfőművészek.

Mende Gusztáv
festő

Győrben a Xantus János Múzeum
„Felszabadulási kiállításán" kemu-
tatták a művész alkotásait

-----:Pályázatok és megbizások.
Művészet,1975.április - 45.oldal

MENDE GUSZTAV, festő

---

megteremti új szinvilágát, új friss meglátásokat tükröz
nek újabb képei. Ezeket az erényeket tükrözi:
"Tómalmi lapályban feltörő vihar" cimü müve is.
5z.old

SZABÓ JENŐ: Monde Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

"Assisi Szt.Ferenc a madarakkal" című művét 1938-ban a Nemzeti Szalon állítja ki, majd a következő évben elnyeri vele Szombathelyen a Szent Márton Céh plakettjét és ugyancsak e képe alapján veszik fel az Országos Képzőművészeti Egyesület tagjának.-Ennek Sopronból csak Horváth József még a tagja. 51.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI. évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

Simay Imre egyik tanara volt a foiskolan. Tanitasainak legérdekesebb része az akarat, a müvészjellem kialakulása köré csoportosultak. Evek multan döbbent csak rá mende, egy egy és mas dolgokra, amit kaotikus eloadásaról akkor nem értett meg. A rádöbbenésnek talán éppen az assisi képek születése volt az eredménye. 50.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI. évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

1960-ban a soproni tanács elfogadta "Müvésztelep javaslatát". "...Létesítsünk Sopronban olyan müvészeti közös séget, amely az itt honos hagyományokat tovább fejleszti a történelmi és festői légkört, szocialista jelenünket a kies vidék embereinek ábrázolásán kersztül tükrözi és a jövőre is utal..." 52.old. 6.jegyz

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

Az 1920-as évek elején egy-két nyáron át festettek festőművész növendékek Sopronban. E kezdeményezésnek szintén Mende volt a lelke, de anyagiak hiányában csakhamar abbamaradt. Az egyik ilyen "festőtáborozáson" /mert művésztelepnek nem lehetett nevezni/ ismeret meg Mende Landori Angélát, feleségét. 53.old. 6.jegyz

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

"NOVEMBERI EST", cimu müve.- Itthon megfesti a Várkerület egy részét. a, Maria szobortól az Oroszlan gyógyszertar felé, "Novemberi est" cimmel.-Az uttest zöldeskék szinei, a haztetők sötétvörösei a nomfigurativek gazdag szinskalaját idézik, de eroteljesen festik érzéseit is.- 52.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

Tokaj után megteremti a maga ragyogó szinvilágat.-
Ebben a szinvilágban jön létre még néhany mély uti
részlet, szemben a Nappal és kora hajnalban/A ~~Lxx~~ Liszt
F, Múz. és a Nemz. Galéria tulajdonaban,
"MÉLY UTI RÉSZLET, ,Szemben a nappal, és hajnalban.
két festmény, 52.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

"Ha a művész következetesen,elszigetelten formai megolda
sokra törekszik,eljut az absztrakt abrazolasig.Ha követ-
kezetesen a tartalom elszigetelt kutatasaban,eljut a na-
turalizmusig.Sem a l'art pour l'art,sem a"tiszta realiz
mus" uj művészetet nem alakithat ki.A ketto csak szinté-
zisbe hozva eredményezhet ujat"-irta Mende. 54.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

1947-ben még megrendezte a Kör ötvenéves jubileumi kiállitasat.Segitséget nem kapott.Minden renzezoi munkat neki kellett elvégeznie.A helyzet végre felébresztette önérzetét és lemondott a Kör elnöki tisztéről.A Kör is megszunt.A gancsoskodók nem tjdtk folytatni munkajat. 53.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

"Valahányszor a soproni léleknek valamilyen alakulásával találkozunk, jóleső érzés fog el bennünket, érzés, amely egyúttal értékelése is a munek... Szív és szeretet kell ahhoz, hogy a tájék visszaadásában szív és szeretet tükröződjék..." -Mondta az "Erdő-gerek a soproni festészetben" cimü muzeumi különkiallitas megnyitóján. 52-old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

Ő soproni volt, szivvel-lélekkel, lokálpatriota, a fogalom legnemesebb értelmében. Az volt akkor is, amikor ez megbélyegzés volt és félreállitást jelentett. Számára ez első magatartás volt, nemcsak önként vállalt munka, hanem önként vállalt gond, aggódás, készenlét, és kötelességtudat városa iránt. 52.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

Az a megtiszteltetés érte,hogy Bory Jenó,a szobraszszal vezetője,kinek órain jól haladt,rabeszélte,hogy lépjen át hozzá,ő ellatja munkaval,megélhetése biztositva lesz Nem engedett a csabitasnak,bár Bory igen dicsérte reli-erjeit."Nem tehetem 6 évi festészeti tanulmany utan".Bár ingyenkonyhan étkezett. 48.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

A sajátos technikával és rajzos folthangsúllyal készült képeket megkedvelték és az elismert helyi festők mellett az ő képei is helyet kaptak a szobák falain. Jellegzetesek Bécsi úti háza teraszáról festett képei, az impresszionizmus lehelletfinom alkotásai. Biztos rajztudás, hibátlan térmeglátás és képalakítás. 50.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

A háború után nagy energiával lát munkához. Fel akarja támasztani a Képzőművészeti Kört. 1946-ban rajztanfolyamot rendez, előadásokat tart. De reményei nem váltak be. A Kör 50 éves jubileumi kiállítása 1947-ben. Azt megrendezi, de utána lemond. Kitűnt, hogy vidékies nyárspolgári irigység és meg nem értés munkámat szabotálja". 46.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

A bpesti iparmüv.iskolaban tanult. Az elso harom évfolyam alatt még mindig nem jelentkeztek feltünően a tehetség jelei-irta-Elégedetlen önmagaval.-Sandor Béla diszitofesto a mestere,s ha nyiltan nem is mondja,az a véleménye,hogy az nem mester,csak mesterember.O pedig müvész akar lenni,elkivankozik tole. 48.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

"UJ BOR", cimü müve.-A gazda az ablak világossága felé tartja poharában az új bort. A beszürödő fény a s szürke árnyalatok gazdag valtozatossága. Ekkor festi meg környezetét, amelyben felnott. E kép is e korból való. 51.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

"ÖREG IVÓ PONCICHTER", című műve.- A háború után soproni környezetét festi, amelyben felnőtt. A képek egyike ez időben témakörben hasonló az "Uj bor" című művéhez. A korból ezek legjobb munkái, bár őt magát korántsem elégítették ki. 51.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE? helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

Olaszországi útja után temperával festett: "Assisi Szt. Ferenc a madarakkal", című képén Szt. Ferenc arcában és alakjában nem nehéz felismerni a fiatal Mendét, aki főiskolás korában megismerkedett a mazdaznani perzsa-hindu életfilozófiával és akire igen nagy hatással volt egyik tanára Simay Imre is. 50.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE? helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

Az olasz út hatása mutatkozik több képén, amelyek temperával készültek. Ide sorakozik a Pécsi-dombon működő Koll-féle körhintáról festett ~~képeixx~~ két képe is: "RINGLISPIEL", című művei.-Tempera. Mozgalmas, szines kavagadnak meg. Színhely a római amfiteátrum, háttérben a város látképe. 50.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE? helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

A háború után talán a szocialista realizmus hatására, régi álma, megfesteni környezetét, melyben felnőtt. Sopron poncichtereit, a szőlőművelés egyes fázisait, a metszést, permetezést, szüretet és préselést. "Uj bor" című képe e témakörből való. 51.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

HOPRONI HÍRMONDÓ, Helytörténeti Folyóirat, XXVI. évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

"SZÜRET", cimü müve. A Mélyutból feljövő, fején szőlővel telt vödröt vivő asszony, hattérben a táj domborulatai fagyogóan sárga és veres szőlőtövekkel, az asszony lilásszürke szinekben pompázó. Technikája egyszerü, mint temperain, de teljes festőiségben és konstruktiv képalkotasban. 52-o

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI. évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

1959-es tokaji tartózkodása utan megnyikt lelke. Megszülettek legszebb legkorszerubb alkotasai. Nem tarka, de szines, ha kell spachtlival rakta fel dúsan a festéket. Egyik masik szinduś bulgariai vazlata kandinszkyra emlékeztet tobzódik a szinekben. Képei konstruktiven felépitett és mégis szinben oldottak. 51. old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40. old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI. évf. 1972. 1. szám

MENDE GUSZTAV, festo

Tokaj után már látjansajat útjat,és elfordul a természet önként kinálta ,de olykor közönbös szineitől.megteremti a maga ragyogó,szinvilágát.három Balatonfüreden készült képe már ezt az uj szinvilágot és uj,friss meglatasokat tükrözi. 52.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.olá

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

A olasz középkor és reneszánsz olasz utja után is tovább élt benne. Már főiskolás korában szerette a temperát ennek alapján leegyszerüsitett, finomrajzu és szinskáláju munkákat készit. Egyike ezeknek:
"ÜDVÖZLEGY MARIA", cimü müve. 50.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

Ugy rendelkezett,hogy festői termésének javarészét kb. 40 képet a varos kapja,hogy az alapja legyen egy létesitendo soproni galérianak.Kudarcot vallott.Képei hét évvel halala utan sinesenek az oket megilleto helyen,a Soproni Galéria falan. 54.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 49.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

Fékmester apjáról irta:"Gyermekeiről való gondoskodása valóságos éposz...Szimbóluma bennem élni fog,amig élek: Bütykös,inas,gémberedett munkás keze,a család munkagépe amely ha resztettett is simogatni,de áldólag felettünk volt mindig.".-A kihült atyaimkéz gipszmintáját ott őrzi műtermében. 40.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

Apai ágon dédszülem és azok elődei mind molnárok voltak innem eredhetett nevül:Mühl.-Apai nagyapja:Mühl Samuel egy ideig szintén molnár volt.1861 tájan a fertőszentmiklósi malmot bérelte. 40.old . Az eredeti Mühl család nevet 1937-ben belügyminiszteri engedéllyel Mendé-re változtatta. 1.jegyz

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

Fiatalkoráról szóló írásai 1945-ből valók. A kész festő emlékezett vissza, az a festő, aki még ekkor is ott élit a bécsi utcai kútnál, hogy meglesse, leskiccelje a permetezésre, kötözésre, szüretelésre induló poncichtereket. Talán a zsemlét kihordó kisdiák emlékeit kutatja vázlataiban. 42.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

A kötelességekből álló élet évei alatt néhány világító meleg folt.-Első sikeres szereplése a soproni képzőművészeti kör kiállitásán.-Majd "Öreg néni" cimü képe szerepelt a monsai világkiallitas magyar részében.O maga erről egy iparmüvészeti folyóirat reprodukciójából szerzett tudomast. 44.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

Hatan voltak testvérek:-Nándor/1897/az ev.egyházk.ny. pénztárosa.-Gusztav/1899-1963/festőművész.-Aladár/1902/ ny.zenetanár.-Gyula/1905-1906/.-Hermina/1906/horváth József festőművész felesége.-Erno/1909/Pékmester.-Margit 1912/Mátyás Vilmos erdészeti kutató felesége. 42.old 4.jegyz

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

Sopronba visszatérve már munkával várják. Felkérik a Hubertusz vadászlak művészi dekorációjának elkészítésére társadalmi munkában. Mende bekapcsolódik a városszépítő Egyesület munkájaba, tevékenykedik a képzőművészeti körben is. Ennek titkára lesz és így már nyakig benne van a város művészi és társadalmi életében. 45.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

A Képzőmüv.Főiskolára tévedésből nem vették fel.Glatz Oszkár tudomást szerzett erről,hivatja:"végtelenül sajnálja,hogy kibukott,miért nem jelentkezett nála"ő felvette volna,de leckekönyv nélkül,mert az utól gos felvétel ideje már lejárt.Ő nem fogadta el.Az Iparmüv iskolába már befizezze a tandíjat,ott maradt. 44.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

E korszakának egyik legkiemelkedőbb alkotása a "Húgom hegedűvel"című képe.-Kismartonban díjat kapott,a Sopron Liszt F.Múz-ban van.Mély tónusai,a gallér fehérsége fokozza az ellentétet,az arc finom megmunkálása,az egész kompozició hugának gyengéd noies lelkületét sugarozza.
50.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festo

A háború után a köri tanfolyamokat nem tudja feltámasztani. De mikos a Városháza egyik alagsori helyiségében a városi népművelésnek sikerül rajztanfolyamot indítania első szóra, fizetés nélkül vállalja annak vezetését és vezeti lelkiismeretesen hónapokon keresztül. 53.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

"ELHAGYOTT AGYAGBÁNYA", című műve kozmikus sugárzású kép. A Nap ellen ágaskodó domborulatok és a magányos csille, izzó rehér és sárga ultramarinkék és drappan fürdő dombok, reloldott fény.-okaj után megteremtette a maga ragyo gyógó színvilágát. 52.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

--

Bár a főiskolán Bory ajánlatát,hogy lépjen a szobrász szakra,ahol megélhetése biztositva van elutasitja.mégis egy évvel később elfogadja Sopron ajánlatát,hogy menjen el oda tanitónak.Az elvidékiesedés veszélyeitől nem félt vagy érezte képességei határait? 49.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

Keresö nyugtalanság mutatkozik képein, három-négyszer is megfest egy témat, néha egy képen belül többféle technikával is. Amit már tud, az nem elégíti ki, nem akar betokosodni/eere épen elég soproni pályatársa példáját látja maga előtt/, keresi az újat témában, festésmódban. 50.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

"ULMAN GRÉTI" portréja, cimü müve.-A harmincas évekből szarmazik a gyermekkori jatszópajtas, kedves jóbarat tit kos ideál és állandó modell, Ulman portréja, melynek ha sonlóak az erényei, mint "Hugom hagadüvel" cimü képének finom impresszionizmus, gyengéd nőies leküet. 50.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festo

Az Iparmüvészeti Iskolán később Ujvary Ignáchoz került, akinél végre szive szerint festhetett.-Itt készült "Öreg néni" cimü képe, amelynek reprodukcióját majd a nom sai világkiállitásról szóló ismertetésben látta viszont 48.old

SZABÓ/JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, 40.old
1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

A háború után ismét hugat festi. Két képet készit róla. Ezek egyike a:
"PANASZKODOK", cimü müve volt. 51.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

A háború után ismét hugát festi. Két képet készít róla. Ezek egyike a:
"SZÉKELY RUHABAN", cimü müve volt. 51.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

A Soproni Liszt Ferenc muzeumban 1974-ben az időszaki kiallitasok keretében Mende Gusztavnak emlékkiallitas nyilt meg. 332.old

DAVID LAJOS: Jelentés a Győr-Sopron Megyei Múzeumi szervezet 1974.évi működéséről 315.old.

ARRABONA, A Xantus János Múzeum Évkönyve, Győr, 1975. Győr.

MENDE / Mühl/, GUSZTAV, festo

1918-ban barátjával Sterbenz Karollyal együtt kisérlik meg felvételuket a bécsi Akademie für Bildende Künste festoszakara. Rajzolják a Sternencék nagy szobájába beállitott aktot és kompozicíókat, mert ezt a felvételin megkivanták. 1918. szeptemberében a két mamával indultak el Bécsbe. 266.old

SZABÓ JENŐ: Fél évszázada rajzol és fest Sterbenz Károly 264. old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, 1975. XXIX. évf. 3. szám. Sopron, 1975.

MENDE /MUHL/, GUSZTAV, festo

1918-ban enm sikrult felvételnie magát a bécsi Akademi für Bildende Künste festoszakara. A sok jelentkező közül többek között a külföldieket már nem vették fel. Nem tudáa hiányossagán múlott. 266 .old

SZABÓ JENŐ: Fél évszázada rajzol és fest Sterbenz Károly 264. old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, 1975.XXIX.évf. 3.szám. Sopron, 1975.

MENDE /MUHL/ GUSZTÁV, festo

Soproni művész.-Az utóbbi ötven esztendő soproni festőművészei közül alig néhány ismert a városon kivül. Ezek egyike.Mende /Mühl/ Gusztav. 267.old

SZABÓ JENŐ: Fél évszázada rajzol és fest Sterbenz Károly 264. old

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, 1975.XXIX.évf. 3.szám. Sopron, 1975.

MENDE GUSZTÁV, festő, grafikus

A Soproni Muz. grafikai gyüjteményében kb. 100 portré. A XX. sz.-i portrék Sterbenz Károly, Mende és más helyi alkotók önarcképei, ill. családtagjaiknak képeit tartalmazzák. 169. old.

DAVIDNÉ, ASZKRCZ ÉVA: A Soproni Liszt Ferenc Múzeum grafikai gyüjteményének története 157. old.

ARRABONA, 14. A Xantus János Múzeum Évkönyve, Győr, 1972

MEBDE GUSZTÁV, festő, grafikus

A Soproni Muz grafikai gyüjteményének városkép ábrázosai. A XIX. sz. közepétől a soproni művészek gyakran örökitettek meg városrészleteket. Főbb témáik: Fő-tér, Tűztorony, Kolostor u., Ikva part, stb. Alkotóik között volt Mende is. 160. old.

DAVIDNÉ, ASZKÁCZ ÉVA: A Soproni Liszt Ferenc Múzeum grafiaki gyüjteményének története 157. old

Arrabona, 14. A Xantus János Múzeum Évkönyve, Győr, 1972

Mende Gyuntáv

1963. dec. 12-én halt meg.

Nepraua, 1973. dec. 12. 101. evf. 290m. 4r.

MENDE GUSZTAV, festo

Kasichnitz József, soproni művésznek jóbaratja Mende Gusztav. De Kasichnitz kapcsolatot tart mindenkivel, aki esetet, karcoló tűt, vagy vésőt tart kezében. 370.old

SZARKA ÁRPÁD: Kasichnitz József 75 éves 366.old

SOPRONI SZEMLE, Helytört. folyóirat, XXVIII. évf. 1974. Sopron, 1974

MENDE GUSZTÁV, festo

"Soproni körhinta",1942. Tempera. Fekete repr. 41.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festo

"Menekülok" cimü képe. /1944/. A soproni Liszt Ferenc Muzeumban. Fekete repr. 43.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE. Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

"Szomorú,hogy a művészek között oly naga az ellentét a korszerű és avult fogalmáról.A magam részéről kérségbe vonom valaki művészi voltát,ha nem az igéretes.az újat részesiti előnyben a régi,a bevált ismétlésével szemben, aki a kisérletezést és a mutatkozó újszerüségeket nem örömmel fogadja"-irta mende. 54.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztav és művészete 40.old

Soproni Szemle,Helytörténeti folyóirat. XXVI.évf. ~~xxxx~~
1972. 1.szám.

MENDE GUSZTAV, festo

"ONARCKÉP", című műve.-/1949/. Olaj.-A Soproni Liszt Ferenc Múzeumban.-Fekete repr. 49.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE. Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

"ÚJ BOR" című képe. /1956/, olaj. Muhi Nándor tulajdonában Sopron. Fekete repr. 45.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

Sopronba való hazatérte után a Képzőművészeti Körben kiállításokon képei. Még az iskola stílusa. Egyik: "HOHER FEJE" című műve volt. 50.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

"ÖREG NÉNI" című műve szerepelt a monzai világkiállitáson. Mende soproni művész volt. 44.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festo

"Öreg ivó poncichter /1955/. című műve.-A soproni poncichter szobában. Fekete repr. 47.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

Hazajövetele után Sopronba, élete az iskola és a műterem között folyik. Erről képei vallanak. Első szereplései a képzőművészeti kör tárlatain még az akadémizmus jegyeit árulják el, mint a "Hóhér feje" és "Fekvő akt" című képei. De már a harmincas évek elején kezd kibontakozni az iskola művészetéből. Megjelennek a napfényt és atmoszférát lehelő akvarelljei a tárlatokon. 50.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 45.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

Nehéz életet már diákkorában kezdődött. A pékmühely csak nehezen tartja el a Mühl család 6 gyermekét. A két idösebb Nándor és Gusztáv a polgári után már beállt a mühelybe. Éjfél után kettőkor keltek, segitettek a sütemények sütésénél, lefeküdtek, majd ötkor kezdődött a kihordás. Ez igy ment a képesitő vizsgáig. A tanitójelölt reggel kézikosárral hordta ki a süteményt. . 42.old

SZABÓ JENŐ: ~~Mely~~ Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, resto
---

meg volt a romantikaja az éjszakai munkanak is.A rövid pihenőkben olvashatott.A papa-fuzte jó feketekávé,a rogós kifli.A reggeli napkelte,a városszéli élet ébredése a hajnali csend,a friss levegő,az ismerős,mindig ugyan azon emberekkel való találkozás,oly élmény volt,mely a szülőföld szeretetéhez,lokálpatrionizmushoz vezetett.
42.old

SZABÓ JENŐ: Mely Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

Tanitói oklevelét a Tanácsköztársaság alatt szerzi. De "festő" akar lenni. Apja megengedte, hogy felvételét kérje a bécsi festőakadémiára. Munkái megtetszettek az egyik professzornak. De megtudván, hogy neki tanitói oklevele van és külföldi elutasitotta, mert sok volt a harctérről visszözönlő osztrák fiatalság, azoknak kellett a hely.

42.old

SZABÓ JENŐ: Nagy Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

1925 őszén Csók és Bosznay egyaránt velvennék szakosztályukra. Ő Bosznayt választotta. Uj szállást választ. Egy szabómester 3 gyermekét tanítja a szállásért. Rendes kosztja nincs. Dicsérdista lesz. Télen a "szégyenlős szegények" étkeztetési akcióján részesül ebédben, de húst nem eszik. "Dilis"-nek tartottak, hogy a húst elcserélt az üres főzelélkre. 44.old

SZABÓ JENŐ: Mely Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

1926-tól másfél évtized amikor iskolai munkájan kívül csak a festésnek él-De a vidéki élet langyos nyugalma mögött önmagával viaskodik.Megépül műterme/téglait első Sopronban kiállított aktképeinek az árából veszi/.Megépül olaszos reminiszcenciaju villaja a varos legszebb kilatású helyén.De hiába a sikerek,kételkedik magában 45.old

SZABÓ JENŐ: Mely Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festo

A Hubertusz vadászlak falainak dekorálását elvállalta társadalmi munkában.-Meg festette a poncichter életéből vett triptichont,a:
"BABTERMELÉS",cimü müve.-A jobboldali kép a babhordás, a baloldalon a szelelés,a két-mór-ház kapujában,a középso pedig a babcséplést ábrázolja. A vadászlak és vele a képek 1945-ben megsemmisültek. 54.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

Az olasz középkor és reneszánsz olaszországi útja után idehaza is tovább él benne. Már főiskolás korában szerette a temperát és most ennek alapján erősen leegyszerűsített, rendkívül finom rajzu és szinskálaju munkákat hoz létre. Ezek egyike volt:

"Assisi Szt. Ferenc a madarakkal", cimu müve, háttérben Assisi városával. - 50. old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40. old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI. évf. 1972. 1. szám

MENDE GUSZTAV, festő

A Műcsarnok tárlatain majdnem mindig szerepelt akvarelljeivel. Sikerrel állított ki Kaposvárott, Szombathelyen, Győrött és Kismartonban, ahol a "nagy" Ambrosi elől nyerte el az első díjat. Magánosok, közületek veszik képeit. 1959 nyarán meghívást kapott az Ernst Múzeumba kiállításra. Ez már hivatalos és országos elismerés, a kritika is szép. 51.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

---

művésszé tisztult. Levetkezett impresszionista látásmód jából csak érzékenysége maradt meg a nüanszok megérzéséhez. festészete teljesen oldott, a formakat egészen lazán kezeli, hihetetlenül felfokozza szineit és meghökkentő kontrasztokat valkalmaz. modern és jövőbe mutató az amit most fest és munek varatlan halala vet véget.
52.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

A 30-as években sok előadast tartott,feleségével együtt Arra próbalt választ adni miért szép?"-A Képzőművészeti Kör életében részt vesz,nemcsak mint festo,de mert érzi hogy A Kör egészséges tarsadalmi alakulat,megtalalható a festo,mükedvelő laikus,művészetbarat.Az összejövetelek közelebb hozzak ezeket egymashoz s ennek a művészet lat ja hasznat. 53.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

1959 után nincs más semmi az életében, csak a festés. Lerázta magáról az iskolai munka nyügét, nyugdíjban van, és fest. Gyönyörű ez az utoldó négy év, megvan végre a ~~maga~~ önmaga bizonyossága. 46.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

A "Képzőmüv. Kör" alakrajzkurzusa sokat tett a müvészi izlés nevelésért s ennek fizetés nélkül - mende volt a mozgatója. Az alakrajzórák látogatottak voltak, a kaszinó müterme kicsinynek bizonyult. Ide mindenki eljárhatott, aki hajlamot érzett a rajzolashoz. A hivatásosak Mendével éli élükön ingyen és őszinte segitséggel alltak a legügyetlenebb kezdő mellé. Kedélyes légkör volt. 53.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

A háború után nehezen sikerül a Képzőművészeti Kört újra életre kelteni. Kiállitásra Mende csak 1946 őszén tudta összetoborozni a festőket. 130 képet állitottak ki a Kaszinó három termében. Látogatott volt. Mende tárlatvezetéseket szervezett és egy ujfajta rendezvényt, a kritikaversenyt. Dijjazzak ezt. Dijként Mende saját akvarelljeit, linóit osztja szét. Gáncsoskodást kapott. 53.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

Irta:"Közvetlenül a fe tésre,rajzolasra okot Nandor batyan szolgáltatott.O a reáliskolaban mar nagyon szép motivumokat rajzolt és festett.Otthoni rajzmunkái ébresztették fel bennem az első művészi vállalkozást.O évekig jobban festett,mint én és ki tudja,ha tovább gyakorolja, nem vitte volna-e többre,mint én és nem hagytam volna-e abba én.De kereskedelmibe kerülvén,ott nem rajzolhatott tovább Nandor. 47.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONY SZEMLE, HelytÖrténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festo

1936-ban olaszorszagi utat tesz,csak tiz nap,tarsasutazás,Velence, Firenze,Nápoly,Capri,Róma,mindenütt csak pillanatok,de a benyomasok igy is maradandók.Nem tudja feledni Assisit,az olasz freskókat.1928-ban mondta:"A freskó a festészet csucspontja,vele a legmonumentálisabb hatás érheto el,intenzivitása mellett legáltalánosabban értheto kifejezésmód". 50.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

Nagy hatással volt reá egy tanára, Simay Imre. Mellette: "a növendék éppen úgy, mint a modell újulásig fáradt s a szó szoros értelmében "rogyásig" dolgozott, mert amíg jelen volt, több szünetet nem engedett, minthogy feláll junk a bakról, hogy messziről nézzük a rajzot. Tanításainak legérdekesebb része az akarat, a művészjellem kialakulása köré csoportosultak." -irta Mende. 50.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festo

"FELESÉGEM FEKETE FÁTYOLBAN", cimu müve.-1941.egyik leg szebb képe. Tudásának j gyeit és impres zionizmus minden lehetoségét magaban foglalja. Ereteljes lélekabrázolás, klas zikus háromszög formamegoldas. Központban a fej és az egymasbafonódó kezek. Feltü nő nagy rajztudás, lágy, puha mintázás. Ék. fekete szürke, a test rózsaszine harmóniaja. 51.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

---

már nem elég neki a felületi ábrázolás, az atmoszferikus hatás. A nyughatatlan kereső, aki a reneszánsz, a plein air az impresszionizmus, a szocialista realizmus közt próbálta megtalálni saját útját 1959-ben a tokaji művésztelepen eltöltött néhány hét alatt végre rátalált saját formanyelvére: a konstruktív képfelépítés mellett a színproblémák és mélyebb lelki élmény ábrázolására. 51.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

1959-i Ernst Múzeumi kiallitásának kritikája: Vizfestményei felülemelkednek a megszokott grafikai teljesitményen önálló, egyéni, zárt müfajt képviselnek. Tárgyválasztásban, felfogásban és megjelenitési formában a Nyug-Dunántulra jellemző tájmüvészetet valósitjak meg, az egyéni előadási stilus pedig a vizfestés magas szintü és haladó szellemü müvelőjére vall. 51.old. 5.jegyz

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

Kétkedése e sorokban is: "Már másodikos, harmadikos polgárista koromban xx a rajztanitás maga adott impulzust, bár tömegtanitás volt... de társaimtól, akik gyakran ügyesebbek voltak, mint én sokat tanúltam... A képezdében csak a felsőbb osztályokban sikerült Bielitz Margit és Kássa Gábos tanarok figyelmét felkeltenem, nem annyira jó, mint inkább odaadó munkám révén." 47.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

1917-ben Kr Sterbenz Károly barátjával két hónapot töl
tött a vakációban azok szolójében és ott festettek.
Szerinte az akkori képek kévés müvészi vonast,de nagy
odaadást és fejlödö készséget árultak el.-A müvészi to-
vábbképzés vágya ekkor lépett fel benne,de annak nehéz
anyagi körülményei miatt nem latszottak kivihetöknek.
47.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festo

Az iparmüv.iskolán elégedetlen,lassú a haladás.Kételyei voltak elérheti-e,megközelitheti-e azt a céltmelyet a festészet terén maga elé tüzött.Várta az iskolai szünéteket,mikor otthon gátlás nélkül festhetett.De stagnáció,pangás,tehetlenség szokott ezután következni,amikor már csak kötelességérzetből folytatta és viselte a pályával járó terhet. 48.old.

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

A Képzőmüv.Főiskolan Bosznay tanitvany-"Lelkiismeretesen korrigalt-irta Mende-dicsérettel nem fukarkodott... De a müvészet lényegéről vajmi keveset tudtam meg.Józan naturalizmust tanitott.O maga tájképfestő volt,figurális képpel sohasem szerepelt. A mester nekem egyszóval nem sokat mondhatott,nem is igen vártam mit,csak dolgozni akartam". 48.old

MENDE GUSZTAV, festo

---

27 éves, mikor meghivtak Sopronba az iparostanuló iskola tanitójanak. Nehéz helyzet volt. Otthagyni ammüvészi palyát, amelyet támogatás nélkül enm is birt volna mar tovább folytatni. De ez biztos kenyér volt, el kellett rogadnia. 441.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

---

irtózott a pedagóguspályától, emberszeretet ott is megtalálta munkájának magasabb eszmei célját, amely nélkül nem tudott dolgozni. Aki látta a keze alól kikerült iparos nemzedék rajzait, stilustanulmányait, az tudja, milyen komoly ízlésnevelést végzett az iskolában is. 46.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

1959-ben néhány hét a tokaji művésztelepen, ahol megéri nehéz élete talán legszebb óráit. Ecsete szinte szárnyat kap, oldódnak régi görcsös merevségei, - mert mily különös a soproni táj szerelmese egy bodrog-parti táj színeiben találja meg végre önmagát. 46.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

Mende Gusztav élete nemcsak azért volt nehéz, mert a sors annyi megpróbáltatást mért rea, hanem azért is, mert sohasem tért ki az elébe taruló nehézségek elől. Művészetnek készült, becsületesen, őszintén s igy nézett szemközt önmagaval is. 46.old. 46.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

Apjának egy életen át tapasztalt kemény álhatatossága vezeti, amikor élete során, művészete nehéz perceiben sohasem választotta a könyebb megoldást, a járhatóbb utat. Apjáról készitett gipszkéz ott a müteremben figyelmeztetője. 41.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

"TRNOVOI NAPSUTESBEN", cimü müve.- Cinóberben égnek a háztetők és a hat érbenlilaskéken sötétlik a sziklak kontrasztja.-Tokaj után megtalalta ,megteremti a maga ragyogó szinvilagat. 52-old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festő

"NŐI AKT", című műve.- Tokaj után megteremti a maga ragyogó szinvilágát.-Ebben a szinvilágban jön létre a lilákkal és párizsi kékkel festett női aktja is. 52.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festo

---

félévi késéssel beiratkozott az iparmüv.iskolaba.Atyja
nővére ingyenszallast adott neki.O a harom gyermek ne-
velésével és a házmesetri kapunyitasi gondok átvételébe
segit a csaladon. 44.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

Az olasz út hatása mutatkozik más képein is, melyek szintén temperával készültek. Ide sorakozik a Bécsi-dombon működő Roll-féle körhintáról készült:
"SOPRONI KÖRHINTA" [illegible] és valtozata is.

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTAV, festo

Dsatkai szerint tempera képein szembetüno az Aba-Novak hatas. Ez nem helytalló, olaszorszagi utjam után festett képein nem Aba.Novák, hanem az olasz reneszansz és foleg asztétikus életfelfogásanak hatasai érzodnek. 50.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és müvészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

A második világháborúban, súlyos lelki gyötrelmei ellenére, még katonakorában is festett. A Kárpátok, a ruszin táj, csodás fényhatásai, a parasztok, azután a katonaélet képei, díszítőpác technikával a témái. 51.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

MENDE GUSZTÁV, festő

Sopron 1959 utáni képei előtt értetlenül állott. De ez nem gátolta, lendületesen dolgozott tovább. Ne felejtsük el, hogy a közönség mindig lassabban fejlődik -mondta. Akkor készült "Szüret" című műve is. 52.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

Mende Gusztáv festőművész

Meleg barátság fűzi Kasichnitz József-
fet a festőművészhez.

Szarka Árpád: Kasichnitz József 75. éves.
Saproni Szemle, 1974. 4. 369-370. old.

Mende Gusztáv festi M.D.K.

1955 ben Viallitása volt a Soproni Múzeumban 138 oldi

Nováki Gyula: A Soproni Liszt Ferenc Múzeum tiz éve a felszabadulás után/1945-1955/.1.Általánao történet. 134.o.

Soproni Szemle,Helytört.Folyóirat.1955.Kiadja Sopron Város Tanácsa

Mende Gusztáv MDK

A Pietros Körösmezőnél

Műcsarnok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

M.D.K.

Mende-Mühl Gusztáv épitész

Pályatervét jutalomban részesitették a Förstner Tivadar siremlékpályázaton.

Cikk: Eldőlt a Förstner Tivadar siremlékpályázat.

Pesti Napló 1937.okt.23.

Mende Gusztáv MDK

Részt vett a soproni képzőművészeti munkacsoport október 28-án zárult őszi tárlatán.

három balatoni képe

R Rácz Ernő: Sopron képzőművészeti életéről.
KISALFÖLD. 1962. nov. 1.

Mende Gusztáv MDK

Részt vett a tárlaton.

"Balatoni táj"

(-ó): A soproni képzőművészek őszi tárlata.

KISALFÖLD. 1962. okt. 16.

Mende Gusztáv MDK

Szerepelt a tárlaton

"Szüret"
"Szerelmi panasz"

(-): Megnyílt a soproni képzőművészek állandó kiállítása.
Kisalföld. 1962. máj. 22.

MDK

Szerkesztőségi tárgyalás

(-): Megnyílt a soproni képzőművészek
állandó kiállítása.

Kisalföld. 1962. máj. 22.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1965 JUN 12

1021

7

Az ország egyik legrégibb képzőművészköre a Soproni Rajziskola. 1895-ben alakult, azóta is igen aktívan működik, s az itt működvelőként kezdő fiatalok közül sokan tanultak tovább s lettek képzőművészek. Jelenleg 60 tagja van, vezetője Mende Gusztávné festőművésznő. Képünkön: A haladó csoport már modellt rajzol.

Mende Gusztáv, festő, 1899-1963

Soproni festő. A legtöbb technikaban jártas. A tempera rat ő kedvelteti meg. Linóleummetsző, uttörő Sopronban. Az előző nemzedék követője, de nem aprólékos, a hangulati elemeket kereste. 91.old

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Csatkai Endre: Mende Gusztáv, 1899-1963. 90.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1961. Sopron

Mende Gusztáv MDK

Szerepelt a kiállitáson

"Terraszról"

—: A dunántuli képzőművészek első közös kiállitásáról.

FEJÉRMEGYEI HIRLAP. 1958. szept. 24.

MDK

Mende Gusztáv, Sopron , Sopron m.

Feleségem arcképe olaj

A vidéken élő képzőművészek kiállitása.
1954.nov.20- dec.4-ig.Ernst Múzeum. 10.1.

Mende Gusztáv MDK

gyakori látogatója a művésztelepnek.

Varga Imre: Tokaj művésztelepe.
Napjaink. 1962. aug. 1.

Mende-Mühl Gusztáv MDK

festő

Csatkai Endre: A 40 éves Soproni Képzőművészeti Kör története.

Mende Gusztáv

MDK

Körösmezei táj, vizf.

Nemzeti Szalon 1942. okt.
Őszi tárlat

Mende Gusztáv
festő

M.D.K

„Zivatar", „Őszi táj", „Esti táj"
című művét állitotta ki.

Szentgyörgyi Kornél: A sopron kiállitásról.
Művészet, 1962, december – 43 lap

MDK

Mende

építőművész

Halácsi D: Az építőművészet ősz mestereinél.
Építők Lapja, 1958. okt. 7. 4.l.

Mende Gusztáv

soproni festő

1953. a győr-sopron-megyei képzőművészek kiállításán Győrben Vasőrtes, Tanévnyitó ünnepély, Napraforgós táj c. képeit állították ki.

Szabad Művészet

1953. 12 8. l. (P. J.: Képzőművészeti élet vidéken.)

Wydział Geodezji

Mende Gusztáv

festő

Soproni kiáll

1952. őszi: Az a soproni ház, melyben Rákosi Mátyás fiatalkorában lakott.

Szabad Művészet

1952. 36. l. (12: Soproni képzőművészek.)

MDK

Mende Gusztáv soproni festő

Wellisch Judit: Kiállitások vidéken. Szabad Művészet 1954. 378.o.

MDK.

Mendei Árpád

Fotókiállitási szerepléséről

Csongrádmegyei Hirlap 1965 ápr.15.lap -

Mende Valér

Irod

Orakó. Fiatal építészek.

M. Iparművészet.

1908. 125. l

Nyugta

azaz: ..... Korona ..... f-rő

ly összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

bérnegyedre eső részletet, a ..... -i m. kir. posta- és távirda

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt ..... -n, 190..... évi ..... hó 1-én.

K f

MDK

Mende Gusztáv, festö

Alkonyat. Vizf.

Föv.Kpt.-MKSzSz.-II.Szabad Nemz.Kiáll.1947.márc.16
ápr.6. Kat.15.1.

MDK

Mende Gusztáv

Kőrösmezei táj, vf.

Őszi tárlat. N. Szal. 1942. okt.

MDK

Mende Gusztáv

soproni festő

akvarell tájképei.

-.-

Kovács Gyula: A hét kiállitásai.
Hét festő kiállitása. - Böhm Lipót/Poldi/ képei.

NÉPSZAVA, 1959. jul.29.

MDK

Mende Gusztáv, festö

Sopron télen.

A Vall. és Közokt. Min. vásárlásai. 1938 jul.1.-aug.1.
Kat. 19.1.

Mende Gusztáv
festő

M.D.K.

A soproni képzőművészek
kiállításán vett részt

Hírek
Művészet, 1962. február — 42 l.

Mende Gusztáv, festő, 1899-~~1963~~ 1963

Soproni festő. A művészeti szabadiskolát, vezette. Sok tehetséget karolt fel. Nyári művésztelepet létesitett. 92. old

Csatkai Endre: Mende Gustáv, 1899-1963, 90. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1961. Sopron

Mende Gusztav, festő, 1899-1963

Sorponi festő. 1959-ben többekkel együtt önálló kiállitason mutatkozott be Bpesten. Sopronban 1949-ben a múzeum rendezett külön kiállitast müveiből. 91. old

Csatkai Endre: Mende Gusztav, 1899-1963. 90. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1961. Sopron

Mende Gusztáv,1899-1963

Soproni Festő.Önarckép.91.old.Fekete repr.

Csatkai Endre: Mende Gustáv,1899-1963, 90.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XVIII.1961.Sopron

Mende Gusztáv, festő, 1899-1963

Soproni festő. Művészetelmélettel is foglalkozott. Kis képgyüjteménye is volt. Mint mügyüjtő is be akart mutatkozni. 92. old

Csatkai Endre: Mende Gustáv, 1899-1963, 90. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1961. Sopron

Mende Gusztav,festő,1899-1963

Soproni festő.A soproni Liszt Ferenc Múz.1963-as 82.külön-kiállitásán értékes régi és ujabb kép birtokában lévő képek szerepeltek.Aba-Novák,Szőnyi, Márffy,Koszta. 92.old

Csatkai Endre: Mende Gusztav,1899-1863. 90.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XVIII.1961.Sopron

Mende Gusztav, festő, 1899-1963

Soproni festő. 1930-és 1933-ban Kaposvárott a Dunántúli Tárlat ezüst érmeit nyerte el. 1934-ben Dombóvárott kitüntető oklevelet szerzett. 91. old

Csatkai Endre: Mende Gusztáv, 1899-1963. 90. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1961. Sopron

Mende Gusztár

testő, néhány éve hunyt el

V. Eszakdunántúli Képzőművészek Kiállítása. Bp. Műcsarnok, 1970. Kiáll. kat. Bev.: Kovalovszky Márta. 4. l.

Mende (Mühl) Gusztáv
Sopron

Házatető	olaj	68 × 55 cm	(repr.)
Reppelin	"	50 × 68 "	

V. Országos Képzőművészeti Kiállítás. Bp. Műcsarnok 1870. Kiáll. kat. Ber.: Kovalovszky Mária

Mende Gusztáv ,festő

A Soproni Képzőművészeti Kör tagja volt.A város neves festője volt. 22.old

Molnár József: Városéletünk kulturális jellemzői a felszabadulás előtt. 21.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXIV.évf.1970. Sopron

Mende Gusztáv, festő, 1899-1963

Soproni festő. 1934-ben a kismarton művészeti körének első díját, a selyemszalagos babérkoszorút, nyerte el. 1952 A Nemzeti Szalonban is kiállított. 91. old

Csatkai Endre: Mende Gusztáv, 1899-1963. 90. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1961. Sopron

Mende Gusztav, festő, 1899-1963

Kiallitott a Soproni Képzőmüv. Körben. 6928-ban Szombathelyen a Dunántúli tárlat ezüst érmét nyerte el. 1929-ben ugyanott két elismerő oklevelet kapott. 91. old

Csatkai Endre: Mende Gusztáv, 1899-1963. 90. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1961. Sopron

Mende Gusztáv, festő, 1899-1963

Soproni festő. A várost festette, de nem a pompzatos részleteket, hanem a szegény negyedet. A soproni lelket akarta ábrázolni. 92. old

Csatkai Endre: Mende Gustáv, 1899-1963, 90. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1961. Sopron

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MENDE Gusztáv / Sopron

1. Őszi hangulat olaj 56 x 64
2. Brennbergi táj olaj 55 x 70
3. Terasszról akvarell 42 x 52
4. Kőrös táj akvarell 45 x 55

Dunántuli Képzőművészek Kiállítása 1958.
Kat. bev.: Cseh Miklós

/Székesfehérvár, István király Múzeum
Kálemegyer D sor 14./

Mende Gusztáv, festő, 1899-1963

Soproni festő, ~~1899-1963~~ 1958-ban a Festőteremben újabb alkotásai a soproni TIT Képzőmüv. Mozg. rendezésében. Itt szamolt be négyévtizedes müködéséről. 91. old

Csatkai Endre: Mende Gusztáv, 1899-1963. 90. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1961. Sopron

Mende Gusztáv, festő

A soproni Liszt Ferenc Múz-ban 1958 marc 30-apr.13
között a festőteremben gyüjteményes kiallitasa volt.
a soproni Művészbarátok Mozgalma rendezésében. 368.old

Friedrich Károly: 1958.évi soproni krónika.364.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.Sopron,1959.XIII.

Mende Gusztáv, festő

---

a soproni tanitóképzőnek a tanára volt. 200.old

Kozsondai Károly: Képek a soproni tanitóképző történetéből. 193.old

Mende Gusztav, festő

Gyüjt. kiállitása a Soproni Liszt Ferenc Muz-ban. 1958 márc 30-ápr 1[3] között. Erről egy képének reprodukciója "Borozgatók". fekete repr. 369. old

Friedrich Károly: 1958. évi soproni krónika. 364. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. Sopron, 1959. XIII.

M.D.K

Mende Gusztáv

festő

Méltatás.

Turcsi Imre: Jubileumi képzőművészeti kiállítás

Művészet, 1967. november – 48 lap

MDK

Mende Gusztáv

részt vett a Pedagógus Szakszervezet VII. kongresszusa tiszteletére rendezett kiállításon.

Péter Imre: Pedagógus művészek kongresszusi seregszemléje.
Köznevelés, 1963. márc. 8.

Mende Gusztáv

Mdk

szerepelt a tárlaton.

"Hegyvidéki táj"

/hamar/: A soproni őszi tárlat.
Kisalföld.1963. okt.10.

Mende Gusztáv Jertő
Kisalföld 1958 ápr. 10. 6 oldal.-

„Mende Gusztáv festőművész
"kiállítása Sopronban."
Cikk. Irta: Háts József
Kisalföld 1958 ápr. 10. Colvul.-

Mende Gusztáv MDK

szerepelt a Győr-Sopron megyei művészek tárlatán, melyet Győr után Sopronban is bemutatnak.

"Szőlőpermetezés"

Hárs György: Megyei Képzőművészeink tárlata. Kisalföld 1963. máj. 5.

Mende Gusztáv
1899 Sopron -

Fivére Mühl Aladár.
Mesterei Udvardy Géza, Sómay Imre, Ujváry Ignác és Szentistvány Gyula.
Szerepelt a Nemzeti Szalon kiállitásán. Négyszer kapott dijat Kaposvárott, majd Szombathelyen , Kismartonban.
1926 óta Sopronban rajztanár.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet történet
1962. Sopron 23.l.

Mende Gusztáv

1947 - 49 között a Soproni Liszt Ferenc Muzeumban gyüjteményes kiállitása volt.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 27.l.

Mende Gusztáv

1934-ben a soproni festők Kismartonban rendezett kiállitásán kitüntetést kapott és meghivást önálló kiállitásra.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet történet
1962. Sopron 26.1.

MDK

Mende Gusztáv.

Lavocsne télen, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

Mende Gusztav, festő, 1899-1963

Soproni festő. Állandóan kutatott. Egy tarlaton több-féle arcot mutatott. Aba-Novak volt rea a legnagyobb hatással. 91.old

Csatkai Endre: Mende Gusztáv, 1899-1963. 90.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1961. Sopron

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Mende Gusztáv, festő, 1899-1963

Soproni Festő. Erdekelték azok a festők, akik a képek belső szellemének stilizálásával próbálkoztak, de nem követte őket. 92. old

Csatkai Endre: Mende Gusztáv, 1899-1963. 90. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1961. Sopron

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Mende Gusztáv, festő, 1899-~~1966~~ 1963

Sopronban az iparitanuló-iskolában rajztanár, majd igazgató. A szobraszatot abbahagyta. Apja házának kertjében mütermet épitett. 90. old

Csatkai Endre: Mende Gusztáv, 1899-1963. 90. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1963. Sopron

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Mende Gusztáv, festő, 1899-1963

Soproni. 1934-ben megnősült. Felesége Landori Angyal szobrásznak a leánya, festőművész, rajztanár volt.
91. old

Csatkai Endre: Mende Gusztáv, 1899-1963. 90. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1963. Sopron

Mende Gusztáv, festő, 1899-1963

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Mende Gusztav, festő, 1899-1963

Soproni család. Iparmüv-és Képzőmüv. főiskolát végzett
Tanárai: Udvardy Géza, Szent-Istvany Gyula, Ujváry Ignác és Simai Imre. Az utóbbi szobrászatra képezte ki.
1926-ban mutatkozott be Sopronban Képzőmüv.
Kör tárlatán. Sikere volt. A Kör titkára volt 1930-ig.
Majd alelnök és a felszabadulkás után elnöke lett.
90.old

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Csatkai Endre: Mende Gusztáv, 1899-1963. 90.ol

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1961. Sopron

Mende Gusztáv MDK

Szerepelt a városi Festőterem épületében rendezett kiállitáson.

balatoni képei.

Farkas György: A soproni képzőművészeti munkacsoport kiállitásáról.

Kisalföld, 1962 okt. 26.

Mende Izsó

nobrass

1.

Váci Muz. lajstr

221. l.

222. l. (Életrajz.)

II. Selim:

Mellig, hétnyolczad jobbra. F
tetővel, bajusza hosszú s arcza leber
holdakkal. Végig begombolt köntöse
Felirata a kép alatt:

„Selim 2° Im

a felső bal sarokban: „13"
s a kép felett s alól: „Selim II
A lap hátán olasz nyomta
Rézkarcz, méretei a vonalkeretn
P. Bertelli: Vite degl' Imper
Ltha 7830.

66/93

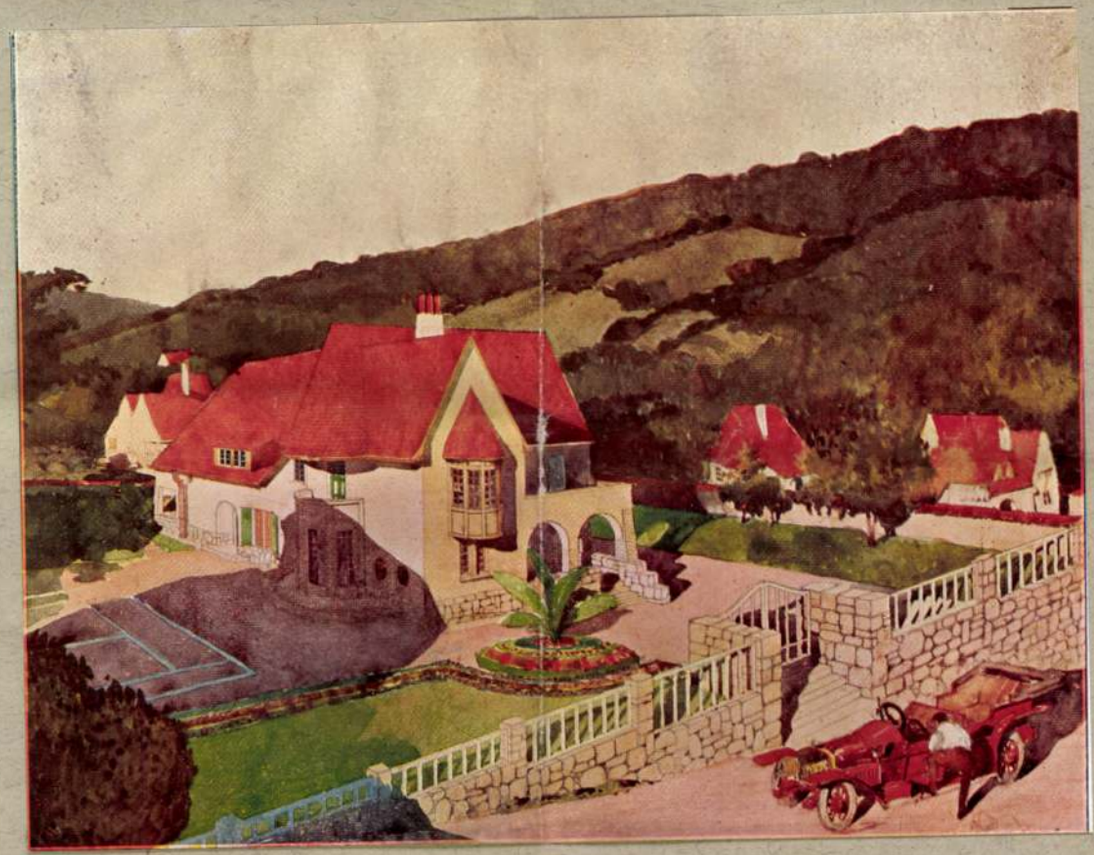

ZUGLIGETI VILLA.

TERVEZTE: MENDE VALÉR.

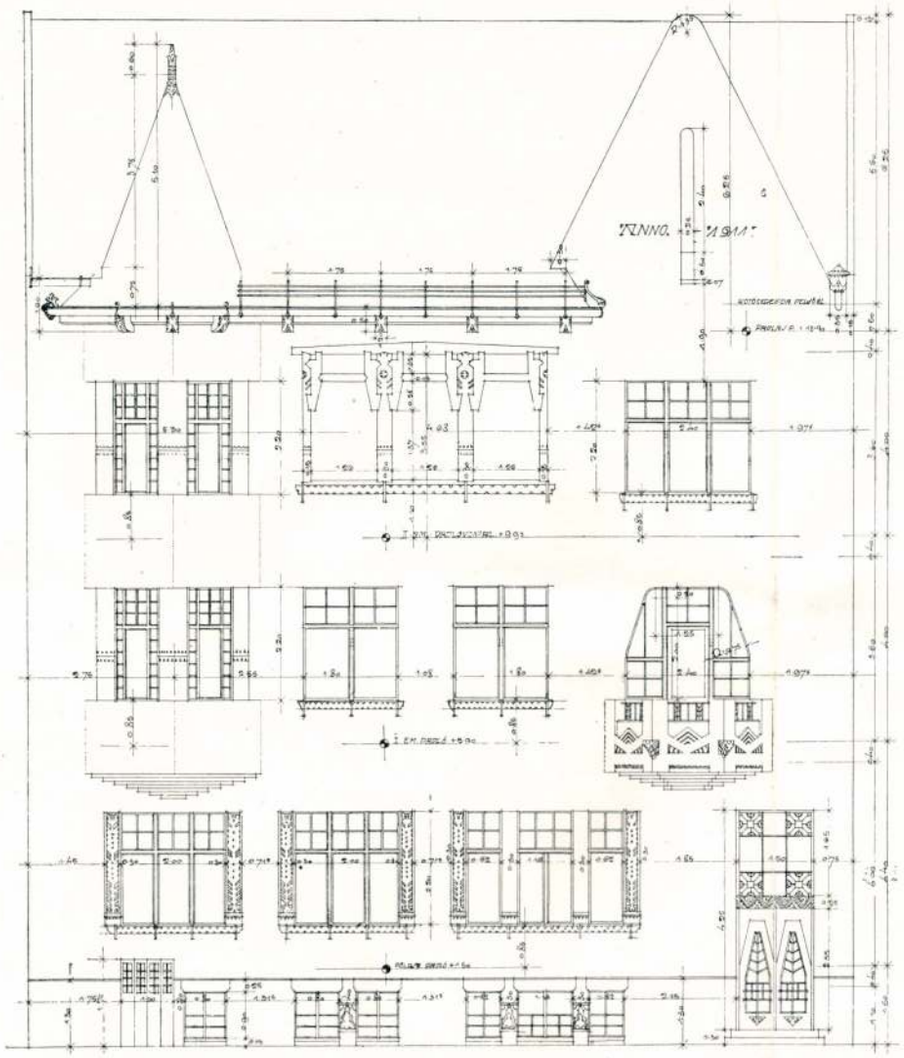

DR. ERTLER NAGYVÁRADI BÉRHÁZA. TERVEZTE: MENDE VALÉR.

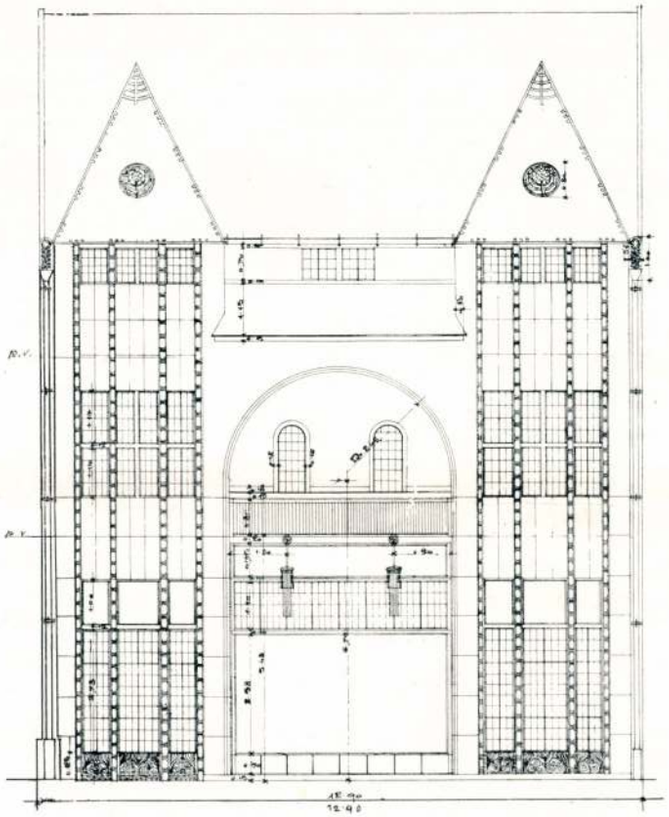

A BÉKÉSCSABAI BANK. TERVEZTE: MENDE VALÉR.

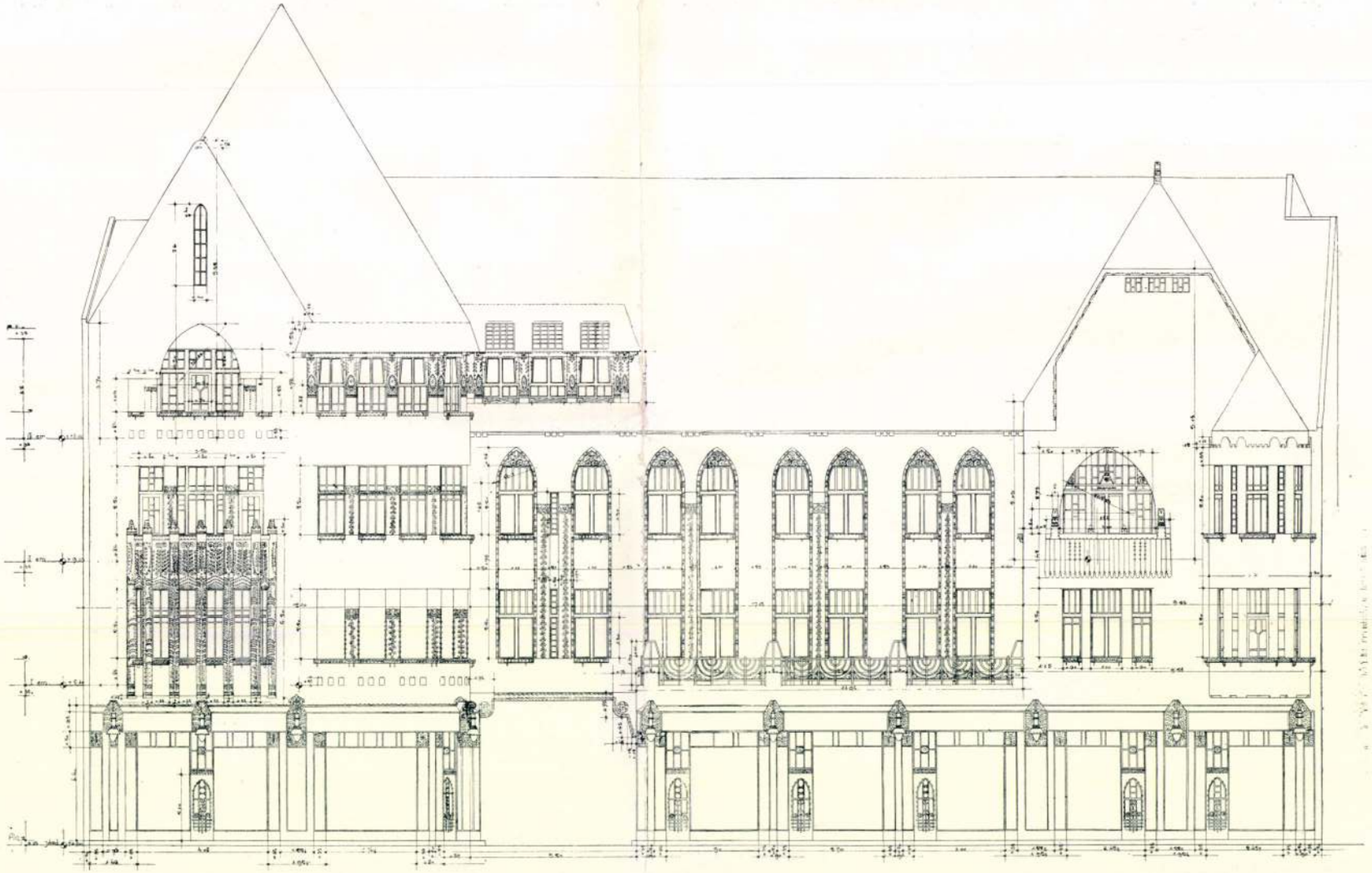

A KECSKEMÉTI EV. EGYHÁZ BÉRHÁZA. HOMLOKZAT. TERVEZTE: MENDE VALÉR.

A KECSKEMÉTI EV. EGYHÁZ BÉRHÁZA. TÁVLATI KÉP. TERVEZTE: MENDE VALÉR.

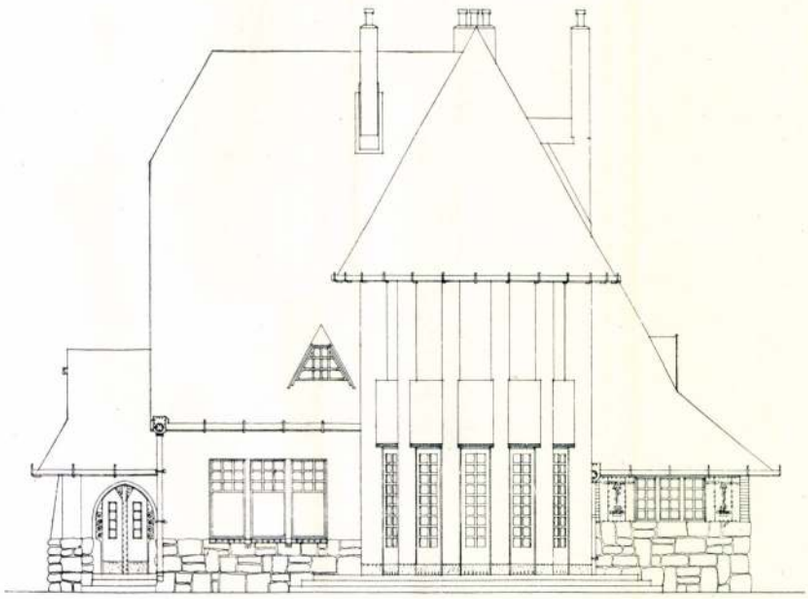

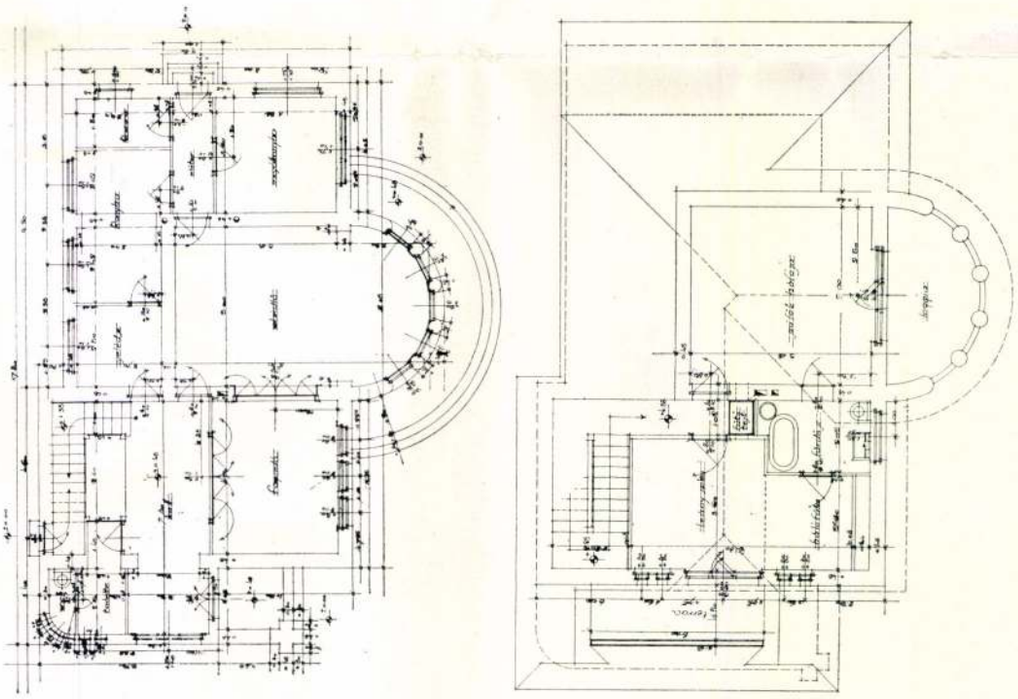

DR. FARAGÓ BÉLA NAGYVÁRADI VILLÁJA. TERVEZTE: MENDE VALÉR.

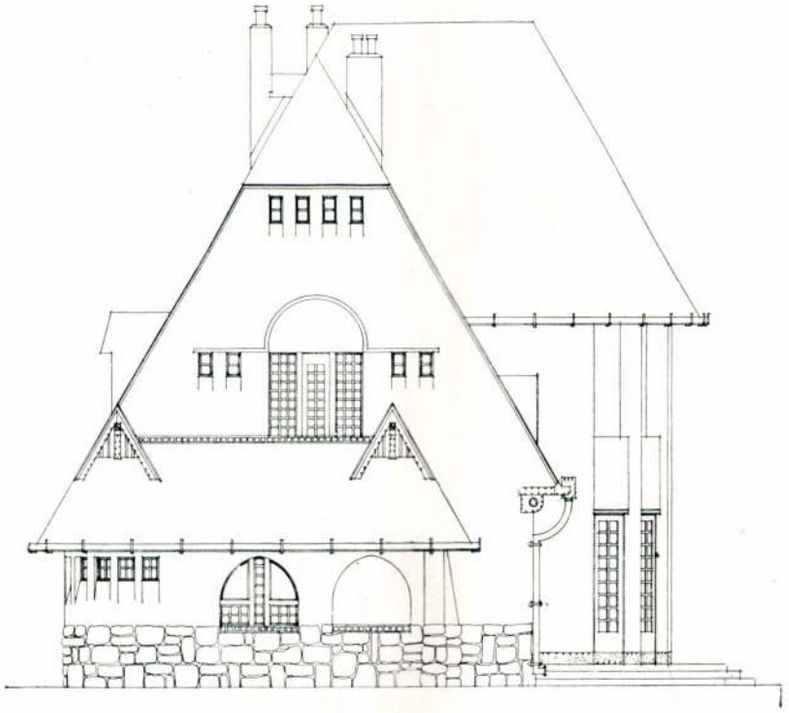

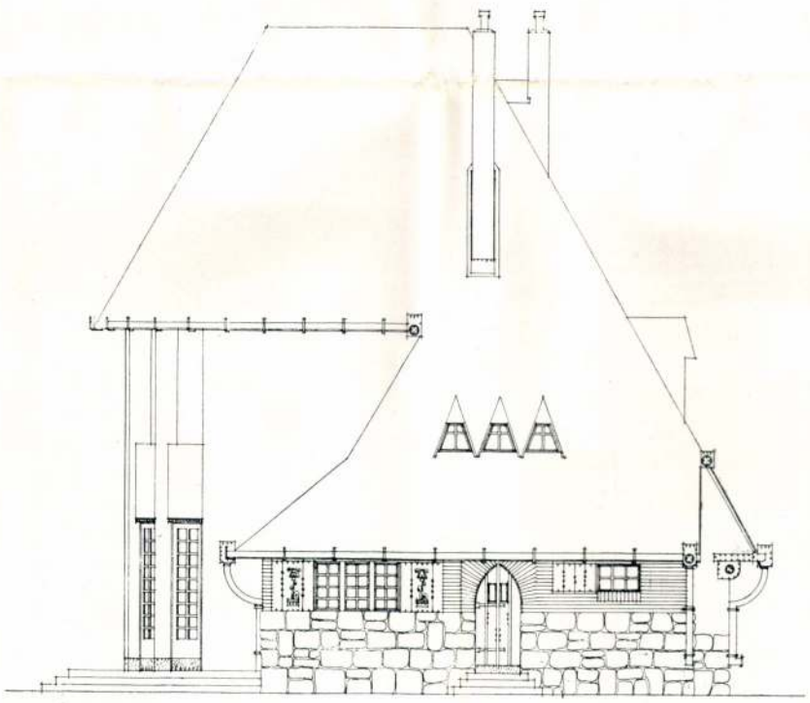

DR. FARAGÓ BÉLA NAGYVÁRADI VILLÁJA. TERVEZTE: MENDE VALÉR.

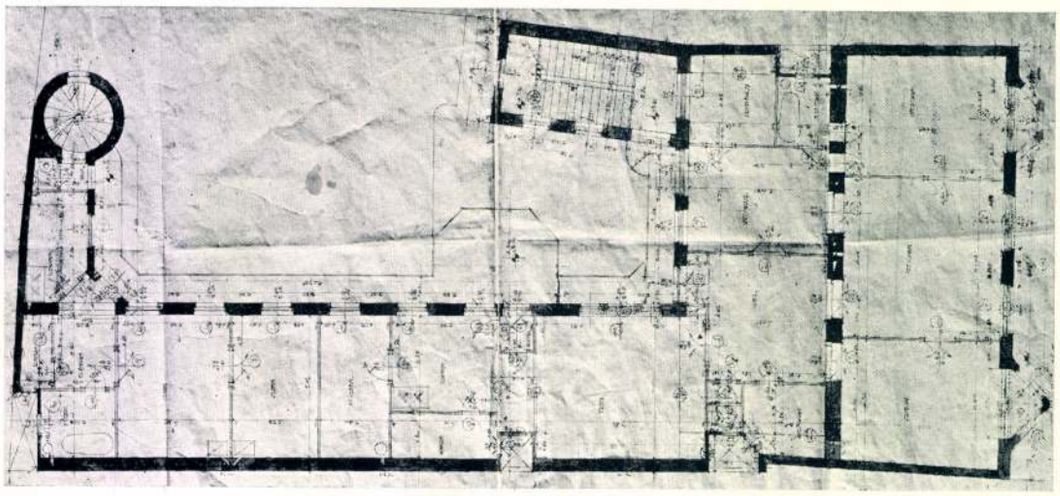

DR. ERTLER NAGYVÁRADI BÉRHÁZA.

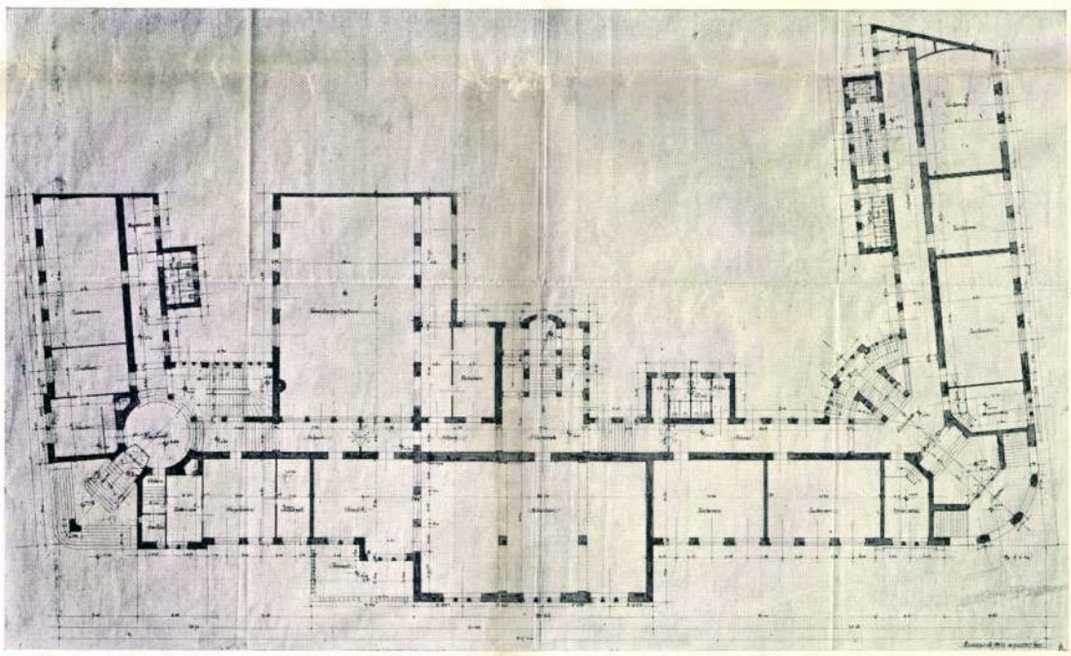

A KECSKEMÉTI EV. TEOLÓGIA.

TERVEZTE: MENDE VALÉR.

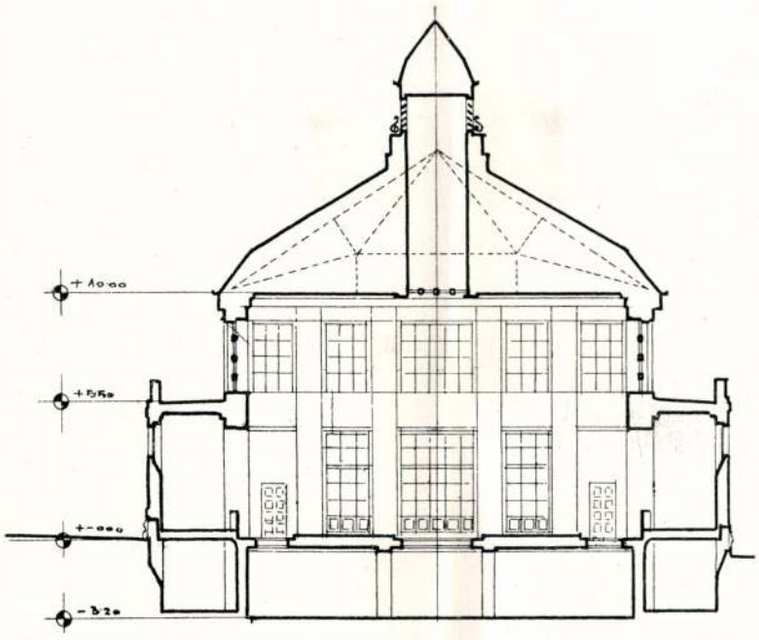

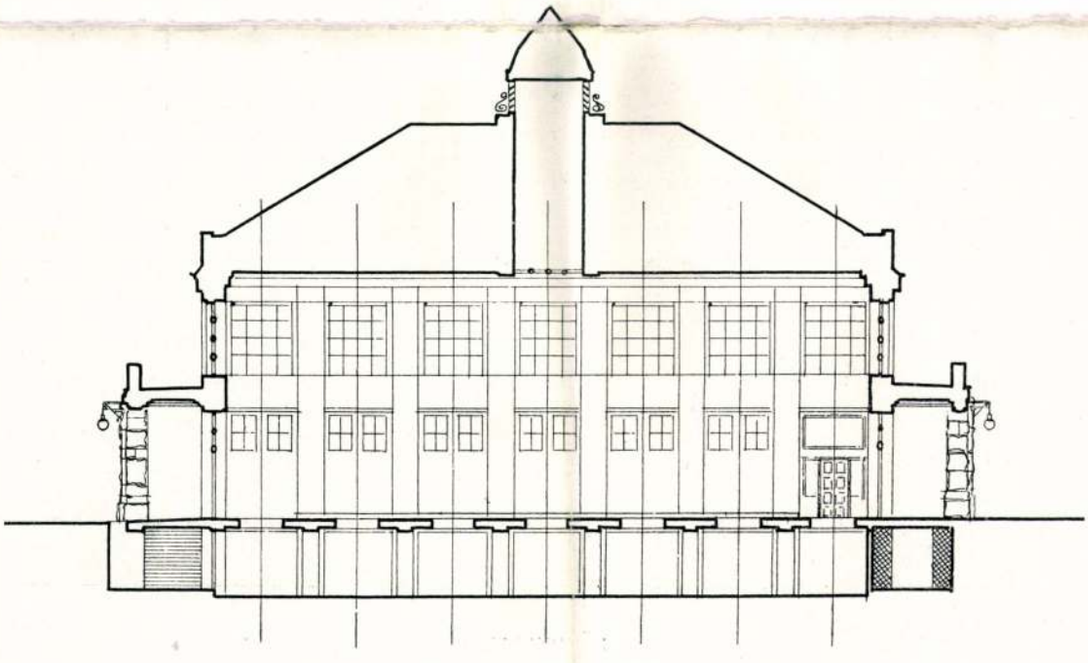

A CSARNOK METSZETE.

I. DÍJ. — JELIGE: VILÁGOS.

KATZER JÓZSEF, BUDAPEST.

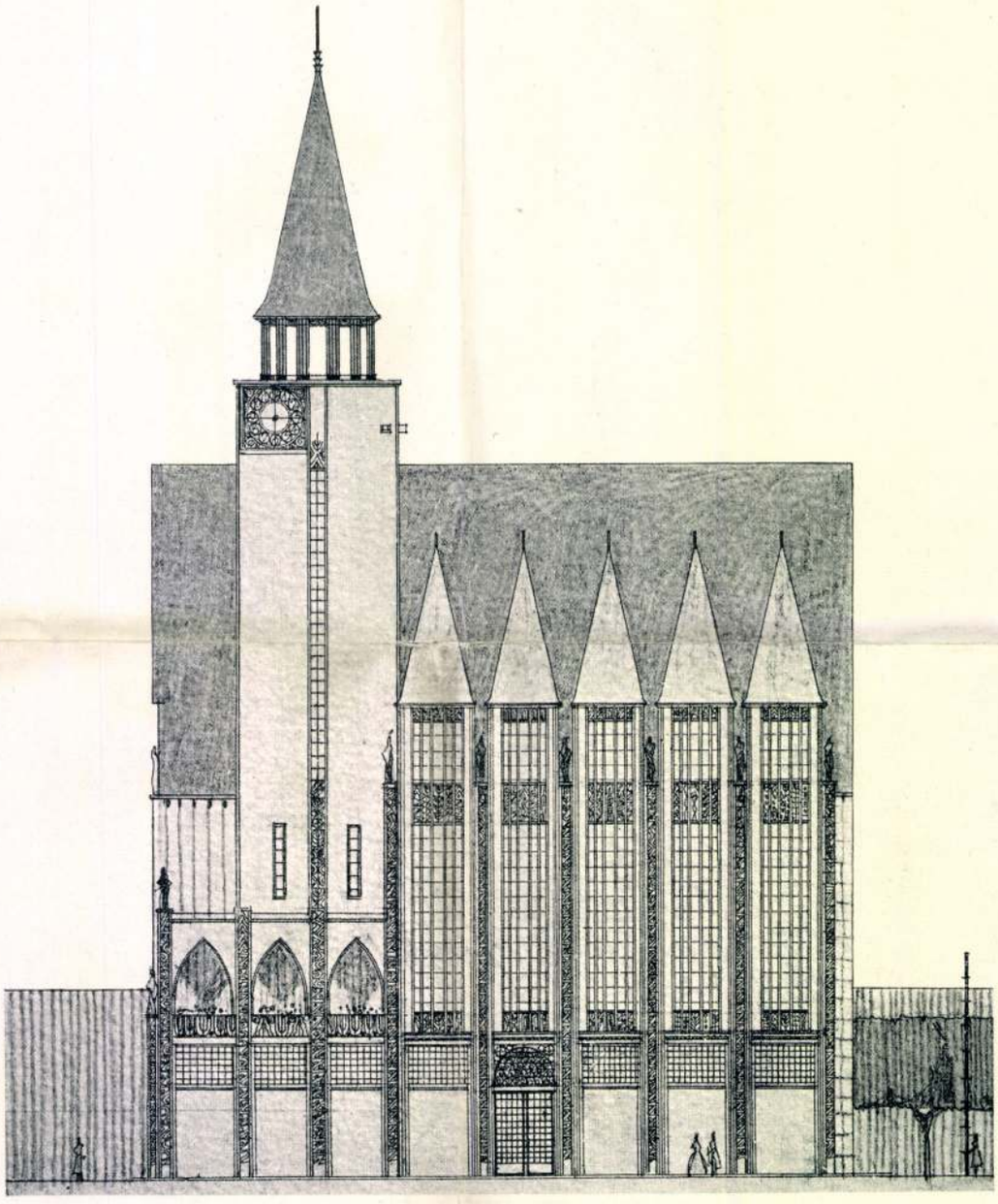

FŐHOMLOKZAT.

II. DÍJ. — JELIGE: VAJDAHUNYAD. GYÖRGYI DÉNES ÉS MENDE VALÉR, BUDAPEST.

Led.

A gröngyösi városháza és
Múscsarnok terepálzárata.
Magyar Építőművészet.
1912. 2. szám 10-16. l.

Mende Valér

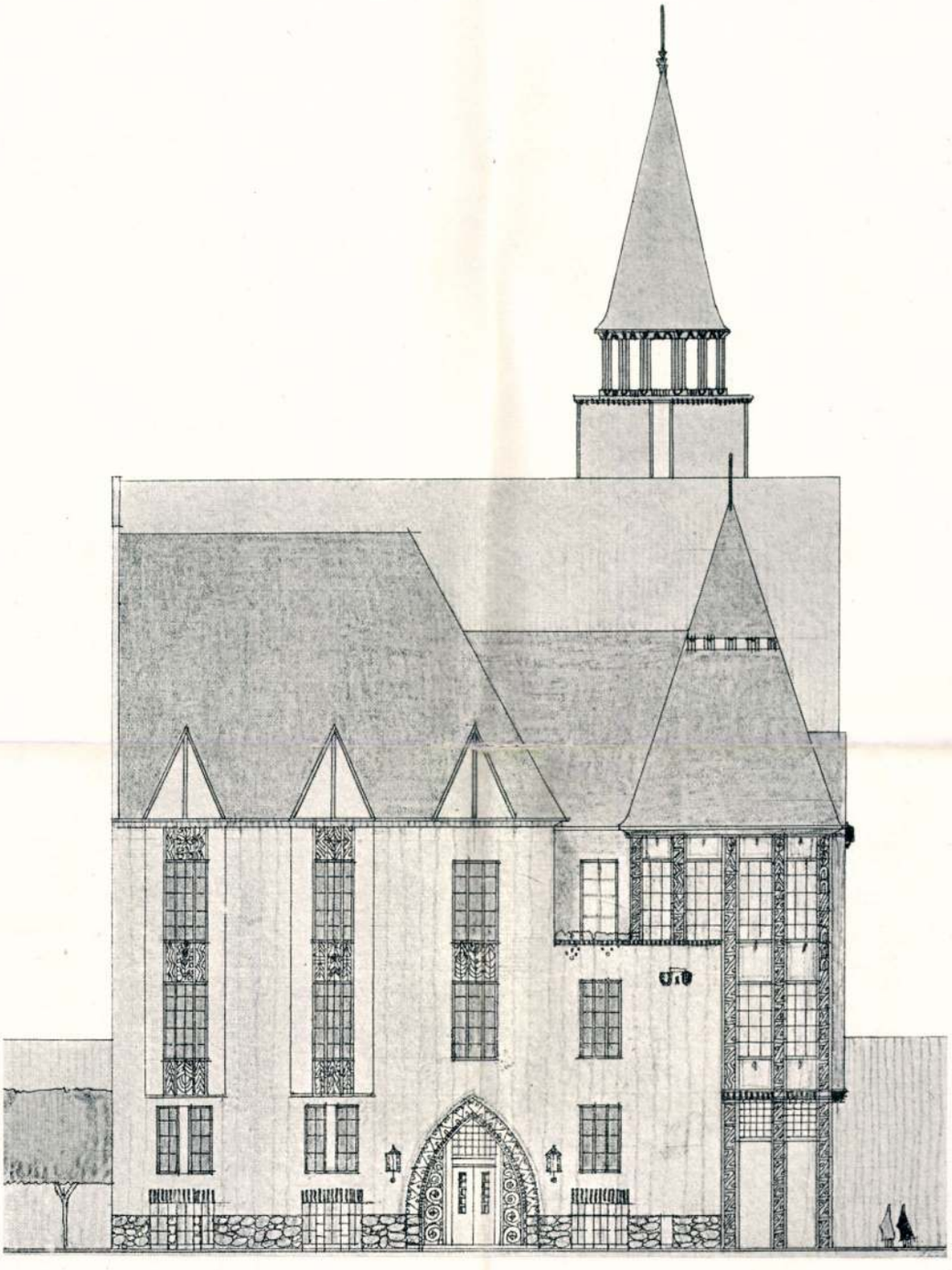

OLDALHOMLOKZAT.

II. DÍJ. — JELIGE: VAJDAHUNYAD. GYÖRGYI DÉNES ÉS MENDE VALÉR, BUDAPEST.

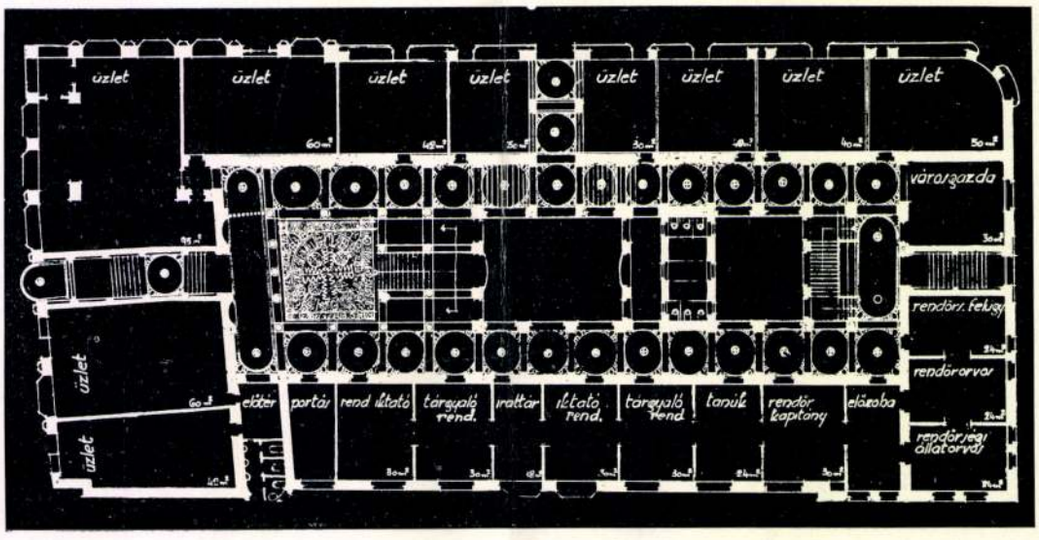

FÖLDSZINT.

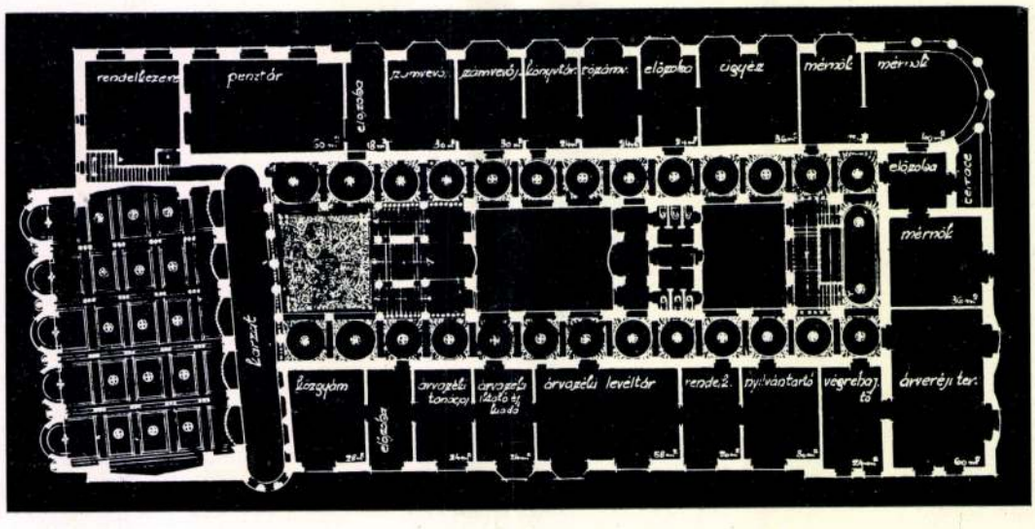

I. EMELET.

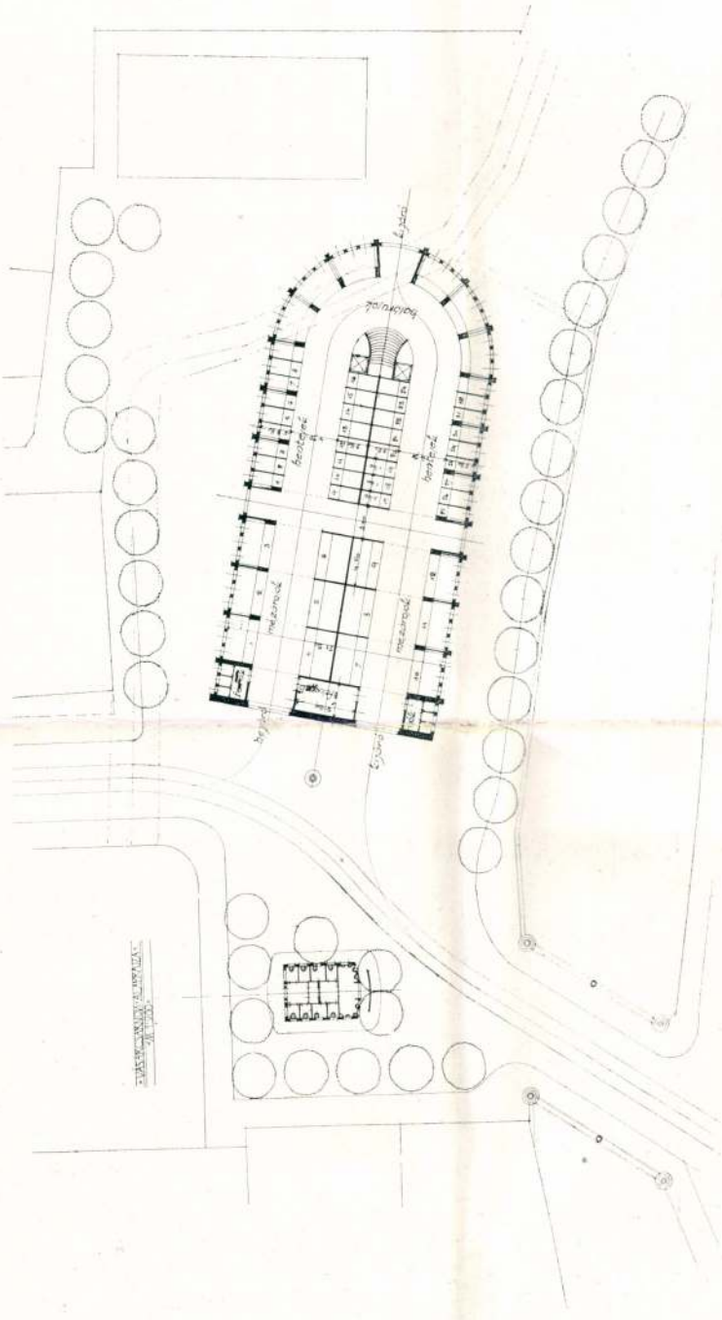

A HÚSCSARNOK.

II. DÍJ. — JELIGE: VAJDAHUNYAD. GYÖRGYI DÉNES ÉS MENDE VALÉR, BUDAPEST.

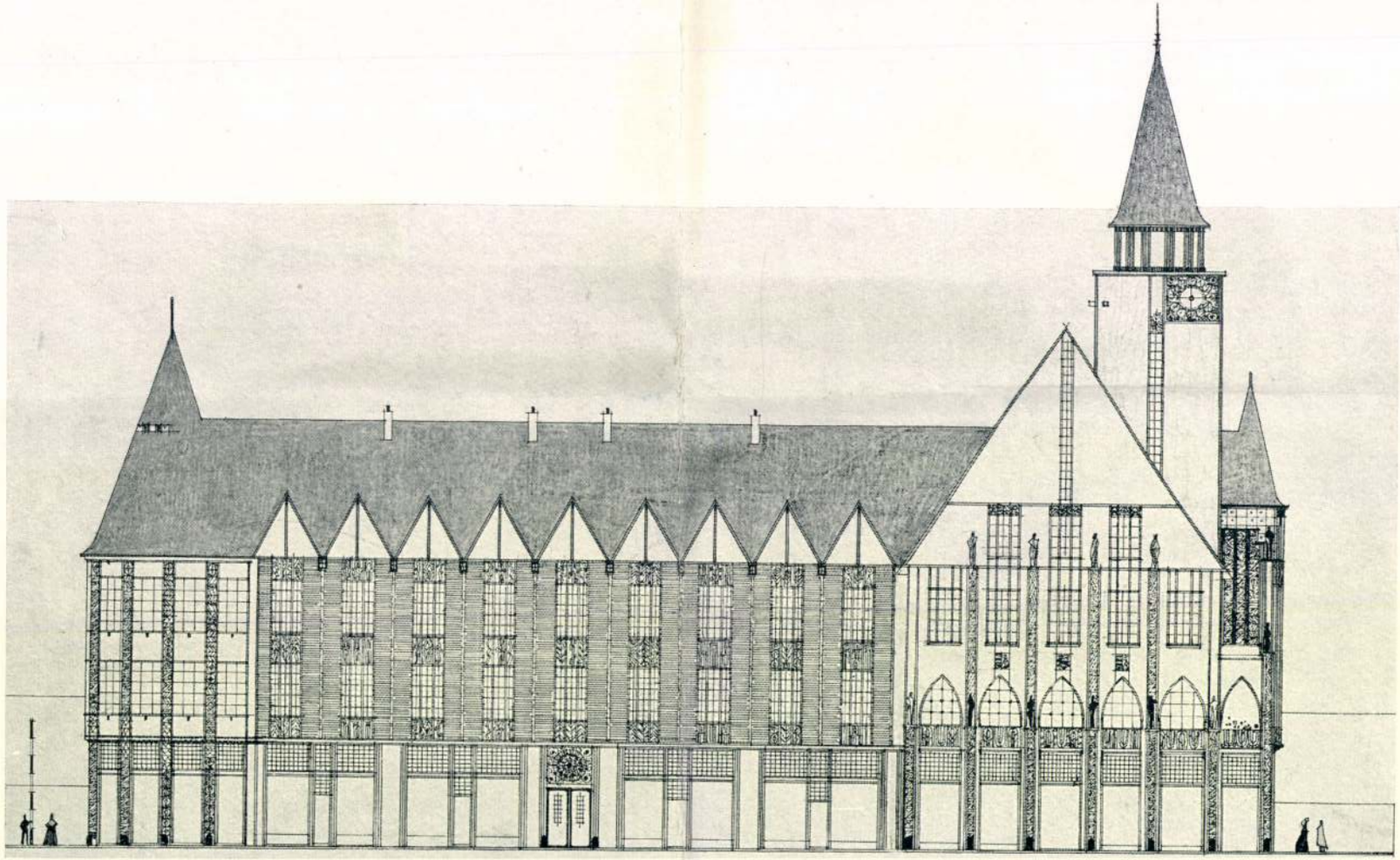

II. DÍJ. — JELIGE: VAJDAHUNYAD. OLDALHOMLOKZAT. GYÖRGYI DÉNES ÉS MENDE VALÉR, BUDAPEST.

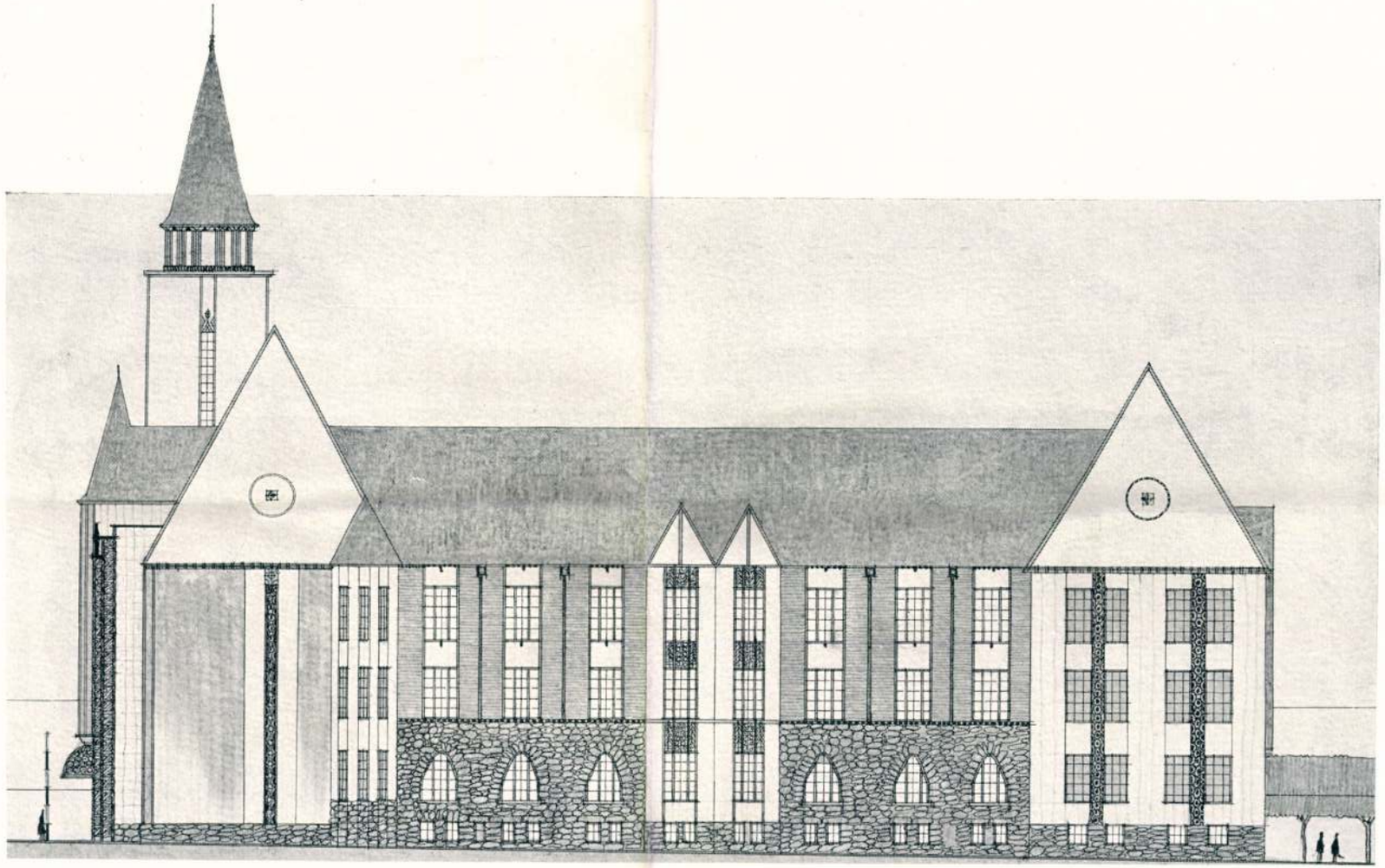

II. DÍJ. — JELIGE: VAJDAHUNYAD.

KERTI HOMLOKZAT.

GYÖRGYI DÉNES ÉS MENDE VALÉR, BUDAPEST.

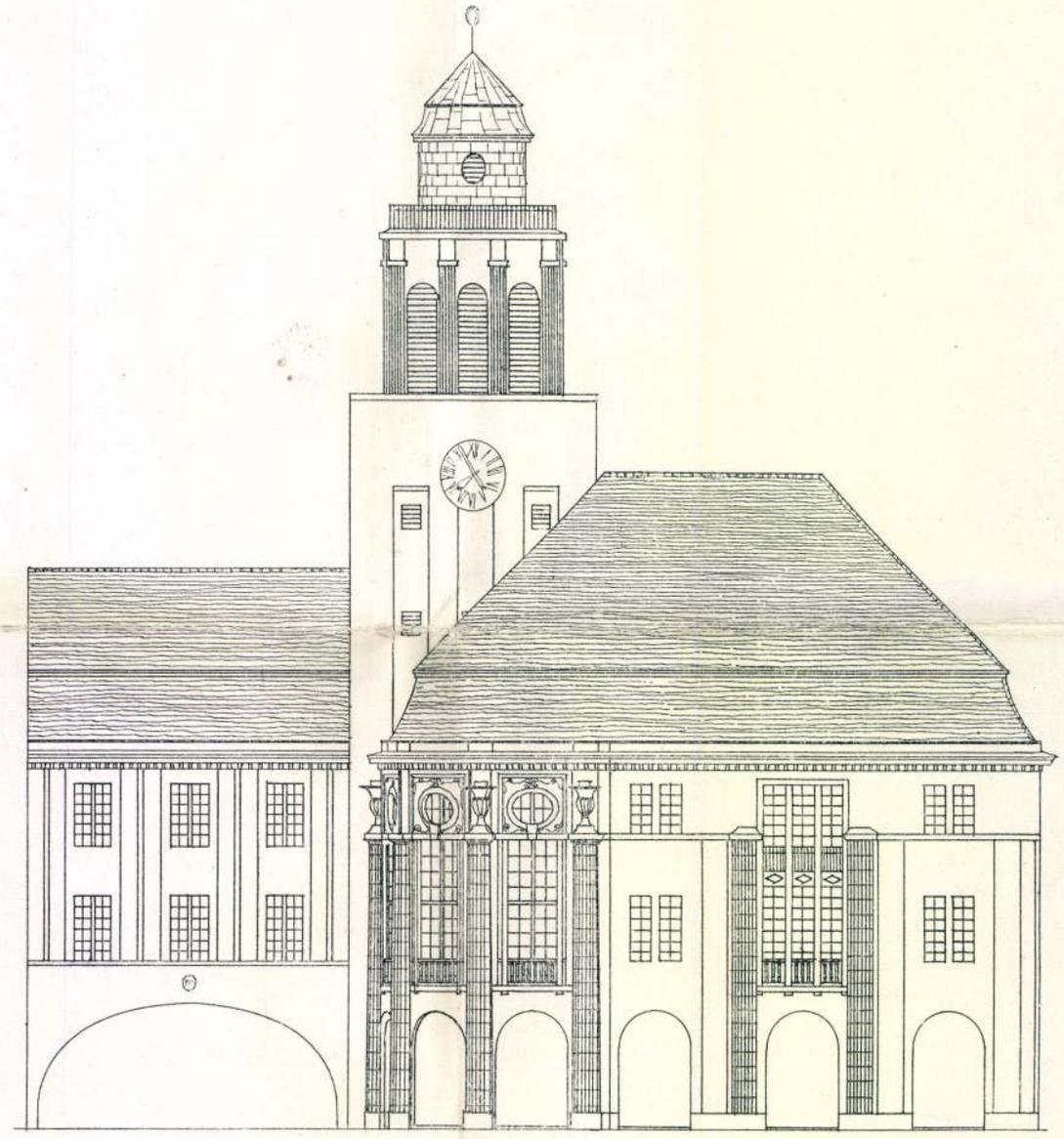

FŐHOMLOKZAT.

III. DÍJ. — JELIGE: SZENTLÁSZLÓ FORRÁSA. ORBÁN FERENC, BUDAPEST.

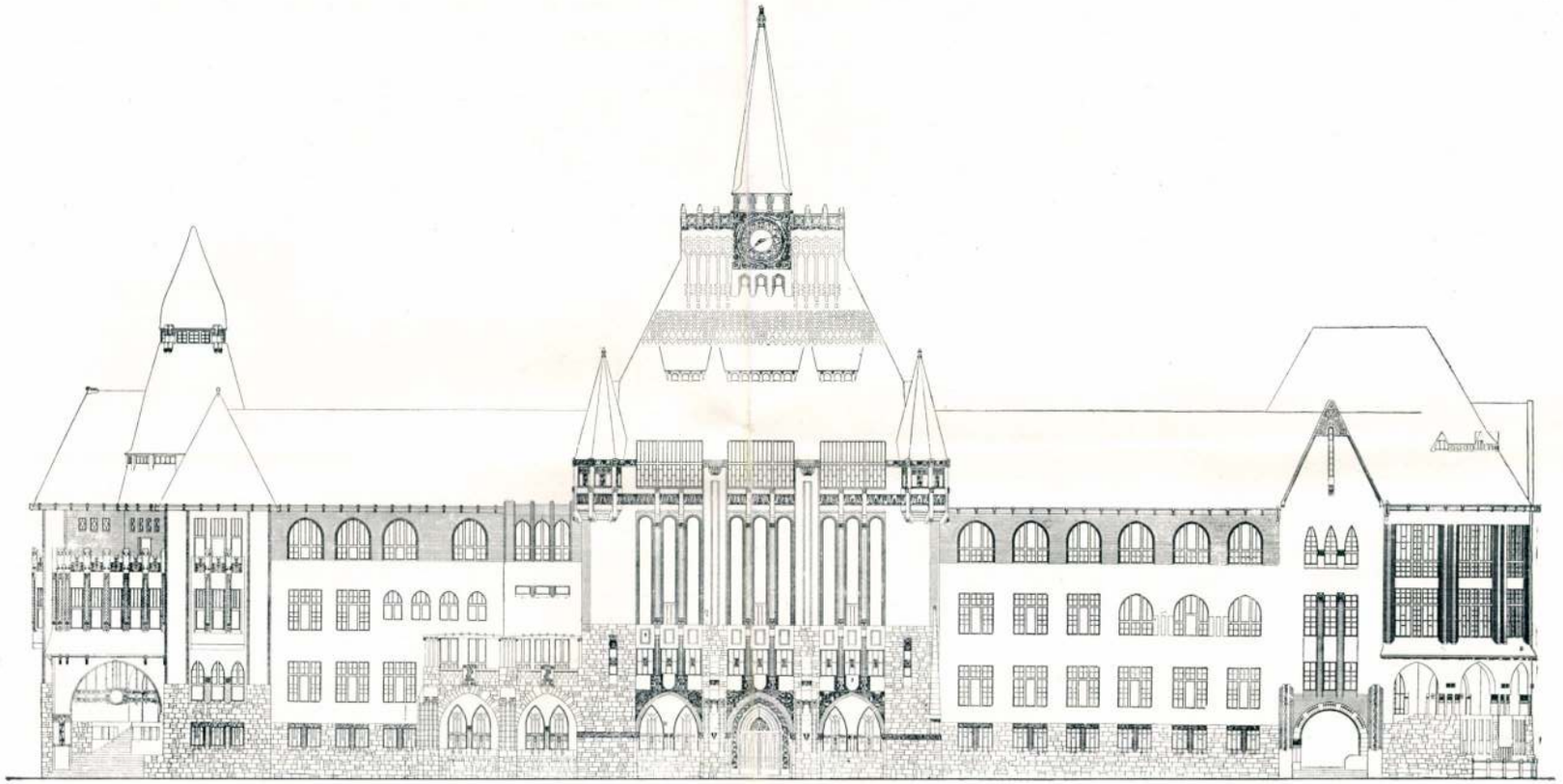

A KECSKEMÉTI EV. TEOLÓGIA. HOMLOKZAT. TERVEZTE: MENDE VALÉR.

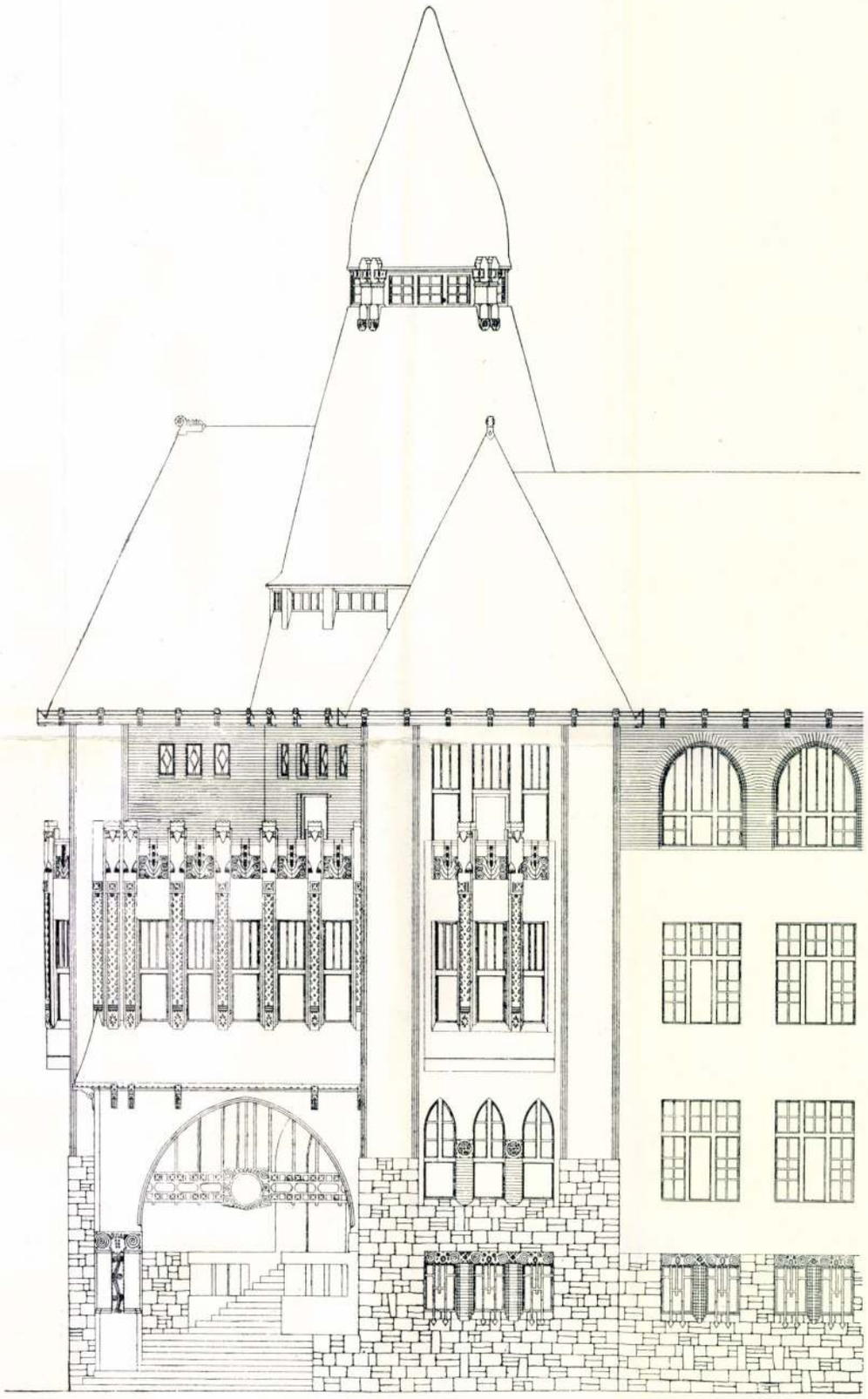

A KECSKEMÉTI EV. TEOLÓGIA. HOMLOKZATRÉSZLET. TERVEZTE: MENDE VALÉR.

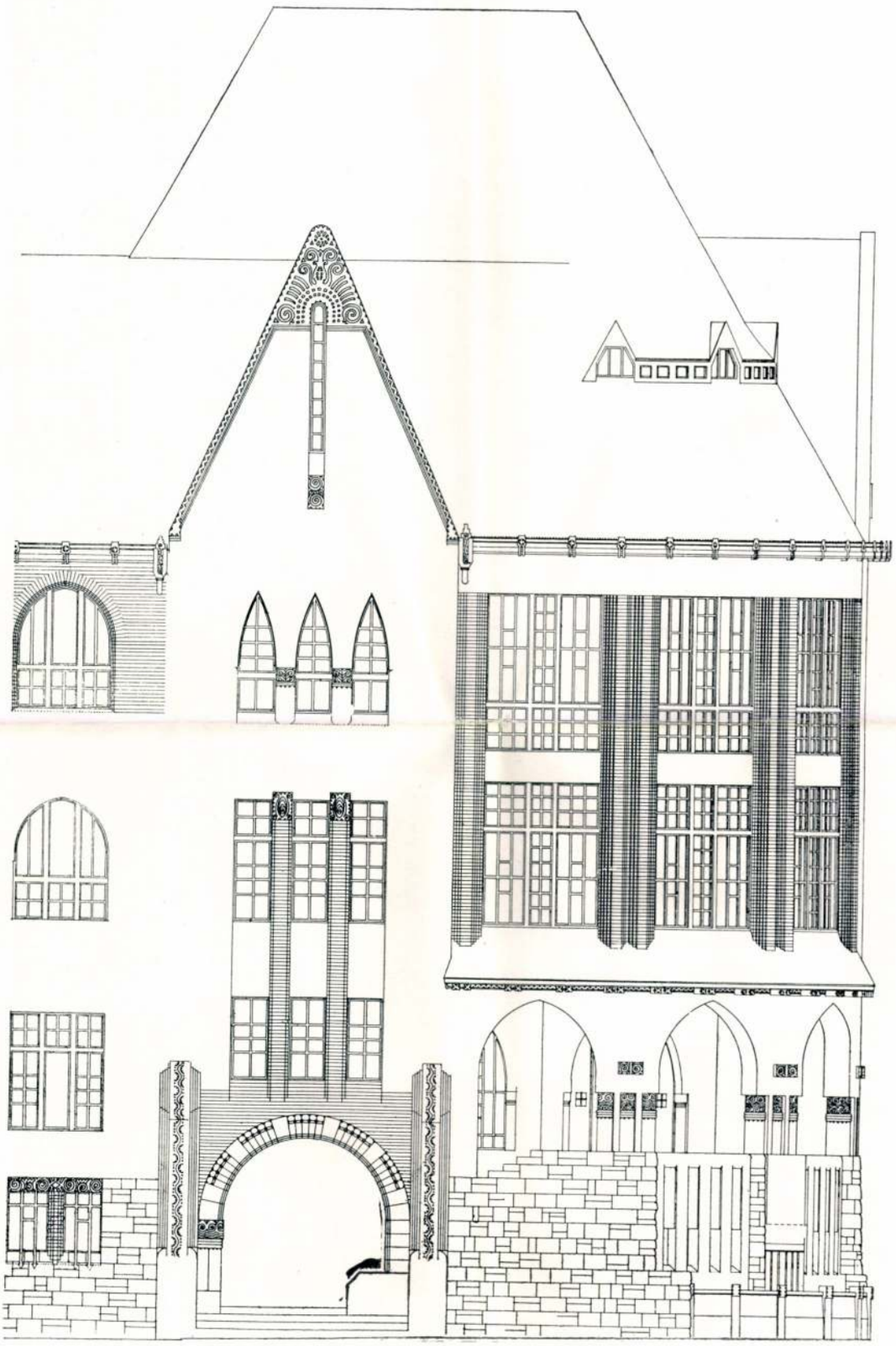

A KECSKEMÉTI EV. TEOLÓGIA. HOMLOKZATRÉSZLET. TERVEZTE: MENDE VALÉR.

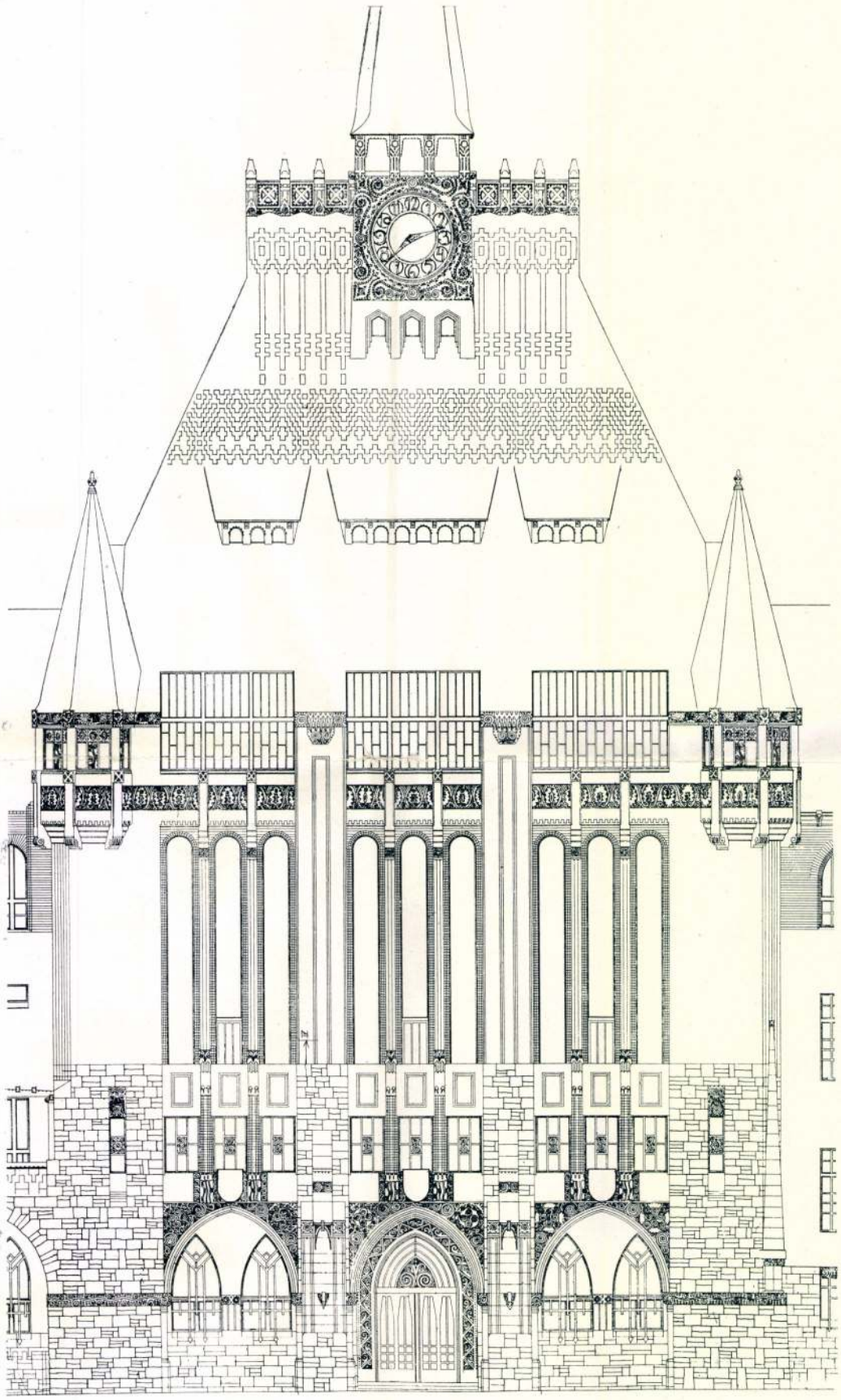

HOMLOKZATRÉSZLET.

A KECSKEMÉTI EV. TEOLÓGIA. TERVEZTE: MENDE VALÉR.

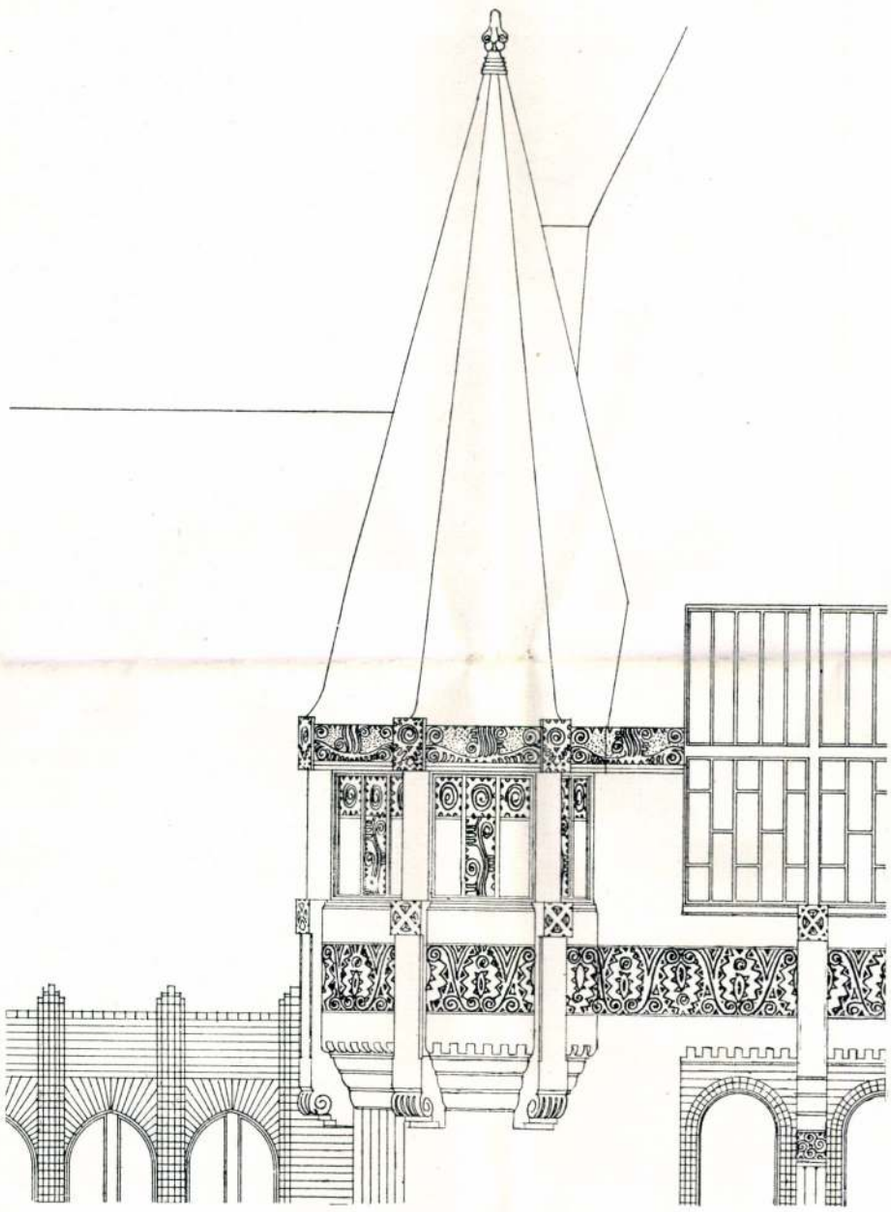

A KECSKEMÉTI EV. TEOLÓGIA. TERVEZTE: MENDE VALÉR.

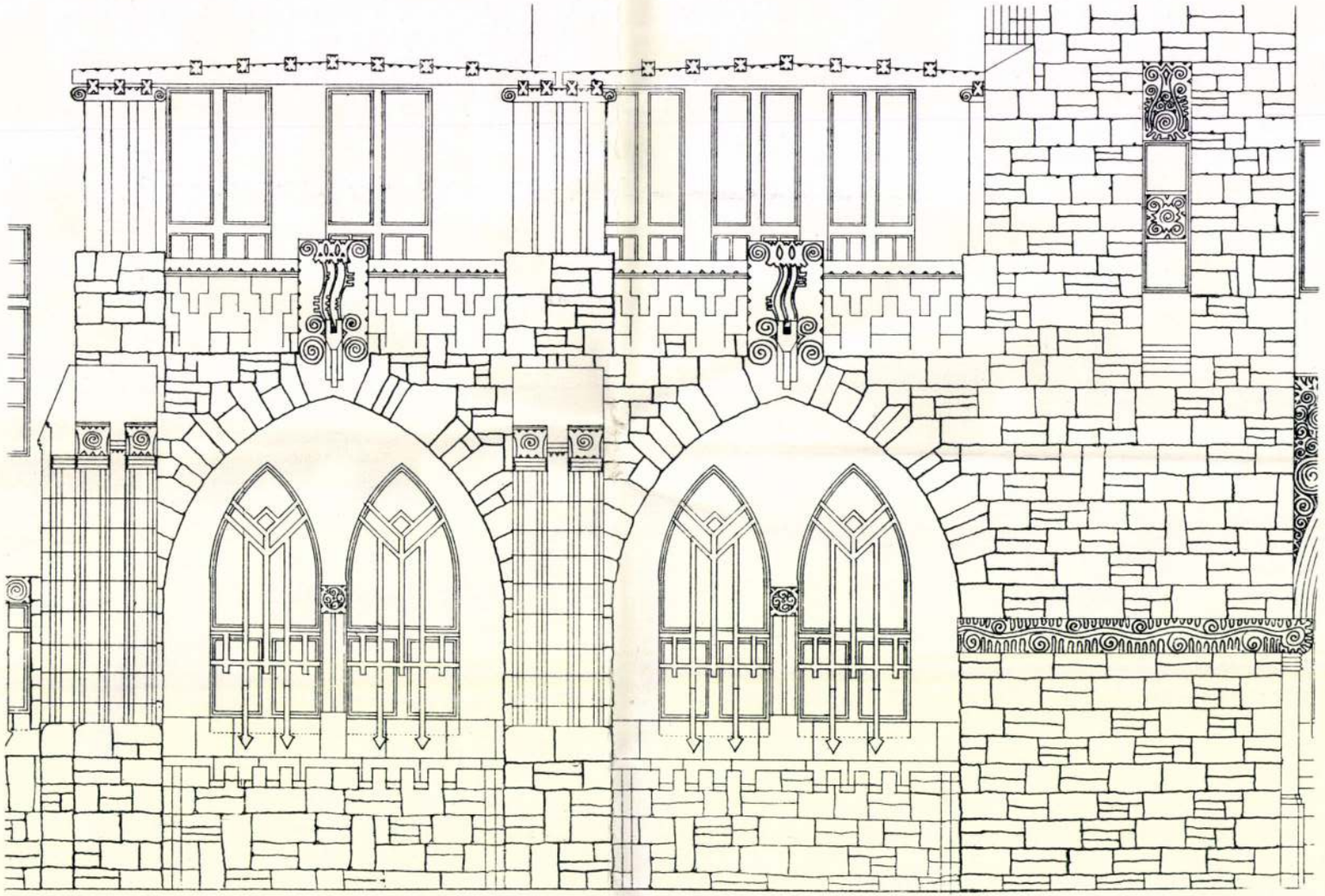

A KECSKEMÉTI EV. TEOLÓGIA. HOMLOKZATRÉSZLET. TERVEZTE: MENDE VALÉR.

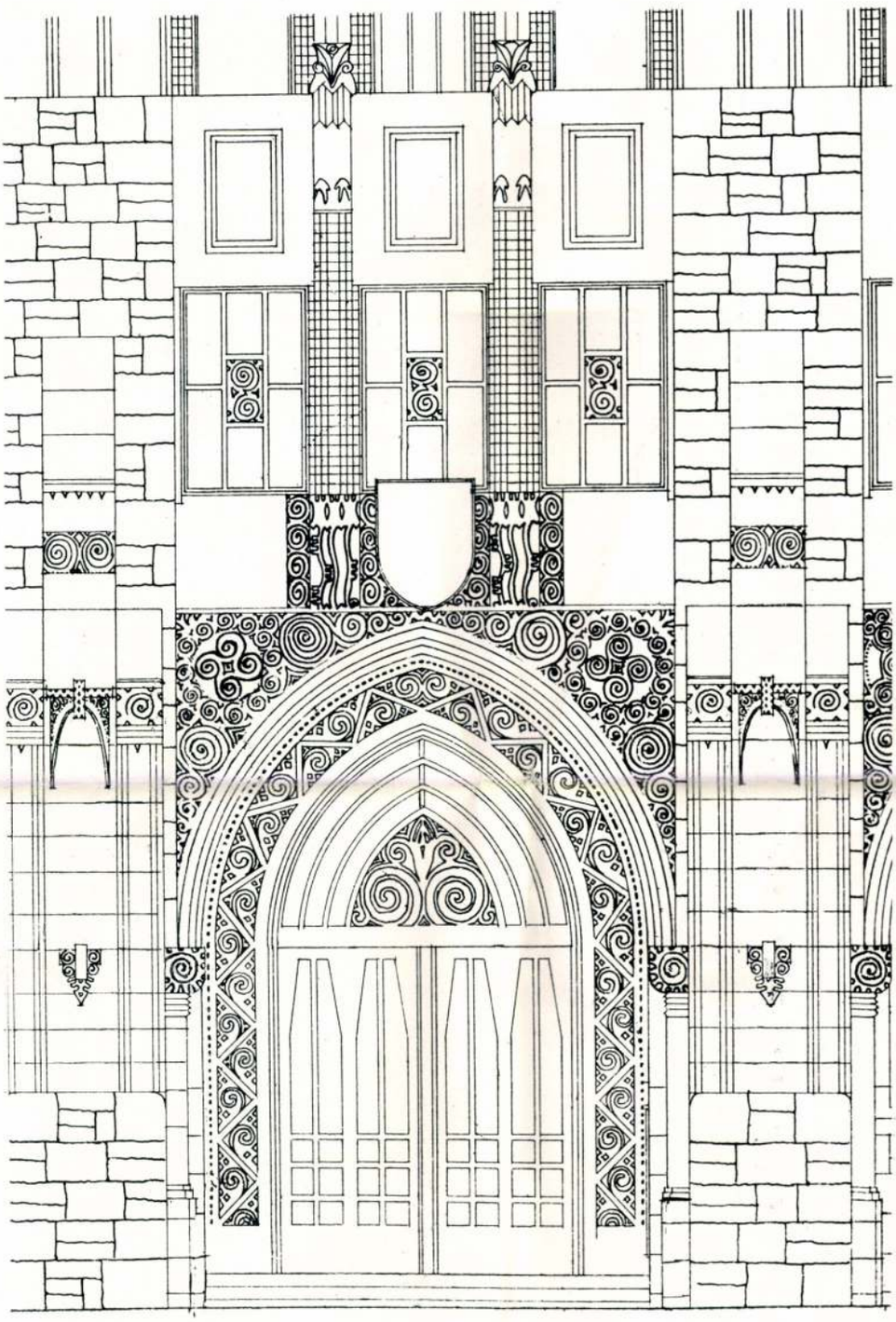

A FŐBEJÁRAT.

A KECSKEMÉTI EV. TEOLÓGIA. TERVEZTE: MENDE VALÉR.

beosztása és elrendezése helyes. A főbejáratnak a B.-utcába való helyezése folytán az utcakereszteződés sarka nem hangsúlyozható eléggé és oda másodrangú helyiségek kerülnek, ami a homlokzat kiképzését károsan befolyásolja. Beépített köbtartalma helyesen 13.168 köbméter.

A pályabíróság szavazása útján szótöbbséggel a „Bánk bán" jeligéjű pályamunkának ítélte oda az első díjat, a „Thália" jeligéjű pályatervnek a 2-ik díjat és végül a „Musis" jeligéjű pályamunka javára döntötte el a harmadik díjat. Megvételre ajánlja az „Öreg Urpin tövében" és „Száz szál gyertya" jeligés pályamunkákat.

A döntés után a megfelelő jeligés zárt levelek felbontatván, konstatáltatott, hogy a „Bánk bán" jeligéjű pályamunka szerzője: Medgyaszay István, a „Thália" jeligéjű pályaterv szerzője: Lechner Loránt, a „Musis" jeligéjű pályamű szerzője: Skuteczky Sándor, mindhárman budapesti építészek.

Az államvasutak budapesti hivatalnok, altiszti és szolgai lakóházak eszméi pályázatára beérkezett tervek fölött a *Geduly* Gyula miniszteri tanácsos, máv. igazgatója, *Pecz* Samu műegyetemi tanár, *Pogány* Móric építész, *Keller* Arnold máv. felügyelő, *Wehle* Gusztáv máv. felügyelő, *Schulhof* Leó és *Riemer* Márk máv. mérnökökből álló bírálóbizottság már döntött. A bizottság a 2500 koronás első díjat az „Öt udvar" jeligéjű terv szerzőjének, *Jeney* Ernő okl. építésznek ítélte oda. A második 1500 koronás díjat, az „X" jeligéjű tervvel *Klenovics* Pál építész nyerte meg. Megvétettek egyenként 500 koronával elsősorban a „MÁV." jeligéjű terv, melynek szerzője: *Wellisch* Andor okl. építész; másodsorban a „Pax" jeligéjű terv, melynek szerzője: *Szende* Andor okl. építész; harmadsorban a „Dió" jeligéjű terv, melynek szerzői: *Heintz* Béla és ifj. *Papp* János okl. építészek; negyedsorban „Rajzolt vörös tárcsa" jeligéjű terv, melynek szerzője *Niga* János máv. mérnök építész; ötödsorban a „levegő és világosság" jeligéjű terv, melynek szerzői: *Bauer* Emil és *Guttmann* Gyula építészek.

Tervpályázati határidők:

1912. máj. 15. Sümegi polg. önképzőkör: szálloda tervezése; díj 1000 K;

máj. 29. Boszniai orsz. kormány: tartománygyűlési palota tervei; Építőköltség 700.000 K. Díjak: 4000, 3000, 2000 és 1000 K;

ján. 20. Szászsebes tanácsa: szálló tervei: díjak: 1000 és 400 K;

ján. 30. Uruguay köztársaság: Artigas lovasszobrának tervei és mintája (522.000 K). Nemzetközi pályázat;

júl. 15. Kaposvár polgármestere: közvágóhíd tervezése; építőköltség: 300.000 K;

szept. 15. Orsz. Iparművészeti Társulat: okmánybélyegek tervezése: 6 díjak: à 300 K;

Okt. 1. Főispán, Nagyvárad: Tisza Kálmán (50.000 K); díjak: 2000, 1000 és 500 K;

nov. 12. Erzsébet-emlék bizottsága: az emlék tervei; díjak: 15.000 K, 10.000 és 6000 K;

nov. 15. Vallásmin.: a Nemzeti Színház tervei (3,000.000 K); díjak: 10.000, 8000, 6000, 4000 és hat 2000 K;

1913. jan. 6. Magyar Mérnök- és Építész-Egylet nagypályázata: Ujságház tervei; díj: aranyérem és 1200 K;

ápr. 1. Miskolc város: Kossuth-szobor tervei (36.000—40.000 K.).

Mende Valér

A Magyar Építőművészet Szövetsége részéről a Wellisch-féle díjakra hirdetett mozgófénykép-színház tervpályázatán a 480 koronás első díjat Mende Valér műegyetemi hallgató nyerte, 200 kor. második díjat Freund Dezső, 100 kor. harmadik díjat Györgyi Dénes, a 100 kor. negyedik díjat Dénes István kapta.

Művészet 1908. 204. l.

mint cód.

Tordai fejedelmi Kuria

VIII. 200.

Mende Valér

A Kecskemét ref. fögimn. és jogakadémia, fenti terve szerint épült.

Kejlei repr

MÉ. 1914. 3. sz.

17 – 23. l.

A Nagyváradi Agrár Takarékpénztár, fenti terve szerint épült, és bérház Nagyváradon. Kejlei repr

N. o. 1914. 24 – 25. l.

3. szám

Bucureștiben
Bakcsy Ádám
"ASTORIA
étte
étke
Erdélyiek és
Bulv. Elisabeta 20.
a magyar egyházak lelkészeinek, tanárainak
10% engedmény.

ANÉ
+
VÉRSZE
ÁLTALÁNOS
ELLEN ÉS LÁBADOZÓ BET
DESCHIENS HEMOG
Az egesz világról több mint 30.0C
nyers husnál és a vasta
Vezérképviselet: Uniunea Farmaceutică F
4 Strada Pitar M

Mende balér

Budapesti bérház,
Hevesmegyei Alta-
lános Bank Rt
háza
Kecskeméti bérház
Budai bérház
Mennyezeti világi-
tótest.
Fenti tervei szerint
épülek
Képei repr.

MÉ. 1914. 3. sz.
26–30. l.

hogy semmiféle fertőző betegséget nem kap az, aki a világhirü kolozsvári Heinrich-féle Szent László fertőtlenitő szappanal mosdik

◆

KAPHATÓ MINDENÜTT!

MŰVÉSZET Péczely
IX.évf.1910.
[illegible].
257.l.

M e n d e V a l é r :

A budapesti Müegyetemi Segélyegylet házának terve/távlati kép és földszinti alaprajz/

Épitészeti rajz/tus/

Mende Valér, építész és grafikusművész 1.) Folytatás.
Szőke János: Mende Valér

Mende Valér

Mende Valér (1886—1918)

Magyar Építőművészet, 1987.
4-5 szám, 43-old.

Mende Valer

építész

szül Pinkóc 1886.

okl. nyert 1908

Vízjegyműegyetem 13 l.

T. 5930.

ékét feltüntető térképnek, mely-
s adva van, felirata fölül balra, a

ICO,

ionopoli,
o
Coronelli
ieur Galland

ietro Donà,
: Gio: Batta, Sauio
alla Porta
arigi
io.

publicare questo Disegno, cosi Stabilito
roue, l'ha confrontato cogli
al 1688.
3.7 cm.
140-95

Mende Valér

épitész

irod

Biermodéptörcka

534.l

BUDAPEST
935 OKT. 24. 21.
LKb
4
LKb

Mende Valér

épitett

l.

Bierbéptört

265.1.

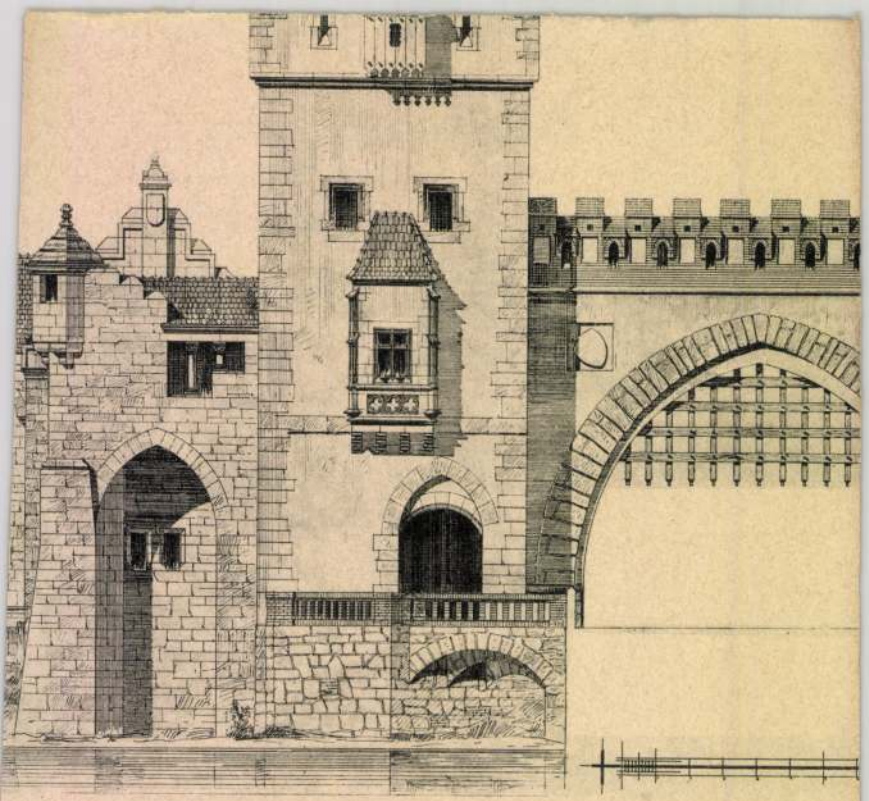

Az ezredéves országos kiállítás történelmi épület

Tervezte *Alpár*

Mende Valér

1906. graf.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Könyvjegy

Vörösvéz-láda 1697-ből X. 170.

Muz.es Kvt Ert.

Mende Valér - építész VIII. 139.

Mende Valér

Mende Valér

l. ohr.

U. 1823.

áros

Gallienus V. 258.

Mende Valér

Alkotásai, a XII.Nemzetk.Építészkongresszus alkalmából rendezett építészeti kiáll.-on.

N.U.930.IX.7.

MENDE Valér

KESERÜ Katalin: Az angol tradicionalista (prganikus) modernizmus utjai Magyarországon a századforduló müvészetének tükrében. = Régi és uj peregrináció, I. Bp. - Szeged, 1993

118.

Gyöngyösi bank épülete

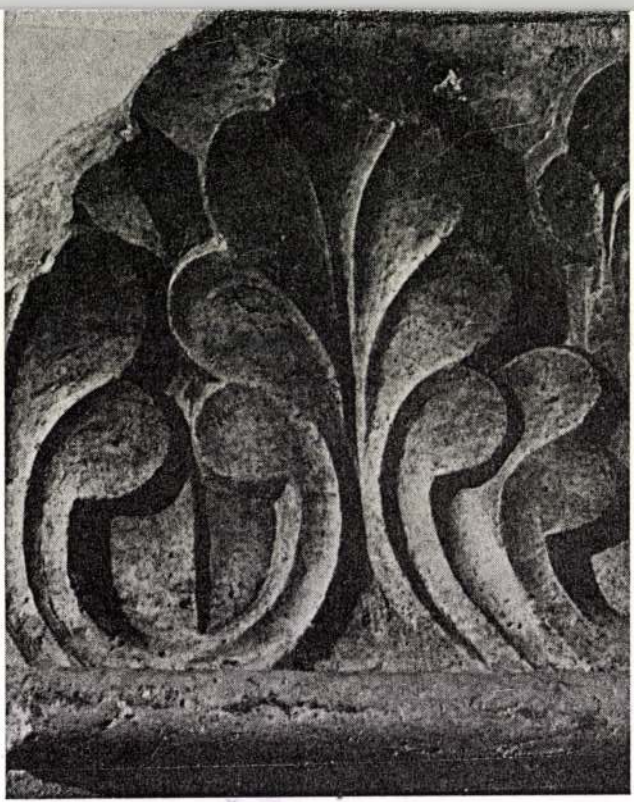

12. Kalocsa, falpillér fejezetének részlete. Magyar Nemzeti Galéria

Mende Valér

két, a 19. n. végén épült épülete áll a kecskeméti szabadság téren.

Román András: Müemlékvédelem és városrendezés. Magyar müemlékvédelem 1963-1966. Bp. 1969. Akadémiai k., 289 l., 369 kép, 23-3o l., Német resumé.

24. l.

Mende Valér

irod
i

Kastén K. Róbert

Nemzeti építőmű-
vészet.

Bp. 1916. 18.l

Ded ~~Gyürgyi Dénes~~ III. éves

és Mende Valér IV. éves

építészhallgató

a Wellisch pályázaton,

kettős műterem tervével

II. díjat nyert. Repr.

Magyar Építőművészet

1908. 2. szám

IX.

V. Dr. [illegible]

Kőrösfarcsa

Petrichári tér. 10. n

Mende Valér

~~Györgyi Vénes és~~

Mende Valér

a gyöngyösi városház tervpályázatán az 1500 K-ás második díjat nyerte.

Magyar Építőművészet

1911. 12. sz. 30. l.

~~[illegible]~~

nincs
cca

Mende Valér

— l.

10-16. l. [illegible]

MÉ. 1912. 2. n.

10, 11, 12,
13, 14, 15, l.

A [illegible]
[illegible] és
[illegible]
Jerop

8	mely hivatalnál teljesít szolgálatot? (nyugdíjas vagy özvegy honnan kapja a nyugdíját)
9	bejelentett fogyasztója-e a gázművekne (bejelentett fogyasztó alatt értendő az, akinek a nevére az üzem a számlát kiállítja)
10	milyen célra használja a gázt?

Budapest, 1921. évi .....

A számfejtőhivatal igazolja a 7. pontban (nyu díjasoknál és özvegyeknél ezenfelül a 2., 5. és 8. po tokban) felsorolt adatok valóságát.

Az igényjogosultság az 1921. évi 1200/P. M. szán rendelet ..... pontja értelmében lenne megállapítand

Budapest, 1921. évi ..... hó .....

A m. kir. vallás- és közokt. miniszt. szám

(P. H.) ..... **. osztálya.**

(hivat állás

.....

(számfejtő-hivatal főnöke.)

2. sz. minta.

Mende Valér

bécsegyulai Komló
szálló kávé-
háza -

l,

MÉ. 1912. 4. n
20, 21 l.

Egyéb feljegyzések.

Magyar állami nyomda. Budapest, 1919. — 1491

Van-e a szolgálatban megszakitása ..... év ..... hó ..... nap

Képzettség: .....

Felvételi adatok.

Mikortól vétetett fel: ..... év ..... évnegyed;

A köteles tagsági ideje mikor telik le: ..... év ..... évnegyed;

Kilépését mikor jelentette be: ..... év ..... hó ..... nap;

Mikor záratott ki a tagok sorából: ..... év ..... évnegyed;

Miért záratott ki a tagok sorából: .....

A vonatkozó ügy számok és adatok: .....

Évi fiz. és személyi pótlék:	Évi tagdij:
1.	1.
2.	2.
3.	3.

A törzslap kiállitásának kelte: ..... év ..... hó ..... nap.

pénztáros. szakköri elnök.

Mende Valér

l.

ME 1912. 3. 4
[illegible] melléklet és
19, 20, 21, 22,
23, 24, 25, 26,
27, 28, 29, 30,
31, l.

ísra	..... lángot
. . . . .	..... lángú főzőt
. . . . .	..... db-ot
. . . . .	..... db-ot
ktüzhelyet . .	..... db-ot
ályhát	..... db-ot
készüléket . .	.....

) ..... n.

.....

(az igénylő aláírása.)

.....

(hivatali állása.)

A hivatal főnöke igazolja a 2., 5., 6. és 8. pontokan felsorolt adatok valóságát. (Nyugdíjasoknál és zvegyeknél ez az igazolás elmarad.)

Az igényjogosultság az 1921. évi 1200/P. M. számú endelet ..... pontja értelmében lenne megállapítandó.

Budapest, 1921. évi _____ hó .....n.

(P. H.)

(hivatali állás)

.....

(hivatalfőnök.)

M. kir. tud.-egyetemi nyomda. 1921

Mende Valér IV. éves

és Györgyi Dénes III. éves

Céd épitészhallgató

Épitészhallgatók Wellisch-
pályázatán kettős
műterem tervére kiirt
pályázaton fentiek II. díjat
nyertek. Repr.

Magyar Épitőművészet

1908. 2. szám

f: Orbanyfuke
Ozd.

Mende Valér

és Györgyi Dénes

cég

A győrgyön városháza
és bíróságok terv-
pályázatán II. díj.

Magyar Építőművészet
1912. 2. sz.

VASÁRNAP **21** Kat. Hetv. v. Prot. Eleonóra Ó-g. 8. Nb. 1. v.	31/2
HÉTFŐ **22** Kat. Péter Prot. Gerzson Ó-g. 9. Nicefor	
KEDD **23** Kat. D. Péter Prot. Alfréd Ó-g. 10. Karal.	
SZERDA **24** Kat. Mátyás Prot. Mátyás Ó-g. 11. Teodóra	
CSÜTÖRTÖK **25** Kat. Géza vt. Prot. Géza Ó-g. 12. Melét	
PÉNTEK **26** Kat. Margit Prot. Sándor Ó-g. 13. Zoe	
SZOMBAT **27** Kat. Gábor Prot. Ákos Ó-g. 14. Auxent	9

Mende Valér

l.

Jaroszky 1929

43 l. - 45. l.

56. l. 96. l.

Gyula 12

előadó kor

Budapest

Villói ut 35

[illegible] Orsz. Bizottsig

Mende Valér

1908. évi Wellisch-pá-
lyazat első díját
nyerte kúnház tervével.

A Ház. 1908. I. 2-3 sz.
71. l. Keppel
és alaprajzzal.

JAP

Mende Valér

BŐDY KÁLMÁN.

237 Gyöngysor. Szobormű. Eladó.

MARKUP és KRENNER.

*238 II. Sándor cár pályamű főalakja. Szobormű. Magánt.

BORY JENŐ.

239 Rakovszky-család síremléke. Szobormű. Magánt.

LIIPOLA YRJÖ.

240 Ébredő energia. Gipsz-szobormű. Eladó.

MENDE VALÉR.

241 A kecskeméti ref. collegium modellje. Magánt.

HOMONNAY JENŐ.

242 Judás Iskáriot. Szobormű. Eladó.

SIKLÓDY LŐRINC

243 Ülő nő képmása. Márvány-szobormű. Magánt.

MEDGYESSY FERENC.

244 Három grácia. Szobormű. Eladó.

MURÁNYI GYULA.

245 Kirakatverseny plakettje. Eladó.

MARTINELLI J. A.

246 Otthon. Szobormű. Magánt.

HOMONNAY JENŐ.

247 Gyermekleány. Szobormű. Eladó.

CSILLAG ISTVÁN.

248 Dr. Vázsonyi Vilmos portraitja bronz. Szobormű. Eladó.

REMÉNYI JÓZSEF.

249 Portraitplakett. Szobormű. Eladó.

MURÁNYI GYULA.

250 Katóka (1905). Eredeti viasz-szobor. Eladó.

BESZÉDES J. LÁSZLÓ.

251 A földmíves. Bronz. Szobormű. Eladó.

KMT 1912. tav. Enall

ROTTMANN MOZÁRT.

223 Arckép. Olajf.

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ.

224 Ősz az erdőn. Olajf. Eladó.

GLATTER GYULA.

225 Stegerné úrnő arcképe. Olajf. Magánt.

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ.

226 Vihar. Olajf. Eladó.

SÁNDOR ANTAL.

227 Elkésett tanácsok. Olajf. Magánt.

VIII. TEREM.

BERÁN LAJOS.

228 Dr. Szendrei János min. tanácsos képmása. Bronz emlékérem. Magánt.

229 Eros. Bronzérem. Magánt.

230 Székely Ferenc udv. tanácsos képmása. Bronz emlékplakett. Magánt.

LÁNYI DEZSŐ.

*231 Dr. Bárczy István polgármester anyja portraitja. Magánt.

REMÉNYI JÓZSEF.

232 Evezős. Szobormű. Eladó.

LÁNYI DEZSŐ.

233 Ada, portrait. Szobormű. Magánt.

PÁSZTOR JÁNOS.

234 Vízhordó leány. Bronz-szobormű. Eladó.

REMÉNYI JÓZSEF.

*235 Súlydobó. Szobormű. Eladó.

MURÁNYI GYULA.

236 Böske. Szobormű. Magánt.

Mende Valér

szód

Sváb Gyula

Ujabb állami nép-
iskolák

MMÉE Közl

1914. 24 l.

84 –

284. Dietrich, Christian Wilhelm Ernst (német festő, 1712–1774): Tájkép. Fa, olaj, 17 x 24 cm.

Gerevich: PA, 248 l.
Christian Dietrich

—

Maszlaghy II. 248. szám

—

Gerevich: Az Ujság, 1916 jul 20, 4 lap

—

Maszlaghy: Az esztergami érseki képtár.
Uj Magyar Sion, VII – 1876, 112 l.

Mende Valér

műépítész

31 évés korában

elhunyt.

MMÉE Közl.

1918. 13. l. (Halálozás)

u. o. 32 l. (Nekrolog)

felhasználható

életrajzi adatokkal.

Mende Valér

A bpesti műegyetemi segélyegylet háza, terverte fenti, repr.

Művészet, 1910 257. l.

Nem tudok róla, hogy a terv megvalósult volna.

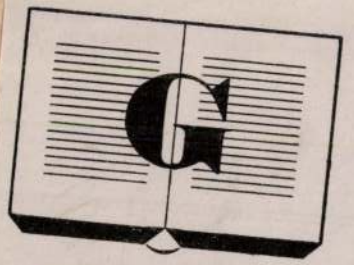

GRILL

FÉLE

KÖNYVKERESKEDÉS

RT.

LIBRAIRIE

BUCHHANDLUNG

BOOKSHOP

A NÉPSZÖVETSÉG

KÖNYVKIADÓHIVATALÁNAK

MAGYARORSZÁGI

MEGBÍZOTTJA

BUDAPEST

V, DOROTTYA UCCA 2.

TELEFON:

Tekintetes

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA

B P E S T

Állatkerti u l

Mende Valér

BŐDY KÁLMÁN.

237 Gyöngysor. Szobormű. Eladó.

MARKUP és KRENNER.

*238 II. Sándor cár pályamű főalakja. Szobormű. Magánt.

BORY JENŐ.

239 Rakovszky-család síremléke. Szobormű. Magánt.

LIIPOLA YRJÖ.

240 Ébredő energia. Gipsz-szobormű. Eladó.

MENDE VALÉR.

241 A kecskeméti ref. collegium modellje. Magánt.

HOMONNAY JENŐ.

242 Judás Iskáriot. Szobormű. Eladó.

SIKLÓDY LŐRINC

243 Ülő nő képmása. Márvány-szobormű. Magánt.

MEDGYESSY FERENC.

244 Három grácia. Szobormű. Eladó.

MURÁNYI GYULA.

245 Kirakatverseny plakettje. Eladó.

MARTINELLI J. A.

246 Otthon. Szobormű. Magánt.

HOMONNAY JENŐ.

247 Gyermekleány. Szobormű. Eladó.

CSILLAG ISTVÁN.

248 Dr. Vázsonyi Vilmos portraitja bronz. Szobormű. Eladó.

REMÉNYI JÓZSEF.

249 Portraitplakett. Szobormű. Eladó.

MURÁNYI GYULA.

250 Katóka (1905). Eredeti viasz-szobor. Eladó.

BESZÉDES J. LÁSZLÓ.

251 A földmíves. Bronz. Szobormű. Eladó.

Műcsarnok 1912. tav. kiáll.

ROTTMANN MOZÁRT.

223 Arckép. Olajf.

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ.

224 Ősz az erdőn. Olajf. Eladó.

GLATTER GYULA.

225 Stegerné úrnő arcképe. Olajf. Magánt.

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ.

226 Vihar. Olajf. Eladó.

SÁNDOR ANTAL.

227 Elkésett tanácsok. Olajf. Magánt.

VIII. TEREM.

BERÁN LAJOS.

228 Dr. Szendrei János min. tanácsos képmása. Bronz emlékérem. Magánt.

229 Eros. Bronzérem. Magánt.

230 Székely Ferenc udv. tanácsos képmása. Bronz emlékplakett. Magánt.

LÁNYI DEZSŐ.

*231 Dr. Bárczy István polgármester anyja portraitja. Magánt.

REMÉNYI JÓZSEF.

232 Evezős. Szobormű. Eladó.

LÁNYI DEZSŐ.

233 Ada, portrait. Szobormű. Magánt.

PÁSZTOR JÁNOS.

234 Vízhordó leány. Bronz-szobormű. Eladó.

REMÉNYI JÓZSEF.

*235 Súlydobó. Szobormű. Eladó.

MURÁNYI GYULA.

236 Böske. Szobormű. Magánt.

Mende Valér

+ 1918
31
1887
918

U. 1823

vül. 1887, mgh. Wien
1918.

Mende Valér

Műcsarnok építész Bpest

1910. Tav. kiáll. 449.

1911–12. pib. kiáll. 719, 722

1912. tav. kiáll. 241

Arcar Palanka h. n. VIII 208.

Mendès Valéry

Művészet, 1908. 204.
– 1910. 257.
– 1912. 73

6·20 u.		632	13770
		13770	
, hben			20.000 :-
			12 370 749

Mende Valér †

(1920-ban már nem élt)

cród

MÉ. 1920-1-6 n.

17. l. (Lakóhár, kerjel.)

wey, kgl. Hofbuchdruckerei, beide in München

rchenmaler
KOCH IN KASSEL

MENDE Valér

Nagy Gergely: Kertvárosunk, a Wekerle.
Bp. 1994, F. Szelényi Ilona

17.

MENDE Valér

M. Tudóslexikon A–tól Z-ig.
Bp. 1997 575.

II. 4139. Mendel Béla, 19 éves, kath., szül. Győrött, Magyarországon, atyja igazgató, antik osztály, 1882 ápr. 18.

Som 1841

gon, atyja játékkártyagyáros, antik osztály.
1879 okt. 16.
II. 3717. Kéméndy Jenő, 19 éves, prot.

Melocco Péter M.D.K.

A tőzsdepalota cementpadozatait készítették és nevük a végleges leszámolásnál fel van tüntetve.

A budapesti áru- és értéktőzsde . . . . . Bp 1908. 41 l.

Melocco Péter

Budapesti építész építette fel a kaposvári szinház épületét.

Leskó László: Kaposvár, Kaposvár (é.n.)

491

301

Melocco Péter cég M.D.K.

A tőzsdepalotánál a cementmunkálatokkal bíztak meg.

A budapesti árú és értéktőzsde Szabadságtéri palotájának felépítésének története és az épület műszaki leírása. 22 l.
Budapest, 1908.

Melocco József

szobrász m. a József Attila telepre
madár figurát tervezett.

Magyar Nemzet, 1967. X. 1. 12. o. Napló

Melocco Péter szobrász

5000 ft-os díjat kapott a
Fiatal képzőművészek Studiója
kiállításán az Ernst Muzeumban

Nejmova, 1966 IV. 17, 10 old.

MDK

Melocco Péter kőfaragó

Vállalk. Közl. 1909. okt. 13. 6. l.

Arendel Béla

1896/97 II. – 1899/900

Ferképzőmfoiskolák

113. 0.

több aranyalapú szentképet tulajdonítanak. Ezek közül a moszkvai Trica-Sergej-zárda képe a leghíresebb (1408), amely a három angyalt ábrázolja Ábrahám asztalánál. Rubleven kívül a XV. századból csak egy *Dionysios* nevű szentképfestő neve maradt fenn, de ez Rublevnél jóval később, a század második felében működött; a moszkvai Uspenskij-kathedrális freskóit tulajdonítják neki. Jóval érdekesebb a mongol-korszak miniatura-művészete; sok szép illuminált kézirat maradt ránk, amelyek nem annyira figurális, mint inkább állati és növényi ornamentális díszeikkel tűnnek ki (iniciálék stb.). E pompás és fantasztikus művészetben határozott keleti, főleg perzsa befolyás érvényesül, amely a régi bizánci s a mind erősebben kiütköző szláv elemekkel keveredik; aligha tévedünk, ha ezt a miniatúra-művészetet, amelynek Moszkva és Novgorod a centrumai, az orosz nemzeti művészet első igazi megnyilatkozásának tekintjük. Sajnos, ez a művészet rövid életű; a XV. században leegyszerűsödik, az ornamentumok gazdagsága megszűnik s egyszerű vonalas díszítésnek ad helyet.

A XV. századból sok freskó és szentkép (ikon) maradt fenn, de különösebb fejlődés az előző korokhoz képest nem állapítható meg. A kéziratfestésben megerősödik a tisztán ékítményes stílus, amely kerüli az emberi és állati motívumokat. E művészetnek határozott keleti jellege van s különösen szép evangeliariumokat hozott létre.

Mendel Béla

Mûvenet 1912. 184

Farkas Klára V. 12.

Bartelome Mendel, asztaloslegény

A győri asztlaos és puskaagkészitő céh legénykönyvéből: "Bartelome Mendel Von Sul Füxen schiefter Gesell. 101. old

Betári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században Adatok Győr város asztalosmivességének történetéhez 93. old

Arrabona, 9.-Antus János Múz. Győr, 1967.-A Győri Múz. Evkönyve

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Mendei rk. templom

(Pest vm)

A XIX. sz. elején épült, 1910-ben restaurálták. Régi templomát mint közveszélyest 1833-ban berárták.

Chobotvác

vanyhak a köröszteny magyar

bad hiányozni.

A nagy király alakjának re

Tudományos Akadémia elnökségé

rendelkezésére álló kötetek me

szélesebb rétegei számára is l

A mű három kötetben, fé

melléklettel, közel 2000 olda

Kedvezményes ára 25 pengő.

Amennyiben a Magyar Tudom

lesen nyujtott kedvezménnyel é

a mellékelt rendelőlapot kitöl

Budapest, 1941. február h

17606 SÁRKÁNY-NY

Mendei ág. ev. templom

(Pest vm)

Erulitve

Chobotvác 262. l

…ndkívüli időszerűsége a Magyar
…t arra késztette, hogy a még
…gszerzését a magyar társadalom
…hetővé tegye.
…lvászon kötésben, többszáz mű-
…las terjedelemben jelent meg.

…ányos Akadémia által e kivéte-
…lni óhajt, kérem, szíveskedjék
…tve postára adni.

Kiváló tisztelettel

…ó.

egyetemi tanár,
a Magyar Tudományos Akadémia II. osztályának titkára,
az Emlékkönyv szerkesztőbizottságának tagja.

…UDAPEST

MELOCCO
építész

terv a miskolci Papmalom tér átalakitására 1891.

Horváth Béla ifj.- Marjalaki Kiss Lajos-Valentiny Károly: miskolc, 1962. 117. 1

Mende Valér, építész- és grafikus (1886–1918).

A századelő volt az a kor, amikor tudatosan felvetődött a probléma: felzárkózni Európához, behozni a lemaradást. Ezt akarta a művészet is, egyéni hangú művészet teremtődött, elsősorban a festészetben. A magyar építészetnek is volt néhány kiemelkedő teljesítménye, amely egyetemes mércével mérhető: Lechner Medgyaszay munkássága, vagy Mende Valér, aki szintén egészen kiváló volt.

Szemle.

1984. II. 10. TV 2-műsor 20.00

Mende Valér, építész- és grafikusművész [1886–1918].

Györgyi Dénes – Mende Valér: Gyöngyösi városháza tervpályázaton II. díjat nyert ~~nyert~~ terv, 1911. [nepsz.]

Magyar Építőművészet, 1986. 6., 56–old.

Mende Valér ; [ ]

L. Maróti Géza

Gerle János. Maróti Géza építészet és .. 50-51

Magyar Építőművészet Bp. 1983 83/6

Mende Valér, építén

L: Alpár Ignác

Pusztai L. A magyar építészeti múzeum -- 35

Magyar
Építőművészet Bp. 1983 83/2

Mende Valér, építész- és grafikusművész

a „Megfagyott Muzsikus"-ból Mende Valér rajza (1908), (repr.)

Gerle János: Maróti Géza építészet és szobrászat határán. Magyar Építőművészet, Budapest. 1983. jún. 50-51. old.

Mende Valér

tervezte a Bp. V. Belgrád rkp. 12. szám alatti lakóházat

1914-ben.

Gerle János: Elszámolás a századforduló épületeiről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Mende Valér

tervezte a Gr. T. Attila 47 91. sz. lakóházat

(1917-ben)

Gerle János: Elszámolás a századforduló épületeiről

Budapest 1981/11 17-21.o.

Mende Valér, építész

L.: Márkus Géza

Sümegi Gy.: Városkép .... 84 - 87.

Forrás, Kecskemét, 1979. július XI/7.

Mende Valér

A művész nem az ornamentikából
felé, hanem a régi építészet elemei-
ből kiindulva akarta a modern mes-
terséget építészetet megteremteni.

R.Gellér Katalin: Néhány szó az erdélyi szecesszióról.
Művészet, 1975.december - 17.oldal

Mende Valér

Mende Valér az építője ver
Uj kollegiumnak, valasiumt
a Luther Lidvan kerháznak.

Kerényi József: Megértemi az ohos...
Tukior, 1976. szept. 7 – 10 oldal.

Mende Valér, építész

Megemlítve.

↓

Pomogáts Béla: Sztána és a nagyvilág
45–49.

TISZATÁJ, Szeged. 1973. december XXVII/12.

Mende Valér, Epesti, M.D.K.
építész

tervei szerint az ág. ev. egyház háromemeletes bérházat épittet Kecskeméten.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.
már. 2. sz. 8. old.

Mende Valér, építész-hallg. M.D.K.

Felvidéki városházát, református templom tervét, ex libriscit és elmés karikaturáit különösen kiemeli cikkíró az építész hallgatók kiállítása alkalmából.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII évf.
dec. 25. sz. 3. old.

Mende Valér építész M.D.

Kecskeméti épületek.

fiatalon halt meg.

Dr. Kubinszky Mihály: A modern magyar építészet kiben
takozásának /1890-1944/

Magyar Építőművészet 1963 /3. 12-13.l.

M. D. U.

MENDE Valér

Gyula, kávéház belső

Kubinszky Mihály: Gondolatok a názadeleji magyar építeszetről
magyar Építőművészet 1961. 1. sz. 43. l.

MDK

Mende Valér

A kecskeméti református gimnázium.

Dr. Kismarty-Lechner Jenő: Lechner Ödön. Bp. 1961.
135.1.

Mende Valér

Czakó Elemér cikke 1908-ban, a Magyar Iparművészetben, mint a „Fiatalok" manifesztuma. Ebben Mende tervei is publikálva.

Beke László - Varga Zsuzsa: Kozma Lajos (1884-1948) Kézirat, 7. l.

Mende Valér

A „Fiatalok" mozgalmában vett részt, Kozma Lajossal, Tánszky Bélával, Kós Károllyal, Tátray Lajossal, Gyöngyi Dénessel együtt.

Béke László - Varga Zsuzsa: Kozma Lajos (1884-1948) Kézirat, 2. l.

MENDE VALÉR

tervezte, 1910/11-ben épült a kecskeméti főtér déli oldalán a volt ref. gimnázium épülete szecessziós stliusban, magyaros diszitésekkel. Ez a Szabadság tér 8. szám alatti iskola szabadonálló k középület, magasföldszint + két, ill a középrészen három emelettel. Az erősen kiugrott és aláhajtós középrizalit a földszinten öt, az emelettől kezdve pedig három tengelyü, mely utóbbiak összefüggően kezelt, vertikális hangsulyuak. Az épületet jellemzi az igen magas fedélszék és a kiemelt gerinc közepén ülő huszártorony. A torony igen keskeny, sisakja aranyosmaróti piroscseréppel fedve, hogy mintegy egyensúlyban legyen a tér szemben lévő oldalán lévő evangélikus bérházzal. Mindkettő Mende alkotása, ki az ő két épületét akarta dominálóvá tenni a főtéren.

Entz Géza - Genthon István - Szoppanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Művészeti könyvkiadó. - 183 l. (Városképek sorozat.) - 102. l., 172. l. 205. jegyz.)

MENDE VALÉR

tervezte a Kecskemét, Szabadság tér 3. szám alatti nagy kétemeletes lakóházat /az evangélikus egyház volt bérháza/. Magyaros jellegü, szecessziós, változatos homlokzat, nagy kocsiáthajtó. A legutóbbi padlástér-beépitéssel /3. emelet/ homlokzata zavaros lett. Épült 1910/11-ben.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó.- 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 98-99. l., 179. l. /200. jegyz./

MENDE VALÉR

Koós Károly és társai követője, az erdélyi fafaragásos, magyaros diszitás uttörője. Kecskeméten müködött.

Entz Géza - Genthon István - Szarpanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 9?. l.

M.D.K.

Menda Valér, építész

nevét említi a szerző, mint Kós Károly baráti körének tiszteletreméltó tagját.

Dercsényi Balázs: Árkay Aladár,
Bp. 1967. Akadémiai Kiadó

8. old.

Mende Valér MDK

A kecskeméti ref. collegium modellje,

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Mende Valér épitész M.D.k.

A Müegyytemen Kós Károly évfolyamtársa

Pál Balázs: Kós Károly 80 éves

Magyar Épitőművészet 1963/6. 46.l.

M.D.K.

Mende Valér, Epesti építész

tervei szerint épül fel a kecskeméti ref. jogakadémia és főgimnázium.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII. évf.

ápr. 17. sz. 12. old.

Mende Valér, építész M.D.K.

és Györgyi Dénes körös terve 1500 K-ás második díjat nyert a gyöngyösi városház pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII. évf.

febr. 14. sz. 12. old.

Mende Valér
építész

M.D.Y

Méltatás.

Vámos Ferenc: Ady a magyar építészetről.
Művészet, 1969. junius - 8 lap.

MENDE VALÉR építész, 1886.IX.4. - Bécs, 1918.I.7.

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 145 - 147.p. és ill.

MDK

Mende Valér

400 koronás díjat kapott I. és dicséret

A M.É.Sz. Wellisch-pályázata.

Vállalkozók Közl. 1908. ápr. 22. 5 l.

MTK

Mende Valér, müegy.hallg.

400 K. I.dij

Magy. Épitőművészek Szöv. közgyülése.

Vállalkozók Közl. 23.sz. 1908. jun. 3. 4 l.

MDK

Mende Valér

dicséretben részesült

Magy. Épitőművészek Szöv. közgyülése.
Vállalkozók Közl. 23.sz. 1908.,jun. 3. 4 l.

Meinde Valér, épitész

M.D.K.

1918. január 10. körül, 31 éves korában, Bécsben meghalt.

Épitőipar - Épitőművészet, Bp. 1918.évf. 2. sz. 15. old.

MDK

Mende Valér

A Budapesti Műegyetemi Segélyegylet Háza. Mende Valér terve. Repr.

Művészet, 1910.

Mende Valér MDK

Építészhallgatók kiállitása.
Vállalkozók Közlönye, 1967. dec. 25. 4.o.

Mende Valér

tervezte a kecskeméti bérházat 1911.
48. sz. reprodukció

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867–1967. Budapest, 1970.

431

Mende Valér

Alkotó tevékenysége a korszerű magyar építészet új tartalmi és formai keresés irányába indult meg.

Pál Balázs: Kós Károly, Budapest 1971 35 l

161

Mende Valér

két épületet tervezett a Keskeméti Szabadság téren:

Dercsényi Dezső, Entz Géza stb.: Magyar müemlékvédelem 1963-66. Budapest, 1969

Mende Valér

Az új Miegyetemen Kós Károly, Jánszky Béla, Mende Valér, Tátrai Lajos és Zrumeczky Dezső voltak Györgyi Dénes kortársai.

Kubinszky Mihály: Györgyi Dénes /1896-1961/. - Magyar Építőművészet, 1972.1.sz. 53-55.l.

Mende Valér

alkotásai: a kecskeméti jogakadémia
székháza; a gyöngyösi banképület.

Mekényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

431

Mende Valér építész

Szecessiós épület az új kollégium épülete, mely 1912-ben épült Mende Valér alkotásaként. 1912-24-ig a város egyetemes református főiskolájának adott helyet.

Utikalauz üdülőknek.

1973. VII. 27. Petőfi 11.45 | 11 | Kj

Mende Valér

tervezte a gyöngyösi az Általános Bank egykori székházát - 1913. 50. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest, 1970.

441

Mende Valér

és György Dénes együttesen tervezték a kerekegyházi templomot és a kiskunhalasi elemi iskolát.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

611

Mende Valér

Méltatás.

Kocsogh Ákos Ház a fellegvár vidalában
Művészet 1978. augusztus-8 lap.

MDK

Mende Valér, IV.éves müegy.
ép.hallgató

a jury a jeligés veleket felbontva "Elektromos" jelig. terv. szerzője. I.dijat nyerte.

Azonkivül a jury megdicsérte a "Reklám" c. t tervet, mely ugyancsak M.V. szerzőtől származik.

Wellisch Alfréd; Orth Ambrus, Pogány Móric.:
A Wellisch -Pál yázat. Magy. Epitész. Szövetsége.
Vilakozók Közlönye. Bp.1908 VII.8. 2.l.

HENDE Valér építész

A XX. sz. első évtizedének építésze,
a neós építészet honmeghonosítója

Kecskemét, jogakadémia

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 310.

Menda Valér

MDK

Jubiláris épitészeti kiállitás a Nicsarnokban.
Épitőmesterek Lapja. A Munkaadó. 1934. dec. 13.

MDK

Mende Valér építész

Magyar Építőművészet, 1911. 12. sz. 29-30. l.
képek.

Menda Valér MDK

Hosszufalu alszègi áll. iskola, vizf.

Mücsarnok 1911/12. Jubileumi kiállitás

Mende Valér. építész és grafikusművész (1886-1918). 4. folytatás.
Gerle János: Mende Valér.

Műegyetemi segélyegylet székházának terve, 1910

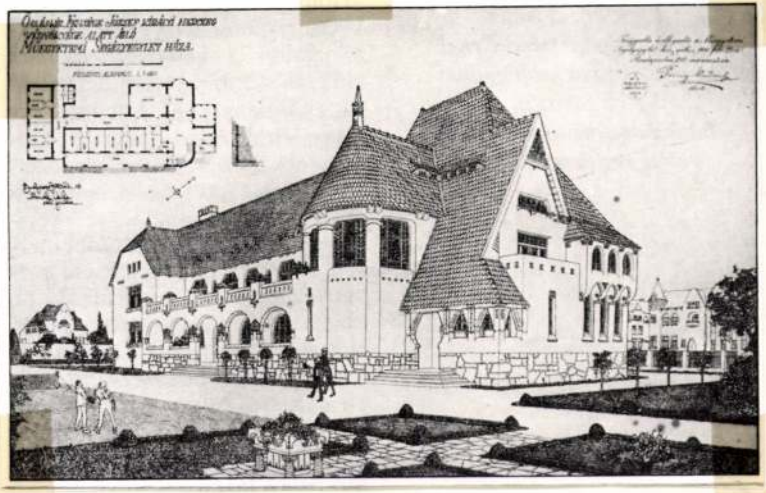

Magyar Építőművészet, 1987. 4-5. szám, 44. old.

M.D.K.

Mende Valér, építész (1886-1918)

halálával kapcsolatban rövid közleményben nagy elismeréssel méltatják munkásságát. Tervei szerint épült meg: a kecskeméti ref. gimnázium és főgimnázium, egy mozi, kórház, a Nagyváradi takarékpénztár, a győri takarékpénztár, a petrozsényi és dorogi munkástelep, a prakfalvi acélgyár. A pesti Gy.E.Sz. palota terveit már befejezve készíti el.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1918. 52. köt. 32. old.

Mende Vilér, épitér (1886-1918)

Mende Valér

lakóházterveiről

Cikk:Vámos Ferenc:A magyar építészet

Vállalkozók lapja,1929 márc.13.

MDK

Mende Valér épitész

Mende Valér épitész éa Györgyi Dénes épitész tanár "Vajdahunyad" jeligéjü közös terve 1500 koronás II.dijat nyert.

Magyar Epitőművészet, 1912. 2.sz. 32.l.

Mende Valér

MDK

Műegyetemi segélyegylet háza, rajz

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállitás

Mende Valér, építész-hallgató M.D.K.

Ezik második díjat nyert az építész-hallgatók részére kiírt Wellisch Alfréd-féle pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.

máj. 29. sz. 7. old.

MDK

Mende Valér, ép.

Müegyetemi segélyegylet háza. Rajz.

Képzömüv. Társ. 1910. Tav.kiáll. Kat. 47.1.

MDK

Mende Valér

Szinházterveivel, magyaros múzeumával szerepelt a műegyetemi épitészhallgatók kiáll.-án.

A Ház, 1909. II. 1-2.sz. 52.lap

MDK

Mende **épitész**

Czakó: Fiatal épitészek.

Magyar Iparmüvészet, 1908. 120-125.lap
Képekkel.

Mende Valér

MDK

Dr. B.K. villája

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Mende Valér MDK

épitész
Kecskeméti ref. gimnázium, Bérházak

Műcsarnok 1934 dec. 1935 jan.
Jubileumi kiállitás

Mendel Valér
építén

/1886-1918/
Kecskeméti jógakadémia.

Rados: Magyar építészettört. 321.-322.
Műszaki kiadó 1971.

Kende Valér

1910-12-ben épült kecskeméti iskolaépületét említi

P.A.: Irodaház, Kecskemét /ismertetés/
Magyar Építőművészet, 1971. 1ssz. 37-39. l.

Mende Valér, építész

M.D.K.

nevét a Lechner-utáni teretséges fiatalok között emliti az előadó, akiknek munkáiban – tudatos ekarás nélkül is – van bizonyos nemzeti vonás.

Kertész K. Róbert előad. a „Nemzeti építő művészetről."

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1916 évf. 23. sz. 138. old.

M.D.K.

Mende Valér, epitéz

nyert megbízást
a kecskeméti ev. ref
főgimnázium tervei-
nek elkészítésére

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.

dec. 21. sz. 9. old.

M.D.K.

MDK

Mende Valér, II. éves

hősök sirja

Építészhallg. kiáll. Magyar Pályázatok, 1907.
V.évf. 1.sz.

MDK

Mende Valér, II. éves

temetőkapu

Építészhallg. kiáll. Magyar Pályázatok, 1907.
V.évf. 1.sz.

M. D. K.

MENDE Valér építész

Torockai Niganddal hasonló szellemben dolgozott

Kathy Imre: Korszerűség, szecesszió, hagyomány
Magyar Építőművészet 1960. 3. sz 35. l.

MDK

Mende Valér, építész

Györgyi Dénessel közösen nyerte el a 15o k.-ás II. díjat

A Wellisch-pályázat: egy falusi vidéken épülő műteremház.

A Magyar Építőművészek Szövetségének közgyülése. Vállalkozók Közlönye. Bp. 1967. máj. 29. 4. old.

MDK

Mende V. építész

Zsolnay épületkerámiai munkái 1911-14.

Bp-i Harsányi-épület /L a j t a ; szatmári régi "Fehérház" külső lapburkolata dombormüvekkel/ W e s s e l o v s z k y testvérek/ Lajta Testvérek bp-i Szervita-téri bérháza lapburkolat szines szallagdisszel/ L a j t a B./ kecskeméti ref. egyh. épitkezése: külső burkolat / M e n d e V. /1914.

76.o. 33. jegyz.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay gyár müvészete.

Pécs. 1959.

Mende V. MDK

Zsolnay főbb épületkerámiai munkái:
Turini kiállitás magyar pavilon bejárata: hat "ősmagyar"alakkal, Ligeti kettős dombormüvével, vizudvarának lapburkolata Nikelszky aranyos eozin mintáival és Ligeti bivályos kutszobrával /Pogány M./ 1911.
a kecskeméti ev. egyházi épitkezés dombormü burkolatai /Mende V. 1911/; 40.o.
a Bp-lipotvárosi kaszinó nyári helységének külső burkolata/ Vágó J./ 1912. 41.o.

NIKELSZKY GÉZA:A Zsolnay-gyár Müvészete.
Pécs. 1959.

Mende Valér

építész

Bodó Gusztávné részére

Ferenc József-rakpart

41. hsz.

5 emeletes ház

Építő Ipar 1912. 199. l.

(Magánépítési engedélyek.)

~~hely város polgármesterét értesi-~~
ágitható kereszt felállitása, a szé-.
nak megőrzése szempontjából meg
özlekedési akadályt jelentene, más-
sát erősen zavarná.

ber 4.

Mende Valér

építeszhallgató

Illustrációi vagy

Megfagyott Muzsikus

1908.

Szeged, 1927 junius 29.

nettel igazolom e hó 27.-én kelt
ek a megindult lavinának, csak meg

ttem volna, ha megirnád, Balázs
lapodtál meg, habár bizonyosra
ó óvatossággal jártál el.- A mi a
l; csak nagyon természetes, hogy
állalom; ha lehetséges volna, még

Mende Valér építész építészmérnök (1886-1918). 9) Folytatás.
Gerle János: Mende Valér.

A Heves Megyei Általános Bank RT. székháza Gyöngyösön

Magyar Építőművészet, 1987. 4-5. szám, 49. old.

Mende Valér építész-grafikusművész (1886-1918). 7. Folytatás.
Gerle János: Mende Valér.

A nagyváradi Faragó villa homlokzata, 1911

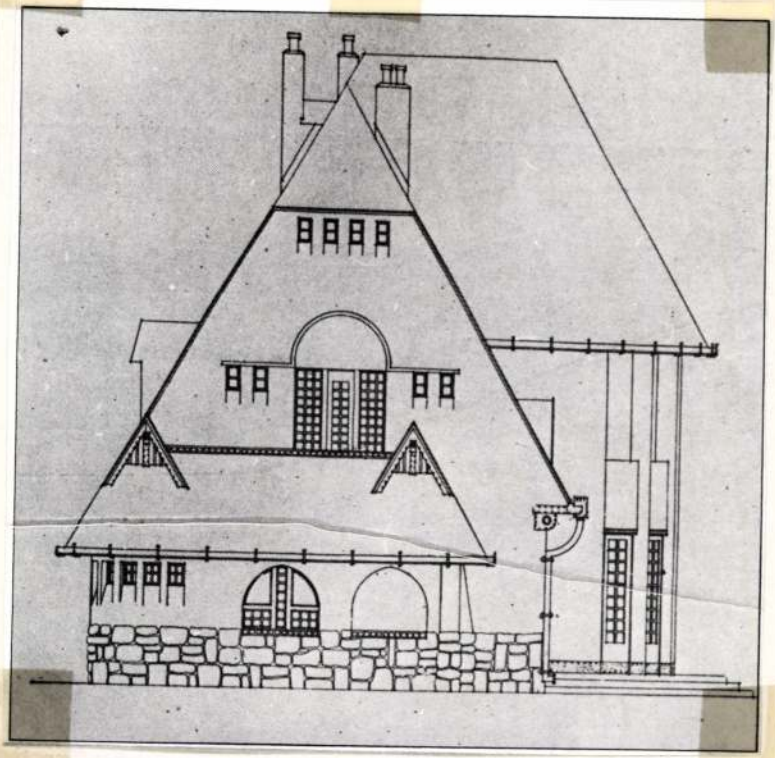

Magyar Építőművészet, 1984. 4-5 szám, 46-old.

Mende Valér, építészgrafikusművész (1886-1948) 10) Folytatás.
Gerle János: Mende Valér.

A Református Jogakadémia kerámiadíszének terve a Zsolnay gyárból

Design for a ceramic ornament on the Presbytarian Academy of Justice in Kecskemét, from the Zsolnay factory

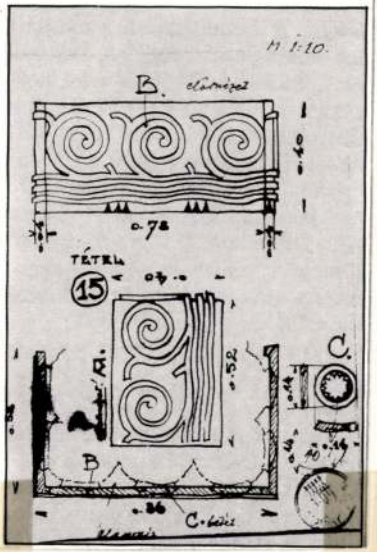

Magyar Építőművészet, 1987. 4-5. szám.
47-old.

Mende Valér, építőrz-grafikusművész (1886-1918). 8.) Folytatás,
Gerle János: Mende Valér.

A nagyváradi Róth-ház homlokzata, 1912

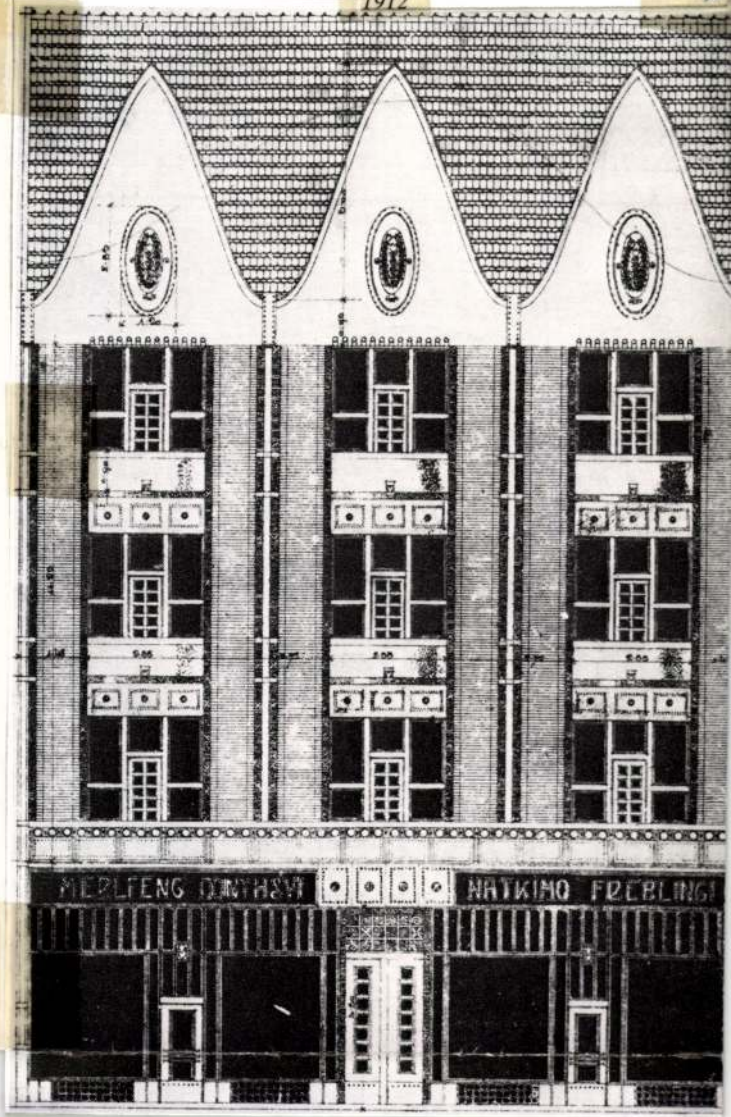

Magyar építőművészet, 1987. 4-5 szám, 46-old.

ia megtervezésére. Fiatal való tekintettel (23 éves or!) az építtető véleményt

bi szereplői egyelőre nincs bővebb ismeretünk.

Ugyanebben az időben készült

Mende Valér építész-grafikusművész (1896-1918). 6. folytatás.
Gerle János: Mende Valér.

A Református Jogakadémia főbejárata Kecskeméten
Main Entrance of the Presbytarian Academy of Justice in Kecskemét

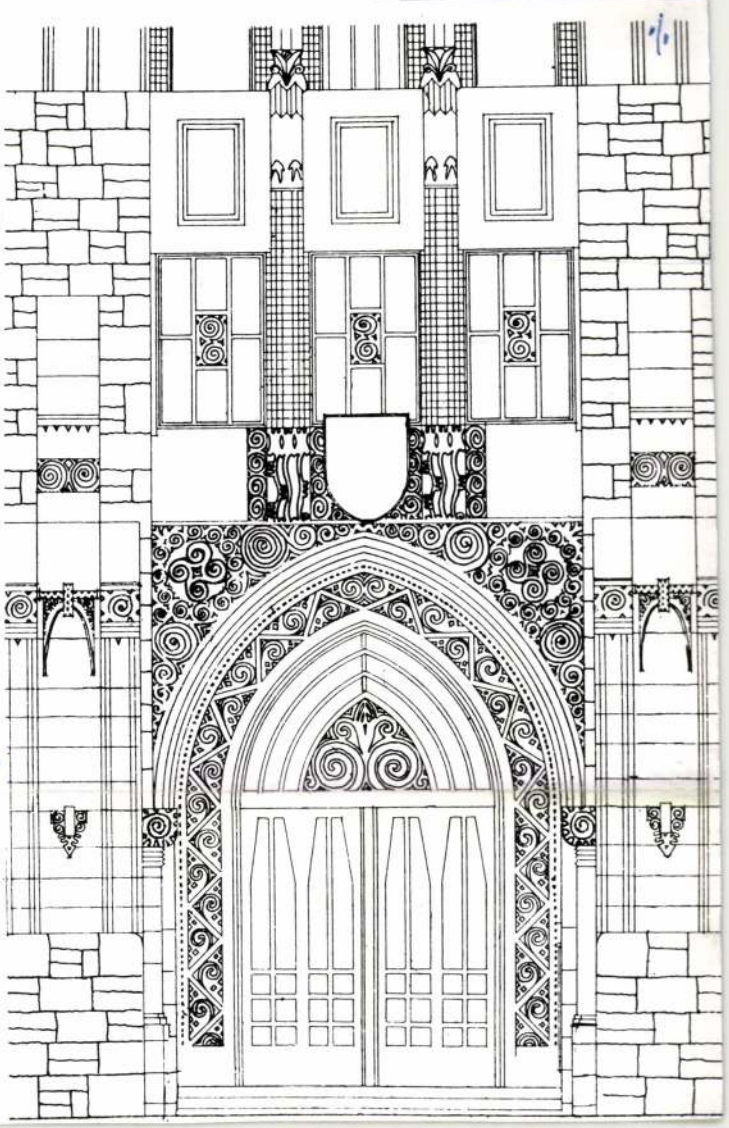

Magyar Építőművészet, 1984. 4-5. szám, 46-48. old.

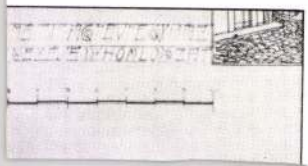

Evangélikus egyház bérháza Kecskeméten, 1910—11. Építész: Mende Valér
Lodging-house of the evangelical church in Kecskemét, 1910—11. Designed by Valér Mende

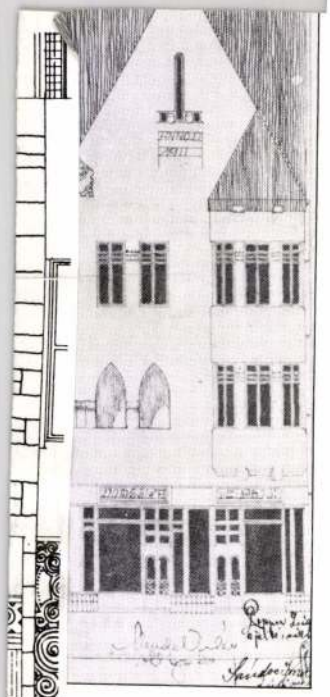

ló kávéházának részlete
nde Valér rajza
Hotel Komló's Coffetery
esigned by Valér Mende

Vakok Intézete. Azé a Lajtáé, aki maga is népi építészeti gyűjtéseinek az eredményéből merített, leginkább éppen a Fiatalok útkeresésének idején készült Malonyai-háznál. A Vakok Intézete 1908-ban az első épület volt Magyarországon, mely a finn nemzeti romantika mestereinek, elsősorban Saarinennek a közvetlen hatását tükrözi. Ez a hatás a Fiatalok számára sem volt idegen, sőt Saarinen személye sem. Lajta, és rajta keresztül a finn építészet komponálási módja és középkor-értelmezése jellemzik a kecskeméti főgimnázium épületét. A magyar népi építészet formavilága háttérbe szorul, csak egyes részletek megoldásánál tűnik szembe, és az épület megjelenését meghatározó motívumokat a Fiatalokat inspiráló hatások közül a magyar népi építészet előképéül is szolgáló román és koragót stílus és Saarinenék épületei adják.

Az épület első pillantásra szimmetrikusnak tűnik, de a valóságban csak a — nem is a középtengelyben elhelyezett — középrizalit szimmetrikus. A két sarokmegoldás (a Vakok Intézeténél is hasonlóval találkozunk az épület egyik végén) nemcsak a középrizalit két oldalán elhelyezkedő épületszárnyaktól tér el jelentősen, hanem egymásnak is mintegy ellentétei, egy pozitív és egy negatív forma.

5. A villanegyednek két
lete néhány vonásában
nlékeztet Mende mun-
Irinyi utca 2. sz. alatti
aprajzú téglalizénái, a
ső fasor 6. sz. alatti pe-
as oromfal tengelyében
eskeny ablaknyílás ré-
zekre vonatkozó doku-
egyelőre nem kerültek

Mende Valér, építész és grafikusművész. (1886-1918) 5.) Folytatás
Gerle János: Mende Valér.

Evangelikus egyház bérháza Kecskeméten, 1910-11. (repr.)
Építész: Mende Valér.

Komló Szálló kávéházának részlete Gyulán, Mende Valér rajza. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1987. 4-5 szám, 45-old.

Mende Valér, építész és grafikusművész (1886-1918) 3.) Folytatás.

Gerle János: Mende Valér

Mozgóképszínház távlati képe, 1908. Hallgatói terv.

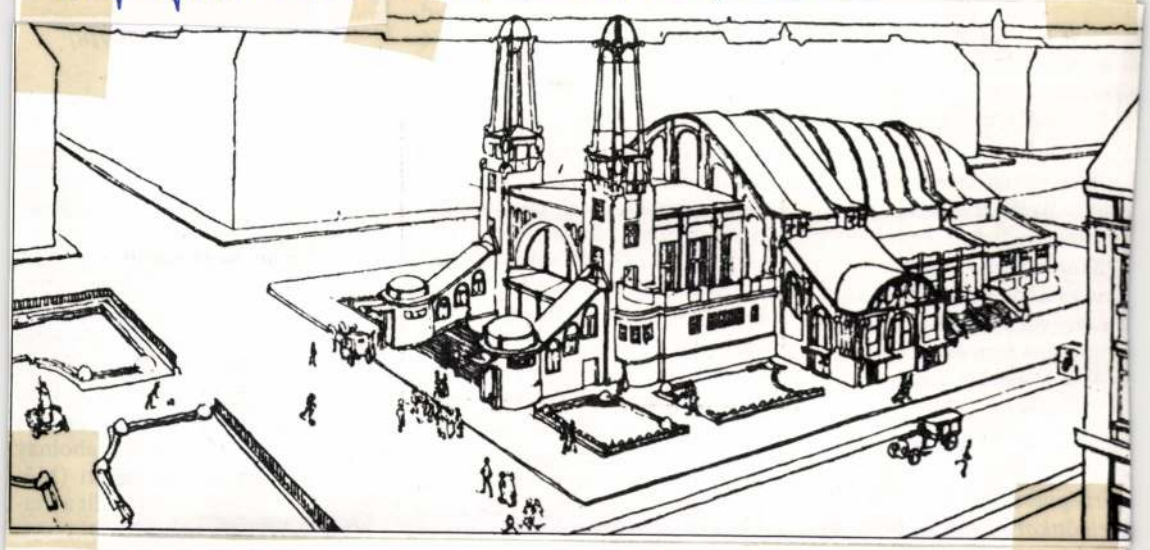

Magyar Építőművészet, 1987. 4-5 szám, 44-old.

°1.

Mende Valér, építész és grafikusművész (1886–1918). 2. folytatás.

Gerle János: Mende Valér.

Magyar Építőművészet, 1984. 4. szám, 44–old.

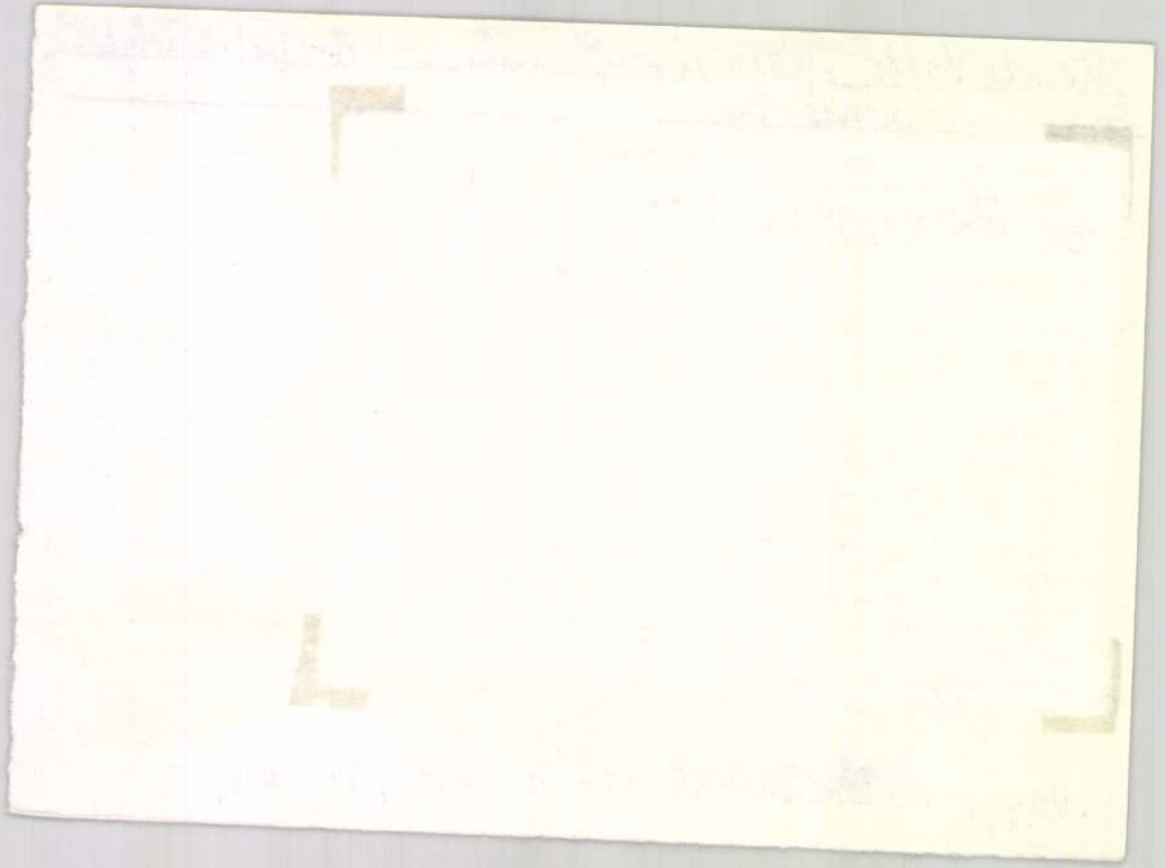

Mende Valér

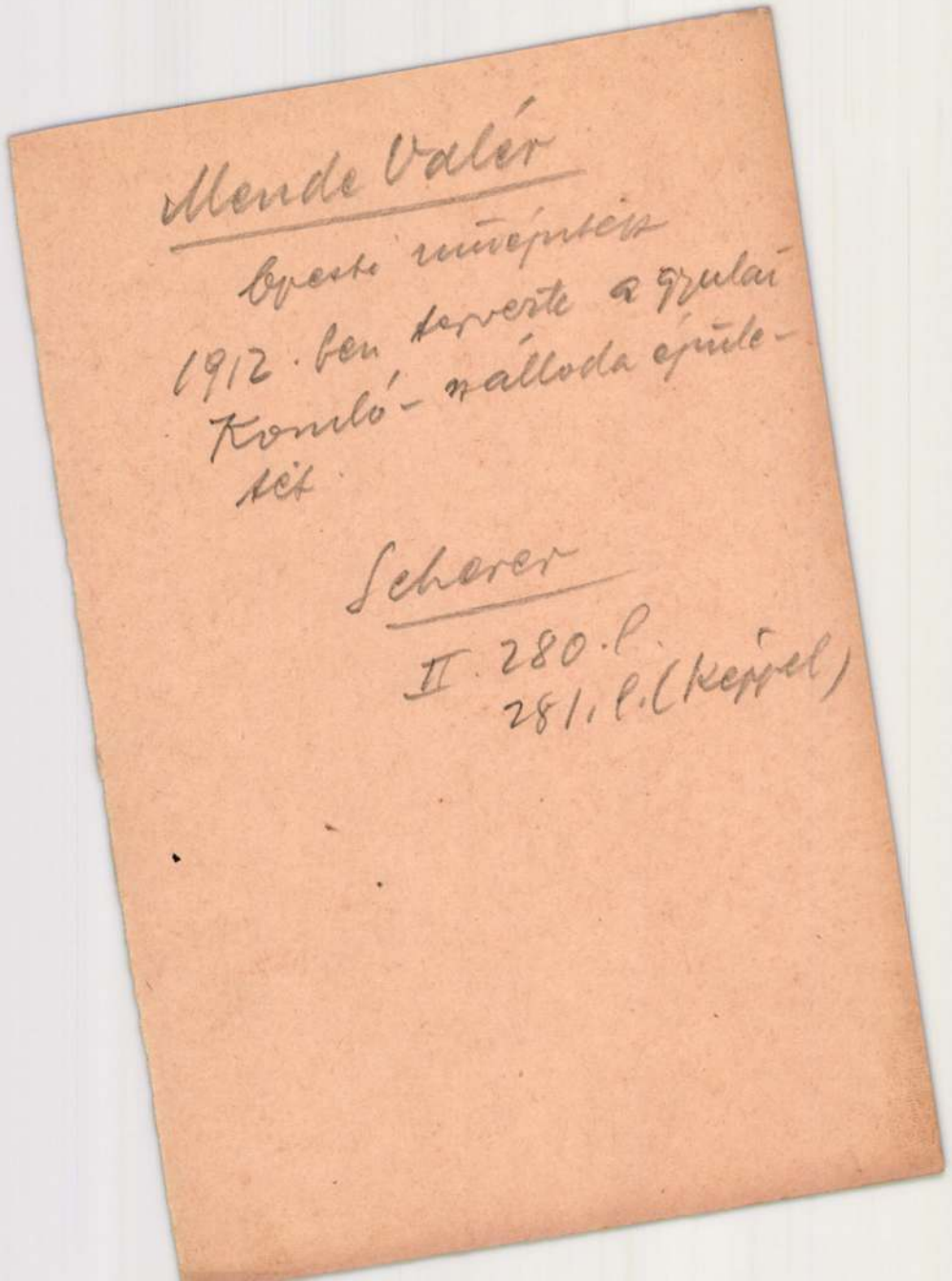

Mende Valér

Eperjes műépítész

1912. ben tervezte a gyulai Komló-szálloda épületét

Scherer

II. 280. l.
281. l. (Keppel)

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
kartonlap tusrajz		Román stil 33/50 cm. felvette: Nagy Virgil.

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Mende Valet

N. 1692

1698

667.59

Mende Valér

épitett

wód

z

Fiebermodmüv

135. l.

~~Római Katonai diplomák~~

V. 261.

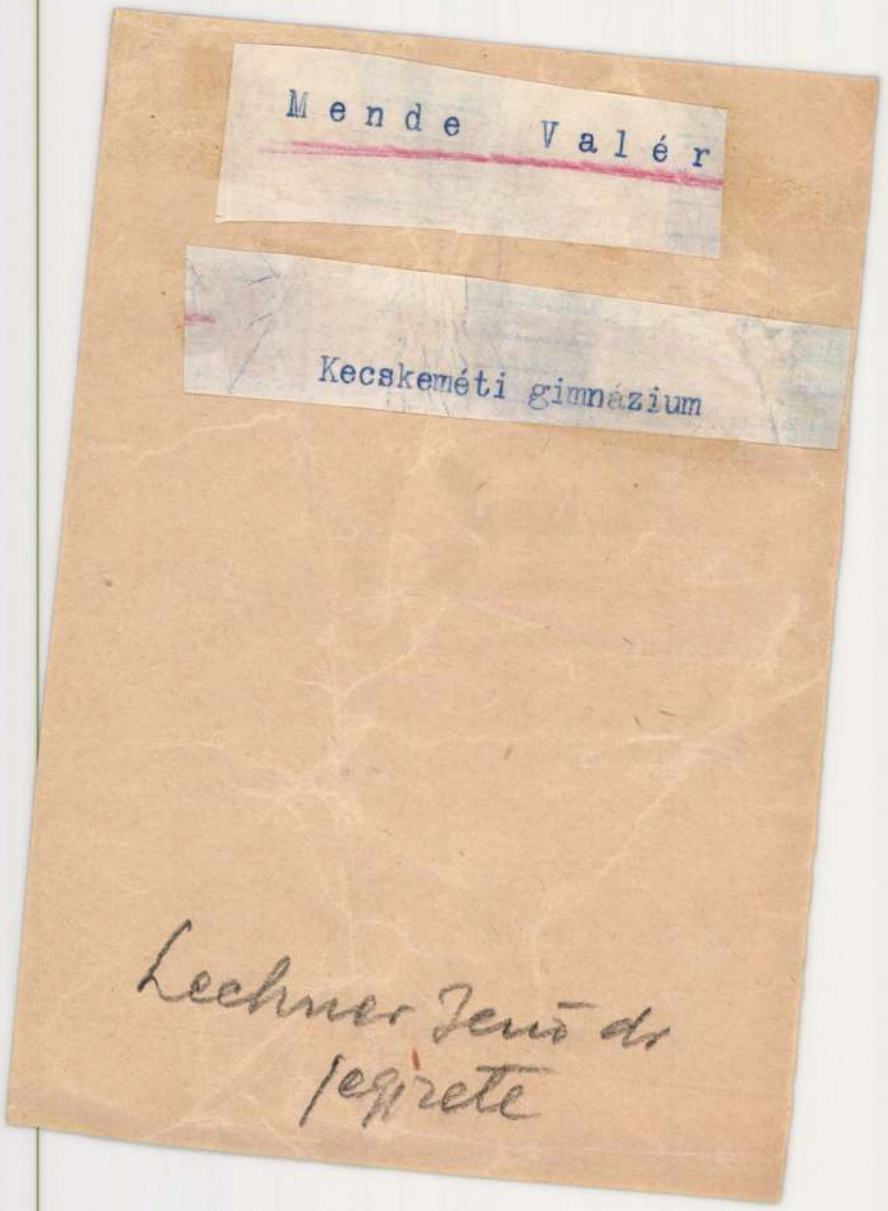
Mende Valér
Kecskeméti gimnázium
Lechner Jenő dr
jegyzete